א בראשית

אמר ר׳ שמעון הא תנינן, א דכד ברא קב״ה עלמא, ב א) גליף ג בגילופי ג דרזא ג דמהימנותא, ד) גו טהירין, ברזין עלאין, וגליף לעילא, וגליף לתתא, וכלא ברזא ד חדא, ועביד עלמא תתאה, ה כגוונא דעלמא עלאה ו, ודא קאים לקביל דא, למהוי כלא חד, ביחודא חדא, ז ובגין כך קב״ה ג) גליף ח ד גליפי דאתוון עילא ותתא, ובהו ברא עלמין.

ב) ות״ח כגוונא ט דעבד קב״ה עלמא, הכי נמי ה ברא ליה לאדם קדמאה. י

דרך אמת

א) חקק בחקיקות סוד האמונה באורות העליונות. ב) תוך האורות בסודות העליונות שבאצילות. ג) חקק חקיקות האותיות שעל ידם יסד העולם.

מסורת הזהר

א) כד ברא קב״ה עלמא ח״א ב: נו. פט. צ. צז. קעב. רד. רה. רל: ח״ב כג: נד: קכו: קנ. קנא: קסא. רכא. ח״ג ט: כו: לב: סה: קעח.: ז״ח בראשית ט״ז טא שמא. וישב כ״ט טב שב. חקת נ״ב טד שיז. שה״ש ס״ב טד שכה. רות ע״ז טב שיח. פ״ה טא שג. פ״ח טב שיא. ב) גליף בגילופי — עלאין ח״ב קכו: ג) רזא דמהימנותא ח״א לט. קנב: רל: רלא. ח״ב רנג. ח״ג קמג. ד) גליפי דאתוון — ברא עלמין ח״א ב. רד. ח״ב קכו: קנא: ת״ז בהקדמה דף טז. ז״ח רות פ״ח טב שח. ה) ברא ליה לאדם קדמאה (למעבד אדם) ח״א כג. כה. קכא: קכב: קל: רכא. ח״ב כג: כד: נה. רלא. רמה. ח״ג יט. לה: מד: מו: מח.: פג. קיז. רז: ז״ח בראשית ט״ז טא שג. שה״ש ס״ו טג שכד.

חלופי גרסאות: א בזוהר זולצבך כתוב: ההיכלות. וג״א, הא לך ספר ההיכלות. וג״א עד. כאן אשתכללו מלין מכאן ולהלאה תקוני דפרשתא. ב נ״א בגליפוי. ג נ״א דהימנותא. ד נ״א מוסיף ברזא .עלאה״ ה (פי׳ ג״ע דלתתא.) ו (פי׳ ג״ע עלאה.) ז נ״א בגין כך קב״ה גליף גליפי דאתוון עלאין ותתאין דהא קב״ה אעטר ליה לאדם בעטרין עלאין. (אה״ל) ח נ״א גלופי. ט נ״א דברא. י נ״א מוסיף בעשרה מאמרות.

ז׳ היכלות — **הסולם** — **דג״ע**

א) אר״ש הא תנינן, דכד ברא קב״ה עלמא גליף בגילופי דרזא דמהימנותא גו טהירין ברזין עלאין: אר״ש הרי תנינן, אשר בעת שברא הקב״ה את העולם, חקק חקיקות של סוד האמונה, דהיינו של המלכות תוך האורות בסודות העליונים. כלומר שהעלה המלכות, לבינה, ונמצא שאותה החקיקה שהיתה במלכות, חקק אותה גם בספירות העליונות של הבינה, שה״ס שתוף מדת הרחמים דבינה בדין דמלכות, שעשה המאציל לצורך בנין העולם, כנ״ל בכ״מ, וגליף לעילא וגליף לתתא, וכלא ברזא חדא, וחקק למעלה, בהבינה, וחקק למטה בהמלכות. והכל בסוד אחד. כלומר שב׳ החקיקות שחקק היו בצורה אחת, של הבינה. ועביד עלמא תתאה כגוונא דעלמא עלאה, ודא קאים לקביל דא, למהוי כלא חד ביחודא חדא ועשה את עולם התחתון, דהיינו את המלכות, כעין עולם העליון, בינה. ועשאם זה כנגד זה בשוה, כדי שיהיו שניהם אחד, ויעלו ביחוד אחד. ביאור הדברים. כי התחתונים, ששורשם הוא מלכות, שהיא מדת הדין, שנצטמצמה שלא לקבל לתוכה את אור העליון, נמצאים משום זה, שאינם ראוים לקבל את אור העליון, כמו שורשם שהוא מלכות, וע״כ לא יכלו התחתונים להתקיים ולהגיע אל המטרה שבשבילה נבראו, לפיכך שיתף הקב״ה את מדת הרחמים שהוא בינה, במדת הדין שבמלכות, כלומר, שהעלה המלכות לתוך הבינה, ונחקקה המלכות, כמדת הבינה, דהיינו שהשיגה בית קבול לקבל אור העליון, כמו הבינה, ואחר שנשתתפה המלכות בבינה, ברא ממנה כל התחתונים, ובזה נמצאים התחתונים ראוים לקבל כל המוחין העליונים. (כמש״כ לעיל בבראשית א׳ דף ז׳ ד״ה וכבר) וז״ש שעשה עולם התחתון, דהיינו את המלכות, כמו עולם העליון שהוא בינה, ונעשתה המלכות ראויה לקבל אור העליון כמו הבינה. וז״ש ודא קאים לקביל דא, שזה עומד כנגד זה בשוה, כלומר, שבעת שהבינה בקטנות, נמצאת בשבילה גם המלכות בקטנות, וע״כ בעת שהבינה חוזרת לגדלותה, נמצאת גם המלכות משגת הגדלות כמותה. למהוי כלא חד ביחודא חדא. שנתקנו שניהם באופן כזה שיהיו שניהם אחד ביחוד אחד. ואחר שנתקנה המלכות כמו הבינה, יצאה ממנה נשמת אדם הראשון וכל התחתונים, ונמצאים גם הם ראוים לקבל כל האורות שבהבינה, כמ״ש לפנינו.

ב) ותא חזי, כגוונא דעבד קב״ה עלמא, הכי נמי ברא ליה לאדם קדמאה, ובוא וראה, באופן זה שברא הקב״ה את העולם, דהיינו בשתופה

(דפו״י דף ל״ח ע״א)

פתח ואמר [א] והמה כאדם עברו ברית וגו', דהא קב"ה אעטר [ו] ליה [ג] בעטרין עלאין, [ג] וברא ליה בשית סטרין דעלמא, למהוי שלים בכלא, וכלא [ג] זעאן ודחלן [ג] מקמיה, דהא כד אתברי אדם, אתברי בדיוקנא עלאה, [ד] והוו מסתכלן בההוא דיוקנא, וזעאן ודחלן מקמיה.

ג) ולבתר אעיל ליה קב"ה [ד] בגנתא דעדן, לאתעדנא תמן בעדונין עלאין, והוו [ה] מלאכין עלאין סחרין ליה, ומשמשין קמיה, ורזין דמריהון הוו אודעין ליה. ת"ח, בשעתא דאעיל ליה קב"ה לגנתא דעדן, הוה חמי [ו] ואסתכל מתמן, כל רזין עלאין, וכל חכמתא, בגין למנדע ולאסתכלא ביקרא דמריה.

ד) [ה ו] שבעה היכלין [ז] מדורין אינון לעילא, דאינון רזא דמהימנותא

דרך אמת

ו) ויקהל כ"כ ע"ב ותקון כ"ו דף כ"ב.

מסורת הזהר

א) והמה כאדם עברו ברית הושע ו' ח"א נו: ח"ב רסב: ח"ג קכב. ב) וברא — בשית סטרין ח"א מז. ג) וזעאן ודחלן מקמיה ח"א יג: עא: קצא. רכא: ח"ב נה. ח"ג לג: קיו. קכג: ז"ח לח טג שמד. ד) גן עדן ח"א ז. מז.: ס: סא. סה: סו. פא.: קו: קז. קכג: רג: רכא: רכד: רכה: רכו: רלא: רמג. רסג. ח"ב יא. יב: לט: נה. צה: צז.: צח: קלו. קמב.: קנ. קנא: קנו: קעג: קצ: רר. רח: רט: ריג: ריא.: רכט: רלא: רעא. ח"ג נג. ע: עא. פד. קז: קסז. קסט: קצו: רה. רפה: שנ. ת"ז בהקדמה ז. יב: ז"ת בראשית י"ג טג שי. י"ח טא שיד. טד שיו. יתרו ל"ג טב שמא. מ"ו ט: שמח. טד שה. אחרי מ"ן טא שלג. חקת נ"א טא שלא. בלק נ"ג טב שיב. טג שכג. טד שה. שה"ש ס"א טא שמא. טב שטז. ס"ה טג שכז: ס"ז טג שמה. ס"ח טד שמה. שנ. ס"ט טא שח. רות ע"ה טג שיד. ע"ט טד שלב. פ"ב טד שלט. ה) שבעה היכלין ח"א כג: כד. מא.: ח"ב רב: רמה. רס: ת"ז תק' ג יח: תק' כ"א מג:

חלופי גרסאות [ו] נ"א מוסיף ליה "לאדם" [ג] נ"א בעטרין עלאין (פי' ג' ראשונות) [ג] נ"א מניה. ונ"א קמיה [ד] נ"א מוסיף והוו "בריין" מסתכלין. [ה] נ"א מלאכים. [ו] נ"א ומסתכל. [ז] נ"א ל"ג מדורין.

ז' היכלות

הסולם

דנ"ע

בשתופה של מדת הרחמים דבינה כנ"ל, כן ברא הקב"ה לנשמת אדם הראשון, כלומר שגם נשמת אדם הראשון קבלה אותו השיתוף דמדת הרחמים, שנברא בו העולם שהוא מלכות, (כנ"ל בדיבור הסמוך), וע"כ השיג גם הוא כל האורות העליונים שבבינה, כמו המלכות. כמו שהזהר מבאר לפנינו. פתח ואמר, והמה כאדם עברו ברית וגו' דהא קב"ה אעטר ליה בעטרין עלאין, וברא ליה בשית סטרין דעלמא למהוי שלים בכלא: פתח וכו' שהרי הקב"ה הכתיר לו לאדם הראשון בעטרות עליונות, דהיינו במוחין דג"ר, וברא אותו בשש קצוות העולם, דהיינו מוחין דו"ק, כדי שיהיה שלם בכל. וכלא וזעאן ודחלן מקמיה, דהא כד אתברי אדם אתברי בדיוקנא עלאה, והוו מסתכלן בההוא דיוקנא וזעאן ודחלן מקמיה: וכל הבריות היו חרדים ומפחדים מפניו, כי כשנברא אדה"ר נברא בצורה עליונה, והיו הבריות מסתכלים באותה הצורה וחרדים ומפחדים מפניו. (דפרי"ד דף ל"ח ע"א)

ג) ולבתר אעיל ליה קב"ה בגנתא דעדן לאתעדנא תמן בעדונין עלאין, והוו מלאכין עלאין סחרין ליה ומשמשין קמיה, ורזין דמריהון הוו אודעין ליה: ואח"כ, הכניסו הקב"ה לגן עדן, להתעדן שם בתענוגים עליונים, והיו מסבבין אותו מלאכים העליונים ומשמשים לפניו, ומודיעים לו סודותיו של רבונם. תא חזי בשעתא דאעיל ליה קב"ה לג"ע הוה חמי ואסתכל מתמן כל רזין עלאין וכל חכמתא, בגין למנדע ולאסתכלא ביקרא דמריה. בוא וראה, בשעה שהכניסו הקב"ה לג"ע, היה רואה ומסתכל משם כל סודות העליונים וכל חכמה, בכדי שיוכל לדעת ולהסתכל ביקרו של רבונו. וכל זה היה לו לאדה"ר, משום שנברא בדיוקנא עלאה, של הבינה.

ד) שבעה היכלין מדורין אינון לעילא, דאינון רזא דמהימנותא עלאה;

ז' היכלות ומדורים הם למעלה, שהם סוד האמונה העליונה

עלאה, ושבעה היכלין אינון לתתא [א] כגוונא דלעילא, ואינון שית כגוונא עלאה, וחד טמיר וגניז איהו לעילא. וכל אלין אינון ברזא עלאה, בגין דכל הני היכלין, אית בהו כגוונא דלעילא, ואית בהו [א] כגוונא דלתתא, למהוי כליל בדיוקנא דרזא דלעילא, ובדיוקנא דרזא דלתתא, ובהו הוה דיוריה דאדם.

ה) ולבתר דאתתרך מגנתא דעדן, אתקין [ב] לון קב"ה לנשמתהון דצדיקיא, לאשתעשעא בהו. כדקא חזי, מזיוא דיקרא עלאה. וכל חד וחד, אתתקן כגוונא דלעילא, וכגוונא דלתתא, כמה דאוקימנא.

דרך אמת

א) שיש בהם מליוכי עולם העליון ועולם התחתון.

חלופי גרסאות א נ"א מוסיף כגוונא דלהון חד. לקבל חד. שבעה מדורין דהיכלין אינון לתתא. ב נ"א ליה.

העליונה, דהיינו בינה. ושבעה היכלין אינון לתתא כגוונא דלעילא, ואינון שית כגוונא עלאה, וחד טמיר וגניז איהו לעילא. וכל אלין, אינון ברזא עלאה. וז' היכלות הם למטה, בהמלכות, כעין ההיכלות של מעלה, בבינה, והם ששה כמו למעלה, והם נגד שש הספירות, חג"ת נה"י, והיכל אחד הסתור והצפון הוא עליהם מלמעלה, והוא נגד ספירת הבינה. וכל אלו ההיכלות של המלכות ואפילו ששה התחתונים, הם בסוד העליון, דהיינו בצורת הבינה. בגין דכל הני היכלין, אית בהו כגוונא דלעילא, ואית בהו כגוונא דלתתא, למהוי כליל בדיוקנא דרזא דלעילא ובדיוקנא דרזא דלתתא, משום שכל אלו ההיכלות יש בכל אחד מהם כעין של מעלה וכעין של מטה, בכדי שיהיו כלולים בצורה העליונה, שהיא בינה, ובצורה תחתונה, שהיא מלכות. ובהו הוה דיוריה דאדם, ובהיכלות הללו, היתה דירתו של אדה"ר.

ה) ולבתר דאתתרך מגנתא דעדן, אתקין לון קב"ה לנשמתהון דצדיקיא לאשתעשעא בהו כדקא חזי מזיוא דיקרא עלאה: ואחר שאדה"ר נגרש מג"ע, התקין אותם הקב"ה בשביל נשמות הצדיקים, להשתעשע עמהם בזיו יקרו העליון כראוי להם. וכל חד וחד אתתקן כגוונא דלעילא וכגוונא דלתתא כמה דאוקימנא. וכל אחד ואחד מהיכלות האלו נתתקן כעין של מעלה שהיא בינה, וכעין של מטה שהיא מלכות, כמו שבארנו.

ביאור הדברים, כי השם היכל היא בעיקר על המלכות, כי מבחינה ידועה מכונות הע"ס כח"ב תו"מ, בהשמות: שורש, עצמות, גוף, לבוש, והיכל. הרי שהמלכות נקראת היכל. אמנם אחר שעלתה המלכות ונכללה בבינה, (כנ"ל בתחילת המאמר), הנה אז נבחנת גם הבינה בשם היכל כמו המלכות. וזהו מבחינת הכלים. אמנם מבחינת האור נבחן עיקר ההיכל על הבינה, ולא על המלכות, כי המלכות, לית לה מגרמה ולא מידי. והשם היכל, יורה שכבר השיגה המדרגה כל שיעור האור שהיא ראויה לקבל בשתא אלפי שני. וזהו שאומר הזהר לעיל (בראשית א' דף קעב) בראשית ברא-שית, אלקים היכלא שביעאה, והכי אנון ז' היכלות לתתא, ואינו אומר, ברא שית היכלות, אלקים היכלא שביעאה, כי סוד בראשית, ה"ס אשר דנפיק מראשית שהיא א"א (כנ"ל בבראשית א' אות ו') דהיינו שעל ידי עלית המלכות דא"א במקום בינה דא"א אל הראש, אז יצאה בינה דא"א מהראש אל הגוף שלו, דהיינו שאבדה בחינת ג"ר, ונעשתה לבחינת ו"ק בלי ראש, שז"ס שהראש נהפך אל אשר כמ"ש בהסולם שם. ועל מצב הזה נרמז בבראשית הנוטריקון ברא-שית, שברא בהבינה ו"ק בלי ראש. ולפיכך עוד לא יצאו שם בחינת היכלות, כי אינם יוצאים בשעת קטנות. אלא אח"כ כשיצאו המוחין דגדלות, ואתוון אל"ה דבינה חזרו להראש, ואשתלם שמא דאלקים בהבינה, כמ"ש שם, אז נעשתה הבינה להיכל השביעי, ואלו הו"ק שקדמו ליציאת הבינה, קבלו ג"כ את תקונם מהיכל השביעי שהיא בחי' ג"ר שהם נשמה חיה יחידה, ואז נעשו הו"ק ששה היכלות. באופן שכל הז' היכלות יוצאים בבת אחת, דהיינו אחר המשכת הג"ר. הרי שההיכלות מתחילתם לא יצאו אלא בבינה,

ו) * היכלא ק קדמאה, אתר דאיהו מתתקן לתתא, למהוי כגוונא דלעילא, והא אתערו חברייא, נמוסי דגנתא דעדן, כמה דאיהו ברוא עלאה. ג ולא שלטא ביה עינא, בר נשמתהון דצדיקייא, למהוי *) ג גליפן לעילא ותתא, ולאסתכלא מתמן, ברוא דמריהון, ובענוגא דלעילא.

מסורת הזהר

א) היכלות ח"ב רכט. רמד: רנה. ח"ג קסז: קעא: רכט: רסז: ת"ז תק' י"א כו:

חלופי גרסאות ק נ"א קדמאה. ג נ"א מוסיף דאיהו מתקן לגו, גו טמירו דרוא דלתתא גניז וסתים מכלא. ונ"א דאיהו מתתקן לגו לגו, גו טמירא וכו' ונ"א ואיהו מתקן לגו לגו ג נ"א גליפין ונ"א גליפון.

שהששה היכלות יצאו בה בסוד ברא–שית, שהם ו"ק דבינה, אשר דנפיק מראשית כנ"ל. והיכל השביעי ה"ס ג"ר דבינה. ואח"ז קבלו גם הזו"ן המוחין הללו. ויצאו ז' היכלות גם בזו"ן כמו בבינה. וז"ש שם והכי א'נון ז' היכלות למטה, וכן הם ז' היכלות למטה בזו"ן, דהיינו שמקבלים מז' היכלות דבינה. הרי שהגם שמבחינת הכלים עיקר השם היכל הוא בהמלכות, מ"מ מבחינת האור הוא להפך, שעיקר השם היכל, הוא מהבינה.

וזה אמרו כאן שבעה היכלין מדורין אינון לעילא, שז' היכלין ומדורין הם למעלה בהבינה, כי שם יוצאים מתחילה כנ"ל, היכלין הם ג"ר ומדורין הם בחי' ו"ק כמ"ש לפנינו, וז' היכלין אנון לתתא בגוונא דלעילא, שאח"כ מקבלים הזו"ן מוחין דג"ר מבינה, ומתתקנים גם למטה בזו"ן ז' היכלות. ומחוך שז' היכלות דבינה נחלקו לג"ר וו"ק, כנ"ל בסוד בראשית ברא–שית, אלקים היכל שביעאה, לכן אומר גם כאן ואינון שית כגוונא עילאה וחד טמיר וגניז איהו לעילא, והם ששה היכלות בהנוקבא כמו הששה היכלות שבבינה, והיכל השביעי הוא עליון עליהם כמו שם בהבינה, באופן ששה היכלות התחתונים הם בחינת המלכיות שבששה ספירות חג"ת נה"י שבהנוקבא. והיכל השביעי היא המלכות שבבינה דנוקבא, שהיא ג"ר דהיכלות, דהיינו כמ"ש בשבעה היכלות דבינה.

ואלו ב' מיני היכלות שאומר כאן, הרי הם כך מבחינת הכלל. אמנם מבחינת פרט יש ב' מיני היכלות הללו, בכל פרצוף ובכל מדרגה, שז' היכלות עליונים הם בו מחזה ולמעלה, ששם בחי' או"א שבאותו פרצוף. וז' היכלות תחתונים הם בו מחזה ולמטה, ששם בחי' זו"ן שבאותו פרצוף. ואלו ז' היכלות שהולך ומבאר לפנינו, הם ז' היכלות

(רשו"י דף ל"ח ע"א *) דף ל"ח ע"ב)

אשר בגן עדן, כמ"ש ובהו הוה דיוריה דאדם, ולבתר דאתתרך מגן עדן וכו' הרי שהמדובר הוא מז' היכלות שבג"ע. ונודע שיש ג"ע עליון מבחינת בינה וג"ע תחתון מבחינת מלכות. ואומר כאן לפנינו ששניהם שוות, ומדבר בג"ע תחתון ורומז גם על ג"ע העליון. גם צריך שתדע שההיכלות כלולים זה מזה, וכמו שיש ז' היכלות בכלל, כן כל היכל כלול מאלו הז'. והם נחלקים לג' בחינות: כי הששה היכלות הם ב' בחינות, שהם א) נה"י, ב) חג"ת. ובחינת היכל השביעי, הוא בחינת ג"ר אשר בפרטיות כל היכל והיכל. כמו שהולך ומבאר לפנינו.

היכלא קדמאה, יסוד

ו) היכלא קדמאה, אתר דאיהו מתתקן לתתא למהוי כגוונא דלעילא:

היכל הא', הוא המקום שנתתקן למטה, להיות כעין של מעלה. דהיינו יסוד שבמלכות, שנתקנה למטה במקומה, להיות כמו בינה. והא אתערו חברייא, נמוסי דגנתא דעדן כמה דאיהו ברוא עלאה. וכבר עמדו בזה החברים, שמחוקי הג"ע הוא, שתהיה כל הבחינות שבה, כמו שהם בסוד העליון, דהיינו בהבינה. ובחינת המלכות דמדת הדין לא תהיה נכרת שם כלל. ולא שלטא ביה עינא, ואין העין שולט בה, כי נקודת המלכות נגנזה בפנימיות, ואינה נראית, ורק נקודה דמדת הרחמים נראית בה, (כנ"ל בהקדמת הזהר דף צ"ט במאמר ב' נקודין ע"ה) בר נשמתהון דצדיקייא למהוי גליפן לעילא ולתתא ולאסתכלא מתמן ברוא דמריהון ובענוגא דלעילא, חוץ מנשמות הצדיקים, להיותם חקוקים למעלה ולמטה, דהיינו שהם נשלמים הן מבינה והן ממלכות, הם ראוים להשיג את נקודת המלכות, ולא עוד אלא שמשיגים על ידה להסתכל בסוד רבונם, ולהתענג בתענוגים העליונים.

ואלין

ז) ואלין אינון צדיקיא, דלא אחלפו יקרא דמריהון, בגין דחלא אחרא. כתיב [א]אשת חיל עטרת בעלה, רזא דמהימנותא, לאתדבקא בר נש במריה, ולדחלא מניה תדיר, ולא יסטי [ה] לימינא ושמאלא, והא אוקימנא, דלא יהך בר נש, [ה]) בתר דחלא אחרא, דאקרי אשת זנונים, ובגין כך כתיב [ב] לשמרך מאשה זרה [ג] מנכריה אמריה החליקה.

ח) היכלא דא, קאים בדיוקנא [ג] דרזא עלאה, בגין דכד נשמתין דצדיקיא נפקי מהאי עלמא, עאלין גו [ד] אלין היכלין, די [ג]בגנתא דעדן דלתתא, ותמן [ה] יתבין כל חד וחד, כל ההוא זמנא דאצטריכא נשמתא למיתב תמן.

דרך אמת

ה) כלא יחליפו אמונתם הקדושה בשביל יראה אחרת של עכו״ם.

מסורת חזהר

א) אשת חיל עטרת וגו׳ (משלי י״ב) ח״ב פג: קנח. ח״ג מב: צו: קכד. קעח: רל. ת״ז תק׳ יט לט. ב) לשמרך מאשה זרה (משלי ז׳) ח״א עג: קטז: קכב. ח״ב רסד: ח״ג ריג: ג) בגנתא דעדן דלתתא ח״א ז. פא.: קו: קז. ח״ב יא. צז: צט: קלו. קנ. קנו: רח: רט: רי.: ריא.: ריב. רלא: ח״ג נג. ע: קצו: ז״ח בראשית י״ג טג שלב. י״ח טב שיח. פרשת צו מ״ו טד שו. מ״ז טא שלג, טד שלו.

חלופי גרסאות ה נ״א ימינא. ב נ״א זרה וגו׳ ג נ״א דכיא. ד נ״א היכלין אלין. ה נ״א עאלין.

הסולם

היכלות דג״ע

ז) ואלין אנון צדיקיא דלא אחלפו יקרא דמריהון בגין דחלא אחרא, כתיב אשת חיל וגו׳: ואלו המשיגים את המלכות שבהיכלות, הם הצדיקים אשר לא החליפו את כבוד רבונם באלהים אחרים, שהם משיגים את המלכות בסו״ה אשת חיל עטרת בעלה. רזא דמהימנותא לאתדבקא בר נש במריה, ולדחלא מניה תדיר, ולא יסטי לימינא ושמאלא, כי סוד האמונה, דהיינו של המלכות, הוא, שהמשיגה, זוכה להתדבק ברבונו, ולירא ממנו תמיד, ולא יסור לימין ושמאל. והא אוקימנא דלא יהך בר נש בתר דחלא אחרא דאקרי אשת זנונים, ובגין כך לשמרך וגו׳. ובארנו, שלא ילך אדם אחר אלהים אחרים, הנק׳ אשת זנונים, שמשום זה כתיב לשמרך מאשה זרה, מנכריה אמריה החליקה. ואין אדם זוכה לכל זה אלא על ידי המלכות. ולפיכך מעלת צדיקים אלו המשיגים אותה גדולה מאד, וז״ס שאמרו, צדיקים ניזונים בזרוע. אמנם שאר בני אדם אינם יכולים להשיגה, כי למדת הרחמים הם צריכים כנ״ל, ולפיכך נגנזה מדתה בפנימיות ואינה נראית. ורק נקודה דמדת הרחמים מגולית בה, כנ״ל.

וצריך שתדע, שההיכלות שיש בהם השגה. הם רק ששה היכלות, שהם חג״ת נה״י, כי בהיכל הז׳ אין השגה שם. ונבחנים לעשר ספירות, כי היכל זה הראשון, שהוא היכל היסוד, כולל בתוכו גם את המלכות. והיכל האחרון

היכלא קדמאה

העליון, שהוא היכל הבינה, כולל בתוכו הג״ר שהם כח״ב. וכאן הזהר מבאר את היכל הא׳ מתתא לעילא שהוא היכל היסוד.

ח) היכלא דא קאים בדיוקנא דרזא עלאה, בגין דכד נשמתין דצדיקיא נפקי מהאי עלמא, עאלין גו אלין היכלין די בג״ע דלתתא: היכל הזה עומד בסוד צורה העליונה, שהיא בינה, משום שבעת שנשמות הצדיקים יוצאים מעולם הזה, דהיינו שנפטרים לעולמם, הם נכנסים תוך היכלות האלו אשר בגן עדן התחתון, ותמן יתבין כל חד וחד כל ההוא זמנא דאצטריכא נשמתא למיתב תמן, ויושבים שם כל אחד ואחד, כל אותו הזמן שהנשמה צריכה לישב שם. פירוש, כי נשמות הצדיקים הן אור הבינה, כי אור הבינה נקרא נשמה, וע״כ בעת פטירת הצדיק צריכה הנשמה לעלות לג״ע העליון שהיא בחינת בינה. אלא משום שהיתה מלובשת בגוף בעוה״ז, שהיא מבחינת מלכות דמדת הדין. נתרשמה ממנו, ואפילו לאחר פטירתה אינה יכולה לעלות למקומה לג״ע העליון, כי היא צריכה להטהר מבחינת הגוף שנתרשמה בה. ולפיכך הוכן בעדה ג״ע התחתון, שהוא בעיקרו מבחינת מלכות, שיש לו יחס עם הגוף להיותו בעיקרו מהמלכות, ויש לו יחס גם עם בחינת הנשמה להיותו נכלל בצורת הבינה, כנ״ל.

ט) ובכל היכלא והיכלא, ס אית דיוקנין, כגוונא ג דלעילא. ודיוקנין כגוונא ג דלתתא, ותמן אתלבשת נשמתא א ד בלבושין כגוונא דהאי עלמא, ואתעדנת תמן כל ההוא זמנא דאצטריכת, עד דמטו זמנא לסלקא לאתר עלאה כמה דאצטריך. ומגו ההוא ס) ס מאנא דאתלבשת ביה, חמאת דיוקנין עלאין, לאסתכלא ביקרא דמריהון.

י) בהאי היכלא, אית ו נהורין עלאין, לאסתכלא, ב ז ונשמתהון דאינון ג גיורין, דאתגיירו, קיימין תמן, ח ועאלין תמן, לאסתכלא ביקרא ס עלאה, ומתלבשן תמן בלבושא חדא דנהורא, דנהיר ולא נהיר. וההוא היכלא מקפא מאבן טבא ודהבא.

דרך אמת

ס) לומו מלכות.

מסורת הזהר

א) לבושין כגוונא דהאי עלמא (דיוקנא) ח״א ז׳ סו. פא.: צא. קכו.: רכז: ח״ב יא. עו. צו: צז:

צח: קמא: קמב. קנ. רי.: רכט.: רלא. ח״ג קסח. קסט: ב) נשמתהון דאינון גיורין ח״א יג. מא. ח״ב צה: צח: ח״ג קסח. ג) גיורין ח״א רטו: ח״ב צט. קכ: רלא. ח״ג יד:

חלופי גרסאות ס נ״א ל״ג אית. ג נ״א עלאה ג נ״א חתאה. ד נ״א בלבושיה, ס נ״א מנא. ו נ״א דיוקנין. ז נ״א ונשמתיהון. ח פי׳ במלכות ט נ״א מוסיף ביקרא דמריהון עלאה.

הסולם

היכלות דג״ע — **היכלא קדמאה**

וז״ש ובכל היכלא והיכלא אית דיוקנין כגוונא דלעילא, ודיוקנין כגוונא דלתתא. ובכל היכל והיכל מג״ע התחתון, יש צורות כעין של מעלה, דהיינו כעין הבינה. ויש צורות כעין של מטה, דהיינו כעין המלכות. ולפיכך אע״פ שהנשמה עוד איננה מטוהרה מבחינת הגוף, יכולה להכנס שם, להיות שם מצורת המלכות, שיש לה יחס עם הגוף, וגם הנשמה עצמה, שהיא בחינת בינה, יכולה להכנס שם להיות שם גם מצורת הבינה, כמבואר.

וז״ש, ותמן אתלבשת נשמתא בלבושין כגוונא דהאי עלמא, ואתעדנת תמן כל ההוא זמנא דאצטריכת: ושם, בג״ע התחתון, מתלבשת הנשמה בלבושים הדומים ללבושה שבעולם הזה, שהוא הגוף, ומתענגת שם כל אותו הזמן שצריכה להתענג מהאורות, בכדי להטהר לגמרי מחלאת הגוף. עד דמטי זמנא לסלקא לאתר עלאה כמה דאצטריך. עד שמגיע הזמן שתוכל הנשמה לעלות למקום העליון, כמו שהיא צריכה. דהיינו, עד שתפסוק ממנה כל התרשמות מבחינת הגוף שהתלבשה בה בעוה״ז, ואז היא יכולה לעלות למקומה לג״ע העליון, כמו שצריכה. כי כל נשמה היא מבינה, והיא צריכה לעלות לשורשה, שהיא ג״ע העליון. כנ״ל. ומגו ההוא מאנא דאתלבשת ביה, חמאת דיוקנין עלאין לאסתכלא ביקרא דמריהון, ומתוך אותו הלבוש שהנשמה נתלבשה בו, היא רואה צורות עליונות, מבינה, בכדי להסתכל בכבוד רבונם, כלומר, אותו הלבוש שהיא כעין הלבוש של עולם הזה, כנ״ל, הוא כלול ג״כ מצורות עליונות, מהבינה, וע״כ יכולה הנשמה להשיג דרך בו אורות העליונים מהבינה, ולהסתכל בכבוד רבונה.

י) בהאי היכלא אית נהורין עלאין לאסתכלא ונשמתהון דאינון גיורין דאתגיירו קיימין תמן: בהיכל הזה יש אורות עליונים להסתכל, ונשמות הגרים שנתגיירו עומדות שם. ועאלין תמן לאסתכלא ביקרא עלאה, ומתלבשן תמן בלבושא חדא דנהורא, דנהיר ולא נהיר. ונשמות הגרים נכנסות שם להסתכל בכבוד העליון, והן מתלבשות שם בלבוש אחד של אור, המאיר ואינו מאיר. כי ע״י האורות אשר בהיכל זה, הצדיקים מסתכלים ומשפיעים לנשמות הגרים הנמצאים שם, שיוכלו הנשמות להכנס ולקבל מכבוד העליון, אחר שמתלבשות בלבוש אחד של אור, המאיר ואינו מאיר, כלומר שיש באור הזה ב׳ פעולות כאחד, שמאיר לאותם הכדאים לו, ואינו מאיר דהיינו שמחשיך, לאינם כדאים לו. ולבוש הזה גורם להם שמחה על אשר זכו והמה כדאים לו. וההוא היכלא מקפא מאבן טבא ודהבא, והיכל הזה מוקף מאבן טוב וזהב. אורות הימין מכונים אבנים טובות, ואורות השמאל מכונים בשם זהב, כמ״ש מצפון זהב יאתה.

ותמן

יא) ותמן איהו פתחא חדא. דנחית לקבל פתחא ו דגיהנם, ג מתמן מסתכלן ג בכל אינון חייבי, ד דלא עאלו בברית קיימא קדישא, ו) ה ואתתרכו באינון מלאכי חבלה, דטרדי לון בנורא דדליק, ואינון חמאן וחדאן על דאתגיירו.

יב) ותלת זמנין ביומא, נהרין מגו נהירו עלאה, ומשתעשען תמן, ז) ועילא מנהון, א ו עובדיה ז ואונקלוס גיורא, ושאר גיורין דאתגיירו, כגוונא דא לעילא, כד זכאן לסלקא ח נשמתהון לאתעטרא תמן.

יג) היכלא תנינא, היכלא דא, קיימא לגו מהאי היכלא קדמאה ט והאי י פתחא איהו יא סמיך לגו מערתא דאבהן, והאי היכלא יב נהיר מקדמאה, הכא אית כל אבנין יקירין יג דמקפן ליה.

דרך אמת	מסורת הזהר
ו) ומסגרסו. ז) ולמעלה מסן.	א) עובדיה ח"א קעא.

חלופי גרסאות ו נ"א מוסיף חדא, דנחית לקבל פתחא דגיהנם. ב נ"א ומתמן מסתכלן כל אינון חייבי דשאר עפין דלא עאלו. ג נ"א לכל. ד נ"א דישראל ונ"א דעיבדי ע"ז ה נ"א ואתתרכו מתמן מאינון ונ"א ואתחרכו. ונ"א ואתכרכו ונ"א ואתרכו ואתרבו באינון. ו נ"א ל"ג עובדיה. ז נ"א ל"ג ואונקלוס. ח נ"א נשמתין ט נ"א ל"ג מכאן עד דאבהן י נ"א היכלא סמיך למערתא. יא נ"א סמך. יב נ"א יתיר ונ"א יתיר נהיר. יג נ"א דמקפאן,

המולם

היכלות דג"ע	היכלא קדמאה
יא) ותמן איהו פתחא חדא דנחית לקבל פתחא דגיהנם, מתמן מסתכלן בכל אנון חייבי דעובדי ע"ז, דלא עאלו בברית קיימא קדישא. ושם יש פתח אחד היורד למול פתח הגיהנם, משם הגרים מסתכלים בכל אלו הרשעים עובדי ע"ז שלא נתגיירו ולא נכנסו באות ברית קדש. ואתתרכו באנון מלאכי חבלה דטרדי לון בנורא דדליק, ואינון חמאן וחדאן על דאתגיירו, והמה נגרשים על ידי מלאכי חבלה המגרשים אותם באש דולק, והגרים רואים ושמחים על שנתגיירו ונפטרו מדין קשה הזה. טרד, פירושו מגרש, כי על הכתוב (ישעיה נ"ז) כים נגרש, מתרגם כימא דטריד. וכן (בשמות י"א) על גרש מתרגם יונתן מטרד.	עובדיה ואונקלוס גיורא ושאר גיורין דאתגיירו. ולמעלה מהם יושבים עובדיה הגר ואנקלוס הגר ושאר הגרים, החשובים כמוהם, שנתגיירו. כגוונא דא לעילא, כד זכאן לסלקא נשמתהון לאתעטרא תמן. כעין זה שנתבאר בהיכל זה שבג"ע התחתון, כן הוא ג"כ תכונת היכל תחתון שבג"ע העליון, ששם עולות הנשמות בעת שהם יכולים לעלות להתעטר שם, דהיינו אחר שהייתם זמן מספיק בג"ע התחתון כנ"ל.
יב) ותלת זמנין ביומא נהרין מגו נהירו עלאה ומשתעשען תמן, וג' פעמים ביום הם מאירים מאור העליון ומשתעשעים שמ"ס ורומז בזה על אורות דג"ר הנמשכים בהיכל הזה. (ועי' לעיל דף ד' ד"ה ואלו) כי כמו שיש ג' בחינות, נה"י חג"ת וג"ר בכלל ההיכלות, כן יש ג' בחינות הללו בכל היכל והיכל, ובחינה א' נה"י שבהיכל הזה, היא נהורין עלאין לאסתכלא ונשמתהון דאינון גיורין וכו'. ובחינה ב' חג"ת, היא האורות דאבן טבא ודהבא. ובחינה ג' ג"ר, היא מ"ש כאן וג' זמנין ביומא וכו'. ועילא מנהון (דפו"י דף ל"ח ע"ב)	
יג) היכלא דא קיימא לגו מהאי היכלא קדמאה וכו' והאי היכלא נהיר מקדמאה. הכא אית כל אבנין יקירין דמקפן ליה: היכל זה עומד בפנימיותו של היכל הראשון, והיכל זה מאיר מן היכל הראשון, כאן יש כל אבני יקר המקיפין אותו. פירוש, כי הוא בחינה ראשונה של אורות ההיכל, דהיינו אורות נה"י, שהם רק אורות חסדים המכונים אבני יקר, כנ"ל. ואורות הללו הם בעיקר של היכל הא', שאומר בו (לעיל אות יוד) וההוא היכלא מקפא מאבן טבא. אמנם מתוך התכללות ההיכלות זה בזה נמצאים האורות הללו דאבני יקר גם בהיכל זה הב', וז"ש והאי היכלא נהיר מקדמאה, הכא אית כל אבנין יקירין וכו', כי על ידי שהיכל זה מקבל האורתו	היכל תנינא, הוד

יד) ס בגו דהאי היכלא, אית נהירו חד, כליל מכל גוונין, ואיהו נהיר מעילא לתתא. בהאי היכלא. ב קיימין ג אינון, דסבלו יסורין ומרעין, בהאי עלמא, בגין לאתתקנא, והוו ד מודן ומשבחן למריהון כל יומא, ולא הוו מבטלין ה צלותייהו לעלמין.

טו) לגו מהאי היכלא, קיימין כל אינון, ו דמקדשין ז בכל חילא שמא דמריהון, ס) ואתיבו א אמן יהא שמיה רבא ח מברך בכל חילא,

דרך אמת	מסורת הזהר
ס) ועונין אמן.	א) אמן יהא שמיה רבא ח"א סב: ח"ב קה. ח"ג כ. רכ.

חלופי גרסאות ס נ"א לגו. ב נ"א קיימי. ג נ"א מוסיף "כל" אינון. ד נ"א אורן. ה נ"א צלותא מפומייהו לעלמין ונ"א צלותייהו מפומייהו לעלמין. ו נ"א דמקדשי. ונ"א מוסיף דמקדשין בכל יומא. ז נ"א מבורך.

היכלות דג"ע — הסולם — היכלא תנינא

הארתו של היכל הא', ע"כ יש גם כאן האורות דאבנין יקירין.

יד) בגו דהאי היכלא אית נהירו חד, כליל מכל גוונין, ואיהו נהיר מעילא לתתא: בפנימיותו של זה ההיכל, יש אור אחד, הכלול מכל גוונין, דהיינו מכל ארבע גוונין חו"ב תו"מ, והוא מאיר ממעלה למטה. פירוש, כי אורות דבחינה ראשונה לא היו בהם אלא גוון חסדים בלבד, שהם אורות נה"י, אבל כאן מאירים כל הגוונין ואפילו גוון החכמה, (כנ"ל בראשית א' דף י"ב ד"ה פירוש ע"ש) וז"ש נהירו חד כליל מכל גוונין, ונבחנים לאורות דחג"ת. שיש בהיכל זה, שהוא בחינה השניה שבכאן.

ואומרו ואיהו נהיר מעילא לתתא, יש בזה ענין רב. כי סוד היחוד הוא לששה קצוות שהם ארבע רוחות השמים דרום צפון מזרח מערב, הנקראים חו"ב תו"מ, ומעלה ומטה, שהם נצח והוד. שפירושו, שהארת הנצח מאיר בכל מדרגה את ד' הרוחות חו"ב תו"מ ממטה למעלה, דהיינו מחזה ולמעלה, וההוד מאיר בכל מדרגה את החו"ב תו"מ ממעלה למטה, כי ממשיך הארתם מחזה ולמטה עד סיום המדרגה. ולפיכך נבחן הנצח לבחינת מעלה, וההוד לבחינת מטה. וז"ש כאן בהיכל ההוד: ואיהו נהיר מעיקא לתתא, כי ההוד ממשיך החו"ב תו"מ ממעלה למטה כמבואר.

בהאי היכלא קיימין אנון דסבלין יסורין ומרעין בהאי עלמא בגין לאתתקנא: בהיכל זה נמצאים כל אלו שסבלו יסורים ומחלות בעולם הזה בכדי להתתקן בתשובה שלימה. והוו

(דפוי דף י"ח ע"ב)

מודן ומשבחן למריהון כל יומא, ולא הוו מבטלין צלותייהו לעלמין, והיו מודים ומשבחים בכל יום לרבונם, ולא היו מבטלים. תפלתם לעולם. פירוש, כי מטבע האדם הדואג להתתקן לפניו ית', שרואה את עצמו מלא חסרונות, שבזה כחו יפה להתפלל תמיד על מילוי חסרונותיו אמנם אינו יכול להודות ולשבח לפניו ית', כי אין לו לדעתו על מה להודות ולשבח. וכן לאידך גיסא אם מתעצם להודות ולשבח את בוראו על מדת טובו המרבה אליו בכל יום ותמיד. הרי בהכרח שמרגיש הספקה במצבו, ושוב אינו יכול להתפלל ולהתמרמר כל כך לפניו ית' על חסרונותיו. הרי שהתאמצות בתפלה מרחיקו משבחים והודיות, והתאמצות בשבחים והודיות מרחיקו מתפלה. ואומר הזהר, שמעלתם של אלו הצדיקים היה, כי היו נשלמים מב' הצדדים, שמצד אחד והוו מודן ומשבחן למריהון בכל יומא, ועם כל זה לא אבדו כח התפלה, ולא הוו מבטלין צלותייהו לעלמין, והיו סובלין תמיד יסורין ומכאובים לתקן מעשיהם והתפללו לפני ה' תמיד. ולפיכך זכו להכנס להיכל ההוד שבג"ע.

טו) לגו מהאי היכלא קיימין כל אנון דמקדשין בכל חילא שמא דמריהון, ואתיבו אישר"מ בכל חיכא: בפנימיות של היכל זה, דהיינו תוך הבחינה שניה דחג"ת, נמצאים כל אלו הצדיקים המקדשים בכל כחם את שם רבונם, ועונים אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחם. והיינו בחינה שלישית של ההיכל, שהיא בחינת ג"ר, שאלו הצדיקים שוכו לקידוש השם בכל כחם, וכן לענות אישר"מ בכל כחם, זוכים בתם

ואלין אנון קיימין לגו, [ס] בגו האי היכלא, וההוא [ג] נהורא דכליל [ג] כל גווני נהיר לון. מההוא נהירו קיימין וחמאן נהורין אחרנין, דאתאחדן [ד] ולא אתאחדן בגווייהו. ועילא מנהון משיח, דאיהו עאל וקאים בינייהו, [ה] ונחית לון.

טז) איהו נטיל מהאי היכלא, ועאל בהיכלא תליתאה, [ו] ותמן כל אנון [ס] בני מרעין וכאבין יתיר, וכל אינון [א] דרדקי דבי רבן [ב] דלא אשלימו יומין, וכל אינון דעצבין על חרוב בי מקדשא [ז] והוו אושדין דמעין, [ס] כלהון קיימין בההוא היכלא, ואיהו מנחם לון.

יז) [ס] ונטיל מהאי היכלא, ועאל בהיכלא רביעאה, ותמן כל אינון אבלי

דרך אמת

ס) בני מולין ומכלוכין.

מסורת הזוהר

א) דרדקי דבי רבן ח"א א: ח"ב לט. ח"ג מא.
ב) דרדקי – דלא אשלימו יומין (דלא זכו לאורייתא) ח"א מא.

חלופי גרסאות ס נ"א לגו לגו בהאי היכלא. ג נ"א נהורא ג נ"א בכל, ד נ"א ל"ג ולא אתאחדן ה נ"א ונחים ו נ"א תמן. ז נ"א ואושידו. ח נ"א כלהו ט נ"א נטיל.

בהם. ואלין אינון קיימין לגו בגו האי היכלא,

ואלו הם הנמצאים בפנימי פנימיות של ההיכל הזה, כי החג"ת דהיכל זה נמצאים בתוך נה"י דהיכל. והג"ר דהיכל נמצאים בתוך החג"ת דהיכל. הרי שהג"ר דהיכל הם פנימי פנימיות של ההיכל. וההוא נהורא דכליל כל גווני נהיר לון, ואותו האור, הנמצא בחג"ת דהיכל, הכולל לכל גווניו, חו"ב תו"מ כנ"ל, מאיר ג"כ לאלו, הצדיקים הנמצאים בג"ר דהיכל.

מההוא נהירו קיימין וחמאן נהורין אחרנין דאתאחדן ולא אתאחדן בגווייהו

בכח האור הזה, שמקבלים מחג"ת דהיכל, עומדים ורואים אורות אחרים, הנתפשים ואינם נתפשים בתוכם, כלומר מרוב גדלו של אור ההוא לא יוכלו להשיגו בשלמות, אלא כמו נתפס ואינו נתפס, הוא להם. אמנם. ועילא מנהון משיח, דאיהו עאל וקאים בינייהו ונחית לון. ולמעלה מהצדיקים, עומד משיח, והוא נכנס ועומד ביניהם, ומוריד להם האור שיוכלו להשיגו.

היכלא תליתאה, נצח

טז) איהו נטיל מהאי היכלא ועאל בהיכלא תליתאה ותמן כל אנון בני מרעין

וכאבין יתיר: המשיח נוטע מהיכל זה הב' ונכנס בהיכל השלישי, ושם כל אלו שסבלו מחלות ומכאובים ביותר, בכדי להתתקן. דהיינו ביותר מאלו שהם בהיכל ב'. וע"כ זכו להיכל הג'. והוא בחינה א' שבהיכל זה דהיינו בחינת נה"י. ובחינה

(המשך בדף ל"ח ע"ב)

ב' הוא. וכל אינון דרדקי דבי רבן דלא אשלימו יומין. וכל אלו תנוקות של בית רבן שלא השלימו ימיהם. ומתו בלא עתם, שהם לא טעמו טעם חטא, וע"כ אלו הנפשות הטהורות עולות למ"ן, וממשיכות האורות דבחינה השניה של היכל זה שהיא חג"ת. ובחינה השלישית הוא' וכל אינון דעצבין על חרוב בי מקדשא, והוו אושדין דמעין, וכל אלו המתאבלים על חורבן בית המקדש, ומורידין דמעות, שהם ממשיכים האורות דג"ר להיכל זה, וע"כ יושבים בבחינת ג"ר של ההיכל. כלהון קיימין בההוא היכלא

ואיהו מנחם לון, כל אלו ג' בחינות נשמות הצדיקים הנ"ל, נמצאים בהיכל ההוא, ומשיח מנחם אותם, כלומר שמאיר להם אורותיהם.

והנה בהיכל הוד, אומר ונחית לון שהמשיח מוריד להם האורות. וכאן אומר ומנחם לון ואינו אומר ונחית לון. והטעם הוא כי רק אורות דהוד נמשכים ממעלה למטה אבל אורות דנצח מאירים רק ממטה למעלה (כנ"ל דף ח' ד"ה ואמרו) וע"כ אינו אומר ונחית לון, שפירושו ממעלה למטה, שזה אינו נוהג רק בהיכל ההוד בלבדו.

היכלא רביעאה, ת"ת

יז) ונטיל מהאי היכלא ועאל בהיכלא רביעאה,

בהיכל הרביעי, כלומר, אחר שמשתלם בכל האורות שבהיכל הג', הוא יכול להכנס להיכל הת"ת. ותמן כל אנון אבלי ציון וירושלים

וכל

ציון וירושלם, וכל אינון קטולי דשאר עמין [ח] עכו"ם ואיהו שרי ובכי,
*) וכדין כל אינון נשיאין דזרעא דדוד, כלהו אחידן ביה, [ט] ומנחמין ליה.
יח) שארי תניינות ובכי, עד דקלא נפיק, [י] ומתאחד בההוא קלא, וסליק
לעילא, [יא] ואשתהי תמן עד ריש ירחא. וכד נחית נחתין עמיה כמה נהורין
וזיוין, [יב] מנהרין לכל אינון היכלין, ואסוותא ונהורא לכל אינון [יג] קטולין,
ובני מרעין ומכאובין דסבילו עמיה [יד] דמשיח.
יט) וכדין [טו] א) פורפירא לביש, ותמן חקיקין ורשימין כל אינון קטולי
[טז] דשאר עמין [יז] עכו"ם בההוא פורפירא, וסליק ההוא פורפירא לעילא,

דרך אמת

ח) לכום נכנד.

מסורת הזהר

א) פורפירא ח"א מא. סא: רכד: ח"ב רמו: ת"ז תק' כ"א מח. ז"ח בראשית ז' טג שלג. בלק נ"ה טג שו. שה"ש ע' טד שיו.

חלופי גרסאות

ח נ"א ל"ג עכו"ם. ונ"א עע"ז. ט נ"א ומנחמי ג נ"א ואתאחד. ד נ"א ואשתאר. ה נ"א ונהרי ונ"א ונהרין. ו נ"א ל"ג קטולין רק בני מ"ע. ז נ"א משיח. ח נ"א שאר. ט נ"א ל"ג עכו"ם ונ"א עע"ז.

המולם

היכלות דג"ע

וכל אנון קטולי דשאר עמין עובדי כו"מ. ושם כל אלו אבלי ציון וירושלים, עם כל אלו שנהרגו על ידי עמים אחרים עכו"מ. שאר עמין, פירושו, כל העמים אחרים חוץ מעם ישראל. כי אלו שנהרגו על ידי עמים אחרים יש בהם קדושה גדולה עד שנשמותיהם עולות למ"ן וממשיכים אורות הגבוהים שבהיכל זה, והם זוכים בהם. וגם אבלי ציון וירושלים מחוברים עמהם. ואיהי שרי ובכי, המשיח הרואה את אבלי ציון וירושלים והרוגים של האומות הוא מתחיל לבכות. וכדין כל אנון נשיאין דזרעא דדוד כלהו אחידן ביה ומנחמין ליה, ואז כל אלו הנשיאים מזרע דוד, כולם אוחזים בו ומנחמים אותו.

פירוש, כי המדובר כאן הוא במשיח בן יוסף, שהוא מסוד המלכות שמחזה ולמטה דז"א הנק' רחל, וע"כ תכלית גובה עליתו הוא רק עד היכל הרביעי ת"ת, ורק עד מקום החזה שבהיכל זה, ולא למעלה מחזה. אבל הנשיאים זרע דוד הם מהמלכות שמחזה ולמעלה דז"א (כמ"ש לעיל דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד) ולפיכך בעת שמשיח בן יוסף בא להיכל הת"ת הוא מקבל אורות ומתנחם ע"י הנשיאים מזרע דוד, שהם מבחי' למעלה מחזה שבהיכל זה, ומשתלם על ידיהם, וכאן הוא בחינה ראשונה שבהיכל זה, דהיינו בחינת נה"י.

יח) שארי תניינות ובכי, עד דקלא נפיק ומתאחד בההוא קלא וסליק לעילא: המשיח חוזר לבכות פעם ב', עד שיוצא

(דפוי' דף ל"ח ע"ב *) ל"ט ע"א)

היכלא רביעאה

הקול ונתאחד בקולו של משיח, ועולה קולו למעלה. פירוש, כי קול בכית המשיח בן יוסף הוא קול המלכות שלמטה מחזה, כנ"ל. וע"כ יש אחיזה לדינין בקולו, ואינו ראוי לעלות למ"ן, עד שיורד מלמעלה קולה של הבינה המתייחד עם קולו של משיח, ואז עולה קולו של משיח למעלה בסוד הזווג דקול ודבור. וענין זה כבר נתכאר באורך לעיל (בהקדמת הזהר דף קל"ו ד"ה תו מן המדבר) ואין להאריך כאן. ואשתהי תמן עד ריש ירחא, והוא מתעכב שם עד ראש חדש. כלומר שעולה ונכלל בהזווג של קול ודבור שהם ז"א ונוקביה שבהיכל הבינה, ומתעכב שם בסוד מ"ן עד שנמשכים שם המוחין דראש, אל הנוקבא הנקראת חודש, והנוקבא מתוקנת בזה, והיא נקראת ראש חודש. וכד נחית נחתין עמיה כמה נהורין וזיוין, מנהרין לכל אנון היכלין, וכשיורד, מהבינה, יורדים עמו כמה אורות ומיני זיו המאירים לכל אלו ההיכלות. ואסוותא ונהורא לכל אנון קטולין ובני מרעין ומכאובין דסבילו עמיה דמשיח, ורפואה ומאור לכל אלו הרוגים שעל ידי אומות העולם, ובעלי מחלות ומכאובים הסובלים עם המשיח, בכדי להמשיך הגאולה.

יט) וכדין פורפירא לביש, ותמן חקיקין ורשימין כל אנון קטולי דשאר עמין עכו"ם, בההוא פורפירא: ואז המשיח מתלבש בבגד מלכות הנקרא פורפירא, אשר כל אלו שנהרגו ע"י האומות, עכו"ם, חקוקים ורשומים באותה פורפירא. וסליק ההוא פורפירא לעילא

ואתחקק תמן גו פורפירא עלאה דמלכא, וקב"ה זמין לאלבשא ההוא פורפירא ולמידן [ח] עמין דכתיב [א] ידין בגוים מלא גויות. עד די אתא ונחים לון, ונחתין עמיה [ב] נהורין ועדונין, לאתעדנא, וכמה מלאכין ורתיכין עמיה, [ג] כל חד וחד [ד] במלבושא, לאתלבשא [ה] בהו, כל אינון נשמתין דקטולין, ותמן מתעדנין כל ההוא זמנא דאיהו סליק ונחית.

כ) לגו מהאי היכלא, קיימא גו דרגא עלאה, אינון עשרה [ט] רברבין ממנן, [י] רבי עקיבא וחברוי, וכלהו סלקי בסליקו, גו אספקלריאה דלעילא, [יא] ונהרין בזיו יקרא עלאה, עלייהו כתיב [יב] עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו.

כא) [יג] בהיכלא חמישאה, קיימין כל אינון מאריהון דתיובתא שלימתא,

מסורת הזהר

א) ידין בגוים מלא גויות (תהלים ק"י) ח"א מא. קצא. ב) במלבושא: ח"א יט. כ: כב: צא. רכו: ח"ב עו. צז. צח: צט. קמב: קנ. רי: רכט: רמו: רמז. ח"ג קא. קסח. קסט: קע. ג) עין לא ראתה (ישעיה סד:) ח"א ד: מז. נט. סו. פא. קל: ריז: ח"ב סב. צז. ק: קנו: קנז. קסג. קסו: ח"ג טז. כט. עט: קנט: קסב. רלט. רסז: שא: תק"ז בהקדמה יב. תק' מ"ח פה.

חלופי גרסאות ח נ"א עמיה. ט נ"א כמה נהורין. ג נ"א ובכל חד מלבושא ונ"א ובידא דכל חד וחד מלבושא. ד נ"א בהון. ס נ"א רברבי. ו נ"א כגון רבי. ז נ"א ונהיר. ח נ"א היכלא חמשאה ביה קיימין.

היכלות דג"ע — הסולם — היכלא רביעאה

ואתחקק תמן גו פורפירא עלאה דמלכא, ועולה פורפירא זו של המשיח, אל הבינה, למעלה, והוא נחקק בתוך פורפירא עליונה של המלך, שהוא ז"א המלביש את הבינה, כלומר שקטולי עכו"ם שבפורפירא של משיח מתחקקים בפורפירא עלאה, ששם נחקקים סובלי מחלות ומכאובים וכו' ושניהם נעשים למ"ן לזווג העליון דז"א ונוקבא, ואור העליון נמשך על ידיהם להיכל הזה. וקב"ה זמין לאלבשא ההוא פורפירא ולמידן עמין, דכתיב ידין בגוים וגו', והקב"ה עתיד להתלבש בפורפירא ההוא של משיח, לדון כל אומות העולם, כמ"ש ידין בגוים מלא גויות וגו', שזה יהיה לעת קץ, אבל מטרם זה, הסדר הוא שפורפירא של משיח נמתק על ידי התחברותו בפורפירא של הקב"ה, ואז עולים שניהם למ"ן ביחד, ונעשה עליהם זווג עליון וממשיכין אורותיהם. עד די אתא ונחים לון ונחתין עמיה נהורין ועדונין לאתעדנא, עד שהמשיח חוזר ויורד ממקום הזווג, ומנחם את הנשמות ויורדים עמו אורות ותענוגים להתענג, וכמה מלאכין ורתיכין עמיה כל חד וחד במלבושא לאתלבשא בהו כל אנין נשמתין דקטולין, וכמה מלאכין ומרכבות יורדים עם המשיח, שכל אחד מהם נושא מלבוש בשביל כל אלו הנשמות של הרוגי אומות העולם עכו"ם. ותמן מתעדנין כל האי זמנא דאיהו סליק ונחית, ושם (דפוי דף ל"ט ע"א)

מתעדנים כל אותה העת שהמשיח עולה ויורד. פירוש כי מתעדנין פירושו שמקבלים אורות דעדן שה"ס חכמה, ונודע שהארת החכמה מקובלת רק ממטה למעלה, ולפיכך אומר שמתעדנין הנשמות, דהיינו שמקבלים הארת החכמה רק בעת שהמשיח עולה ויורד, שאז נמצאת ההארה במצב ממטה למעלה, אבל אחר שכבר יורד המשיח לא יוכלו להתעדן, כי אז צריכים להמשיך העדן ממעלה למטה, והיא אינה מקובל רק ממטה למעלה כאמור. ונתבאר כאן, בחינה שניה שבהיכל הת"ת, דהיינו בחינת אורות דחג"ת שבהיכל זה.

כ) לגו מהאי היכלא קיימא גו דרגא עלאה אנון עשרה רברבין ממנן, רבי עקיבא

וחברוי: בפנימיות של היכל זה, דהיינו בפנימיות החג"ת, שבהיכל, עומדים במדרגה עליונה אלו עשרה שרים הממונים, שהם רבי עקיבא וחבריו, וכלהו סלקי בסליקו גו אספקלריאה דלעילא ונהרין בזיו יקרא עלאה עלייהו כתיב, עין וגו', וכולם עולים בהעליה תוך האספקלריאה של מעלה, שה"ס אספקלריאה המאירה, ומאירים בזיו יקר העליון, ועליהם כתיב עין לא ראתה אלקים זולתך. והוא בחינה ג', דהיינו הג"ר של היכל זה.

היכלא חמישאה, גבורה

כא. בהיכלא חמישאה קיימין כל אנון מאריהון דתיובתא שלימתא דתבו מחטאיהון

ואתנחמו

דתבו מחטאיהון [ו] ואתנחמו בהו, ונפקת נשמתייהו [ג] בדכיו, [ג] וכל אינון דקדישו שמא דמריהון, וקבילו עלייהו מותא, ובתרעא דהאי [ד] היכלא, [ה] קאים מנשה מלך יהודה, דקביל ליה קב"ה בתיובתא שלימתא, וחתר ליה חתירא לקבלא ליה.

כב) ולגו מהאי היכלא, קיימין, כל אינון [ו] מאריהון דתיובתא תקיפא, דנשמתהון [ז] נפקת, בשעתא [ח] דאתמרמרו על עובדיהון, ואלין מתעדנין בעדונא עלאה, בכל יומא ויומא. ותלת זמנין ביומא, [ט] נהירו עאל בההוא היכלא, דמתעדנין ביה כל חד וחד כדקא חזי ליה. וכל חד א' [י] נכוה, [יא] מנהירו דחופה דחבריה, בין לתתא בין לעילא.

כג) האי היכלא קיימא, על אינון [יב] היכלי תתאי, ואפילו צדיקים גמורין לא יכלין [יג] לאעלאה בגו [יד] האי היכלא, ולמיקם ביה, והאי איהו דרגא עלאה על כלא, [טו] בר דרגא דחסידי דאיהו דרגא עלאה על כלא.

מסורת הזהר

א) נכוה מנהירו דחופה דחבריה ח"א קל. ח"ב רמו: ח"ג קצו:

חלופי גרסאות [ו] ג"א אתנחמו. [ב] נ"א בבכיה. ונ"א כדריכו. ונ"א ל"ג בדכיו. [ג] ג"א מוסיף וכל אינון מאריהון דתיובתא, ונ"א וכל אינון שבע מאריהון דתיובתא. (אה"ע) [ד] נ"א פתחא. [ה] נ"א קיימא [ו] נ"א ל"ג מאריהון. [ז] נ"א נפקא. [ח] נ"א דאתמר מרו. [ט] נ"א נהירו עלאה. [י] נ"א גבוה, ונ"א נהיר. [יא] נ"א מנהורא וחופה ונ"א מנהורא מחופה. [יב] נ"א ל"ג היכלי. ונ"א אינון, אינון תתאי. [יג] נ"א לעיילא בההוא היכלא. ונ"א לאעלה ונ"א לאעלא בההוא היכלא. [יד] נ"א ההוא. [טו] נ"א ביה.

היכלות דג"ע — **הסולם** — היכלא חמישאה

ואתנחמו בהו: בהיכל החמישי גמצאים כל אלו בעלי תשובה שלימה ששבו מחטאיהם, ונתנחמו בהם. כלומר שעשו תשובה מאהבה, שזדונות נעשו להם כזכיות, ואז נתנחמו על החטאים שחטאו, שהרי נוסף להם זכיות בשבילם. ונפקת נשמתייהו בדכיו, ויצאה נשמתם בטהרה. וכל אינון דקדישו שמא דמריהון וקבילו עלייהו מותא, גם כל אלו שקדשו שם רבונם וקבלו עליהם מסירת נפש לכבודו ית'. הנה גם הם נמצאים בהיכל הזה. ובתרעא דהאי היכלא, קאים מנשה מלך יהודה דקביל ליה קב"ה בתיובתא שלימתא וחתר ליה חתירא לקבלא ליה ובפתח ההיכל עומד מנשה מלך יהודה, שעשה תשובה שלימה על חטאיו, והקב"ה קבל תשובתו וחתר לו חתירה מתחת כסא הכבוד לקבל אותו, כלומר שהסתיר אותו כמו בתוך חתירה מעין המקטריגים שלא יקטרגו עליו. וכאן בחינת נה"י של היכל הזה.

כב) ולגו מהאי היכלא קיימין כל אנון מאריהון דתיובתא תקיפא, דנשמתהון נפקת בשעתא דאתמרמרו על עובדיהון: ובפנימיות נה"י שבהיכל זה, נמצאים כל אלו בעלי תשובה עצומה, שנתעצמו בתשובתם עד שנשמתם יצאה מתוך התמרמרות על מעשיהם הרעים, ואלין מתעדנין בעדונא עלאה בכל יומא ויומא. ואלו מתענגים בעדן העליון בכל יום ויום. וכאן בחינת חג"ת שבהיכל זה. ותלת זמנין ביומא נהירו עאל בההוא היכלא, דמתעדנין ביה כל חד וחד כדקא חזי ליה: וג' פעמים ביום נכנס האור בהיכל זה, שהנשמות מתעדנים בו, כל אחת ואחת כראוי לה. וג' פעמים הללו ה"ס ג' הקוין שעליהן נמשכין אורות דג"ר שבהיכל הזה. וכל חד נכוה מנהירו דחופה דחבריה בין לתתא בין לעילא וכל אחד נכוה מאור חופתו של חברו בין למטה ובין למעלה. כלומר בין בהיכלות התחתונים ובין בהיכלות העליונים אין מעלת הצדיקים שוה זה לזה, וכל אחד יש לו חופה בפני עצמו ואין אחד יכול לנגוע בחופתו של חברו הגבוה ממנו כי נכוה בה כנוגע באש.

כג) האי היכלא קיימא על אנון היכלי תתאי, ואפילו צדיקים גמורין לא יכלין לאעלאה בגו האי היכלא ולמיקם ביה, היכל זה עומד ממעל כל אלו היכלות התחתונים ואפילו צדיקים גמורים שבהיכלות התחתונים אינם יכולים להכנס להיכל זה ולהשיג אותו. והאי איהו דרגא עלאה על כלא בר דרגא דחסידי דאיהו דרגא עלאה על כלא, והיכל זה, שהוא גבורה, הוא מדרגה עליונה על כל ההיכלות,

(דפו"י דף ל"ט ע"א)

כד) היכלא שתיתאה: היכלא דא היכלא דחסידי, היכלא דא, היכלא [ס] עלאה על כלא, [ב] והאי [ג] הוא היכלא דקיימא על כלא. היכלא דימינא, לית מאן [ד] דיקים ביה, אלא אינון חסידים קדישין, וכל אינון דמרחמי למריהון [ה] ברחימו סגי. [ו] ולפתחא דהאי היכלא, קיימא כל אינון [ז] דמיחדי יחודא דמריהון בכל יומא [ח] ואלין עאלין בהאי היכלא, וזמינין לסלקא בקדמיתא.

כה) ועילא מהאי [ט] פתחא [א] אברהם, ימינא דקב"ה, [י] ולפתחא אחרא [יא] קיימא [ב] יצחק, [יב] דאתעקד על גבי מדבחא, והוה קרבנא שלים קמיה דקב"ה. [יג] ולפתחא אחרא לגו, קיימא [ג] יעקב שלימא, [יד] [ד] ותריסר שבטין סחרניה, ושכינתא על רישייהו.

מסורת הזהר

א) אברהם: ח"א עח. פג. פז: קב. קה. קו. קיח: קיט.: קכ.: קכט. קל. קלג.: קלו.: קלח: קנד: קסח. ח"ב יד: קי. קכ. קמה: קמו. קצ: רנז. רעו. ח"ג נב. קיז. קיט: קלח. קסד. רפ. רפא: רפב. רצח. רצט שא: שב.: שג. שה: שח: ב) יצחק ח"א ס. פז: קנ: קיח: קיט: קלג.: קלו.: קלח: קסח. רל.: ח"ב יד: סו: קי. קכ. קלג: קמג. קמה: קמו. קצ: רנז. ח"ג סו: קטז. קיט: קסד. רנה: רסב: רפב. רצג. שא: שב.: שג. שה: שח: ג) יעקב ח"א כא: לה: פז: צו. קיח: קיט: קלג: קלח: קלט: קמב: קמו. קמז. קמט. קנד. קנה. קסא. קסח. קעג: קעה. רכב: רנ. ח"ב ה. יד: לט. טו: עח: קי. קיא. קכ. קל. קלט: קמא: קמג. קמה. קמו.: קצ: ח"ג נה: סו: קסז: קיט: קלח. קסג. קסד. רפא. רפג. רפו. רצא רצג. רצח.: שא. שב.: שה: שו: שז. ד) תריסר שבטין: ח"א קנה. קפג: ח"ב טו. רנב ח"ג קמז. ז"ח חוקת נ' טג שה.

חלופי גרסאות [ס] נ"א דעלאה. [ב] נ"א האי. [ג] נ"א איהו [ד] נ"א דיקום. [ה] נ"א ברחמי. [ו] נ"א לפתחא. [ז] נ"א דמייחדין. [ח] נ"א ואל עאלו בהא היכלא. ונ"א ואלין בהאי היכלא עאלין, [ט] נ"א היכלא [י] נ"א לפתחא [יא] נ"א קאים [יב] נ"א דאעקד. [יג] נ"א לפתחא. [יד] נ"א שלימא דאבהן.

היכלות דג"ע — הסולם — היכלא שתיתאה

חוץ ממדרגת החסידים דהיינו היכל החסד שהוא מדרגה הגבוה על כולם ואפילו על היכל הגבורה הזה.

היכלא שתיתאה, חסד

כד) היכלא דא היכלא דחסידי היכלא דא

היכלא עלאה על כלא: היכל זה הוא היכל החסידים היינו שמדתם לומר שלי שלך ושלך שלך, דהיינו להשפיע ולא לקבל, היכל זה הוא עליון על כל ההיכלות. כי מדרגת החסד היא העליונה משמת הספירות חג"ת נה"י. והאי הוא היכלא דקיימא על כלא, וזה הוא היכל העומד על כל ההיכלות. כלומר שאי אפשר לזכות בהיכל זה אלא אחר שנשלם בכל המדרגות שבהיכלות שלמטה, וזהו נבחן כמו שהיה נסמך ועומד על מדרגותיהם. היכלא דימינא לית מאן דיקום ביה, אלא אינון חסידים קדישין וכל אינון דמרחמי למאריהון ברחימו סגי: הוא היכל הימין, כי מדרגת חסד נבחן לקו ימין, ואין מי שישיג אותו זולת אלו חסידים הקדושים וכל

(דפו"י דף ק"ס ע"א)

אלו האוהבים את רבונם באהבה רבה. ולפתחא דהאי היכלא קיימא כל אנון דמיחדי יחודא דמריהון בכל יומא ואלין עאלין בהאי היכלא וזמינין לסלקא בקדמיתא, ולפתח ההיכל, עומדים כל אלו שייחדו לרבונם בכל יום, דהיינו שממשיכים בכל יום גילוי אחדותו י"ת מא"ס ב"ה להספירות ולכל העולמות. והם הראשונים לעלות משם להיכלות יותר גבוהים. דהיינו שעולים קודם לכל החסידים שבאותו ההיכל.

והוא בחינת נה"י שבהיכל הזה.

כה) ועילא מהאי פתחא אברהם, ימינא דקב"ה

ולפתחא אחרא קיימא יצחק וכו'

ולפתחא אחרא לגו קיימא יעקב וכו': ולמעלה מפתח הזה, דהיינו מאורות נה"י, עומד אברהם שהוא ימין של הקב"ה, דהיינו חסד, ולפתח אחר עומד יצחק שנעקד על גבי המזבח, והיה קרבן תמים לפני הקב"ה. והוא גבורה. ולפתח אחר בתוך ההיכל עומד יעקב איש תם וי"ב השבטים מסביב לו, והשכינה על ראשם והיינו אורות דחג"ת שבהיכל הזה כי אברהם יצחק יעקב ה"ס חג"ת כנודע.

וכד

כו) וכד ישראל [ב] בעקו [א] אתערו תלת אבהן, ומתערי לה לשכינתא לאגנא עלייהו, וכדין איהי סלקא [ג] ואתעטרא לעילא, ואגנא עלייהו דישראל. וכמה [ג] דאית היכלין לתתא בגנתא דעדן, הכי נמי לעילא אית היכלין [ד] מתקנן, דאינון רזא דמהימנותא.

כז) וכל [ה] הני היכלין, כלהו [ו] מתקשרן ומתעטרן בחד היכלא דאיהו היכלא שביעאה, והאי [ז] היכלא איהו גניז וסתים מכל שאר היכלין. באמצעיתא דהאי היכלא קאים [ח] חד עמודא, *) דאיהו בגוונין [ט]) סגיאין: [י] ירוק, חוור, סומק, אוכם. וכד נשמתין סלקין, אינון עאלין גו האי היכלא, מאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה, ומאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה. כל חד וחד כדקא חזי ליה.

דרך אמת

ט) מכמה כנוח וכומז על דרי כגלי הכסף.

מסורת הזהר

א) אתערו – אבהן ח"א פז: קסח. ח"ב ידי ח"ג קיו. רעז: ב) חד עמודא: ח"א ריס. ח"ב ריא: ג) ירוק חוור סומק אוכם: ח"א סו: יח: מד. עא: ח"ב פד: קלט. רט: רמא. רמג. ח"ג יוד. רעה. ת"ז בהקדמה יב. תק' ה. יט. תק' י"ח לז: תק' נ"ה פט: ת"ק ע' קכה: קכו: ז"ח יתרו ל"א סד שיד. ל"ב סב שמד טג שלו ל"ד טב שה. ל"ה כב שכא.

חלופי גרסאות ב) נ"א בעאקו. ג) נ"א ואתעטרא ד) נ"א אית. ד) נ"א מתתקנן. ונ"א דמתתקנן. ה) נ"א בני. ונ"א איגון. ו) נ"א מתקנן ומתקשרן כחדא. ונ"א ומתתקנן ומתקשרן. ומתעטרן. ז) נ"א ל"ג היכלא,

המולם

היכלות דג"ע

כו) וכד ישראל בעקו אתערו תלת אבהן ומתערו לה לשכינתא לאגנא עלייהו.

וכשישראל בעת צרה, מתעוררים שלשת האבות ומעוררים את השכינה שתגן על ישראל. וכדין איהי סלקא ואתעטרא לעילא ואגנא עלייהו דישראל, ואז עולה השכינה ומתעטרת למעלה כלומר שמקבלת ג"ר הנק' עטרות, והיא מגנת על ישראל. כי אין השכינה יכולה להגן על ישראל רק אחר שמשגת מוחין דג"ר, ועל ידי התעוררות האבות. דהיינו חג"ת, כלומר ע"י שהחג"ת דז"א עולים ונעשים חב"ד, ממשיכים ג"ר אל השכינה. וכאן אורות דג"ר של ההיכל, וכמה דאית היכלין לתתא בגנתא דעדן, הכי נמי לעילא אית היכלין מתקנן, דאינון רזא דמהימנותא. וכמו שיש היכלות בגן עדן התחתון, כן יש בג"ע העליון היכלות מתוקנים, שהם בסוד האמונה. דהיינו המלכות. כי המלכות בשלימותה היא נקראת אמונה. וכל היכל הוא בחינת מלכות (כנ"ל בראשית א' דף קע"ב ד"ה ביאור.

היכלא שביעאה, ביגה

כז) וכל הני היכלין כלהו מתקשרן ומתעטרן בחד היכלא דאיהו היכלא שביעאה, והאי היכלא איהו גניז וסתים מכל

(דפו"י דף ל"ט ע"א *) דף ל"ט ע"ב)

היכלא שביעאה

שאר היכלין, וכל אלו ההיכלות, מתקשרים ומתעטרים כולם בהיכל אחד, שהוא היכל השביעי והיכל הזה הוא צפון וסתום יותר מכל שאר ההיכלות. פירוש כי היכל הזה הוא היכל ג"ר, כמ"ש לעיל בראשית א' (דף קע"ב אות קצ"ד) בראשית ברא שית, אלקים היכלא שביעאה. ונתבאר שם שאלקים ה"ס מוחין דג"ר והוא היכל הז', עש"ה. באמצעיתא דהאי היכלא קאים חד עמודא, דאיהו בגוונין סגיאין: ירוק חוור סומק אוכם: באמצע היכל הזה עומד עמוד אחד, שבו הרבה צבעים: ירוק, לבן, אדום, ושחור. וכד נשמתין סלקין, אנון עאלין גו האי היכלא, מאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה ומאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה, כל חד וחד כדקא חזי ליה: וכשהנשמות צריכות לעלות במדרגה, הן נכנסות להיכל זה אל העמוד שבו, ומי שראוי לצבע זה שבעמוד עולה בו ומי שהוא ראוי לצבע אחר עולה בו, כל אחת ואחת עולה דרך הצבע שבעמוד, הראוי לה.

ביאור הדברים. כי ידעת שבעת צמצום ב' ירדו תנה"י דכל מדרגה למדרגה התחתונה ממנה (בהקדמה דף ט"ו ד"ה והענין) שנה"י דכתר דאצילות ירדו לאו"א, ונה"י דאו"א לישסו"ת, ונה"י דישסו"ת לז"א, ונה"י דז"א אל המלכות דאצילות. ונה"י דמלכות דאצילות

כח) ואלין שית היכלין אינון למדורא [ו] כדאמרן, ושביעאה לאו איהו למדורא. ושית, כלא ברוא [ב] דשית, ועל דא כתיב [ג] ברא שית. שית דרגין לעילא, שית דרגין לתתא, וכלא [ד] רוא חדא.

כט) תא חזי, בראשית, רבי יהודה אמר, תרין בתין הוו, בית ראשון

מסורת הזהר

א) ברא–שית: ח"א טו: כד. נו. פט. ת"ז תק' י"א כו: תק' ס"ו צו: תק' ס"ם קיט. תק' ע': קכ. תק' ט' בהשמטות קמו. תק' י"א בהשמטות קמו: תק"ח צ"ג: שג. קט"ז מב שכג.

חלופי גרסאות ו] נ"א כדקאמרן. ב] נ"א דשת. ג] נ"א בראשית. ד] נ"א ברוא.

היכלות דג"ע — הסולם — היכלא שביעאה

ירדו להג"ר דעולם הבריאה. ונה"י דג"ר דבריאה ירדו לז"א דבריאה, ונה"י דז"א למלכות דבריאה, ונה"י דמלכות דבריאה לג"ר דעולם היצירה, וכן ירדו נה"י דכל מדרגה שבעולם היצירה להמדרגה שמתחתיה, עד שנה"י דמלכות דיצירה ירדו לג"ר דעולם העשיה. וכן בפרטי המדרגות דעשיה. הרי שנה"י דמלכות דאצילות מלובשות בג"ר של הבריאה. וכן נה"י דמלכות דבריאה בהג"ר של היצירה. וכן נה"י דמלכות דיצירה בהג"ר של עשיה, דהיינו בהיכל השביעי דגן עדן, שהיא היכל הג"ר כנ"ל, ונודע שעיקרם של נה"י הוא קו האמצעי שבהם שהוא יסוד. ותדע שיסוד הזה דעליון שיש בכל תחתון, הוא המכונה בשם עמוד שהוא נמצא בפנימיות כל מדרגה ומדרגה, מכתר דאצילות עד סוף עשיה כמבואר. גם ידעת שבעת שהעליון משפיע מוחין להתחתון שלו, הוא על ידי שמעלה את נה"י שלו בחזרה למקומו, ואז גם התחתון הדבוק בנה"י האלו עולה עמהם למקום העליון ומקבל שם מוחין(כנ"ל בהקדמה דף כ' ד"ה ואמא) ולפיכך נבחן העמוד הזה דהיינו הנה"י דעליון, שדרך בו עולה כל תחתון למקום העליון. ואומר שיש בעמוד הזה ארבע גוונים שהם לבן אדום ירוק שחור, דהיינו חו"ב תו"מ כנ"ל (דף א' ד"ה ופירושו) ומשמיענו בזה שאלו העליות של התחתון העולה לעליון דרך העמוד הם לשיעורים, שלפעמים עולה הגוון לבן לבד ולפעמים גם הגוון אדום ולפעמים גם הגוון ירוק, ולפעמים גם הגוון שחור. וכן בכל גוון וגוון יש הרבה מדרגות כנודע וזה אמרו באמצעיתא דהאי היכלא קאים חד עמודא, באמצע היכל השביעי דג"ע דעשיה, עומד עמוד אחד. דהיינו יסוד דמלכות דיצירה. הכולל נה"י דיצירה, דאיהו בגוונין כנ"ל, שיש בו הרבה מדרגות וכללותם הם ד' מדרגות ירוק חור סומק אוכם, דהיינו חו"ב חו"מ, ירוק הוא ת"ת, חור הוא חכמה, סומק הוא בינה, אוכם הוא

(דפוי' דף-ל"ט ע"ב)

מלכות. וכך נשמתין סלקין אנון עאלין נו האי היכלא. מאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה ומאן דלא לא. ובעת שהנשמות ראויות לעלות למעלה מעשיה, הן עולות תוך היכל הזה השביעי, כל אחת עולה להבחינה שכנגדה בהעמוד, השייכה לגוון לבן, שהיא חכמה, היא עולית דרך גוון לבן שבעמוד. וכן אם הנשמה היא מבינה עולה דרך גוון אדום שבעמוד וכו' כל אחת כפי הראוי לה. וכאן מדבר בעליה כללית מעולם לעולם, שהיא רק דרך העמוד שבהיכל השביעי. אמנם בפרטית יש עמוד בכל היכל והיכל שדרך בו עולה התחתון לעליון, כמ"ש להלן, דהיינו נה"י דהיכל העליון המלובשים בתחתון כמבואר.

כח) ואלין שית היכלין אנון למדורא כדאמרן,

ושביעאה לאו איהו למדורא: ואלו ששה היכלות הם למדור הנשמות כמ"ש לעיל, אבל היכל השביעי אינו למדור הנשמות. אלא הוא לעליות הנשמות דרך העמוד שבו כנ"ל. פירוש, שיש השגה רק בהששה היכלות, אבל לא בהיכל השביעי שהוא ג"ר, ובכל ג"ר אין השגה. ושית, כלא ברוא דשית, וכל הששה היכלות, הן בסוד שש, כלומר, אפי' בבחינה ג' של כל היכל, שהוא ג"ר, אין לנו שם השגה, אלא רק בבחינות נה"י חג"ת שבכל היכל. ועל דא כתיב ברא שית, שית דרגין לעילא שית דרגין לתתא וכלא רוא חדא, וע"כ כתוב ברא שית, כי בראשית נוטריקון ברא־שית. להורות שיש שש מדרגות למעלה בתוך הבינה, עצמה, ויש שש מדרגות למטה, שהם חג"ת נה"י של הזו"ן המכונים ששת ימי המעשה. והכל הוא סוד אחד. כלומר, שבחינת ו"ק בכל מקום שהן, הן בחינת ו"ק התחתונים והן בחי' ו"ק דג"ר, הן שוות, ויש לנו בהן השגה. ובג"ר בכל מקום שהן, אין לנו בהן השגה.

כט) ת"ח בראשית, ר"י אמר, ב' בתים הוו,

בית

ובית שני, דא עלאה ודא תתאה, תרין ההי"ן אינון, דא עלאה ודא תתאה, וכלהו חד, ב' עלאה פתחא תרעין, לכל סטרא, דהכי הוא דכליל דא בדא. ראשית, כדין הוא ראשית לאעלא בחושבנא דבנינא, רבי יצחק אמר למנינא

ל) אמר רבי אלעזר, בראשית דא כללא, דיוקנא, דכל דיוקנין כלילן ביה, דא רזא דכתיב הוא מראה דמות כבוד ה', חיזו דאתחזון ביה שית אחרנין, ודא הוא בראשית ברא שית, ת"ח, כד עאלין בהאי חיזו שית) גוונין, היא אתקינת גרמא לאחזאה לון

דרך אמת

ל) שסה מלמוח והס נמיעם סמם קלוח כמ"ם נפ"ד כמפר חגוונין.

חלופי גרסאות ל) נ"א ל"ג פתחא. ב נ"א סטרין. ג נ"א דהיינו. ד נ"א היא. ה נ"א לבנינא. ונ"א למנינא ונ"א לבי דינא, ר' יצחק אמר למניינא, (אה"ל) ו נ"א ל"ג רבי יצחק וכו' ז נ"א ר' יצחק אמר ר' אלעזר ח נ"א דדיוקנא. ט נ"א מאי. ונ"א רזא דכתיב ביה, ול"ג דא. י נ"א חזיוא. יא נ"א הא. ונ"א ל"ג הוא. יב נ"א ל"ג ברא שית יג נ"א בשית יד נ"א חיזו דאתחזון ביה שית גוונין. טו נ"א אתקינון. טז נ"א גרמה.

מסורת הזהר

א) דיוקנא דכל דיוקנין כלילן ביה ח"א יג. יט. מד. עא: ח"ב ם: ז"ח יתרו ל"ח ט"ג שיב. ב) הוא מראה דמות וגו': ח"א יח. עא: קע: רלב. ת"ז בהקדמה ז. ז"ח בראשית י"ד ט"ג שלו תק"ח צו טד שד.

בראשית המולם היכלות דב"ע

בית ראשון ובית שני, דא עלאה ודא תתאה ב' ההין אנון דא עלאה ודא תתאה: בוא וראה, ר"א, ב' בתים היו בית ראשון ובית שני, זה הוא עליון בינה, וזה הוא תחתון מלכות. וכן ב' ההין בשם הויה זו היא ה' עלאה, בינה. וזו היא ה' תתאה, דהיינו מלכות. ומביא ראיה מדברי ר' יהודה אשר שית דרגין דלעילא ושית דרגין דלתתא הוא ברזא חדא, כמו שמבאר והולך וכלהו חד, ב' עלאה פתחא תרעין לכל סטרא, דהכי הוא דכליל דא בדא, והכל אחד. דהיינו בית ראשון ובית שני הוא אחד עם ה' עלאה וה' תתאה, שהם בינה ומלכות, ב', עלאה. כלומר ב', דבראשית הוא בית ראשון שהיא בינה, היא פותחת שערים לכל הצדדים כי כן הן כלולות זו בזו, דהיינו המלכות שהיא בית שני כלולה בבינה שהיא בית ראשון, ועי"ז הבינה פתחה שערים לכל הקצוות הן שית סטרין שלה עצמה, והן שית סטרין שבבינה. כלומר בסבת עלית המלכות והתכללותה עם הבינה כאחת, פתחה הבינה גם את שית סטרין של המלכות, שתהיה ראויה לקבל המוחין כמותה. (כנ"ל בבראשית א' דף ז' ד"ה וכבר. עש"ה) ראשית, כדין הוא ראשית לאעלא בחושבנא דבנינא ראשית יורה כי אז נעשתה הבינה בהינת ראשית, להכנס בחשבון של הבנין, שהוא ז"א ונוקביה, המכונים בנין העולם. כלומר שנחשבת למדרגה ראשונה המשפעת מוחין לזו"ן ולעולמות בי"ע, והיינו מחמת התכללותה לאחת עם המלכות. אבל

(דפוסי דף ל"ט ע"ב)

מדרגות שקדמו לה עוד אינם נחשבים ראשית. ועל זה יורה המלה בראשית שבהתחלת התורה, ב' יורה בית עלאה, שהוא בינה, ראשית יורה שהיא נעשתה ראשית להשפעת מוחין להעולמות כמבואר. ר' יצחק אמר למנינא, ר' יצחק אומר, שהמלה ראשית שבבראשית, יורה שהבינה נעשתה ראשית למנין, פירוש. המוחין דמספר ומנין הם מוחין דהארת חכמה, (כנ"ל בהקדמת הזוהר דף כג ד"ה מי) והם מתחילים מהבינה ולא מלמעלה הימנה, כנ"ל בהקדמת הזהר דף מ"ב ד"ה בחכמה עש"ה.

ל) אמר רבי אלעזר, בראשית דא כללא.

דיוקנא דכל דיוקנין כלילן ביה: ר"א אומר שהמלה בראשית שבתורה הוא כלל, דהיינו המלכות שה"ס פני אדם צורה שכל הצורות שבהמציאות כלולים בה, דא רזא דכתיב, הוא מראה דמות כבוד ה', חיזו דאתחזון ביה שית אחרנין, ודא הוא וכו' ברא—שית, וזה הוא סוד הכתוב הוא מראה דמות כבוד ה', דהיינו מראה, שמתראים בה שש מדרגות אחרות כלומר, שעל ידי המלכות נמשכים המוחין דהארת חכמה אל הו"ק שבבינה, כי מראה וראיה מורים על חכמה כנודע. וזהו בראשית שנוטריקון שלה הוא ברא — שית, כי על ידי עלית המלכות להבינה נעשו שית קצוות בהבינה, וכן היא מעלת מ"ן וגורמת להם מוחין דהארת חכמה כמו שמבאר והולך. תא חזי כד עאלין בהאי חיזו שית גוונין היא אתקינת גרמא לאחזאה לון, בוא וראה

כשנכנסו

ולמפעל בהו אומנותא דעלמא, ו ואי תימא דהאי אומנותא דעלמא, מדרגא דא הוא, כתיב ב ברא שית, שבחא דשית איהו, דעבדי אומנותא בהאי.

לא) רבי יוסי פתח ו) א הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר ג הגיע, וקול התור נשמע בארצנו, ד הנצנים: דא הוא רזא דשית דרגין ה. נראו בארץ בגין דאינון דיוקנין לאתחזאה בהאי דרגא. עת הזמיר הגיע: דהא כדין משבח ומהדר, כמה דאת אמר ב למען יזמרך כבוד ולא ידום, ובגין כך אקרי מזמור, כמה דתנינן דכתיב ג מזמור לדוד, ו דשארת עליה שכינתא

דרך אמת

ו) למיל ו' טעם וכ"ז ו'.

מסורת הזהר

א) הנצנים נראו בארץ: (שה"ש ב') ח"א א. צז.: רטו: ח"ג ד: ז"ח נח כ"ד סא ש. שכה. ב) למען יזמרך כבוד; (תהלים ל') ח"א עא. תק"ח ק"ג טב שלד. ג) מזמור לדוד — שכינתא בריש ח"א סז. ח"ב קמ. קע.

חלופי גרסאות ו נ"א ואיתימא דהא, ב נ"א בראשית. ג נ"א הגיע וגו'. ד נ"א הנצנים נראו בארץ. ה נ"א רזא דשית דרגין [נ"א דעלה ונ"א עלאין] עלה. ואיהי שביעאה ואלין אינון שית דרגין: דרגא דאברהם ודרגא דיצחק ודרגא דיעקב ויכין ובועז ויוסף כלהו [נ"א ואתחזו] אתחזו בארעא דכתיב נראו בארץ. בארץ דא היא קרתא קדישא דארץ ישראל. וכתב אור הלבנה ע"ז אדל"ג, ונ"ל כי הוא גליון עכ"ל, ו נ"א דשארת ונ"א דשארת.

הסולם

בראשית

כשנכנסו ו"ק דבינה בההוא מראה, דהיינו במלכות, היא מתקנת את עצמה, דהיינו שמעלת מ"ן, להראות אותם, כלומר להמשיך להם הגילוי על ידי המוחין דהארת חכמה.

ולמפעל בהו אומנותא דעלמא, ולפעל בהם דהיינו בהמוחין הללו, אומנות העולם, שהיא המוחין דהארת החכמה, שממנה כל המציאות שבששת ימי המעשה. ומשמיענו רבי אלעזר, שאע"פ שכל המוחין באים מבינה, מ"מ עקרם היא מלכות, כי על ידי עלית המלכות לבינה נחקקו ו"ק דקטנות בהבינה המרומזים בסוד ברא־שית. וכן המוחין דגדלות שלהם אינם אלא ע"י המלכות כי אין גילוי מוחין דהארת החכמה, אלא רק במקום המלכות שהוא מחזה ולמטה דז"א. וע"כ היא מכונה חכמה תתאה, כי אין החכמה מתגלית רק בה בלבדה, ונמצא שגם גדלות המוחין הוא מכח המלכות. **ואי תימא דהאי אומנותא דעלמא מדרגא דא הוא, כתיב ברא – שית, שבחא דשית איהו דעבדי אומנותא בהאי:** ואם תאמר, שאומנות העולם, דהיינו מוחין דחכמה, באים ממדרגה זו דהיינו מהמלכות, לכן כתוב ברא — שית, להורות שהשבח הוא של הו"ק דבינה, משום שעושין אומנותן במדרגת המלכות. כלומר שאין לטעות שהכוונה היא שהמוחין עצמם באים מן המלכות, כי ע"ז מרומז בבראשית, ברא – שית להורות כי הששׁ קצוות שבבינה הם הסועלים

(דפוסי דף ל"ט ע"ב)

ברא־שית

כי המלכות לית לה מגרמה ולא מידי, אלא הכונה הוא שכל השבח והגדלות של הששׁ קצוות, הוא מפני שפועלים על ידי המלכות כנ"ל, וע"כ נקראים המוחין על שם המלכות.

לא) ר"י פתח. הנצנים נראו ונו', הנצנים דא הוא רזא דשית דרגין: ר"י פתח

בהכתוב הנצנים נראו וגו', ואמר, הנצנים רומזים על ששׁ המדרגות חג"ת נה"י, נראו בארץ, בגין דאינון דיוקנין לאתחזאה בהאי דרגא, נראו בארץ, היינו בהמלכות הנקראת ארץ, משום שהן צורות, להתראות במדרגה הזו, כלומר, שאינם מתראים בשום מדרגה, אלא בהמלכות וע"כ אומר הכתוב נראו בארץ, שאין הנצנים מתראים רק בהארץ, שהיא המלכות. **עת הזמיר הגיע** דהא כדין משבח ומהדר, במה דאת אמר, **למען יזמרך כבוד ולא ידום.** עת הזמיר הגיע, יורה, שאז אחר השראת השכינה המכונה זמיר, עם המוחין דחכמה, הוא העת לשבח ולהדר, כמ"ש למען יזמרך כבוד וגו': **ובגין כך אקרי מזמור, כמא דתנינן דכתיב מזמור לדוד דשאריית עליה שכינתא בריש** ודא הוא עת הזמיר הגיע וע"כ נק' המלכות בשם מזמור, על דרך דתנינן (להלן דפו"י סז.) שבמקום שכתוב מזמור לדוד, ולא לדוד מזמור יורה שמתחילה שרתה עליו השכינה ואח"כ אמר שירתא הרי שהמלכות נק' מזמור. פירוש, שתחילה ע"י השראת השכינה השיג המוחין דגדלות

ואח"כ

ברישא, ודא הוא עת הזמיר הגיע. רבי [ח] חייא אמר, דהא כדין מטא זמנא לשבחא.

לב) רבי אבא אמר, עלמא עלאה סתים, וכל מלוי סתימין, בגין דקיימא ברזא עלאה, [ט] יומא דכל יומין, וכד ברא ואפיק, אפיק אלין שית, ובגין דאיהו סתים, [י] דכל מלוי סתימין, אמר בראשית, [כ] ברא שית יומין עלאין, ולא [ל] אמר מאן ברא [מ] להון, בגין דאיהו עלמא עלאה סתימא.

לג) ולבתר גלי ואמר [נ] עבידתא תתאה, ואמר מאן ברא ליה, בגין דאיהו עלמא דקיימא באתגלייא, ואמר [ס] ברא אלקים את השמים ואת

מסורת הזהר

א) ברא–שית לעיל דף ט"ו ציון א' ב) ברא אלקים את השמים וגו' (בראשית א') ח"א א: ב: ג; ט. יא: טו: טז: כא: כט: ל. לא: לט: נ: נו. פט. קמה. רל. רמז: רנא. רנו: רסב: ח"ב כב: לד: לח. פא: פג: פה: פח. קכז. קכ. קפא. קעו: קעז: קעח: רכ: רכו. רלא: רעח. ח"ג קסה. רלג: ת"ז בהקדמה ה: יד: ת"ק כ"ו עא. ת"ק כט עב: תק' נ"א פו: תק' נ"ב פז. תק' נ"ג פז: תק' נ"ד פז: תק' נ"ה פח: תק' נ"ו פט: תק' נ"ח צב: תק' סא צג: תק' ס"ג צד: ת"ק ס"ד צה. תק' ס"ה צו. תק' ד' ס"ז צח. תק' ס"ח צח: תק' ע' קכ. תק' ב' בהשמטות קלט. תק' ז' בהשמטות קמו: תק' יוד בהשמטות קמז. ז"ח בראשית ג' טא שכ. ד' טא שכח. ה' טא שיג שכא של שנא, טד שא שלג ו' טא שד, טג שמט. ז' טד שו. י"ג טד שכב. יתרו ל"ד טב שמא. תרומה מ"ב טד שיא. מ"ג טא שב, טג שיח. ס"ב טד שלג ס"ו טא שלט. ע"ג טג שיב. תק"ח צ"ג טג לא. ק"ג טב שלו. קי"ב טג שי"א קט"ו טב שכג, טג שז. קיז טב שח. קכ"א טג שלט.

חלופי גרסאות ח נ"א יצחק. ונ"א יהודה. ט נ"א רומא דכל רומין. י נ"א וכל. כ נ"א אתמר. ל נ"א לון נ"א ואמר לן.

בראשית — **הסולם** — ברא–שית

ואח"כ היה משורר ומשבח, וזהו עת הזמיר הגיע, שהשכינה הנקראת זמיר, הגיעה לו מקודם, ואח"כ היה מזמר ומשבח. רבי חייא אמר, דהא כדין ממא זמנא לשבחא, ר"ח אומר שעת הזמיר הגיע, הוא כפשוטו, שאחר השגת המוחין מגיע הזמן לשבח. ואינו רוצה לומר שהשכינה הקדושה מכונה זמיר.

לב) רבי אבא אמר עלמא עלאה סתים, וכל מלוי סתימין בגין דקיימא ברזא עלאה יומא דכל יומין ר"א אמר, עלמא עלאה, בינה, סתים, וכל דבריו סתומים, ואפילו הז"ת שלה משום שנמצאת בסוד העליון, בסוד הג"ר דבינה, שהיא יום שכל הימים כלולים בו. פירוש הג"ר דבינה מכונה יומא דכל יומין, או יומא דאויל עם כלהו יומין, כי יום פירושו חסד, ובהיותה שורש כל החסדים שבעולמות היא מכונה יומא דכל יומין והיא אינה מקבלת חכמה לעולם בסו"ה כי חפץ חסד הוא. אמנם ז"ת דבינה מקבלים הארת חכמה בכדי להשפיע לזו"ן. ואומר כאן שאפילו הז"ת דבינה נבחנות ג"כ לעלמא סתימא, ואע"פ שמקבלות חכמה ומשפיעות לזו"ן, מ"מ משום שנמצאות בסוד הבינה, אין גילוי החכמה כלל במקומה עצמה, אלא במקום זו"ן.

וכד ברא ואפיק אפיק אלין שית, ובגין

(דפוסי דף ל"ט ע"ב)

דאיהו סתים דכל מילוי סתימין, אמר בראשית ברא–שית יומין עלאין וכשא"א ברא והוציא הבינה מחוץ להראש שלו, הוציא רק שש אלו דהיינו הו"ק דבינה, ולא הג"ר. ומשום שהוא סתום, שכל דבריו סתומים, כי הבינה סתומה הן בג"ר והן בו"ק (כנ"ל בדיבור הסמוך) לפיכך אמר בראשית, שהנוסריקון ברא–שית, ורומז על שש ימים עליונים דהיינו ו"ק דבינה, ולא אמר מאן ברא לון, בגין דאיהו עלמא עלאה סתימא ולא אמר מי ברא אותם, דהיינו לאלו השש ימים המרומזים בבראשית, משום שהם עולם עליון סתום. כי הם ו"ק דבינה, שהיא סתומה. שאין הארת החכמה מתגלה במקומה עצמה, (כנ"ל בדיבור הסמוך).

לג) ולבתר גלי ואמר עבידתא תתאה ואמר מאן ברא ליה, בגין דאיהו עלמא דקיימא באתגלייא ואמר ברא אלקים וגו' ואח"כ גילה ואמר בעשיה התחתונה דהיינו בזו"ן, שאמר מי ברא אותן. משום שהוא עולם העומד בנגלה, ואמר ברא אלקים את השמים ואת הארץ. שהם זו"ן. פירוש, כי בעולם העליון שהוא ו"ק דבינה, המרומז בבראשית ברא–שית, לא נאמר מי ברא אותו

הארץ, ולא כתיב [ו] ברא [ג] סתים, ברא את השמים, בגין דאיהו עלמא [ג] באתגליא, ואמר ברא אלקים, אלקים ודאי שמא באתגליא, קדמאה [ד] בסתימא דאיהו [ה] עלאה, תתאה באתגליא. למהוי תדיר [ו] עובדא דקודשא בריך הוא סתים וגליא. ורזא דשמא [ז] קדישא הכי הוא [א] סתים וגליא.

לד) את השמים, לאסגאה שמים תתאי לתתא, ואת הארץ לאכללא [ב] ארץ דלתתא, ולאסגאה [ט] כל עובדהא כגוונא דלעילא.

לה) [ג] והארץ [ט] היתה תהו ובהו: [י] כדקאמרן, [יא] והארץ דא ארץ עלאה, דלית לה נהורא מגרמה. היתה: בקדמיתא כבר הות, כדקא יאות, והשתא תהו, ובהו, וחשך. היתה דייקא, [יב] לבתר אזעירת גרמה ואזעירת [יג] נהורא: תהו, ובהו, וחשך, ורוח: ארבע יסודי עלמא דאשתכללו בה.

מסורת הזהר

א) סתים וגליא: ח"ב צח: צט. רל: ח"ג ע: ב) ארץ דלתתא—כגוונא דלעילא ח"א קנו: קעב. ה: ח"ב טו: רנא. ח"ג מ: מה: קיט. ג) והארץ היתה תוהו (בראשית א') ח"א א. יוד. אי: טז. כה: ל. לט: מ. קצב: ריג: רמ. רנב: רסב: רסג. ח"ב כד. לד: קיג: קמט: קס. קעו: ח"ג קכה. רל"ג: רעט. שה. ת"ז בהקדמה יב: יג: תק' כ"ו עא. תק' ל' ע"ג: תק' ל"ו עז: תק' ל"ז עח: תק' נ"ד פז: תק' ע' קלו. ז"ח בראשית ו' טג שיג. י"ג טד שכג. בלק נ"ה סא שמא. טב שא שטו. תק"ח ק"ו טד' שלג ק"י סא שכה שמז, טב שלז שמד, טד' שד קי"ט סא שיז.

חלופי גרסאות

ו נ"א בארח סתים. ב נ"א סתם. ג נ"א דאתגליא. ד נ"א בסתימאה. ה נ"א דאיהו עלמא עלאה. ו נ"א תדיר עובדאה סתום וגליא כדקאמרן (אה"ל) ז נ"א דקדישא. ח נ"א לה ולעובדהא. ט נ"א ל"ג היתה עד דא ארץ. י נ"א והארץ כדקאמרן יא נ"א ל"ג והארץ. יב נ"א ולבתר. יג נהורהא.

בראשית — הסולם — ברא—שית

מטעם שהוא עולם נסתר, כנ"ל. אבל בעולם התחתון, שהוא זו"ן המכונים שמים וארץ, כתוב, כי אלקים שהוא בינה, ברא את השמים ואת הארץ. שהוא מטעם היותם עולם הנגלה, שפירושו שהחסדים שבו מתגלים על ידי המוחין דהארת החכמה. ולכא כתיב ברא בארח סתים, ברא את השמים, בגין דאיהו עלמא באתגליא, ואמר ברא אלקים, אלקים ודאי שמא באתגליא ועי"כ לא כתיב ברא בהעלם, דהיינו ברא את השמים ואת הארץ בסתם, משום שהם עולם הנגלה כנ"ל, ולכן אמר ברא אלקים, אלקים ודאי ברא אותם, שהוא שם נגלה. כי השם אלקים יורה על שלמות המוחין בהארת חכמה, (כנ"ל בהקדמת הזוהר דף ט"ז אות י"ד) קדמאה בסתימו דאיהו עלאה. תתאה באתגליא, למהוי תדיר עובדא דכב"ה סתים וגליא. עולם הראשון בינה הוא בהעלם משום שהוא עולם העליון. עולם התחתון, זו"ן, הוא בגלוי, מטעם שמעשה הקב"ה הוא תמיד בסתר ובגלוי, ורזא דשמא קדישא הכי הוא סתים וגליא. וכן הוא גם סוד שם הקדוש, סתים וגלוי, כי י"ה דשם הויה, שהם חו"ב, הוא בהעלם, כי אין השגה בג"ר. ו"ה דשם הויה, הוא בגלוי, שהם זו"ן, שיש בהם השגה. וכן היא בכל מעשה תקב"ה, דהיינו בכל המדרגות (דמ"י דף ל"ט ע"ב)

שבחינת הג"ר של המדרגה הוא בהעלם, ובחינת הו"ק של המדרגה הוא נגלה. (ועי' לעיל בהקדמת הזהר דף מ"ד ד"ה וטעם) שנתבאר זה באורך.

לד) את השמים לאסנאה שמים תתאי לתתא, ואת הארץ לאכללא ארץ דלתתא ולאסגאה כל עובדהא כגוונא דלעילא: המלה את של את השמים, הוא לרבות השמים התחתונים למטה. והמלה את של ואת הארץ, הוא לכלול בו גם הארץ של מטה, ולרבות, שכל המעשים שבארץ התחתונה הוא כעין ארץ עליונה.

ז' מדורין דארץ העליונה והתחתונה

לה) והארץ וגו' כדקאמרן, והארץ דא ארץ עלאה, דלית לה נהורא מגרמה.

הכתוב והארץ היתה תוהו כמו שבארנוהו לעיל. ועוד, והארץ, הוא ארץ עליונה, נוקבא דז"א, שאין לה מעצמה שום אור. היתה. בקדמיתא כבר הות כדקא יאות, והשתא תוהו ובהו וחשך, היתה דייקא, לבתר אזעירת גרמה ואזעירת נהורא המלה היתה, יורה שהארץ כבר היתה מתחילה בכל השלמות כראוי, אלא עתה נעשתה לתוהו ובהו וחשך. היתה שאומר הכתוב, הוא בדיוק, להשמיענו שהיתה בשלימות. ולאח"כ מיעטה את עצמה ומיעטה האור שבה, ויצא בה,

לו) ד״א, ואת הארץ כדקאמרן, לאסגאה ארעא דלתתא, [ו] דאיהי אתעבידת בכמה [ז] מדורין, כלא כגוונא עלאה, ודא הוא, והארץ היתה תהו ובהו וחשך ורוח. אלין אינון מדורי ארעא: [ח] * ארץ, אדמה, גיא, נשיה, ציה, ארקא, תבל. ונדול שבכולם תבל, דכתיב [ט] והוא *) ישפוט תבל בצדק.

לז) אמר רבי יוסי, מאן הוא ציה, א״ל דא הוא אתר דגיהנם, כד״א [י] ציה וצלמות. ורזא דא [יא] כתיב, [יב] [יג] וחשך על פני תהום, דא [יד] רזא אתר דגיהנם, [טו] דא הוא ציה, [טז] אתר דמלאך המות, כדקאמרן, דאיהו [יז] מחשיך אנפייהו דברייתא, ודא הוא אתר דחשך עלאה.

לח) [יח] תהו דא נשיה, דלא אתחזייא [יט] בה חיזו כלל, עד דאתנשי מכלא. ועל דא אתקרי נשיה. [כ] ובהו דא ארקא [כא]) אתר דלא אתנשי

דרך אמת

ו) וכסדר הלמעלה, ארץ, אדמה, ארקא, גיא, ציה, תבל, וכס סדר ס״ג לעיל דפו״י (ז״ז ב׳ נמה שחסר מכס. (והוא בסימן ס׳, הכס״ג) ג) מקיס ס״ק זין הסכתה שולם שם.

מסורת הזהר

א) ארץ אדמה גיא וכו׳ (ז׳ ארצות) ח״א רנג: רנד. ח״ב ל: ח״ג ט: יוד. ת״ז תק׳ ל״ב עו: תק׳ ס״ד צה: ז״ח בראשית ח׳ טג שנא. ט׳ טב שא. י״ב טא שלד. רות ע״ו טב שכט ע״ט טד שיא שיב. פ״ן טא שכז. פ״ט טב שכ ב) תהלים ק״ט. ג) וחושך על פני תהום: (בראשית א׳) ח״א ריג: ח״ב קמט: קנ. ז״ח בראשית ו׳ טד שיג. י״ג טד שכג תק״ח ק״ז טד שלב. ע״י טא שמז, טב שכח. טד שו. ק״ט טא שיז, ד) תהו ח״א י״א: לט: מ. רנב: רסב: רסג. ח״ב לד: ח״ג רכו. רעט. שה: ת״ז חק׳ כו עא: תק׳ ל׳ עג: ת״ק ל״ז עה. ת״ק נ״ד פו: ז״ח בראשית ו׳ טד שיג. בלק נ״ה טא שמא. טב. שא. תק״ח קז טד שלב. קי טא שכה. טב שלו, קי״ט טא שיז. ה) ובהו ח״א לט: לעיל י״ט ציון נ׳ ושנ״ן.

חלופי גרסאות ו) נ״א דאיהו. ז) נ״א נהורין. ח) נ״א ארץ ציה (ירמיה ב). ט) נ״א דכתיב. י) נ״א כתיב כמלת וחשך יא) נ״א דהוא. יב) נ״א דאיהו. יג) נ״א דא אתר. יד) נ״א אחשין. טו) נ״א ל״ג בה.

ז׳ מדורין — **הסולם** — דארעא תתאה

תהו ובהו וחשך ורוח, ארבע יסודי עלמא דאשתכללו בה. ונעשתה לתוהו ובהו וחשך ורוח. שהם ארבעה יסודות העולם שנשתכללו בהארץ.

לו) ד״א ואת הארץ כדקאמרן לאסגאה ארעא דלתתא דאיהי אתעבידת בכמה מדורין כלא כגוונא עלאה: ואת הארץ הוא לרבות ארץ התחתונה שנעשתה במדורין כהעליונה. ודא הוא והארץ היתה תהו ובהו וחשך ורוח, אלין אינון מדורי ארעא ארץ אדמה וכו׳: וזה הוא שכתוב והארץ היתה וכו׳ אלו הם המדורים שבארץ הנקראים: ארץ, אדמה, גיא, נשיה, ציה, ארקא, תבל. ונדול שבכלם תבל, דכתיב והוא ישפוט תבל בצדק. והגדולה שבכל הארצות הוא תבל שעליה כתיב והוא ישפוט תבל בצדק. מה שלא כתוב כזה בשאר ארצות, ע״כ משמע שהיא חשובה מכולם. ומבאר לפנינו איך אלו ז׳ הארצות מתחלקים בד׳ היסודות תהו ובהו וחשך ורוח. באופן שהכתוב והארץ היתה תהו, קאי על ארץ תחתונה דעשיה, ולא על ארץ עליונה, כמ״ש בפירוש הא׳.

(דפו״י דף ל״ט ע״ב *) דף מ׳ ע״א)

לז) אר״י מאן הוא ציה. א״ל דא אתר דגיהנם כד״א ציה וצלמות אר״י מה הוא הארץ הנק׳ ציה.) אמר לו ר׳ אבא, זה הוא המקום של גיהנם כמ״ש ציה וצלמות. וכמו שצלמות הוא שם הגיהנם, כך ציה הסמוך לו. ורזא דא כתיב וחשך על פני תהום דא רזא אתר דגיהנם, וזה סוד שכתוב וחשך על פני תהום, שזהו מקום הגיהנום, דא הוא ציה אתר דמלאך המות כדקאמרן, דאיהו מחשיך אנפייהו דברייתא, ודא הוא אתר דחשך עלאה. שזה הוא ציה, שהוא המקום של מלאך המות, כמ״ש שהוא מחשיך פניהם של הבריות, וזהו המקום של חשך העליון, שנאמר בהכתוב והארץ וגו׳.

לח) תהו דא נשיה, דלא אתחזיא בה חיזו כלל עד דאתנשי מכלא. תהו הוא הארץ הנקראת נשיה. ונקראת כן, משום שלא נראה בה שום מראה עד שהיא נשכחה לגמרי. כי נשיה פירושו שכחה. ומה שלא נראה בתהו שום גוון ומראה, כבר נתבאר לעיל (בראשית א׳ דף ל״ב אות כ׳) ובהו דא ארקא אתר דלא אתנשי, ובהו שבהכתוב

ר׳ חייא אמר דא גיא. [א] ורוח אלקים מרחפת [ה] דא לקבל תבל [ג] דאתזן מרוח אלקים, וכלא כחד הוא.

לט) כגוונא דא, אית לארץ עלאה, שבעה מדורין אינון לעילא, דרגא על דרגא, ובכלהו מדורין מלאכי עלאי אלין על אלין. הכי נמי לתתא, וכלא אחיד דא בדא למהוי כלא חד. שבעה מדורין אינון לעילא, [ג] והא ארץ עלאה אחידת לון, [ד] וכלהו [ה] קיימין בה, ובכלהון קיימא תושבחתא דקב״ה.

מסורת הזהר

א) ורוח אלקים מרחפת: (בראשית א) ח״א קצב: רמ. ח״ב כד. לד: ח״ג שה: ת״ז תק׳ כ״א ס״ג. תק׳ כ״ה ע: תק׳ כ״ו עא: תק׳ ל׳ עג: תק׳ ס״ט קד: ז״ח בראשית ב׳ טד שכח. תק״ח צ״ו טא שיד. ק״ט טג שמג ק״י טד שט קי״ב טג שכב.

חליפי גרסאות. ה נ״א ל״ג דא ב נא דארשו. ג נ״א והאי. ד נ״א וכלהון. ה נ״א קיימן

ז׳ מדורין — הסולם — דארעא תתאה

שבהכתוב הוא הארץ הנקראת ארקא, שהיא מקום שאינו נשכח. (כמ״ש שם דף ל״ג אות כ״א) וז״ל, בהו, להאי אית ליה ציורא ודיוקנא. ע״ש בהסולם. ולכן אינו נשכח כמו התהו. רבי חייא אמר דא גיא רבי חייא פליג ואומר שהארץ הנק׳ גיא היא בהו, ולא ארקא. ורוח אלקים מרחפת דא לקבל תבל דאתזן מרוח אלקים, ורוח אלקים שבהכתוב הוא הארץ הנקראת תבל. שהיא נזונת מרוח אלקים, דהיינו מרוח של הבינה הנקראת אלקים. וכלא כחד הוא, וכולן כמדרגה אחת הן.

ונתבארו בדברי רבי אבא, רק ד׳ ארצות העליונות שהם: נשיה, ציה, ארקא, תבל. אשר נשיה היא כנגד תהו, וציה כנגד חשך, וארקא כנגד ובהו, ותבל כנגד רוח אלקים. שהם ארבע יסודי עלמא דאשתכללו בה, דהיינו ד׳ היסודות אש רוח מים עפר, כי נשיה הוא תוהו ויסוד העפר. וציה הוא חשך ויסוד האש. וארקא הוא בוהו יסוד המים ותבל הוא רוח אלקים יסוד הרוח. ויש לשאול למה לא ביאר כלום על ג׳ ארצות התחתונות, שהן ארץ אדמה גיא. והענין הוא כי אלו ז׳ ארצות נבחנות כמו פרצוף אחד ראש וגוף, כי ארץ עליונה תבל, שהיא כנגד בינה, הוא ראש, ושש ארצות התחתונות הן תוך וסוף של הפרצוף שארקא ציה נשיה, הם בחינת התוך, דהיינו חג״ת עד החזה, שארקא הוא יסוד המים וחסד, וציה שהוא יסוד האש הוא גבורה, ונשיה, שהוא יסוד העפר הוא ת״ת ומלכות יחד, עד החזה, ומחזה ולמטה הוא בחינת המלכות בלבדה. באופן שבאלו ד׳ ארצות כבר יש כל בחינת הפרצוף שהם בינה חג״ת ומלכות. וע״כ אין צורך לבאר ג׳ ארצות תחתונות כי אע״פ שהם ג׳ בחינות נה״י, מ״מ אינם אלא התפשטות המלכות בלבדה דהיינו התפשטות התוהו שמחזה ולמטה, שאין בהם משום חידוש בחינה, ואין לשאול הרי תבל הוא בחינת יסוד הרוח שהוא ת״ת ולא תהו, כנ״ל. והענין הוא, כי תבל היא רוח דבינה, והיא נבחנת כבינה. ובחינת ת״ת של הפרצוף הוא בנשיה.

לט) כגוונא דא אית לארץ עלאה: כעין זה שנתבארו ז׳ מדורין בארץ התחתונה דעשיה, יש ג״כ כמוהן בארץ עליונה, דהיינו בהמלכות דאצילות, שהיא בחינת ארץ במלכות דעולם האצילות.

מאמר שבעה מדורין דארעא עלאה

ז׳ מדורין אנון לעילא דרגא על דרגא: ז׳ מדורין הם למעלה, במלכות, מסודרים מדרגה על מדרגה כפי הסדר, ובכלהו מדורין מלאכי עלאין אלין על אלין, ובכל המדורין נמצאים מלאכים עליונים, אלו על אלו, דהיינו לפי סדר מדרגתם. הכי נמי לתתא, כן נמצאים מלאכים גם למטה, דהיינו בז׳ ארצות דעשיה וכלא אחיד דא בדא למהוי כלא חד, וכולם נאחזים זה בזה כדי שיהיו כולם אחד שבעה מדורין אינון לעילא, והא ארץ עלאה אחידת לון וכלהו קיימין בה, ז׳ מדורים הם למעלה בעולם אצילות, וארץ עליונה, שהיא מלכות, כוללת כולם, וכולם נכללים בה. פירוש, כי ז׳ מדורין הללו הם התפשטות המלכות אל ז׳ ספירותיה בינה וחג״ת נה״י, וע״כ כולם נכללים בה, שהרי כולם הם רק חלקי המלכות.

ובכלהון קיימא תושבחתא דקב״ה

ובכולם

(דפו״י דף מ׳ ע״א)

דרגין פרישן דא מן דא. ᵇ ואתרין ᶜ פרישן דא מן דא.
מ) מדורא קדמאה, לתתא, הוא אתר בי חשוך דלא נהיר,

חלופי גרסאות ᵇ נ"א וכלהון. ᶜ נ"א פרישאן.

ז' מדורין — הסולם — דארעא עלאה

ובכולם ביחד מתלבשת תושבחתא דקב"ה. דרגין פרישן דא מן דא ואתרין פרישן דא מן דא, אמנם המדרגות משונות זו מזו, וכן המקומות של המדרגות הם משונים זה מזה.

ביאור הדברים, כי בתחילת המאמר ביאר ב' פרושים על הכתוב והארץ היתה תהו ובהו וגו'. פירוש הא' דקאי על ארץ עלאה, דהיינו מלכות דאצילות, שאלו ד' בחינות תהו ובוהו וחשך ורוח יצאו בה מכח שנתמעטה בסוד מיעוט הירח. (פרוש הב' דקאי על ארעא דלתתא שאלו ד' הבחינות תוהו ובהו וחשך ורוח, עשו בה ז' מדורין ארץ אדמה גיא וכו', ועל זה ממשיך לבאר, שאלו ב' פירושים אינם חולקים זה על זה, כי כל מה שיש בארץ התחתונה נמשך מארץ עליונה, דהיינו ממלכות דאצילות, וא"כ הכתוב והארץ היתה תהו וגו' נוהג בב' הארצות. וז"ש כגוונא דא את לארץ עלאה, דהיינו ז' מדורין כמו בהארץ דלתתא, ואדרבה, ז' מדורין דלתתא נמשכים מז' מדורין של ארץ עליונה. וז"ש ז' מדורין אנון לעילא וכו' וכלא אחיד דא בדא למהוי כלא חד, כי ז' מדורים הם למעלה וכו' וכן ז' מדורין למטה וכולם אחוזים זה בזה להיותם כולם אחד, כי ז' מדורין שלמטה, כל מדור שבהם נאחז בהבחינה שכנגדו שבז' המדורין של ארץ עלאה, ונמצאים כולם אחד. וכל שיש בזה יש בזה. והולך לבאר משום זה היטב את הז' מדורין בארץ עלאה שהיא מלכות דאצילות, שמהם נקיש כל הפרטים אל הז' מדורים שכנגדם בארץ התחתונה, כמ"ש לפנינו (באות נג) כדין הוא לארץ דלתתא בשבעה מדורין, וכלהו כגוונא דלעילא וכו' ע"ש.

אמנם כשבאים להקיש ארץ שלנו התחתונה אל ארץ עלאה דאצילות, שהיא מלכות דאצילות, צריכים לדעת, כי היחס של ארץ שלנו אל המלכות דאצילות אינה לכל המלכות דאצילות, אלא רק למלכות דחיצוניות של המלכות דאצילות, כי עולם העשיה בכללה היא מיוחסת אל כל המלכות דאצילות, ונודע שקרקע עולם עשיה היא כבחינת קרקע ג"ע, שהוא בבינה דמלכות של עולם עשיה. כלומר שהמלכות דעולם עשיה נבחנת לפרצוף מיוחד ואינה מסיימת העולם העשיה בהמלכות שבה, אלא רק בהבינה שבה, שהוא בת"ת הנבחן (לפו"י דף מ' ע"א)

לבינה דגופא, ששם עומדת הפרסא שבגו מעוהי, ופרסא זאת מסיימת את עולם העשיה בסוד קרקע ג"ע.

והחלק שמחזה ולמטה של המלכות דעשיה הנמצאת תחת הפרסא הזאת, נבחנת לחיצוניות שלה, ויש בו ע"ס, והמלכות של ע"ס ההם הוא ארץ שלנו, הנחלקת לז' מדורין ארץ אדמה גיא וכו'. ובערך זה תבחין ארץ שלנו אל המלכות דאצילות. כי המלכות דאצילות בכללה מסתיימת בבינה דספירה עשירית שלה ששם הפרסא שבגו מעוהי, ומשם ולמטה נמשכות הע"ס דחיצוניות המלכות, והמלכות דע"ס ההם הוא ארץ עלאה עם הז' מדורין שחושב כאן לפנינו, אשר כל אחד שבז' מדורין של ארץ דלתתא, דהיינו ארץ שלנו, מקבל מהבחינה שכנגדו בהמדורין שבארץ העליונה. הרי שרק המלכות דחיצוניות של המלכות דאצילות מיוחסת לארץ שלנו. ובהם ז' המדורין שהזהר מבאר לפנינו.

והנה המלכות הזאת נבחנת גם היא לבחינת פרצוף, אשר ד' מדורין העליונים עומדים מחזה ולמעלה שלה, עד הפרסא אשר שם. וג' מדורין התחתונים עומדים מחזה ולמטה מתחת הפרסא שלה, אשר ג' מדורין אלו נחשבים לחיצוניות, של המלכות דחיצוניות דמלכות דאצילות. ובהם נמצאים שרשים להקליפות, שחצוניות הזה, של המלכות דחצוניות, מאיר להם נהירו דקיק להחיותם בסוד ומלכותו בכל משלה. ואלו הם שורשי הקלי' שחושב הזהר בג' מדורים תחתונים כמ"ש לפנינו. וז"ש ובכלהון קיימא תושבחתא דקב"ה. כלומר שאל יקשה לך, למה מאירה המלכות דאצילות אל הקליפות ומחיה אותם, ואומר, שהוא משום שתושבחתא דקב"ה לא היתה נשלמת זולתם. כי קליפה קדמה לפירי כנודע. ומ"ש בעץ חיים שער מ"ו שכה"כ פרק ב' שז' מדורין הנז' בפרשת בראשית הם היכלות הקליפות דיצירה, אין הכונה ח"ו על ז' מדורין שלפנינו, כי הם מדורין דקדושה והם של מלכות דחיצוניות של המלכות דאצילות, כמבואר.

מדורא קדמאה, יסוד

*) מדורא קדמאה לתתא הוא אתר בי חשוך דלא נהיר: מדור הא' למטה, דהיינו מדור התחתון

והוא מתתקן למדורי רוחי [א] וקסטירי ועלעולי [א] תקיפין דלא אתחזיין, ולא אית [ב] ביה נהורא, ולא חשוכא, ולא דיוקנא כלל. ותמן לא ידעין ביה [ג] ידיעא כלל, דלאו ביה צורה גו [ד] כלל [ה] כורסייא.

מא) ועל ההוא אתר ממנא חד [ו] מלאכא טהריאל שמיה, ועמיה שבעין ממנן מעופפין [א] [ז] ואתמחון [ב] [ח] מזיקי שביבין, [ט] ולא קיימין, ולא אתחזון, ולא משתכחי. וכד אתי צפרא [י] כלהו מתחדשן ולא [יא] קיימי, כד מטאן לגבי [יב] ההוא אתר אבדין. ולא משתכחין, ועאלין בחד נוקבא דתהומא. ולא אתחזון, כד אתרמיש ליליא [יג] אתמחון מאינון שביבין עד דמטי צפרא.

דרך אמת

א) לשון סופה וסערה והם משוספים בעולם ואינם נראים לבני אדם. ב) מזיקי השלהבת שעליהם והם אינם נראים ביום רק בלילה.

מסורת חזהר

א) ואתמחון מזיקי שביבין (אשא דאכלא אשא אכיל להו) ח"א יח: יט. מ: מב. מג: ח"ב קמד: ח"ג כה: ריז.

חלופי גרסאות א נ"א תוקפין. ב בהו. ג ידיעה. ד נ"א לכל. ה נ"א סורטא. ונ"א סטרא. ונ"א צורתה. (אח"ל) ו נ"א ל"ג מלאכא. ז נ"א ואתחמון מבזיקו. ח נ"א מבזיקי. ט נ"א שביבין דעליהו י נ"א וכלהו. יא נ"א מתקיימי יב נ"א דחאי. יג נ"א אתחמון.

ז' מדורי ארעא עלאה **הסולם** **מדורא קדמאה יסוד**

התחתון שהוא מדור היסוד, שהוא הא' כשתתחיל לספור מלמטה, הוא מקום חשכה שאינו מאיר, **והוא מתתקן למדורי רוחי, וקסטירי ועלעולי תקיפין,** והוא נתתקן למדורים בשביל רוחות ועושי הדין ורוחות סערה חזקות. **קסטירי הוא מלשון** (שבת מ"ט) **ראהו קסדור. עלעולי פירושו סערות, כי על יקום סערה, מתרגם יקום עלעולא** (תהלים ק"ז) **והם ג' מיני קליפות זו חזקה מזו: שהם בקליפה ראשונה של ד' הקליפות רוח סערה וכו'. דלא אתחזיין, ולא אית ביה נהורא ולא חשוכא, ולא דיוקנא כלל, שקליפות הללו אינם נראים ואין בהם לא אור ולא חשך ולא שום צורה כלל. ותמן לא ידעין ביה ידיעא כלל, דלאו ביה צורה כללגו סורטא,** (כצ"ל) **ושם, במקום ההוא, אינם יודעים בו שום ידיעה כי אין בו בתוך הרושם צורה כלל. סורטא, פירושו רושם מלשון המסרט על בשרו** (שבת ל"ה) **פירוש. כי אע"פ שיש שם במדור הזה ג' קליפות הנ"ל, אמנם אינם נראים למי שהוא, ואין לתפוש בהם לא אור ולא חשך, ולא איזה צורה שהיא, אכן יש בהם בהכרח איזה רושם, אבל במקום הזה, אין בהרושם שום צורה שיספיק לתפיסא, וע"כ אין יודעים מהם כלל.**

וטעם הדברים, הוא, כי מדור זה הא' הוא כנגד תהו שבהכתוב והארץ היתה תהו. והזהר ביאר אותו לעיל (בבראשית א' דף ל"ב **אות כ') וז"ל. תהו אתר דלית בי גווז ולא** (דפו"י דף מ' ע"א)

דיוקנא ולא אתכלל ברזא דדיוקנא, השתא איהו בדיוקנא כד מסתכלן ביה לית ליה דיוקנא וכו' ע"ש בהסולם. ולפיכך אומר גם בהמדור הזה שהוה כנגד תהו, שאין מי שידע מציאות הקליפות הנ"ל שם. כי השתא איהו בדיוקנא, ונראה שיש שם קליפות, אבל כשמתקרבים להסתכל בהם, אינם רואים שם שום צורה כלל, כמבואר שם בהסולם טעמו ונמוקו עש"ה.

מא) ועל ההוא אתר ממנא חד מלאכא טהריאל שמיה: ועל מקום הזה יש מלאך אחד ממונה עליו ושמו טהריא"ל, **ועמיה שבעין ממנן מעופפין ואתמחון מזיקי שביבי דעלייהו, ולא קיימין, ולא אתחזון, ולא משתכחי, וכד אתי צפרא כלהון מתחדשן,** ועם המלאך טהריאל יש ע' ממונים המעופפים ונמחים ע"י זיקי שלהבות שיש ממעל להם, מהם שאינם מתקיימים, ומהם שמתקיימים אבל אינם נראים. ומהם שנראים, וכשמתקרבים לראותם. אינם נמצאים. ולעת הבקר כולם חוזרים ומתחדשים. **והזהר בעצמו מפרש דבריו, ואומר, ולא קיימי, כד מטאן לגבי ההוא אתר אבדין. ולא משתכחין, ועאלין בחד נוקבא דתהומא.** ואינם מתקיימים, למה, משום כשהם מגיעים לאותו מקום נאבדים. ואינם נמצאים, למה, משום שנכנסים בנקב אחד של התהום. **ולא אתחזון, כד אתרמיש ליליא אתמחון מאינון שביבין עד דמטי צפרא,** ואינם נראים, למה, משום שבעת שנחשך

מב) מדורא תנינא: הוא אתר דנהיר יתיר, ואיהו חשוך, אבל לא חשוך, כההוא קדמאה, והוא מתתקן למדורי מלאכין [ו] עלאין, די ממנן על עובדיהון דבני נשא, [ז] ולמסטי [ח] להון בההוא ארח בישא דאינון אזלין. וההוא אתר אתחזי יתיר מן קדמאה, ואלין מלאכין אית להון [ט] קרבא עם בני

חלופי גרסאות [ו] נ״א ל״ג עלאין. [ז] נ״א למסטי. [ח] נ״א לון. [ט] נ״א קורבא.

הסולם

ז׳ מדורי ארעא עלאה — מדורא קדמאה, יסוד

שנחשך הלילה הם נמחים על ידי אותן הלחבות הנ״ל, עד שבא הבקר.

פירוש. כי נתבאר שבסוד ומלכותו בכל משלה, המלכות דאצילות מאירה נהירו דקיק להקליפות כדי לקיימם. ולפיכך נשתרשו מקומם במדור הזה. שהיא מדור האחרון דחיצוניות המלכות, שאין עוד שם מקום יותר שפל מזה. והם אלו הקליפות הנ״ל בדיבור הסמוך. אמנם נתמנה עליהם מלאך מצד הקדושה, ונקרא מהריאל. דהיינו לפי פעולתו, כי פעולתו להכניע את הקליפות ולהדריכם, באופן שלא יזיקו להקדושה יותר מדאי, אלא ישמשו להקדושה כראוי בסוד קליפה קדמת לפירי. ונמצא שהוא מכלה ומבער לבסוף את טומאת הקליפות הללו ומביא טהרה להעולמות, לפיכך נקרא המלאך מהריאל שהוא נוטריקון טהרה של אל.

ויש לו ע׳ ממונים, שתפקידם להמשיך חיות וקיום אל הקליפות שבמדור הזה. ואלו הממונים אינם בני קיום אלא נבראים ונשרפים. כי בהיותם צנורות הקיום של הקליפות, צריכים להיות בני חילוף כמוהם, שלא יהיה להם חלק בנצחיות ח״ו. ולפיכך כשמתקרבים אל המלכות ולקבל שפע בשביל הקליפות הם נשרפים. וז״ש מעופפים ואתמחון מזיקי שביבין דעכייהו, כשמעופפים לקבל שפע המת נמחין מנצוצין וזיקי להבות שעליהם, דהיינו מאותו נהר דינור הנמצא למעלה מהם, במדור הג׳ כמ״ש לפנינו. והם מתחלקים לג׳ שלישים, דהיינו לרת״ס שהוא כח״ב חג״ת נה״י, ועל בחינת נה״י שבהם אומר, ולא קיימי, כד ממאן לנבי ההוא אתר אבדין. דהיינו נאבדים לגמרי, כי עיקר הדינים נמצאים בבחינת נה״י של הקליפות, וע״כ צריכים הצנורות שלהם להאבד לגמרי, כדי שלא יוכלו לקבל מהם כלום. ועל בחינת חג״ת שלהם, אומר, וכא משתכחין, ועאלין בחד נוקבא דתהומא. שאינם נמצאים, כלומר שנראים אבל כשמתקרבים לראותם אינם נמצאים, משום שנכנסים בחד נוקבא דתהום, שת״ס נוקבת התהו, שאין שליטה לראותה (כנ״ל בדיבור הסמוך (דפו״י דף מ׳ ע״א)

מדורא קדמאה, יסוד

ע״ש) כי בחינת הדכר נק׳ תהו ובחינת הנוקבא נק׳ תהום. ועל בחינת חב״ד שלהם אומר, ולא אתחזון, כד אתרמיש כילה אתמחון מאינון שביבין, כלומר שנמצאים, אבל אינם נראים משום שנמחים ע״י זיקי שלהבת שעליהם כנ״ל. וכד אתי צפרא כולם מתחדשים דהיינו כל ג׳ הבחינות, נה״י חג״ת חב״ד. וכשמתקרבים לקבל שפע, אז שוב חוזר עליהם ג׳ דינים הנ״ל, שהנה״י תיכף נאבדים, והחג״ת מתחבאים בתהומא. והחב״ד נמחים ואינם נראים. וכן חוזר חלילה בכל יום, שבאופן הזה מתצמצם בהרבה כח הקליפות שבמדור הזה, וראוים לתפקידם לשמש את הקדושה בסוד קליפה קדמה לפירי.

ז׳ מדורי ארעא עלאה
מדורא תנינא הוד

מב) מדורא תנינא, הוא אתר דנהיר יתיר, ואיהו חשוך אבל לא חשוך כההוא קדמאה:

מדור השני, הוא מקום שמאיר בו יותר, והוא עוד חשך אבל לא חשך כל כך כמו במדור הא׳. וחוא מתתקן למדורי מלאכין עלאין: ומדור הזה נתתקן לדירה בשביל מלאכי מעלה ואין כאן קליפות, די ממנן על עובדיהון דבני נשא, ולמסטי להון בההוא ארח בישא דאינון אזלין שהם ממונים על מעשי בני אדם, דהיינו לסייע להם אם עושים מעשים טובים, וכן להיפך, להשטות אותם באותו דרך הרע שהולכים, כלומר שנותנים כח גם לאותם שהולכים בדרך הרע, ואעפ״כ הם מלאכי מעלה ולא ח״ו קליפות, והוא מטעם, כי ה״ס ימינך פשוטה לקבל שבים, (שענינו מבואר היטב לעיל בראשית א׳ קנ״ד אות קע״ג עש״ה) וההוא אתר אתחזי יתיר מן קדמאה. ומקום זה נראה יותר ממקום הקודם שבמדור א׳. כי מדור הא׳ הוא בחי׳ תוהו, ומדור זה הב׳ הוא בחי׳ בהו, שהוא נראה יותר כנ״ל (בראשית א׳ דף ל״ג אות כ״א) שאומר, בהו, להאי אית ליה ציורא ודיוקנא וכו׳. ע״ש.

ואלין מלאכין אית להון קורבא עם בני נשא

נשא, [ה] ומתנן מריחא ובוסמא דלתתא, לסלקא בתועלתא, [ג] ולאנהרא יתיר.
מג) ועלייהו חד ממנא קדומיא[ל] שמיה, ואלין פתחין שירתא [ד] ומשתככי, ואזלין לון, ולא אתחזון, עד דישראל לתתא פתחי [ד] ואמרי שירתא, כדין [ס] קיימן בדוכתייהו, ואתחזן [ו] נהירין יתיר, תלת זמנין ביומא מקדשי קדושתא. וכד ישראל עסקי באורייתא, [ז] כלהון [ח]) [ט] טאסין [י] וסהדי [י] סהדותא לעילא, וקב"ה חייס עלייהו.

דרך אמת

ה) משופפים.

חלופי גרסאות ה נ"א ומתהנן. ג נ"א ולנהרא. ד נ"א ומשתדרי. ד נ"א ל"ג ואמרי. ס נ"א קיימי. ו נ"א ונהירין. ז נ"א כלהו. ח נ"א טסין ט נ"א וסהדין י נ"א איגון סהדותא.

ז' מדורי ארעא עלאה — המולם — מדורא תנייגא, הוד

נשא ומלאכים אלו יש להם קרבה עם בני אדם. פירוש. כי אמר לעיל (בראשית דפ"י דף ל"ד) שיש מלאכים דאתחזון לבני נשא בחיזו דבר נש. ואחרנין דלא אתחזון אלא ברוחא ממש רפום סברתנו ולפיכך אימר כאן שהמלאכים שבמדור הזה, יש להם קורבא עם בני נשא, כלומר שנראים לבני אדם כמראה שלהם. והטעם הוא מפני שהם מבחינת מחזה ולמטה דמדורין, וגם בני אדם הם מבחינת מחזה ולמטה, ע"כ יש להם קרבה והשתוות עמהם. אמנם המלאכים שמבחינת מחזה ולמעלה דמדורין, דהיינו במדור הד', אומר לפנינו בסמוך וכא אתחזן לבני נשא בר בחזוא בסכלתנו סני, כי אין להם קרבה עם בני אדם, להיותם מחזה ולמעלה, ומתנן מריחא ובוסמא דלתתא לסלקא בתועלתא ולאנהרא יתיר, והמלאכים אלו נזונים מן הריח והבשמים שבני אדם מעלים מלמטה, להתעלות בהתועלת שמקבלים ולהאיר יותר כלומר, ע"י המ"ן שבני אדם מעלים במעשים טובים, הנה מבחינת הריח והבשמים שבהם, מקבלים אלו המלאכים תועלת, ומאירים יותר.

מג) ועלייהו חד ממנא קדומיא[ל] שמיה: ועל המלאכים האלו יש ממונה אחד, ושמו קדומיאל, שהוא נוטריקין קדומ"י א"ל. פירוש, כי הממונה הזה צריך לשמור את המלאכים שבהמדור שלו, מפני כחות הדין שבהיכל הג', כמ"ש לפנינו, שלא ישלטו בהם, ובהיות היכל הג' עליון אליו, וכל עליון יש לו שליטה על התחתון ממנו, לפיכך הממונה מקבל כח להתגונן מפניו על ידי השם א"ל. כי להיות השם הזה שם החסד, שהוא קדם לגבורה, ולקו השמאל השולט בהיכל הג', ע"כ כחו יפה לבטל את כחות הדין שבעליון ממנו, שהוא הנצח, ובכח קדמות הזה שבשם א"ל הוא ניצל ממנו. ולפיכך

(דפוי דף מ' ע"א)

הוא נק' קדומיא"ל, ורומז שכל כחו הוא משום שהשם א"ל הוא קודם להגבורה, שבזה מבטל ודוחה את הדינין שבמדור העליון ממנו, שלא ישלטו עליו, ואלין פתחין שירתא ומשתככי ואזלין לון, ואלו המלאכים, שהקריאל ממונה עליהם, מתחילים בשירה ונשתקים והולכים להם כי השירה נמשכת משמאל, וע"כ השירה מגברת כח השמאל, ואז מתעוררים עליהם משום זה כחות הדין מהיכל הג', וע"כ המלאך טהריאל, משתיק אותם באמצע שירתם ואינו מרשה להם לסיים שירתם.

ולא אתחזון, עד דישראל לתתא פתחי ואמרי שירתא, כדין קיימן בדוכתייהו ואתחזן נהירין יתיר, אחר שפסקו את שירתם והלכו להם, אינם נראים כלל עד שישראל למטה בעוה"ז, מתחילים לומר שירה אז חוזרים המלאכים למקומם, דהיינו שחוזרים לשירתם כבתחילה והם נראים מאירים יותר. תלת זמנין ביומא מכרישי קדושתא, ג' פעמים ביום הם אומרים קדושה. פירוש, כי ישראל דבקים בגופא דמלכא, דהיינו בקו האמצעי שה"ס גוף, המכריע ומייחד ב' הזרועות זה בזה, שהם ב' הקוין ימין ושמאל, ונמצא שירתם של ישראל נמשכת מהשמאל, רק אחר שנתקן והוכרע לימין, על ידי הרחמים שבקו האמצע, ואחר שנתקן קו השמאל ונכלל בימין, יכולים גם המלאכים העליונים לחזור לשירתם, כי שוב אין פחד מהתעוררות כחות השמאל שבהיכל הג', והמלאך טהריאל אינו מפסיקם יותר. ואז אומרים ג' פעמים ביום קדושה, כלומר שממשיכים הקדושה מכח ג' הקוין, ימין שמאל אמצע, שה"ס ג' פעמים ביום, כנודע.

וכד ישראל עסקי באורייתא, כלהון טאסין וסהדי סהדותא לעילא, וקב"ה חיים עלייהו

מד) מדורא תליתאה: הוא אתר [ז] דשביבין וקטורין, ותמן נגידו [א] דנהר דינור, דנגיד ונפיק, ואיהו [ב] בי מוקדא [ג] דנפשייהו דרשיעייא, דמתמן [ג] נחית אשא על רישייהו דרשיעייא, ותמן מלאכי חבלה דטרדי להו.

מה) ותמן אשתכח [ד] דלטוריא עלייהו דישראל לזמנין, ולאסטאה לון. בר בזמנא [ה] דנסבי [ה] אסותא, לדחייא ליה, וחד ממנא עלייהו מסטרא דשמאלא. כלהו מסטרא דחשך, כמה דאת אמר וחשך על פני תהום, וסמאל חייבא אשתכח תמן.

דרך אמת

[ו] על שלכת והמרות עשן ושם תם תוכלת נמצאים והולכים כלומנו ותמן נגידו דעתר דיעוך ומופל על כתם רפעים בניהנם. [ב] שקחים להם רפיקה וריחו הטופה.

חלופי גרסאות ו נ"א בית ב נ"א ל"ג דנפשייהו. ונ"א דנפשייא ג נ"א נפקא ד נ"א דלטורא ה נ"א אתווחא.

מסורת הזהר

א) נהר דינור ח"א כג: לב: מג: קסא: רא. ח"ב יט: נב: רי: ריא: רנב: רנד: ח"ג טז: ל. ת"ז בהקדמה ד. תק' נ"ה פח.

המולם

ז' מדורי ארעא עלאה

מדורא תליתאה, נצח

מד) מדורא תליתאה, הוא אתר דשביבין וקטורין, ותמן נגידו דנהר דינור דנגיד ונפיק, מדור הג' שבז' מדורים של הארץ העליונה, הוא מקום להבות ותמרות עשן, ושם הקלוח של נהר דינור מנק ויוצא, כלומר, ששם הוא מקורו של נהר דינור, ואיהו בי מוקדא דנפשייהו דרשיעייא דמתמן נחית אשא על רישייהו דרשיעייא שהוא בית השרפה לנפשיהם של הרשעים, שמשם יורד האש על ראשיהם של הרשעים. דהיינו שממדור הזה יורד האש על ראשיהם של הרשעים היושבים למטה בהגיהנם, ומשום שממדור הזה האש יוצא ויורד לגיהנם הוא נקרא בשם בית השרפה. ותמן מלאכי חבלה דטרדי להו, ושם יושבים מלאכי החבלה המכתתים אותם בגיהנם.

מה) ותמן אשתכח דלטוריא עלייהו דישראל לזמנין, ולאסטאה לון, בר בזמנא דנסבי אסותא לדחייא ליה: ושם נמצאים לפעמים מדברי לשון הרע על ישראל [ז] להשטות אותם מדרך (דפו"י דף מ' ע"א)

הטוב, לבד, בעת שישראל לוקחים רפואה לרחותם אינם יכולים להזיקם. וחד ממנא עלייהו מסטרא דשמאלא, ויש ממונה עליהם מצד השמאל, כלהו מסטרא דחשך, כד"א וחשך על פני תהום, כל המלאכים שיש שם הם מצד החשך. ועל המדור הזה נאמר וחשך על פני התהום. כי מדור הא' הוא תהו, ומדור הב' הוא בחינת בהו, ומדור הג' הוא בחינת וחשך על פני תהום, שענינו מבואר היטב בבראשית א' דף ל"ה אות כ"ג עש"ה, וסמאל חייבא אשתכח תמן וסמא"ל הרשע נמצא שם במדור הזה.

והנך מוצא, שבמדור הזה שהוא נצח, אין שום ניצוץ הארה מתוקנת, אלא כולו אש ועשן ונהר דינור, ובית השרפה לרשעים, ומלאכי חבלה, וסמאל חייבא. ובמדור התחתון מכאן דהיינו במדור הב' שהוא הוד, אומר, שיש שם מלאכי טלאי, ואחר שישראל פותחים בשירה מגיע להם הארה גדולה ואומרים שירה גם הם, ומקדשי ג' קדושות וכו'. ויש להבין זה. הרי תמיד נמצא, שכל העליון מחברו, הוא חשוב לאין ערך יותר הימנו, וכאן להיפך, שמדור העליון ימצא גרוע הרבה מאוד יותר מהדור התחתון הימנו. והענין הוא, כי ההפרש בין נצח אל הוד, הוא כערך ג"ר אל ערך ו"ק. ונודע שאחד מראשי דתיקונים שנתקן בעולם התיקון, הוא גניזת או"א הפנימים, שפירושו גניזת הארת ג"ר דע"ב שלא יאירו קודם גמר התיקון.

והנה אלו המדורין, הם בחינת ו"ק דמלכות דע"ס חיצוניות של המלכות דאצילות, שהם כולם בחינת שמאל, אלא שע"י ישראל

המעלים

מו) מדורא רביעאה: הוא אתר דנהיר, ותמן הוא נהירו א למלאכי עלאי, ב די בסטר ימינא. ופתחו שירתא ג וסיימי, ולא ג אזלין ד לאעברא כהני קדמאי,*) ב דפתחין שירתא ה ומתוקדן ומתעברן בנור דליק, ותבין ומתחדשין כמלקדמין, והני קיימין בדוכתייהו ולא מתעברן. והני מלאכי דרחמי דלא משניין לעלמין.

מז) ועלייהו כתיב ג עושה מלאכיו רוחות וגו'. ואלין עבדין ו שליחותייהו

מסורת הזהר

א) מלאכי עלאי: ח"א ט: יוד. יז: יח: יט. כג: לד: לו: מא. מב: מג: מד: מו: נה: נו: סט. עה: פא. פו. פט. צא: צה: צט. קא: קיא: קיג. קיט: קכו: קלו: קמד. קמט. קנא: קע: קעד: קפא: קצו. רט. רכב: ח"ב ד: ו: יוד. יא: יח: יט: כד: לב: מג. מו: מח: מט: נו: נח. סו: ע: עח. צד. קיח. קיט. קכד: קכט. קלא: קלט. קמג: קמו: קנ. קעא. קעב. קצה: קצו. רא. רז. רט: רכט. רלב. רמא. רמה. רמו: רמז. רמח. רמט. רנ: רנא. רנב. רנג. רנד. רנה. רנו. רנט. רסא. ח"ג ח. ט: כה: לב: מח: סח. קו: קט: קכג. קכו: קמג: קנב. קנד. קסא: קפא. קפו. קצו: רד. רח. רסז: ריז. רכג: רכו: רכז. רל: רלד. רלה. רלו. רנב: רנח: רסג. רעח. רפב. ת"ז ת"ק י"ח לב: לג: לה: ת"ק נ"ז צא: תק' ע' קכז. קלא: קלב. תק"ח צ"ו סד שלא. ב) דפתחין שירתא ומתוקדן ע"י לעיל דף כג ציון א וש"נ. ג) עושה מלאכיו רוחות (תהלים ק"ד) ח"א פא. קא. קמד. ח"ב יוד. יט: קעג. רכט: ח"ג ט: קכו: קנב. רח. רלד. רלה. רלו. ת"ז תק' נ"ז צא: ת"ק ע'. קכח.

חלופי גרסאות א נ"א דבסטר. ב נ"א וסיימו. ג נ"א אזלי. ד נ"א לאתעברא. ה נ"א ואתוקדן. ונ"א דאתוקדן. ו נ"א שליחותא.

ז' מדורין דארבע עלאה — המולם — מדורא רביעאה תפארת

המעלים מ"ן בעסק התורה ומע"ט הם מקבלים תיקונם מז"א דאצילות, ואז נמשכים להם מוחין דע"ב המתקנים גם את השמאל, כי אין השמאל יכול להתתקן בפחות מהם, כנודע. אמנם כיון שהג"ר דע"ב אינם נמשכים בכל שחא אלפי שני, נמצא, שכל אלו המוחין הנמשכים בכח המ"ן של ישראל, הם מאירים ומתקבלים רק במדור ההוד, ששם קבלת הו"ק, ולא כלום במדור הנצח, שבו קבלת הג"ר. ולפיכך נשאר מדור הנצח בלי שום הארת מוחין, ולא עוד, אלא שם השורשים של העונשים כולם, כי שורש כל העבירות הוא הטא עצה"ד, והחטא הזה היה שס"ם שרכב על הנחש פיתה לאדם וחוה שימשיכו מוחין דג"ר דע"ב. (כנ"ל בהקדמת הזוהר דף קס"ב ד"ה ודא חיבה עש"ה) דהיינו להמשיך מוהין למדור הנצח הזה שבכאן. וז"ש שכולו אש ועשן וכו' וכמאר חיבא אשתכח תמן. שהוא שורש כל הרע שפיתה לאדם וחוה בעצה"ד. משא"כ היכל התחתון מכאן, דהיינו היכל ב' שהוא הוד, הוא מקבל תיקונו משלם ע"י המ"ן של ישראל, להיותו מקבל רק בחי' ו"ק דע"ב שהיא בחינתו, וז"ש הלת ומנין ביומא מקדשי קדושתא, שזה יורה שמקבלים המוחין בסוד ג' הקוין ימין שמאל אמצע, שהם ג' קדושות, והם הממשיכים רק מוחין דו"ק דע"ב, המספיקים לגמרי בשביל בחינת ההוד.

(רפרוי דף מ' ע"א *) מ' ע"ב)

מדורא רביעאה, הוא אתר דנהיר, ותמן הוא נהירו למלאכי עלאי די

בסטר ימינא: מדור הרביעי הוא מקום המאיר, ושם הוא אור מאיר למלאכים העליונים שמצד ימין, ופתחי שירתא וסיימי, ופוחחים לומר שירה ומסיימים אותה. ולא אזלינן לאעברא כהני קדמאי דפתחין שירתא ומתוקדן, ומתעברן בנור דליק ותבין ומתחדשין כמלקדמין, והני קיימין בדוכתייהו ולא מתעברן, ואינם הולכים להתבטל מחמת השירה, כאלו הראשונים שבמדור הא' אשר מתחילים לומר שירה ונשרפים, שנעברים באש דולק, ובבוקר חוזרים ומתחדשים כבתחילה, אבל אלו המלאכים שבכאן נשארים במקומם ואינם מתבטלים. כי', והני מלאכי דרחמי דלא משניין לעלמין ואלו הם' מלאכי רחמים שאינם משתנים לעולם, כלומר. ע"כ אינם נשרפים כראשונים משום שהם מבחינת אור הרחמים, דהיינו מקומת החסדים שלמעלה מחזה המקובל שם מהבינה בסוד כי חפץ חסד הוא, שה"ס ימין, ואינם משתנים לעולם לקבל מבחינת אורות השמאל, וע"כ אין שום דין שבעולם יכול לשלוט בהם, ומשום זה יכולים לסיים שירתם ואינם נשרפים.

מז) ועלייהו כתיב עושה מלאכיו רוחות וגו' ואלין עבדין שליחותייהו בעלמא

ולא

בעלמא, ולא אתחזון לבני נשא בר [א] בחזווא, או בסטרא אחרא בסכלתנו [ב] סגי. וחד מלאכא ממנא עלייהו [ג] פדאל שמיה. וביה פתיחין [ד] מפתחן דרחמי, לאינון דתייבין [ה] לגביה דמאריהון, ופתחין תרעין לאעברא צלותהון ובעותהון.

מח) מדורא חמישאה: הוא מדורא דנהיר בנהירו יתיר מכלהו קדמאי, ואית ביה מלאכין מנהון אשא, ומנהון מיא. לזמנין [ו] אשתכחו ברחמי, ולזמנין [ז] אשתכחו בדינא. אלין בסטרא דא, ואלין בסטרא דא, לזמנין נהרין אלין, וחשכין אלין, ואלין ממנן לזמרא [ח] למאריהון, אלין בפלגות ליליא,

חלופי גרסאות א נ״א בחדוה. ונ״א בחזוא. ב נ״א סגיא. ג נ״א פדהאל ד נ״א ומתפתחן ורחמי. ה נ״א לגבי מאריהון. ו נ״א משתכחי. ז נ״א משתכחי. ח נ״א למלכיהון

ז׳ מדורי ארעא עלאה הסולם מדורא רביעאה, ת״ת

ולא אתחזון לבני נשא: ועל אלו המלאכים כתוב, עושה מלאכיו רוחות וגו׳ ואלו עושים שליחותם בעולם מבלי שיתראו לבני אדם׳ בר בחזווא או בסטרא אחרא בסכלתנו סגי ונראים רק בחזיון, או באופן אחר בהתבוננות מרובה. פירוש, כי המלאכים שהם מבחינת מחזה ולמטה׳ הנה בעת שעושים שליחותם בעולם, מתלבשים בלבושי עוה״ז, והם נראים לבני אדם, כמ״ש בזהר להלן (דף קמ״ד ע״א בדפו״י) מכאן דמלאכי שליחי דקב״ה, כד אנון נחתין להאי עלמא גלימין ואתגלימו ומתלבשין בגופא כגוונא דהאי עלמא. ועליהם אומר לעיל דף כ״ד אות מ״ב דאית להו קורבא עם בני נשא. ע״ש. אבל המלאכים שבמדור הד׳ שהוא ת״ת, ובחי׳ מחזה ולמעלה, הם אינם מתלבשים בלבושא דעולם הזה להיותם בחינת רוחות שמחזה ולמעלה׳ והעולם הזה היא בחי׳ מחזה ולמטה׳ וע״כ אינם נראים לבני אדם, כי אין להם קורבא עמהם, אלא שמשיגים אותם בדרך חזיון או בדרך אחר, על ידי התבוננות יתירה. וכן מבחין ביניהם הזהר לעיל (בדפו״י דף ל״ד בסופו) שאומר ועוף וכו׳ אלין שליחי עלאין דאתחזון לבני נשא וכו׳ בגין דאית אחרנין דלא אתחזון אלא ברוחא ממש, לפום סכלתנו דבני נשא. דהיינו מטעם המבואר.

וחד מלאכא ממנא עלייהו פדאל שמיה, ומלאך אחד ממונה עליהם ושמו פדאל. והוא נוטריקון פדה אל, כי הזוכים להעלות מ״ן במעשיהם הטובים למדור הזה, הם מקבלים אורות החסדים על ידי המלאך הזה ואפילו אם נתחייבו מיתה המה נפדים ואינם מתים. וע״כ מכונה המלאך פדה אל. ע״ד הכתוב

ויפדו העם את יהונתן ולא מת. וביה פתיחין מפתחן דרחמי לאנון דתייבין לגביה דמאריהון ובהיכל הזה׳ פתוחים מפתחות הרחמים לאותם החוזרים בתשובה אל רבונם. ופתחין תרעין לאעברא צלותהון ובעותהון, ופותחים בהם השערים להעביר דרכם את תפלותיהם ובקשותיהם. כי אין השערי תפלה נפתחים אלא על ידי המשכת ג״ר להשכינה, ואלו בעלי התשובה, שעל ידי תשובתם המשיכו ג״ר להשכינה, לכן משיגים מפתחות הרחמים לפתוח שערי התפלה ונענים על כל מה שבקשו והתפללו מה׳.

ז׳ מדורין דארעא עלאה
מדורא חמשאה, גבורה

מח) מדורא חמישאה, הוא מדורא דנהיר בנהירו יתיר מכלהו קדמאי:

מדור החמישי הוא מדור, שאורו מאיר יותר מכל מדורים הקודמים לו. ואית ביה מלאכין, מנהון אשא ומנהון מיא. לזמנין אשתכחו ברחמי ולזמנין אשתכחו בדינא, אלין בסטרא דא ואלין בסטרא דא ויש בו, במדור הזה, מלאכים, שמהם מלאכי אש שהם בחינת דין, ומהם מלאכי מים, שהם בחינת רחמים. ולפעמים נמצאים ברחמים, שהשליטה היא למלאכי מים. ולפעמים נמצאים בדין, שהשליטה למלאכי אש, אלו הם בצד זה׳ דהיינו בצד ימין. ואלו הם בצד זה׳ דהיינו בצד שמאל. המלאכי אש הם בשמאל ומלאכי מים בימין.

לזמנין נהרין אלין וחשכין אלין, ואלין ממנן לזמרא למאריהון אלין בפלגות ליליא

ואלין

ואלין כד סליק נהורא. וחד ממנא עלוהי [ח] קדשיאל שמיה.

מט) [א] כד אתפלג ליליא, ואתער [ב] רוח צפון וקב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בגנתא דעדן, כדין רוח צפון [ג] אקיש, ומטא [ג] לאינון דממנן בפלגות ליליא, לזמרא, וכלהו מזמרין ופתחין שירתא. [ד] וכד אתי צפרא [ה] ומתחבר [ח] [ג ו] קדרותא [ז] דצפרא בנהורא, כדין כלהו אחרנין אמרין שירתא, וכל ככבי [ח] רקיעא וכל שאר מלאכין [ט] מסייעין לון, [י] כמה דכתיב [ד] ברן יחד ככבי בקר

דרך אמת

ח) ומתחבר כחלות טבקר באור היום.

מסורת הזהר

א) **כד אתפלג ליליא** (חצות לילה) ח"א יוד: עב. עז.: צב.: ק. קלב: קלו: קעח.: רו: רז. ריח: רלא: רלב. רמב: רמג. רס: ח"ב כז. ל. לו: מו. נו: קל.: קלו. קמג. קסה: קעג: קצה: קצו. רט. ריב. רמו. ח"ג יב: יג. כא: כב.: כג. נב: סד: סה. סז: סח. פא. צ. קז: קח. ק"ד. קכא.: קמט. קנו: קסו: קעא: קצג. ריג. ריז: רס. רסה. רסח. רפד. שג. ת"ז. בהקדמה ב. ז"ח בראשית י"ג טג שט שכד. אחרי מז טג שכג. טד שכד מ"ח טג שו. חקת נ"ב טא שיא. בלק נ"ג טב שיא. רות פ"ז טד שא. ב) **רוח צפון**: ח"א עב. עז: צב. קעח: ריח: רלא: רלב. רמב: רס: ח"ב ל. לו: נז. סז: קל. קעג. קצו. רמו. ח"ג כא: כג. נב: קז: קנו: ת"ז תק' י"ג כח: ז"ח בראשית י"ג טג שכה. רות פ"ז טד שד. ג) **קדרותא דצפרא** ח"א קע. קעח. ח"ב מו. קיט: ח"ג רמט.: ד) **ברן יחד ככבי בקר**; (איוב ל"ח) ח"א קעב: קפט. ריג: רלא: ח"ב יוד. ל. פא. קצו. ח"ג כב: לה: לו: מה. נב: סד: ז"ח בראשית ה' טד שמה. ו' טא שא אחרי מ"ז טג שכז. רות ע"ה טא שלא עו טא שכא טג שיא.

חלופי גרסאות ח נ"א קרשיאל. ו נ"א קשריאל. ב נ"א מקיש. ג נ"א לאלין. ד נ"א וכדי. ה נ"א ומתחברן ו נ"א בקדרותא. ז נ"א בצפרא. ח נ"א רקיעין. ט נ"א מלאכין דלתתא. י נ"א כדכתיב.

ז' מדורי ארעא עלאה

הסולם

מדורא חמשאה, גבורה

ואלין כד סליק נהורא, לפעמים מאירים אלו והאחרים חשכים, אלו ואלו, הן מלאכי רחמים והן מלאכי דין, ממונים לזמר לרבונם, הללו בחצות לילה, והללו בעלות אור הבוקר. **והטעם הוא**, כי המלאכים שבמדור הזה הם בשלימות הראוי להם, הן מלאכי הרחמים והן מלאכי הדין, ולפיכך שניהם אומרים שירה, מלאכי הדין בחצות לילה, ומלאכי רחמים בעלות הבוקר. **וחד ממונה עלייהו קדשיאל שמיה**, וממונה אחד עליהם, דהיינו על ב' מיני המלאכים, ושמו קדשיאל. הוא נוטריקין קדשי אל, מטעם שתפקידו הוא להמשיך הקדושה מכאן לתחתונים.

מט) **כד אתפלג ליליא, ואתער רוח צפון וקב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן**: כשנחלק הלילה, דהיינו בחצות הלילה ורוח צפון התעורר והקב"ה בא אז להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, **כדין, רוח צפון אקיש ומטא, לאנון דממנן על פלגות ליליא לזמרא, וכלהו מזמרין ופתחין שירתא**, אז רוח צפון דופק ומגיע לאותם הממונים על הזמרה בחצות לילה, וכולם מזמרים ופותחים את השירה לתחתונים, שיוכלו גם הם לומר שירה, כמ"ש להלן.

ביאור הדברים. כי לילה ה"ס המלכות, שהיא נוקביה של הז"א, ויש בה מיתוק מהבינה, כי אין בנין להמלכות מטרם שנתמתקה בבינה, כנודע. ולפיכך נבחן בהמלכות ב' בחינות, א) בחינתה עצמה, שהיא דין, והוא מדת חצי לילה הראשונה. ב) בחינת התכללותה בהבינה, שהיא מדת הרחמים, והיא חצי לילה השניה. ולפיכך בחצות לילה מתעורר רוח צפון, דהיינו רוח מהבינה המכונית צפון, כי דרום צפון ה"ס חו"ב כנודע, אשר רוח הזה ממתיק את המלכות. והנה תחילה מקבלת המלכות בחינת הקטנות של הבינה, וזה שאומר, **וכדין רוח צפון אקיש**, שהרוח צפון שהוא בינה, נושב ודופק בהמלכות שנק' לילה. כי הארת הקטנות מכונה בשם דופק. ואח"כ **ומטא לאנון דממנן בפלגות ליליא לזמרא**, והיינו הגעת הגדלות מהבינה להמלכות ולהמלאכים הנמשכים הימנה, כי ע"י המוחין שמגיעים להם הם אומרים שירה, **וכד אתי צפרא ומתחבר קדרותא דצפרא בנהורא, כדין כלהו אחרנין אמרין שירתא**, וכעלות הבוקר, שקדרותא דצפרא, שהוא החשכה הכפולה שנעשה בסוף הלילה בסמוך לעלות הבוקר, היא מזדווגת באור הבקר, אז כל מלאכים האחרים, דהיינו מלאכי מים דצד הימין, אומרים שירה. **וכל ככבי רקיעא וכל שאר מלאכין מסייעין לון כמה דכתיב ברן יחד**, וכו', וכל שאר המלאכים

דהיינו

(דפו"י מ' ע"ב)

ויריעו כל בני אלקים, עד דישראל נטלי שירתא ותושבחתא אבתרייהו.

נ) מדורא שתיתאה: הוא, מדורא עלאה קריב למלכו שמיא. וביה א) א ארבין, ונהרין, ונחלין, דמתפלגין מן ימא, וכמה נונין אינון, ב דמרחשן לארבע סטרי עלמא, ועילא מנהון ג) ג סרכין ממנן, וחד ממנא עלייהו ואוריאל שמיה, ד והוא ממנא, על כל אלין תתאין.

נא) וכלהו נטלי בשעתי ורגעי ג) כד נטלי ארבי לסטרא דא ולסטרא דא, כד נטלי ארבי לסטר ה דרום ו ממנא דקיימא עלייהו, לההוא סטרא, הוא ז מיכאל דאתא מימינא. וכד נטלי ארבי לסטר צפון, ממנא דקיימא עלייהו

דרך אמת

א) ספינות ונהרות והוא רמז אל שלוחי השכינה מלאכי עליונים וכן גוגים ר"ל דגים, כלם רמז אליהם.
ב) שרים ממונים. ג) כשנוסעים הספינות.

חלופי גרסאות א נ"א רוחות. ב נ"א דרחשן. ג נ"א רבוון. ד הרמ"ק אוריאל מזרחי, מיכאל דרום, גבריאל צפון, רפאל מערב מלכות, ה נ"א מזרח ו נ"א ל"ג ממנא ונ"א הא תמן ממנא. ז נ"א רפאל.

ז' מדורי ארעא עלאה — הסולם — מדורא שתיתאה, חסד

דהיינו כל מלאכי האש שמצד שמאל מסייעים אותם. כי שירה היא בחינת שמאל, וע"כ צריכים מלאכי הימין סיוע ממלאכי השמאל שיוכלו לומר שירה. כמ"ש ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלקים. שיורה על כל המלאכים כולם, הן מלאכי מים והן מלאכי אש, כי כלם אומרים שירה יחד. עד דישראל נטלי שירתא ותושבחתא אבתרייהו, עד שישראל למטה פותחים שירות ותשבחות אחריהם. כי מלאכים אלו חשובים מישראל, להיותם מבחינת מחזה ולמעלה דמדורין, ולפיכך ישראל מקבלים כח מהם לומר שירה. אבל המלאכים מבחינת מחזה ולמטה דמדורין, אומר לעיל בהיפך (באות מ"ג) שאינם יכולים להמשיך שירתם עד דישראל לתתא פתחי ואמרי שירתא וכו' ע"ש. כי אלו המלאכים להיותם מבחינת מחזה ולמטה כמו בחי' ישראל, נמצאים פחותים במעלה מישראל, וצריכים לקבל כח מישראל להמשיך שירתם.

ז' מדורי ארעא עלאה
מדורא שתיתאה, חסד.

נ) מדורא שתיתאה וכו' קריב למלכו שמיא: מדור הששי הוא קרוב למלכות שמים, דהיינו למלכות הפנימית הנקראת מלכות שמים. וביה ארבין ונהרין ונחלין דמתפלגין מן ימא, ובו יש אניות ונהרות ונחלים שמתחלקים ויוצאים מהמים. המלכות מכונה כשם ים, בסו"ה זה הים גדול (כנ"ל דף ס"ה אות נ"ט) וארבין, פירושו מוחין דג"ר, ונהרין, הם בחינת חג"ת, ונחלין, הם נה"י. ואומר, שג' בחינות הארות מושפעות

(דפו"י מ' ע"ב)

מהמלכות הנק' ים, אל מדור הששי הזה הקרוב אליה, שהם חב"ד חג"ת נה"י. ואע"פ שכל המדורין הם רק בחינת ו"ק כנ"ל, מ"מ הם נחלקים לג' בחינות, כי גם בו"ק יש בחינת ג"ר המיוחס להם.

וכמה נונין אנון, דמרחשן לארבע סטרי עלמא, ועילא מנהון סרכין ממנן: וכמה דגים הם, דהיינו מלאכים הנמשכים מג' בחינות הנ"ל, שהם מרחשים בהנהרות והנחלים, לארבע רוחות העולם, ועליהם יש שרים ממונים. וחד ממנא עלייהו, ואוריאל שמיה והוא ממנא על כל אלין תתאין, ויש ממונה אחד ושמו אוריאל, והוא ממונה על כל המלאכים התחתונים שבמדור הזה. כי הוא ממונה על אותם המלאכים שהם מצד מערב. שהיא רוח האחרון דד' רוחות. כמו שאומר להלן, ואיהו לבתראה. כי ד' רוחות הם חו"ג תו"מ. ורוח מערב הוא מלכות, וע"כ המלאכים שברוח הזה הם התחתונים במעלה מהמלאכים שבשאר הרוחות: דרום צפון מזרח, שהם חו"ג ות"ת.

נא) וכלהו נטלי בשעתי ורגעי כד נטלי ארבי, לסטרא דא ולסטרא דא: ובאותם השעות והרגעים שהאניות נוסעות, נוסעים המלאכים כולם, לצד זה ולצד זה. כלומר לאותו הצד שהאניות הולכות. כד נטלי ארבי לסטר דרום. ממנא דקיימא עלייהו לההוא סטרא הוא מיכאל דאתא מימינא כשהאניות נוסעות לצד דרום. הממונה העומד עליהם לצד ההוא, הוא מיכאל הנמשך מימין, דהיינו חסד. וכד נטלי ארבי לסטר צפון. ממנא דקיימא

עלייהו

להוא סטרא, הוא גבריאל דאתי מסטרא דשמאלא. וכד נטלי ארבי לסטר מזרח הא תמן איהו ממנא, דקיימא עלייהו, להוא סטרא רפאל שמיה, והוא לימינא. וכד נטלי ארבי, לסטר מערב, ממנא דקיימא עלייהו, להוא סטרא, הוא אוריאל ואיהו לבתראה.

נכ) מדורא שביעאה: הוא מדורא עלאה על כלא. ותמן לא אשתכחו בר נשמתהון דצדיקייא דתמן מתעדנין בההוא זיהרא עלאה, ומתעדנין בעדונין ותפנוקין עלאין, ותמן לא אשתכחו בר אינון זכאין, וגנזי שלום ברכה ונדבה, כלא הוא כגוונא עלאה, והא אמרו חברייא.

נג) כדין הוא לארץ דלתתא, בשבעה מדורין, וכלהו כגוונא דלעילא. ובכלהו אית זינין כחיזו בני נשא, וכלהו מודן ומשבחן לקב"ה, ולית מאן

מסורת הזהר

א) זינין כחיזו בני נשא: (דיוקנא דהאי עלמא) ח"א ז. סו. פא.: צא.: קטו: רכז. ח"ב יא. צו: קמא: קמב: קנ: קנט: רי. ריכט: ח"ג קטח. קסט:

חלופי גרסאות ד נ"א דרום. כ נ"א ל"ג הא תמן. ג נ"א ל"ג עלייהו. ד נ"א אוריא. ונ"א נוריא. ונ"א הוא רפאל. ה נ"א ל"ג עלייהו. ו נ"א רפאל. ז נ"א ל"ג ואיהו לבתראה. ח נ"א ותמן ט נ"א מתעדנן, י נ"א ל"ג בההוא, יא נ"א מיקרא זו נ"א מהרא, יב נ"א ומתעדנן. יג נ"א עלאה ונ"א עלאי. יד נ"א כר, טו נ"א ל"ג זכאין. טז נ"א בארץ. ונ"א בארעא. יז נ"א לתתא. יח נ"א שבעה. יט נ"א ובכלהו אודן.

ז' מדורי ארעא עלאה — הסולם — מדורא שביעאה בינה

עלייהו להוא סטרא הוא גבריאל דאתי מסטרא דשמאלא, וכשהאניות נוסעות לצד צפון. הממונה העומד עליהם לצד ההוא, הוא גבריאל הנפשך מצד שמאל. דהיינו גבורה. כי ד' רוחות דרום צפון מזרח מערב הם חו"ב תו"מ. ובבחינת ו"ק הם חו"ג תו"מ. וע"כ מיכאל בדרום, וגבריאל בצפון. וכד נטלי ארבי לסטר מזרח הא תמן איהו ממנא דקיימא עלייהו להוא סטרא רפאל שמיה, והוא לימינא. וכשהאניות נוסעות לצד מזרח הנה הממונה העומד עליהם שם לצד ההוא, שמו רפאל, והוא לימין. כלומר שנוטה לבחינת הסדים. וכד נטלי ארבי לסטר מערב ממנא דקיימא עלייהו להוא סטרא הוא אוריאל ואיהו לבתראה, וכשהאניות נוסעות לצד מערב, הממונה העומד עליהם לצד ההוא הוא אוריאל, והוא לאחרונה. דהיינו בסה"כ לאחרונה יסעו. להיותו בחי' מערב שהוא האחרון לד' רוחות.

ז מדורין דארעא עלאה,
מדורא שביעאה, בינה.

נכ) מדור שביעאה. הוא מדורא עלאה על כלא. ותמן לא אשתכחו בר נשמתהון דצדיקיא: מדור השביעי הוא מדור העליון על כולם, ושם אינם נמצאים רק נשמות הצדיקים. דתמן מתעדנים בההוא זיהרא

(דפו"י. מ' ע"ב)

עלאה, ומתעדנין בעדונין ותפנוקין עלאין ששם מתעדנים הנשמות באותו זהר העליון ומתענגים שם במעדנים ותענוגים עליונים. זיהרא עלאה. פירושו ג"ר. עדונין ותפנוקין, פירושו אורות חסדים. ותמן לא אשתכחו בר אינון זכאין, ולא נמצא שם רק אלו הצדיקים בלבדם. כלומר שלא נמצא שם מלאכים רק נשמות הצדיקים בלבד, וגנוזי שלום ברכה ונדבה, ושם אוצרות השלום והברכה והנדבה כלא הוא כגוונא עלאה, והא אמרו חברייא הכל שם כבחינה העליונה, דהיינו בינה, כמו שפרשו החברים. פירוש, כי מדור השביעי הוא בחינת הבינה, וע"כ הוא מקבל מהבחינה שכנגדו, דהיינו בינה שלמעלה.

נג) כדין הוא לארץ דלתתא בשבעה מדורין, וכלהו כגוונא דלעילא.

כן היא בז' מדורין של הארץ למטה, והם כולם כעין הז' מדורות של מעלה. כלומר שז' המדורין, שבארץ התחתונה בעשיה, שוים בכל בחינותיהם אל הז' מדורין שבארץ העליונה, שהיא חצוניות המלכות דאצילות שנתבארו עד הנה ובכלהו אית זינין כחיזו בני נשא, ובכל הז' מדורין של הארץ התחתונה יש מיני מלאכים כמראה בני אדם, כלומר שהם יכולים להתלבש בלבוש עוה"ז כמו בני אדם. ובזה יש הפרש מז' מדורין דארץ התחתונה אל ז'

מדורין

דידע יקריה, [ו] כאינון דאינון במדורא עלאה, ואלין חזאן יקריה כדקא יאות, למפלח [ז] ליה, ולשבחא ליה, ולאשתמודע יקריה.

נד) ועלמא דא עלאה, דאיהו תבל, לא קיימא בקיומיה, אלא בגיניהון דצדיקייא, דאינון גופין קדישין, *) כגוונא דלעילא לא קיימא ההוא מדורא שביעאה, אלא לנשמתהון דצדיקייא, הכי נמי האי מדורא שביעאה לתתא, לא קיימא אלא לגופיהון דצדיקייא. למהוי כלא חד דא כגוונא דדא.

נה) [ח] ת"ח אר"ש ז' מדורין אינון דקאמרן, ובגו אינון אית [א] ז' היכלין, מאינון רזי מהימנותא, לקבל [ב] ז' רקיעין עלאין, ובכל היכלא והיכלא אית רוחין עלאין.

מסורת הזהר

א) ז' היכלין: לעיל דף ב' ציון ה וש"נ. ב) ז' רקיעין ח"ג ט: רלו. רלט: ת"ז תק' כ"א מג: תק' סט קי"ז: תק' ע' קכח: ז"ח בראשית ח' טז שנב. י"ב טא שלו, רות ע"ו טב שכח.

חלופי גרסאות [ו] נ"א כאלין. ז נ"א לי"ג ליה. ח אה"ל כתב מכאן ועד דף מ"ה ע"ב ויאמר אלקים יהי אור וגו' לא נמצא בהעתק הרמ"ק ולה"ה ומובא אצלו בפ' תרומה, ובזהר קרימונה וזולצבך מובאים ההיכלות בפרשת ויקהל דף ש"ט ע"ב.

ז' מדורי ארעא עלאה — הסולם — מדורא שביעא, בינה

מדורין בארץ עליונה. כי בארץ עליונה רק במדור הב', שהוא מחזה ולמטה דמדורין, נמצאים המלאכים שיש להם קורבא עם בני אדם, (וכנ"ל באות מ"ב) וממדור הד' ולמעלה, כבר אין להם קורבא לבני אדם, אלא בחזיון בהתבוננות מרובה (כנ"ל באות מ"ז ע"ש בהסולם) משא"כ בז' מדורין בארץ התחתונה יש מלאכים כחיזו דבני נשא בכולם. ואפילו במדורין שמחזה ולמעלה. והטעם הוא כי הארץ התחתונה כולה היא מבחינת מחזה ולמטה דעליונה, ואפילו ד' מדורין עלאין נחשבים ג"כ לבחינת מחזה ולמטה. וכלהו מודן ומשבחן להקב"ה, וכולם מודים ומשבחים להקב"ה, אבל ולית מאן דידע יקריה כאנון דאנון במדורא עלאה, ואין מי בכל המדורין שישיג כבודו ית', כאלו שהם במדור העליון, ואלין חזאן יקריה כדקא יאות למפלח ליה, ולשבחא ליה ולאשתמודע יקריה, ואלו רואים כבודו כראוי, לעבדו ולשבחו ולהכיר כבודו.

במדורין דארעא עלאה, אינו עומד שם מדור השביעי, רק בשביל נשמות הצדיקים כנ"ל, כן במדורין דארץ התחתונה, אינו עומד מדור השביעי שבה, שהוא תבל, רק בשביל הגופים של הצדיקים. כלומר שבשבילם מתקיים העולם הזה, ובשבילם נברא. למהוי כלא חד דא. בגוונא דדא, להיותן שוות כאחד, זו כעין זו. כלומר, שז' מדורין דארץ התחתונה נמשכים ויוצאים מז' מדורין דארץ העליונה, כל בחינה מהבחינה שכנגדה בהעליונה, וע"כ יחס כל מדור ומדור שבארץ התחתונה צריך להיות שוה לאותו המדור שבארץ העליונה. וכיון שבמדור השביעי שבארץ עליונה, אין שם אלא נשמות בני אדם בלבד, כן המדור השביעי שבארץ התחתונה, אינו רק בשביל גופים של בני אדם הצדיקים בלבד. ואעפ"י שיש כאן שאר מיני בעלי חיים וכן גופים של רשעים אמנם לא בשבילם נברא העולם, והם עומדים רק לשמש את הגופים של הצדיקים, כמו שאמרו (בסוף קדושין) והם לא נבראו אלא לשמשני ואני לשמש את קוני. ולפי שאין לכל שאר הבריות שום ערך לפי עצמם, הם נחשבים כמו שאינם כאן.

נד) ועלמא דא עלאה, דאיהו תבל, לא קיימא בקיומיה, אלא בגיניהון דצדיקייא דאנון גופין קדישין ועולם הזה שהוא נקרא תבל, אינו מתקיים על עמדו רק בשביל הצדיקים, שהם גופים קדושים, המצוים בעוה"ז, שבשבילם העולם נברא, ובשבילם הוא מתקיים. כגוונא דלעילא לא קיימא ההוא מדורא שביעאה אלא לנשמתהון דצדיקיא, הכי נמי וכו' לתתא לא קיימא אלא לגופיהון דצדיקיא. כמו למעלה, דהיינו

(רפו"י מ' ע"ב *) מ"א ע"א)

ז' היכלות דארעא עלאה

נה) ת"ח אר"ש ז' מדורין אינון דקאמרן, ובגו אינון אית ז' היכלין מאנון רזי מהימנותא לקבל ז' רקיעין עלאין: בוא וראה, אר"ש, שבעה מדורין ההם שאמרנו, דהיינו המדורין דארעא עלאה, הנה יש בתוכם ז' היכלות מסודות האמונה דהיינו של המלכות דאצילות הנק'

אמונה

היכלא קדמאה: הכא אית רוחא, דאתמנו על נשמתהון דגרין דאתגיירו, ורחמיאל שמיה, ואיהו נטיל לון ואתהנון מזיו יקרא דלעילא,

נו) **היכלא תנינא: אית רוחא חדא אהינאל שמיה, ודא קיימא על כל אינון א נשמתין דרביי, דלא זכו בהאי עלמא למלעי באורייתא, ואיהו קיימא עלייהו ואוליף לון.**

מסורת הזהר

א) **נשמתין דרביי דלא זכו**, לעיל דף ט' ציון א' ב' וש"נ. ז"ח יתרו ל"ו טב שז.

ז' היכלות **הסולם** דארעא עלאה

אמונה, שהם כנגד ז' רקיעים העליונים. **פירוש, רקיע הוא ז"א, ויש לו ז' רקיעים שהם בחינת בינה וחג"ת נה"י שלו, והיכל הוא מלכות** (כנ"ל דף ג' ד"ה ביאור) **וז' היכלות, שהם בחינת בינה וחג"ת נה"י שלה הם כנגד ז' רקיעים שבז"א, שכל היכל מקבל כל מה שיש בו מן הבחינה שכנגדו בהרקיעים של הז"א. וכבר ידעת שמדורין הם בחינת ו"ק והיכלות הם בחינת ג"ר. ואומר, שז' היכלות הללו מתלבשים בתוך הז' מדורים. והוא משעם כי כל העליון מחברו נבחן ג"כ לפנימי ממנו, ולפיכך כל עליון מתלבש בתוך התחתון, וכמו שפרצוף חב"ד מתלבש בפרצוף ו"ק, כן ההיכלות שהם בחי' חב"ד מתלבשים בתוך המדורין שהם בחינת ו"ק. כל היכל בתוך מדור המיוחס לבחינתו. ובכל היכלא והיכלא אית רוחין עלאין, ובכל היכל והיכל מז' היכלות הללו, יש רוחות עליונים, שהם המלאכים הממונים על אותם ההיכלות.**

ז' היכלות דארעא עלאה **היכלא קדמאה**. יסוד

היכלא קדמאה, הכא אית רוחא דאתמנו על נשמתהון דגרים דאתגיירו ורחמיאל שמיה היכל הא' ממטה למעלה, **שהוא היכל היסוד. כאן יש רוח שנתמנה על נשמותיהם של הגרים שנתגיירו, ושמו רחמיאל. והוא נוטריקון רחמי אל, להיותו ממשיך רחמים על נשמות הגרים. ואיהו נטיל לון ואתהנון מזיו יקרא דלעילא, והמלאך הזה לוקח אותם נשמות הגרים, ונהנים על ידו מזיו הכבוד שלמעלה.**

היכלא תנינא, הוד

נו) **היכלא תנינא, אית רוחא חדא אהינאל שמיה, ודא קיימא על כל אנון נשמתין דרביי דלא זכו בהאי עלמא למלעי באורייתא:** היכל השני, **הוא**

(דפו"י דף מ"א ע"א)

מראות הסולם

פתיחה לז' היכלות

א) ויש להבין היטב ענין היכלות הללו, מה הם בעצם, ולמה הם עומדים, ומה רצה ר"ש ללמדנו בדרושי היכלות הללו. והתשובה על זה תשכח בהזהר בהיכלות דפרשת פקודי בתחלתם (דף רמ"ד ע"ב) וז"ל, **אר"ש הא תנינן באלין היכלין, דאנון קיימין לסדרא סדורא דשבחא דקב"ה**, אר"ש, הרי למדנו בהיכלות הללו, שהם עומדים לסדר בהם את סדר שבחו של הקב"ה. אכן עדיין לא ידענו מה הם הסדרים הללו שאנחנו צריכים לסדר בההיכלות. אבל גם זה אומר שם בסמוך, וז"ל **ת"ח, האי דאמרן באינון היכלין כלהו, כל אנון סדורין, אנון כלא חדא, בגין לאתכללא תתאי בעלאי**, בוא וראה, זה שאמרנו בכל אלו ההיכלות, דהיינו כל אלו הסדרים שאמרנו בהם, הם כלל אחד, והוא, בכדי להכליל התחתונים בהעליונים. הרי מפורש לעינינו שכל אלו הסדורים הנאמרים בהיכלות הם סדר התכללות התחתונים בהעליונים, שמטרת ההתכללות הוא כמו שמסיים שם **וכלהו סדורין לאשראה שכינתא בעלמא**, וכל סדרי התכללות התחתונים בעליונים, הם, בכדי להשרות השכינה בעולם. ונשאר לנו להבין עתה, ענין התכללות הזה מה היא.

ב) והנה המקור של כל התכללות ועלית התחתונים לעליונים, הוא סוד השיתוף דמדה"ר בדין, שפירושו עלית המלכות והתכללותה בתוך הבינה, שנעשה בסוד צמצום הב' שמתוך עליה זו, קנתה המלכות, וכל התחתונים הנמשכים ממנה, בחינת חקיקה ובית קבול לקבל המוחין הגדולים של הבינה, שה"ס השראת השכינה בעולם כמו שאומר הזהר לעיל. (וכבר נתבאר זה לעיל בבראשית א' דף ז' ד"ה וכבר עש"ה)

ותדע

נז) **היכלא תליתאה: בהאי אית רוחא חדא אדרהינאל שמיה, ואיהו קיימא על נשמתהון דאינון דאהדרו בתיובתא, ולא אהדרו,**

מראות הסולם

ג) ותדע שמבחינת העליה הכוללת הזאת נקראת המלכות בשם היכל, דהיינו היכל המלך שזה יורה שהתחתונים המשיגים את מלכות הממותקת האמורה, הרי הם משיגים על ידה את המוחין. דג"ר המכונים אור עינים וראיה. וז"ס שר"ש מביא את הפסוק ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו וגו' בהקדמת ההיכלות כאן וכן בפרשת פקודי, כי אין המלך נמצא אלא בהיכלו ורואי פני המלך שם הם. וזהו דברי ר"ש (לעיל דף ד' אות ו') **היכלא קדמאה, אתר דאיהו מתתקן לתתא, למהוי כגוונא דלעילא,** היכל הא' הוא מקום שנתתקן למטה, דהיינו בהמלכות, להיות כעין של מעלה, דהיינו בינה. ומה שאומר היכל הא' הוא לאו דוקא, אלא כל ההיכלות הם כן. הרי שמבאר בחינת ההיכל שהיא המלכות שנתכללה והיתה כמו הבינה. דהיינו כמבואר. והם ז' היכלות, לפי הז' ספירות שבמלכות ההיא. והנה נתבאר היטב עצמות ההיכלות מה הם.

ד) אמנם בנין המדרגות הנמצאות בז' ההיכלות, הם נמשכות מהבינה, כי אחר שנמתקה המלכות בבינה, היא מקבלת המוחין והמדרגות ממנה, שהם כל המציאות אשר יש בהיכלות הללו. ונודע שבדרך כלל, נחלקין המוחין למוחין דפנים ומוחין דאחורים, וכן הכלים המקבלים לתוכם המוחין, נחלקים לכלים דפנים, וכלים דאחורים. ומקור התחלקות הזו הוא משום שהבינה עצמה, שממנה באים כל המוחין והכלים, נתחלקה לשתי בחינות הללו, פנים ואחורים.

ה) וענין התחלקותה של הבינה לשתים, נעשה תכף בהבינה המקורית, שהיא בינה דא"א, כי אחר שעלתה המלכות למקום בינה דראש א"א, והבינה יצאה משום זה לחוץ מראש א"א, ונתמעטה לבחינת ו"ק בלי ראש, לא נגע מיעוט הזה בבינה עצמה דהיינו בכח"ב שלה. אלא רק במה שהיא נכללת מז"א דהיינו בהז"ת שלה. והטעם הוא, כי עצמות הבינה היא אור חסדים בלי חכמה, והמשכת הארת חכמה להחסדים כבר נבחן לעצמות הז"א (במ"ש בתלמוד (דפו"י דף מ"א ע"א)

ע"ס

ז' היכלות הסולם דארעא עלאה

הוא היכל הוד. יש בו רוח אחד ושמו אהינאל, והוא עומד על כל אלו הנשמות של תנוקות, שלא זכו בחייהם בעוה"ז ללמוד תורה, **ואיהו קיימא עלייהו ואוליף לון,** והוא עומד עליהם ומלמדם תורה.

ופנימיות הדברים. כי אין האדם נשלם מטרם שישיג ה' בחינות נשמה הנק' נרנח"י כנודע. אמנם לאו כל אדם זוכה בהם בגלגול אחד, והדבר קשה ביותר, **בעת שהאדם עובר** מו"ק לג"ר ואינו יכול להזדכך כל צרכו כראוי למדרגת ג"ר, דהיינו לנשמה חיה יחידה, ואז הוא צריך למות ולהתגלגל פעם שנית בעולם הזה. ואלו שמתים אחר השגת ו"ק נקראים **נשמות תנוקות, שלא זכו בעולם הזה ללמוד תורה,** כי בחינת ו"ק מכונה בשם תנוקות, ולא זכו בעוה"ז ללמוד התורה ולהשתלם בג"ר כנ"ל. והנה מצד בחינתם היו ראוים לבא בהיכל הג' שהוא נצח, כיון שכבר זכו לנפש רוח, שהוא ו"ק. אמנם מתוך שהיכל הנצח אינו מאיר ממעלה למטה אינם יכולים לקבל שם תועלת. וע"כ באים להיכל הוד, ואע"פ שהוא יריד בערכם, מ"מ הוא לתועלתם שיוכלו לקבל אור שלם ממעלה למטה. ולפיכך מכונה המלאך הממונה ללמוד עמהם בשם, **אהינאל,** כי הוא נוטריקון אהני אל, שהוא מלשון מועיל, ותועלת, ותרגום אל תותר הוא לא אהניתא (בראשית מ"ט ד') כי אלו הנשמות משיגים על ידו ריוח ותועלת גדול.

היכלא תליתאה, נצח

נז) היכלא תליתאה. בהאי אית רוחא חדא אדרהינאל שמיה: היכל השלישי הוא היכל הנצח. יש בו רוח אחד, ששמו אדרהינאל. **ואיהו קיימא על נשמתהון דאינון דאהדרו בתיובתא ולא אהדרו. כגון דחשיבו, ועד לא אהדרו בהו מיתו,** והוא עומד על נשמותיהם של אלו שחזרו בתשובה ולא חזרו, דהיינו שחשבו לעשות תשובה ומטרם שחזרו בפועל, מתו. ולפיכך מכונה המלאך הממונה עליהם בשם אדרהינאל, שהוא נוטריקון הדרינא אל

שפירושו

כגון דחשיבו [ו] ועד לא אהדרו בהו [ב] מיתו [ג] אלין [ד] טרדין לון בגיהנם [ה] ולבתר [ו] עאלין לון להאי רוחא ממנא, ונטיל לון, וחמדן לאתהנאה מזיו יקרא דמאריהון, ולא אתהנון. ואלין אקרון בני בשר, ועלייהו כתיב [א] והיה מדי חדש בחדשו ומדי [ב] שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'.

דרך אמת

ב) לקמן ס"ב ע"ב.

חלופי גרסאות: ו נ"א ולא ול"ג ועד. ב נ"א ל"ג מיתו. ג נ"א אלא. ד נ"א יורדין. ה נ"א ל"ג ולבתר וג"א ועאלין.

מסורת הזהר

א) והיה מדי חדש בחדשו וגו', (ישעיה ס"ו) ח"א סב: קטו. קפא. ח"ב קנו: קנז. ח"ג ע: עו. עט: קמה. קנט: קפב:

ז' היכלות **הסורים** דארעא עלאה

שפירושו הרטה ותשובה, לתיותו ממונה על נשמות של בעלי תשובה אלו.

אלין טרדין לון בגיהנם, ולבתר עאלין לון להאי רוחא ממנא, ונטיל לון: לאלו, מעניישים אותם בגיהנם, ולאחר כך, מכניסים אותם לרוח הזה הממונה הנ"ל, והוא מקבלם. **וחמדן לאתהנאה מזיו יקרא דמאריהון ולא אתהנון.** וחושקים להנות מזיו יקר רבונם, ואינם יכולים להנות, פירוש, כי נתבאר בהיכל הב', בנשמתין דרבי, שלאחר שלא זכו לג"ר עולים לקבל תיקון בהיכל הב', אמנם אלו מתו ולא טעמו טעם חטא. אבל יש שמאריכים ימיהם דהיינו שהתחילו לזכות בג"ר ולא מתו בקסנותם אלא שחטאו, ואע"פ שחשבו תכף לעשות תשובה, אמנם לא הספיקו לגמור תשובתם ומתו, ומנשמות של אלו עוסק הזהר כאן, ואומר שמתחילה נענשים בגיהנם, ואח"כ עולים להיכל זה היכל הנצח, ומשיגים שם חמדה גדולה להנות מזיו יקרו של הקב"ה, אבל אינם יכולים להנית שם רק בשבת וחודש, וז"ש **ואלין אקרון בני בשר ועלייהו כתיב והיה מדי חדש** וגו', ואלו הנשמות מכונות, בני בשר, ועליהם כתיב והיה מדי חדש בחדשו וגו' יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה', ומה שנקראות בני בשר, הוא, כי הע"ס יש להם הרבה שמות, ומבחינה ידועה מכונות החג"ת מוחא עצמות גידין, ונצח והוד מכונות בשר עור, ולפי שהנשמות הם בני היכל הנצח, ע"כ נקראים בני בשר, כי בשר הוא נצח.

(דפו"י דף מ"א ע"א) **היכלא**

מראות הסולם

ע"ס שיעור א' דף ז' ד"ה וטעם ע"ש) ולפיכך ענין יציאת הבינה מראש א"א למקום הגוף החסר מהשפעת חכמה, אינו ממעט את הבינה כלום שהרי גם בעת היותה בראש א"א אינה מקבלת שם חכמה, ולפיכך נחשבת כמו שהיא עודנה בראש א"א, ומלבשת את החכמה סתימאה שלו. אלא רק ז"א הנכלל בהבינה הזו, שהוא צריך להארת חכמה, ועתה כשהוא במקום הגוף דא"א הוא חסר משפע החכמה, הוא נתמעט בהרבה ונבחן כמו חסר ראש, דהיינו ו"ק בלי ג"ר. והוא נבחן לז"ת דבינה. הרי שמכח עלית המלכות לראש א"א, נחלקה הבינה לשתים א) בחינת עצמותה, שהוא כח"ב שלה, שאע"פ שהיא חסדים בלי חכמה, מ"מ ג"ר גמורים נחשבים, מטעם שנבחנים כמו שעודנם בראש א"א גם עתה. והדע שבהבינה זאת נתקנת בסוד פרצוף או"א עלאין, שהם תמיד פנים בפנים בזווג דלא פסיק לעלמין. ב) בחינת ז"א הנכלל בה, שהוא כולל חג"ת גהי"מ, שלהיותו צריך להארת חכמה ואין לו, הוא נחשב לו"ק בלי ראש, ובחינה זאת נתתקנה בסוד פרצוף ישסו"ת המלביש מחזה ולמטה בא"א, ונבחן לבחינת אחורים של הבינה.

ו) אמנם מטעם האמור, נמצא שגם לעת גדלות, אשר הבינה חוזרת לראש א"א ומקבלת חכמה, אין החכמה מקובלת לאו"א עלאין, שהם בחי' הפנים דבינה. אלא רק לישסו"ת, שהם בחי' אחוריים דבינה וו"ס שהמוחין דאו"א נקראים אוירא דכיא, שפירושו מוחין דחסדים, להיותם תמיד באור

החסדים

נח) **היכלא רביעאה:** הכא קיימא [א]חד רוחא, [ב]גדריהאל שמיה, דא קיימא
על כל אינון נשמתין [ג]דקטולי [ד]דשאר עמין
לעאלא לון, גו [א]פורפרא דמלכא, ואתרשימו תמן, עד יומא דינקום לון קב"ה
דכתיב [ב] ידין בגוים מלא גויות מחץ [ה]ראש על ארץ רבה.

נט) **היכלא חמישאה** [ו]הכא קיימא חד רוחא, דאקרי אדיריאל ודא
קיימא על כל אלין [ז]נשמתין, [ח]דאתקיימו בההוא

מסורת הזהר

א) **פורפרא**, לעיל דף י' ציון א' וש"נ. ב) **ידין בגוים מלא גויות**, (תהלים ק"י) **ח"א** לט. קצא. **תק"ח** צ"ד טד שב. **חלופי גרסאות:** ו א נ"א ל"ג חד. ב נ"א גהדה"אל. ונ"א גדירהא"ל (אה"ל). ג נ"א ל"ג דקטולי. ונ"א דקטילו שאר עמין עע"ז (אה"ל). ד נ"א שאר עמין עע"ז. ונ"א עעכו"ם. ה נ"א ראש וגו'. ו נ"א ל"ג הכא. ז נ"א אינון. ח בדפו"י כתב כאן חסר. ונ"א דחסידי. ונ"א דאחידן בתיובתא. והרמ"ק כתב דטריקון דלא טעמו חובי [עלמא] בעלמא כ"כ והיו דחלין למאריהון תדיר [ואתזנון אה"ל] ואתהנן הכא מזיו יקרא דמלכא. **היכלא שתיתאה** הכא קיימא חד רוחא צדקיא"ל שמיה ודא ממנא על כל [אינון] נשמתין דמאריהון דתיובתא שלימתא, ואלין אינון קיימין [לאתהנאה] לאתהנה מזיו יקרא דמלכא עלאה, ולא [אעדון מניה] אתעדון מנייהו. **היכלא שביעאה** הכא קיימא [ההוא רוחא] חד דהוא עלאה דלסטר ימינא ומיכאל שמיה ודא [הוא] קיימא על כל אינון נשמתין דחסידין דאתקיימו וכו'.

מראות הסולם

החסדים, והי' אינו יוצא מאויר שלהם לעולם (בנ"ל בבראשית א' דף י"א ד"ה וסובב).

ולפיכך נבחן שיש לז"א לקבל ב' מיני מוחין: מוחין דפנים מאו"א, ומוחין דאחורים מישסו"ת, כי בעת שישסו"ת הם מחוץ לראש א"א אין להזו"ן וכל התחתונים רק ו"ק בלי ראש, כמו הישסו"ת, ולפיכך תחילת התקון הוא להעלות מ"ן ולהחזיר הישסו"ת לראש דא"א, שאז מקבל הז"א ממנו הארת החכמה והוא נשלם בראש, אמנם עדיין אינו בשלמות, להיותו רק מוחין דז"ת דבינה שהם מוחין דאחורים, וע"כ צריכין שוב להעלות מ"ן ולהעלות ישסו"ת לבחינת או"א עלאין, ואז מקבל הז"א ממנו מוחין דפנים מאו"א עלאין. והמוחין דאחורים מתלבשים בז"א בהכלים דאחורים שלו. דהיינו בנה"י שמחזה שלו ולמטה. והמוחין דפנים מתלבשים בכלים שלו דפנים, דהיינו בחג"ת שמחזה ולמעלה. וכבר ידעת שאע"פ שמוחין הללו הם אור חסדים בלי חכמה, מ"מ הם נחשבים כמו שלא יצאו מראש דא"א מעולם, ונבחנים תמיד כמו שהם מלבישים למוחא סתימאה שבראש א"א. וזכור זה. ותדע שהארת מו"ס זאת באו"א עלאין, נקראת בשם יין המשומר. והארת המוחין דעצמות או"א מכונה בשם אכילה.

(דפו"י דף מ"א ע"א) ועם

ז' היכלות **הסולם** דארעא עלאה

היכלא רביעאה, ח"ת

נח) **היכלא רביעאה, הכא קיימא חד רוחא גדריהאל שמיה:** היכל הרביעי הוא תפארת. כאן עומד רוח אחד ושמו גדריהאל. **דא קיימא על כל אנון נשמתין דקטולי דשאר עמין לעאלא לון גו פורפרא דמלכא**, מלאך זה עומד על כל אלו הנשמות של הרוגים על ידי אומות העולם בכדי להכניסם להתרשם בלבושו של המלך **ואתרשימו תמן עד יומא דינקום לון קב"ה, דכתיב ידין בגוים** וגו', ונרשמים בהלבוש, עד היום שהקב"ה ינקום בהם, שכתוב, ידין בגוים מלא גויות וגו'. ולפיכך נק' הממונה בשם גדריהאל משום שהוא נוטריקון **גדריה אל**, והוא מלשון מקום הניחו לו אבותיו **להתגדר** בו. כי הקב"ה מתגדר עם נשמות ההרוגים ההם.

היכלא חמישאה, גבורה

נט) **היכלא חמישאה, הכא קיימא חד רוחא דאקרי אדיריאל, ודא קיימא על כל אלין נשמתין דאתקיימו בההוא סטרא:** היכל חמישי, הוא היכל הגבורה. כאן עומד רוח אחד הנקרא אדיריאל, והוא עומד על כל אלו הנשמות שנשלמו בצד השמאל. **והשם אדיריאל**, הוא נוטריקון **אדירי אל**. ואדיר היינו גבור. והוא משום שהוא ממונה על היכל הגבורה.

היכלא

סטרא, ואלין אינון לעילא מכלהו, די במדורא דא, עלאה על כלא [ח] ומיכאל, רב ממנא [ט] על כלהו קיימא [י] ביה, וכמה אלף [ז] ורבבן, [ח] כלהו קיימין תחותיה בההוא סטרא, [ו] ותמן מתעדנין אינון נשמתין דחסידי, בההוא נהורא עלאה דנגדא מעלמא דאתי:

ס) ת״ח [ז] אר״ש מאן הוא דידע, לסדרא [ח] צלותא [ט] דמריה כמשה, בשעתא דאצטריך ליה, [א] לסדרא צלותיה באריכות סדר, ובשעתא דאצטריך ליה לקצרא

מסורת הזהר

א) לסדרא צלותא באריכות–לקצרא, ח״א כד. ח״ב רמד. רנט: ת״ז תק׳ ע׳ קכה:

חלופי גרסאות: ח נ״א ומיכאל שמיה. ט נ״א ממנא עלייהו. י נ״א דקיימין ול״ג קיימא. ז נ״א ורביין. ח נ״א ל״ג כלהו ו נ״א ומתמן מתעדנן. ז בדפו״י כתב חסר כאן היכל ו׳ ז׳. והאריז״ל והרמ״ק גרסו זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי, ת״ח וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, א״ר שמעון אע״ג דאוקימנא טוב דא גן עדן מאד דא גיהנם כגוונא דא מאד דא מלאך המות [דבגיניה] בגיניה בני נשא [מתעדין מן] מתערין מכל בישין דעלמא ואוקימנא והנה טוב [מאד] ת״ח כל אינון דחמי קב״ה ואתגלי [קמיה] קמי דהא ירשיעון לבתר [אקדים] אוקדים [לון] לו מלאך המות וסליק לון מעלמא בגין [דיהכין] דיזכן לעלמא דאתי ובגין דא והנה טוב מאד ת״ח זכו [דכל] וכל נשמתין כד [מעדנין] מתעדנין בהאי צרורא כלהו זכו בעידונא דנגיד ונפק [דנפיק ונגיד]. ח נ״א צלותיה דמאריה. ט נ״א קמיה דמאריה.

ז׳ היכלות הסולם דארעא עלאה

היכלא שתיתאה, חסד

ואלין אנון לעילא מכלהו, די במדורא דא עלאה על כלא, ואלו הנשמות הן למעלה מכל הנשמות, הנמצאות במדור הזה העליון על כולם, ומיכאל רב ממנא על כלהו קיימא ביה, והממונה מיכאל, העליון, על כל המלאכים, עומד ושולט בהיכל הזה, דהיינו בהיכל החסד. וכמה אלף ורבבן כלהו קיימין תחותיה בההוא סטרא, וכמה אלפים ורבבות מלאכים נמצאים תחת ממשלתו בצד ההוא, דהיינו צד החסד. ותמן מתעדנין אנון נשמתין דחסידי בההוא נהורא עלאה דנגדא מעלמא דאתי, ושם מתענגים הנשמות של החסידים באור העליון ההוא הנמשך שם מעולם הבא, דהיינו מהבינה, כי הבינה מכונה עולם הבא, והיא משפעת להיכל החסד, שמשם מקבלים נשמות החסידים, שמקומם בהיכל זה. והנה היכל השביעי חסר כאן, ואולי משום שבא בכאן בעיקר להשמיענו את שמות הממונים שעל כל היכל והיכל, ובהיכל השביעי אין שם מלאכים ממונים כנ״ל באות נ״ב ע״כ אינו חושב אותו. ועי׳ בחלופי גרסאות כאן.

ז׳ היכלות דאו״א דבריאה

ס) ת״ח אר״ש מאן הוא דידע לסדרא צלותא דמריה כמשה, בשעתא דאצטריך ליה לסדרא צלותיה באריכות סדר: אר״ש, מי הוא שיודע לסדר התפלה לרבונו, כמו משה, בשעה שהיה צריך לו לסדר תפלתו באריכות הסדר. ובשעתא דאצטריך

(דפו״י דף מ״א ע״א)

מראות הסולם

ז) ועם זה תבין דברי הזהר (ויקרא ד׳ ע״א). בביאור הכתוב אכלו רעים שתו ושכרו דודים. וז״ל ת״ח באנון עלאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה, בוא וראה, באלו העליונים, באו״א, כתוב בהם אכילה בלי שתיה דהיינו אכלו רעים. מאי טעמא, מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא, ושואל מח הטעם, ואומר, כי מי שיש לו נאדות יין רק לאכול הוא צריך, ובגין דתמן שריא חמרא דמנטרא, כתיב בהו אכילה, ומשום שיין המשומר שורה שם, באו״א, כתוב בהן רק אכילה, ובאנון תתאי דבעיין שקיו, כתיב בהו שתיה, ובאלו התחתונים הצריכים לשתות, שהם זו״ן, כתוב בהם שתיה שתו ושכרו דודים. דהא כל נטיען שקיו בעיין מנחלא דעמיקא, ועל דא באלין אכילה ובאלין שתיה. אלין רעים ואלין דודים. שהרי כל הנטיעות, דהיינו זו״ן והתחתונים, צריכים להשקאה מנחל העמוק דהיינו ישסו״ת, ועל כן באלו, באו״א, כתיב אכילה, ובאלו, בזו״ן, כתיב שתיה, אלו רעים, היינו או״א, ואלו דודים היינו זו״ן.

ח) ובהאמור מובנים הדברים היטב. כי אכילה פירושו מוחין דחסדים, בסוד אוירא דכיא, שהוא מוחין דאו״א, ושתיה היא מוחין דהארת חכמה, שה״ס יין המשמח אלקים ואנשים. וזהו שאומר הכתוב אכלו רעים היינו

או״א

הכי נמי. אר״ש [ב]הא אשכחנא בספרי קדמאי, סדורא דרזי [ג]דרזין, בקשורא חדא, [ד]זמנין דאצטריך, לסדרא צלותיה כדקא יאות, ולקשרא קשרין, [ה]לבסומי למאריה [ו]כדקא יאות, ולמנדע [ז]ליחדא יחודא שלימתא, [ח]למקרע רקיעין, ולאפתחא תרעין ופתחין דלא יהא מאן דימחי בידיה.

חלופי גרסאות: ב נ״א ל״ג הא. ג נ״א רזין. ד נ״א לזמנין. ה נ״א לבסומיה. ו נ״א כדקיאות. ז נ״א לייחדא ייחודא. ח נ״א למבקע (אה״ל).

מראות המקום

או״א הנקראים רעים, שיש להם **גרבי** דחמרא שפירושם חכמה, מטעם היותם כמו שעומדים תמיד בראש א״א ומוחא סתימאה דא״א, הנקרא יין המשומר, שורה תמיד באו״א, וע״כ אינם צריכים רק אור החסדים הנקרא אכילה, ואינם מקבלים יותר שום הארת החכמה והכתוב שתו ושכרו דודים הכינה היא על זו״ן, שכל עוד שאינם מקבלים הארת החכמה מישת״ת שחזר לראש א״א, נחשבים לו״ק בחוסר ראש, כנ״ל ולפיכך הם מחויבים תחילה, לשתות יין המשמח אלקים ואנשים ממוחין דישסו״ת, ומתוך שישסו״ת הם ו״ק ואחורים דאו״א עלאין, נבחנים המוחין שלהם למוחין דו״ק ולמוחין דאחורים. ואח״ז עולים ישסו״ת ונכללים באו״א ומשיגים הזו״ן מהם את המוחין דפנים הנק׳ אכילה. ועליה זו דישסו״ת לאו״א נבחנת להתכללות תחתון בעליון, שאין המוחין נשלמים זולתה.

ט) ומכאן תבין את ב׳ מיני מוחין, שאנו ממשיכים לז״א, שהם נרנח״י דאחורים ונרנח״י דפנים, הנק׳ עי״מ דאחורים ועי״מ דפנים. כי מצד הקביעות הוא בעיבור יניקה דאחורים בלבד, שפירושו נפש רוח בחוסר נשמה חיה יחידה, דהיינו ו״ק בלי ראש כנ״ל. והשאר צריכים להמשיך בהעלאת מ״ן ע״י מע״ט ותפלה. ותחילה ממשיכים את המוחין דאחורים, שהם ג״ר דהארת חכמה מישסו״ת המכונים יין המשמח כנ״ל, אמנם אין להשהות את הז״א במוחין הללו דאחוריים, להיותם בעיקר מבחינת שמאל, ויש בהם אחיזה לחיצונים, שהסו״ה אצל נח, שנאמר עליו וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אלא שצריכים תכף להכליל התחתון בעליון, דהיינו להעלות את ישסו״ת אל בחינת הפנים שלהם, שהם או״א עלאין, שהם העליון שלהם, ואז משיגים ישסו״ת המוחין דפנים מאו״א, ומשפיעים להז״א עיבור יניקה מוחין דפנים.

(דפו״י דף מ״א ע״א)

ועם

[ז] היכלות **המילם** דאו״א דבריאה

דאצטריך ליה לקצרא, הכי נמי ובשעה שהיה צריך לו לקצר בתפלתו ידע ג״כ לקצר. פירוש, כי בשעה שמשה היה צריך להאריך כתיב ואתנפל וגו׳ ארבעים יום וארבעים לילה. ובשעה שהיה צריך לקצר כתיב אנא אל נא רפא נא לה. ופנימיות הדברים הוא, כי על ידי התפלה ממשיכים מוחין להנוקבא, הנקראת תפלה. והמשכת הארת החכמה הוא באריכות התפלה, כי מדת האורך רומז תמיד להארת החכמה. והמשכת אור החסדים היא בקיצור התפלה, כי מדת הקיצור דבוק במדת הרוחב, הרומזת על אור החסדים. ועי׳ בתלמוד ע״ס שיעור י״ד דף א׳ קע״ט ד״ה וביאור ואכמ״ל.

אר״ש הא אשכחנא בספרי קדמאי, סדורא דרזי דרזין בקשורא חדא: אר״ש הרי מצאתי, בספרי הקדמונים, את הסדר איך לקשר המדרגות, שהן סודות, בקשר אחד. דהיינו ביאורי ז׳ היכלות שר״ש מבארם לפנינו. קשר, פירושו יחוד ב׳ מדרגות או יותר זה בזה, שיאירו יחד בהארה משותפת אל התחתונים.

זמנין דאצטריך לסדרא צלותיה כדקא יאות, ולקשרא קשרין לבסומי למאריה כדקא יאות, שצריכים לפעמים לסדר התפלה באופן הראוי, וליחד יחודים להמתיק ולפייס את רבונו כראוי, **למקרע רקיעין ולאפתחא תרעין ופתחין דלא יהא מאן דימחי בידיה** לקרוע הרקיעים ולפתוח השערים והפתחים, ולא יהיה מי שימחה בידו. דהיינו שלא יוכלו המקטרגים לקטרג עליו. רקיעין פירושם, סיומים דצמצום ב׳ החוצים את המדרגות ומשאירם בו״ק חסר ג״ר, וג׳ עולמות בי״ע יוצאים לבר מאצילות ונעשו עלמין דפרודא. (כנ״ל בפתיחה לחכמת הקבלה אות ס״ז ואות קפ״ג עש״ה) וכן הוא מבחינת הקביעות, מלבד בעת שהצדיקים מעלים

מ״ן

סא) זכאין אינון צדיקיא, דאנון ידעי א) למפתי למאריהון, ולבטולי גזרין, ולאשראה שכינתא בעלמא, ולנחתא ברכאן, ולמעדי מאריהון דדינין דלא

דרך אמת

א) לפתות לתדוניהם.

מראות הסולם

יוד) ועם זה תבין מ"ש הזהר הנ"ל (פקודי רמ"ה) וז"ל **דאסיר ליה לבר נש לאעלא באנון היכלין, בגין דלא יתמשך אבתרייהו, כגוונא דעבד נח, דכתיב וישת מן היין וישכר ויתגל.** אסור לו לאדם ליכנס בהיכלות אלו, מחשש שלא יתמשך אחריהם, כמו שעשה נח, דכתיב וישת מהיין ויתגל. ויש להבין מה יש שם באלו היכלות שיש פחד שלא יתמשך אחריהם, ושהיא השכרות שנשתכר נח וכו'. ועם המתבאר תבין שה"ס הארת מוחין דאחורים המאירים בהיכלות אלו הנמשכים מישסו"ת, כנ"ל. אשר צריכים להזהר שלא להשהות הז"א במוחין הללו, אלא להכליל תכף התחתון בעליון ולהמשיך המוחין דפנים כנ"ל, כי המשהא את הז"א במוחין דאחורים דהיינו שמרבה להמשיך את המוחין הללו, שהם מכונים יין המשמח כנ"ל, הוא דומה כמרבה לשתות יין ונעשה שיכור, שאובד את דעתו, ונעשה מופקר לכל החצונים והקליפות. וזה היה חטאו של נח, שנאמר עליו וישת מהיין וישכר וגו' ותדע, שז"ס היכלות הטומאה שהם לעומת ההיכלות דקדושה, שכן דרך הטומאה להגביר את שליטת השמאל על הימין, ומכשילים את האדם שלא להכליל התחתון בעליון, אלא להמשיך מוחין דאחורים מישסו"ת בהיותו למטה ובזה כל כחם לטמאות את האנשים הנמשכים אחריהם. אבל ההיכלות דקדושה מסודרים כולם בהתקונים של התכללות תחתון בעליון. והצדיקים הנזהרים בהם זוכים לקבל מהסדרים שבהיכלות דקדושה, וזוכים להמשיך מוחין השלמים מאו"א הנק' עי"מ דפנים וזוכים להשרות את השכינה בעולם. ואלו הסדרים הם מבוארים בדברי ר"ש ומשמיענו איך להזהר בהעלאת מ"ן ע"י תפלה ומע"ט, להמשיך המוחין ע"פ סדרי הקדושה ולהעלות תחתון בעליון כמו שמבאר לפנינו.

יא) והנה בדרך כלל מתחלקים ז' ההיכלות לפנים ואחורים, דהיינו, מחזה ולמעלה שהם ד' היכלות בינה וחג"ת הנחשבים לבחינת ג"ר ופנים של ההיכלות. ומחזה שלהם ולמטה

(דפו"י דף מ"א ע"א)

ז' היכלות הסולם דאו"א דבריאה

מ"ן ע"י עבודה ומע"ט וממשיכים הארת צמצום א' מלמעלה מטבור דא"ק הנה אז הארה זו מורידה הרקיע ממקום בינה בחזרה למקום מלכות כמו שהיא בצמצום א' וחוזרים הבינה ותו"מ דכלים למדרגתם, ומשלימים ע"ס דכלים, וג"ר דאורות, וכן ג' עולמות בי"ע חוזרים ונעשים אצילות. (ועי' לעיל בבראשית א' דף ז' ד"ה והמשכילים) הרי שהצדיקים בעבודתם מבטלים הגבולים דקטנות המכונים **רקיעין** וממשיכים המוחין דגדלות. וענין זה נבחן שהם קורעים את הרקיעים וז"ש **למקרע רקיעין**. דהיינו שהם קורעים ומבטלים את הגבולים דקטנות המוציאים ג' עולמות בי"ע לפרודא מאצילות, ומחזירים אותם לאצילות. וכן נבחן לפתיחת השערים והפתחים של ההיכלות. כי מבחינת הקביעות נמצאים בי"ע בפרודא, מסבת הרקיעים העומדים במקום בינה של כל מדרגה כנ"ל, וע"כ אין הצדיקים יכולים לקבל שפעם מן ההיכלות, ונבחנים ששעריהם ופתחיהם סגורים, והממונים שומרים עליהם שלא יפתחו. וכשהצדיקים מעלים מ"ן וקורעים ומבטלים אותם הרקיעים כנ"ל ומעלים בי"ע לאצילות, נבחן שהשערים והפתחים נפתחים, והצדיקים נכנסים בהם ומקבלים שם שפע א"ס ב"ה מאצילות, והממונים לא יוכלו למחות ולעכב אותם. וז"ש **ולאפתחא תרעין ופתחין, דלא יהא מאן דימחי בידיה.**

וזה אמרו, **זכאין אנון צדיקייא דאנון ידעי למפתי למאריהון ולבטולי גזרין ולאשראה שכינתא בעלמא:** אשריהם הצדיקים, שהם יודעים לפייס את רבונם, ולבטל הגזירות ולהשרות השכינה בעולם. **ולנחתא ברכאן ולמעדי מאריהון דדינין דלא ישלטון בעלמא,** ולהוריד ברכות, ולהסיר בעלי הדין שלא ישלטו בעולם. דהיינו כמבואר, שהצדיקים בעבודתם ממשיכים הארת צמצום א' שלמעלה מטבור דא"ק, ומבטלים את

דהיינו

ישלטון בעלמא. קם ר"ש ואמר, א מי ימלל גבורות ה' וגו', מאן יגלי ב עפרא, מעינך אברהם חסידא, ג ימינא דקב"ה, ד דגלי לך רזא דרזין, ה ושריאת ו צלותין בעלמא, ואתגליין לך היכלי דמלכא עלאה.

סב) **שבעה היכלין** קדישין אינון, ואינון ז קיימין ח בתרעין בקיומא, ובכל חד וחד עאל *) צלותא ט דיחודא, דמאן דידע לבסומי

מסורת הזהר

א) **מי ימלל גבורות ה'**, (תהלים ק"ו) ח"א קלד. קלה. רמא. רמט. ח"ב סד. סה: סג. ק. ח"ג קלו. רצד.

ב) **צלותין** לעיל בראשית א' דף קס"ה ציון ג' ושי"נ.

חלופי גרסאות: א נ"א מעינך עפרא. ב נ"א זמנא. ג נ"א גלי, ונ"א דאחגלי. ד נ"א ושריה, ונ"א ושריא. ה נ"א נטלין תרעין ול"ג קיימין, ונ"א נטלין קיימין תרעין. ו נ"א תרעין. ז נ"א דיחודא דמאריה.

מראות הסולם

דהיינו ג' היכלות נצח הוד ויסוד, הנחשבים לבחינת ו"ק ואחורים של ההיכלות. וע"כ צריכים להעלות את ג' היכלות נה"י ולהכליל אותם בבינה וחג"ת דהיכלות, כמ"ש לפנינו, ובדרך פרט יש להבחין זה בכל היכל והיכל, כי כל היכל נכלל מכולם וע"כ נבחן בכל אחד מהם שיש בו בחינת ג"ר ופנים, ובחינת ו"ק ואחוריים אשר צריכים להעלות בחינת ו"ק ואחוריים שבכל היכל והיכל אל בחינת הג"ר והפנים שלו. וכן בכל בחינה ובחינה שבפרטיות ההיכל, כמ"ש לפנינו בהסולם.

ואע"פ שאמרנו שההיכלות כלולים זה מזה, וכל מה שישנו בכולם יש בכל אחד מהם, מ"מ יש הפרש גדול בין היכל להיכל. כי בכל היכל יש להבחין מה שיש בו מבהינתו עצמו, ומה שיש בו מבחינת התכללות באחרים, כי השליטה הוא רק לבחינתו עצמו, אלא בסיוע ובהשלמה משאר הבחינות שקבל מהתכללות באחרים. ולפיכך צריכים לידע עיקר הבחינה של כל היכל והיכל.

יב) והנה תקון א' שנעשה בבי"ע, הוא המשכת אור החסדים, שזולתו אין שום תקון אפשרי, ותקון זה הוא עיקר בחינתו של היכל היסוד. אמנם מכיון שבי"ע הם בחינת ז' תחתוניות, שצריכים להארת חכמה, וזולתה נחשב בהם אור החסדים לבחינת ו"ק בלי ראש, ע"כ צריכים בהכרח להמשיך בחינת ראש, דהיינו ג"ר מהארת החכמה. ותקון זה דהמשכת הג"ר נתקנו בב' היכלות נצח והוד, כי גם הג"ר נחלקים לפי עצמם לג"ר וו"ק, והו"ק שלהם נתקנו בהיכל ההוד. והג"ר שבהם נתקנו **) בהיכל

דסו"י דף מ"א ע"א *) ע"ב) **) ההמשך בדף מ"ד

ז' היכלות דאו"א דבריאה **הסולם**

את הרקיעים הגורמים הקטנות, אשר כל הגזרות והדינין נמשכים מהם, הרי שיודעים איך לפייס את רבונם ולבטל הגזרות, שע"ז הם ממשיכים אורות דג"ר להמדרגות ומעלים בי"ע לאצילות כנ"ל, שז"ס השראת השכינה בעולם, והורדת הברכות וביטול בעלי הדין כמבואר.

סא) **קם ר"ש ואמר מי ימלל גבורות ה' וגו' מאן יגלי עפרא מעינך אברהם חסידא, ימינא דקב"ה:** מי יגלה עפר מעיניך אברהם החסיד, ימינו של הקב"ה, **דגלי לך רזא דרזין ושריאת צלותין בעלמא ואתגליין לך היכלי דמלכא עלאה,** שגילה לך סוד הסודות, והתחלת התפלות בהעולם (כי תקן תפלת שחרית) ונתגלו לך ההיכלות של מלך העליון.

סב) **שבעה היכלין קדישין אנון, ואנון קיימין בתרעין בקיומא:** שבעה היכלות קדושים הם, והם נמצאים עם שערים כהלכה כלומר שבעלי הדין הוסרו מהם ונפתחים לכל הכדאים להכנס בהיכלות האלו. כמ"ש לעיל בדיבור הסמוך. **ובכל חד וחד עאל צלותא דיחודא,** ובכל היכל והיכל נכנסות תפלת היחוד, **דמאן דידע לבסומי למאריה וליחדא יהודא בשלימו,** כי מי שיודע לפייס ולהמתיק לרבונו, וליחד היחוד בשלימות, **דידע לאעלא בכלהו ולקשרא קשרין אלין באלין, רוחא ברוחא, רוחא תתאה ברוחא עלאה עליה כתיב ה' בצר וגו',** שיודע ליכנס בכל ההיכלות, ולקשור קשרים: היכלות בהיכלות, רוח ברוח, דהיינו כל רוח תחתון ברוח העליון ממנו, שענין הקשרים

והיחודים

למאריה, וליחדא יחודא בשלימו, דידע לאעלא ו) בכלהו, ולקשרא קשרין אלין באלין, רוחא ברוחא, רוחא תתאה ברוחא עלאה, כתיב א ה' בצר פקדוך צקון לחש מוסרך למו.

סג) **היכלא קדמאה:** ו) כתיב ב ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, וכעצם השמים לטהר. רזא דרזין, ג ג רוח ג דאקרי ד ספירא כספירו דאבן טבא, נציץ לתרין סטרין, ה נהורא חד סליק ונחית, וההוא נהורא חוור, נציץ לכל סטר: עילא ותתא ולארבע סטרי עלמא, ו נהוריה תליין סתים וגלייא.

סד) מנהורא דא מתפרשין, ז) ד' נהורין, לד' סטרין, וכלהו נהורין חד נהורא, כבוצינא דשרגא דדליק, ונציץ נהורין לחיזו דעיינין דבני נשא, ואינון

דרך אמת

ו) יסוד העשרה. ז) ד' אותיות הוי"ה.

מסורת הזהר

א) **ה' בצר פקדוך** וגו', (ישעיה כ"ו) ח"ב מו.
ב) **ותחת רגליו כמעשה** וגו', (שמות כ"ד) ח"א מב. מה. ח"ב סו. קכו. ח"ג רנה: שא. ת"ז בהקדמה ו: יג: ג) **רוח דאקרי ספירא**, ח"ב רמה:

חלופי גרסאות: ו) נ"א בכלהו היכלין. ב) נ"א את רוח, ונ"א את רוח (אה"ל). ונ"א רוחא. ג) נ"א אקרי. ד) נ"א ספיר ה) נ"א נהוריה. ו) נ"א נהוריה תניין (אה"ל).

ז' היכלות דאו"א דבריאה **המולם** היכל א' יסוד

והיחודים הללו מבארם הזהר לפנינו, עליו אומר הכתוב **ה' בצר פקדוך צקון לחש מוסרך למו**, כי **בצר פקדוך** ה"ס קשר רוח המלכות ברוחא עלאה יסוד, ואז נקראת המלכות בשם פקידה, כי היסוד פוקד אותה. **צקון לחש**, ה"ס עליתם של יסוד ומלכות אל הת"ת, שאז נקשרת המלכות בהת"ת, ונקראת אז המלכות בשם תפלה בלחש, בסו"ה וקולה לא ישמע (שמואל א' ב.) אלא קול הבינה. (עי' לעיל בהקדמת הזהר דף קל"ז ד"ה בההוא)' וז"ס צקון לחש, כי צקון פירושו תפילה. לחש, ה"ס תפלה בלחש. **מוסרך למו**, ה"ס עלית המלכות ויסוד ות"ת להתקשר באו"א, אשר שם מזדווגים הת"ת ומלכות בסוד קול ודבור, והתפלה מתקבלת ברעוא שלים. ומוחין דאו"א עלאין נק' מוסר, בסו"ה שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, כי בן ה"ס ת"ת שאו"א משפיע לו מוסר ותורה. וז"ס מוסרך למו: מוסרך, היינו מוחין דאו"א. למו היינו לתו"מ. הרי שבהכתוב הזה מרומזים כל העליות והקשרים הצריכים לזווג תו"מ עד המוחין דאו"א, שהם מוחין דג"ר.

היכל א' לבנת הספיר, יסוד

סג) **היכלא קדמאה: כתיב ותחת רגליו** וגו' **רזא דרזין איתי רוח דאקרי ספירא.**

היכל הראשון, היינו היכל היסוד ומלכות, שהוא

(דפו"י דף מ"א ע"ב)

ראשון מתתא לעילא. ועליו כתיב **ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר**, וזהו סוד הסודות, שיש כאן רוח הנקרא ספירא **כספירו דאבן טבא, נציץ לתרין סטרין** והוא מאיר כמו האבן טוב הנקרא ספיר, מתנוצץ לב' צדדים, דהיינו לחסד ולגבורה. והם ב' אורות נפרדים כמ"ש והולך. **נהורא חד, סליק ונחית, וההוא נהורא חוור**, אור האחד, דהיינו אור החסד שבו, עולה באו"ח ויורד באו"ת, ואור ההוא הוא לבן, **נציץ לכל סטר, עילא ותתא ולארבע סטרי עלמא**, והוא מתנוצץ לכל צד, למעלה ולמטה ולד' רוחות העולם. **דהיינו לו"ק נהוריה תליין סתים וגלייא**, אורו תלוי, סתום וגלוי. כלומר, **תלוי** באמצע, בלי להחליט לצד אחד, כי אפשר לומר שהוא **אור סתום**, ואפשר לומר שהוא **אור גלוי**, והוא מלשון חז"ל (פסחים דף כ"א ע"א) תולין, לא אוכלין ולא שורפין. וביאור הענין יתבאר להלן בסמוך.

סד) **מנהורא דא מתפרשין ד' נהורין לד' סטרין:** מאור החסד הזה, הנ"ל, מתפרדים ד' אורות לד' צדדים. **והוא אור הב'**, דהיינו אור הגבורה שברוח ספירא. והטעם שאור הראשון מאיר לו"ק, ואור זה רק לד' סטרין, הוא, כי ב' אורות הללו, הם זכר ונקבה, שברוח ספירא,

ונבחן

נהורין דשרגא, סלקין ונחתין אזלין ותייבין, מגו ההוא אשא דנהורא דשרגא דדליק, וכלהו חד נהורא, הכי נמי אלין. ונציצין כלהו נהורין, [א] כחיזו [ב] דנחשא בטישא בסומקא, [ג] כמה דאתמר, [א] ונוצצים כעין נחשת קלל. דא הוא לימינא.

סה) [א] [ב] לשמאלא, אית רוחא דאקרי לבנה. ודא אתכליל ברוחא קדמאה, ועאל דא בדא, נהוריה סומק וחוור [ד] כחדא, בגין [ה] דנפקא, מאינון נהורין קדמאין. כד [ו] אתו [ז] נהורין דדא, מטו בנהורין [ב] קדמאין ואתכלילו ביה,

דרך אמת

א) אדנ"י. ב) מסולבין.

מסורת הזהר

א) ונוצצים כעין נחשת קלל (יחזקאל א'). ח"ב כד ח"ג רכט: ב) לשמאלא אית רוחא, ה"ב רמו

חלופי גרסאות: א נ"א כנציצו דנחשא רטיש דסומקא. ב נ"א דאשא. ג נ"א ההי"ד. ד נ"א בחדא. ה נ"א דנפקו. ו נ"א אתי. ז נ"א ונהורין.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — הסולם — היכל א' יסוד

ונבחן הזכר לבחינת חב"ד חג"ת שבו, וע"כ מאיר לו"ק, והנקבה לבחינת נהי"מ שבו, וע"כ מאירה לד' סטרין. וכלהו נהורין חד נהורא, וכל אלו ד' האורות הם אור אחד כבוצינא דשרגא דדליק, ונציץ נהורין לחיזו דעיינין דבני נשא, ואנון נהורין דשרגא סלקין ונחתין אזלין ותייבין מגו ההוא אשא דנהורא דשרגא דדליק וכלהו חד נהורא, כמו האור של נר הדולק, הנוצץ למראה עינים של בני אדם, ואורות הנר, הם עולים ויורדים והולכים ושבים מתוך האש ההוא של אור הנר הדולק, וכולם אור אחד, הכי נמי אלין, כמו כן הם אלו ד' אורות הנ"ל המאירים לד' צדדים, שהם רק אור אחד המתנועע לכאן ולכאן, כדמיון אור הנר האמור. ונציצין כלהו נהורין כחיזו דנחשא בטישא בסומקא, כמה דאתמר, ונוצצים וגו' וכל אלו האורות נוצצים כמראה נחשת קלל בצבע אדום, כמו שנאמר, ונוצצים כעין נחשת קלל דא הוא לימינא, זה הוא לימין. כי אפילו אור הגבורה האדום שברוחא דספירא שהארתו לצד שמאל מ"מ הוא עצמו עומד לימין ההיכל.

סה) לשמאלא, אית רוחא דאקרי לבנה, ודא אתכליל ברוחא קדמאה, ועאל דא בדא, לשמאלו של ההיכל, יש רוח הנקרא לבנה, והוא נכלל ברוח הא' הנקרא ספירא, ונכנסים זה בזה. נהוריה סומק וחוור כחדא, בגין דנפקא מאנון נהורין קדמאין, אורו של הרוח הזה, הוא אדום ולבן כאחד, משום שיוצא ונמשך מאלו ב' אורות הראשונים שברוח ספירא, שהם אור לבן ואור אדום כנ"ל, וע"כ נמצא גם הוא בב' הגוונין הללו, אבל הם בו בזווג כאחד.

כד אתו נהורין דדא מטו בנהורין קדמאין ואתכלילו ביה, ואנון חד, ואתחזון נהורי קדמאי בלחודייהו: כאשר האורות של זה, של הרוח הנק' לבנה, באים ומגיעים אל האורות הראשונים, של הרוח הנק' ספירא, ונכללים בהם, ונעשו אחד, נראים אז רק אורות הראשונים בלבדם, ולא אתגליין אנון אחרנין, ולא אתידעו דאעלו בגווייהו ואתטמרו ביה, כד"א ולא נודע וגו', ואורות האחרים דהיינו של הרוח הנק' לבנה, אינם מתגלים, ואינו ניכר שנכנסו בהם, כמו שכתוב, ולא נודע כי באו אל קרבנה וגו'. ודא הוא רוחא ברוחא דאנון חד, נהורין בנהורין דאנון חד וזהו התכללות רוח ברוח שנעשה אחד, והתכללות אורות באורות שנעשו אחד.

ולהבין הדברים צריך שתעיין היטב במראות הסולם כאן עד סופו. ותראה שם, איך כל עיקר שרצה הזהר להשמיענו כאן בביאורי ההיכלות, הוא סדר התכללות תחתון בעליון, שפירושו שהעי"מ דאחורים, שהם בג' היכלות נה"י שמחזה ולמטה, צריכים להכליל אותם בהעי"מ דפנים שהם בהיכלות שמחזה ולמעלה, וזהו בדרך כלל. ובדרך פרטיות נמצאים ב' מיני מוחין האלו בכל היכל והיכל, שצריכים לכללם תמיד זה בזה. עש"ה כי אין להכפיל דברים.

ובזה

ואינון חד, ואתחזון [1]נהורי קדמאי בלחודייהו. ולא אתגליין. [2]אינון אחרנין, ולא [3]אתידעו [4]דעאלו בגווייהו, ואתטמרו ביה. כד"א [5]ולא נודע כי באו אל קרבנה וגו' ודא הוא רוחא ברוחא דאינון חד, נהורין בנהורין דאינון [6]חד. והכא אינון תרין [7]רקיעין תתאין מאינון רקיעין דאקרון [8]שמי השמים.

מסורת הזהר

א) ולא נודע—קרבנה, בראשית מ"א ח"ג רנ"ו

חלופי גרסאות: 1 נ"א נהורין קדמאין. 2 נ"א באינון. 3 נ"א אתידע. 4 נ"א יעאלו. 5 נ"א תרי. 6 נ"א תרעין. 7 נ"א שמים, ונ"א רקיע השמים.

ובזה תבין סוד ב' רוחין הללו ספירא, ולבנה, שמביא הזהר. כי הם כוללים ב' מיני מוחין הנ"ל. אשר הרוח לבנה ה"ס ע"מ דאחורים שבהיכל זה, והרוח הנק' ספירא ה"ס ע"מ דפנים שבהיכל זה. וז"ש, כד אתו נהורין וכו' ואתכלילו ביה וכו' כי הרוח לבנה, שה"ס ע"מ דאחורים, צריך להכליל בהרוח הנק' ספירא שה"ס ע"מ דפנים. וז"ש ואנון חד וכו' שצריך להתבטל לגמרי, עד שלא יהיה ניכר כלל מבחינת הרוח לבנה ואורותיו, ונתבאר שם במראות הסולם, שע"מ דפנים הוא בחינת ג' ר', וע"מ דאחורים הוא בחינת ו"ק. נמצא, שהרוח ספירא הוא ג' ר' והרוח לבנה הוא ו"ק, כי מחזה ולמעלה הוא תמיד בחינת ג' ר' ומחזה ולמטה הוא ו"ק עש"ה.

וזה אמרו (באות ס"ג) רוח דאקרי ספירא וכו' נציץ לתרין סטרין, דהיינו ב' אורות נפרדים, שהאחד, שהוא אור הלבן מאיר לצד ימין, שפירושו אור חסדים, והאחד שהוא אור אדום כנחושת קלל, מאיר לצד שמאל, שפירושו אור גבורות. וזה יורה שאינם בזווג זה עם זה אלא שהם נפרדים. אבל בהרוח הב' הנק' לבנה, אומר, נהוריה סומק וחוור כחדא, כי החסדים שהם אור לבן יש להם זווג עם הגבורות שהם אור אדום, וע"כ אומר שהם מאירים כאחד. והטעם הוא כמ"ש לעיל (בהקדמת הזהר דף מ"ד ד"ה וטעם הדבר, ובההמשך שם) אשר הג' דכל מדרגה הן בבחינת לא אתידע, שפירושו שאין בהם זווג על הגבורות, להיותן בסוד מנעולא, וע"כ הן בבחינת אור חסדים מכוסים, ורק הז"ת דכל מדרגה, הן בבחינת אתידע, שיש בהן זווג על

(דפו"י דף מ"א ע"ב)

הגבורות, להיותן בבחינת מסך דמפתחא, וע"כ ממשיכים אור חכמה. עש"ה בכל ההמשך. ונמצא אשר ברוחא דספירא שהיא בחינת ג' ר' אין זווג על הגבורות וע"כ אורות החסדים שבו נפרדים מהגבורות. משא"כ ברוחא דלבנה, שהוא בחינת ז"ת המתוקנים במפתחא, ע"כ יש בו זווג בין החסדים והגבורות, וז"ש, נהוריה סומק וחוור כחדא דהיינו בזווג.

ונתבאר במראות הסולם (דף ל"ו ד"ה ולפיכך) שע"מ דפנים נמשכים מאו"א עלאין, שה"ס מוחין דאכילה, שה"ס חסדים מכוסים בסו"ה אכלו רעים וגו'. עש"ה בכל ההמשך. וז"ש אצל רוחא דספירא, נהוריה תליין סתים וגלייא. כי להיותו מבחינת פנים הנמשכים מאו"א, ע"כ אורו תלוי, שאפשר לומר שהיא סתום, כי אורות דאו"א הם חסדים מכוסים, בסוד אכלו רעים. וגם אפשר לומר שהוא גלייא, להיותם מלבישים לחכמה סתימאה דא"א, בסוד מאן דאית ליה גרבי דחמרא, כמ"ש שם במראות הסולם, וע"כ הם חשובים לבחינת חכמה ממש אע"פ שהם חסדים, באופן שהאור תלוי בלי הכרע אם היא גלוי או סתום.

והכא אינון תרין רקיעין תתאין מאינון רקיעין דאקרון שמי השמים: וכאן בהיכל זה, מאירים ב' רקיעים התחתונים מרקיעים האלו הנקראים שמי השמים. פירוש, הת"ת נקרא שמים, והבינה המשפעת להת"ת נקראת שמי השמים, ומתוך שו' היכלות הללו הם מבחינת או"א דבריאה, שהם בינה כנודע, לכן הם מקבלים מז' הרקיעים דשמי השמים דהיינו דבינה. כי כל בחינה מקבלת

סו) ו מתרין רוחין אלין מנצצן, א אתבריאו ב אינון אופנין, דאינון קדישין, דדינייהו כדינא דחיות, כדכתיב ב מראה האופנים ומעשיהם וגו', ודא הוא דכתיב, ג ודמות החיות מראיהן כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים. היא מתהלכת בין החיות, מאן היא, דא רוחא קדישא, אתר ג דנפקו מניה, ד ואיהי נהיר לון, דכתיב ד ונוגה לאש, ומן האש יוצא ברק.

סז) ה כד אתכליל רוחא ברוחא, ה נפיק מנייהו, ו נהירו דחד חיוותא ז רמיא

מסורת הזהר

א) אתבריאו אינון אופנין, ח"ב רמו. ב) מראה האופנים ומעשיהם ונו', (יחזקאל א') ח"ב מח: רמו. ז"ח יתרו מ' טג שכא. תק"ח צ"ו טא שכ. ג) ודמות החיות–הלפידים, (יחזקאל א) ח"ג ל. ת"ז בהקדמה ד. ז"ח יתרו ל"ט טג שא. תק"ח צ"ד טג שי. ד) ונוגה לאש ונו', ח"ב רטז. ח"ג רפב. ז"ח יתרו לט טג שכב.

ה) כד אתכליל–דחד חיוותא, ח"ב רמו.

חלופי גרסאות: ו נ"א ל"ג מתרין רוחין אלין מנצצן. ב נ"א ל"ג אינון. ג נ"א דנפקן. ד נ"א ואתנהיר. ה נ"א נפקי. ו נ"א מניהו נהירו, נהירו דחד. ז נ"א רמיז. ונ"א דמותבא.

מראות הסולם

בהיכל הנצח. באופן שבהיכל היסוד נתקנו הו"ק בלי ראש, שהם מכונים עיבור יניקה דהיינו נפש רוח: כי עיבור הוא אור הנפש, ויניקה אור הרוח. ועדיין חסר ג"ר שהן ג' האורות נשמה חיה יחידה, הנקראים ביחד בשם מוחין, ואלו המוחין נחלקים ג"כ לג"ר וו"ק, שהו"ק שלהם נתקנו בהיכל ההוד, והג"ר בהיכל הנצח. ונשלמים ע"י ג' היכלות הללו ג' הבחינות עי"מ שהם ה' אורות נרנח"י, אבל הם רק אורות דאחור, משום שנמשכים מג' היכלות נה"י שהם בחינת מחזה ולמטה של היכלות, הנבחנים תמיד לאורות אחורים. ונמצא שלא נשלמו רק עי"מ דאחור. (ההמשך בדף ס"ה)

ז' היכלות הסולם ראו"א דבריאה

מהבחינה שכנגדה בהעליון ממנה. וכן מטעם זה מתוך שהיכל זה הוא היכל התחתון שבז' היכלות, דהיינו היכל יסוד, ומאירים בו ב' רוחין, כנגד יסוד ומלכות, כי הרוח ספירא הוא יסוד, והרוח לבנה הוא מלכות. כלומר בחינת עטרת יסוד שבו, לכן מקבלים מב' רקיעים התחתונים דשמי השמים, שהם יסוד ומלכות דז' רקיעים של הבינה. ומשמיענו כאן ב' דברים, א) שהמדובר הוא בז' היכלות דאו"א, שע"ז רומז שמקבלים משמי שמים. ב) שאע"פ שהוא היכל יסוד בלבד, מ"מ יש בו גם בחינת מלכות וע"ז אומר, שמקבלים מב' רקיעים התחתונים, דהיינו מיסוד ומלכות.

סו) מתרין רוחין אלין מנצצן, אתבריאו אינון אופנין, וכו' דדינייהו כדינא דחיות כדכתיב מראה האופנים וגו'; מהתנוצצות ב' רוחות הללו, נבראו האופנים האלו, שדיניהם שוים כדיניהם של החיות, דהיינו כמ"ש, בלכתם ילכו ובעמדם יעמודו ובהנשאם מעל הארץ ינשאו האופנים, דהיינו האופנים המובאים בהכתוב מראה האופנים ומעשיהם בעין תרשיש וגו'. ודא הוא דכתיב ודמות החיות מראיהן וגו' היא מתהלכת בין החיות, ועל אופנים האלו כתוב, ודמות החיות מראיהן וגו'. כלומר, אע"פ שהכתוב קוראם חיות מ"מ הם אופנים, אלא מתוך שדיניהם כדינא דחיות קורא אותם הכתוב בשם חיות. מאן היא, דא רוחא קדישא, אתר דנפקו מניה, ואיהי נהיר לון, דכתיב ונוגה לאש, ומן האש יוצא ברק, ושואל, על מי אומר הכתוב היא, דהיינו בהכתוב, היא מתהלכת בין החיות, ואומר, זה הוא רוח הקדוש, לבנה, שהוא המקום שיצאו ממנו. והוא מאיר להן, שכתוב ונגה לאש ומן האש יוצא ברק. כלומר, הרוח הסדוש לבנה, היא המלכות הנקראת נוגה, ועליה אומר הכתוב ונגה לאש, וע"כ נאמר עליה שמתוך שהיא מתהלכת בין החיית ע"כ מראיהן כגחלי אש בוערות, להיותה בחינת נוגה שממנה נמשכים אש וברקים. וביאור הדברים להלן בדיבור הסמוך.

סו) כד אתכליל רוחא ברוחא, נפיק מנייהו נהירו דחד חיוותא: בעת שנכלל רוח

(דפו"י דף מ"א ע"ב)

על ד' אופנין, והא דיוקנא דיליה כאריה, שליט על אלף ותלת מאה רבוא

רוח ברוח, דהיינו רוח לבנה ברוח ספירא, יוצא מהם מאור של חיה אחת, **רמיא על ד' אופנין**, היא מוטלת על ארבע אופנים.

ביאור הדברים. כי נתבאר (לעיל דף מ"ג ד"ה ונתבאר) שרוחא ספירא הוא בחינת עי"מ דפנים המקבל חסדים מכוסים מאו"א עלאין, בסוד אכלו רעים, ורוחא לבנה הוא בחינת עי"מ דאחורים, שמקבל מוחין דהארת חכמה מישסו"ת בסוד שתו ושכרו דודים. (עי' כאן במראות הסולם אות ז') ובכדי להוציא תולדות מב' בחינות מוחין הללו נוהג ב' מיני זווגים בב' הרוחות, זווג א) מטרם שנכללו זה בזה, אלא ששניהם מתנוצצים, ואז יש יכולת בהרוח לבנה להוליד תולדות כיוצא בו, דהיינו מבחינת המוחין דהארת חכמה המקובלים מישסו"ת בסוד שתו ושכרו דודים, והם הנקראים אופנים. וז"ש **מתרין רוחין אלין מנצצן, אתבריאו אינון אופנין**. זווג ב) הוא אחר שנכללו ב' הרוחין זה בזה ונעשו כמו רוח אחד ואור אחד ע"ד הכתוב ולא נודע כי באו אל קרבנה. (כנ"ל באות ס"ה) דהיינו שהרוחא לבנה עם אורותיו נכלל לגמרי בהרוח ספירא ואורותיו, ומזווג הזה נולדו בהכרח תולדות מבחינת המוחין דרוחא דספירא, שה"ס חסדים מכוסים בסוד אכלו דודים, כי הרוח לבנה ואורותיו נתבטלו ונכללו בספירא ואורותיו, ותולדות הללו נקראים **חיות**. וזה אמרו **כד אתכליל רוחא ברוחא נפיק מנייהו נהירו דחד חיוותא**. באופן שהחיות הם מיוחסים בעיקר להרוח ספירא, ובהם מוחין דפנים, שה"ס אכלו רעים. והאופנים הם מיוחסים להרוח לבנה, ובהם מוחין דאחורים, שה"ס שתו ושכרו דודים.

וזה אמרו, **נהירו דחד חיוותא, רמיא על ד' אופנין**, כי כמו שנתבאר (במראות הסולם אות יוד) שאסור להשהות את הז"א במוחין דאחורים, בכדי שלא ליתן אחיזה לדינים, אלא שצריכים לכלול תכף את המוחין דאחורים במוחין דפנים, עש"ה. כן צריכים האופנים שהם בחינת מוחין דאחורים להכלל בהחיות, שהם מוחין דפנים. וז"ש **רמיא על ד' אופנין**, שהחיה מוטלת על ד' אופנים (דפו"י דף מ"א ע"ב) שנכללו בה בהחיה ונעשו עמה לאחד. וז"ש על האופנים, **מראיהן כגחלי אש בוערות** וגו', כי להיותם בחינת מוחין דאחורים ע"כ מראיהן כגחלי אש וגו' וזהו שהכתוב נותן טעם **על זה מפני, והיא מתהלכת בין החיות**, דהיינו רוחא דלבנה, **אתר דנפקו מניה, ואיהי נהיר לון**, כי בהיות האופנים מיוחסים רק לרוח לבנה, שבו מוחין דאחורים, ע"כ מראיהם כאש וברקים כנ"ל, וצריכים לכללם בהחיות, לבטל תוקף הדינים שבהם. וז"ש **אופנין דאינון קדישין דדינייהו כדינא דחיות**, שהוא מטעם התכללותם בהחיות ונעשו עמהם לאחד עד שלא נודע כי באו אל קרבנה, כמו שנכללו המולידים זה בזה, וע"כ אומר הכתוב, בלכתם ילכו ובעמדם יעמודו וגו' ובהנשאם מעל הארץ ינשאו האופנים כי רוח החיה באופנים. כי הרוח והאור שבאופנים נכללו ונתבטלו אל רוח החיה שעליהם, ואין בהם רק רוח אחד ואור אחד, דהיינו רק רוח החיה.

והא דיוקנא דיליה כאריה, והצורה של החיה הוא כאריה, דהיינו צורה של חסד. כי להיותה נמשכת מרוחא דספירא, שהוא **נהורא חוור**, ולבן הוא חסד, ע"כ צורתה כאריה.

שליט על אלף ותלת מאה רבוא דאופנין אחרנין: החיה שולטת על י"ג מאה רבוא אופנים אחרים. **גדפהא דנשרא האי אתמנא על אנון אופנין**, כנפי החיה הם ככנפי הנשר, והיא שולטת על אלו י"ג מאה רבוא אופנים, והטעם של המספר י"ג מאה רבוא הוא, כי **בד' גלגלים נטלין כל חד וחד מאינון ארבע, בכל גלגלא וגלגלא תלת סמכין, ואנון תריסר סמכין בד' גלגלין**, בד' גלגלים נוסעים כל אחד מאלו ד' אופנים, ולכל גלגל וגלגל ג' אדנים, והם י"ב אדנים בארבע גלגלים, **רוחא דא שלטא על כלא מהכא נפקו ודא רוחא קיימא לכלהו מינה אתזנו**: רוח זה דספירא שולט על כולם, כי ממנו יצאו, ורוח זה מקיים לכולם, דהיינו להגלגלים והסמכין, וממנו הם ניזונים, וע"כ הוא מצטרף עמהם לי"ג. וז"ש שהחיה

דאופנין אחרנין, [א]גדפהא דנשרא, [ב]האי אתמנא על [ג] אינון אופנים, בד' [א]גלגלים, נטלין כל חד וחד, [ד]מאינון ארבע, בכל גלגלא וגלגלא [ה]תלת סמכין ואינון [ה]) [ו]תריסר סמכין בד' גלגלין, רוחא דא שלטא על כלא, מהכא נפקו, ודא רוחא קיימא לכלהו, [ז]מינה אתזנו.

סח) [ח]אלין [ט]ד' [י]אופנים, ד' אנפין לכל חד וחד, וכל אינון אנפין, אסתכיין לארבע סטרין דההוא חיותא דקיימא עלייהו. כד נטלין אלין ארבע תחות ההוא חיותא, עאלו דא בדא, ומשלבן דא בדא. כד"א [ב]מקבילות הלולאות אשה אל אחותה, לאתכללא חדא בחדא ולאעלא דא בדא. כד נטלין אינון גלגלין, אשתמע קל נעימותא, בכל אינון [יא]חילין דלתתא לזינייהו.

דרך אמת

א) אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד.

מסורת הזהר

א) ד' גלגלים–תריסר סמכין, ח"א מב: מג. ח"ב רמו. ב) מקבילות הלולאות וגו', (שמות כ"ו ל"ו) ח"ב רמו: ת"ז תק' י"ט ל"ט. תק' כ"א סג.

חלופי גרסאות: א נ"א גדפאתא. ב נ"א ל"ג האי. ג נ"א על כל אינון. ד נ"א דאינון. ה נ"א ארבע. ו נ"א י"ו. ז נ"א והא מינה אתזנו ד' מאינון אופנים (אה"ל). ח נ"א כל אלין. ט נ"א ל"ג ד'. י נ"א ל"ג אופנים. יא נ"א חילין תתאין דלתתא.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — הסולם — היכל א' יסוד

שולטת על י"ג מאה רבוא אופנים, דהיינו הי"ב סמכין שבד' גלגלים שבכל אופן, שעם הרוח ספירא המצטרף עמהם הם י"ג ואומרו י"ג מאה רבוא, הטעם הוא, כי המספר י"ג. ה"ס הארת החכמה הנמשך מישסו"ת דאצילות שה"ס בינה, שהיא מקבלת מא"א (כנ"ל בהקדמת בראשית דף י"ב אות ב' במראות הסולם ע"ש כל ההמשך) ולפיכך להיותם מבינה שספירותיה בסוד מאות הם י"ג מאות, ולהיותם מא"א שספירותיו הן בסוד רבוא, הן י"ג מאות רבוא.

ביאור הדברים כי מבחינת הקביעות אין בחיה זו רק ד' אופנים חו"ב תו"מ. אמנם כשמקבלת הארת החכמה מלמעלה ששורשה י"ג מדות הרחמים דא"א, אז מתפשט כל אופן מהד' לפרצוף שלם, שהד' בחינות חו"ב תו"מ שמחזה ולמעלה מכונות ד' גלגלים, וג' בחינות חו"ב ות"ת, שמחזה ולמטה מכונות ג' סמכין. וכבר ידעת שמחזה ולמטה חסר בחינה אחרונה, (כנ"ל דף פ"ו ד"ה וזה) וע"כ אין כאן ד' סמכין רק ג'. אמנם נבחן, שג' סמכין הללו עולים ונכללים בכל גלגל וגלגל שמחזה ולמעלה, כדי לקבל מהם את בחינה אחרונה, מלכות, ולפיכך נבחן שיש בכל גלגל וגלגל ג' סמכין שביחד הם י"ב סמכין לכל אופן. ועם הרוח ספירא המאיר בהם הם י"ג. ומה שמדייק את מספר י"ג רק בהסמכין בלבדם, הוא כי ידעת שהארת החכמה לא תוכל להתגלות בכל מדרגה רק מחזה ולמטה, (כנ"ל דף ט"ז ד"ה אמר) ששם הם הסמכין, וע"כ מספר י"ג הרומז להארת חכמה שורה רק על הסמכין בלבד.

סח) אלין ד' אופנים, ד' אנפין לכל חד וחד, וכל אנון אנפין, אסתכיין לד' סטרין דההוא חיותא דקיימא עלייהו: אלו ד' האופנים יש ד' פנים לכל אחד ואחד, וכל אלו ד' פנים, מסתכלים לד' הצדדים של אותה החיה העומדת עליהם. פירוש. הסתכלות פירושו קבלת השפע, ד' פנים היינו, פני אריה פני שור פני נשר פני אדם, שהם ד' בחינות תו"ב תו"מ. וכן ד' הצדדים שבחיה הם ד' בחינות חו"ב תו"מ שבה. ולפיכך אומר שכל פנים ופנים שבאופן מסתכל ומקבל שפעו מהבחינה שכנגדו בהד' צדדים שבחיה. כד נטלין אלין ארבע תחות ההוא חיותא עאלו דא בדא ומשלבן דא בדא, כד"א מקבילות וכו': כשאלו ד' האופנים נוסעים תחת החיה הם נכנסים זה בזה ונאחזים זה בזה, כלומר, שנכללים זה בזה ומקבלים סיוע זה מזה, על דרך שכתוב מקבילות הלולאות אשה אל אחותה לאתכללא חדא בחדא ולאעלא

(דפו"י דף מ"א ע"ב)

דא

סט) תחות היכלא דא, מתפרשין [ו]חילין לבר, לכמה סטרין דרקיעין דלתתא, עד דמטו לככבא [א] דשבתאי, כלהו [ב]אסתכיין להיכלא דא מתמן אתזנו כל אלין די בהיכלא דא, כלהו אסתכו להוא רוחא, דכתיב [ב]אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן ודא הוא היכלא דאקרי [ג] לבנת הספיר.

ע) רוחא דא דכליל רוחא אחרא תניינא, [ד] סלקא ונחתא נהוריה, דלא

מסורת הזהר

א) **שבתאי** ח"ב רפא: רסז. ת"ז תק' ע' קכח: ז"ח יתרו ל"ב ט"ב שי. (ז' ככבי לכת) ח"ג רנא: רפב. ת"ז תק' סיו צז. ב) **אל אשר יהיה שמה וגו'** (יחזקאל א) ח"ב רמב. רמו: ח"ג רכז: ת"ז בהקדמה ח. תק' י"ג כח. תק' כ"א נג. תק' כ"ה ע. תק' ס"ט קה. קו. קח: ג) **לבנת הספיר**, ח"ב רמו. ד) **סלקא ונחתא—כנורא דשמשא גו מיא**, ח"ב רמו:

חלופי גרסאות: ו] נ"א מתפרשן אלין. כ נ"א ואסתכיין.

דא בדא, כדי שיתכללו אחד בחברו ויכנסו זה בזה. כד נטלין אלין גלגלין אשתמע קל נעימותא בכל אלין חילין דלתתא לזינייהו, כשאלו הגלגלים נוסעים נשמע קול נעימות בכל אלו צבאות של מטה למיניהם. כלומר שהשפע הנעים שלהם מגיע לכל הצבאות של מטה.

סט) תחות היכלא דא מתפרשין חילין לבר לכמה סטרין דרקיעין דלתתא, עד דמטו לככבא דשבתאי: מתחת ההיכל הזה נפרשים הבחות לחוץ מההיכל להשפיע לכמה צדדים שבהרקיעים שלמטה, שמהם משתנים עניני ההנהגה אל התחתונים, עד שמגיעים אל ככב הנק' שבתאי, העומד ברקיע הב' שבעולם העשיה. כי ז' ככבי לכת עומדים שם, הנקראים שבתאי צדק מאדים נגה ככב לבנה, שמהם באים כל השינוים והתמורות בהעולם, ואומר שהככב הראשון שבתאי מקבל שפעו מן היכל התחתון שבז' היכלות הללו דבריאה, ושאר הככבים משאר ההיכלות כמ"ש הזהר לפנינו.

ויש להבין זה שלכאורה הסדר הפוך שהרי שבתאי שהוא העליון מז' הככבים, היה צריך לקבל מהיכל העליון שבז' היכלות ולא מהיכל התחתון הזה. ולגבי שהיא התחתון מז' ככבים הי' צריך לקבל מהיכל התחתון הזה, ולא מהיכל הז'. והענין היא, כי יש ענין הפכי מאורות לכלים כי בכלים העליונים נגדלים מתחילה, והיפוכם באורות שהתחתונים נכנסים תחילה, (כנ"ל בפתיחה לחכמת הקבלה דף ז' אות כ"ד) ולפיכך בעת שאינו מאיר אלא היכל זה התחתון הנק' יסוד נמצא מתלבש האור בכלי העליון של הככבים הנק' שבתאי. ואח"כ כשמאיר גם היכל הב' הוד, מגיע האור גם לככב צדק, ואח"כ כשמאיר היכל נצח מגיע האור לככב מאדים וכו' עד שמאיר היכל השביעי אז מגיע האור להתחתון שבככבים שהוא לבנה.

כלהו אסתכיין להיכלא דא: כל עולמות התחתונים מסתכלים להיכל זה לקבל שפעם. כי בחינה התחתונה משפעת לכל המציאות שלמטה ממנה.

מתמן אתזני כל אלין די בהיכלא דא כלהו אסתכו להוא רוחא דכתיב וגו': משם ניזונים כל אלו הנמצאים בהיכל זה, וכלם מסתכלים לקבל שפע וכח מרוח ההוא ספירא, וז"ש אל אשר יהיה שמה הרוח וגו'. ודא הוא היכלא דאקרי לבנת הספיר, וזהו ההיכל שנקרא לבנת הספיר. והוא מטעם ב' רוחין שבו, שהאחד נק' ספירא, והב' לבנת כנ"ל.

ע) רוחא דא דכליל רוחא אחרא תנינא סלקא ונחתא נהוריה דלא שכיך לעלמין כנורא דשמשא גו מיא: רוחא דא דספיר הכולל בתוכו רוחא דלבנת, עולה אורו וירד ואורו אינו נפסק לעולם כאור השמש שבתוך המים. פירוש שבהיות רוחא דספירא כולל בתוכו את רוחא דלבנת, שהיא הנוקבא שלו, הוא

(דפו"י דף מ"א ע"ב)

[ו]שכיך לעלמין, [ב]כנורא דשמשא גו מיא, לית מאן דקאים עליה, בר רעותיה דבר נש זכאה, בההוא צלותא, דעאלת בההוא היכלא, וסלקא לקשרא קשרין בשלימו, בשרותא *) [ג]דרוח דא כדקא חזי. כדין נהורא אתעטף ביה, וחדי בה וסלקא עמה לאתקשרא בקשורא דהיכלא תניינא, לאתכללא [ד]רוחא דכליל ברוחא אחרא עלאה דעליה,

עא) [ה]ורוחא דא דכליל, כליל ביה ההיא חיוותא, וכל אינון אופנין וגלגלין, ואתאחדן ביה, כגוונא דאתאחדא אשא במיא, ומיא באשא, דרום בצפון, צפון בדרום, מזרח במערב, ומערב במזרח, הכי אתאחדן כלהו דא בדא, ואתקשרן דא בדא. ההוא רוחא סלקא לאתקשרא, וההיא חיותא אסתכייא לעילא, לגבי היכלא תניינא ואסתכיין דא בדא.

עב) באמצעיתא דהיכלא דא, נעיץ [ו]חד עמודא, דסלקא עד אמצעיתא

מסורת הזהר

חד עמודא: לעיל דף י"ד ציון ב' ושי"ב.

הלופי גרסאות: ו נ"א שבק. ב נ"א כנהורא. ג נ"א ברוח. וג"א דנהורא. וג"א דנהורא דרוח. ד נ"א ברוחא דכליל נהורא עלאה אחרא דעליה. (אה"ל) ה נ"א רוחא. וג"א נהורא.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — הסולם — היכל א' יסוד

נמצא בזווג דלא פסיק לעלמין, והאור ישר היורד, והאו"ח העולה מאירים בהם כאור אחד, וז"ש סלקא ונחתא נהוריה דהיינו אור ישר ואור חוזר, דלא שכיך לעלמין כנורא דשמשא גו מיא, ואורו אינו נפסק לעלמין, והאו"י והאו"ח מחוברים יחד כאור השמש המאיר ומחמם המים, שחום השמש מעורב ומחובר בכל חלקי המים.

לית מאן דקאים עליה בר רעותא דבר נש זכאה בההוא צלותא דעאלת בההוא היכלא: אין מי שישיג אותו, דהיינו את הרוח, חוץ מהרצון של אדם צדיק בכח התפלה שנכנסה באותו ההיכל. וסלקא לקשרא קשרין בשלימו בשרותא דרוח דא כדקא חזי, והתפלה עולה לקשור קשרים, דהיינו ליחד יחודים, בשלימות, בהשראת רוח הזה כראוי, כדין נהורא אתעטף ביה, וחדי בה, וסלקא עמה לאתקשרא בקשורא דהיכלא תניינא, אז מתעטף הרוח באור, ושמח עמה דהיינו עם התפלה, ועולה עמה להיכל השני להתקשר בקשריו, לאתכללא רוחא דכליל ברוחא אחרא עלאה דעליה, בכדי שהרוח שבכאן שכלול בו רוחא דלבנת, יתכלל שם בהיכל הב', ברוח האחר שלמעלה ממנו אשר שם. ורוחא דא דכליל

(דפו"י דף מ"א ע"ב *) מ"ב ע"א)

כליל ביה ההיא חיוותא וכל אינון אופנין וגלגלין, ורוח זה שבכאן שכלול בו רוח הב' שעלה להיכל הב', נמצא כלול בו בעליתו גם החיה והאופנים והגלגלים שבכאן, ואתאחדן ביה, כגוונא דאתאחדא אשא במיא ומיא באשא, דרום בצפון צפון וכו' והם נאחזים בו כמו שמתאחזים אש במים ומים באש וכמו שמתאחזים ד' רוחות זה בזה, דרום בצפון וצפון בדרום וכו' הכי אתאחדן כלהו דא בדא ואתקשרן דא בדא, כן מתאחזים כולם זה בזה ומתקשרים זה בזה דהיינו החיות והאופנים והגלגלים וב' רוחין, עם הרוח שבהיכל הב'.

עא) וההוא רוחא סלקא לאתקשרא, וההיא חיוותא אסתכייא לעילא לגבי היכלא תניינא ואסתכיין דא בדא: הרוח שבכאן עולה להתקשר עם הרוח שבהיכל הב', והחיה הכלולה בהרוח, מסתכלת גם היא למעלה להיכל הב' לקבל שפעו, ומסתכלים זה בזה. כלומר שגם היכל השני וכל אשר בו מסתכל אל כל אלו הבחינות שבהיכל התחתון שעלו אליו, כדי לקבל השלמתו מהם כמ"ש לפנינו.

עב) באמצעיתא דהיכלא דא, נעיץ חד עמודא, דסלקא עד אמצעיתא דהיכלא אחרא: באמצע ההיכל שבכאן, נצב ועומד

דהיכלא אחרא, ואיהו [ו]נקיב ונעיץ מתתא לעילא, לאתדבקא רוחא ברוחא, וכן עד לעילא מכלהו, למהוי כלהו רוחא חדא, כד"א [ח]ורוח אחד לכל.

עג) [ט]היכלא תניינא: כתיב [י]וכעצם השמים לטוהר, [יא]הכא איהו ההוא רוחא דאקרי זהר, [יב]וקיימא בחוורתא תדיר, דלא [יג]אתערבו גווניו באחרא, ואיהו עצם [יד]דלא אשתני לעלמין. דא לאו איהו באתגליא הכי, לאתנצצא כאחרא, [טו]דא קשי [טז]לאתגליא. [יז]כסתימו דעינא, דכד [יח]מתגלגלא אזדהר, ונציץ בגלגולא, ודא אוף הכי, בגין דכד ההוא רוחא קדמאה

מסורת הזהר	דרך אמת
א) ורוח אחד לכל, (קהלת ג) ח"ג קנז: ב) וכעצם השמים לטוהר, (שמות כ"ד) לעיל דף מ"א ציון ב'	ט) הול.

וש"נ. ג) לאתגליא כסתימו דעינא, ח"א צז. בס"ת. ח"ב כג: מג: ד) מתגלגלא—בגלגולא, ח"א צז. בס"ת. ז"ח יתרו ל"ג טג שכט. עי' לעיל בראשית א' דף ע"ו ציון ה' וש"נ.

חלופי גרסאות: ו נ"א נתיב נעיץ. כ נ"א הדא איהו ההוא רוחא דאקרי זהר. זהר דלא אשתני לעלמין וקיימא בחדותא תדיר דלא אתערב גווניי באוחרא ואיהו עצם ולא אשתני וגו' (אה"ל). ג נ"א ל"ג וקיימא עד דלא אשתני. ד נ"א אתערב. ס נ"א ולא. ו נ"א דאקשי. ז נ"א בסתימו.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — הסולם — היכל ב' חוד

עמוד אחד שקומתו עולה עד אמצעו של היכל האחר שלמעלה ממנו, ואיהו נקיב ונעיץ מתתא לעילא לאתדבקא רוחא ברוחא וכן עד לעילא מכלהו למהוי כלהו רוחא חדא וכו', וכן העמוד נוקב הגגות של כל ז' ההיכלות ועומד בהם ממטה למעלה, שעל ידו מתדבקים הרוחות זה בזה, וכן עולים למעלה מכל ההיכלות הללו, בכדי שהרוחות יתיחדו ויהיו כולם כרוח אחד, כמ"ש ורוח אחד לכל. וענין העמוד הזה, שכל העליות תלויות בו כבר נתבאר היטב לעיל דף י"ד אות כ"ז.

היכל ב' חוד

עג) היכלא תניינא, כתיב וכעצם השמים לטוהר הכא איהו ההוא רוחא דאקרי זהר, וקיימא בחוורתא תדיר: היכל הב' כתוב עליו וכעצם השמים לטוהר, כאן הוא הרוח הנקרא זהר, ועומד בגוון לבן תמיד, כלומר שנמצא תמיד באור החסדים, המכונה לבן, דלא אתערבו גווניו באחרא, ואיהו עצם, דלא אשתני לעלמין, שאינו מתערב בגוון אחר חוץ מהלבן, והוא נקרא עצם, ואינו משתנה לעולם.

פירוש, כי יש ד' גוונים ברוח הזה שהם לבן אדום ירוק שחור. דהיינו ד' הבחינות חו"ב תו"מ, ובבחינת ו"ק נקראים חו"ג תו"מ כנודע.

(דפו"י דף מ"ב ע"א)

אמנם כל גווניו סתומים ואינם מאירים, חוץ מהגוון לבן שבו ושאר הגוונים שבו נכללים ומתערבים בהגוון לבן שבו. וז"ש וקיימא בחוורתא תדיר, כי אינו ניכר בו רק הגוון לבן. אמנם לפעמים מאירים בו כל ד' הגוונים שבו, והיינו רק בדרך גלגול, כמ"ש להלן, שפירושו, שאינו מתעכב ועומד על שום בחינה מהד' בחינות שבו, אלא כמו דבר ענול המתגלגל ואינו עומד, עד שבא על בחינת לבן שבו ושם הוא עומד. וז"ש דלא אתערבו גווניו באחרא, דהיינו אפילו בעת הגלגול, שהרוח מתגלגל ובא על כל ד' גווניו, אינם מתערבים גווניו להכלל ולבא בשום גוון לעמוד שם, אלא רק בגוון לבן שבו, ואיהו עצם, דלא אשתני לעלמין ורוח הזה נקרא עצם, ואינו משתנה לעולם, פירוש אפילו בעת שמאיר בכל ד' בחינותיו, דהיינו בדרך הגלגול, הוא מאיר כן רק בשביל התחתונים.

דא לאו איהו באתגליא הכי לאתנצצא כאחרא דא קשי לאתגליא: רוח הזה אינו בגלוי כל כך להתנוצץ, כאחרים הוא קשה להתגלות, כי כל גווניו מעורבים ונכללים בגוון לבן שבו כנ"ל בדיבור הסמוך. כסתימו דעינא דכד מתגלגלא אזדהר ונציץ בגלגולא ודא

סלקא, [ו] מגלגל בגלגולא, וגלי ליה, ואתקשר בהדיה, [ג] בקשורא [ד] דחוורתא דעינא [ה] גו גוון אחרא דאיהו דקיק מניה דשארי עלוי.

עד) מתגלגלא רוחא דא, מגו רוחא דלתתא, נהורא [ח] דלתתא אסחר לגלגלא [ט] נהורא דא ואתנהיר, ולא יכיל לאתנהרא עד [ז] דאחיד תתאה ביה ואתקשר בהדיה, וכדין אנהיר ואחיד בנהורא דלתתא, [ח] דהוא כליל, ולא אשתני כלל, אלא אתגליא בגיניה, בגלגולא דיליה.

עה) וכד נהורא דא מתגלגלא, נטיל נהורא אחרא לסטר שמאלא, ואתגלגלא בהדיה, ואסתחר עמיה, ורזא דא כתיב [א] חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן. זכאה איהו מאן דידע [ט] לגלאה נהורין.

מסורת הזהר

א) חמוקי יריכיך, (שה"ש ז') ח"א מה. ח"ב רמז. ת"ז תקי. י"ח להו.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א ומגלגל. ונ"א לגלגל. [ג] נ"א כקשורא. [ד] נ"א דחזותא. [ה] נ"א ל"ג גו. [ח] נ"א נהורא דלתתא ומגלגל (אה"ל). [ט] נ"א ומגלגל נהורא. [ז] נ"א עד דלא אחיד. [ח] נ"א דהא. ונ"א דהוה נהיר כליל. ונ"א דהוא נהיר כליל. ונ"א דהוה נהיר דהוא כליל. [ט] נ"א לגלגלא. ונ"א לגלגלאה.

ז' היכלות דאו"א דבריאה **הסולם** היכל ב' הוד

אוף הכי, וכמו הסתום שבעין, דהיינו השחור שבעין, ששם כח הראיה, אשר, כשמתגלגל מזדהר ומתנוצץ עם גלגולו, כלומר בכל מקום שרוצה לראות הוא מגלגל את ד' גוונין שבעין לאותו מקום, ואי אפשר לראות בדרך אחר, כן דרך הרוח הזה שאינו מזדהר ואינו מאיר כי אם בדרך גלגול, דהיינו בעת שמגלה הארת ד' בחינותיו, אינו מתעכב ועומד על הארת שום בחינה שבו, אלא מתגלגל עליהם והם מתנוצצים עד שבא לבחינת אור הלבן שבו ושם הוא עומד ומתקיים, ובינתים נתגלו כל ד' בחינותיו. בגין דכד ההוא רוחא קדמאה סלקא מגלגל בגלגולא וגלי ליה, משום שבעת שרוח הא' דהיינו לבנת הספיר, עולה אל הרוח שבכאן לקבל הארתו, הוא מגלגל אותו ומגלה הארתו עם גלגולו, ואז הוא מקבל ממנו מכל ד' בחינותיו, אבל ואתקשר בהדיה בקשורא דחוורתא דעינא גו גוון אחרא דאיהו דקיק מניה דשארי עלוי ומתקשר עמו בהקשר של הלבן שבעין כלומר אחר שקבל מכל ד' גוויניו נשאר מקושר רק בהלבן שבו, בתוך גוון אחר היותר דק ממנו השורה על הרוח הזה, דהיינו בתוך הארת הרוח שבהיכל הג' נצח, המאיר בגוון לבן שברוח הזה של היכל הב'. שהוא גוון דק מאד עד שאינו ניכר בו שום גוון כמ"ש להלן בהיכל הג'.

(דפו"י דף מ"ב ע"א)

עד) מתגלגלא רוחא דא מגו רוחא דלתתא נהורא דלתתא אסחר לגלגלא נהורא דא ואתנהיר:

רוח הזה מתגלגל מכח רוח התחתון דהיינו לבנת הספיר שעלה אליו, כי אור התחתון מסבב הגלגול של אור הרוח הזה, ואז הוא מאיר. ולא יכיל לאתנהרא עד דאחיד תתאה ביה ואתקשר בהדיה, וכדין אנהיר ואחיד בנהורא דלתתא דהוא כליל, ואין רוח הזה יכול להאיר עד שנאחז בו רוח התחתון ומתקשר עמו, ואז הוא מאיר ונאחז באור הרוח התחתון שהוא כולל. כלומר, שכל הארתו נאחז ברוח התחתון, ולא כלום כלפי עצמו, ולא אשתני כלל, אלא אתגליא בגיניה בגלגולא דיליה, וכלפי עצמו אינו משתנה כלל, כי נשאר באור הלבן, אלא שנתגלה בהגלגול שלו רק בשביל התחתון בלבד.

עה) וכד נהורא דא מתגלגלא, נטיל נהורא אחרא לסטר שמאלא ואתגלגלא בהדיה ואסתחר עמיה: וכשאור הזה מתגלגל נוסע אור אחר לצד שמאל ומתגלגל עמו ומסתובב עמו. פירוש, כי רוח הזה כלול זכר ונקבה כמו הרוח דלבנת הספיר (כנ"ל דף מ"א ד"ה מנהורא) וע"כ יש בו ב' אורות אור הזכר לימין ואור הנקבה לשמאל. ורזא דא חמוקי ירכיך וגו', וזה סוד הכתוב חמוקי ירכיך וגו' כי נצח והוד נקראים

עו) רוחא אחרא ג אתכליל בהדיה ואסתחר ד ונהיר סחרניה, בגוון תכלא וחוור, ההוא חוור אתקשר בחוור דא, וההוא תכלא אתקשר בסומקא דנהורא תתאה, דלסטר שמאלא, ואתכלילו דא בדא, והוו חד, ואקרון עצם השמים, וכל מה דלתתא, וההוא היכלא דלתתא, כלא אתכליל הכא, ובגין דכלא אתכליל הכא, אתקרי עצם השמים.

עז) מכללא דנהורין אלין אתבריאו אינון שרפים, דשית גדפין, כד"א א שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד, כלהו בשש, בגין

מסורת הזהר

א) שרפים עומדים ממעל לו, (ישעיה ו') ח"ב קסז: קלט. קמז: קסט. קע. רלג. ח"ג לט. מז. עט: קח: רכב: רלו. ת"ז תקי יוד כו. תקי י"ג כז: תקי כ"א נא. תקי כ"ב סד, תקי כ"ה ע. תקי מ"ב פא: תקי ס"ט קג:

חלופי גרסאות: ג נ"א אתכליל בהדיה נהורין ואנהיר סחרניה וגו' (אה"ל). ד נ"א ואנהיר. וג"א נהורין.

ז' חיכלות דאו"א דבריאה הסולם היכל ב' חור

יכין כנודע, ובשביל שהאורות הללו קשים להתגלות (כנ"ל באות ע"ד) והם תמיד נסתרים זולת בעת עלית רוח התחתון המגלגל אותו כנ"ל, ע"כ מכנה אותם הכתוב חמוקי ירכיך, שהם חמוקים וגנוזים. זכאה איהו מאן דידע לגלאה נהורין, אשרי האיש שיודע לגלות האורות, דהיינו שיודע להעלות כאן את הרוח שבהיכל התחתון, המגלגל ומגלה את האורות שבכאן.

עו) רוחא אחרא אתכליל בהדיה ואסתחר ונהיר סחרניה בגוון תכלא וחוור: רוח אחר נכלל עמו ומסתובב ומאיר מסביב לו במראה תכלת ולבן. פירוש כמו שיש ב' רוחות זכר ונקבה בהיכל הא', שהזכר נק' ספירא והנוקבא לבנה, כן בהיכל הב' הזה יש ב' רוחות זכר ונקבה, שהזכר נקרא זהר, וכן נקרא עצם כנ"ל, והנקבה היא הרוח שבכאן הנקרא שמים כמ"ש להלן. ההוא חוור אתקשר בחוור דא, וההוא תכלא אתקשר בסומקא דנהורא תתאה דלסטר שמאלא, הלבן שברוח הזה מתקשר באור הלבן שברוח הנ"ל הנק' עצם, והתכלת שברוח הזה מתקשר בגוון אדום שבאור רוח התחתון לבנה, העומד בהיכל הא' לצד שמאל. פירוש, כי תכלת ה"ס דינא קשיא, כי ביאורו דשצי ומכלה לכלא, וסומקא הוא דינא רפיא, כי גבורות הבינה מכונה אדום כנודע. ולהיות היכל הב' הזה בחינת הוד שהוא קו שמאל, ע"כ הגבורות שבו הוא בחינת תכלת, אבל הוא מתמתק בהגבורות של הרוח שבהיכל יסוד שעלה אליו, שלהיותו בחינת קו אמצעי הגבורות שלו אדום.

(דפו"י דף מ"ב ע"א)

ואתכלילו דא בדא והוו חד ואקרון עצם השמים: וב' רוחות הנ"ל נכללים זה בזה ונעשו אחד, ונקראים שניהם ביחד עצם השמים. וכל מה דלתתא, וההוא היכלא דלתתא, כלא אתכליל הכא, וכל המציאות שיש למטה מהיכל הזה בבי"ע עם המציאות שבהיכל התחתון, יסוד, כולם נכללים כאן בהיכל הזה הוד, ובגין דכלא אתכליל הכא, אתקרי עצם השמים, ומשום שכולם נכללים כאן בהיכל הזה ע"כ נקרא ההיכל עצם השמים. שיורה על העצמות של השמים שכולל כל המציאות.

עז) מכללא דנהורין אלין, אתבריאו אנון שרפים דשית גדפין כד"א שרפים עומדים וגו': מהתכללות האורות האלו, דהיינו מזווגם, נבראו שרפים האלו שיש לכל אחד שש כנפים, כמ"ש שרפים וגו' שש כנפים לאחד. כלהו בשש, בגין דכלהו מעצם השמים, כולם הם בשש כנפים, משום שכולם הם מהיכל עצם השמים הזה. פירוש כי היכל הזה נחשב לג"ר, כלפי היכל התחתון, שהם חב"ד חג"ת עד החזה, כי חג"ת הם ג"ר דגופא כנודע, ולפיכך יש להם להשרפים שש כנפים כנגד שש ספירות חב"ד חג"ת, אבל היכל התחתון נחשב רק לבחינת נהי"ם כלפי היכל הזה עצם השמים, וע"כ אין להחיה אשר שם כי אם ד' כנפים כנגד ד' הספירות נהי"ם.

אלין

דכלהו ס) מעצם השמים. אלין אינון דאוקידו לאינון דלא חיישי על יקרא דמאריהון, ורזא דאשתמש בתגא חלף. מאן דקארי ותני שית סדרי א משנה, דא הוא מאן דידע לסדרא ולקשרא קשורא יחודא דמאריה, ס כדקא יאות, אלין אינון דמקדשין שמא קדישא דמאריהון בכל יומא תדיר.

עח) כד מתגלגלין ב נהורין, נפק ג מנייהו, נהירו דחד חיוותא, ד דאיהי קיימא ה ורמיא, על ד' חיוון, שליטין על קמאי, ו דכלילו לון בגווייהו, ובאלין, כד נטלין אתכפיין שרפים תתאי, נחשים דנפקי מגו ההוא נחש שרף, דגרים מותא לכל עלמא.

עט) אלין חיוון אנפי נשר, מסתכלן לגבי ההוא חיותא, נשרא עלאה

דרך אמת

ס) שהיכל זה הוא עצם השמים פירוש לפי שהוא עצמי מלמעלה למטה.

מסורת הזהר

א) משנה, ח"א כו. ח"ג רמא. ז"ח חקת נ שט.

חלופי גרסאות: ס נ"א כדקיאות. ב נ"א נהרין. ג נ"א ל"ג מנייהו. ונ"א נפק בחדי מנייהו. ד נ"א דאיהו. ה נ"א ורמיז, ונ"א ורמין. ו נ"א דכליל.

ז היכלות דאו"א דבריאה

הסולם

היכל ב' הוד

אלין אנון דאוקידו לאינון דלא חיישי על יקרא דמאריהון, ורזא דאשתמש בתגא חלף, אלו השרפים הם השורפים לכל אלו שאינם חוששים לכבוד רבונם, כלומר שעוסקים בבחינת ג"ר, והסוד הוא, כל המשתמש בכתר חלף ועבר מהעולם. כי השרפים הנ"ל שורפים אותו. מאן דקארי ותני שית סדרי משנה דא הוא מאן דידע לסדרא ולקשרא קשורא יחודא דמאריה כדקא יאות, כל הקורא ושונה שש סדרי משנה, זה הוא היודע לסדר ולקשר יחוד רבונו כראוי. אלין אנון דמקדשין שמא קדישא דמאריהון בכל יומא תדיר, אלו הם המקדשים שמו הקדוש של רבונם בכל יום תמיד. פירוש, מי שיודע לשנות שש סדרי משנה במובנה הפנימי על פי הסוד, הוא היודע קשרי היחוד שבהיכל הזה, ויכול להמשיך הארת הג"ר באופן שלא יהיה נשרף על ידי השרפים אשר שם, והוא יכול לקדש שמו הגדול ית' בכל יום ותמיד.

עח) כד מתגלגלן נהורין נפק מנייהו נהירו דחד חיוותא, דאיהו קיימא ורמיא על ד' חיוון: כשהאורות מתגלגלים יוצא ונולד מהם, אור של חיה אחת שהיא עומדת ומוטלת על ארבע חיות. שליטין על קמאי דכלילו לון בגווייהו, והן שולטות על הראשונים דהיינו על השרפים הנ"ל, משום שהן כוללות אותם בתוכן, כלומר להיותן נמשכים מאור הגלגול, ע"כ הן מתוקנות ביותר והן שולטות

(דפו"י דף מ"ב ע"א)

על השרפים וממתיקות כח הדין והאש שבהם, ובאלין כד נטלין, אתכפיין שרפי תתאי נחשים דנפקי מגו ההוא נחש שרף דגרים מותא לכל עלמא, וחיות האלו כשהן נוסעות, דהיינו בהתגלות אור הגלגול עליהן, נכנעים שרפים התחתונים, ואינם יכולים להזיק, שהם הנחשים שיצאו ונולדו מנחש שרף ההוא, שגרם מות לכל בני העולם, דהיינו נחש הקדמוני.

עט) אלין חיוון אנפי נשר, מסתכלן לגבי ההוא חיותא נשרא עלאה דעלייהו, כד"א דרך הנשר בשמים: אלו החיות הן מפני נשר, ומסתכלים לקבל שפעם, אל חיה ההיא שעליהם, שהיא נשר העליון, כמ"ש דרך הנשר בשמים, שרומז על חיה החיא הנמצאת בהיכל עצם השמים, שהיא נשר. רוחא דא שלטא על כלא, ואומרו דרך הנשר בשמים ואינו אומר בעצם השמים, הוא משום שרוח הזה שמים שולט על הכל, בעת גלגול האורות. ואם היה שולט רוחא דעצם בעת גלגול האורות, היה פני החיה פני אריה כמו החיה שבהיכל א', כי רוחא דעצם קיימא בחוורתא תדיר, שהוא אור החסדים ופני אריה. אלא משום שרוחא דשמים שולט על הכל, ורוח הזה כליל ב' גוונין חוור ותכלת שהם חסד וגבורה, וע"כ החיה הנולדת מאור הגלגול הוא פני נשר, הממוזג מחסד וגבורה. כי פני אריה הוא חסד, ופני שור גבורה ופני נשר ממוזג מחסד וגבורה יחד.

ההיא

דעלייהו, כד"א א דרך הנשר בשמים, רוחא דא שלטא על כלא, ההיא חיוותא ו דרמיא על כלהו אסתכייא לעילא, וכלהו ב לגביה.

פ) כלהו כד נטלין מזדעזעין כמה חיילין, ג מנהון נהירין מנהון ד מתתברי ה מקיומיהון, ב ואוקידון לון בנורא, ו ואתיין ומתחדשן כמלקדמין, כלהו עאלין תחות ז ההוא חיותא, מסתרין תחות גדפהא, לאכללא לון לעילא.

פא) אינון ד' חיוון *) סלקין כד רוחא אזדהר בגו ההוא חיוותא. ארבע

מסורת הזהר

א) דרך הנשר בשמים, (משלי ל') ח"ב פו, ח"ג רצח, ז"ח יתרו לא טד שלא, תק"ח צז טב שכח. ק"ב טא שפד. ק"ג טג שמא. ב) ואוקידון—ומתחדשין כמלקדמין, ח"א יט. מ.: ח"ב קמד: ח"ג ריז.

חלופי גרסאות: ו נ"א דרמיז ב נ"א לגבה. ג נ"א מנהון נציצי. ד נ"א מסתכרי. ה נ"א מאימתהון ונ"א מקמיהון. ונ"א מאמהון. ונ"א מימיהון ו נ"א ותבין. ז נ"א אלין.

ז' חיכלות דאו"א דבריאה — המולם — היכל ב' חור

ההיא חיוותא דרמיא על כלהו אסתכייא לעילא וכלהו לגבה, חיה ההוא המוטלת על כל החיות הארבע, היא מסתכלת למעלה הרוח הנק' שמים, וכל ד' החיות מסתכלות ומקבלות שפען מן אותה החיה.

פ) כלהו כד נטלין מזדעזעין כמה חיילין מנהון נהירין מנהון מתתברי מקיומיהון, כולן בעת שהן נוסעות, דהיינו כשאור הגלגול מאיר בהם, מזדעזעים כמה צבאות, חלק מהם מאירים על ידיהן, וחלק מהם נשברים ממעמדם. ואוקידון לון בנורא, ואתיין ומתחדשן כמלקדמין, הארת החיות שורפת אותם באש, ואח"כ חוזרים ומתחדשים כמקודם. פירוש ב' הארות נמשכות בעת נסיעת החיות אל התחתונים מהם, א) לכל הצבאות שהם כדאים לקבל מהן. ב) לאלו הצבאות שאינם כדאים לקבל מהם, והם נשרפים על ידיהן והם אלו המלאכים המובאים לעיל דף כ"ז אות מ"ו דפתחין שירתא ומתעברן בנור דליק ותבין ומתחדשין כמלקדמין ע"ש. כלהו עאלין תחות ההוא חיותא מסתרין תחות גדפהא לאכללא לון לעילא: כל הצבאות שלמטה נכנסים תחת חיה הזו, ומסתתרים תחת כנפיה, להכלל בה למעלה.

פא) אינון ד' חיוון סלקין כד רוחא אזדהר בגו ההוא חיוותא אלו ד' חיות עולות כשהרוח עצם השמים מאיר בתוך חיה העליונה שלמעלה מהן. ד' גלגלין לכל חד וחד, גלגלא חדא אסתכי לסטר מזרח תלת סמכין נטלין ליה ואסתכיין

(דפו"י דף מ"ב ע"א *) מ"ב ע"ב)

לאמצעיתא וכו': ד' גלגלים יש לכל חיה וחיה מד' החיות, גלגל אחד מסתכל לצד מזרח. ג' אדנים נושאים אותו, ומסתכלים להחיה שבאמצע ד' הגלגלים. וכן גלגל א' לצד מערב וכו' וגלגל א' לצד דרום וכו' וגלגל א' לצד צפון וכו'.

פירוש, כי בעת שד' החיות עולות לחיה העליונה, מתפשטת כל חיה וחיה לפרצוף שלם, שמחזה ולמעלה יש לה ד' פנים אריה שור נשר אדם, שהם חו"ב תו"מ, לד' רוחות העולם מזרח מערב דרום צפון, והם הנקראים ד' גלגלים, ומחזה ולמטה יש לה רק ג' פנים אריה שור נשר, כי פני אדם חסר שם (כנ"ל דף מ"ו ד"ה ביאור) אמנם הם מקבלים פני אדם ע"י התכללות בהזווג שמחזה ולמעלה בסוד שנא"ן (כנ"ל בבראשית דף פ"ו ד"ה שנאן ע"ש בכל ההמשך) והם נכללות בכל הד' פנים אשר שם, ואפילו מפני אדם, אלא שנבחן שמקבלים רק ט"ס ראשונות, שהם אריה שור נשר, מכל פנים, דהיינו אריה שור נשר שבאריה, וכן אריה שור נשר שבשור, ואריה שור נשר שבנשר, ואריה שור נשר שבפני אדם, באופן שמצד א' נכללים מכל ד' הפנים, שהרי יש להם אריה שור נשר שהם ט"ס ראשונות אפילו בפני אדם, אמנם מצד הב' חסר להם בכל מקום בחינת המלכות שה"ס פני אדם כי אין להם רק ט"ס ראשונות מהם בלבד. ולפיכך נבחן שלכל גלגל מד' הגלגלים דהיינו לכל פנים ופנים מד' הפנים אריה שור נשר אדם שמחזה ולמעלה יש ג' סמכין אריה שור נשר, כמבואר, באופן שכל חיה

מתפשטת

גלגלין לכל חד וחד, גלגלא חדא אסתכי לסטר מזרח, תלת סמכין נטלין ו ליה, ואסתכיין לאמצעיתא. וגלגלא חדא אסתכי לסטר מערב, ותלת סמכין נטלין כ ליה ואסתכיין לאמצעיתא. וגלגלא חדא אסתכי לסטר דרום ותלת סמכין נטלין ג ליה ואסתכיין לאמצעיתא. וגלגלא ד אחרא אסתכי לסטר צפון ותלת סמכין נטלין ה ליה ואסתכיין לאמצעיתא: וכלהו סמכין תריסר, נטלין מגו אמצעיתא. וההוא אמצעיתא סגיר ו ופתח. וכל גלגלא וגלגלא כד נטלא קלא אשתמע בכלהו רקיעין.

פב) אלין ארבע ז חיוון כלהו ח מתלבשן דא בדא, ועאלין אינון אופנים דלתתא, בגו ט אלין חיוון י דלעילא, כלילן יא אלין באלין, רוחא דא דאתכליל באינון רוחין, מלהטא וסלקא לאתאחדא לעילא. ולאתקשרא יב ברעותא דבר נש זכאה, בההיא צלותא דצלי, דכד סלקא ועאלת בההוא היכלא נטיל כלא, וכלהו נטלין בהדה, ואתכלילו דא בדא, עד דאתכלילו בההוא רוחא, וההוא רוחא נטלא ברעותא דקשורא דיחודא דצלותא דמיחדא כלא, יג עד דמטו כלהו להיכלא תליתאה, כלילן דא בדא יד כדקדמאי, א טו אשא במיא, ומיא באשא, רוחא בעפרא ועפרא ברוחא, מזרח במערב, מערב במזרח, צפון בדרום, דרום בצפון.

מסורת הזהר

א) אשא–מיא–רוחא–עפרא, ח"ב כג: כד. עט. פא. רט. ח"ג רכה. רנה. רסא. ת"ז בהקדמה ח. תקי ע. קלב. ז"ח בראשית ו. טד שיג. יוד טא שטז. ט"ז טב של. יתרו לי"ג טא שכ. תק"ח קי"ד טב שמה. קי"ט טב שמ.

חלופי גרסאות: ו נ"א לה. כ נ"א לה. ג נ"א לה. ד נ"א חדא. ה נ"א לה. ו נ"א ופתיח. ז נ"א חיון דלעילא. ח נ"א אשתלבן. ט נ"א אשתלבו. י נ"א לי"ג דלעילא. יא נ"א נ"א לי"ב אלין. יב נ"א וקיימא לאתאחדא ולאתקשרא. יג נ"א עד דאיכללו גביה ההוא רוחא עד וגו' (אה"ל). יד נ"א כקדמאי. טו נ"א שאשא.

מתפשטת לד' גלגלים מחזה ולמעלה ולי"ב סמכין מחזה ולמטה, אשר כל גלגל יש לו פנים מיוחד מאריה שור נשר אדם ורוח מיוחד ממזרח מערב דרום צפון, אבל הסמכין, מתוך שבאים מהתכללות הזווג על ידי עליה למחזה ולמעלה, הרי הם מקבלים מכל הד' פנים שבד' הגלגלים אשר שם, בבת אחת, וע"כ הם מסתכלים לאמצעיתא, דהיינו להחיה הכוללת את כולם ולא לשום צד מד' הגלגלים.

וזהו אמרו וכלהו סמכין תריסר נטלין מגו אמצעיתא, וכל שנים עשרה סמכין נוסעים מכח החיה הכוללת שבאמצע, ולא לשום צד של הגלגלים כנ"ל. וההוא אמצעיתא סגיר ופתח, והחיה האמצעית היא סוגרת ופותחת כלומר היא השולטת על כולם שהיא סוגרת האורות מלהאיר ופותחת אותם. וכל גלגלא וגלגלא כד נטלא, קלא אשתמע בכלהו רקיעין, וכל גלגל

(דפו"י דף מ"ב ע"ב)

וגלגל בעת שנוסע נשמע קולו בכל הרקיעים.

פב) אלין ארבע חיוון כלהו אשתלבן דא בדא ועאלין אינון אופנים דלתתא בגו אלין חיוון דלעילא כלילן אלין באלין: אלו ארבע חיות כולם, משתלבות זו בזו, והאופנים שלמטה מהיכל הא', נכנסים בתוך אלו החיות שלמעלה, שבהיכל הב', כלולים אלו באלו. רוחא דא דאתכליל באנון רוחין מלהטא וסלקא לאתאחדא לעילא, ולאתקשרא ברעותא דבר נש זכאה, בההיא צלותא דצלי, הרוח הזה שבכאן שנכלל בהרוחות שלמטה מהיכל הא', הוא מתלהט ועולה להתאחז למעלה בהיכל הג', ולהתקשר בהרצון של אדם צדיק, באותה התפלה שהתפלל דכד סלקא ועאלת בההוא היכלא נטיל כלא וכלהו נטלין בהדה, כי כשהתפלה עולה ונכנסת בהיכל ההוא הב', היא לוקחת כולם עמה, וכולם נוסעים עמה, דהיינו כל המציאות שבהיכל הא' והב', ואתכלילו

והכי [ח] הני כלהו מתקשרן [ב] דא בדא, ומתאחדן דא בדא, ומשלבן [ג] דא עם דא, וכן כמה חיילין ומשריין דאתאחדו [ד] לתתא ואתערבו באינון תתאי עד דמטו [א] לכבא [ה] דצדק, ותמן כמה [ב] ממנן על עלמא.

פג) וכד רוחא דא [ו] דאתכליל מכלהו, וכלהו כלילן ביה, סליק ואתאחד ועאל, בגו היכלא תליתאה, [ז] עד דאתאחד ברוחא דתמן, בגו ההוא [ג] עמודא דקאים באמצעיתא, וכדין כלא אשתלים עד הכא, כדקא יאות. וכלהו רוחא חדא, כליל מכלא, ושלים מכלא, כד"א [ד] ורוח אחד [ח] לכל הכא הכרעה לאתדבקא במאריה.

פד [ח]) **היכלא תליתאה:** היכלא דא, איהו היכלא, דההוא רוחא דאקרי נגה, רוחא דא, איהו דכייא, בריר מכלהו, לית ליה גוון

דרך אמת

[ח]) נלח

מסורת הזהר

א) **ככבא דצדק,** ח"ג רנא: רפא: רפז. ת"ז תק' ע' קכח: עי' לעיל דף מ"ז ציון א' וש"נ. ב) **ממנן על עלמא,** ח"א יז: כ: כא. קא: קיא: קיט.: ח"ב ו: יוד. יח. יט. לב: מו. מח: מט: נ.: נד: קל. קעה. רא.: רב. ריג: רלב. רמג: רמד.: ח"ג ח. קפה. רעב: שה: ג) **עמודא דקאים באמצעיתא,** לעיל דף י"ד ציון ב' ד) **ורוח אחד לכל,** לעיל דף מ"ט ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות: ח נ"א והני ול"ג והכי. ונ"א ל"ג הני. ב נ"א דא עם דא ול"ג בדא ומתאחדן דא בדא. ג נ"א דא בדא ול"ג עם. ד נ"א דנחתו. ונ"א דנחתין. ה נ"א צדק. ו נ"א אתכליל. ז נ"א ועד. ח נ"א להנה.

ז' היכלות דאו"א דבריאה

הסולם

היכל ב' הוד

דא בדא עד דאתכלילו בההוא רוחא, ונכללים זה בזה עד שכולם נכללים ברוח ההוא שבכאן, **וההוא רוחא נטלא ברעותא דקשורא דיחודא דצלותא דמיחדא כלא עד דמטו כלהו להיכלא תליתאה.** ורוח ההוא הנכלל מכולם נוסע בכח הרצון שבקשר היחוד של התפלה המיחד הכל, עד שמגיעים כולם להיכל הג', **כלילן דא בדא כדקדמאי** נכללים זה בזה כמו הראשונים, כלומר כמו בחינות הראשונות של היכל הא', שנכללו זה בזה בעת עלותם להיכל הב' (כנ"ל דף מ"ח אות ע"א) שאומר שם שהיו כלולים **אשא במיא ומיא באשא רוחא בעפרא ועפרא ברוחא מזרח במערב וכו' והכי הנהו כלהו מתקשרן דא בדא ומתאחדן דא בדא ומשלבן דא בדא,** וכן אלו שבכאן מתקשרים כולם זה בזה, ומתאחזים זה בזה ומשולבים זה בזה.

וכן כמה חיילין ומשריין דאתאחדו לתתא ואתערבו באנון תתאי עד דמטי לכבא דצדק ותמן כמה ממנן על עלמא, וכן כמה צבאות ומחנות יורדים מכאן ולמטה ומתערבים ומאירים באלו מלאכים התחתונים עד שמגיעים בהארתם לכבב הנקרא צדק. **ששם עומדים כמה ממונים של העולם, המקבלים הארה הזאת ומשפיעים להעולם.**

(דפו"י דף מ"ב ע"ב)

פג) **וכד רוחא דא דאתכליל מכלהו וכלהו כלילן ביה, סליק ואתאחד ועאל בגו היכלא תליתאה,** וכשהרוח הזה שבכאן, הנכלל מכל התחתונים ממנו וכולם כלולים בו, עולה ונאחז ונכנס בתוך היכל הג' **עד דאתאחד ברוחא דתמן בגו ההוא עמודא דקאים באמצעיתא, וכדין כלא אשתלים עד הכא כדקא יאות,** עד שנאחז בהרוח שבהיכל הג', בתוך העמוד העומד באמצע ההיכל, אז נשלם הכל כראוי עד כאן. כי אלו ג' היכלות שהם נצח הוד יסוד שמחזה דכללות ולמטה, הם כולם שלמות אחד, הנקראים עי"מ דאחורים (כמ"ש במראות הסולם כאן דף ל"ט אות י"א) וז"ש **וכלהו רוחא חדא כליל מכלא ושלים מכלא, כד"א ורוח אחד לכל,** ונעשו כולם רוח אחד הכלול מכולם ונשלם מכולם, כמ"ש ורוח אחד לכל. **הכא הכרעה לאתדבקא במאריה,** כאן סוד ההכרעה בכדי להתדבק ברבונו. וענין הכרעה יתבאר להלן בהיכל הד'.

היכל ג' נצח

פד) **היכלא תליתאה, היכלא דא איהו היכלא דההוא רוחא דאקרי נגה.** היכל הג', היכל זה, הוא ההיכל של הרוח הנקרא נגה. **רוחא דא איהו דכייא בריר מכלהו לית ליה גוון דאתחזי בגה לאו חוור** וכו', רוח הזה

דאתחזי ביה, לאו חוור, ולאו ירוק, ולאו אוכם, ולא סומק. ובגין כך אקרי טוהר, דכייא, ברירא מכל אלין תתאין, ואע"ג דאיהו דכייא מכלא, לא אתחזי, עד דאלין תתאי מתגלגלן [ו]ואחידן ביה, ועאלין [ז]בגויה. כיון דעאלין בגויה, כדין אחזי נהוריה, ולא גוון חד מכלהו.

פה) כד אשתלם האי רוחא, מכלהו תתאי, אפיק מניה נהורא, דכליל [ח]בתלת נהורין, אינון תרין נהורין, סלקין ונחתין, ונצצין. בההוא נצוצא אתחזון [ט]עשרין ותרין נהורין, משניין דא מן דא, וכלהו חד נהורא, ועאלין בגו ההוא חד נהורא, [י]וההוא נהורא כליל לון.

פו) ולא נהיר, בר בזמנא דאלין נהורין דלתתא סלקין, וההוא רעותא דצלותא נטיל לכלהו, כדין ההוא נהורא נפיק מגו ההוא [יא]רוחא, אתנהיר

דרך אמת

ט) עי' ברוך גדול וכו'.

חלופי גרסאות: ו) נ"א ואחידן וכראן ונ"א וברכאן. ז) נ"א ביה. ח) נ"א יוד (ד"ז). ט) נ"א ההוא. י) נ"א נוגה.

הזה הוא טהור, ברור יותר מכל הרוחין שלמטה ממנו, אין שום גוון נראה בו לא לבן לא ירוק לא שחור לא אדום, ובגין כך אקרי טוהר, דכייא ברירא מכל אלין תתאין. ומשום זה נק' בשם טוהר להיותו טהור וברור יותר מכל התחתונים ממנו. ואע"ג דאיהו דכייא מכלא, לא אתחזי עד דאלין מתגלגלן ואחידן ביה ועאלין בגויה, ואע"פ שהוא טהור מכולם אין הארתו נראה עד שהתחתונים מהיכל הב' מתגלגלים באור הגלגול (כנ"ל דף מ"ט ד"ה דא) ונאחזים בו, בהרוח שבכאן. ונכנסים בתוכו. כיון דאעלו בגויה כדין אחזי נהוריה ולא גוון חד מכלהו, אחר שהתחתונים נכנסים בתוכו, הוא מראה את אורו, ואין בו שום גוון מכל אלו התחתונים שנכנסו בו.

פה) כד אשתלים האי רוחא מכלהו תתאי אפיק מניה נהורא דכליל בתלת נהורין: כשהרוח נשלם מכל התחתונים שעלו אליו, הוציא מתוכו אור אחד הכולל ג' אורות, כלומר שכולל בתוכו האורות של כל ג' היכלות נצח הוד יסוד, אינון תרין נהורין סלקין ונחתין ונצצין, ב' אורות, הם עולים ויורדים ומתנוצצים, דהיינו ב' אורות התחתונים דב' היכלות הוד ויסוד, אבל אור העליון של היכל הנצח עולה ואינו יורד למטה. בההוא נצוצא אתחזון עשרין ותרין נהורין

(דפו"י דף מ"ב ע"ב)

משניין דא מן דא וכלהו חד נהורא, בהתנוצצות ההיא נראה כ"ב אורות משונים זה מזה, שכולם נעשים אור אחד, ועאלין בגו ההוא חד נהורא, וההוא נהורא כליל לון, והכ"ב אורות אחר שנעשו אחד, הם עולים ונכנסים בתוך אור האחד העליון של היכל הנצח, ואור הזה כולל אותם. ודע שיש כאן לפנינו ב' גרסאות שהמעתיקים ערבבו אותם בהספר, א) הוא הגרסא שבכאן, המתחלת מן כד אשתלים האי רוחא עד המלות וההוא נהורא כליל לון. ב) הוא המתחלת, ולא נהיר בר בזמנא וכו' שבדיבור הסמוך, עד המלות לבתר מתהדרין וכלילן בההוא נהורא. כן נראה לי, אבל לא מצאתי זה בשום מקום.)

פו) ולא נהיר בר בזמנא דאלין נהורין דלתתא סלקין, וההוא רעותא דצלותא נטיל לכלהו, והרוח שבכאן אינו מאיר, רק בעת שהאורות התחתונים מב' היכלות שלמטה עולים אליו, ורצון ההוא של הצדיקים הכלול בהתפלה נושא את כולם, כדין ההוא נהורא נפיק מגו ההוא רוחא, אתנהיר ההוא נהורא ואפיק אלין תרין נהורין נצצין, אז יוצא ונולד אור ההוא מתוך הרוח שבכאן, דהיינו נהורא דכליל בתלת הנ"ל, ואור ההוא מאיר ומוציא מתוכו ב' אורות מתנוצצים, דהיינו אנון תרין נהורין סלקין ונחתין הנ"ל. ואתחזון כחושבן כ"ב אתוון דאורייתא, לבתר מתהדרין וכלילן בההוא נהורא, ונראים האורות כחשבון כ"ב אותיות התורה, ואחר כך

ההוא נהורא, ואפיק אלין תרין נהורין, נצצין, ואתחזון כחושבן * כ״ב אתוון דאורייתא. לבתר מתהדרין וכלילן בההוא נהורא.

פז) [ו]כל אינון נהורין תתאי, [ז]כלהון כלילן בהני [ח]נהורין וכלהו בנהורא דא. האי נהורא איהו כליל, בגו ההוא רוחא, וההוא רוחא, קיימא בהיכלא תליתאה דא, ולא קאים לאתישבא, אלא בגו היכלא רביעאה, דתיאובתיה לסלקא [ט]לגויה.

פח) אלין נהורין דנפקו מגו ההוא רוחא, כד [י]מנצצין, מתחברן כלהו נהורין [יא]דנצצן. בשעתא דנפקי מגו ההוא נהורא חדא, [יב]ודחקין לאתנצצא, נפקי מנייהו חד [יג]חיותא קדישא רברבא, דיוקנהא כחיזו דכל אינון *) שאר חיותא, דיוקנא דאריה ודיוקנא דנשר כלילן כחדא, ואתעבידו בה חד דיוקנא מנייהו.

פט) [יד] תחות האי חיותא, אית ד׳ אופנין עלאין, [טו]כחיזו דתרשיש, מרקמן

מסורת הזהר

א) כ״כ אתוון, ח״א קנט: ח״ב קלב, קעד. קפו רה, רלה, ח״ג רכ. ז״ח שה״ש סי״ו טג שמו טד שג. ב) תחות— ד׳ אופנין, ח״א מא.

חלופי גרסאות: ו נ״א כל אינון תתאי, נהורין תתאין כלהו כלילן וגו׳ (אה״ל). וג״א כל אינון (תתאי) נהורין, באינון (נהורין) כלהון, כלילן (תתאי) וכלהו וגו׳. ח נ״א תתאי בהני נהורין, ג נ״א נהורין תתאין. ד נ״א לגביה. ה נ״א מנצצן. ו נ״א מציצין. ז נ״א ודחיין. ח נ״א חד (יוד) (ד״ז). ט נ״א חיזו דלהון כחיזו דתרשיש (אה״ל).

יז היכלות דאו״א דבריאה

הסולם

היכל ג׳ נצח

חוזרים ונכללים כאחד באור ההוא שהוליד אותם. (וכבר רמזתי שהדיבור שבכאן הוא גרסא אחרת, או אפשר שגליון היה והמעתיקים הכניסוה בפנים הספר.)

פז) כל אנון נהורין תתאי כלהון כלילן בהני נהורין, וכלהו בנהורא דא,

כל אלו האורות התחתונים כלולים כולם בכ״ב נהורין, וכולם יחד באור הזה שהוליד הכ״ב נהורין. האי נהורא איהו כליל בההוא רוחא, וההוא רוחא קיימא בהיכלא תליתאה דא, ואור הזה כלול ברוח ההוא, שהולידו, ורוח ההוא עומד בהיכל השלישי הזה. ולא קאים לאתישבא אלא בגו היכלא רביעאה דתיאובתיה לסלקא לגויה, ואינו עומד להתישב, אלא בתוך היכל הד׳, ת״ח, שחשקו לעלות לתוכו.

פח) אלין נהורין דנפקו מגו ההוא רוחא כד מנצצין מתחברן כלהו נהורין דנצצן: אלו האורות היוצאים מתוך הרוח שבכאן, דהיינו האור דכליל בתלת, ותרין נהורין תתאין דסלקין ונחתין, וכ״ב נהורין, הנה בעת שהם מתנוצצים מתחברים כאחד כל האורות המתנוצצים. כלומר אע״פ שהם הרבה בחינות משונות מ״מ בעת התנוצצות מתחברים להארה אחת.

בשעתא דנפקי מגו ההוא נהורא חדא,

(דפו״י דף מ״ב ע״ב *) מ״ג ע״א)

ודחקין לאתנצצא, נפקי מנייהו חד חיותא קדישא רברבא, בעת שב׳ אורות התחתונים מהיכלות דהוד ויסוד, יוצאים מאור האחד של היכל הנצח, (כנ״ל באות פ״ה) ודוחקים בהמסך בסוד זווג דהכאה, כדי להתנוצץ, דהיינו להעלות אור חוזר להלביש את אור ישר היורד ממעלה למטה, נולד ויוצא מהם חיה אחת קדישה וגדולה, דיוקנהא כחיזו דכל אינון שאר חיותא, דיוקנא דאריה ודיוקנא דנשר כלילן כחדא, ודמות החיה, היא כדמות כל שאר החיות, דהיינו מהיכל הא׳ ומהיכל הב׳, שמשם באו ב׳ האורות שהולידו את החיה, שהם, פני אריה שבהיכל הא׳, ופני נשר, שבהיכל הב׳, וכלולים יחד, ואתעבידו בה חד דיוקנא מנייהו, ונעשו בה, מהם צורה אחת. כלומר שב׳ הצורות דאריה ונשר נתמזגו בהחיה לצורה אחת. ומה שאינו נראה בהחיה שום צורה מהיכל הנצח, הוא משום שברוח הזה שבכאן לית גוון דאתחזי ביה, (כנ״ל באות פ״ד) וע״כ אינו נמשך ממנו שום צורה, ועוד, כי אור הנצח אינו נמשך עם ב׳ נהורין להאיר למטה, (כנ״ל דף נ״ו ד״ה כד)

פט) תחות האי חיותא אית ד׳ אופנין עלאין

בכלילו דכל גווני׳. ושית מאה אלף [ו]רבוא׳ כלהו בגוויהו׳ ואלין ד׳ אופנים [ג] בתמניא [ג] גדפין כלהו׳ וכלהו נפקין מגו נהירו דההוא חיותא׳ דשלטא עלייהו׳ [ד] בשעתא דנציץ ההוא נהורא׳ מפקא חיילין חיילין [ה] אלין׳.

צ) ואלין ד׳ דתחותה קיימין בד׳ סטרין דעלמא׳ בד׳ [ו]אנפין כל חד וחד׳ תרין אנפין מסתכלן לגבי ההוא חיותא׳ ותרין אנפין מחפיין בגדפייהו׳ מאינון נהורין [ז] דנצצן דלא יכלין לאסתכלא׳.

חלופי גרסאות: [ו] נ״א רברבן. ונ״א רבות. [ג] נ״א בתמנין. [ג] נ״א אנפין. ונ״א אלפין. [ד] נ״א ובשעתא. [ה] נ״א ל״ג אלין. [ו] נ״א גדפין. [ז] נ״א מנצצן.

[ז] חיכלות דאו״א דבריאה — הסולם — חיכל ג׳ נצח

עלאין כחיזו דתרשיש מרקמן בכלילו דכל גווני׳: תחת החיה הזו׳ יש ד׳ אופנים עליונים, כמראה התרשיש, מרוקמים בכללות מכל ד׳ הגווני׳: לבן אדום ירוק שחור. פירוש, כי אלו ד׳ האופנים הם בחינת מחזה ולמטה של חיה האחת הנ״ל וע״כ אומר תחות האי חיוותא, כי כל מקום שנאמר תחת פירושו מחזה ולמטה של אותו מדרגה, והם ארבעה, להיותם התפשטות מארבע הספירות חו״ב תו״מ של החיה׳ אמנם כל אופן ואופן כלול מכל הד׳, וע״כ אומר מרקמן בכלילו דכל גווני׳ שכל אחד מהם כלול מכל ארבעה הגווני׳ חו״ב תו״מ.

ושית מאה אלף רבוא כלהו בגווייהו׳.

ושש מאות אלף אורות כולם הם בתוכם. והיינו לאפוקי מד׳ האופנים שבהיכל היסוד (לעיל דף מ״ד אות ס״ז) שיש להם י״ג מאות רבוא שיורה על הארת חכמה המקובלת מי״ג מדות דא״א שמקומם בהאופנים שמחזה ולמטה. (ע״ש בהסולם) אבל בהאופנים שבכאן אע״פ שהם מחזה ולמטה מ״מ אינם מאירים בי״ג מאות רבוא, דהיינו בהארת חכמה אלא רק בשש מאות אלף רבוא, שיורה על הארת או״א עלאין בחסדים מכוסים, המאיר בשש הספירות חב״ד חג״ת שמחזה ולמעלה, דהיינו בהחיה שעליהם, והם שש מאות להיותם בחינת בינה שספירותיה בסוד מאות, כי היכלות הללו כולם בחינת בינה הם, והם שש מאות אלף להיות מקובלים מאו״א שספירותיהם בסוד אלף. והם שש מאות רבוא להיות בהם הארת חכמה סתימאה דא״א (כנ״ל במראות הסולם דף ל״ו ד״ה ולפיכך ע״ש) וע״כ הם שש מאות אלף רבוא, והטעם שאינם מאירים במספר י״ג, הוא, כי כל היכל נצח הוא בחינת ג״ר ואפילו האופנים נחשבים כבחינת מחזה ולמעלה. (דפו״י דף מ״ג ע״א)

אמנם על ידי אור הגלגול מן היכלות התחתונים מתפשטים גם האופנים בעת ההוא למספר י״ג, וכל אופן יש לו י״ב סמכין וחד דכליל לון, כמ״ש לפנינו. ואין זה אלא ע״י הארת הגלגול, אבל בקביעות אינם מאירים אלא במספר שש מאות אלף רבוא. כמבואר.

ואלין ד׳ אופנים בתמניא גדפין כלהו׳,

ואלו ד׳ האופנים הם כולם בשמונה כנפים. והטעם יתבאר להלן בדיבור הסמוך. וכלהו נפקין מגו נהירו דההוא חיוותא דשלטא עלייהו׳, וכל אלו הבחינות שבאופנים יוצאות מאור החיה שעליהם השולטת עליהם, בשעתא דנציץ ההוא נהורא מפקא חיילין חיילין אלין׳, בעת שאור החיה מתנוצץ, דהיינו בעת שהארת הגלגול מאיר בהם, יוצאים כל הצבאות הללו.

צ) ואלין ד׳ דתחותה קיימין בד׳ סטרין דעלמא׳ בד׳ אנפין כל חד וחד׳,

ואלו ד׳ האופנים שמתחת החיה, עומדים לד׳ רוחות העולם. מזרח מערב וכו׳. בכל אחד ואחד ד׳ פנים. תרין אנפין מסתכלן לגבי ההוא חיוותא ותרין אנפין מחפיין בגדפייהו מאינון נהורין דנצצן דלא יכלין לאסתכלא׳, בב׳ פנים הם מסתכלים אל החיה שעליהם, וב׳ פנים מכסים בכנפיהם, משום האורות המתנוצצים עליהם, שאינם יכולים להסתכל בהם.

פירוש, כי אלו ג׳ היכלות מאירים עי״מ דאחורים, שהיכל היסוד מאיר בחינת עיבור יניקה שהם ו״ק חסר מוחין דג״ר, וב׳ היכלות נצח והוד מאירים המוחין דג״ר, היכל הוד מאיר הו״ק דג״ר, והנצח ג״ר דג״ר. כמ״ש במראות הסולם כאן (דף מ׳ ד״ה והנה) ונודע שבחינת ג״ר דג״ר אינם מאירים כלל אלא רק הו״ק

צא) בכל זמנא [ב]דנטלי, אלין, [א] בד' גלגלין [ג]ותריסר סמכין כקדמאי, אתעביד מההוא זיעא דלהון, כמה חיילין ומשריין, דכלהו משבחין ומזמרי דלא משתככי לעלמין, ולאלין לית [ג]לון שעורא.

מסורת הזהר

א) בד' גלגלין וי"ב סמכין, ח"א מא: מב:

חלופי גרסאות: [ב] נ"א דנטלין. ג נ"א ותרין. ג נ"א ל"ג לון.

ז' חיכלות דאו"א דבריאה **הסולם** חיכל ג' נצח

דג"ר בלבד. ועכ"ז אי אפשר שיצאו ו"ק דג"ר בלי הג"ר דג"ר, (כנ"ל בבראשית א' דף פ' ד"ה אמנם) ותנה מקום יציאת המוחין הוא בחיכל הנצח בלבד. ולפיכך יוצאים הג"ר וו"ק דג"ר ביחד בשלמות בהיכל הנצח, אבל רק הו"ק דג"ר מקובלים ובאים להיכל ההוד והג"ר דג"ר נעלמים. כמ"ש שם באורך.

וזה אמרו תרין אנפין מסתכלן לגבי ההוא חיוותא, כי הפנים הם בחינת ג"ר, ויש בהם חו"ב תו"מ, הנקראים ד' אנפין, שהחו"ב הם ג"ר דג"ר, ותו"מ הם ו"ק דג"ר, ואומר שב' פנים מסתכלים ומקבלים מהחיה שעליה, והיינו תפארת ומלכות שבהם, שהם ו"ק דג"ר המקובלים. ותרין אנפין מחפיין בגדפייהו וב' פנים מתכסים בכנפיהם, והיינו חו"ב שבהם, שהם ג"ר דג"ר שאינם מקובלים, וז"ש, מאינון נהורין דנצצן דלא יכלין לאסתכלא דהיינו הנהורין דג"ר דג"ר, שאינם יכולים להסתכל בהם ולקבלם, ע"כ הם מכסים בכנפיהם את ב' הפנים חו"ב שבהם שלא יקבלו משם.

ומטעם זה, אומר, ואלין ד' אופנים בתמניא גדפין כלהו, כי השרפים שבהיכל ההוד יש להם שית גדפין, בשתים יכסה פניו, ובשתים יכסה רגליו, ובשתים יעופף. ואין להם ד' כנפים בהפנים שלהם אלא ב' כנפים בלבד, כי להיותם בחינת הוד, צריכים לכסות כל ד' הפנים שלהם, ואין להם ב' פנים גלוים כמו האופנים שבהיכל הנצח. אבל האופנים שבכאן שהם במקום יציאת המוחין, וצריכים לקבל הו"ק דג"ר שישפיעו להשרפים שבהיכל ההוד, ע"כ יש להם בהכרח ב' פנים גלוים שהם תו"מ, ומשום זה יש להם שמונה גדפין. דהיינו ב' גדפין יתירים. אשר בעת התנוצצות הם פתוחים בכדי לקבל הו"ק דג"ר בשביל היכל ההוד. ושלא בעת ההתנוצצות גם הם מכוסים.

(דפו"י דף מ"ג ע"א)

צא) **בכל זמנא דנטלי אלין בד' גלגלין ותריסר סמכין כקדמאי אתעביד מההוא זיעא דלהון כמה חיילין ומשריין:** בכל פעם שהאופנים האלו נוסעים, בד' גלגלין וי"ב סמכין בכל אופן ואופן, כמו הראשונים שבהיכל היסוד, דהיינו בעת שאור הגלגול מאיר בהם, נעשה אז מהזיעה שלהם כמה צבאות ומחנות, **דכלהו משבחין ומזמרי דלא משתככי לעלמין, ולאלין לית לון שיעורא,** שכולם משבחים ומזמרים, ואינם פוסקים שירתם לעולם. וצבאות האלו אין להם שיעור.

ביאור הדברים. כי סוד השירה והזמרה היא המשכת המוחין, ולפי שיעור הארת המוחין כן שיעור שירות ותשבחות שמזמרים. ונודע שהמוחין נמשכים בדרך ג' קוין, שקו ימין ה"ס מים וחסדים, וקו שמאל ה"ס חכמה בלי חסדים, שאין התחתונים יכולים לקבלו והוא להם אש שורף. ואלו ב' הקוין הם במחלוקת זה עם זה, עד שנמשך קו הג' המקיים את שניהם על ידו שמלביש אותם זה בזה, (כנ"ל דף מ"ג ד"ה וזה אמרו עש"ה)

וז"ס הזיעה שהחיות מזיעים בעת שמגיע להם אור הגלגול ונוסעות על ד' הגלגלים וי"ב הסמכין. כי אז צריכים להזהר מאד לקבל המוחין בבחינת קו אמצעי, ואם נוטים משהו לצד שמאל, תכף נמשך להם משם אש שורף בסבת הנטיה. וכיון שאינם יכולים לצמצם כל כך, נמצאים עושים פעם נטיה יתירה לצד שמאל וממשיכים בזה ניצוץ אש שורף, ואז תכף נוטים עצמם בכח לצד ימין כדי לבא משם לבחינת קו אמצעי. וממשיכים עם נטיה זו אור חסדים. וכן הם מנענעים עצמם תמיד פעם לימין ופעם לשמאל כי קשה להם לצמצם עצמם בקו אמצעי כראוי. והנה אלו הנטיות שמצד שמאל ה"ס זיעת החיות, שמהם מתקבץ ונמשך נהר דינור. ומאלו הנטיות לצד ימין

נבראו

צב) ארבע פתחין אית להיכלא דא, לארבע סטרין דעלמא, עשר ממנן [ב] בכל פתחא ופתחא, ובזמנא דכלהו די בגו היכלין דלתתא, ואינון היכלין סלקין ברעו דצלותא דכייא, כלהו פתחין פתחין, עד דכלילן כלהו, אלין באלין, ומשלבין אלין באלין, ועאלין כלהו, ממנן [ג] גו ממנן, [ג] משריין גו משריין, אופנים בחיות, [ד] וחיות באופנים באלין אופנים, נהורין בנהורין רוחא ברוחא, עד דעאלו ברוחא דא.

צג) בהיכלא דא, אית דוכתא חדא, כחיזו דדהבא דנציץ, ותמן [ה] גניזין כמה חיילין ומשריין, דלא סלקין ולא מתעטרין לעילא, אלא, בשעתא דכל אלין קשרין קשירן, [ו] והיכל נטיל לאתעטרא, כלהון נפקין מליין בדינא, ואקרון

חלופי גרסאות: [ב] נ"א לכל. [ג] נ"א ל"ג גו ממנן. [ג] נ"א משריין ואופנים בחיות וחיות באופנים ואופנים וחיות באלין וכו'. [ד] נ"א וחיות ואופנים באלין. ונ"א ל"ג באלין אופנים (אה"ל). [ה] נ"א גנזין. [ו] נ"א והיכל נוגה.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — המולם — היכל ג' נצח

נבראו מהם אלו צבאות ומחנות מלאכים דכלהו משבחין ומזמרי דלא משתככי לעלמין, כי מתוך שהם נמשכים מהנטיות לצד ימין, שהוא חסד, אין שום כח יוכל להפסיק את שירתם. וכן ולאלין לית לון שיעורא, כי מוחין דחסדים נבחנים לבלי מספר (כנ"ל בהקדמת הזהר דף כ"ג ד"ה וזה).

צב) ארבע פתחין אית להיכלא דא לארבע סטרין דעלמא, עשר ממנן בכל פתחא ופתחא, ד' פתחים יש בהיכל זה לד' רוחות העולם, עשרה ממונים הם בכל פתח ופתח. אשר תפקידם הוא, ובזמנא דכלהו די בגו היכלין דלתתא, ואינון היכלין סלקין ברעו דצלותא דכיא כלהו פתחין פתחין, ובעת, שהנמצאים כולם שבתוך היכלות התחתונים, יסוד והוד, והיכלות עצמם, עולים להיכל שבכאן, בכח הרצון שבתפלה הטהורה, אז הממונים הנ"ל פותחים לפניהם את הפתחים שבהיכל הזה. עד דכלילן כלהו אלין באלין ומשלבין אלין באלין ועאלין כלהו ממנן גו ממנן משריין גו משריין, עד שנכללים אלו באלו ומשתלבים אלו באלו, ונכנסים כולם זב"ז, ממונים בממונים מחנות במחנות אופנים בחיות וחיות באופנים, באלין אופנים נהורין בנהורין רוחא ברוחא עד דעאלו ברוחא דא, אופנים בחיות וכו' ובאלו אופנים נכללים אורות באורות, שהם פנים דאתחזון בפנים דלא אתחזון, ורוח ברוח עד שנכנסים כולם בהרוח שבהיכל זה. (דפו"י דף מ"ג ע"א)

צג) בהיכלא דא אית דוכתא חדא, כחיזו דדהבא דנציץ, ותמן גניזין כמה חיילין ומשריין דלא סלקין ולא מתעטרין לעילא: בהיכל הזה יש מקום אחד שמראהו כמראה זהב שמתנוצץ, כלומר ששם מקום קבוץ של הגבורות, הממותקות המכונים זהב. והארת האו"ח שלו נק' ניצוץ. ושם גנוזים כמה צבאות ומחנות מלאכים שאינם עולים ואינם מתעטרים למעלה, כלומר שאינם עולים להיכלות העליונות לקבל ג"ר הנק' עטרות, ונשארים תמיד במקומם בהיכל זה. אלא בשעתא דכל אלו קשרין קשירן, והיכל נטיל לאתעטרא כלהו נפקן מליין בדינא, אלא בשעה שכל המדרגות קושרים קשרים דהיינו שנכללים ומתיחדים זב"ז, והיכל זה, נצח, נוסע להתעטר בג"ר, אז כולם, דהיינו כל המלאכים הגנוזים במקום הנ"ל, יוצאים ממקום גניזתם מלאים בדינים, כלפי המקטרגים על ישראל, ויכולים ישראל לקבל שפע דג"ר בלי פחד מאחיזת החיצונים. ואקרון מארי תריסין, שליחן בעלמא, מגו מארי דינין די בהיכלא רביעאה, והם נקראים בעלי המגינים, להיותם מגינים על ישראל, והם שליחים בעולם מן בעלי הדין שבהיכל הרביעי. כי שם יושבים ושוקלים מעשי התחתונים אם לכף חובה אם לכף זכות, כמ"ש להלן במקומו, ואחר שישראל יוצאים זכאים ע"י הבית דין אשר שם נמסר זה אל השליחים הללו, להגין עליהם.

מארי תריסין שליחן בעלמא, מגו מארי דינין די בהיכלא רביעאה, בהאי דוכתא תליין, בארבע סטרין, שית מאה אלף רבוון [ו]מגינים דדהבא לכל סטר וסטר, וכן לתתא מנייהו שורין מקפן [ז]ואנון שתין.

צד) [ג]וכל הני מגינים, כלהו מגיחין קרבין סייפין ורומחין לבר, בכל אינון שליחי דינין דעלמא, עד דמטו דרגין בדרגין [א] לככבא [ד]דמאדים, וכדין היכלא סלקא ואתעטרת בההוא רוחא בכל אינון חיילין, ואשתאר ההוא דוכתא באתריה, וההוא דוכתא אקרי תא הרצים, אינון שליחין [ה]מרהטי לאשלמא דינין ופרענין בכל סטרי עלמא.

צה) כד [ו]סלקא צלותא [ז]נטיל כל הני נהורין ומשריין וקשר קשרין ואתכלילו כלהו כחדא, עד [ח]דאתקשר רוחא ברוחא ואינון חד, ועאלו גו ההוא עמודא

מסורת הזהר

א) ככבא דמאדים, לעיל דף מ"ז ציון א' ושם.

חלופי גרסאות: ו נ"א מגנים. ז נ"א ל"ג ואינון שתין. ג נ"א ואינון שירין לכל הני (אה"ל). ד נ"א מאדים. ה נ"א מרהטין. ו נ"א סלק. ז נ"א ונטיל. ח נ"א דאתקשר היכל בהיכל.

בהאי דוכתא תליין בארבע סטרין שית מאה אלף רבבן מגינים דדהבא לכל סטר וסטר: במקום הזה תלוים בד' צדדיו, שש מאות רבבות מגיני זהב לכל צד וצד.

וכן לתתא מנייהו שורין מקפן ואנון שתין, וכן יש למטה מהם, שורות מקיפים במגיני זהב והם ששים. כלומר שמאירים בהם ב' בחי' ו"ק, א) ו"ק דישסו"ת שעלו עם או"א לראש א"א, ומבחינתם הם שש מאה אלף רבוא, שש מאה הם ו"ק דישסו"ת שספירותיו בסוד מאות, אלף הם מצד או"א שספירותיו בסוד אלף, ורבבות הם מצד א"א שספירותיו בסוד רבבות. ב) היינו ו"ק דז"א המקבלים מישסו"ת, ומבחינתו הם רק ששים בלבד, כי ספירות דז"א הם בסוד עשרות.

צד) וכל הני מגינים כלהו מגיחין קרבין סייפין ורומחין לבר בכך אנון שליחי דינין דעלמא עד דמטו דרגין בדרגין לככבא דמאדים: וכל אלו המגינים עושים מלחמה כולם לחוץ מההיכל בחרבות ורמחים, בכל אלו שלוחי הדין שבעולם, ומבערים אותם, עד שמגיע הארת המדרגות בהמדרגות שלמטה ומגיעים לככב לכת הנק' מאדים. שמשם מגיעים הפעולות לעוה"ז.

וכדין היכלא סלקא ואתעטרת בההוא רוחא בכל אינון חיילין, (דפו"י דף מ"ג ע"א)

ואשתאר ההוא דוכתא באתריה: ואז עולה ההיכל להיכל הרביעי ומתעטר בהרוח ובכל אלו הצבאות אשר שם, ואותו מקום, עם המארי תריסין ומגיני הזהב, נשאר במקומו ואינו עולה למעלה עם ההיכל. כנ"ל. וההוא דוכתא אקרי תא הרצים, אינון שליחין מרהטי לאשלמא דינין ופורענין בכל סטרי עלמא, ואותו המקום נקרא תא הרצים, כי אלו השליחים שבו, רצים לגמור הדינים והעונשים לשונאי ישראל שבכל רוחות העולם. פירוש, כי אלו השליחים גנוזים באותו מקום כנ"ל, אלא בשעתא וכו' והיכל נטיל לאתעטרא כלהון נפקין וכו' הרי ששעת פעולתם להגין על ישראל אינה רק ברגע עלית ההיכל אל ההיכל שלמעלה ממנו, כי אח"כ שוב נגנזים. ולפיכך הם רצים וממהרים בשליחותם שיספיקו לכלות כל המסטרגים מטרם שיעלה ההיכל. ומטעם זה נק' המקום בשם תא הרצים.

צה) כד סלקא צלותא נטיל כל הני נהורין ומשריין וקשר קשרין ואתכלילו כלהו כחדא, עם עליית התפילה, נוסעים כל אלו האורות והמחנות, וקושרים קשרים, ונכללים כולם כאחד, עד דאתקשר רוחא ברוחא ואינון חד, ועאלו גו ההוא עמודא לאתכללא ברוחא דהיכל רביעאה, עד שנקשר רוח של היכל התחתון ברוח של

לאתכללא ברוחא דהיכלא [ס] רביעאה. זכאה חולקיה מאן דידע רזא דמאריה [כ] וארים דגליה באתר דאצטריך.

צו) ות"ח כלא אצטריך דא לדא, ודא לדא, [ג] לאשלמא דא עם דא [ר] ולאתנהרא דא בדא, עד דסליק כלא לאתר דאצטריך שלימו. מתתא בקדמיתא [ה] ומלעילא לבתר, וכדין איהו שלימו בכל סטרין ואשתלים כלא כדקא יאות.

צז) מאן דידע רזין אלין ועביד שלימו, דא איהו מתדבק במאריה [ו] ובטיל [ז] כל גזרין קשין, ואיהו אעטר למאריה ומשיך ברכאן על עלמא, ודא איהו בר נש [ח] דאקרי [ט] צדיקא עמודא דעלמא, וצלותיה לא אהדר ריקנייא, וחולקיה בעלמא דאתי ואיהו בחושבן בני מהימנותא.

צח) ת"ח כל הני היכלין, וכל הני חיותא וכל הני חילין וכל הני נהורין וכל הני רוחין כלהו [י] אצטריכו דא [יא] לדא בגין לאשתלמא מתתא [יב] ולאשתלמא [יג] לבתר מלעילא. [יד] אלין היכלין [טו] אינון מתדבקין דא בדא.

צט) וכלהו [טז] כגוונין [יז] דעינא [יח] מתדבקין דא עם דא, כל מה די בגווייהו,

חלופי גרסאות: ס נ"א בהיכלא דא ול"ג רביעאה. כ נ"א דמאריה ואשלים חולקיה. ג נ"א לאשתלמא. ד נ"א ולאתחברא. ה נ"א ומלעיל. ו נ"א יבטיל. ז נ"א לכל. ח נ"א דאיקרי. ט נ"א ל"ג צדיקא. י נ"א אצטריך יא נ"א בדא. יב נ"א ולאשלמא. יג נ"א בתר. יד נ"א אינון. טו נ"א אלין. טז נ"א כגוונא. יז נ"א דלעילא. יח נ"א מתדבקן.

זי היכלות דאו"א דבריאה — הסולם — היכל ג' נצח

היכל זה ונעשו אחד, ונכנסים כולם תוך העמוד שבאמצע ההיכל, ועולים בכחו להתכלל בהרוח שבהיכל הרביעי העליון עליהם. זכאה חולקיה מאן דידע רזא דמאריה וארים דגליה באתר דאצטריך, אשרי חלקו מי שיודע סוד רבונו, ומרים דגלו במקום שצריך.

צו) ות"ח כלא אצטריך דא לדא ודא לדא לאשלמא דא עם דא ולאתנהרא דא בדא: ובוא וראה כל המדרגות כולם, צריכים זה לזה וזה לזה, להשלים האחד עם חברו, ולהאיר אחד בחברו, עד דסליק כלא לאתר דאצטריך שלימו, מתתא בקדמיתא ומלעילא לבתר עד שכולם עולים להמקום שצריך שלימות, מתחילה עולים מלמטה, להשלים המקום העליון, ואח"כ יורדים מלמעלה למטה להשלים התחתונים, וכדין איהו שלימו בכל סטרין ואשתלים כלא כדקא יאות, ואז נעשה שלימות מכל הצדדים, וכולם נשלמים כראוי.

צז) מאן דידע רזין אלין ועביד שלימו, דא איהו מתדבק במאריה ובטיל כל גזרין קשין: מי שיודע סודות הללו ועושה השלמות הנ"ל למעלה ולמטה, זה הוא מתדבק ברבונו ומבטל כל גזרות הקשות, ואיהו אעטר למאריה ומשיך ברכאן על עלמא, ודא הוא בר נש דאקרי צדיקא עמודא דעלמא, והוא מעטר לרבונו דהיינו שממשיך ג"ר לז"א, וממשיך ברכות אל העולם, וזהו האדם הנקרא צדיק עמוד העולם, כלומר שהעולם עומד ומתקיים בשבילו. וצלותיה לא אהדר ריקניא, וחולקיה בעלמא דאתי, ואיהו בחושבן בני מהימנותא, ותפלתו אינה חוזרת ריקם, כלומר שנענה על כל תפלותיו, וחלקו הוא בעולם הבא, והוא בחשבון בעלי האמונה. כלומר, שהוא נכנס בחשבון בעלי האמונה הנמצאים בעולם.

צח) ת"ח כל הני היכלין, וכל הני חיותא וכו' וכל הני נהורין, וכל הני רוחין: בוא וראה, כל אלו ההיכלות, וכל אלו החיות, וכל אלו הצבאות, וכל אלו האורות, וכל אלו הרוחות, כלהו אצטריכו דא לדא בגין לאשתלמא מתתא ולאשלמא לבתר מלעילא, כולם צריכים זה לזה בכדי שהעליונים ישתלמו ע"י העלאת מ"ן מלמטה, ואח"כ ישתלמו התחתונים ע"י הורדת מ"ד מלמעלה, אלין היכלין אינון מתדבקין דא בדא, היכלות האלו מתדבקים זה בזה.

צט) וכלהו כגוונין דעינא מתדבקין דא עם דא: וכולם מתדבקים זה עם זה כמו חצבעים שבעין, כל מה די בגווייהו אינון

(דפו"י דף מ"ג ע"א)

אינון [ו]כההוא חיזו דמתחזיא בסתימו, [ב]כד מתגלגלא עינא, ואתחזי ההוא [ג]זהרא נציץ: וההוא מה דלא אתחזי [ד]בההוא גלגולא, איהו ההוא רוחא דשלטא על כלא. ובגין כך קיימא דא בדא, [ה]דרגין על [ו]דרגין עד דאתעטר כלא *) כדקא יאות.

ק) ות"ח, אלמלא כל אינון גוונין דעינא, דאתחזיין כד אסתים עינא ואתגלגלא [ז]בגלגלא, לא אתחזון אינון גוונין דזהרן, ואלמלא אינון גוונין, לא אתדבק ההוא דסתים דשלטא עלייהו: אשתכח דכלא תלייא דא בדא, [ח]ואתקשר דא בדא.

קא) [ט]כד אתכליל כלא כחדא בהיכלא תליתאה, ורעותא דצלותא סלקא לאתעטרא בהיכלא רביעאה, כדין כלא חד, ורעותא חדא, וקישורא חדא, [י]הכא השתחואה לאתרצאה במאריה.

קב) [יא]**היכלא רביעאה:** היכלא דא, איהו משניא [יב]מכלהו, [יג]ארבע היכלין לדא, דא לגו מן דא, וכלהו חד היכלא, הכא איהו

דרך אמת

[יא]) גבורה.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א בההוא. [ב] נ"א ל"ג כד. [ג] נ"א נהרא. [ד] נ"א אתחזי ביה. [ה] נ"א ודרגין. [ו] נ"א ודרגין על דרגין ודרגין על דרגין. [ז] נ"א בגלגולא. [ח] נ"א ומתקשר. [ט] נ"א עד. [י] נ"א ל"ג הכא. [יא] נ"א מכלהו ארבע, וארבע היכלין לדא. [יב] נ"א תלת היכלין דא לגו מן דא.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — היכל ג' נצח

כהאי חיזו דמתחזיא בסתימו כד מתגלגלא עינא, כל מה שבהם הם כמראה הנראה בהסתום שבעין בעת שהעין מתגלגל, ואתחזי ההוא זהרא נציץ, וההוא מה דלא אתחזי ביה בההוא גלגולא, איהו ההוא רוחא דשלטא על כלא, ונראה אז זהר ההוא המתנוצץ, ואותו שאינו נראה בו בגלגול הזה, הוא הרוח ההוא השולט על הכל, דהיינו הרוח שבהיכל זה. וביאור הדברים תמצא לעיל (בדף נ"ו ד"ה כד). ובגין כך קיימא כו' דרגין על דרגין עד דאתעטר כלא כדקא יאות, ומשום זה, עומדים כולם מדרגות על מדרגות, כלומר שהאחת תלויה בחברתה, עד שהכל מתעטר כראוי.

ק) ות"ח אלמלא כל אינון גוונין דעינא דאתחזיין כד אסתים עינא ואתגלגלא בגלגלא: ובוא וראה אלמלא כל אלו הצבעים שבעין שנראים בעת שסוגרים העין ומתגלגלת בגלגול לא אתחזיין אינון גוונין דזהרן, לא היו נראים אלו הצבעים המאירים. ואלמלא אינון גוונין לא אתדבק ההוא דסתים דשלטא עלייהו ואלמלא אלו הצבעים המאירים, לא היה מתדבק בהראיה, אותו הסתום

(דפו"י דף מ"ג ע"א *) מ"ג ע"ב)

שבעין השולט על כולם אשתכח דכלא תליא דא בדא ואתקשר דא בדא, נמצא שכולם תלוים זה בזה ונקשרים זה בזה.

קא) כד אתכליל כלא כחדא בהיכלא תליתאה, ורעותא דצלותא סלקא ואתעטרא בהיכלא רביעאה כאשר נכללו כולם כאחד בהיכל השלישי, והרצון שבהתפלה עולה להתעטר בהיכל הרביעי, כדין כלא חד ורעותא חדא וקישורא חדא, אז נעשו כולם אחד, רצון אחד, וקשר אחד. הכא השתחואה לאתרצאה במאריה, כאן הוא בחינת השתחואה להתרצות לרבונו. וענין השתחואה יתבאר בע"ה להלן.

היכל הרביעי, גבורה

קב) היכלא רביעאה: היכלא דא איהו משניא מכלהו, ד' היכלין לדא, דא לגו מן דא וכלהו חד היכלא: היכל הרביעי, היכל זה הוא משונה מכל ההיכלות, כי ארבעה היכלות בו זה לפנים מזה, וכולם היכל אחד. ומבאר לפנינו שאלו ד' היכלות הם ד' בתי דינים, האחד הפנימי הוא לדיני נפשות, וג' ב"ד הם שמסביב לו הם לשאר דינים. ומה שהיכל זה הוא גבורה ולא ת"ת, יתבאר להלן.

הרא

רוחא, דאקרי א זכות, באתר דא מתהפך זכות דכל בני עלמא, רוחא דא נטיל כלא.
קג) מניה נפקו ב שבעין ג נהורין, כלהו מנצצן, וכלהו בעגולא, דלא מתפשטי כאלין אחרנין, ד מתדבקין דא בדא, ונהירין דא בדא אחידן דא בדא.

מסורת הזהר

א) זכות, ח"ב ו. רנא. ז"ח יתרו ל"ו טג שיד. ב) שבעין נהורין, (ע' סנהדרין) ח"ב רנא. ח"ג כ. רלו: רמה: ת"ז תק' כ"א נ: תק' ע' קכז: (ע"ב סנהדרין) ח"א רמא. ח"ב ו. ז"ח יתרו ל"ו טג שיג.

חלופי גרסאות: ג נ"א סנהדרין. ד נ"א מתדבקן.

הכא איהו רוחא דאקרי זכות באתר דא מתהפך זכות דכל בני עלמא, רוחא דא נטיל כלא: כאן הוא הרוח הנקרא זכות, כי במקום הזה מתהפכים חובות של כל בני העולם לזכות, רוח הזה לוקח הכל. **כלומר מי שזכה בו זוכה להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות.**

סג) מניה נפקו ע' נהורין כלהו מנצצן וכלהו בעגולא דלא מתפשטי כאלין אחרנין: מן הרוח הזה, זכות, יוצאים ע' אורות, כולם מתנוצצים בבת אחת, וכולם מאירים בבחינת עגולים, כי אינם מתפשטים להאיר ממעלה למטה כמו אורות האחרים.

מתדבקין דא בדא, ונהירין דא בדא, אחידן דא בדא האורות מתדבקין זה בזה, ומאירים זה בזה, ונאחזים זה בזה. **מתדבקן** יורה שיש ביניהם השואת הצורה, כי דבקות הרוחני אינה אלא השואת הצורה. **ונהורין דא בדא,** יורה אשר האורות מתערבים זה בזה להאיר ביחד כאחד. **ואחידן דא בדא,** יורה שצריכים זה לזה, שלא יוכלו להאיר זה בלי זה, ואם היה חסר אחד מהם לא היו יכלו להאיר. **כל זכיין דעלמא קמי אלין נהורין קיימין כל** זכויות העולם נמצאות לפני אורות הללו. כלומר לאורם רואים איך כל חובות העולם מתהפכים לכף זכות.

ביאור הדברים כי אמרו חז"ל לא היה שמחה לפניו כיום שנבראו בו שמים וארץ, משמע שכל בריות העולם הם בתכלית השלמות במדה כזו שלא היה שמחה לפניו וכו'. אמנם אי אפשר לאדם לקחת חלק בשמחתו ית' הגדולה הזו, אלא לאחר שעשה תשובה שלימה מאהבה, אבל מטרם זה, לא ישמח כלל בעצמו ובבריות העולם, אלא להיפך, שמרגיש לפניו עולם מלא צער ומכאובים, עד שאומר ארץ ניתנה ביד רשע, הן מכאובים

(דפו"י דף מ"ג ע"ב)

גופנים, והן מכאובים נפשיים, שהם העברות שעושה. וכל זה הגיע לו מפני שהולך כנגד הטבע של הבריאה, כי לא נברא העולם אלא בסוד השפעה, דהיינו לעסוק בתורה ומעשים טובים בכדי להשפיע נחת רוח ליוצרו ולא להנאת עצמו, כמ"ש כל פעל ה' למענהו, דהיינו בכדי שהבריות ישפיעו לו נ"ר. אבל בתחילה עייר פרא אדם יולד, דהיינו שכל עניני הוא להנאת עצמו ואין בו הרצון להשפיע כלל, והוא טוען, כל פעל ה' למעני ולהנאתי, שהרי רוצה לבלוע העולם ומלואה לטובתו ולתועלתו.

ולפיכך הטביע הבורא ית' יסורים קשים ומרים, בענין הקבלה לעצמו הטבוע באדם מעת לידתו, הן מכאובים גופניים והן מכאובים נפשים, באופן שאם יעסוק בתורה ומצות אפילו להנאת עצמו, מ"מ על ידי המאור שבה ירגיש הפחיתות והשחיתות הנוראה שיש בטבע הקבלה לעצמו, ואז יתן אל לבו לפרוש את עצמו מטבע הקבלה הזו ויתמסר לגמרי לעבוד רק להשפיע נ"ר ליוצרו, בשיעור הכתוב כל פעל ה' למענהו. ואז יפקח ה' את עיניו וירא לפניו עולם מלא מתכלית השלימות שאין בו חסרון כל שהוא. ואז לוקח חלק בשמחתו ית' שבעת בריאת העולם. וז"ש חז"ל זכה, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות. כי בכל מקום שנותן עיניו הוא רואה רק טוב ורק שלימות, ואינו רואה במעשה הקב"ה שום חובות כלל אלא הכל זכיות.

ובענין היסורים הגשמיים והרוחניים שסבל מטרם שעשה תשובה, יש בהם ב' דרכים: א) הוא בחינת כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, כי הוא רואה בעיניו, אשר לולא המכאובים הנוראים ההם, שסבל מכח שהיה משוקע בטבע הקבלה לעצמו, לא היה זוכה לתשובה מעולם,

כל זכיין דעלמא, קמי אלין נהורין קיימין. מכלהו נפקי [ו] תרין נהורין שקולין כחדא, דקיימי קמייהו תדירא.

קד) לקבל אלין, אינון שבעין רברבן [ב] ממנן [ג] לבר, דסחרין [ד] כל ארבע היכלין. שבעין נהורין אלין, [ה] ותרי נהורין דקיימין קמייהו, כלהו פנימאין, גו לגו, ורזא דא דכתיב [ב] בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים.

מסורת הזהר

א) תרין נהורין—קמייהו (משה ואהרן) ח"ג כ. רמה: ת"ז תק' כא נ: תק' ע' קכז: ב) בטנך ערמת חטים, (שה"ש ז') ח"ב ריח: ז"ח רות פ"ז ט"ג שמט תק"ח צ"ח טד שלה.

חלופי גרסאות: ו) פי' כמו ב' עדים. ב) נ"א של ממנן. ג) נ"א אומות לבר. ד) נ"א כל הני היכלין. ה) נ"א הני ארבע. ונ"א איגון ארבע. ו) נ"א ותרין.

ז) היכלות דאו"א **הסולם** דבריאה

וא"כ הוא מברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, כי לולא הרעה לא היה זוכה להטובה. ונמצא שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, כלומר, גורמים להטוב. ב) היא בחינת גם זו לטובה, דהיינו לא לבד שהרעות נעשו גורמים להטובה, אלא שהרעות עצמם נהפכו ונעשו טובות, והיינו ע"י אורות גדולים מאד, שהבורא ית' מאיר בכל אלו הרעות, עד שנהפכו ונעשו לטובות, הן היסורין הגופניים, והן היסורים הנפשיים שהם העברות, באופן שהחובות נהפכו וקבלו צורות של זכיות. ואלו האורות המהפכים את החובות לזכיות, הן הע' נהורין שבהיכל הזה שלפנינו. ובשבילם נקרא היכל זה היכל הזכות.

מכלהו נפקי תרין נהורין שקולין כחדא דקיימו קמייהו תדירא,

מכללות כל ע' האורות, יוצאים ב' אורות שהם שקולים כאחד, העומדים תמיד לפניהם. פירוש, כי נתבאר, שאלו ע' האורות הם מהפכים חובות בני אדם לזכיות כנ"ל בדיבור הסמוך, והנה אז נבחנים החובות והזכיות לב' אורות שקולים זה לזה, כלומר שמעלת החובות חשובה כמו מעלת הזכיות, ואין זו חשובה מזו משהו. והם עומדים ומאירים לפני ע' האורות תמיד, ומעידים עדות לפניהם כמ"ש לפנינו בסמוך.

קד) לקבל אלין, אינון ע' רברבן ממנן לבר דסחרין כל ארבע היכלין,

לעומת אלו ע' האורות, יש ע' שרים ממונים, שמהם כל הדינים שבעולם, העומדים בחוץ, ומסבבים כל ארבעה ההיכלות הללו מבחוץ, **שבעין נהורין אלין ותרין נהורין דקיימא קמייהו כלהו פנימאין גו לגו,** אבל ע' האורות וב' האורות העומדים לפניהם הם פנימיים לפני ולפנים,

(דפו"י דף מ"ג ע"ב) כמ"ש

מראות הסולם

יג) וע"ד שנתבארו העיבור יניקה מוחין דאחורים בג' היכלות הראשונים שמחזה ולמטה, כן מתבארים העיבור יניקה מוחין דפנים בג' היכלות שמחזה ולמעלה, שהיכל הד' היא בחינת ו"ק המכונים עיבור יניקה דפנים, דהיינו אור החסדים כמו היכל הא'. והיכל ה' היא לבחינת ו"ס דמוחין דפנים, כמו היכל הב' בבחינת האחורים. והיכל ו' היא בחינת ג"ר דמוחין דפנים, ומקום יציאת המוחין, כמו שנתבאר בהיכל הג' בבחינת האחורים. והיכל השביעי היא לבחינת יחידה. הרי לפנינו, איך כל היכל והיכל מיוחד בבחינתו עצמו במשונה מחברו. אמנם, כל ההיכלות כלולים יחד זה בזה, ומה שישנו בכולם יחד, יש בכל אחד מהם, אבל עכ"ז בחינת עצמו המיוחדת, היא השולטת בכל היכל והיכל.

יד) וצריך שתדע שיש בעיקר ג' מיני התכללות א) הוא התכללות הכוללת שהיא התכללות המלכות בבינה המובא לעיל במראות הסולם אות ב', ב) הוא התכללות ע"מ דאחורים בע"מ דפנים, המובא לעיל במראות הסולם אות י"א. ג) הוא התכללות התחתון בעליון, שכל תחתון נשלם מהעליון ומשלים את העליון, באופן שכל ז' היכלות צריכים זה לזה, כי משתלמים זה מזה. (כמ"ש בהסולם דף ס' ד"ה ארבע) ומתוך שכל ז' היכלות כלולים יחד, וכל שיש בכולם יש בכל אחד, לפיכך יש להבחין כל ג' מיני התכללות הנ"ל גם בכל היכל והיכל.

טו) ונבאר את התכללות ממין הג'. כי נתבאר (בדף מ' אות י"ב) שבחינת החסדים בהיכל היסוד נבחנים לו"ס בלי ראש, ובכדי להשיג בחינת ראש מחויב היכל היסוד לעלות להיכל הב' היכל

קה) לקמי נהורין אלין עאלין כל זכו, וכל עובדין דעלמא, לאתדנא

מראות הסולם

הוד, (כמ"ש בהסולם דף נ"א ד"ה ואתכלילו) וכן מתבאר בהסולם (דף נ"ח ד"ה פירוש) שאע"פ שאין המוחין מקובלים רק במדת היכל הוד, שהוא ו"ק דג"ר מ"מ מקום יציאת מוחין הללו אינם בהיכל הוד, כי אם בהיכל הג' שהוא נצח ע"ש. ולפי"ז מוכרח היכל הוד לעלות ולהכלל בהיכל הנצח (כמ"ש בהסולם בדף נ"ד ד"ה אלין) בכדי לקבל ממנו המוחין שלו. הרי איך היכל היסוד מוכרח לעלות להיכל הוד, והיכל הוד להיכל נצח. אמנם כמו שהתחתון נשלם מהעליון על ידי עליתו אליו, כן העליון נשלם מהתחתון, כי תחילת ועיקר המוחין הם אור דחסדים, שזולתו אין שום תיקון אפשרי, (כנ"ל דף מ' אות י"ב במה"ס) ולפיכך צריך היכל היסוד שבו אור החסדים לעלות להיכל הוד, שאז משתלם היכל ההוד בהחסדים של היכל היסוד, וכן אע"פ שמקום יציאת המוחין הוא בהיכל הנצח, להיותו ג"ר דג"ר דמוחין, מ"מ לולא היכל ההוד שעלה אליו לא היה יכול לגלות שום מוחין, כי בחינת היכל הנצח עצמו, דהיינו המוחין דג"ר דג"ר, נעלמים תכף, ואינם נשארים רק המוחין המקובלים בהיכל ההוד, שהוא ו"ק דג"ר, וע"כ צריך היכל הנצח לעלית היכל ההוד, שזולתו לא היה יכול לגלות שום מוחין כלל. והנה נתבאר איך שגם העליונים צריכים להתכללות התחתונים, כי היכל ההוד צריך לאור החסדים שבהיכל הא'. והיכל הג' צריך למדידת הו"ק שבהיכל הב'.

טז)ועד"ז שנתבאר בע"מ דאחורים כן הוא בג' היכלות העליונים שהם ע"מ דפנים. כי היכל הד' הוא בחינת אור החסדים דהיינו עיבור יניקה דפנים, והוא צריך למוחין, ע"כ עולה להיכל ה' ששם המוחין דו"ק דג"ר דפנים המקובלים להעולמות. אמנם מקום יציאת המוחין הוא בהיכל הו'. וע"כ צריך היכל ה' לעלות להיכל הו' וכן העליונים צריכים לתחתונים, כי היכל הו' צריך להיכל ה' לבחינת מדידת הו"ק, כנ"ל בהיכל ב' וג'. והיכל ה' צריך להיכל הד' כדי לקבל ממנו החסדים. וז"ש לעיל דף מ"ח אות ע"ב בהסולם, שהעמוד נוקב כל גגי היכלות כולם בכדי שכל הרוחות יתיחדו להיות כרוח אחד בסו"ה ורוח אחד לכל.

(דפו"י דף מ"ג ע"ב)

ז' חיכלות דאו"א המולם דבריאה

(כמ"ש להלן באות ק"ו) ורזא דא דכתיב בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים, בטנך, היינו פנימיות, כמו הבני מעים שהם בפנימיות הגוף. חטים, רומז לחטאים, דהיינו החטאים שנעשו לזכיות בסוד ע"ב נהורין הנ"ל, שהם לפני ולפנים של ד' ההיכלות כנ"ל, וע"כ נאמר עליהם בטנך ערמת חטים. אמנם סוגה מבחוץ בשושנים, הרומזים לדינים, שהם הע' שרים הממונים, שהם פועלים כל הדינים שבעולם. ומה שאומר שהע' שרים הם הלעומת של ע' נהורין. הענין הוא, כי הגם שכל החטאים והעונשים באים מע' שרים, עם כל זה אינם ח"ו ברשות עצמם אלא שהם משמשים להע' נהורין כי תפקידם להכשיר התחתונים שיהיו ראוים לקבל הגילוי הגדול של ע' האורות. ולפיכך נבחנים, שע' שרים הממונים מסבבים ההיכלות והע' נהורין מבחוץ.

קה) לקמי נהורין אלין עאלין כל זכו וכל עובדין דעלמא לאתדנא:

לפני ע' האורות האלו באים כל הזכיות וכל מעשי בני העולם למשפט. כלומר שע' האורות הללו, ה"ס ב"ד של מעלה, הדנים כל בני העולם. תרין נהורין אלין אינון סהדי סהדותא, ב' האורות העומדים לפניהם, הם המעידים עדות של מעשי בני העולם. בגין דאית שבעה עיני ה' דמשטטי בכל ארעא, משום שיש שבעה עיני ה' המשוטטות בכל הארץ. עינים פירושו השגחה. ויש שבעה מדות בהשגחתו ית' שהם חג"ת נהי"מ, והם המכונים שבעה עיני ה', כלומר, ז' מיני השגחה המכשירים את בני העולם לקבל העונג והנועם העליון. כל מה דאתעביד בעלמא אתרשים בההוא עובדא ממש וההוא זכותא ממש וקיימי בקיומייהו, כל מה שנעשה בעולם הן טוב והן רע, נרשם צורתו באותו המעשה ממש ובאותו הזכות ממש ומתקיימים ועומדים לנצח, כלומר, שאין שום דבר נאבד מהעולם הן ממעשים הרעים והן ממעשים הטובים, אלא כל מעשה נרשמת בצורתה בסוד שבעה עיני ה' וגו' וניתן לה בזה קיום נצחי. ואלין תרין נהורין

תרין נהורין אלין, אינון סהדי סהדותא, בגין [ו] דאית [א] שבעה עיני ה' דמשטטי בכל ארעא, [ב] כל מה דאתעביד בעלמא [ג] אתרשים [ד] בההוא עובדא ממש, וההוא זכותא ממש, וקיימי בקיומייהו, ואלין תרין נהורין חמאן בהו, [ה] ומסתכלן, וסהדי קמי אלין ע' נהורין. אלין ע' גזרי [ו] גזרין, ודייני [ז] דינין, הן לטב הן לביש, והכא איהו [ח] אתר דזכותא.

קו) רוחא דא, ביה אתרשימו, אתוון תלת דאינון יה"ו דכד אלין אתוון מתדבקן בהאי אתר, באתדבקותא דדכורא ונוקבא, כדין אתרשימו ביה, ולא

מסורת הזהר

א) **שבעה עיני ה'**, (זכריה ד') ח"א רמא. ח"ב לח: קו. ח"ג קכט: קל. קלו. קמה: רעה. רצג. ת"ז תק' ע' קכו. ז"ח שה"ש ס"א טג שיג.

חלופי גרסאות: ו) נ"א דאינון. ב) נ"א כן כל. ג) נ"א אתרשים בהו. ד) נ"א ההוא. ה) נ"א ומסתכלאן. ו) נ"א גזירין. ז) נ"א דייני ח) נ"א אתא.

ז' היכלות דאו"א דבריאה **הסולם** היכל ד' גבורה

נהורין חמאן בהו ומסתכלן וסהדי קמי אלין ע' נהורין, ושני אורות האלו, רואים ומסתכלים בכל מעשה, ומעידים עדות לפני ע' האורות, שהם הב"ד של מעלה, ואחר שהע' נהורין שומעים עדותם, אלין ע' גזרי גזרין ודייני דינין הן לטב והן לביש אלו ע' האורות גוזרים גזרות ודנים דינים הן לטובה והן לרעה. דהיינו ע"פ עדותם של ב' האורות. פירוש כי בעת השלמות נמצאים ב' האורות הללו שה"ס אור החובות ואור הזכויות, שקולים זה כזה בסוד שזדונות נעשו לו כזכיות כנ"ל (דף ס"ד ד"ה ביאור) ואז ע' האורות שה"ס ע' סנהדרין של מעלה, דנים לפי עדותם הטובה הזו את כל מעשה לטובה. אבל אם ב' האורות אינם שקולים, אלא אור הזכיות גדול מאור החובות, הנה במדה זו יש חסרון ניכר במעשים הרעים, אשר האדם שעשה אותם, צריך לשוב בתשובה מאהבה עליהם, וזה נבחן שב' האורות מעידים עדות רעה על המעשים שעשת האדם, ואז ע' האורות דנים דינים לרעה, עד שישיב האדם תשובה מאהבה עליהם, ויהפכו לגמרי לזכיות, ויהיו ב' האורות שקולים זה כזה. הרי שהע' נהורין דנים את האדם לפי עדותם של ב' האורות, כלומר אם שקולים או אינם שקולים, ולפי מדת החסרון עד שיהיו שקולים. והכא איהו אתר דזכותא, וכאן בהיכל זה הוא מקום הזכות. כלומר שמה שאומר ודייני דינין הן לטב

(דפו"י דף מ"ג ע"ב)

והן לביש, אינו מתגלה כאן אלא בהשפע המושפע מע' נהורין המגיע למטה, שם ניכר הרע, אבל כאן הוא הזכות בלבד.

קו) **רוחא דא ביה אתרשימו אתוון תלת, דאנון יה"ו:** הרוח שבהיכל זה, הנקרא זכות, שממנו ע' נהורין הנ"ל, נרשמו בו ג' אותיות יה"ו. פירוש, הע"ס הם י"ה ו"ה: י"ה הם חו"ב, ו' הוא ת"ת הכולל חג"ת נה"י, ח"ת הוא מלכות. ואומר אשר הרוח הזה, שממנו ע' נהורין הנ"ל, הוא בחינת יה"ו, דהיינו רק ט' ספירות הראשונות, שה"ס דכר, ואינו כולל את ה"ת שה"ס נוקבא. **דכד אלין אתוון מתדבקן בהאי אתר, באתדבקותא דדכורא ונוקבא, כדין אתרשימו ביה, ולא אתעדון מתמן**, כאשר האותיות יה"ו, מתדבקים באותו מקום, דהיינו בחמלכות המכונה מקום, שהיא ה' תתאה, אז נרשמים האותיות יה"ו בהרוח, ואינם מסתלקים משם. פירוש כי כל מדרגה יוצאת ע"י זווג דהכאה דאור העליון שה"ס ט' ראשונות ודכר, על המסך שבמלכות שה"ס נוקבא, שאז עולה או"ח מהמלכות ומלביש את אור העליון, שה"ס ט' ראשונות, ממטה למעלה, וע"י הלבשה זו נקבעו ונקשרו ט' ראשונות בהמדרגה, וז"ש **דכד אלין אתוון יה"ו**, שה"ס אור העליון ודכר, **מתדבקן בהאי אתר** דהיינו בה' תתאה, בחמלכות, **באתדבקותא דדכורא ונוקבא**, דהיינו בזווג דהכאה מאור העליון שהוא דכר אל המלכות

שהיא

אתעדון מתמן. לבתר נפק חד נהורא, נהיר לארבע סטרין, האי נהורא אפיק תלת אחרנין, דאינון תלת בתי דינא, דדיינין דינין אחרנין, במלין דעלמא, בעותרא במסכנו, במרעין בשלימו, בכל אינון שאר מלין, דעלמא אתדן בהו. חד היכלא, לאינון ע' קדמאי לגו, תלתא לאלין תלתא אחרנין.

קז) סלקא האי רוחא, וכליל כל אינון דלתתא, ואפיק חד חיוותא קדישא מתלהטא, ועיינין לה, כעיני אינשא, לאשגחא באלף אלפין ורבוא רבוון חיילין,

חלופי גרסאות: ל נ"א ל"ג בתי. וג"א בי. כ נ"א דינין. וג"א בדינין ול"ג בתי.

שהיא נוקבא, שאז נאצל הרוח הכולל ע' נהורין הנ"ל כדין אתרשימו ביה, אז נרשמו בהרוח ט"ס הראשונות שהוא יה"ו, ולא אתעדון מתמן כי האו"ח מלביש אותם והם נקשרים בו בכח הלבשה הזאת.

לבתר נפיק חד נהורא נהיר לארבע סטרין, האי נהורא אפיק תלת אחרנין: לאחר כך יוצא אור אחד המאיר לד' צדדים, אור זה מוציא ג' אורות אחרים. פירוש, כי אלו הע"ס הנ"ל בדבור הסמוך שיצאו ממטה למעלה, הם נבחנים לע"ס דראש, וה"ס הרוח הכולל את ע' נהורין וב' סהדי. ונודע שאחר שנעשה הזווג דהכאה ומוציא הע"ס דראש, מתפשטת אח"כ המלכות דראש ממעלה למטה ומוציא ב' בחינות שבגוף, שהם חג"ת עד החזה, שה"ס ג' דגוף, ונה"י שמחזה ולמטה עד סיום רגלין. ונודע שחג"ת שמחזה ולמעלה שלמים בד' הבחינות חו"ב תו"מ, שה"ס ארבע חיות אריה שור נשר אדם. אבל נה"י שמחזה ולמטה. אין שם אלא ג' בחינות חו"ב ות"ת וחסר שם פני אדם שה"ס מלכות (כמ"ש לעיל דף מ"ו בד"ה ביאור. ובבראשית א' דף ס"ו ד"ה וזה, ע"ש בכל ההמשך).

לבתר, דהיינו אחר שיצאו יה"ו דראש בזווג דהכאה, נפק חד נהורא נהיר לארבע סטרין, שאור המלכות דראש נתפשט והאיר ממעלה למטה את החג"ת שמחזה ולמעלה, ששם יש ד' סטרין חו"ב תו"מ, האי נהורא אפיק תלת אחרנין, ומהחג"ת יצאו ונתפשטו נה"י שמחזה ולמטה שהם רק ג' סטרין חו"ב ות"ת, אבל פני אדם חסרים שם כנ"ל.

דאינון תלת בתי דינא דדיינין דינין אחרנין במלין דעלמא, בעותרא במסכנו במרעין בשלימו וכו': שאלו ג' נהורין חו"ב ות"ת, הם ג' בתי דין הדנים דינים אחרים בעניני (דפו"י דף מ"ג ע"ב)

העולם, **שאינם דיני נפשות, דהיינו** בעשירות בעניות במחלות בבריאות השלמה ובשאר ענינים שהעולם נידון בהם. **פירוש שהרוח הכולל ע' נהורין וב' סהדי, הוא** בחינת יה"ו שבראש המאירים ממטה למעלה, **ואלו ע' נהורין הנמשכים ממנו, ה"ס ע' סנהדרין הדנים דיני נפשות. והאורות שמחזה ולמטה הנמשכים מה' תתאה שבראש, שהם ג' סטרין, ה"ס ג' בתי דין הדנים דינים אחרים שאינם דיני נפשות. וה"ס במותב תלתא כחדא הוינא,** (המובא לעיל בבראשית א' דף קנ"ד אות קע"ב) **אלא שכל אחד** מג' סטרין כלול מכל הג', וע"כ הם ג' בתי דין.

ומה שאינו חושב בתי דין בד' הסטרין שמחזה ולמעלה, היינו משום ששם החסדים מכוסים ואין בהם גילוי של הארת החכמה, ואין שום דינים יכולים להאחז שם, כי אין הדינים שורים אלא במקום שיש הארת החכמה. והטעם הוא. כי הצמצום לא היה כלל על אור החסדים כמ"ש במקומו.

חד היכלא לאנון ע' קדמאי לגו, תלתא לאנון תלתא אחרנין: היכל אחד הוא בשביל ע' נהורין הראשונים, שהוא בסנימיות ההיכלות, וג' היכלות החיצונים לו, הם בשביל ג' בתי דינים האחרים.

כלומר כי היכל זה כלול מד' היכלות זה לפנים מזה (כנ"ל באות ק"ב) והע' נהורין שה"ס ע' סנהדרין וב' סהדי, הם בהיכל הפנימי מכולם, וג' בתי דין האחרים הם בג' היכלות המסבבים להיכל הפנימי.

קז) סלקא האי רוחא וכליל כל אינון דלתתא, ואפיק חד חיוותא קדישא מתלהטא: עולה רוח הזה וכולל בתוכו כל אלו נהורין שלמטה. **דהיינו ד' נהורין שמחזה ולמעלה והג' נהורין שמחזה ולמטה,** ומוציא חיה אחת קדושה מתלהטת. **ועיינין לה כעיני אינשא לאשגחא באלף אלפין ורבוא רבוון חיילין**

מאריהון דדינא, כלהו נטלין פתקין, ופתחין וסגרין בעלמא, ואשלימו דינא,
קח) תחות האי חיותא, ד' שרפים, מלהטן, כלהו א) כחזור ושושן,
ושביבי דאשא סלקין. ע"ב גלגלין לכל חד, מלהטן באשא. כד נטלין אתעביד

מסורת הזהר

א) כחזור ושושן, ח"ג קנד. רט. (כפתור ופרח) ת"ז חק, ג"ו צא. ז"ח אחרי מ"ח טב שלו שמט.
חלופי גרסאות: β נ"א כחיזור, ונ"א כחיזור.

ז' חיכלות דאו"א דבריאה — המולם — היכל ד' גבורה

מאריהון דדינא, ויש עינים להחיה כעיני אנוש, כדי להשגיח באלף אלפים ורבוא רבבות חיילות בעלי הדין. כלהו נטלין פתקין, ופתחין וסגרין בעלמא, ואשלימו דינא, כל אלו בעלי הדין לוקחי פסקי דין מהב"ד, ופותחים או סוגרים צנורות השפע אל העולם ומשלימים הדין, דהיינו שמוציאים אותו לפועל.

פירוש, כי הרוח שה"ס ע' נהורין היא בחינת ג"ר וראש שה"ס יה"ו (כנ"ל בדיבור הסמוך) והחיה הזאת נמשך בעיקר מן הרוח וע' נהורין שבו, אלא כדי להאצילה בראש וגוף, הוצרך גם הרוח להכלל מבחינת גוף, דהיינו מהד' נהורין וג' נהורין, שהם גוף כנ"ל. ולפיכך יכולה החיה להשלים ולהוציא לפועל את הדין שהוציאו הע' נהורין להיותם שורשה. וז"ש ועייגין לה כעיני אינשא, להורות שהעינים של החיה נמשכות מבחינת הג"ר, ששם ע' נהורין, ושם פני אדם. ועינים פירושו השגחה. וז"ש לאשגחא באלף אלפין ורבוא רבוון וכו'. כי להיותם מבחינת ראש הם נמשכים מהבחינה שכנגדם באצילות שהוא עתיק, שהוא הראש דאצילות, ונודע שספירות דעתיק הם במספר מאה אלף והע"ס שלו הם אלף אלפים, שזוס"ה הנאמר בעתיק (דניאל ז') אלף אלפין ישמשוניה. ומלבד זה יש עוד בעתיק זווג נעלם מסוד המלכות הנגוזה ברדל"א, ומבחינה זו כל ספירה שבו רבוא אלפין, והע"ס רבוא רבבן, שזוס"ה ורבוא רבבן קדמוהי יקומין, (דניאל ז') וכיון שאלו הם המוציאים לפועל את הדינים הנגזרים בע' נהורין שהם בחינת ראש, המקבלים מעתיק, שהוא הבחינה שכנגדם, ע"כ יש גם בהם אותם ב' המספרים הנוהגים בעתיק, אלף אלפין, מזווג הנגלה, ורבוא רבוון מזווג הנעלם.

קח) תחות האי חיותא ד' שרפים, מלהטן כלהו כחזור ושושן
(דפו"י דף מ"ג ע"ב)

ושביבי דאשא סלקין: תחת חיה הזו יש ד' שרפים שכולם לוהטים ככפתור ופרח, וניצוצי אש עולים. פירוש. ד' השרפים הם ד' בחינות חו"ב תו"מ של החיה המאירים לד' סטרין. וענין ההתלהטות ככפתור ופרח ונצוצי אש, ה"ס זיעת החיות שהן מזיעות בעת נסיעתן לד' הסטרין, (כמ"ש לעיל דף נ"ס ד"ה וז"ס הזיעה ע"ש) כי בכל סטרא שנוסעים, הם מכוונים פניהם לקו האמצעי בהקפדה מרובה, שלא לנטות לא לימין ולא לשמאל, וכיון שאינם יכולים לצמצם את עצמם כל כך לאמצעיתא כפי שרוצים, נמצאים עושים פעם נטיה יתרה לצד שמאל וממשיכים בזה תכף ניצוץ אש שורף, ופעם עושים נטיה יתירה לצד ימין וממשיכים בזה אור חסדים, כי המדייק להחזיק עצמו באמצע, דרכו לנענע עצמו פעם לימין ופעם לשמאל עד לקבוע לו האמצע בדיוק. והנטיה היתרה לצד הימין מכונה בשם כפתור, כי הבית קבול של האור מכונה כף, וקומת אור הנמשך מכונה תור, מלשון תורי זהב וגו'. והנטיה היתרה לצד שמאל מכונה בשם פרח, ובשם נצוצי אש, פרח נקרא על שם פריחת אור החסדים כי אור החכמה הנמשך מקו שמאל נמשך בלי אור החסדים, ונבחן שאור החסדים פרח משם. וכן מכונה ניצוצי אש, כי מפאת היות האור בלי חסדים נמצא שורף את התחתונים. כי הנמשכים מבחינת ז"ת שעיקרם הוא אור חסדים נמצאים מתבטלים על ידי אור בלי חסדים, אבל אלו ד' השרפים להיותם מבחינת ג"ר אינם נשרפים מחמת חסרון חסדים, כי הג"ר יכולים לקבל אור חכמה בלי חסדים, ועל שם כך הם נקראים שרפים, להורות שהארתם הנמשך לתחתונים שורפת אותם.

ע"ב גלגלין לכל חד מלהטן באשא: ע"ב גלגלים לוהטים באש יש לכל אחד, מד' השרפים שהם ד' פעמים ע"ב שהוא בגי' פר"ח, שזה יורה שאור החסדים פרח משם, כי אלו

הגלגלים

[א] נהר חד [א] די נורא. אלף אלפין [ב] משמשין לההוא [ג] נורא, מתמן [ד] נפקי כמה חיילין, [ה] כד גלגלין נטלין, כמה אינון רבוא רבוון דיקומון מנייהו, בגו ההוא נורא. תחות היכלא תניינא, נפקי חיילין דמזמרין, ואתיין לקרבא הכא, [ו] ואתוקדון כלהו.

קט) כל אינון ממנן דעלמא דאתמנון לשלטאה, מהכא נפיק דינהון לשלטהא, מגו ההוא רוחא דאתרשים בתלת אתוון, ומהכא [ז] מעברין [ח] קיומייהו מעלמא, ואתדנו בהאי נורא דנגיד ונפיק. [ט] כלא אתמסר בהאי היכלא, בגין דאתרשימו [י] בתלת אתוון [יא] הכא, האי רוחא, אתכליל בהו. [יב] ההוא חיוותא, אפיק חיילין ומשריין, דלית להון חושבנא.

מסורת הזהר

א) נהר—די נורא, (נהר דינור) ח"א כג, מ. קנד. ח"ב ריא. רמז. רנב. ח"ג ל. ת"ז בהקדמה ד. תק' נ"ה פח. ז"ח יתרו לט טב שכד. בהר מ"ט טד שה.

חלופי גרסאות: א נ"א ל"ג די. ונ"א דנורא ול"ג די. ב נ"א ומשמשין. ג נ"א נהר. ד נ"א נפקו. ה נ"א כמה. ו נ"א ואתנהרן. ונ"א ואתנהירין. ז נ"א מעברין, מעברין קיומייהו (אה"ל). ח נ"א קמייהו. ט נ"א הכא. ונ"א דלא. י נ"א תלת. יא נ"א לדינא ול"ג הכא. יב נ"א ההוא מות דהיא וגו' (אה"ל).

הסולם

ז' חיכלות דאו"א דבריאה — חיכל ד' גבורה

הגלגלים התקבצו ועלו אליהם מניצוצי אש הנ"ל, וע"כ הם לוהטים.

כד נטלין אתעביד נהר חד די נורא: כאשר נוסעים נעשה על ידיהם נהר אחד של אש. כי ענין הנטיה הנ"ל לצד שמאל נוהגת תמיד בעת הנסיעה, כי בכל פעם שמתאמצים ביותר לכוין פניהם לקו האמצעי, הם מזיעים בהכרח, דהיינו שנוטים לכאן ולכאן, לימין ולשמאל, בכדי לקבוע ביתר דיוק את האמצעי, ובכל נטיה לצד שמאל יוצאים ונמשכים ניצוצי אש, עד שמתקבצים ונעשים לנהר של אש, הנקרא נהר דינור. **אלף אלפין משמשין לההוא נורא,** אלף אלפים מלאכים משמשים לאש ההוא. פירוש כי המוחין שהשרפים מקבלים בעת נסיעתם נמשכים מעתיק דאצילות שמצד זווג הנגלה הוא במספר אלף אלפים, ומצד זווג הנעלם הוא במספר רבוא רבבן, (כנ"ל דף ס"ח ד"ה סלקא) וע"כ נבחן שהנהר של אש נעשה ע"י הארת אלף אלפין הנמשך מעתיק, **מתמן נפקי כמה חיילין,** מאלו אלף אלפין יוצאים ונולדים כמה צבאות, **כד גלגלין נטלין כמה אינון רבוא רבוון דיקומון מנייהו בגו ההוא נורא,** כשהגלגלים נוסעים, נולדים ועומדים מהם כמה רבוא רבבות בתוך האש, שהם נמשכים מזווג הנעלם של עתיק (דפו"י דף מ"ג ע"ב) שהוא בסוד רבוא רבבן. באופן, שהמשמשים העושים את נהר דינור הם בסו"ה אלף אלפין ישמשוניה, והנולדים ויוצאים בתוך הנהר דינור גופו, הם בסו"ה רבוא רבבן קדמוהי יקומון.

תחות היכלא תנינא נפקי חיילין דמזמרין ואתיין לקרבא הכא ואתוקדון כלהו: תחת היכל השני יוצאים מלאכים המזמרים ובאים להתקרב כאן והם נשרפים כולם. והוא מטעם היותם מבחינת ו"ק אשר עיקרם הוא אור החסדים, וע"כ נעשה להם אור החכמה בלי חסדים שבכאן, לאש שורף, ונשרפים ונאבדים מחמתו.

קט) **כל אינון ממנן דעלמא דאתמנון לשלטאה, מהכא נפיק דינהון לשלטאה:** כל אלו הממונים שנתמנו לשלוט בעולם מכאן יוצא התמנותם לשלוט, **מגו ההוא רוחא דאתרשים בתלת אתוון,** התמנותם יוצא מתוך הרוח זכות שבכאן, שנרשם בג' אותיות יה"ו (כנ"ל באות ק"ו) **ומהכא מעברין קיומייהו מעלמא, ואתדנו בהאי נורא דנגיד ונפיק.** ומכאן מעבירים אותם מהעולם ונדונים באש הזה היוצא ונמשך בנהר דינור. **כלא אתמסר בהאי היכלא בגין דאתרשימו בתלת אתוון הכא, האי רוחא אתכליל בהו,** הכל נמסר בהיכל הזה משום שנרשם

קי) א כל דינין דעלמא, מהאי היכלא נפקי, הן לטב הן לביש, ב בר תלת: בני חיי. ומזוני. דלא אתייהב רשו באתר דא, דהא בההוא נהר עלאה, דכל נהורין נגדין מניה, קיימא מלה. באמצעיתא *) דהיכלא דא, הוא אתר מתקנא ג לקבל רוחא דלעילא, בגו רוחא דא, ודא סלקא בהו.

קיא) ד תרין ה עשר פתחין אינון להיכלא דא, בכל פתחא ופתחא כל אינון

מסורת הזהר

א) כל דינין—מהאי היכלא, ח"ב ו, רנב: רעד: ב) בר תלת בני חיי ומזוני וכו', ח"א קנו: קנט, קס: קפא. רז: רנז, ח"ב ו, רנב: רעד: ח"ג כה: עט: ריו: רצב: ת"ז תק' יוד כה: תק' נ' פו, תק' ס"ט צט, ק' תק' ע' קכו. ז"ח יתרו ל"ו טג שיד. (בני חיי ומזוני) ח"א קטו. ת"ז בהקדמה סו: תק' כ"ב סח. ג) תרין עשר פתחין, ח"ב קכח:

חלופי גרסאות: ג נ"א לקבלא. ה נ"א ל"ג עשר. ונ"א תריסר.

שנרשם בנ' אותיות יה"ו שהרוח שבכאן נכלל בהם. ההוא חיותא אפיק חיילין ומשריין דלית להון חושבנא, ח"ה זו מוציאה צבאות ומחנות מלאכים שאין להם מספר.

פירוש כי שליטת הממונים דקדושה בעולם הוא להכניע את הס"א, ואינם יכולים לשלוט עליהם ולהכניעם, מפני שזה לעומת זה עשה אלקים, אלא בשעה שמקבלים מוחין דג"ר מהרוח זכות שבכאן, אז יכולים להכניע הס"א ולשלוט בעולם, ואומר ומהכא מעברין קיומייהו מעלמא, כי כמו שהמוחין הגדולים מקובלים כאן, כן אם אינם נזהרים, לקבלם בסוד ג' אתוון יה"ו, שהרוח שבכאן נרשם בהם, שסודם שהו' שהוא ת"ת, קו אמצעי, מכריע על י"ה שהם חו"ב, ימין ושמאל, אלא נוטים לקו שמאל, מעבירים אותם תכף מהעולם ואתדנו בהאי נורא דנגיד ונפיק, כמ"ש לעיל. באופן דכלא אתמסר בהאי היכלא, הן המוחין הגדולים והן להאבד מהעולם לגמרי.

קי) כל דינין דעלמא מהאי היכלא נפקי הן לטב הן לביש בר תלת, בני חיי ומזוני, כל הדינים שבעולם יוצאים מהיכל הזה, הן לטובה והן לרעה, חוץ מג' הללו, בנים חיים ומזונות, דלא אתייהב רשו באתר דא, דהא בההוא נהר עלאה, דכל נהורין נגדין מניה, קיימא מלה, שלא ניתן רשות לדון אותם במקום הזה, אלא שהם תלוים באותו נהר העליון, דהיינו המכונה דיקנא דא"א או מזל העליון, שכל האורות, דבני חיי ומזוני, נמשכים ממנו, ורק בו תלוי הדבר, והטעם הוא, כי בהיכל הזכות עיקר השליטה הוא לבחינת אהבה, שהרי אין הזדונות נהפכים לזכיות אלא ע"י אהבה. כמ"ש חז"ל שע"י תשובה מאהבה זדונות נעשים לו כזכיות (יומא פ"ו ז) אמנם מזל העליון שה"ס שערות דיקנא דא"א עיקר השליטה היא שם לבחינת יראה, כי ע"כ נקראת שערות מלשון סערות. ובני חיי ומזוני אינם נמשכים אלא בכח היראה, וע"כ לא יוכלו לבא מהיכל הזכות אלא רק משערות דיקנא דא"א ששם מדת היראה.

ואין להקשות הרי אומר לעיל שע' נהורין ה"ס סנהדרי גדולה הדנים דיני נפשות וא"כ גם החיים נידון בהיכל הזכות. אמנם כבר עמד בזה הזהר עצמו (בפקודי רנ"ב ע"א) ותירץ שם כד אתדן הכא לחיים כדין נגדין חיים מלעילא ויהבי ליה, שאחר שנידון בהיכל הזכות לחיים, נמשך אז החיים ממזלא דא"א וניתן לו חיים ממנו. וכן אומר להלן באות קי"ד. באמצעיתא דהיכלא דא, הוא אתר מתקנא, לקבל רוחא דלעילא בגו רוחא דא, ודא סלקא בהו: באמצעו של היכל הזה, יש מקום מחוקן, שיתקבל רוח העליון, שבהיכל החמישי, תוך הרוח שבכאן, ומקום זה עולה בהם, כלומר שמקום זה, שה"ס העמוד העומד באמצעו של כל היכל והיכל, נכלל בב' הרוחין הללו. וע"כ הוא מעלה את הרוח שבכאן אל רוח העליון שבהיכל החמישי כמ"ש באורך לעיל דף מ"ח ד"ה באמצעיתא ע"ש.

קיא) תרין עשר פתחין אינון להיכלא דא בכל פתחא ופתחא כל

(רשו"י דף מ"ג ע"ב *) מ"ד ע"א)

סכרין וממנן, דאינון [ו] מכרזי לאודעא לתתא, כל אינון דינין דזמינין לנחתא לתתא, כד"א [א] קרא בחיל, וכן אומר גודו אילנא וגו'.

קיב) ומגו כרוזי אלין, נטלי מלה כל [ב] מריהון דגדפין, עד דאודעי מלה [ג] לרקיע דחמה, ומתמן, כד נפיק שמשא, נפיק מלה, ואתשטייא בעלמא, עד דמטי להוא [ד] חויא דרקיעא, דכל ככבי דרקיעא גלידו ביה, דאיהו באמצעיתא דרקיעא.

מסורת הזהר

א) קרא בחיל, (דניאל ד') ת"ז תק' ס"ט קב, קיא ב) חויא דרקיעא, ח"א קכה.

חלופי גרסאות: ו נ"א מכריזי, כ נ"א מאריהון ג נ"א לרקיעא.

ז' חיכלות דאו"א דבריאה **המולם** היכל ד' גבורה

אינון סרכין וממנן דאינון מכרזי: י"ב פתחים הם להיכל הזה, בכל פתח ופתח נמצאים כל אלו השוטרים והממונים שהם מכריזים, **לאודעא לתתא כל אינון דינין דזמינין לנחתא לתתא, כד"א קרא בחיל, וכן אומר גודו אילנא וגו',** להודיע למטה כל אלו הדינים העתידים לירד למטה, כמ"ש קרא בחיל, וכן גודו אילנא וגו', שכרוזים הללו באים מכאן.

פירוש, כי עצם ההיכל הוא בחינת מחזה ולמעלה, והתחתונים ששורשם מבחינת מחזה ולמטה, אינם ראוים לקבל אלא מבחינת מחזה ולמטה, כי כל בחינה צריכה לקבל רק מהבחינה שכנגדה, כנודע. וז"ס הפתחים שבהיכל, שהפתחים ההם הם בחינת מחזה ולמטה של ההיכל, שהתחתונים יכולים לקבל שפעם מהם. וע"כ הם נבחנים כמו פתחים להורות, שאינם יכולים לבא ולקבל מההיכל כי אם דרך שם, שהיא מחזה ולמטה כמו בחינתם, בדומה להיכל גשמי שאי אפשר לבא בו זולת דרך הפתח. וע"כ עומדים שם בפתחים ההם, כל אלו הממונים המשפיעים משם את פסקי הדין אשר בב"ד שבהיכלות, אל התחתונים, שה"ס הכרוזים שמכריזים ונשמעים ונעשים בעולם.

וענין י"ב פתחים שיש בהיכל הזה. הוא, כי ד' היכלות כלולים בהיכל הזה כנ"ל באות ק"ב, שהם נגד ד' בחינות חו"ב תו"מ של ההיכל, ובכל היכל והיכל יש ג' פתחים, הרי י"ב פתחים. ומה שלא יש ד' פתחים בכל היכל, הוא מטעם היותם בחינת מחזה ולמטה כנ"ל שחסר בהם פני אדם, ואין שם אלא ג' פנים, שהם רק ג' בחינות חו"ב ות"ת. ע"ד שנתבאר לעיל (דף מ"ו ד"ה ביאור) שלכל חיה ד' גלגלים להיותם מחזה ולמעלה (דפו"י דף מ"ד ע"א) ולכל גלגל ג' סמכין להיותם מחזה ולמטה, ע"ש, כן כאן כלולים ד' היכלות בהיכל הזה, להיותם בחינת מחזה ולמעלה, אבל בכל היכל רק ג' פתחים להיותם בחינת מחזה ולמטה.

קיב) ומגו כרוזי אלין נטלי מלה כל מאריהון דגדפין עד דאודעי מלה לרקיע דחמה: ומן כרוזים האלו של השוטרים והממונים שבפתחי היכלות, מקבלים כל בעלי כנפים, עד שמודיעים הדבר אל הרקיע של החמה. דהיינו לרקיע הב' דעולם העשיה, ששם החמה בין ז' ככבי לכת. בעלי כנפים פירושו מלאכים, בסו"ה כי עוף השמים יוליך את הקול (קהלת י'), ואומר שכל המלאכים שמתחת ההיכלות בבריאה, וכן ביצירה ועשיה מקבלים הכרוזים של השוטרים והממונים שבפתחי ההיכל, דהיינו שכל מלאך עליון נותן להתחתון ממנו, עד שהכרוז מגיע אל החמה, שהוא הרביעי מז' ככבי לכת. אמנם אין הכונה לז' ככבי לכת הגשמיים אלא לז' ספירות שברקיע הב' של עולם העשיה הרוחני, שז' ככבי לכת הגשמיים נבחנים לענפים שלהם. כי כן דרך החכמים לדבר בענפים גשמים ולבאר עמהם את שרשיהם הרוחני.

ומתמן כד נפיק שמשא נפיק מלה ואתשטייא בעלמא עד דמטי להוא חויא דרקיעא, ומשם כאשר השמש יוצא על הארץ, יוצא דבר הכרוז מהשמש, ומשוטט בהעולם עד שהדבר מגיע אל הנחש שבהרקיע, דכל ככבי דרקיעא גלידו ביה, דאיהו באמצעיתא דרקיעא, שכל ככבי הרקיע מוקפאים בו, והוא עומד באמצע הרקיע ושמעין מלה ונקטין לה אינון סרכין דתחות, ואינון דממנן על ההוא חויא, ומתמן אתפשט לעלמא

קיג) [ו] ושמעין מלה, ונקטין לה אינון סרכין דתחות, [ב] ואינון דממנן על ההוא חיויא, ומתמן אתפשט לעלמא, ואפילו רוחין ושדין, ואפילו עופי שמיא, מודעי ליה בעלמא כרוזין, תבין, וסתמין פתחין. [ג] לא סלקא רוחא ברוחא, עד דכלהו רוחין תתאי כלהו חד, [ד] בהדי האי רוחא, וכלהו אתכלילן ועאלין דא בדא, עד דאתעביד כלא חד.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א דתלי ושמעין. [ב] נ"א שמשא. ונ"א שמיא. [ג] נ"א לאסתלקא. [ד] נ"א מוסיף חד רוחא, ונ"א ל"ג בהדי האי. ונ"א חד רוחא, בתר האי רוחא.

ז' חיכלות דאו"א דבריאה — המולם — חיכל ד' גבורה

לעלמא, ושומעים הדבר ומקבלים אותו אלו השוטרים של מטה, ואלו הממונים שעל הנחש, ומשם מתפשט הדבר לעולם.

ביאור ענין חיויא דרקיע תמצא להלן בזהר (דפו"י דף קכ"ה ע"א) וז"ל, ותא חזי באמצעות דרקיעא אתקטר חד אורחא קסטרירא, ואיהו חיויא דרקיעא, ובוא וראה, באמצע הרקיע נקשר שם אורח אחד מבהיק והוא הנחש שברקיע, דכל ככבין דקיקין כלהו קטירין ביה וקיימי ביה תלי תלין, שכל הככבים הדקים מלראות אותם, כולם קשורים בו תלי תלים. והוא הנקרא אצל התוכנים בשם קו החלבי, שמחמת ריבוי הככבים אשר שם הוא נראה לנו כמו קו אחד לבן כחלב. ואנון ממנן בסתירו עובדי בני עלמא, ואלו ככבים הדקים הם ממונים על המעשים שבסתר של בני העולם. עכ"ל.

וז"ש כאן עד דמטי להההוא חיויא דרקיעא דכל ככבי דרקיעא גלידו ביה, דהיינו לקו החלבי שהככבים כולם מוקפאים שם, כלומר שאינם זזים ממקומם, פירוש כי ההנהגה בפרטיות מסודרת תחת הככבים, כמ"ש ז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו ככב ומזל מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל. ונודע שכל מדרגה וכן שפע הנמשך ממנה מחולקת לשנים, לבחינת מחזה ולמעלה ולבחינת מחזה ולמטה, ולפיכך גם הככבים מחולקים על פיהם, שיש ככבים שאינם ככבי לכת והם קפואים בקו החלבי שהם בחינת מחזה ולמעלה, ששם החסדים מכוסים ואין השפע מגיע מהם לתחתונים בגלוי, וז"ש שם ואנון ממנן בסתירו עובדי בני עלמא, כי אינם ממונים רק על מעשים שבסתר, ויש ככבי לכת, שהם שצ"מ חנכ"ל, שהם בחינת מחזה ולמטה ששם (דפו"י דף מ"ד ע"א)

החסדים מגולים והשפע מגיע מהם לתחתונים בגלוי. וע"כ הולכים ומסבבים העולם כל אחד בדרכו המיוחד, לחלק השפע המיוחד לו.

וז"ש עד דמטי להההוא חיויא וכו', ושמעין מלה, כי אלו הככבים אינם מקבלים הדבר להשפיע לתחתונים אלא שומעים אותו בלבד, ונקטין לה אינון סרכין דתחות, ומקבלים הדבר, רק השוטרים שמתחת הקו החלבי, שהם מבחינת מחזה ולמטה, שמהם מושפע לתחתונים. וכן ואנון דממנן על ההוא חיויא, דהיינו הממונים שממעל הקו החלבי, גם הם מקבלים הדבר, אבל הככבים עצמם שבקו החלבי אינם מקבלים אלא שומעים בלבד, באופן שיספיק אל הסרכין דתחות, שיקבלו מהם.

קיג) ומתמן אתפשט לעלמא, ואפילו רוחין ושדין ואפילו עופי שמיא מודעי ליה בעלמא כרוזין: ומשם מן הסרכין שלמטה, מתפשט ונעשה הכרוז בהעולם, ואפילו רוחות ושדים ואפילו עוף השמים מעבירים ומודיעים הכרוזים בהעולם. כלומר, שכל בריות העולם ואפילו שדים ורוחות מוכנים להוציא לפועל את הכרוזים הללו.

תבין וסתמין פתחין: הממונים חוזרים וסוגרים הפתחים. פירוש, בעת השפעת ההנהגה אל העולם נפתחים י"ב הפתחים והכרוזים משתלשלים להעולם דרך המדרגות כנ"ל. ואחר שיצא לפועל בהעולם חוזרים וסוגרים הפתחים. כי אינם פתוחים רק בשעת השפעה.

לא סלקא רוחא ברוחא, עד דכלהו רוחין תתאי כלהו חד בהדי האי רוחא, אין הרוח שבכאן עולה לרוח העליון, שבהיכל החמישי, עד שכל הרוחות שבהיכלות התחתונים נעשו אחד עם הרוח הזה שבכאן, וכלהו אתכלילן ועאלין דא בדא עד דאתעביד כלא חד,

קיד) בר נש כד איהו בבי מרעיה, הכא אתדן, הן לחיים, הן למות, חיין ו תלייא לעילא. אי אתדן הכא לחיים, יהבי חיין מלעילא, ואי לא, לא יהבין. זכאה חולקיה מאן דאתדבק במאריה, ב ויעול ונפיק. ג הכא ד קידה באנפין בארעא, לאתגברא על דינא, על האי היכלא אתמר א אל אמונה ואין עול וגו'.
קטו) ו היכלא חמישאה, היכלא דא, היכלא ב דברקא זהיר, דאיהו רוחא דמזהיר נהיר לאינון תתאי, רוחא דא ג איהו כליל, ופתח ד וסגיר, ה נהיר ו ונציץ לכל סטרין. מנציצו דא, נהיר חד נהורא

מסורת הזהר

א) אל אמונה ואין עול, (דברים ל"ב) ח"א קלט: ח"ב רעב. ח"ג לה: רצו. ב) ברקא, ז"ח יתרו ל"ט טג שלט.

דרך אמת

ו) חסר.

חלופי גרסאות: ו נ"א תליין ב נ"א ויעול ונפיק בלא כיסופא דאנפין ובארעא יכול וגו' (אה"ל). ג נ"א ל"ג הכא. ד נ"א קידא. ה נ"א דאיהו. ו נ"א וסגיד. ז נ"א ל"ג נהיר. ח נ"א נציץ.

ז' חיכלות דאו"א דבריאה

הסולם

היכל ד' גבורה

וכל הרוחות נכללים ונכנסים זה בזה עד שנעשו כולם אחד. ואחר התכללות הזה עולה הרוח שבכאן עמהם להיכל החמשי ונכלל בהרוח אשר שם.

קיד) **בר נש כד איהו בבי מרעיה הכא אתדן הן לחיים הן למות:**

כשהאדם מוטל חולה על ערש דוי, הוא נידון כאן הן לחיים והן למוח. **חיין תלייא לעילא, אי אתדן הכא לחיים יהבי חיין מלעילא, ואי לא לא יהבין,** חיים תלוי למעלה בנהר העליון ולא כאן בהיכל זכות, כנ"ל, אמנם אם נידון כאן לחיים, נותנים לו חיים מלמעלה, מהנהר העליון הנק' מזל, ואם לא, אין החיים ניתנים לו מלמעלה. **זכאה חולקיה מאן דאתדבק במאריה ויעול ונפיק,** אשרי חלקו מי שנתדבק ברבונו ונכנס ויוצא בהיכל הזה כחפצו. **הכא קידה באנפין בארעא לאתגברא על דינא:** כאן בהיכל זה נוהג קידה על אפיים, שפניו יגעו בארץ, בכדי להתגבר על הדין, **והנה** בהיכל הב' אומר שצריכים כריעה, ובהיכל הג' אומר שצריכים השתחואה, דהיינו הרכנת הראש, וכאן אומר שצריכים קידה באנפין על ארעא. ויש להבין זה, והענין הוא, כי ענין הכריעות והשתחויות שעושים הצדיקים להתרצות לרבונם הוא מכוון לפי המוחין שממשיכים, ולפיכך בהיכל הוד שהיא בחינת ו"ק צריכים לכריעה על ברכים, ובהיכל הג' הנחשב לג"ר כלפי היכל הב', צריכים להשתחואה, דהיינו הרכנת הראש עד שיראה איסר מכנגד לבו, ואינם צריכים

(דפו"י דף ס"ד ע"א)

לקידה על אפים, משום שעוד אינו בחינת ג"ר ממש, להיותו בחינת מחזה ולמטה דהיכלות. אבל בהיכל הרביעי שבכאן להיותו כבר מחזה ולמעלה דהיכלות ששם ג"ר מבחינת פנים, ע"כ צריכים לקידה על אפים שיגעו פניו בארץ.

על האי היכלא אתמר אל אמונה ואין עול וגו', מרמז על רישא דקרא, שנאמר כי כל דרכיו משפט כי בהיכל זה מקום הבתי דינים ששם מתגלה אשר כל דרכיו משפט, שבזה משיגים אותו ית' בסוד אל אמונה ואין עול כי צדיק וישר הוא.

היכל חמישאה, חסד

קטו) **היכלא חמישאה, היכלא דא היכלא דברקא זהיר דאיהו רוחא דמזהיר נהיר לאינון תתאי,** היכל החמישי, היכל זה, הוא היכל שהברק מאיר בו, שהוא רוח הנקרא ברק, שמזהיר ומאיר להתחתונים. **מזהיר,** פירושו בהארת החכמה הנק' זהר. ומאיר היינו באור החסדים.

רוחא דא איהו כליל ופתח וסגיר נהיר ונציץ לכל סטרין: רוח הזה, ברקא, הוא כולל ופותח וסוגר מאיר ומתנוצץ לכל הצדדים. פירוש. בעת שהרוח הזה עושה זווגו להאיר הארתו, הוא כליל לכל התחתונים שעלו אליו בבחינת מ"ן. **ופתח,** היינו להארת ו"ק דג"ר, **וסגיר,** היינו להארת ג"ר דג"ר, **נהיר,** היינו באור ישר, **ונציץ,** היינו באו"ח, **לכל סטרין,** היינו מעלה ומטה ולד' רוחות.

מנציצו דא נהיר חד נהורא כעין

כעין ארגוונא, נהורא דא, [ו] כליל [ג] כל גווינין דנהרין נהורא [א] חוור, ואוכם, סומק, וירוק. אתכלילן אלין באלין, אתרקים חוור בסומק, אוכם בירוק, לבתר חוור באוכם, ואתעביד חד חיוותא מרקמא, ואתכליל בה, ירוק וסומק, דיוקנהא כדיוקנא דב"נ, דכליל כל דיוקנין.

קטז) מינה נפקו ד' סמכין דאינון חיוון רברבן, על אלין דלתתא, חד אקרי אופן, דאיהו תרין, בגין דכד אתחזי האי, [ג] אתנהיר אחרא בגוויה, [ד] דביק דא בדא, עאל דא בדא, לבתר עאל אחרא דא בדא, ואתחזון ד' רישין, לד' סטרין דעלמא, וכלהו חד גופא, ואלין אינון דכתיב [ה] בהו [ב] כאשר יהיה האופן בתוך האופן, וכלהו אלין קשורין דא בדא, כחיזו [ו] דחיוון עלאין, דלא

מסורת הזוהר

א) חוור ואוכם, וכו' לעיל דף י"ד ציון ג' וש"נ. ב) כאשר יהיה האופן, וגו' (יחזקאל א').

חלופי גרסאות: [ו] נ"א כליל כלל. [ג] נ"א בכל. [ג] נ"א אתנהרא. [ד] נ"א דבוק. [ה] נ"א בה. [ו] נ"א דחיות. ונ"א דחיזון.

[ו] היכלות דאו"א דבריאה

המולם

היכל ה' חסד

ארגוונא: מהתנוצצות הזה מאיר ויוצא אור אחד שמראהו כעין ארגמן. **נהורא דא כליל כל גווינין דנהרין נהורא חוור ואוכם סומק וירוק,** אור זה, שהוא כעין הארגמן, הוא אור כולל לכל המראות המאירים דהיינו אור לבן ושחור אדום וירוק שהם חו"ב הו"מ כנודע, **אתכלילן אלין באלין אתרקים חוור בסומק אוכם בירוק לבתר חוור באוכם,** נכללו אלו באלו ונרקם הלבן באדום, והשחור בירוק, ואח"כ הלבן בשחור, **ואתעביד חד חיוותא מרקמא, ואתכליל בה ירוק וסומק, דיוקנאה כדיוקנא דבר נש דכליל כל דיוקנין.** ונעשה מהם חיה אחת מרוקמת מכל הגווינין, ונכלל בה בעיקר ירוק ואדום, ודמות פניה כפני אדם, הכולל לכל הצורות.

קטז) **מינה נפקו ד' סמכין, דאינון חיוון רברבין על אלין דלתתא,** מן החיה הזו יוצאים ד' אדנים, שהם חיות גדולות כלפי אלו של מטה. כלומר, אע"פ שהסמכין הם בחינת מחזה ולמטה של כל חיה, שבהיכלות התחתונים אין שם משום זה אלא ג' סמכין, מ"מ כאן בהיכל הזה הוא כולו ג"ר, וגם הסמכין הם כבחינת מחזה ולמעלה, ונבחנים כחיות גדולות. ומפרש, **חד אקרי אופן, דאיהו תרין, בגין דכד אתחזי האי אתנהיר אחרא בגויה,** אחד נקרא אופן, דהיינו רק המלכות בלבדה, והוא שנים, משום כשנראה זה, מאיר אחר בתוכו, והם שנים

(דפו"י דף מ"ד ע"א)

פירוש, כל בחינת מחזה ולמטה של החיה היא בחינת מלכות, וע"כ נקראים אופנים, כי אופן הוא שם המלכות כנודע. אמנם כיון שהמלכות עלתה ונתמתקה בהבינה, ע"כ נחשבת המלכות תמיד לב' אופנים, **דכד אתחזי האי אתנהיר אחרא בגויה,** כאשר נראה המלכות הרי מאיר בתוכה הבינה, וע"כ נבחנת לב' אופנים, אופן בתוך אופן. **דביק דא בדא, עאל דא בדא, לבתר עאל אחרא דא בדא, ואתחזון ד' רישין לד' סטרין דעלמא,** ונעשו דבוקים הבינה והמלכות זו בזו, ונכנסה זו בזו, דהיינו המלכות בהבינה, ונעשו ב' אופנים ימין ושמאל במקום בינה, ואח"כ נכנסה האחרת זו בזו, דהיינו הבינה נכנסה ונכללה במקום המלכות, ונעשו ב' אופנים ימין ושמאל גם במקום המלכות, ונראו עתה ד' ראשים לד' רוחות העולם, כי הימין ושמאל שבמקום בינה נבחנים לדרום צפון, והימין ושמאל שבמקום מלכות, נבחנים למזרח מערב, **וכלהו חד גופא,** אמנם כל הד' הם רק גוף אחד, דהיינו מלכות, כי כולם נעשו ע"י התכללות המלכות בהבינה. **ואלין אינון דכתיב בהו כאשר יהיה האופן בתוך האופן** ואלו הם שכתוב עליהם כאשר יהיה האופן בתוך האופן כמבואר.

וכלהו אלין קשירין דא בדא כחיזו דחיוון עלאין דלא מתפרשין לעלמין, האי חיוותא: וכל אלו ד' הסטרין קשורים

ו מתפרשין לעלמין, האי חיותא. דארבע גוונין מרקמן, אחידן אלין באלין לד' סטרין. מהכא, כד נטלא חיותא דא, נטלא לתרין סטרין.

קיז) האי רוחא דברקא, אתכליל בתרין רוחין, רוחא דא דברקא, אפיק חד חיותא וכל אינון ב נהורין. רוחא אחרא אתנהיר מניה. דאקרי רוחא מלהטא.

קיח) נהרין מניה תרין נהורין דאינון ארבע. ואלין ג נהורין מתהפכין בגוונין, והכא איהו * להט החרב המתהפכת, אלין אינון נהורין דמתהפכן שננא דחרבא. ד ואילו ה קיימי ו על

מסורת הזהר

א) **להט החרב המתהפכת**, (בראשית ג') ח"א יא: יט: נג: סא: רכא: רלב. רלו. רמב: רנג: רסג. ח"ב כו: נא. קסו: רנג. רעא. ח"ג יב: יט: קו: ת"ז תקי ס: צג: תקי ס"ח צה: תקי ס"ט קה: ז"ח בראשית ט' טב שה. תק"ח ק"י סד שכג שלא.

חלופי גרסאות: ו נ"א מתפרשאן. ונ"א מתפרשן. ב נ"א מתהפכין. ג נ"א נהורין ארבע תליין בגוונין (אה"ל). ד נ"א ואלין גליף. ה נ"א קיימין. ו נ"א ל"ג מכאן עד על רישייהו.

קשורים זה בזה, כמו חיות העליונות דחיה זו, שאינם נפרדים לעולם, **דארבע גוונין מרקמן אחידן אלין באלין לד' סטרין**: כי הארבע גוונים המרוקמים בהחיה, שהם חו"ב תו"מ שלה שמחזה ולמעלה הנק' חיות עליונות, נאחזים אלו באלו, ונמשכים לד' סטרין אלו, שלמטה מחזה של החיה, שעי"ז נקשרים ד' הסטרין זה בזה, ואינם נפרדים לעולם, **מהכא כד נטלא חיותא דא נטלא לתרין סטרין**, מכאן נשמע, שבנסוע חיה הזו היא נוסעת לב' סטרין, שהם בינה ומלכות שהן העיקר של ד' הסטרין, בסו"ה, כאשר יהיה האופן בתוך האופן. כנ"ל.

קיז) **האי רוחא דברקא אתכליל בתרין רוחין, רוחא דא דברקא אפיק חד חיותא וכל אינון נהורין**: רוח ברקא הזה נכלל בב' רוחות שרוח ברקא הוציא חיה אחת הנזכרת וכל אלו האורות הנזכרים, **רוחא אחרא אתנהיר מניה דאקרי רוחא מלהטא**, ורוח אחר נמשך ממנו ומאיר הנקרא רוח לוהט.

קיח) **נהרין מניה תרין נהורין דאינון ארבע, ואלין נהורין מתהפכין בגוונין, והכא איהו להט החרב המתהפכת**, מאירים ממנו, מן הרוח הלוהט, ב' אורות שהם ד', שהם בחינת ד' סטרין הנ"ל, ואלו האורות מתהפכים במראיהם, והם נקראים להט החרב המתהפכת, **אלין אינון נהורין דמתהפכן שננא דחרבא**, אלו הם האורות המתהפכים ונעשים להט החרב, **ואלין קיימי על היכלא**

(דפוי דף מ"ד ע"א)

דלתתא, בגין דהאי להט החרב קיימא על איגון ע' נהורין דבי דינא, ואלו האורות עומדים על האורות שבהיכל שלמטה מכאן, הנקרא היכל הזכות, משום שלהט החרב הזה עומד על ע' האורות שבבית דין, הנמצאים בהיכל הזכות.

ביאור הדברים. כי נתבאר במראות הסולם דף ס"ה אות י"ג, שאלו ג' היכלות, דהיינו היכל הזכות והיכל ברקא והיכל הרצון, הם בחינת ע"מ דפנים, אשר היכל הזכות הוא ו"ק דפנים, המכונה עיבור יניקה, והיכל ברקא הוא ו"ק דג"ר דפנים. והיכל הרצון הוא ג"ר דג"ר דפנים, ע"ש. והזהר מביא להלן בסוף היכל השביעי, אשר אברהם לקח היכל ברקא שבכאן, ויצחק לקח היכל הזכות. כי בהיות כאן בחינת מוחין דפנים, ע"כ אפילו הו"ק דג"ר הצריכים להאיר בהיכל ברקא, שהם נמשכים מסוד בינה החוזרת לחכמה, שה"ס יצחק, לא יוכלו להאיר בקביעות בהיכל שבכאן, אלא רק בדרך התכללות הרוחין, כמ"ש להלן, דהיינו רק בעת ההתכללות, ושלא בעת התכללות מאיר כאן רק אברהם בלבד, שהוא קו ימין חסד. ויצחק, שה"ס בינה ששבה לחכמה, מאיר רק בהיכל הזכות, ובבחינת ו"ק בלי ג"ר. שז"ס ע' נהורין אשר שם, שהם נגד ז"ס תחתוניות שכל אחת כלולה מעשר, והם ע'. אבל הג"ר אינם יכולים להאיר שם בהיכל הזכות, כנ"ל, ונשארו כאן בהיכל ברקא בבחינת גבורות ודינים, בלי האור השייך להם,

היכלא דלתתא, בגין דהאי להט החרב, קיימא על אינון ע' נהורין דבי דינא מהכא, כל אינון דיינין דינא, א חרבא תלייא על רישייהו מלעילא.

קיט) האי להט החרב, דאלין אינון נהורין דלסטר שמאלא, אפיקו חד חיותא אחרא, דקיימא על ד', דלא קיימי בקיומייהו, תרי מימינא, ותרי משמאלא, כד רוחא ב דחיותא האי, עאל באלין, נציץ מנייהו תרי ניצוצין מלהטן, ונפקי מהאי היכלא לבר, ג ומתהפכי תדיר. ד אלין ניצוצין מלהטן,

מסורת הזהר

א) חרבא תלייא, ח"ב קיז.

חלופי גרסאות: ב נ"א דהאי חיותא. ג נ"א ומתהפכי תרי תדיר (אה"ל). ד נ"א תרין אלין.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — הסולם — תיכל ח' חסד

כי האור שלהם הוא בחינת יצחק, והוא אינו כאן אלא בהיכל הזכות.

וכבר ידעת, שאלו ב' רוחין שבהיכל, ה"ס ע"מ דפנים וע"מ דאחור, הכלולים בכל היכל והיכל, אשר רוח העליון הוא בחינת ע"מ דפנים שבהיכל, ורוח התחתון הוא בחינת ע"מ דאחודים שבהיכל. (כמ"ש לעיל דף מ"ג ד"ה ובזה. ע"ש) ולפי"ז נמצא, אשר רוח העליון שה"ס ע"מ דפנים המקובלים מאו"א עלאין, היא ממותק כולו ע"י אברהם, דהיינו אור החסד השולט בהיכל זה, כי מוחין דפנים הם כולם אור החסדים, המכונים אוירא דכייא כנודע. מה שאין כן רוח התחתון שהיא בחינת ע"מ דאחורים, שה"ס מוחין המקובלים מישסו"ת, שבהם ה' יוצא מאויר, והבינה שב להיות חכמה, (כנ"ל בבראשית א' דף ט' ד"ה ועכ"ז) הנחשב כאן לבחינת שמאל, ולבחינת יצחק, אין לרוח הזה שום מיתוק מאברהם, שכולו ימין, ואין בו משמאל ולא כלום, ועכ"ז נשאר בבחינת דינים. ולפיכך הוא נקרא בשם רוחא מלהטא, שהוא לוהט תמיד בשלהבת הדינים, וה"ס להט החרב המתהפכת.

וז"ש ואלין קיימי על היכלא דלתתא וכו', כי אלו האורות שברוחא מלהטא, הם בחינת ג"ר דיצחק, שלא יכלו לבוא בהיכל הזכות ונשארו בהיכל ברקא שבכאן בבחינת דינים, וע"כ נבחן שהם עומדים על היכל הזכות, כלומר שהם ג"ר שלהם. וז"ש בגין דהאי להט החרב קיימא על אינון ע' נהורין דבי דינא, כי ע' נהורין שבהיכל הזכות ה"ס ז"ס תחתוניות שכל אחת כלולה מיוד, והאורות להט החרב שבכאן הם ג"ר שלהם, המשלימם לעשר. מהכא, כל אינון דיינין דדייני דינא, חרבא תלייא על רישייהו מלעילא:

(דפו"י דף מ"ד ע"א)

מכאן נשמע, שכל הדינים הדנים דין, חרב תלויה על ראשיהם מלמעלה. פירוש. כי אלו ע' נהורין, שומרים את עצמם שלא ימשכו כלום מבחינת האורות שלהם שברוח מלהטא שבכאן, להיותם בבחינת להט החרב, דהיינו שמלאים דינים. וע"כ נבחן להט החרב לבחינת שומר עליהם, שידונו דין צדק, ולא יחטו יותר ממדרגתם. וצריכים לזכור כאן כל המתבאר לעיל בסוד ע' נהורין אלו.

קיט) האי להט החרב דאלין אנון נהורין דלסטר שמאלא אפיקו חד חיותא אחרא: להט החרב הזה, שהוא אורות שבצד שמאל. הוציאו חיה אחת אחרת, דקיימא על ד' דלא קיימי בקיומייהו, תרי מימינא ותרי משמאלא, העומדת על ד' אופנים שאינם עומדים על קיומם, כלומר שאינם יכולים להמשיך בהארתם אלא שמאירים ומתכבים, והוא מטעם שהם ב' לצד ימין וב' לצד שמאל, דהיינו שפעם שולט בהם הימין לבדו, ופעם שולט בהם השמאל לבדו. וע"כ בעת שליטת השמאל הם מתכבים והטעם הוא, כי היכל זה לקח אברהם, כנ"ל, שה"ס ימין, וע"כ הנוטים לשמאל אין להם ממי לקבל הארתם, והם מתכבים.

כד רוחא דחיותא האי עאל באלין, נציץ מנייהו תרי ניצוצין מלהטן ונפקי מהאי היכלא לבר ומתהפכי תדיר: כאשר הרוח של חיה הזו, נכנס באלו תרי דלא קיימי בקיומייהו, כלומר בעת שהחיה נוסעת על ד' אופנים שלה, מתנוצץ ממנו ב' ניצוצין לוהטים, ויוצאים לחוץ מהיכל הזה, והם מתהפכים תמיד. אלין ניצוצין מלהטן, לזמנין נוקבי ולזמנין

א לזמנין נוקבי, לזמנין גוברי, לזמנין רוחין, לזמנין עירין קדישין.

קכ) מ"ט בגין דכד אתכליל האי חיוותא בחיוותא קדמאה, מגו תקיפו דאתכלילן דא בדא, נפקא חד נצוצא מלהטא תדיר, דלא אתדעך לעלמין, ושאטא ואזלא אבתרייהו דאינון תרין ניצוצין.

קכא) והשתא אינון גוברין, ועבדין שליחותא בעלמא, ועד לא מסיימי מתדעכי, ב וההוא ניצוצא בטש בהו, *) ונהיר לון, ג ואתחדשון כמלקדמין, ואינון נוקבי, ואזלי ושאטן, ועד לא מסיימי מתדעכי, ד והאי ניצוצא בטש

מסורת הזהר

א) לזמנין נוקבי לזמנין גוברי, ח"א נג: רלב. רלו. ח"ב כו: רכו: רסד, ח"ג יט: עג: קט: ת"ז חק' ע' קלב: קלג.

חלופי גרסאות: ב נ"א כדין ההוא. ג נ"א ואתחדרון. ונ"א ואתחדשן. ד נ"א והההוא.

ז' תיכלות דאו"א דבריאה הסולם חיכל ח' חסד

גוברי, לזמנין רוחין לזמנין עירין קדישין, ניצוצות לוהטות הללו, פעמים הן נקבות ופעמים הם זכרים לפעמים רוחות ולפעמים עירין קדושים. והביאור הוא להלן בדיבור הסמוך.

קכ) מאי טעמא, בגין דכד אתכליל האי חיוותא בחיוותא קדמאה, מגו תקיפו דאתכלילן דא בדא, נפקא חד נצוצא וכו': שואל מה הטעם, ואומר משום שבעת שנכללה חיה הזו עם חיה הראשונה, שיצאה מהאורות דרוחא דברקא, הנה מתוך תוקף התכללותן זו בזו יצא מהן ניצוץ אחד הלוהט תמיד ואינו נכבה לעולם,

ושאטא ואזלא אבתרייהו דאינון תרין ניצוצין, והניצוץ משוטט והולך אחרי שני הניצוצות הללו, והשתא אינון גוברין ועבדין שליחותא בעלמא, ועד לא מסיימי מתדעכי וכו', ועתה הם זכרים, ועושים שליחותם בעולם, אבל טרם שגמרו את שליחותם הם מתכבים. וכו'.

ביאור הדברים. מתוך ששורשיהם של ב' ניצוצות הללו, הם הד' דלא קיימי בקיומייהו, שאינם ממשיכים בהארתם, כי להיותם נמשכים מלהט החרב המתהפכת, נחלקה הארתם תרי מימינא ותרי משמאלא, וכשמאירים מבחינת השנים שבימין מתקיימים אבל כשמתחילים להאיר מבחינת השנים שבשמאל הם מתכבים כנ"ל ע"כ גם ב' הניצוצין שיצאו מהם נוטים ג"כ לימין ושמאל ואינם על קיומם. ולפיכך בכדי לתקן אותם נזדווגה ונכללה חיה זו דלהט החרב, עם חיה העליונה הראשונה

(דפו"י דף מ"ד ע"א *) מ"ד ע"ב)

שיצאה מרוחא דברקא, ואו נמצאים אלו ד' אופנים של חיה התחתונה דלא קיימי בקיומייהו נכללים ונעשו אחד עם ד' האופנים של חיה העליונה, שהם כחיון עלאין דלא מתפרשי לעלמין, ונולד מהם ניצוץ אחד הכלול גם הוא מב' שהם ד', כמו הד' אופנים של חיה העליונה, דלא אתדעך לעלמין, כמו הד' של חיה העליונה דלא מתפרשי לעלמין, אמנם עדיין נבחן לניצוץ לוהט, להיות בו גם מבחינת ד' אופנים דחיה תחתונה.

וכבר נתבאר, שאלו ד' אופנים ה"ס ד' כחות המלכות אחר שנשתתפה עם הבינה, דהיינו מלכות ובינה שבבינה, ומלכות ובינה שבמלכות (כנ"ל דף ע"ה ד"ה מינה) ותדע שהם בחינת גוברי ונוקבי, כי ב' שבבינה הם זכרים, כי הבינה בדכורא אסתיימת. וב' שבמלכות הם נוקבין, והארת הימין נבחנת לרוחין, והארת השמאל נבחנת לעירין.

וזה אמרו, ושאטא ואזלא אבתרייהו דאינון תרין ניצוצין, שבהיות הניצוץ מתוקן באופן דלא אתדעך לעלמין, ע"כ הוא המשפיע והמתקן את ב' הניצוצין, אלא באופן שהם מתהפכי תדיר, וז"ש והשתא אינון גוברין, דהיינו בעת שהניצוץ משפיע להם הארת הבינה, הנבחנת לאור זכר, ועבדין שליחותא בעלמא, דהיינו שמאירים אל התחתונים, ועד לא מסיימי מתדעכי, דהיינו כל עוד שמאירים בבחינת הימין הם עושים שליחותם בעולם, ואז נבחנים לרוחין,

אבל

[ב]בהו, ונהיר לון, ואתהדרן כמלקדמין, בגין דההוא ניצוצא כליל מכלא, כליל מד' גוונין, ובגין דא אינון מתהפכין לכל הני גווני.

קכב) רוחא דא, אתכליל ברוחא אחרא, כדקאמרן, ואתחזון תרין כחדא, ולא כאחרנין קדמאין, דכד אתכליל דא בדא, לא אתחזי בר חד, והכא אתחזון [ג]תרין, וקיימי בחביבותא, כלילן מכלהו [ד]תתאי, ואע"ג, דאינון תרין, אינון חד. [ה]כד אתפשט, רוחא ברוחא, ואתחזון בחביבותא, [ו]כלילן מכלהו תתאי, [ז]דא הוא רזא, דכתיב [א] שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרועים בשושנים.

קכג) וכד תרין רוחין מתפשטן, דא בדא בחביבותא, כדין אתהדר האי היכלא, ואקרי היכל אהבה, היכלא דרחימותא, היכלא דא, קאים תדיר בקיומיה,

מסורת הזהר

א) שני שדיך (שה"ש ד') ח"ב רנג. ת"ז תק' ו' בהשמטות קמו.

חלופי גרסאות: ב נ"א להו. ג נ"א ל"ג תרין. ד נ"א ל"ג תתאי. ה נ"א בר דאתפשטו. ונ"א דאתפשט ול"ג כד (את"ל). ו נ"א ל"ג כלילן. ז נ"א ודא.

ז' חיכלות דאו"א דבריאה

הסולם

חיכל ח' חסר

אבל כשנוטים לבחינת שמאל הם מתכבים, ואינם יכולים להמשיך שליחותם. ואז נבחנים לעירין. וההוא ניצוצא בטש בהו, ונהיר לון ואתחדשון כמלקדמין, ואינון נוקבי, ואזלי ושאטן, וניצוץ ההוא מכה ומאיר אליהם, אחר שנתכבו, והם מתחדשים כמקודם, והם נקבות, כלומר שהניצוץ משפיע להם עתה הארות המלכות הנבחנות לנקבות כנ"ל, והולכים ומשוטטים. ועד לא מסיימי מתדעכי, וטרם שגמרו שליחותם בעולם הם מתכבים. כלומר, כל עוד שהאירו בבחינת הימין נקראים רוחין והם הולכים ומשוטטים, וכשנוטים לשמאל נקראים עירין והם מתכבים. והאי ניצוצא בטש בהו ונהיר לון ואתהדרן כמלקדמין, והניצוץ חוזר ומכה ומאיר אליהם, אחר שנתכבו, וחוזרים ומתחדשים כמקודם. וכן תמיד, כי בכל פעם שנכבים, מחדש אותם הניצוץ, פעם בימין ושמאל דבינה, דהיינו ברוחין ועירין זכרים. ופעם בימין ושמאל דמלכות, דהיינו ברוחין ועירין נקבות, ונמצאים מתהפכים תמיד על ארבע בחינות הללו. בגין דההוא ניצוצא כליל מכלא, כליל מד' גוונין ובגין דא אינון מתהפכין לכל הני גווני, משום שניצוץ הזה כלול מכולם, וכלול מד' גוונים, ומשום זה ב' הניצוצות המקבלים ממנו מתהפכים לכל אלו הגוונים הנזכרים, דהיינו לזכרים ולנקבות לרוחות ולעירין.

(דמו"י דף מ"ד ע"ב)

קכב) רוחא דא אתכליל ברוחא אחרא כדקאמרן, ואתחזון תרין כחדא, רוח זה התתון, נכלל ברוח האחר העליון, כמו שאמרנו לעיל (דף מ"ב אות ס"ה ע"ש) ונראים שניהם כאחד, ולא כאחרנין קדמאין דכד אתכליל דא בדא לא אתחזי בר חד, והכא אתחזון תרין וקיימי בחביבותא כלילן מכלהו תתאי, ולא כהאחרים הראשונים, שבעת שנכללו זה בזה לא נראה אלא אחד, (כנ"ל אות ס"ה) אבל כאן נראה שנים העומדים באהבה וכלולים מכל היכלות התחתונים. ואע"ג דאינון תרין אינון חד, כד אתפשט רוחא ברוחא, ואתחזון בחביבותא כלילן מכלהו תתאי דא הוא רזא דכתיב וכו' ואע"פ שנראים שנים רוחות, הם אחד כשמתפשט רוח ברוח ונראים באהבה כלולים מכל התחתונים. וז"ס מה שכתוב שני שדיך וגו'. הביאור הוא להלן בדיבור הסמוך.

קכג) וכד תרין רוחין מתפשטן דא בדא בחביבותא, כדין אתהדר האי היכלא ואקרי היכל אהבה: וכששני הרוחות מתפשטים זה בזה, או חוזר ההיכל הזה ונעשה להיכל אהבה. היכלא דרחימותא, היכלא דא קאים תדיר בקיומיה, אתגניז ברזא דרזין למאן דאצטריך לאתדבקא ביה, והכא כתיב וכו' היכל האהבה, היכל זה, עומד תמיד בקיומו, ונגנז בסודי סודות, זולת למי שצריך

אתגניז ברזא דרזין, למאן דאצטריך לאתדבקא ביה: והכא כתיב א אתן את דודי לך.

קכד) לבתר כד נהרין, תרין רוחין דאינון חד, נפקי כמה חיילין, לכמה סטרין, אלפין ורבוון דלית לון שיעורא, מנהון אקרון ב דודאים, מנהון ג גפנים,

מסורת הזהר

א) אתן את דודי לך, (שה"ש ז') ח"ב רנג. ת"ז תק' ו' בהשמטות קמד. ב) דודאים, ח"א קלה. קנו.: קנז: רמב. רמג. ג) גפנים—רמונים, ח"ב רנג. ת"ז תק' ו' בהשמטות קמד.

ז' תיכלות דאו"א דבריאה **המולם** תיכל ה' חפד

שצריך להתדבק בו, וכאן כתוב אתן את דודי לך.

ביאור הדברים. כי אלו ב' רוחין ה"ס ע"מ דאחור ועי"מ דפנים, (כנ"ל דף מ"ב ד"ה ולהבין הדברים). וצריכים לכלול אותם זה בזה, מטעם המתבאר במראות הסולם כאן (דף ל"ט אות יוד) ויש ג' מינים של התכללות. א) שהרוח דמוחין דאחורים נכלל כולו בהרוח דמוחין דפנים עד שלא נודע כי בא אל קרבו (כנ"ל דף מ"ב אות ס"ה) ונמצא שאין כאן רק מוחין דחסדים בלבד, כי הארת החכמה שהיה נמשך בהמוחין דאחורים נכללו בהמוחין דפנים ואינם. ב) הוא שהרוח דמוחין דאחורים נכלל בהרוח דמוחין דפנים ולא נתבטל בו אלא שנראה שם מציאותו, ונראים שם ב' מיני המוחין, אמנם רק מוחין דפנים בלבדם מאירים, ומוחין דאחורים אע"פ שנמצאים שם לא יוכלו להאיר וז"ש כאן והכא אתחזון תרין וכו' ואע"ג דאינון תרין אינון חד כלומר אע"פ שמציאות הרוח עם המוחין דאחורים נמצאים שם, מ"מ מבחינת ההארה הם אחד, כי רק הרוח העליון בלבדו הוא המאיר. ג) הוא כשנכללים ב' הרוחות זה בזה, באופן, אשר הרוח העליון כלול ומאיר גם במוחין דאחורים של הרוח התחתון, ורוח התחתון כלול ומאיר גם במוחין דפנים מרוח העליון, כי עתה יש הארות חכמה וחסדים ברוח העליון, וכן ברוח התחתון.

וזהו שמביא המקרא שני שדיך כשני עפרים תאמי צביה הרועים בשושנים, בביאור ההתכללות דמין הב'. כי בחינת המלכות בע"מ דפנים, שה"ס מנעולא, נקראת עפר, ובחינת המלכות בעי"מ דאחורים, שה"ס מפתחא (עי' לעיל בהקדמת הזהר דף מ"ז ד"ה ולא אתרשים) היא נקראת צביה. וזה שיעור הכתוב שני (דפו"י דף מ"ד ע"ב)

שדיך, היינו ב' הרוחין שבכאן: הרוח דברקא, שהוא בחינת ע"מ דפנים, והרוח דמלהטא, שהוא בחינת ע"מ דאחורים הם שניהם כשני עפרים, היינו מחמת התכללות רוח העליון שבו נבחנת המלכות בהשם עפר, בהרוח התחתון, וע"כ אפילו רוח התחתון נבחן בבחינת עפר, והם שניהם כשני עפרים. וכן נבחנים שניהם בבחינת תאומי צביה, מחמת התפשטות רוח התחתון, שבו נבחנת המלכות בשם צביה, בהרוח העליון, וע"כ אפילו רוח העליון נבחן בשם צביה, והם שניהם תאומי צביה, באופן, שמעלת ב' הרוחין נראים בכל אחד מהם, מחמת התפשטותם זה בזה, ועכ"ז מאירים שניהם רק כרוח אחד, דהיינו כבחינת רוח העליון שהיא מוחין דפנים. וע"כ מסיים הכתוב הרועים בשושנים, שבנין המלכות בסוד מוחין דפנים, נקרא בשם שושנה. לאפוקי שאינם מאירים מבחינת מוחין דאחורים שברוח התחתון. שמבחינה זו נקראת המלכות בשם חבצלת, ולא בשם שושנה.

קכד) לבתר כד נהרין תרין רוחין דאינון חד, נפקי כמה חיילין לכמה סטרין אלפין ורבוון דלית לון שיעורא: אח"כ, כשמאירים ב' הרוחות שהם אחד, דהיינו ההתכללות דמין הב' הנ"ל, יוצאים מהם כמה צבאות לכמה בחינות, לאלפים ולרבבות שאין להם שיעור, מנהון אקרון דודאים, מנהון גפנים, מנהון רמונים, חלק מהם נקראים דודאים, בסו"ה הדודאים נתנו ריח. ומהם שנקראים גפנים, בסו"ה אם פרחה הגפן ומהם שנקראים רמונים, בסו"ה הנצו הרמונים. פירוש, שסובב על מ"ש לעיל אות קכ"ג, שבהיכל הזה נאמר אתן את דודי לך, ע"כ הוא מבאר כאן תשלום המקרא הזה. שכתוב שם נשכימה לכרמים נראה אם פרחה הגפן, פתח הסמדר

הנצו

מנהון רמונים, עד דמטו כמה חיילין לבר, עד ההוא ככבא דאקרי [ו]נגה,
[ב]וכלהו בחביבו דלא מתפרשין לעלמין, [ג]בהכא כתיב [ד]אם יתן איש את כל
הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו: [ה]הכא השתחואה [ו]ופרישו דידין לאתדבקא
ברחימו דמאריה.

קכה) [ז]היכלא שתיתאה: הכא הוא רוחא דאקרי חוט השני רזא דכתיב
[ח]כחוט השני שפתותיך, האי היכלא [ט]אקרי
היכל הרצון, הכא רוחא דאיהו רעוא, דכל הני רוחין תתאין רהטין אבתריה,
לאתדבקא ביה, [י]בנשיקה ברחימותא.

קכו) האי רוחא אתכליל בשית, וקיימא בשית, אתכליל בשית דלתתא
בהדיה, וקיימא בשית עלאין, ובגין כך, האי רוחא אפיק תריסר נהורין, כלילן

דרך אמת

[ו]) ת"ת.

וגו' **ח"ב** רנג: **ח"ג** נד: רנו. רנט. ג) **פרישו דידין, ח"ב** סז. ד) **כחוט השני שפתותיך,** (שה"ש ד') **ח"א** רמא: **ח"ב** רנג: רנד. **ת"ז** תק' י"ג כח. ה) **נשיקה, ח"א** ע' **ח"ב** צז. קכד: קמו: קמז. רנג: רנד. רנו: **ח"ג** רנ: רסז.
ז"ח חוקת נ"א סב שנא, סג שג.שה"ש ס"ג טג שד, סד שכב שכה שלד. ס"ד טא שא, טב שו שטז שכז.

חלופי גרסאות: [ו]) נ"א נוגה. כ) נ"א וכלא. ג) נ"א הכא (כת"י). ד) נ"א הכא כתיב. ה) נ"א האי היכלא, היכלא דאקרי, ונ"א היכלא דאקרי היכלא דרעוא הכא רוחא וגו' (אה"ל).

מסורת הזהר

א) **נגה,** לעיל דף מ"ז ציון א' וש"נ ב) **אם יתן איש**

ז' חיכלות דאו"א דכריאה

הסולם

חיכל ו' ת"ת

הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך, הדודאים נתנו ריח וגו'. וג' בחינות אלו נמשכים מחג"ת, שהם מוחין דפנים. דודאים הם בחינת חסד. רמונים הם בחינת גבורה. גפנים הם בחינת תפארת.

עד דמטו כמה חיילין לבר, עד ההוא ככבא דאקרי נגה: עד שמגיעים כמה צבאות לחוץ מההיכל, עד אותו הכוכב הנקרא נוגה. שמכוכב הזה מושפע להתחתונים. ועי' לעיל דף מ"ז ד"ה תחות.

וכלהו בחביבו דלא מתפרשין לעלמין, אחר שנכללו הרוחות זה בזה, הם כולם באהבה, ואינם נפרדים לעולם. בהכא כתיב אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו.

הכא השתחואה ופרישו דידין לאתדבקא ברחימו דמאריה, כאן נוהג השתחואה ופישוט ידים כדי להתדבק באהבת רבונו, לעיל בהיכל הנצח נאמר השתחואה בלבד, דהיינו הרכנת הראש עד שיראה איסר מכנגד לבו. ולעיל בהיכל הרביעי נאמר קידה, דהיינו עד שיגע פניו בארץ, שהוא כולל לכל הגוף, ולא הוצרך שם פישוט ידים. והוא מטעם כי שם הוא בחינת ו"ק דפנים כמ"ש במראות הסולם כאן, וידים

(דפו"י דף מ"ד ע"ב)

הם בחינת ג"ר, ורק כאן בהיכל החמישי שהיא בחינת ו"ק דג"ר, צריכים לפישוט ידים. ועי' לעיל דף ע"ד ד"ה הכא קידה.

היכל הששי, ת"ת

קכה) היכלא שתיתאה. הכא הוא רוחא דאקרי חוט השני, רזא דכתיב כחוט וגו': היכל הששי. כאן הוא הרוח הנקרא חוט השני, בסוד הכתוב כחוט השני שפתותיך וגו' הכא רוחא, דאיהו רעוא, דכל הני רוחין תתאין רהטין אבתריה, כאן הרוח שהוא רצון, אשר כל אלו הרוחות התחתונים רצים אחריו להשיגו. לאתדבקא ביה בנשיקה ברחימותא, להתדבק בו בנשיקה באהבה. והטעם שחרוח נקרא חוט השני, יתבאר לחלן בסמוך.

קכו) האי רוחא אתכליל בשית וקיימא בשית, אתכליל בשית דלתתא בהדיה וקיימא בשית עלאין: רוח הזה נכלל בששה, ועומד בששה, כי נכלל מששה חיכלות התחתונים ממנו, ועומד בששה עליונים. כלומר שהעליון כלול בעצמו מכל התחתונים ממנו, וע"כ יש בו עצמו ששה היכלות מבחינת התכללות. ואלו נבחנים בו להיכלות עליונים. ומלבד זה הרי עולים

כלהו מתתא ומלעילא, הני תריסר נהורין, אינון ס"חדון לסלקא לעילא, ולקבלא כל אינון דלתתא.

חלופי גרסאות: ס' נ"א חדאן. ונ"א חדאין.

אליו כל היכלות התחתונים דרך העמודים שבאמצע כל היכל והיכל, כנ"ל, וע"כ יש בו ששה היכלות מבחינת מה שמקבל בתוכו את היכלות התחתונים ונכלל מהם, ואלו נבחנים בו לששה היכלות תחתונים. ובגין כך האי רוחא אפיק תריסר נהורין, כלילן כלהו מתתא ומלעילא. ומשום זה הוציא רוח הזה י"ב אורות, שכל אחד ואחד כלול מלמטה ומלמעלה.

הני תריסר נהורין, אינון חדון לסלקא לעילא, ולקבלא כל אינון דלתתא:

י"ב אורות אלו, הם שמחים כולם לעלות למעלה, וכן שמחים כולם לקבל כל אלו שהם למטה. פירוש כי אלו ששה היכלות, אע"פ שהם ששה מ"מ נבחנים לעשר ספירות, כי היכל התחתון כולל שתים, יסוד ומלכות, והיכל העליון כולל שלש, כח"ב, וע"כ הם עשר. והיכל השביעי ה"ס ע"ס בפ"ע שה"ס קדש קדשים כמ"ש להלן. וז"ש אתכליל בשית דלתתא בהדיה, וקיימא בשית עלאין שלכאורה קשה הרי לא יש למטה ממנו רק חמשה היכלות ולא ששה, ובהאמור מובן, שהכונה הוא, שהוא לבדו כולל ג"ר כח"ב, ותחתיו נבחנים לחג"ת נה"י שהם ששה. וזה שמביא הכתוב כחוט השני שפתותיך, להורות שהרוח שבכאן היא בחינת ראש, כי השפתים הם בראש, ונקרא חוט השני, שהוא לשון משנה, על שם המלכות דראש, שהם השפתים, להיותה מתוקנת במשנה, דהיינו בב' המלכיות הנק' מנעולא ומפתחא, כנוהג בג"ר, משא"כ בו"ק אין מגולה שם רק מלכות אחת שה"ס מפתחא בלבדה והמנעולא טמיר ונעלם שם. (כנ"ל בהקדמת הזהר דף מ"ז ד"ה ולא אתרשים עש"ה) ולפיכך הזווג שבכאן הוא להמשכת אוירא דכיא בסוד אתדבקותא רוחא ברוחא, שה"ס ד' רוחין דאהבה, כמ"ש בזהר תרומה דף קמ"ו ע"ב, ע"ש. שה"ס אור הרוח של הג"ר העליונים, דהיינו ו"ק דג"ר, כי הג"ר דג"ר אינם מתגלים בהעולמות. וז"ש (בזהר בהיכלות פ' פקודי רנ"ו ע"ב) האי היכלא שתיתאה באינון נשיקין, לאתדבקא רוחא ברוחא, כד"א ישקני (דסו"י דף מ"ד ע"ב) מנשיקות פיהו, וכך נשיקה איהו יעקב, דאיהו רוח, וכו', הנשיקין שבהיכל הששי הזה, הם לזווג רוח ברוח, כמ"ש ישקני מנשיקות פיהו, וכל נשיקה היא בחינת יעקב, שהוא בחינת רוח וכו'. שפירושו ו"ק, דהיינו אור דחסדים, אלא שהוא ו"ק עליונים דג"ר עליונים, והוא כל בחינת הג"ר המאירים בהעולמות.

ולפיכך מטרם שהתחתונים נשלמו במוחין דהארת חכמה מסוד המוחין דאחורים, וכן מהיכל החמישי, לא יוכלו לקבל מהזווג דנשיקין שבכאן, כי הגם שהיא אור דחסדים אמנם הוא ו"ק דג"ר העליונים, הנבחן לג"ר ממש, ומטרם שהתחתונים מקבלים הארת החכמה הם בחינת ו"ק בלי ראש כנודע. ונמצא שהיכל הששי הוא בחינה בפני עצמו, דהיינו ו"ק דג"ר מבחינת חסדים, וכנגדו ההיכלות התחתונים ממנו הם בחינה בפני עצמו דהיינו ו"ק דג"ר מבחינת המוחין דהארת חכמה.

וזה אמרו, האי רוחא אתכליל בשית וקיימא בשית וכו', רוח הזה נכלל בששה, חג"ת נה"י, דהיינו ו"ק דג"ר, ע"י ההיכלות התחתונים שעלו אליו, ועומד בפני עצמו ג"כ בששה חג"ת נה"י דהיינו ו"ק דג"ר, וכו', וההפרש ביניהם רב מאד כי חג"ת נה"י של עצמו הם בחינת חסדים, דהיינו אוירא דכיא כנ"ל, אבל חג"ת נה"י של התחתונים הם בהארת החכמה, כנ"ל. וז"ש כלילן כלהו מתתא ומלעילא, שהי"ב אורות נכללו כולם זה בזה, מלמטה ומלמעלה, כלומר, החג"ת נה"י של מעלה שהם אוירא דכיא, נכללו מהחג"ת נה"י של מטה, שהם בהארת חכמה, וכן החג"ת נה"י של מטה, שהם הארת חכמה, נכללו מהחג"ת נה"י של מעלה שהם אוירא דכיא, חסדים. הני תריסר נהורין, אנון חדון לסלקא לעילא, אלו י"ב האורות מהתכללות של מעלה בחסדים, שמחים בעליתם למעלה בהתכללותם בהחסדים. ולקבלא כל אינון דלתתא, וכן הם שמחים לקבל ההתכללות של מטה, דהיינו, המוחין דהארת החכמה.

קכז) היכלא דא, דאיהו רצון, רעוא דכלא, מאן דקשר קשרין, וסליק לון הכא, דא הוא דאפיק רצון מה' בחביבותא. בגו היכלא דא, [א] אתכניש משה, [ב] ברחימו דנשיק נשיקי רחימותא, האי הוא היכלא דמשה, רוחא דא, רוחא דרחימותא, רוחא דיחודא, דאמשיך רחימו לכל סטרין.

קכח) [ג] אינון תריסר נהורין, סלקין ולהטין, מנציצו דלהון נפקי, ארבע חיון קדישין, רחימי דאהבה, אלין אקרון [ד] חיות גדולות, לאתחברא אינון זוטי, לאתכללא בהו [ה] דכתיב [ו] חיות קטנות עם גדולות.

מסורת הזהר

א) אתכניש משה, ח"ב סח: קנו. רנג: ב) ברחימו דנשיק, (מיתת נשיקה) ח"א קסח. ח"ב קכד, ג) חיות גדולות—זוטי, ח"א רמז, ת"ז תק' כ"א מג. ד) חיות קטנות עם גדולות, (תהלים ק"ד) ח"א סב: פו. רלו. רמז: ח"ב מח: מט. נו. ח"ג יוד. ת"ז תק' כ"א מג. תק' י"א בהשמטות קמן: ז"ח תשא מ"ו טא שיח.

חלופי גרסאות: [ג] נ"א ואינון. [ה] נ"א ל"ג דכתיב.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — הסולם — חיכל ו' ת"ת

קכז) היכלא דא דאיהו רצון, רעוא דכלא, מאן דקשר קשרין וסליק לון הכא, דא הוא דאפיק רצון מה' בחביבותא: היכל הזה, שהיא היכל הרצון, להיותו רצון של הכל, מי שקושר קשרים, דהיינו שמייחד יחודים, ומעלה את היכלות התחתונים אל ההיכל הזה, זה הוא אשר יפק רצון מה' באהבה. בגו היכלא דא אתכניש משה ברחימו, דנשק נשיקי רחימותא, בתוך היכל זה נאסף משה אל עמו באהבה, שנשק נשיקי אהבה, שז"ס מ"ש וימת משה על פי ה'. שה"ס מיתת נשיקה כמ"ש חז"ל. האי הוא היכלא דמשה, זה הוא ההיכל של משה.

ולא יקשה לך מ"ש בזהר (בהיכלות פקודי רנ"ו ע"ב) שזה ההיכל הוא של יעקב. הענין הוא, כי היכלות דפקודי מדברים מן היכלות דז"א דבריאה, והיכלות שבכאן מדברים מהיכלות דאו"א דבריאה, והיכלות דאו"א נבחנים לפנימיות, והיכלות דז"א נבחנים לחיצוניות אליהם, ונודע, שיעקב ומשה, שניהם בחי' ת"ת, שהוא אור הרוח, אלא יעקב הוא מלבר, דהיינו בחינת חיצוניות של הת"ת ומשה הוא מלגו, דהיינו בחינת פנימיות של הת"ת. ולפיכך כאן בהיכלות דאו"א, שייך היכל הששי למשה, שהוא פנימיות ת"ת, שהוא סוד הדעת. ושם בהיכלות דז"א, שהם חיצוניות לאו"א, שייך היכל הששי ליעקב, שהוא חיצוניות הת"ת.

רוחא דא רוחא דרחימותא, רוחא דיחודא, דאמשיך רחימו לכל

(דפו"י דף מ"ד ע"ב)

סטרין רוח זה הוא רוח האהבה, רוח היחוד, הממשיך אהבה לכל הבחינות. ואנון תריסר נהורין סלקין ולהטין, ואלו י"ב האורות שבהרוח, עולים ולוהטים, כלומר, שמבחינת התכללותם בהתכללות של מעלה דאוירא דכיא, הם עולים. ומבחינת התכללותם בהתכללות של מטה, של הארת החכמה, הנמשך מקו שמאל, הם לוהטים.

קכח) מנציצו דלהון נפקי ארבע חיון קדישין רחימי דאהבה, אלין אקרון חיות גדולות: מהתנוצצות שלהם יוצאות ארבע חיות קדושות חביבי האהבה, אלו נקראות חיות גדולות, לאתחברא אינון זוטי לאתכללא בהו דכתיב וכו', להתחבר עם חיות הקטנות, ולהכלל בהם, שכתוב, חיות קטנות עם גדולות, פירוש, שאלו י"ב נהורין שה"ס שהרוח אתכליל משית דלתתא, וקיימא בשית עלאין. שהם חג"ת נה"י של עצמו, שהעליון כלול מכל התחתונים, וחג"ת נה"י של היכלות התחתונים העולים אליו, הנה הם הוציאו דוגמתם בבחינת החיות, והם ג"כ חיות דבחינת עצמו, וחיות דהיכלות העולים אליו. וכיון שכולל כל התחתונים להיותו העליון מכולם, לכן יש בו ד' חיות מבחינת עצמו, והם נבחנים לחיות גדולות, והוא במשונה מהיכלות התחתונים שאין בכל אחד רק חיה אחת. וכן יש בו י"ב מצד היכלות התחתונים העולים אליו, כמ"ש להלן. באופן ששית נהורין של עצמו, הוציאו ד' חיות גדולות, ושית נהורין דלתתא הוציאו י"ב חיות קטנות. וז"ש לאתחברא אנון זוטי

לאתכללא

קכט) אלין אחידן דא בדא, א לד' סטרין, ב כאגוזא ג דמתחברא לד' סטרין, ובג"כ אקרי היכלא דא גנת אגוז, דכתיב ג אל גנת אגוז ירדתי, מאי אל גנת אגוז, בגיניה דגנת אגוז, ירדתי, דאיהו היכלא דרחימו, לאתדבקא דכורא בנוקבא.

קל) אלין ארבע, מתפרשן לתריסר, תלת תלת לכל סטר, כל אינון תתאי כלילן בהו, ובהו קיימין רוחין ברוחין, נהורין בנהורין, כלהו אלין באלין, עד דאתעבידו חד, וכדין האי רוחא דכליל מכלהו, סלקא ג לאתעטרא ברוחא דלעילא,

מסורת הזהר

א) ד' סטרין כאנוזא, ח"ב טו, ב) אגוזא, ח"א מה, רסב, ח"ב טו, קמ, רלג, רנד, רנט, ת"ז תק, י"ח לו. תק, כ"ח ע, עא. תק, נ"ח צב, תק, ס"ט קיז. תק, ע, קכג, ז"ח בראשית א, טב ש"א. ט, טד שמט. י"ח טא שלד. שה"ש ע, טד שט. ג) אל גנת אגוז, (שה"ש ו) בראשית א, דף ק"א ציון ב, וש"נ.

חלופי גרסאות: ג דמתחברא. ונ"א לאתחברא. ג נ"א לאתעטרא.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — הסולם — היכל ו' ת"ת

לאתכללא בהו, שיתחברו החיות גדולות עם י"ב הקטנות הכלולים בהם.

קכט) אלין אחידן דא בדא לד' סטרין כאגוזא דמתחברא לד' סטרין:

אלו החיות גדולות נכללות זו בזו לד' צדדים, כמו האגוז שד' חלקים מתחברים בחפרי שבו, דהיינו שכל אחת מהד' כוללת בתוכה כל הד', והוא מטעם היותו מבחינת מחזה ולמעלה, ששם יש פני אדם, ושם מקום הזווג. אבל בבחינת מחזה ולמטה שאין שם רק ג' צדדים, שהם חו"ב ות"ת, וחסר שם פני אדם, אין שם מקום זווג. ובג"כ אקרי היכלא דא גנת אגוז, ומשום זה נקרא היכל זה בשם גנת אגוז, דהיינו על שם ד' סטרין שבכל חיה כמו האגוז, שזה יורה על מקום הזווג. דכתיב אל גנת אגוז ירדתי, מאי אל גנת אגוז, בגיניה דגנת אגוז ירדתי כמ"ש אל גנת אגוז ירדתי, ומהו אל גנת אגוז שאומר הכתוב, הכונה הוא, שבשביל גנת אגוז ירדתי, דאיהו היכלא דרחימו לאתדבקא דכורא בנוקבא, משום שהוא היכל האהבה לזווג ז"א בנוקביה.

ולא יקשה לך הרי בכל היכל והיכל מהתחתונים יש ד' סטרין מחזה ולמעלה של החיה אשר שם, ולמה דוקא כאן מקום הזווג ולא בהתחתונים. והענין הוא, כי כל היכלות כלולים זה מזה, וע"כ יש ד' סטרין בכל היכל והיכל, אמנם אינם מבחינת עצמם אלא מבחינת התכללות של היכל זה בתוכם, וע"כ אין מקום זווג רק בהיכל זה, משום שד' הסטרין שבכאן הם מבחינת עצמו,

(דמו"י דף מ"ד ע"ב)

קל) אלין ארבע מתפרשן לתריסר, תלת תלת לכל סטר, כל אינון תתאי כלילן בהו:

אלו ארבע חיות הגדולות מתחלקים לי"ב ג' ג' לכל צד שבד' צדדים, כל היכלות התחתונים כלולים בהם. דהיינו כמ"ש לעיל, שמתוך שיש בהי"ב נהורין ששה של בחינת היכל בעצמו, וששה מעליות היכלות התחתונים, כן הוציאו דוגמתן בהחיות, ששה נהורין דהיכל עצמו, הוציאו ד' חיות גדולות, שהם חו"ב תו"מ של עצמם, שכל אחת מהם כלול מד' סטרין והם ששה עשר. וששה נהורין דהיכלות תחתונים הוציאו י"ב חיות הקטנות שמחזה ולמטה, שכל אחת מהד' אינה כלולה רק מג'. וז"ש כל אינון תתאי כלילן בהו, שאלו י"ב הם מהתכללות היכלות התחתונים שעלו להיכל זה. וכבר נתבאר לעיל (דף מ"ו ד"ה ביאור) שמקום גילוי הארת החכמה, אינו בבחינת ד' סטרין, שכל אחד כלול מד', שהם בחינת מחזה ולמעלה אלא בד' סטרין שכל אחד כלול מג' שהם בחינת מחזה ולמטה.

ובהו קיימין רוחין ברוחין נהורין בנהורין, כלהו אלין באלין עד דאתעבידו חד.

ובאלו י"ב חיות קטנות, עומדים רוחות ברוחות ואורות באורות, וכולם הם אלו באלו עד שנעשו כולם אחד. כי אלו י"ב הם נמשכים ששה אורות של היכלות התחתונים שעלו לכאן, כנ"ל בדיבור הסמוך, וע"כ עומדים שם כל הרוחות וכל האורות של היכלות התחתונים, ובהם מתיחדים כולם זה בזה עד שנעשו אחד.

וכדין האי רוחא דכליל מכלהו סלקא לאתעטרא ברוחא דלעילא ההוא

ההוא דאקרי שמים, וזמין ליה, לאתחברא בהדיה, כיון דאתקשרו כלהו דלתתא בהדיה, אמר א ישקני מנשיקות פיהו, וכדין איהו חדוה לאתקשרא רוחא ברוחא, ולאשתלמא דא בדא, כדין איהו שלימו בחבורא חדא.

קלא) כיון דהאי רוחא אתחבר בהדיה, ואשתלים דא בדא, ואתנהירו דא בדא בכל שלימו, כדקא חזי, ב בהאי רעותא ג דצלי ב"נ זכאה, דסליק כולא כדקא חזי, *) עד ההוא אתר לחברא רחימו דא בדא, ד כדין כל אינון היכלין,

מסורת הזהר

א) ישקני מנשיקות פיהו, (שה"ש א') ח"א ע: קלו: קלו. קסח. ח"ב יחו קכ: קכד: קמו. קמז. רנד. רנו: ח"ג רמז. ז"ח חוקת נ"א טג שכד שה"ס ס"ג טא שכו, טב שא, טג שו, טד של שמ שמט. ס"ד טא שלג, טב שטו שכז. תק"ח קי"ב טא שב.

חלופי גרסאות: ב נ"א ל"ג בהאי עד כדקא חזי. ג נ"א בצלותא דב"נ. ד נ"א כדין שמיא [שמים] אתחבר ברוחא דא ברחימו בשלימו באתנהרותא מתדבקן דא בדא כדין.

ז' היכלות דאו"א דבריאה — היכל ו' ת"ת

דאקרי שמים. ואז, אחר שכל התחתונים נעשו אחד, הרוח הזה שכלול מכולם, כי הוא כלול מי"ב נהורין, אשר י"ב נהורין כלולים מד' החיות הגדולות, ומי"ב הקטנות, וי"ב הקטנות כלולים מכל התחתונים, כמבואר. עולה הרוח עם כולם להתעטר באותו רוח העליון הנקרא שמים, שה"ס ז"א דאצילות, כי ז"א ה"ס רוח דאצילות, והוא נקרא שמים, כנודע. וזמין ליה לאתחברא בהדיה. ומזמין אותו להתחבר עמו.

כיון דאתקשרו כלהו דלתתא בהדיה, אמר ישקני מנשיקות פיהו: כיון שנקשרו בו כל אלו שלמטה, אמר ישקני מנשיקות פיהו' פירוש, כי נתבאר לעיל (דף ס"ב ד"ה הני) שמזווג הגדול דנשיקין נמשך אוירא דכיא שה"ס אור דחסדים, ועדיין אינם ראוים לתחתונים, הצריכים להארת חכמה, ע"כ האורות שבהיכלות התחתונים שבהם הארת החכמה, צריכים להכלל בזווג הזה דנשיקין, ואז הם נשלמים הן מחסדים והן מהארת החכמה. וז"ש כיון דאתקשרו כלהו דלתתא בהדיה, שבזה נכלל הרוח שבכאן גם מהארת חכמה, אז אמר הרוח ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. כלומר, אחר שכבר טובים דודיך מיין, שה"ס המוחין דהארת חכמה הנקראים יין המשמח אלקים ואנשים, המקובלים מכל התחתונים, הרי הגיע העת לזווג דנשיקין, ואומר ישקני מנשיקות פיהו, כי עתה יהיה זווג מושלם בין מחסדים ובין מחכמה. וז"ש וכדין איהו חדוה לאתקשרא רוחא ברוחא, ולאשתלמא דא בדא, כדין איהו שלימו בחבורא חדא, אז הוא שלם, בחיבור אחד מכולם. כלומר, מכח שנתחברו בו כל היכלות התחתונים, ע"כ נעשה שלם הן בהחסדים הן בחכמה. כמבואר.

קלא) כיון דהאי רוחא אתחבר בהדיה ואשתלים דא בדא, ואתנהירו דא בדא בכל שלימו כדקא חזי: כיון שרוח הזה שבכאן נתחבר עם הרוח דאצילות הנקרא שמים, ונשלם זה מזה בהארת חכמה, והאירו זה מזה בהארת אוירא דכיא, חסדים, בכל השלימות כראוי בהאי רעותא דצלי בר נש זכאה דסליק כולא כדקא חזי עד ההוא אתר, לחברא רחימו דא בדא. שכל זה נעשה בכח הרצון של אדם צדיק שהתפלל, והעלה כל היכלות שבבריאה עד מקום ההוא, שבעולם האצילות לזווג דנשיקין, לחברם באהבה זה בזה. כדין כל אינון היכלין וכל אינון רוחין דאתכלילו בהאי, כל חד וחד מאינון רוחין והיכלין דאנון בכללא דשמים, אז כל אלו הרוחות וכל אלו ההיכלות שנכללו ברוח הזה הנק' רצון, וכל אחד ואחד מאלו הרוחות והיכלות שהם בכלל ז"א דאצילות הנקרא

(דפו"י דף מ"ד ע"ב *) פ"ה ע"א)

וכל אינון רוחין דאתכלילו בהאי, כל חד וחד מאינון רוחין והיכלין, דאינון בכללא דשמים, כל חד וחד נטיל ההוא היכלא, וההוא רוחא [ה] דאתחזי ליה, לאתחברא בהדיה, ולאשתלמא בהדיה, כדקא יאות. [ג] בגין דההוא רוחא [ג] שתיתאה דאקרי רצון, סליק לון לגבייהו, בההוא יחודא.

קלב) והכי אתחברן: שמים [ד] דאיהי רוחא קדישא לעילא, נטיל היכלא דא, רוחא דא דאקרי רצון, לאתנשקא דא בדא, לאתחברא דא בדא, לאשתלמא דא בדא, ורזא דא [א] וישק יעקב לרחל וגו'.

מסורת הזהר

א) וישק יעקב לרחל, (בראשית כ"ט) ח"ב צז. קכד: קמו: רנג: ח"ג רנ. ז"ח שה"ש ס"ד סב שם.

חלופי גרסאות: ה נ"א באתר דאתחזי. ג נ"א בגין דהאי רוחא שתיתאה דאקרי שמים, דאיהו רוחא קדישא לעילא, נטיל היכלא דא, רוחא דא דאקרי רצון סליק לון לגבייהו בההוא יחודא והכי אתחברן רצון לאתנשקא ול"ג מבגין עד דא בדא. ד נ"א שביעאה. ד נ"א דאיהו.

הנקרא שמים. כל חד וחד נטיל ההוא היכלא וההוא רוחא דאתחזי ליה לאתחברא בהדיה, ולאשתלמא בהדיה כדקא יאות, הנה כל אחד ואחד מהם לוקח אותו ההיכל ואותו הרוח הראוי לו, להתחבר עמו ולהשתלם ממנו כראוי. פירוש, כנגד כל אלו הרוחות והאורות הנ"ל המפורטים בששה היכלות דאו"א דבריאה, יש ג"כ כנגדם רוחות ואורות בששה היכלות דז"א דאצילות, וכל בחינה ובחינה שבז"א דאצילות מתחבר עם הבחינה שכנגדה בששה היכלות דבריאה שעלו אליו, ואז הם נשלמים זה מזה כראוי, כמו שמבאר הזהר להלן. בגין דההוא רוחא שתיתאה דאקרי רצון סליק לון לגבייהו בההיא יחודא, משום שהרוח הזה שבכאן הנקרא רצון העלה ביחוד הזה כל הרוחות והאורות שבהיכלות דבריאה אל הרוחות והאורות דז"א דאצילות.

קלב) והכי אתחברן: שמים, דאיהו רוחא קדישא לעילא, נטיל היכלא דא רוחא דא דאקרי רצון: וכן מתחברים כל בחינה ובחינה של הז"א עם הבחינה שכנגדה הנמצאת בהיכלות, והראויה להשתלם ממנו: שמים, דהיינו ז"א, והיינו רוח הקדוש העליון שבו, לוקח היכל זה העליון ורוח הזה העליון הנקרא רצון, לאתנשקא דא בדא לאתחברא דא בדא, לאשתלמא דא בדא, ורזא דא, וישק יעקב לרחל, שיתנשקו זה בזה ויתחברו זה

(דפו"י דף מ"ה ע"א)

בזה, וישתלמו זה בזה, וזה סוד וישק יעקב, שהוא ז"א לרחל, שהיא נוקביה, הכלולה מכל ששה היכלות שעלו לאצילות, כנ"ל. ועל דרך זה, אברהם דאיהו ימינא לעילא, נטיל היכלא דא דאקרי אהבה אברהם שהוא ימין למעלה, בז"א, דהיינו ספירת החסד דז"א, לוקח היכל הזה שנק' היכל אהבה, דהיינו היכל החמישי, שאומר לעיל (באות סכ"ג) וכד תרין רוחין מתפשטן וכו' אתהדר האי היכלא ואקרי היכל אהבה, ועד"ז כל שאר הספירות של הז"א, הגבורה שלו לוקח היכל הד', ונצח והוד שלו לוקחים היכל הג' והיכל הב', והיסוד שלו את היכל הא' כמו שמפרש לפנינו.

פירוש. כי כשהששה היכלות עולים לאצילות הם נכללים בהנוקבא דז"א, ואז הז"א מתאחד עמהם, ובכל בחינה ובחינה משלהם משפיע בחינה אחת משלו ומשלים אותם, כמבואר. ובדרך כלל יש ג' זווגים בזו"ן, המכונים נשיקין, חיבוק, זווג יסודות, שהזווג דג"ר דזו"ן מכונה נשיקין, ומזווג הזה מקבל היכל העליון הכלול בג"ר דנוקבא הנק' רצון, והזווג דחג"ת עד החזה דזו"ן, מכונה חיבוק, בסו"ה שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, ומזווג הזה מקבל היכל החמישי הנקרא אהבה, שמקבל מחסד דז"א המכונה אברהם, והיכל הרביעי הנק' זכות, שמקבל מגבורה דז"א הנק' יצחק. והזווג דנה"י שמחזה ולמטה דזו"ן, מכונה זווג היסודות, ומהם

מקבלים

קלג) אברהם, דאיהו ימינא לעילא, נטיל [ח] רוחא דאקרי אהבה, לאתקשרא דא בדא לאתחברא דא בדא, [ב] למהוי חד, וסימניך, [א] הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, ושפירו דאתתא, באינון שדים.

קלד) יצחק, דאיהו שמאלא, נטיל ההוא היכלא דבי דינא, דכל דינין מתערין מתמן, רוחא דאקרי זכותא, לאתחברא דא בדא, ולאשתלמא דא בדא, למהוי כלא חד כדקא יאות: שאר [ג] נביאים נטלין [ח] תרין [ד] היכלין, תרין רוחין, [ה] נוגה וזהר ברזא דכתיב [ב] חמוקי ירכיך וגו׳ לאתקשרא אלין באלין [ו] למהוי חד.

קלה) יוסף הצדיק, עמודא דעלמא, נטיל היכלא דספיר, רוחא דאקרי לבנת הספיר, ואע״ג דכתיב [ג] ותחת רגליו, בגין יקרא דמלכא, והכי הוא ודאי. ולבתר עמודא דא נטיל יתיר, דאיהו רזא דרזין, באתר דהיכלא שביעאה.

דרך אמת

ח) זה יותר מתייעב מנוסחת פקודי שאמר שם נביאים וכו׳.

מסורת הזהר

א) הנה נא ידעתי, (בראשית י״ב) ח״א פא: תק״ח קי״ח טב שו. ב) חמוקי ירכיך, לעיל דף נ׳ ציון א׳ וש״נ. ג) ותחת רגליו, לעיל דף מ״א ציון ב׳ וש״נ.

חלופי גרסאות: ח נ״א מוסיף היכלא דקאמרן. ונ״א היכל אהבה. ונ״א היכלא אהבה דקאמרן. ונ״א היכלא. ונ״א אהבה. ב נ״א מוסיף לאתנשקא דא בדא (אה״ל). ג נ״א נביאין. ד נ״א היכלין דלתתא. ה נ״א נגה. ו נ״א ולאשלמא אלין באלין. ונ״א ולאשתלמא אלין באלין.

ז׳ היכלות דאו״א דבריאה — הסולם — היכל ו׳ ת״ת

מקבלים ג׳ היכלות התחתונים שמחזה ולמטה.

קלג) וסימניך הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, ושפירו דאתתא באנון שדים: והסימן על זה, הוא הכתוב הנה נא ידעתי וגו׳ והיופי של אשה הוא בהשדים. כלומר בהיכל החמישי הוא סוד השדים, כנ״ל (באות קכ״ב) דא הוא רזא דכתיב שני שדיך וגו׳, ומשם אמר הז״א בסוד החסד שלו שהוא אברהם, אל נוקביה, הנה וגו׳ יפת מראה את, שה״ס השדים.

קלד) יצחק דאיהו שמאלא נטיל ההוא היכלא דבי דינא דכל דינין מתערין מתמן, רוחא דאקרי זכותא: יצחק שהוא שמאלו של הז״א, דהיינו גבורה שלו, לקח אותו ההיכל של בית דין, שהוא היכל הרביעי, שכל הדינים מתעוררים משם, דהיינו רוח הנקרא זכות. לאתחברא דא בדא ולאשתלמא דא בדא למהוי כלא חד כדקא יאות, שיתחברו זה בזה וישתלמו זה מזה שיהיו הכל אחד כראוי.

שאר נביאים נטלין תרין היכלין תרין רוחין נוגה וזהר, ברזא וכו׳ (דפו״י דף מ״ה ע״א) לאתקשרא אלין באלין למהוי חד: שאר נביאים חוץ ממשה, דהיינו נצח והוד דז״א, לקחו שני היכלות שבהם ב׳ רוחות, נוגה וזהר, בסוד הכתוב חמוקי ירכיך וגו׳, שב׳ היכלות הללו כלולין בנו״ה דנוקבא הנקראים ירכין, שיתקשרו אלו באלו להיות אחד.

קלה) יוסף הצדיק עמודא דעלמא נטיל היכלא דספיר, רוחא דאקרי לבנת הספיר, יוסף הצדיק שהוא עמוד העולם, דהיינו יסוד דז״א, לקח ההיכל הנקרא ספיר, ואת הרוח הנקרא לבנת הספיר, דהיינו היכל הא׳, ואע״ג דכתיב ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, שמשמע שלבנת הספיר הוא מתחתיו, מחוץ למדרגתו, ולא יסוד דז״א, היינו בגין יקרא דמלכא, משום כבוד המלך, אומר ומתחת רגליו, והכי הוא ודאי, והוא ודאי יסוד דז״א שהוא לוקח את היכל לבנת הספיר, ולבתר עמודא דא נטיל יתיר, דאיהו רזא דרזין, באתר דהיכלא שביעאה, ואח״כ עמוד הזה, דהיינו יסוד דז״א, לוקח יותר, שהוא סוד הסודות לפרשו, כי הוא לוקח במקום היכל השביעי, שהוא שם בסוד הזווג שביעאה בשביעאה כמ״ש לפנינו.

עד הכא מתחברן דרגין, ומתחברן דא בדא, לאשתלמא דא עם דא, למהוי כלהו חד, כלא כדקא חזי. וכדין א ה' הוא האלקים וגו'. זכאה חולקיה בעלמא דין, ובעלמא דאתי, מאן דידע לקשרא לון, ולאתדבקא במאריה.

קלו) הכא ב הכרעה ג והשתחואה, ד וקידה, ה ופרישו דכפין, ו ונפילה דאפין. לאמשכא רעותא ז דרוחא עלאה, נשמתא דכל נשמתין, דאיהו תליא לעילא ח עד אין ט סוף דמניה י נפקי נהירו וברכאן לאשלמא כלא יא מלעילא כדקא יאות. ולמהוי כלא בשלימו, מתתא ומלעילא, וכל אנפין נהירין בכל סטרין, כדקא יאות. כדין כל גזרי דינין מתבטלין, וכל רעותא אתעביד לעילא ותתא. ועל דא כתיב יב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. וכתיב יג אשרי העם שככה לו, אשרי העם שה' אלקיו.

מסורת הזהר

א) ה' הוא האלקים, (מלכים א' י"ח) ח"ב קסא. ח"ג סה. רסד. ב) ויאמר לי עבדי אתה, (ישעיה מ"ט) ח"א עג. צו. קסט. ריט. רנו. ח"ב מג. מה. סב. עט. פד. פז. צ. קנב. קסא. קעו. רא. רג. רט. ח"ג ד. ח. כב. מא. נה. סא. סו. קד. קיב. קכ. קל. קנא. קנה. קצה. רסה. ז"ח תרומה מ"א טד שלט. אחרי מ"ח טד שלו. רות פ"ו טד שח. ג) אשרי העם שככה לו, (תהלים קמ"ד) ח"א ד. מה. מח. ריג. רכא. ח"ב קלה. ח"ג סב. סג. סז. עג. צד. קיא. קלג. קסג. רכג. רלד. רמא. רס. רצב. שן. ת"ז תק. ס"ט קיב.

חלופי גרסאות: א נ"א בהכרעה. ב נ"א הכא השתחואה ונ"א השתחואה. ג נ"א קידאה ונ"א וקידאה. ד נ"א פרישא. ה נ"א נפילה. ו נ"א דרעוא. ז נ"א לעילא. ח נ"א אין סוף. ט נ"א נפקו. י נ"א מלעיל.

עד הכא מתחברן דרגין, ומתחברן דא בדא לאשתלמא דא עם דא למהוי כלהו חד, עד כאן מתחברים המדרגות דז"א, עם המדרגות של ההיכלות, שמתחברים זה בזה כדי להשתלם זה עם זה שיהיו כולם אחד. כלא כדקא חזי הכל כראוי להיות, וכדין ה' הוא האלקים, ואז הוי"ה הוא אלקים, כלומר, הז"א הנקרא הויה, נעשה אחד עם הנוקבא הנקראת אלקים, באופן שהויה הוא האלקים. זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי, מאן דידע לקשרא לון ולאתדבקא במאריה, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא של כל היודע לייחד אותם, ולהתדבק ברבונו.

קלו) הכא הכרעה והשתחואה וקידה ופרישו דכפין ונפילה דאפין לאמשכא רעותא דרוחא עלאה: כאן, בהיכל הרצון, נוהג כריעה והשתחויה וקידה, ופישוט ידים ונפילת אפים, דהיינו כל הנוהג בהיכלות תחתונות, ונוסף עליהם נפילת אפים, שהוא נוהג רק בהיכל זה בלבד. והוא מטעם, שכל היכלות התחתונים כלולים כאן. כנ"ל אות קכ"ו (דפו"י דף מ"ה ע"א)

בתריסר נהורין, וצריכים לזה כדי להמשיך הרצון של רוח העליון, דהיינו ג"ר דז"א, ששם סוד הנשיקין כנ"ל, נשמתא דכל נשמתין, דאיהו תליא לעילא עד אין סוף, שהוא הנשמה של כל הנשמות התלוי למעלה, באו"א עלאין עד שממשיך מא"ס, ע"י זווג דנשיקין האמור לעיל, דמניה נפקי נהירו וברכאן לאשלמא כלא מלעילא כדקא יאות, שממנו, מא"ס, יוצאים אורות וברכות להשלים הכל מלמעלה כראוי. שה"ס אור החסדים מבחינת שית עלאין דאו"א, ולמהוי כלא בשלימו מתתא ומלעילא וכל אנפין נהירין בכל סטרין כדקא יאות, כדי להיות הכל בשלימות, מלמטה, דהיינו בהארת החכמה, ומלמעלה, דהיינו בהארת החסדים, שאז כל הפנים, דהיינו כל בחינות ג"ר מאירים בכל הבחינות כראוי, הן ג"ר דחסדים והן ג"ר דהארת חכמה. כדין כל גזרי דינין מתבטלין, וכל רעותא אתעביד לעילא ותתא ועל דא כתיב וכו', אז כל גזרות הדין מתבטלים, כי הג"ר דהארת החכמה מבטלים כל הדינים, וכל הרצון מתמלא למעלה ולמטה, היינו מכח

הג"ר

קלז) **היכלא שביעאה:** [ו] היכלא דא, לאו ביה דיוקנא [ו] ממש, כלא איהו בסתימו. [ב] גו רזא דרזין, [א] פרוכתא [ג] דפריסא, [ד] קיימין כלהו היכלין, דלא לאתחזאה תרין כרובים. [ה] לגו מן דא [ו] קיימא [ב] כפורתא, [ז] דיוקנא דקדש קודשין, בגין כך היכלא דא אקרי קדש הקדשים. האי קדש הקדשים, אתר מתתקנא, להההוא נשמתא עלאה, כללא דכלא, עלמא דאתי לגבי האי [ח] עלאי.

קלח) דהא כד מתחברן, כלהו רוחי דא בדא, ואשתלימו דא עם דא, כדקא חזי, כדין [ט] אתער רוחא עלאה נשמתא דכלא, לגבי עילא, סתימא דכל סתימין, לאתערא על כלא, [י] לאנהרא לון מעילא לתתא, ולאשלמא לון לאדלקא [יא] בוצינין.

דרך אמת

ו) קדמ׳ קדשים.

מסורת הזהר

א) **פרוכתא דפריסא,** ח״ב קסה, רנט. ח״ג קסב.
ב) **כפורתא,** ח״ב רנט. ז״ח תרומה מב, מג.

חלופי גרסאות: ו נ״א כלל ול״ב ממש. ב נ״א וגו. ונ״א וגו׳. ג נ״א פריסא. ונ״א פרוכתא דפרסא פריסו. (אה״ל).
ד נ״א ל״ג קיימין כלהו היכלין. ונ״א ל״ג דפריסא עד דיוקנא (אה״ל). ה נ״א דא מן דא ול״ג לגו. ונ״א דא לגו מן דא. ונ״א דא מן דא (ד״מ). ו נ״א קיימין. ז נ״א כפורתא פרוכתא פריסא. ח נ״א עלמא. ונ״א עלאה.
ט נ״א יתער. י נ״א לאנהר. יא נ״א בוסינין.

הג״ר דאור החסדים. ועל זה כתוב ויאמר לי עבדי אתה, ישראל אשר בך אתפאר. וכן כתיב אשרי העם וגו׳.

היכל השביעי, קדש קדשים

קלז) **היכלא שביעאה: היכלא דא לאו ביה דיוקנא ממש, כלא איהו בסתימו:**

היכל השביעי: היכל זה אין בו צורה ממש, הכל סתום בו,

גו רזא דרזין פרוכתא דפריסא, קיימין כלהו היכלין דלא לאתחזאה תרין כרובים, תוך סוד הסודות בהפרכת שהופרש, עומדים שם כל היכלות, כדי שלא יראו ב׳ הכרובים שהם זו״ן, כלומר, שכל היכלות שלמטה עלו ונכללו בפרכת הזו, כדי לכסות על הזו״ן בעת הזווג הזה, שמשום זה יפה כחם של היכלות לעלות עד שם. והפרכת הזו היא המבדילה בין הששה היכלות שהם קדשים, ובין היכל השביעי שהוא קדשי קדשים.

לגו מן דא קיימא כפורתא, דיוקנא דקדש קודשין, בגין כך היכלא דא אקרי קדש הקדשים: לפנים מזה דהיינו לפנים מהפרכת, נמצאת הכפורת, שהיא צורה דקדש הקדשים, כי שם מקום הזווג, משום זה נקרא ההיכל קדש הקדשים. **האי קדש הקדשים אתר מתתקנא להההוא נשמתא עלאה כללא**

(דפו״י דף מ״ח ע״א)

דכלא עלמא דאתי לגבי האי עלאי, קדש הקדשים הזה, הוא מקום מתוקן לקבל נשמה עליונה שהיא כלל של הכל, שהיא עולם הבא של העליונים, פירוש, כי בהיכל קדש הקדשים הזה שהיא היכל הבינה, מקובלת הנשמה העליונה הכוללת הכל, הנקראת יחידה. כי הג׳ היכלות הראשונים היו לנרנח״י דנשמה, וג׳ השניים לנרנח״י דחיה, והיכל הזה השביעי הוא ליחידה. ומה שאומר שהיכל הזה הוא עולם הבא של העליונים, פירושו, כי כל הז׳ היכלות הללו הם ז׳ היכלות של או״א הנקראים עליונים, וע״כ היכל הז׳ אינו בינה סתם, אלא בינה של או״א דהיינו בינה של עליונים.

קלח) **דהא כד מתחברן כלהו רוחי דא בדא ואשתלימו דא עם דא כדקא חזי:** שהרי בעת שמתחברים כל הרוחות של ההיכלות זה בזה, ונשלמו זה מזה כראוי, **אתער רוחא עלאה נשמתא דכלא לגבי עילא, סתימא דכל סתימין לאתערא על כלא,** נתעורר אז רוח העליון, הנשמה של הכל, אל העליון הסתום מכל סתום, שהיא א״א, שישפיע על הכל, **לאנהרא לון מעילא לתתא, ולאשלמא לון לאדלקא בוצינין,** להאיר להם ממעלה למטה בהארת הימין, ולהשלים

אותם

קלט) וכד כלא [ו]בשלימו, בנהירו דכלא, ונחית [ג]נהירו עלאה, כדין האי היכלא שביעאה, איהו היכלא סתימאה, בסתימו דכלא, לקבלא ההוא קדש הקדשים, נהירו דנחית, ולאתמליא מתמן, כנוקבא דמתעברא מן דכורא, ואתמלייא, ולא אתמלייא אלא מהאי היכלא, דמתתקנא לקבלא ההוא נהירו עלאה, ורזא דא, היכלא שביעאה, איהו אתר, דחבורא דזווגא, [א]לאתחברא שביעאה בשביעאה, למהוי *) כלא חד שלימו, [ד]כדקא חזי.

קמ) ומאן דידע לקשרא יחודא דא, זכאה חולקיה, רחים לעילא, רחים לתתא, [ב]קב"ה [ה]גזיר ואיהו מבטל. סלקא דעתין, דאיהו מקטרגא [ח]במאריה, לאו הכי, אלא בגין דכד איהו קשיר קשירין, וידע ליחדא יחודא, וכל אנפין נהירין, וכל שלימו אשתכח, וכלא אתברכא כדקא יאות, כל דינין מתעברין ומתבטלין, ולא אשתכח דינא בעלמא. זכאה חולקיה [ט]בעלמא דין, ובעלמא

מסורת הזהר

א) לאתחברא שביעאה בשביעאה, ח"ב רס: רסא. ב) קב"ה גויר ואיהו מבטל, ח"א יוד. ח"ב טו. ח"ג טו.

חלופי גרסאות: ו נ"א איהו בשלימו. ג נ"א בנהירו. ד נ"א חד כדקא חזי. ה נ"א איהו גזיר. ח נ"א דמאריה. ט נ"א בהאי עלמא.

ז' היכלות דאו"א דבריאה **הסולם** חיכל ז' קדש קדשים

אותם להדליק את הנרות, בהארת השמאל.

קלט) וכד כלא בשלימו בנהירו דכלא,

ונחית נהירו עלאה: וכאשר הכל הוא בשלימות באור המאיר לכל, ויורד אור העליון, **כדין האי היכלא שביעאה איהו היכלא סתימאה בסתימו דכלא לקבלא ההוא קדש הקדשים נהירו דנחית,** אז היכל שביעי הזה, שהוא היכל הסתום בסתימה הסותמת על כל, מקבל את קדש הקדשים הזה שהוא אור העליון היורד, **ולאתמליא מתמן כנוקבא דמתעברא מן דכורא, ואתמליא,** ומתמלא משם, כמו נקבה המתעברת מן דכר ומתמלאת ממנו. **ולא אתמליא אלא מהאי היכלא דמתתקנא לקבלא ההוא נהירו עלאה** ואינו מתמלא אלא מחמת שאותו ההיכל מתוקן בהסתימה הנ"ל הסותמת על כל, כדי לקבל אותו אור העליון, כלומר, אם תיקון הסתימה לא היה שם לא היה יכול לקבל את אור העליון ההוא. **ורזא דא היכלא שביעאה, איהו אתר דחבורא דזווגא, לאתחברא שביעאה בשביעאה,** וזה סוד היכל השביעי. הוא מקום החיבור של הזווג, להתחבר שביעי בשביעי. **למהוי כלא חד שלימו כדקא חזי,** בכדי שיהיה הכל שלימות אחד כראוי,

(דפו"י דף מ"ה ע"א *) מ"ה ע"ב)

פירוש, כי היכל הששי, ה"ס הזווג דששי דהיכלות בהששי דז"א שה"ס הזווג דנשיקין. (כנ"ל באות קכ"ז) והיכל השביעי ה"ס זווג של שביעי דהיכלות עם שביעי דז"א. וצריך שתזכור המתבאר למעלה (בדף פ"ו ד"ה פירוש) שבעת עליות ההיכלות לאצילות, נמצא כל בחינה ובחינה של הז"א מזדווג עם הבחינה שכנגדו בהיכלות.

עש"ה.

קמ) **ומאן דידע לקשרא יחודא דא זכאה חולקיה, רחים לעילא רחים לתתא, קב"ה גזיר ואיהו מבטל:**

מי שיודע לקשר יחוד הזה אשרי חלקו, הוא אהוב למעלה ואהוב למטה, הקב"ה גוזר והוא מבטל. **סלקא דעתין דאיהו מקטרגא במאריה,** שואל, הכי יעלה על הדעת שהצדיק יקטרג על רצון רבונו, כי יבטל רצונו של הקב"ה. ומשיב. **לאו הכי, אלא בגין דכד איהו קשיר קשירין, וידע ליחדא יחודא וכל אנפין נהירין, וכל שלימו אשתכח וכלא אתברכא כדקא יאות, כל דינין מתעברין ומתבטלין ולא אשתכח דינא בעלמא,** ומשיב, אינו כן, אלא כשהצדיק קושר קשרים ויודע ליחד יחודים, ומאירים כל פנים ונמצא כל השלימות, והכל מתברך כראוי, הרי כל

הדינים

דאתי, דא הוא לתתא דכתיב ביה א וצדיק יסוד עולם, דא הוא קיומא דעלמא, בכל יומא קארי עלוי כרוזא ב ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל.

קמא) כגוונא דא קרבנא, ג סלקא ד תננא, ומסתפקין ה כל חד וחד, כדקחזי ליה, וכהני ברעותא, ולואי בבסימו דשירתא, דא אתכליל בדא, ועיילי היכלא בהיכלא, רוחא ברוחא, עד דמתחברן בדוכתייהו כדקא חזי ליה, שייפא בשייפא, ואשתלימו דא בדא, ואתייחדו דא בדא, עד דאנון חד. ו ונהרין דא בדא.

קמב) כדין נשמתא עלאה דכלא, אתיא מלעילא, ונהיר לון, והוו נהירין כלהו ז בוצינין בשלימו, כדקא חזי, עד דההוא נהורא עלאה ח אתער, וכלא אעיל לגבי קדש הקדשים, ואתברכא ואתמלייא כבירא דמיין נבעין, ט ולא פסקין, וכלהו מתברכאן לעילא ותתא.

מסורת הזהר

א) **וצדיק יסוד עולם**, (משלי יוד) ח"א לב: נט: סב. צג. קפו. קצה. רמה. רנח. רסה. ח"ב פה: קטו: קעו: רנח. רעא. רעו. ח"ג נח. סט. קמג. רלו. שב. ת"ז בהקדמה א. ד: תק: ס"ט צט. ז"ח בראשית ז: עד שיד. וירא כ"ו טב שה. עד שכו. תשא מ"ד טג שכא. שה"ש ס"ז טג שלג. רות ע"ו טב שכו. פ"ה טא שכ. ב) **קרבנא—תננא**, ח"א יח: לה. ע. קעו. ח"ב פד. קל. רנט. רעח. ח"ג לב: לה: ז"ח תרומה מג טב שכח. **חלופי גרסאות**: ג נ"א קרבנא דא. ד נ"א ומסתפקין ביה. ו נ"א ואתנהרין ול"ג ונהרין. ז נ"א בוסינין. ח נ"א עלאה דכלא. ט נ"א דלא.

הדינים עוברים ומתבטלים, ולא נמצא שום דין בעולם. **זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי**, אשרי חלקו בעוה"ז ובעוה"ב. ונמצא אשר הפירוש של הקב"ה גוזר והצדיק מבטל, הוא על ידי ריבוי אורות שהצדיק ממשיך ע"י היחודים שעושה, שהאורות ההם מבטלים את הגזרות והדינים מהעולם.

דא הוא לתתא, דכתיב ביה וצדיק יסוד עולם, דא הוא קיומא דעלמא:

כל מה שאמרנו בהצדיק, הוא מה שפועל למטה בעוה"ז, וע"כ כתיב בו, וצדיק יסוד עולם, כי הצדיק הוא קיום העולם. **ולהלן יבאר מה שהצדיק פועל בעולמות העליונים. בכל יומא קארי עלוי כרוזא, ואתה תגיל וגו', בכל יום מכריזים עליו כרוז, ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל.**

קמא) כגוונא דא קרבנא, סלקא תננא, ומסתפקין כל חד וחד כדקחזי ליה: כעין זה, **שנעשה ע"י תפילת הצדיק** נעשה ג"כ ע"י הקרבן, העשן של הקרבן עולה, ומספק לכל היכל והיכל מה שהוא צריך כראוי לו, **דהיינו על דרך שנתבאר לעיל בתפילת הצדיק והיחודים שעושה, וכהני ברעותא ולואי בבסימו דשירתא דא אתכליל בדא, והכהנים בהרצון שלהם להעלות נחת רוח למעלה והלוים בנעימת השיר** (דפו"י דף מ"ה ע"ב) **שמזמרים בשעת הקרבת הקרבן, זה נכלל בזה, היינו הלוים בכהנים והכהנים בלוים, כי הכהנים הם ממשיכים בחינת ימין והלוים ממשיכים בחינת שמאל, שזה בלי זה אין שלימות, כמ"ש לעיל. ועיילי היכלא בהיכלא, רוחא ברוחא עד דמתחברן בדוכתייהו כדקא חזי ליה שייפא בשייפא**, ונכנסים היכל בהיכל רוח ברוח, עד שמתחברים כולם במקומם, כראוי להם, אבר באבר, דהיינו שעולים לאצילות לוז"ן, וכל בחינה ובחינה של ז"א מתחברת בהבחינה שכנגדה בהיכלות, (כנ"ל דף פ"ו ד"ה פירוש) **ואשתלימו דא בדא, ואתייחדו דא בדא עד דאינון חד, ונהרין דא בדא**, ונשלמים זה מזה, ע"י זווג דיסודות, ומתייחדים זה בזה עד שנעשים אחד, ע"י זווג דנשיקין, ומאירים זה בזה, ע"י החיבוק, כמ"ש שם.

קמב) כדין, נשמתא עלאה דכלא אתיא מלעילא, ונהיר לון, והוו נהירין כלהו בוצינין בשלימו כדקא חזי, אז, נשמה העליונה מכולם באה מלמעלה ומאירה עליהם, ומאירים כל הנרות, דהיינו הספירות, בהשלמות כראוי, (כנ"ל באות קל"ח) **עד דההוא נהורא עלאה אתער וכלא אעיל לגבי קדש הקדשים,**

קמג) הכא רזא דרזין, ההוא דלא אתיידע, ולא אעיל בחושבנא, רעותא דלא אתפס לעלמין, בסים לגו לגו בגווייהו, ולא אתיידע ההוא רעותא, ולא אתפס [ו] למנדע, וכדין כלא רעותא חדא, עד א"ס, וכלא איהו בשלימו, מתתא ומלעילא, ומגו לגו. עד דאתעביד כלא חד.

קמד) האי רעותא, לא אעיל לגו, אע"ג [ב] דלא אתיידע, עד דכלא אשתלים, ואתנהיר בקדמיתא בכלהו סטרין, [ג] כדין בסים ההוא [ד] רעותא, [ה] ולא אתפס לגו בגו בסתימו, וכדין זכאה חולקיה מאן דיתדבק במאריה, בההיא שעתא: זכאה איהו לעילא, זכאה איהו לתתא, עליה כתיב [א] ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

מסורת הזהר

א) ישמח אביך ואמך, (משלי כ"ג) ח"א ע, ח"ב פד. קסד. רנ. רסב. ח"ג נה. סא. סז. קיט. קנו. רמ. תק"ח קמז סד שפב.

חלופי גרסאות: ו נ"א למנדע לן. ב נ"א לא אתפס. ונ"א מוסיף ולא אתנהיר, ונ"א ולא אתתפיס (אה"ל). ג נ"א וכדין. ד נ"א רעותא לכלא. ה נ"א דלא. ונ"א וכדין בסים ההוא רעותא כלא אתפס לגו בגו (אה"ל).

עד שאותו אור העליון נתעורר וכל ההיכלות נכנסים לקדש קדשים, דהיינו להיכל השביעי הנקרא קדש קדשים בסוד הזווג דשביעאה בשביעאה, (כנ"ל באות קל"ט) ואתברכא ואתמלייא כבירא דמיין נבעין ולא פסקין, וכלהו מתברכאן לעילא ותתא והיכל השביעי מתברך ומתמלא כמו באר מים נובעים ואינם פוסקים, וכל ההיכלות מתברכים למעלה ולמטה.

קמג) הכא רזא דרזין, ההוא דלא אתיידע ולא אעיל בחושבנא, רעותא דלא אתפס לעלמין: כאן סוד הסודות, אור ההוא דלא אתיידע ולא נכנס בחשבון הע"ס, הרצון שאינו נתפס לעולם. דהיינו אור היחידה, כי הע"ס מתחילים מהחכמה, חב"ד חג"ת נהי"מ, בסים לגו לגו בגווייהו, ולא אתיידע ההוא רעותא, ולא אתפס למנדע, נמתק בתוכם לפני ולפנים, ורצון ההוא אינו נודע, ואינו נתפס אפילו במחשבה, לדעת אותו, וכדין כלא רעותא חדא עד א"ס, ואז כל המדרגות מתיחדים ונעשים רצון אחד עד א"ס ב"ה. פירוש שבעת שאור היחידה מתמתק ומתלבש לפני ולפנים של המדרגות, מתיחדים בהארתו כל המדרגות ונעשו רצון אחד מיוחד עד א"ס וכלא איהו בשלימו, מתתא ומלעילא, ומגו לגו, עד דאתעביד כלא חד, והכל הוא בשלימות מלמטה ומלמעלה, ומפנימי פנימיות עד שנעשו כולם אחד. פירוש, כי בב' דרכים מתחלקות המדרגות זו מזו, או בדרך עליון ותחתון, שהמשובח הוא העליון והגרוע ממנו הוא התחתון ממנו, או בדרך פנימי וחיצון, שכל המשובח מחברו הוא יותר פנימי. ואומר שע"י התלבשות אור היחידה נעשים כולם אחד, הן המתחלקים בדרך עליון ותחתון, והן המתחלקים בדרך פנימי וחיצון.

קמד) האי רעותא לא אעיל לגו אע"ג דלא אתיידע, עד דכלא אשתלים ואתנהיר בקדמיתא בכלהו סטרין, הרצון ההוא, דהיינו אור היחידה הנ"ל, אינו מתלבש בפנימיות המדרגות, אע"פ שנשאר בתוכם בלתי נודע, עד שכולם נשלמים מתחילה ומאירים בכל הבחינות הן מבחינת הארת החכמה והן מבחינת אור החסדים, כדין בסים ההוא רעותא דלא אתפס לגו בגו בסתימו, אז מתמתק הרצון ההוא שאינו נתפס ומתלבש בפנימי פנימיות בדרך סתום, וכדין זכאה חולקיה מאן דיתדבק במאריה בההיא שעתא, ואז אשרי חלקו, מי שיתדבק בשעה ההוא ברבונו זכאה איהו לעילא זכאה איהו לתתא עליה כתיב וכו', הוא שלם למעלה ושלם למטה, עליו כתוב, ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

קמה) ת״ח, כיון דכלהו אשתלימו דא בדא, ואתקשרו דא בדא, בקשורא חדא, ונשמתא עלאה נהיר לון מסטרא דלעילא, וכלא נהורין אינון בוצינא חדא, בשלימו, כדין רעוא חדא [ו] דמחשבה [ב] אתפס, נהירו [ג] דלא אתפס [ד] ולא אתיידע, בר ההוא רעו דמחשבה תפיס, ולא ידע מה תפיס, אלא [ה] דאתנהיר ואתבסם, ההוא רעו דמחשבה, ואתמליא כלא, ואשתלים כלא, ואתנהיר ואתבסם כלא, כדקא יאות. ועל דא כתיב [א] אשרי העם שככה לו וגו׳.

קמו) מאן דזכי לאתדבקא במאריה, כהאי גוונא, ירית עלמין כלהו, רחימא [ו] לעילא, רחימא לתתא, צלותיה לא אהדרא ריקניא, דא [ז] אתחטי קמי מאריה, כברא [ח] קמי אבוי, ועביד ליה [ט] רעותא בכל מה דאצטריך, (ואימתיה שליט על כל בריין, איהו גזיר וקב״ה עביד. עליה כתיב [י] ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור. [י]

מסורת הזהר

א) אשרי העם שככה לו, לעיל דף ס״ח ציון ג׳ וש״נ. ב) ותגזר אומר ויקם לך, (איוב כ״ב) ח״ג קי: חלופי גרסאות: ו נ״א במחשבה. ב נ״א אתפס לגו דנהירו דסליק על כלא ובגו לגו בההוא רעותא דמחשבה [ונ״א במחשבה] אתפס. ונ״א אתפס לגו בגו בנהירו דסליק על כולא ובגו ובגו לגו בההוא רעותא דמחשבה אתבסם נהירו דלא אתיידע בר דההוא רעו דמחשבה (אה״ל). ג נ״א דלא יתפס. ד נ״א ולא יתיידע. ה נ״א דאנהיר ו נ״א דלעילא. ז נ״א אתענג. ח נ״א קמית ט נ״א רעותיה. י נ״א מוסיף ע״כ.

ז׳ היכלות דאו״א דבריאה **הסולם** היכל ז׳ קדש קדשים

קמה) ת״ח, כיון דכלהו אשתלימו דא בדא, ואתקשרו דא בדא בקשורא חדא, בוא וראה, כיון שכולם נשלמו זה מזה, ונקשרו זה בזה בקשר אחד, ונשמתא עלאה נהיר לון מסטרא דלעילא וכלהו נהורין אינון בוצינא חדא בשלימו, ונשמה העליונה דהיינו בינה, מאירה להם מלמעלה, וכל המאורות הם נר אחד, בשלימות, כדין רעוא חדא דמחשבה, אתפס, נהירו דלא אתפס ולא אתיידע, אז רצון אחד של המחשבה תופס את האור שאינו נתפס ואינו נודע. רעוא חדא דמחשבה, פירושו אור החיה. נהירו דלא אתפס, פירושו אור היחידה. ואומר שהם מתלבשים זב״ז.

פירוש, כי ממשיך לבאר ענין התלבשות אור היחידה, שאומר, שהוא מתמתק בפנימי פנימיות בדרך סתום כנ״ל בדיבור הסמוך, ומבאר כאן סדר הלבשתו. ואומר, כי אחר שנשלמו כל ההיכלות, ונשמה העליונה שהיא בינה מאירה בהם, אז מתלבש אור החיה המכונה רעוא חדא דמחשבה, תוך אור הנשמה, ואור היחידה תוך אור החיה. ונמצא אור החיה תופס בתוכו את נהירו דלא אתפס וכו׳ שהוא אור היחידה. אמנם אע״פ

(דפו״י דף מ״ה ע״ב)

שאור היחידה מתלבש באור החיה, עדיין הוא מאיר בו בדרך סתום, כנ״ל בדיבור הסמוך.

וז״ש, בר ההוא רעו דמחשבה תפיס ולא ידע מה תפיס, אלא דאתנהיר ואתבסם ההוא רעו דמחשבה, מלבד, שהרצון דמחשבה ההוא, דהיינו אור החיה המלביש לאור היחידה, תופס ואינו יודע מה שתופס, דהיינו מחמת שמאיר בו בדרך סתום, אלא שהרצון דמחשבה מאיר על ידו ומתמתק הימנו מתוך שמלבישו. ואתמליא כלא ואשתלים כלא ואתנהיר ואתבסם כלא כדקא יאות וע״ד וכו׳ וכולם מתמלאים מאורו וכולם נשלמים וכולם מאירים על ידו ומתמתקים כראוי, ועל

זה כתיב אשרי העם שככה לו וגו׳.

קמו) מאן דזכי לאתדבקא במאריה כהאי גוונא, ירית עלמין כלהו, רחימא לעילא רחימא לתתא: מי שזוכה להתדבק ברבונו בדרך הזה הנזכר, יורש כל העולמות, הוא אהוב למעלה ואהוב למטה, צלותיה לא אהדרא ריקניא, דא אתחטי קמי מאריה כברא קמי אבוי, ועביד ליה רעותא בכל מה דאצטריך, תפלתו אינו חוזרת ריקם, זהו מתחטא לפני רבונו, כבן המתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו בכל מה שצריך. ואימתיה

שליט

קמז) א **ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור וגו', ב א"ר יצחק ו) מכאן ג דעקרן קב"ה להני נטיען, ד ושתיל לון, ה משמע דכתיב יהי. ר' יהודה אומר, ו אור שכבר היה, ז תנן ח משמע דכתיב ויהי אור, והיה לא כתיב, אלא ויהי. ט וכד אסתכל קב"ה י באינון דרין דרשיעייא. יא גניז ליה לצדיקייא, ההי"ד**

דרך אמת

עי' לעיל (בדפו"י) ל"ב ע"ב פי' מאמר זה.

מסורת הזהר

א) **ויאמר אלקים יהי אור**, (בראשית א') ח"א יא"ט, כב.: ל: לא: מו. קמה. קסג. רנב: רסג. רסד. ח"ב לד:

קד. קכז: קמח: קמט: קס. קסא. קסו. קסז.: קעו: ח"ג יא: כח: קסה. ריט: רמה: ת"ז תק' ה: יט. תק' י"ח לז: תק' כ"ו עא. תק' ל"ג עז. תק' ל"ו עז: תק' ל"ז עח: תק' ל"ט עט: תק' מ"ב פא: תק' ס"ט קח: ז"ח בראשית א טא שא. ז' טר שיא. ח' טא שכא, טד שב שמ. יתרו ל"ב טא שכט. ל"ד טב שמו. ל"ז טד שו. שה"ש ע"ג טג שלה שמג. תק"ח ק"ש טג שמד. קי"ב טג שיב שכג. קט"ו טב שכח. טג שד. קטז טב שב. ב) **א"ר יצחק**, כל המאמר הזה עד אות קס"ב מובא בלשונו בזהר חדש בראשית דף א'. ג) **עכרן קב"ה להני נטיען**, ח"א לה. ז"ח בראשית א. ד) **אור שכבר היה**, ח"א טז. ח"ג רמה. ה) **גניז ליה לצדיקייא**, (אור הגנוז) ח"א א. ז. יב. ל: לא: לב. מה. מו. נט. קלא. רסר. ח"ב לה. קכז.: קמח: רכ: רכד: רל. רעז. ח"ג לה. צג. רכה: רלא: ת"ז תק' י"ט לט: תק' מ' פא. תק' ע' קכ. ז"ח בראשית א' טא שה. ו' טב שמט. ט"ו טב שמד, טג שלה, טד שי. שה"ש סו טד שז. רות פ"ה טא שח. פ"ת טא שמד. תק"ח קט"ו טג שיא.

חלופי גרסאות: ו נ"א משמע. ב נ"א ושתיל לון דכתיב ויהי אור, מאי משמע אור שכבר היה אור. ר' יהודה אמר והיה אור לא נאמר, אלא ויהי, לומר שכבר היה, וכתיב אור זרוע לצדיק וגו' והאי הוא דכתיב מי העיר ממזרח וגו'. ג נ"א ל"ג משמע. ד נ"א ל"ג תנן. ה נ"א ל"ג משמע. ו נ"א כר. ז נ"א קב"ה וכו' ול"ג באינון עד ההי"ד. ונ"א באינון דרין דרשיעייא דלא אתחזון [יתחזון] לההוא נהורא [גניז ליה לצדיקייא] ההי"ד וימנע מרשעים אורם, ולמאן גניז ליה לצדיקייא דייקא, [דוקא] כמה דכתיב אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה.

הסולם

טאמר

שליט על כל בריין, איהו גזיר וקב"ה עביד, עליה כתיב וכו' **ואימתו מוטלת על כל הבריות, הוא גזר והקב"ה מקיים, עליו כתוב ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור.**

נשלם ביאור ההיכלות.

מאמר יהי אור

קמז) **ויאמר אלקים יהי אור וגו' א"ר יצחק מכאן דעקרן קב"ה להני נטיען ושתיל לון, משמע דכתיב יה"י:** אמר רבי יצחק, מכאן משמע, שעקר הקב"ה אלו הנטיעות ממקומם ושתל אותם במקום אחר, וזה משמע ממ"ש יה"י. **פירוש. כי הזו"ן מכונים נטיעות, בסוד עץ החיים** וכו'. **וכל עוד שהיו במקומם, דהיינו משרם עלית המלכות לבינה, לא היו הזו"ן ראוים לקבל שום אור,** (כנ"ל בבראשית א' דף ז' ד"ה וכבר) **ולפיכך עקרם ממקומם, והעלה אותם ושתלם במקום בינה, ושם נעשו מוכשרים לקבל אור העליון. ולמד זאת מהמלה יה"י אור, והיינו כמו שנתבאר לעיל** (בבראשית א' דף מ"ג ד"ה יה"י על רוא דאו"א) **אשר י"ה דיה"י ה"ס או"א וה"ו**

(דפו"י דף מ"ה ע"ב)

יהי אור

אחרונה דיהי רומזת על כניסת ה"ו לאור או"א, ונעשו אויר, שבזה נתחברו זו"ן באו"א והוכשרו לקבל מהם האור. עש"ה כי אין להכפיל דברים.

ר"י אומר, אור שכבר היה תנן, משמע דכתיב ויהי אור, והיה לא כתיב אלא ויהי: ר' יהודה אומר, אור שכבר היה, למדנו, וזה משמע ממ"ש ויהי אור, כי והיה לא נאמר אלא ויהי

אור, משמע שכבר היה.

וכד אסתכל קב"ה באינון דרין דרשיעיא, גניז ליה לצדיקיא ההי"ד אור זרוע וגו', וכשנסתכל הקב"ה בדורות הרשעים, **שאינם כדאים להאור,** גנז אותו לצדיקים וז"ש אור זרוע לצדיק וגו', **שהאור נגנז ונזרע בשביל שיקבלו אותו רק הצדיקים, ולא הרשעים. והא אתמר ויאמר אלקים יהי אור, וזהו שנאמר ויאמר אלקים יהי אור, אשר המלה יה"י יורה על גניזת האור,** (כמ"ש לעיל דף מ"ג ד"ה יהי עש"ה), **כי י"ה דיה"י ה"ס אור או"א, ו"ו אחרונה דיה"י רומזת על כניסת ה"ו באור**

ונעשה

א אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, ב והא אתמר ויאמר אלקים יהי אור ההי"ד ג מי העיר ממזרח ד וגו'.

קמח) ג וירא אלהים את האור ג כי טוב, מאי ראה א"ר חייא כדקאמרן, חמא ה בעובדייהו דרשיעייא וגניז ליה. ר' אבא אמר וירא אלקים את האור כי טוב לגנוז אותו. ו וירא אלקים את ז האור, דסליק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, ז וכי טוב הוא *) לאגנזא ליה דלא ח יהנון מניה חייבי עלמא.

קמט) אמר רבי שמעון, וירא אלקים את האור כי טוב, דלא ט ישתכח ביה י רתחא, כתיב הכא כי טוב, וכתיב התם כ כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל,

מסורת הזהר

א) אור זרוע לצדיק, (תהלים צ"ו) ח"א רנא, ח"ב עח: קמח: קסו, קסז. רכ: ח"ג צג. ז"ח בראשית טא שו. ז' טד שיב ח' טב שלב. טו טד שיא לך לך כ"ו טא שכז, טב שטז תק"ח קכ"ב טב שי. ב) מי העיר ממזרח, (ישעיה מ"א) ח"א פה, פו. רנו, ח"ב קלטו, ז"ח בראשית א' טא שח. תק"ח ק"ו טג שיט. ג) וירא אלקים את האור, (בראשית א') ח"א לי מו. קלא. ריד. רנא. רנד: ח"ב יא: קנב. קסז. רכ: רכד: רל. ח"ג כב: לד. פג. פח. קיא. קסה. קפז: ת"ז תק' כ"ו ע"א. חק' לי עד. ז"ח בראשית א' טא שח שלג. ו' טב שכא. ז' טד שטז. ח' טא שיג, טב שז. י"ב טד שכט. י"ג טא שי. י"ג טד שנא. יתרו ל"ה טא שמט, חוקת נ"א טג שמג. שה"ש ס"ז טב שטז, טד שמא. ע"ג טד שו. רות פ"ת טא שכא. תק"ח קיב טג שכג קכ"ב טא שכט. ד) כי טוב בעיני ה', (במדבר כ"ד) ח"ג קיג. ריא. ז"ח בראשית א' טא שיג. ח' טא שטו.

חלופי גרסאות: א נ"א ל"ג והא אתמר. ב נ"א ל"ג וגו'. ונ"א צדק יקראהו לרגלו ול"ג וגו'. ג נ"א כי טוב ויבדל, א"ר יצחק כדאמרן דחמא בעובדיהון דרשיעייא וגניז ליה. ר' אבא אמר חמא דסליק וכו'. ד נ"א בעובדיהון. ה נ"א דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב ול"ג עד אר"ש. ו נ"א האור כי טוב מאי ראה א"ר חייא כדקאמרן דסליק נהוריה. ז נ"א וטב הוא. ח נ"א יתהנון. ט נ"א אשתכח. י נ"א ריתחא, ונ"א רותחא.

המולם

מאמר יהי אור

ונעשה לאויר, ונבחן זה לגניזה וזריעת האור בשביל הצדיקים. ההי"ד מ"י העיר ממזרח וגו', פירוש. כי ע"י כניסת ה' לאור או"א ירדו אתוון אל"ה דאלקים מאו"א לוו"ן, ולא נשארו באו"א אלא אתוון מ"י דאלקים, שעי"ז נעשו הזו"ן מוכשרים לקבל אור או"א, ונמצא שאלו ב' אותיות מ"י דאו"א, הן שורש כל המוחין דזו"ן, (כנ"ל בראשית א' דף מ"ג ד"ה יהי עש"ה) וז"ש מ"י העיר ממזרח, דהיינו ז"א, צדק היינו מלכות, אשר ב' אותיות מ"י העירו המוחין לז"א שה"ס ממזרח, ולמלכות שה"ס צדק. והעירו, הוא לשון התחלת התעוררות מוחין, כי רק התחלת המוחין באים ע"י מ"י, כמ"ש שם.

קמח) וירא אלקים את האור וגו' מה ראה, אר"ח כדקאמרן, חמא בעובדיהון דרשיעיא וגניז ליה: וירא אלקים וגו' מה ראה, א"ר חייא, היינו כמו שאמרנו לעיל, שהקב"ה ראה במעשיהם של רשעים וגנז אותו, רבי אבא אמר, וירא אלקים את האור כי טוב לגנוז אותו, ר"א פליג, ואומר, לא שראה במעשיהם של הרשעים, אלא שראה בגדלו של

(דמו"י דף מ"ה ע"ב *) מ"ו ע"א)

האור גופו כי טוב לגנוז אותו, ולא יהיה מגולה להעולם, וירא אלקים את האור, דסליק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, וכי טוב הוא לאגנזא ליה, דלא יהנון מניה חייבי עלמא, וירא אלקים את האור, פירושו, שראה שהוא מאיר מסוף העולם עד סופו, וטוב לגנוז אותו כדי שלא יהנו ממנו רשעי עולם. פירוש, כי אם הרשעים יהנו מאור הגדול הזה לא יבואו עוד לתשובה. בדומה להכתוב פן ישלח ידו ולקח מעץ החיים ואכל וחי לעולם. שכוונת הכתוב הוא, שלא יהיה לו עוד צורך ודחיפה לעשות תשובה ולא יתוקן הפגם שעשה בעצה"ד, ולכן גירש אותו מג"ע.

קמט) אר"ש וירא אלקים את האור כי טוב, דלא ישתכח ביה רתחא כתיב הכא כי טוב וכתיב התם וכו': אר"ש וירא אלקים וגו' פירושו, שראה שלא ימצא בו רוגז ודינים, ויליף גזרה שוה, כתוב כאן כי טוב, וכתוב אצל בלעם, כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל, מה התם הפירוש שלא ישרה קללה על ישראל, כן כאן הפירוש הוא, שלא ימצא עוד שום רוגז ודינים

וסופא

וסופא דקרא [א] [א] ויבדל אלקים בין האור ובין החשך, ובג"כ לא [ב] אשתכח [ג] ביה [ד] רתחא, ואע"ג [ה] דשיתף לון קב"ה כחדא.

קנ) ת"ח, נהירו עלאה, למהוי נהיר האי אור, [ו] ומההוא נהירו, [ז] חדו לכלא ביה, והוא ימינא לאתעטרא [ח] גולפוי גליפין בהדיה, והא אתמר [ט] כתיב, [י] מה רב, טובך אשר צפנת [יא] ליראיך, פעלת לחוסים בך, [יא] מה רב טובך, דא אור קדמאה דגניז קב"ה ליראיך, [יג] לצדיקים, לאנון דחלי חטאה כדקאמרן. [יג]

קנא) [יד] [ג] ויהי ערב ויהי בקר [טו] יום אחד, ויהי ערב, מסטרא דחשך, ויהי בקר, מסטרא דאור, ומגו דאנון [טז] משתתפי כחדא, כתיב יום אחד,

מסורת הזהר

א) ויבדל אלקים בין האור, ח"א טז: לא. לב. ח"ב לח. קסז. ח"ג קי. ת"ז תק' ל' עד. עה. תק' מ' פ. תק' ס"ז צח: תק' ס"ט קיז, ז"ח בראשית ו' טב שכב. ז' טד שכז. ח' טד שו. שה"ש עג טג שמג, טד שה. תק"ח קו טד שט. קי"ב טג שכד. ב) מה רב טובך, (תהלים ל"א) ח"א ג. ז. לא: מז. רסד. רסה. ח"ב קכז. רכ.: ח"ג פח. קסד: קעג: רד. ז"ח בראשית א' טא ריט. ו' טא שלא. ג) ויהי ערב ויהי בקר, ח"א כ: לב.: מו. רנא: ח"ג צג: שז. ת"ז תק' ל"ז עח: ז"ח בראשית א' טא שכד. ו' טב שלו.

חלופי גרסאות: א נ"א דקרא אוכח. ונ"א דקרא אוכח דכתיב. כ נ"א ישתכח. ג נ"א ליה. ד נ"א ריתחא ה נ"א דשתף. ונ"א דשתיף. ו נ"א ומה הוא ז נ"א חדוה. ונ"א חידו. ח נ"א גליפי. ונ"א גלופי גלופין, ונ"א גולפי. ט נ"א דכתיב. נ"א צפנת וגו'. יא נ"א ל"ג מה רב טובך. יב נ"א לצדיקיא. יג בדפו"י כתב חסר כאן ועיין בסוף הספר בסי' ל"ז. יד נ"א ל"ג ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. טו נ"א ל"ג יום אחד. טז נ"א משתתפין.

מאמר הסולם יהי אור

וסופא דקרא אוכח, ויבדל אלקים בין האור ובין החשך, ובג"כ לא אשתכח ביה רתחא, וסופו של הכתוב מוכיח כן, שכתוב ויבדל אלקים בין האור ובין החשך, שהפירוש הוא אפריש מחלוקת למהוי כלא שלים, (כנ"ל בראשית א' דף נ' אות ל'ו. ע"ש) כן תחילת הכתוב סובב ג"כ על ביטול הכעס והרוגז. ואע"ג דשיתף לון קב"ה כחדא, ואע"פ ששיתף הקב"ה את האור והחשך שה"ס ימין ושמאל כאחד על ידי קו אמצעי מ"מ נתבטל הרוגז והמחלוקת. וע"כ נאמר וירא אלקים את האור כי טוב, ואין בו שום כעס ורוגז.

קנ) ת"ח נהירו עלאה, למהוי נהיר האי אור, ומההוא נהירו חדו לכלא ביה, והוא ימינא לאתעטרא גולפוי גליפין בהדיה והא אתמר: בוא וראה, הארה עליונה, שהיא בינה הוא, שיהיה מאיר אור הזה, ומאור הזה נמשך שמחה לכל והוא בחינת ימין שמתעטר בחקיקי חקיקות, של השמאל. פירוש שבעת שהשמאל האיר בלי שיתוף הימין, האיר ברותחא וכעס ויצא ממנו גיהנם (כנ"ל בראשית א' דף נ"ז ד"ה והנה אחר ע"ש) וזה נבחן, שנעשו חקיקות בהארת קו שמאל, ומתוך כך השיג קו הימין כח לחבר אליו את קו השמאל ע"י קו האמצעי, וקו הימין נתעטר בהארת החכמה שבקו שמאל, כמ"ש שם בארוכה. כתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו' מה רב טובך דא אור קדמאה דגניז קב"ה, ליראיך, לצדיקים דאינון דחלי חטאה כדקאמרן, מה רב טובך סובב על אור הראשון שגנז הקב"ה, ליראיך, היינו הצדיקים שהם יראי חטא, שרק הם יהנו מהאור ולא הרשעים כמו שאמרנו לעיל.

(דפו"י דף מ"ו ע"א)

מאמר ויהי ערב ויהי בקר

קנא) ויהי ערב וגו' ויהי ערב מסטרא דחשך, ויהי בקר מסטרא דאור, ומגו דאינון משתתפי כחדא כתיב יום אחד: ויהי ערב שאומר הכתוב, נמשך מצד החשך, דהיינו הנוקבא, ויהי בקר, נמשך מצד האור, שהוא ז"א, ומתוך שז"א ונוקביה משתתפים יחד זה עם זה בזווג, ע"כ כתוב בהם יום אחד. להורות שהערב ובקר הם כגוף אחד, ושניהם עושים את היום. כלומר, שאור היום בא מזווג ז"א ונוקביה יחד.

רבי

רבי יהודה אמר, מאי טעמא, בכל יומא ויומא, כתיב, ויהי ערב ויהי בקר. למנדע, דהא לית יום, בלא לילה, ולית לילה בלא יום, ולא אבעון לאתפרשא.

קנב) אמר רבי יוסי, ההוא יום דנפק אור קדמאה, אתפשט בכלהו יומי, דכתיב בכלהו יום. אמר רבי אלעזר, משמע דכתיב בכלהו בקר, ולאו בקר אלא מסטרא דאור קדמאה. ר"ש אמר, יומא קדמאה, אזיל עם כלהו, וכלהו ביה, בגין לאחזאה דלאו בהו פרודא, וכלא חד.

קנג) ויאמר אלקים יהי אור, יהי: אתפשטותא דהאי אור לתתא, ואלין אינון מלאכין דאתבריאו ביומא קדמאה, אית לון קיומא, לאתקיימא לסטר

מסורת הזהר

א) ויאמר אלקים יהי אור, לעיל דף צ"ד ציון א'.

חלופי גרסאות: ל ג"א יומא. כ ג"א ליליא. ג ג"א ליליא ד ג"א יומא. ס ג"א לא אתיהיב לאפרשא. ונ"א מאור. ז ג"א יום בכלהו. ת ג"א ממשמע. ט ג"א ולא. י ג"א לגביה. יל ג"א יהי אור. ונ"א ל"ג יהי. יכ ג"א מלאכיא. יג ג"א דאית. ונ"א דלית לון קיומא לאתקיימא אלא מסטר ימינא (אחי"ל). יד ג"א בסטרא.

המולם

מאמר

רבי יהודה אמר, מ"ט בכל יומא ויומא כתיב ויהי ערב ויהי בקר: שואל כיון שויהי ערב ויהי בוקר יורה על זווג זו"נ, שמשניהם יוצא אור היום, א"כ אחר שהכתוב הודיע זה ביום א', מהו הטעם, שבכל יום ויום כתוב ויהי ערב ויהי בוקר. **ומשיב למנדע דהא לית יום בלא לילה, ולית לילה בלא יום, ולא אבעון לאתפרשא,** לדעת שאין יום בלי לילה ואין לילה בלי יום ולא יבואו להתפרד זה מזה. כלומר ע"כ חוזר הכתוב להודיענו זה בכל יום ויום, כדי להורות, שאי אפשר שיארע פעם שיהיה אור היום בלי הקדם חשך הלילה, וכן לא יארע חשך הלילה, שלא יביא אחריו אור היום. כי לא יתפרדו זה מזה לעולם.

קנב) **א"ר יוסי, ההוא יום דנפק אור קדמאה, אתפשט בכלהו יומי, דכתיב בכלהו יום,** ר"י אומר, אותו היום שהאור הא' יצא בו, הוא נתפשט בכל ימי בראשית, שהרי בכולם כתוב יום. פירוש. שהשם **יום,** הוא **על התפשטות אור הא'** שיצא ביום א', שה"ס ספירת החסד. אלא מתוך שאור הזה נתפשט בכל ימי בראשית, דהיינו בכל ספירה וספירה מז' הספירות, ע"כ נקראים כולם יום כמו יום א'. **אמר רבי אלעזר, משמע, דכתיב בכלהו בקר, ולאו בקר אלא מסטרא דאור קדמאה,** רבי אלעזר אומר, שהתפשטות האור דיום א' בכל הימים נלמד, מתוך שכתוב בכל הימים

(דפו"י דף מ"ו ע"א)

ויהי ערב ויהי בקר

השם **בקר,** כי אין שם זה שייך רק מצד אור הראשון, כלומר, כי השם בקר יורה על התחלת ביאת האור, שהוא רומז על ביאת אור הראשון בהמציאות. וכיון שכתוב השם בקר בכל יום, הרי שהתפשטות יום א' נוהג בכל יום.

ר"ש אמר, יומא קדמאה אזיל עם כלהו וכלהו ביה, בגין לאחזאה דלאו בהו פרודא וכלא חד:

רבי שמעון אמר, יום ראשון הולך עם כל הימים, וכל הימים באים ביום הראשון, כדי להראות, שאין בהם פירוד וכולם הם אחד. כלומר, שז' הספירות חג"ת נהי"מ כלולים זה מזה וע"כ יש בכל אחד מהם חג"ת נהי"מ, ונמצא שיש ספירת החסד, שהוא יום א', בכל ספירה, וכן היום א', שהוא ספירת החסד, יש בו עצמו כל חג"ת נהי"מ. הרי שיום א' נמצא בכל הימים, וכל הימים נמצאים ביום א', והוא מטעם היותם אחד בלי פירוד ביניהם.

מאמר יהי אור

קנג) ויאמר אלקים יהי אור, יהי, אתפשטותא דהאי אור לתתא ואלין אינון מלאכין דאתבריאו ביום א': ויאמר אלקים יהי אור, פירושו, שיהיה נמשך התפשטותו של אור חזה למטה, ואלה הם המלאכים שנבראו ביום הראשון. **אית לון קיומא לאתקיימא לסטר ימינא,** יש להם קיום להתקיים בצד ימין. כי יום א' הוא חסד, הנבחן לצד ימין, וע"כ גם המלאכים הנמשכים בו הם בחינת ימין.

פירוש

ימינא. א וירא אלקים את האור כי טוב, את ו לאתכללא ג אספקלריאה דלא נהרא עם ג אספקלריאה דנהרא ד דאתמר כי טוב. אר״א, את: ה לאתכללא ו) ולאסגאה ו כלהו מלאכין דאתיין ז מסטרא דאור דא, ח וכלהון ט נהרין כקדמיתא בקיומא שלים.

קנד) ב יהי רקיע בתוך המים, א״ר יהודה י בהאי יו אתפרשו, יא מיין עלאין, יג ממיין תתאין. רקיע: פשיטותא דמיין, והא אתמר, ויהי יד מבדיל, בין מיין עלאין טו לתתאין.

דרך אמת	מסורת הזהר
ו) לרבות כל המלאכים.	א) וירא אלקים את האור, לעיל דף צ״ה ציון ג׳ וש״נ.

ב) יהי רקיע בתוך המים, (בראשית א׳) ח״א יז. לב. רנז. ח״ב ב. לה. קס. קסו. קצה. רעא. ח״ג ט. יור. יב. כה. לב. קסה. ריט. רכב. ת״ז תק׳ ה׳ יט. תק׳ לי. עה. תק׳ מ׳ ס. תק׳ מ״א מא. תק׳ מ״ז סג. תק׳ ס״ז צה, תק׳ ע׳ קכא. ז״ח בראשית א׳ טא שלו. ט׳ טא שי. ט״ז טג שמת. יתרו ל״ב טד שלא שה״ש ע״ג טר שכא. שלח. תק״ח קי״ב טג שיג שכת. קט״ו טב שלא.

חלופי גרסאות: ו נ״א לאכללא. כ נ״א אספקלריא. ג נ״א אספקלריא. ד נ״א דאתמר ביה. ה נ״א לאכללא. ו נ״א אינון. ז נ״א מסטר. ח נ״א וכלהו. ט נ״א נהירין בקדמיתא. י נ״א ל״ג בהאי. יא נ״א אתפרישו. יב נ״א דמיין. יג נ״א למיין ונ״א מן מיין. יד נ״א ויהי מבדיל בין מים למים. טו נ״א למיין תתאין.

המולם

מאמר	יהי אור

פירוש. המלה יה״י מורה, אשר ה׳ דסוף המלה יה״י, נכנסה בי״ה של המלה, ואור י״ה נעשה משום זה לאויר, כמ״ש לעיל. (בראשית א׳ דף מ״ג ד״ה יהי על ריוא, ע״ש.) ומסבה זו נתמעטו כל המדרגות עד שתנהי״מ דזו״ן נפלו לבי״ע, (כנ״ל בהקדמת הזהר דף ט״ו ד״ה והענין) ומבחינת התפשטות אור הזו״ן לבי״ע דפרודא, נבראו המלאכים. שהם אור נפרד מאצילות ונמצא שמלאכי חסד נבראו מהתמעטות יום א׳, שהוא חסד דז״א. ומלאכי גבורה מהתמעטות יום ב׳, שהוא גבורה דז״א. ומלאכי רחמים מהתמעטות יום ג׳, שהוא ת״ת דז״א. וכו׳ עד״ז. וז״ש יה״י אתפשטותא דהאי אור לתתא, דהיינו ע״י המיעוט שנעשה בהמלה יה״י, נתפשט חלק מהאור הזה, שהוא אור החסד, למטה בבי״ע דפרודא. ואלין אינון מלאכין דאתבריאו ביומא קדמאה, דהיינו שנבראו מהתמעטות אור ספירת החסד, שהוא יומא קדמאה, אית לון קיומא לאתקיימא לסטר ימינא, יש להם משום זה קיום להתקיים לצד ימין, דהיינו שהם מלאכי ימין מצד החסד.

וירא אלקים וגו׳ את לאתכללא אספקלריאה דלא נהרא עם אספקלריאה דנהרא דאתמר ביה כי

(דפרי׳ דף מ״ו ע״א)

טוב: וירא וגו׳ המלה א״ת, של את האור, הוא לרבות ולכלול אספקלריאה דלא נהרא, שהיא הנוקבא, עם אספקלריאה דנהרא שהוא הז״א, שנאמר בו כי טוב.

כלומר, המלה את, הוא לרבות שגם הנוקבא נכללה בהכתוב כי טוב, יחד עם הז״א. אר״א את לאתכללא ולאסגאה כלהו מלאכין דאתיין מסטרא דאור דא, ר״א אומר, שהמלה את בא לכלול ולרבות כל המלאכים הנמשכים מצד אור זה של החסד, שגם הם נכללים בהכתוב כי טוב. וכלהון נהרין כקדמיתא בקיומא שלים, וכולם מאירים כאור הראשון בקיום שלם. כי נכללים בהכתוב כי טוב הנאמר באור הראשון.

מאמר יהי רקיע

קנד) יהי רקיע בתוך המים אר״י בהאי אתפרשו מיין עלאין ממיין תתאין: אר״י בזה, דהיינו בהמאמר יהי רקיע, נפרדו מים עליונים ממים תחתונים, רקיע פשיטותא דמיין והא אתמר, ויהי מבדיל בין מיין עלאין לתתאין, רקיע פירושו התפשטות של מים, וע״כ נאמר, ויהי מבדיל בין מים למים, דהיינו בין מים עליונים למים תחתונים, והיינו כמ״ש לעיל (בראשית א׳ דף ס״ד אות נ״ט) יהי רקיע, אתפשט פשיטו דא מן דא,

וע״ש בהסולם שנתבאר זה באורך.

קנה)א ויעש אלקים את הרקיע, דעביד ב ביה עבידתא, בסגיאו עלאה, ג ויהי ד רקיע לא כתיב, אלא ויעש דאסגי ליה, ברבו סגיא.

קנו) א״ר יצחק, ב בשני אתברי גיהנם, לחייבי עלמא, ג בשני ד אתברי ה מחלוקת, ד בשני לא אשתלים ביה עבידתא, ו ובגי״כ ה לא כתיב ביה כי טוב, עד דאתא יום ז תליתאה, ח ואשתלים ביה עבידתא, ט בגי״כ כי טוב תרי זמני, חד על אשלמות עבידתא דיום שני, וחד לגרמיה. י ביום תליתאי אתתקן יום שני, יא ואתפרש ביה מחלוקת, יב וביה אשתלימו רחמי על חייבי גיהנם, יג ביומא תליתאה ט) יד משתכחין טו שביבין דגיהנם, בגיני כך אתכליל ביה יום שני, ואשתלים ביה.

דרך אמת

ב) כמקוים שלהובי דגיהנם.

מסורת הזהר

א) ויעש אלקים את הרקיע, (בראשית א׳) ח״א יז, ח״ב קכז. ת״ז תק׳ לי׳ עה. תק׳ מ׳ ס. ז״ח בראשית א׳ טא שמ. ט׳ טד שלב. תק״ח קי״ב טג שכח. ב) בשני אתברי גיהנם, ח״א יז, לג. מו. רנז. ח״ב קמד, קמט. ז״ח בראשית א׳ טא שמג. ג) בשני אתברי מחלוקת, ח״א יז, לג. רנב. ח״ב קסי״ז. ז״ח בראשית א׳ טא שמג. טד שא. ד) בשני לא אשתלים ביה עבידתא, ח״א יח. ח״ב קפט. ז״ח בראשית א׳ טא שמג ה) לא כתיב—כי טוב, (ביום ב׳) ח״א יח. לב. ח״ב קסז. ח״ג רנט. ת״ז תק׳ ע׳ קכא. ז״ח בראשית טא שמד. ט׳ טא של שמד.

חלופי גרסאות: א) נ״א בה. ב נ״א יהי. ג נ״א הרקיע. ד נ״א אתברי ביה. ה נ״א המחלוקת. ו נ״א בגיני כך. ז נ״א תליתאי ח נ״א דאשתלים. ט נ״א ואמר כי טוב כי טוב. וי״א וכתיב ביה. י נ״א דיום. יא נ״א ביום שלישי ואתפריש. יב נ״א ביה. יג נ״א דביומא. יד נ״א אשתכחו. וי״א משתכחו. טו נ״א ל״ג שביבין. וי״א שביבי.

הסולם

מאמר	יהי רקיע
קנה) ויעש אלקים את הרקיע דעביד ביה עבידתא בסגיאו עלאה:	עד דאתא יומא תליתאה ואשתלים ביה עבידתא, ומשום זה לא נאמר ביום ב׳, כי טוב, עד שבא יום הג׳ ונשלם בו המלאכה, בג״כ כי טוב תרי זמני, חד על אשלמות עבידתא דיום ב׳, וחד לגרמיה, ומשום זה נאמר ביום ג׳ ב׳ פעמים כי טוב, פעם אחד על השלמת מלאכת יום הב׳, ופעם אחד על השלמת מלאכתו עצמו. ביום תליתאי אתתקן יום שני, ואתפרש ביה מחלוקת, וביה אשתלימו רחמי על חייבי גיהנם, ביום הג׳ נתתקן יום הב׳, והוכרע בו המחלוקת לקיום הארת שניהם (כמ״ש בהסולם לעיל בראשית א׳ דף ס״ו ד״ה ואע״ג) וביה אשתלימו רחמי על חייבי גיהנם, ובו נשלם הרחמים על הרשעים שבגיהנם לפטרם מן הדין. ביומא תליתאה משתכחין שביבין דגיהנם, ביום הג׳ שוככים שביבי אש של גיהנם, דהיינו שבהארת יום ג׳ הם מצטננים, ואינם שורפים יותר. בגיני כך, אתכליל ביה יום שני ואשתלים ביה, ע״כ נכלל בו יום הב׳ ונשלם בו.
כלומר שהמשיך בו מוחין דגדלות מהבינה. כי בהמלה יהי רקיע נעשה הכנה לקבלת המוחין העליונים דבינה אל הזו״ן, והמלה ויעש, יורה על השלמת כל הנרצה, דהיינו שכבר נמשכו בהזו״ן כל המוחין העליונים מהבינה. (כמ״ש בהזהר לעיל בראשית א׳ דף ס״א אות נ״ג) וז״ש ויהי רקיע לא כתיב, אלא ויעש, דאסגי ליה ברבו סגיא, לא נאמר יהי רקיע וגו׳ ויהי רקיע, אלא אומר ויעש וגו׳ שלשון זה יורה, שהגדיל אותו בגדלות רבה. כמבואר.	
קנו) א״ר יצחק, בשני אתברי גיהנם לחייבי עלמא, בשני אתברי מחלוקת, בשני לא אשתלים ביה עבידתא:	אר״י, ביום שני נברא הגיהנם לרשעי עולם בשני נברא המחלוקת (כמ״ש בהזהר לעיל בראשית א׳ דף נ״ו אות מ״ד ונתבאר שם בהסולם) בשני לא נשלם בו המלאכה. אלא ביום ג׳ (כמ״ש לעיל בראשית א׳ דף ס״ו אות פ״א) ובגין כך לא כתיב ביה כי טוב (דפו״י דף מ״ו ע״א)	

קנז) ר' חייא הוה יתיב קמיה דר"ש, א"ל האי אור ביום ראשון, וחשך ביום שני, ואתפרשו מיא, ומחלוקת הוה ביה, אמאי לא אשתלים [ב] ביום ראשון, [ג] דהאי ימינא כליל לשמאלא, א"ל על דא הוה מחלוקת, ותליתאה בעי למיעל בינייהו, לאכרעא ולאסגאה בהו [ד] שלם.

קנח) [א] תדשא הארץ דשא, [ד] אתחברותא [ה] דמיין עלאין בתתאין, למעבד פרין, [ו] מיין עלאין, ועבדי איבין, [ז]) ותתאי קראן לון [ז] לעלאין, כנוקבא לגבי דכורא, בגין דמיין עלאין דכורין ותתאי נוקבין.

דרך אמת

ז) כעין שנאמר תהום אל תהום קורא לקול צנוריך כדי שיפציעו העליונים לתתתונים.

מסורת הזהר

א) תדשא הארץ דשא, (בראשית א') ח"א ה: יב יח, לג. רנו. ח"ב לה. קעא. קעז. ח"ג יב. ריט. ת"ז תק' מ"ג פב. תק' מ"ז פג.

חלופי גרסאות: ב נ"א ל"ג ביום ראשון. ג נ"א דהא. ד נ"א שלום. ה נ"א אתחברו. ו נ"א מיין עלאין רבין. וג"א פרין ורבין. ז נ"א לעלאי.

מאמר הסולם יהי רקיע

קנז) ר' חייא הוה יתיב קמיה דר"ש, א"ל האי אור ביום ראשון וחשך ביום שני, ואתפרשו מיא ומחלוקת הוה ביה: ר' חייא ישב לפני ר"ש, אמר לו, הרי האור יצא ביום א', והחשך יצא ביום ב', והתחלקות המים והמחלוקת היה בו, אמאי לא אשתלים ביום ראשון, דהאי ימינא כליל לשמאלא, למה לא נשלם כל זה בהארת יום א', שהרי הימין כולל את השמאל. כלומר כיון שאור הימין יצא ביום א', נמצא שהוא שורש אל יום הב' וכל שורש כולל בתוכו את הענף שלו ושולט עליו, וא"כ היה יום הא' יכול לתקן אותו, ולמה נעשה יום הב' לנצרך אל יום הג' שיתקן אותו. והנפקא מינה גדול ביותר, כי ע"י התקון של יום ג' נתמעט הארתו שאינו יכול להאיר ממעלה למטה, אלא ממטה למעלה בלבד, הנבחן לבחינת ו"ק דג"ר, כמ"ש לעיל (בראשית א' דף ס' ד"ה מחלוקת) ואם יום ב' היה מתתקן ע"י יום א' היה נשאר בבחינתו ולא היה מתמעט כלום. אמר ליה, על דא הוה מחלוקת, ותליתאה בעי למיעל בינייהו לאכרעה ולאסגאה בהו שלם, והשיב לו ר"ש, הלא על זה היה המחלוקת, דהיינו שבאמת היה יום א' רוצה לתקנו, כשורש המתקן את הענף. אלא שיום ב' לא רצה לקבל עליו שליטת יום הא', וחלק עליו עד שיום הג' היה צריך להכניס עצמו בין יום הא' ויום הב', להכריע המחלוקת, ולהרבות שלום בהם. וענין המחלוקת בין יום א' ליום ב', נתבאר

(המשך דף מ"ז ע"א)

בבראשית א' דף נ"ז ד"ה והנה אחר, ע"ש.

מאמר תדשא הארץ

קנח) תדשא הארץ דשא, אתחברותא דמיין עלאין בתתאין, למעבד פרין: הכ' תדשא הארץ דשא, יורה על התחברות מים העליונים במים התחתונים כדי לעשות פירות, מיין עלאין ועבדי איבין ותתאי קראן לון לעלאין כנוקבא לגבי דכורא, מים העליונים עושים הפירות, ומים התחתונים קוראים אל העליונים לקבל מהם הפירות ולהוציאם בהעולם, כיחס הנקבה אל הזכר, המקבלת ממנו הריון ומוציאה תולדות להעולם, בגין דמיין עלאין דכורין, ותתאי נוקבין, משום שמים עליונים הם זכרים, ומים תחתונים הם נקבות. פירוש, כי נתבאר בהזהר לעיל (בהקדמת הזהר דף ק"ס ד"ה כדין) שהמוחין דגדלות הנקראים פירות לא יוכלו להתגלות בהנוקבא שמחזה ולמעלה דז"א, וע"כ היא נקראת יבשה, שאינה ראויה להוצאות פירות. אלא אחר שנעשה הזווג בהנוקבא שמחזה ולמטה דז"א. כדין מה דהוית יבשה למעלה מחזה, אתעבידת ארץ למעבד פירין ואיבין למטה מחזה דז"א עש"ה בטעמו וניומקו. והנה מחזה ולמעלה דז"א נקרא מים עליונים, ומחזה ולמטה דז"א נקרא מים תחתונים, כי הרקיע המבדיל בין מים עליונים לתחתונים עומד במקום החזה, כנ"ל. ונמצא אע"פ שהמוחין יוצאים

קנט) ו רבי שמעון אמר, כל ז דא הוא לעילא, והוא לתתא, א"ר יוסי אי הכי אלקים ח דקא אמרן מאי אלקים, ט אלקים חיים לעילא, ואי תימא לתתא אלקים סתם. אלא לתתא איהו תולדות *) כמה דאת אמר, י אלה תולדות

מסורת הזהר

א) אלה תולדות השמים והארץ, (בראשית ב') ח"א גו ד. כד: כה. סו, צא, צג. קה, קכח, רמז. רנב, ח"ב לא. מח: עט. רכ: ח"ג כט. לא. לד. לח. מג. קכג. רטז, רצח, ת"ז תק' נ' פו. תק' ס"ט קט, תק' ע' קלח, ז"ח בראשית א' טד שיא. ב' טד שיד. ד' טד שטז. י"ג טד שז. ט"ז טד שכו. י"ז טא שכ. רות פ"ד טג שכז.

חלופי גרסאות: ו נ"א אמר רבי שמעון. ז נ"א האי. ח נ"א דקאמרן. ונ"א דקא אמר. ונ"א דקאמר. ט נ"א אל אלקים חיים. ונ"א אלא אלקים סתם אלקים חיים, ונ"א א"ל אלקים סתם אלקים חיים. ונ"א א"ל אלקים סתם אלקים חיים לעילא ואי תימא לתתא אלא לתתא איהו תולדות.

מאמר הסולם תרשא האריץ

יוצאים בהנוקבא שלמעלה מחזה דז"א, בסו"ה יקוו המים אשר מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה, כמ"ש שם בזהר, ששם מים עליונים, מ"מ לא יוכלו להתגלות שם, והם שם בבחינת יבשה, ומקום הגילוי הוא רק בהמקום שמחזה ולמטה, ששם מים התחתונים.

וזה אמרו כאן מיין עלאין עבדי אבין, שהמוחין המכוונים פרות, באים מכח הזווג העליון שלמעלה מחזה דז"א, בסו"ה יקוו המים אל מקום אחד, אלא שלא יוכל להתגלות משם, כי שם הם בסוד יבשה כנ"ל, ולפיכך ותתאי קראן לון לעלאין כנוקבא לגבי דכורא, כמו שזרע הזכר אין לו כח להתגלות בו אלא בהנוקבא, שבה ההריון והלידה, כן המוחין שבמים העליונים לא יוכלו להתגלות במקומם אלא במחזה ולמטה כנ"ל. הנקרא מים תחתונים ולכן הם קוראים למים העליונים שישפיעו בהם המוחין ויתגלו בעולמות על ידיהם.

קנט) רבי שמעון אמר, כל דא הוא לעילא והוא לתתא: ר"ש אומר כל זה הוא למעלה מחזה דז"א והוא למטה מחזה דז"א כלומר, שענין מים עליונים ותחתונים נוהג הן מחזה ולמעלה והן מחזה ולמטה. כי יש דכר ונוקבא למעלה מחזה, הנק' ז"א ולאה, שהדכר הוא מים עליונים, והנוקבא היא מים תחתונים. וכן יש דו"נ למטה מחזה, הנק' יעקב ורחל שיעקב ה"ס מים עליונים ורחל ה"ס מים תחתונים. ולדברי ר"ש יהיה פירושו של הכ' תדשא הארץ דשא, על התחברות מים עליונים ותחתונים שמחזה ולמטה דז"א, כי אין לפרש הכתוב על מים עליונים ותחתונים שמחזה ולמעלה, כי שם הוא מקום יבשה, ואינה מוציאה דשא ופירות, כנ"ל.

(דסו"י דף מ"ו ע"א *) מ"ו ע"ב)

א"ר יוסי אי הכי, אלקים דקא אמרן מאן אלקים אלקים חיים לעילא, ואי תימא לתתא אלקים סתם: אר"י, אם כן, אלקים הנאמר בהכתוב, דהיינו ויאמר אלקים תדשא וגו', מי הוא השם אלקים שבהכתוב, הלא הוא אלקים חיים, בינה שלמעלה, כי כל ל"ב שמות אלקים שבמעשה בראשית הם בינה, כנודע, ואם תאמר ותפרש הכתוב למטה, דהיינו במים עליונים ותחתונים שלמטה מחזה, כמ"ש לעיל לדברי ר"ש, א"כ יהיה השם אלקים שבהכתוב אלקים סתם, דהיינו הנוקבא לאה שלמעלה מחזה, הנקראת סתם אלקים ולא אלקים חיים, שהיא בינה. שזהו כנגד המקובל שכל ל"ב אלקים שבמ"ב הם שמות הבינה שהיא אלקים חיים. פירוש, כי הכ' ויאמר אלקים תדשא, הוא בהכרח מדרגה הקודמת, להמים עליונים הללו המרומזים בהמלות תדשא הארץ דשא, כי כל מדרגה מתפעלת ונעשית ע"י העליונה הסמוכה לה, ואם פירושו של תדשא הארץ דשא הוא על הפעלת מים עליונים שלמעלה מחזה שיתחברו עם מים תחתונים אשר שם, הרי השם אלקים שהפעיל אותם היא בינה הנקראת אלקים חיים. אבל אם פירושו של תדשא הארץ דשא הוא על הפעלת מ"ה עליונים שלמטה מחזה, נמצא שהכ' ויאמר אלקים קאי על מדרגה העליונה הסמוכה לה, שהיא הנוקבא שלמעלה מחזה, הנקראת סתם אלקים ולא אלקים חיים כהבינה, שהוא כנגד המקובל שכל השמות אלקים שבמ"ב הם בינה.

אלא לתתא איהו תולדות, כד"א, אלה תולדות וגו' ואמרינן בה' בראם, וההוא לעילא אבהן דכלא הוא, איהי עבידתא: אלא, אר"י, למטה מחזה הוא מקום התולדות, כמ"ש אלה תולדות וגו' ואמרינן בה' בראם, דהיינו

השמים והארץ בהבראם, ואמרינן א) בה׳ בראם, וההוא ב לעילא, אבהן דכלא הוא, ג איהי ד עבידתא, ועל דא ארעא עבדת תולדות, דהא ה היא מתעברא כנוקבא מן דכורא.

קס) ר׳ אלעזר אמר, כל חילין הוו בארעא, ולא אפיקת חילהא, ו ואינון ז תולדותיה, עד יום ח הששי, דכתיב ב תוצא הארץ ט נפש י חיה, יא ואי תימא והא יב כתיב ג ותוצא הארץ דשא, אלא אפיקת תקון חילהא לאתיישבא כדקא יאות, וכלא הוה גניז יג בה עד דאצטריך, דהא בקדמיתא יד כתיב ה) צדייא וריקניא

דרך אמת

ה) הכו וכהו תרגומו לדיו וריקניו.

מסורת הזהר

א) **בה׳ בראם,** ח״א צא, צג. רנב, ח״ג כט. לד. מג. קכב: קכג. רסז. רצז. רצח. ת״ז תק׳ נ׳ פו. תק׳ ע׳ קלח. ז״ח בראשית א׳ טד שיא. ג׳ טא שטו, טד שנב. י״ז טא שלג טג שג. ב) **תוצא הארץ נפש חיה,** (בראשית א׳) ח״א יג, מז. מז. ח״ב יב. נה. קכח. קפה. רעו, ח״ג יט. כד. לט: מג, מו. ע: קכג. קעד. ריט, שא. ת״ז תק׳ ו׳ כג. תק׳ י״ד ל. תק׳ מ״ה סג. תק׳ ס״ז צח. ז״ח בראשית א׳ טד שטו. ט״ז טא שמט, טג שס. י״ז טג שכח. תק״ח קיב טג שלה. ג) **ותוצא הארץ דשא,** (בראשית א׳) ח״א א. ח״ב קעז. ז״ח א׳ טד שטו.

חלופי גרסאות: ה נ״א בה״א ב נ״א דלעילא. ג נ״א יהי. ונ״א איהו. ד נ״א עיבידתא. ה נ״א ל״ג היא. ו נ״א דאינון. ז נ״א תולדות. ונ״א תולדותיו. ח נ״א חמישי. ט נ״א הארץ וגו׳. י נ״א ל״ג נפש חיה. יא נ״א חיה וגו׳. יב נ״א כתיב ביום ג׳. יג נ״א ביה. יד נ״א כתיב תהו ובהו.

מאמר	הסולם	תרשא הארץ
דהיינו הנוקבא שמחזה ולמטה שה״ס רחל שהיא ה׳ אחרונה דשם הויה, וכל התולדות ממנה הם, ולא מהנוקבא שמחזה ולמעלה, וההוא שלמעלה מחזה, הם אבות של כל המדרגות, דהיינו שהם ג״ס חג״ת הנבחנים לאבות ושרשים להעולמות, כי כל המקובל להעולמות באים מהם, והיא, דהיינו הנוקבא שלהם, נבחנת להשלמת המלאכה, של כל התולדות, ולא ליציאת התולדות בפועל להעולמות. כלומר המוחין בעצם וכל מלאכתם נשלמים בדכר ונוקבא שלמעלה מחזה, אשר הדכר, הם חג״ת הנקראים אבות, והנוקבא שלהם היא לאה. אמנם עדיין אינם מתגלים ובאים מהם להעולמות שיהיו ניכרים בבחינת תולדות, להיות הנוקבא בסוד יבשה כנ״ל, אלא רק בהנוקבא שלמטה מחזה, הנקראת ה׳ שעליה נאמר בה׳ בראם, בה יוצאים התולדות בפועל. ולפי זה מתבאר הכתוב תדשא במים עליונים שלמעלה מחזה, ולא תולדות ממש, אלא להשלמת המלאכה בלבד, כי הנוקבא שלמעלה מחזה עוד אינה מוציאה המוחין בבחינת תולדות ממש. ובזה מתורץ הקושיא, כי השם אלקים שבהכתוב הוא באמת על הבינה, הנקראת אלקים חיים שהיא מדרגה העליונה הסמוכה להם. כנ״ל בדיבור הסמוך. (דפו״י דף מ״ו ע״ב)	ועל דא ארעא עבדת תולדות, דהא היא מתעברא כנוקבא מן דכורא: ומשום זה עושה הארץ תולדות, כי היא מתעברת כמו נקבה מן הזכר. משום שהנוקבא העליונה השלימה המלאכה של המוחין, יכולה הנוקבא התחתונה, שלמטה מחזה הנקראת ארץ, לעשות פירות, כי היא מקבלת אותם כמו נקבה המתעברת מהזכר ומוציאה תולדותיו לגילוי. ולפי״ז יתבאר הכתוב תדשא הארץ דשא, לזווג מים עליונים ותחתונים שלמעלה מחזה, שהוא להשלמת מלאכת המוחין, והכ׳ ותוצא הארץ דשא, הוא בהזווג של מים עליונים ותחתונים שמחזה ולמטה, להתגלות התולדות ששם מתגלים התולדות ממה שקבלה מהעליונה.	קס) רבי אלעזר אמר, כל חילין הוו בארעא, ולא אפיקת חילהא ואנון תולדותיה, עד יום הששי דכתיב תוצא הארץ וגו׳: ר״א אמר, כל הכחות היו נגמרים בהארץ, שהיא מלכות, והיא לא הוציאה הכחות, שהם תולדות שלה, כלומר שלא הוציאה אותם מן הכח אל הפועל, עד יום הששי, שאז נאמר תוצא הארץ נפש חיה וגו׳. דהיינו שהוציאה הכחות שבה אל הפועל ונעשו נפש חיה וכו׳. ואי תימא והא כתיב ותוצא הארץ דשא, אלא אפיקת תיקון חילהא לאתיישבא כדקא יאות, ואם

כתרגומו, [א] ולבתר אתתקנת, ואתיישבת [א] וקבילת זרעא, ודשאין ועשבין ואלנין כדקא יאות, ואפיקת לון לבתר. [ב] ומאורות הכי נמי לא שמשו נהורא דלהון עד דאצטריך. [ג]

קסא) [א ד] יהי מארת ברקיע השמים, [ה] לאכללא חויא בישא, דאטיל זוהמא, ועבד [ו] פרודא, דלא משמש שמשא בסיהרא: מארת לווטין, ועל דא גרים דאתלטייא ארעא, דכתיב [ב] ארורה [ז] האדמה, ובגין כך מארת כתיב.

קסב) [ח] חד, יהי מארת דא סיהרא, [ט] רקיע השמים דא שמשא, ותרווייהו

דרך אמת

א) ולאח"כ נתקנת לתקון היטוב.

מסורת הזהר

א) יהי מארת ברקיע השמים, (בראשית א') ח"א א. יב. יט: כא. לג, לד. קסו. רנא: רנז. ח"ב לה. קסז, קעו: רה. רעו: ח"ג יב. כח, ריט: רלב: רלד. ת"ז תק' מ"ד פב, תק' ס"ט קח. תק' ע' קכז. ז"ח בראשית א' טד שכג. ו' טג שה. יד טא שא. טג שלב, טד שכז. ט"ו טב שז, טג שה. טד שיב שלה. טז טב שד, טג שנ. תשא מד טג שב. מ"ה טב שמא. שה"ש ס"ט טב שמז, טג שיז. ע"ד טא שה. תק"ח קי"ב שטז של. קט"ו טב שלא. ב) ארורה האדמה, (בראשית ג') ח"א נח. קמג: ת"ז בהקדמה יא. תק' ל"ה עז: תק' ס"ט קיא: ז"ח נח כ"ב טב שמא.

חלופי גרסאות: א נ"א ותקינת. ב נ"א הכי נמי מאורות. ג באה"ל כתב חסר כאן. ד נ"א מתחיל ויאמר אלקים יהי מארת. ה נ"א מארת חסר כתיב לאכללא. ו נ"א פרודין. ז נ"א האדמה בעבורך. ח נ"א ל"ג חד. ט נ"א ברקיע

מאמר הסולם מארת חסר

תאמר, הרי כתוב ותוצא הארץ דשא, שמשמע שיצאו ונגלו בפועל ממש אלא הפירוש הוא, שהוציאה תקון הכחות להתישב בה ולהגמר כראוי, באופן שתוכל להוציא אותם ביום הששי וכלא הוה גניז בה עד דאצטריך, והכל היה גנוז בה. ולא נגלו עד שהוצרך לגלות, דהיינו ביום הששי, דהא בקדמיתא כתיב צדייא וריקניא כתרגומו, שהרי בתחילה כתוב, והארץ היתה תהו ובהו, שתרגומו צדיא וריקניא, דהיינו שהיתה חרבה לגמרי, ולבתר אתתקנת ואתיישבת וקבילת זרעא ודשאין ועשבין ואלנין כדקא יאות, ואח"כ, דהיינו ביום ג', נתקנה הארץ ונתישבה, וקבלה זרע ודשאים ועשב ואילנות כראוי, ואפיקת לון לבתר, והוציאה אותם לעולם לאח"כ, דהיינו ביום הששי כנ"ל, ומאורות הכי נמי, לא שמשו נהורא דלהון עד דאצטריך ומאורות גם כן, לא שימש האור שלהם בהעולם עד שהוצרך. פירוש, שהאור נברא ביום א', מ"מ לא נגלה האור לעולם עד יום ד', שנתלו בו המאורות להאיר על הארץ.

מאמר מארת חסר

קסא) יהי מארת וגו' לאכללא חויא בישא, דאטיל זוהמא ועבד

(דפו"י דף מ"ו ע"ב)

פרודא דלא משמש שמשא בסיהרא: הכתוב יהי מארת וגו' בא לכלול את הנחש הרע שהטיל זוהמא ועשה פירוד שלא יזדווג השמש עם הלבנה, פירוש, כי בכל המדרגות הקודמות להנוקבא, יורה יה"י, ענין מיעוט ונפילת ג' הכלים בינה ותו"מ להמדרגה שלמטה, אמנם לא נפלו הכלים מחוץ לאצילות. מה שאין כן בהנוקבא, שהיא מדרגה תחתונה מכל המדרגות דאצילות, א"כ כשנאמר יה"י, ונפלו הכלים שלה, הרי נפלו למטה מפרסא דאצילות, לבי"ע דפרודא. וע"כ נברא מכח הנפילה הזו הקליפות ונחש הרע. (מ"ה לעיל בראשית א' דף צ"ו ד"ה ביאור ע"ש)

מארת לווטין, וע"ד גרים דאתלטייא ארעא, דכתיב ארורה האדמה: וע"כ כתוב מארת חסר ו', שפירושו קללות, כי הנחש גרם שתתקלל הארץ, שכתוב ארורה האדמה וגו'. כלומר, שהנחש הסית להחטא דעצה"ד שמחמתו נתקללה הארץ, וע"כ כתוב מארת חסר ו', שיורה על קללה זו שנתקללה הארץ בסבת הנחש שנברא ע"י המיעוט דנה"י, כנ"ל. ובגין כך מארת כתיב, ומשום זה כתוב בתורה מארת חסר ו', שהוא לשון קללה.

קסב) חד, יהי מארת, דא סיהרא, רקיע השמים דא שמשא: יהי מארת, משמעותו

בכללא [א] חדא, לאזדווגא, לאנהרא עלמין, לעילא ותתא, משמע דכתיב על הארץ, ולא כתיב בארץ, דמשמע לעילא ותתא, [א] חושבן [ב] דכלא [ג] בסיהרא הוא.

קסג) [ד] ר״ש [ה] אמר, גימטריאות, וחשבון תקופות ועבורין, כלא הוא [ו] בסיהרא, דהא לעילא [ז] לאו איהו. א״ל ר׳ אלעזר, [ח] ולא, והא כמה [ט] חושבנין ושיעורין [י] קעבדי [יא] חברייא. א״ל, לאו הכי, אלא חושבנא [יב] קיימא

דרך אמת

א) כל החשבונות ושיעור ומדה הכל הוא מצד העטרית.

חלופי גרסאות: א נ״א חד. ב נ״א דכלא ברזא. ג נ״א דסיהרא. ונ״א דסיהרא הוה. ד נ״א מתחיל והיו לאותות הוא ר״ש. ונ״א אמר ר״ש. ה נ״א אומר. ו נ״א ברזא דסיהרא. ז נ״א לא. ח נ״א ל״ג ולא. ט נ״א חשבונין. י נ״א קא עבדי. ונ״א קא עבדי בחמה. יא נ״א חברייא לעילא. יב נ״א קמא.

מאמר הסולם מארת חסר

משמעותו מאור אחד, להיותו חסר ו׳, והיא מאור הלבנה, והכ׳ רקיע השמים, הוא מאור השמש. ותרווייהו בכללא חדא, לאזדווגא לאנהרא עלמין לעילא ותתא וכללם הכתוב שניהם בכלל אחד, כי נאמר יהי מארת ברקיע השמים, להורות, שמזדווגים השמש והלבנה, להאיר העולמות, למעלה מחזה דז״א. ולמטה מחזה דז״א. משמע דכתיב על הארץ, ולא כתיב בארץ דמשמע לעילא ותתא, חושבן דכלא בסיהרא הוא, ומשמע, ממ״ש על הארץ, ואינו כתוב להאיר בארץ, שיהיה נשמע שמאיר למעלה ולמטה, שהוא להורות, שהחשבון של כולם הוא בהלבנה. פירוש. כי לפי מה שביאר הכ׳ יהי מארת ברקיע השמים, שיורה על זווג השמש ולבנה שהם זו״ן למעלה מחזה ולמטה מחזה דז״א, א״כ היה צריך לומר להאיר בארץ, כמו שאומר, ברקיע השמים, שמשמעותו היה, שמזדווג גם למטה מחזה דז״א ששם הנוקבא התחתונה הנקראת ארץ, ולמה כתוב על הארץ, שמשמעותו שהזווג הוא רק למעלה ברקיע השמים, דהיינו במקום הפרסא שמחזה ולמעלה דז״א דוקא, הנק׳ רקיע, ומשם נמשך ההארה אל הארץ, דהיינו למטה מחזה, אבל בארץ עצמו אין זווג. ואומר, שהוא להורות כי חושבנא דכלא סיהרא הוא, פירוש, כי המוחין דחשבון ומספר של כל המדרגות, יוצאים על ידי זווג שמש ולבנה. כי יש מוחין שהם אור חסדים והם מכונים בשם בלי מספר, ויש מוחין דהארת חכמה, שהם מכונים בשם מספר וחשבון, (כמ״ש לעיל בהקדמת הזהר דף כ״ב ד״ה במספר, עש״ה) וכן יש לז״א ב׳ נוקבין, האחת למעלה מחזה, שהיא הנקראת לבנה, וכן

(דפו״י דף מ״ו ע״ב)

וכן מלכותא דדוד (לעיל בראשית א׳ דף ק״י ד״ה ואלו) והשנית, היא למטה מחזה, והיא נקראת, ארץ, וכן רחל. וז״ש שזווג הזה המאיר את המוחין דחשבון אינו אלא בלבנה, דהיינו בהזווג זעיר ונוקביה שמחזה ולמעלה, שהנוקבא ההיא נקראת לבנה, ולא בהנוק׳ שמחזה ולמטה הנקראת ארץ, ומה שאומר לאנהרא עלמין עילא ותתא, הפירוש הוא, שב׳ הנוקבין, של מעלה שה״ס הלבנה ושל מטה שה״ס הארץ, נכללות זו בזו, ואז מגיע ההארה למעלה ולמטה. אבל עיקר הזווג הוא רק בהלבנה, דהיינו בהנוקבא שלמעלה מחזה.

קסג) ר״ש אמר, גימטריאות וחשבון תקופות ועבורין כלא הוא בסיהרא, דהא לעילא לאו איהו: ר״ש אמר גימטריאות, וחשבון של תקופות ועיבורי השנה, שה״ס המוחין דחשבון ומספר, כולם הם בהלבנה, שהרי למעלה ממנה אינו נמצא הזווג הזה, להארת המוחין דחשבון ומספר. ומביא כאן דברי ר״ש לסיעתא להנ״ל, דחושבן דכלא בסיהרא הוא.

א״ל ר״א, ולא, והא כמה חושבנין ושיעורין קעבדי חבריא: א״ל ר״א לר״ש, ולא, וכי לא יש מוחין דחשבון ומספר בהמדרגות שלמעלה מהלבנה, הרי כמה חשבונות ושיעורים עושים החברים, כלומר, הרי החברים לומדים מוחין דחשבון ושיעורים גם למעלה מהלבנה. א״ל לאו הכי, אלא חושבנא קיימא בסיהרא, ומתמן יעול בר נש למנדע לעילא, והשיב לו ר״ש, לא כך היתה כונתי, אלא כונתי היא, שהזווג של המוחין דחשבון נמצא בהלבנה, ולא במדרגה אחרת,

אמנם

בסיהרא, ומתמן יעול בר נש למנדע לעילא, א״ל והא כתיב [א] והיו לאותות [ה] ולמועדים. א״ל, לאתת כתיב חסר. א״ל [ב] הא כתיב והיו. א״ל הויין [ג] כלהון [ד] דיהוון [ה] ביה [ה] [ו] [ב] כאסקופא דא, דאתמליא מכלא, אבל [ג] חושבנא דכלא [ב] בסיהרא הוא.

קסד) ת״ח, נקודה [ז] חד אית, ומתמן שירותא לממני, דהא מה דלגו [ח] דההיא

דרך אמת

ה) כאוצר הזה שמלא בר ולחם ומזון ומלבושים והגורם אסקופא הוא ט״ס כי צ״ל אספוקא. ב) פנחס ר״כ ב׳. ויחי רל״ט א׳. ופקודי רס״ו ורכ״ג א׳.

מסורת הזהר

א) **והיה לאותות**, לעיל דף ק״ג ציון א׳ וש״נ. ב) **אסקופא**, ח״א סז. ח״ב סג. ח״ג סט. ז״ח בראשית א׳ טד שלו. (כקופה). ג) **חושבנא דכלא בסיהרא הוא**, ח״א רלט. ח״ג ש.

חלופי גרסאות: א נ״א ולמועדים ולימים. ב נ״א והא. ג נ״א דכלהו. ד נ״א דיהון. ה נ״א בה. ו נ״א כאספוקה. ונ״א כקופה. ז נ״א חדא שירותא מתמן למימני. ח נ״א מההוא.

מאמר **הסולם** מארת חסר

אמנם משם, נכנס האדם להשיג מוחין דחשבון גם בהמדרגות שלמעלה מהלבנה.

פירוש. אע״פ שהמוחין דהארת חכמה המכונים מוחין דחשבון, יוצאים בהבינה, אחר שחזרה לראש א״א ונעשית בו לחכמה, מ״מ אין המוחין מתגלים שם בהבינה, להיותה תמיד באור חסדים בלבד, ואפילו הז״ת דבינה הם בעצם רק אור חסדים ואין שם המקום לגילוי המוחין דהארת חכמה, אלא הבינה משפעת המוחין הללו אל הז״א. אמנם גם הז״א מתוקן כולו במוחין דאו״א עלאין שהם חסדים מכוסים, ואין בו מקום לגילוי המוחין הללו, אלא שהז״א משפיע אותם אל הנוקבא שלו, ובה הם מתגלים. וע״כ נקראת הנוקבא בשם **חכמה תתאה**, להורות שאין המוחין דהארת חכמה מתגלים בשום מדרגה אלא בה. באופן שהמוחין הללו יוצאים בהז״ת דבינה אשר הז״א מקבלם ממנה ומשפיע אותם להנוקבא. והיינו להנוקבא שלמטה מחזה, בעת שהיא כלולה לגמרי בהנוקבא שלמעלה מחזה הנקראת לבנה. ואז נבחנות שתיהן בהשם לבנה.

וזהו שהשיב לו ר״ש לר״א **אלא חושבנא קיימא בסיהרא, ומתמן יעול בר נש למנדע לעילא**, כי מקום גילוי של המוחין דחשבון אינם אלא בהלבנה בלבד ולא כלום במדרגות הקודמות אליה, כנ״ל, אמנם אחר שיצאו ונתגלו המוחין הללו בהלבנה, מאירים מוחין הללו בהכרח גם בכל המדרגות הקודמות אליה, שהרי מהם קבלה הלבנה את המוחין האלו. אלא מקודם שנגלו בהלבנה אינם

(דפר״י דף מ״ו ע״ב)

מושגים כלל אע״פ שכבר יצאו במדרגות הקודמות, כי בהן אין מקום לגילוי המוחין הללו כנ״ל, אבל לאחר שנגלו למטה בהלבנה, נשלמים כולם מכח הגילוי הזו שבה. וז״ש, **ומתמן יעול בר נש למנדע לעילא**, כי אחר שנגלו בהלבנה, אפשר להשיגם גם במדרגות הקודמות.

א״ל והא כתיב והיו לאותות ולמועדים:

א״ל ר״א, הרי כתוב והיו לאותות ולמועדים, שהוא לשון רבים, ומשמע שבשניהם מתגלים המוחין דחשבון, ואפילו בז״א שה״ס שמש. **א״ל לאתת כתיב חסר**, והשיב לו ר״ש, כי לאתת בלי ו׳ כתיב, להורות שהוא לשון יחיד, כי קאי על הלבנה בלבד ולא על השמש. כי בו אין המוחין מתגלים. **א״ל והא כתיב והיו**, שהוא לשון רבים, דקאי גם על השמש. **א״ל הויין כלהון דיהוון ביה כאסקופא דא דאתמליא מכלא**, א״ל, והיו אינו קאי על שמש וירח, אלא על הויות המוחין, ופירושו, שכל הויות כולם הם בה בהלבנה, שהיא כמו ספינה או עגלה זו המלאה מכל טוב. אסקופא פירושו ספינה, או עגלה המכוסות עם גג, כמ״ש במדרש תהלים ג׳ א׳, אסקפי של בת שבע מהלכת לפני דוד. ומתוך שהלבנה נוסעת תמיד ע״כ מדמה לה לאסקפא **אבל חושבנא דכלא בסיהרא הוא**, אבל חשבון של כולם הוא רק בסיהרא, ולא בהשמש, כנ״ל.

קסד) **ת״ח נקודה חד אית, ומתמן שירותא לממני דהא מה דלגו דההיא נקודה לא אתיידע:** בוא וראה

נקודה, לא אתידע, ולא [א] אתייהב [ב] לממני, [א] [ג] ואית נקודה לעילא סתים, [ד] דלא אתגליא כלל, [ה] ולא אתידע, ומתמן [ו] שרותא לממני, כל סתים ועומקא, הכי נמי אית נקודה לתתא דאתגליא, ומתמן הוא שרותא לכל חושבנא, ולכל מנין, ועל דא, [ז] הכא הוא אתר לכל תקופות, וגימטריאות, ועבורין, [ב] וזמנין, וחגי, ושבתי. וישראל דדבקי [ח] בקב״ה עבדי [ט] חושבן לסיהרא, ואנון דבקין [י] ביה, וסלקין [יא] ליה לעילא, דכתיב [א] ואתם הדבקים בה׳ [יב] אלקיכם וגו׳.

קסה) [ב] ישרצו המים [יג] שרץ נפש חיה, אמר רבי אלעזר, הא אוקמוה, דאינון מיין רחישו ואולידו כגוונא דלעילא, והא אתמר. ועוף יעופף על הארץ, יעוף מבעי ליה, מהו יעופף.

דרך אמת

א) יש נקודה למעלה והיא נקודת החכמה שהיא ראשית לכלם אל הגלוי. ב) ומועדים.

מסורת הזהר

א) ואתם הדבקים בה׳ וגו׳, (דברים ד׳) ח״א נ: נא.: פד: צד. צה: קסג: רד. רז, רטז. רלז. ח״ב ה. מט. פו. פז: פט: צו. קיט: קכד: קלג. קלח: קפא, רעו. ח״ג ט: יד, כט: מה, פ, פב. צב: צד. קכא. קלח: קלט. קמד: רנט: רס, רסא. רעח: רפו, ת״ז תק׳ כ״א נד: ז״ח ויצא כ״ז טד שלו. מטות נ״ו טד שח. שה״ש ס״ט טב שמא. רות פ״ד טג שמו. תק״ח קי״ז טב שלג. ב) ישרצו המים שרץ נפש חיה, (בראשית א׳) ח״א לד. רנז. ח״ב קעז: רעו: ח״ג יב. ריט: ת״ז תק׳ מ״ה פב: פג. תק׳ מ״ז פג. ז״ח בראשית ט״ז טב שו, טג שי. יתרו ל״ב טד שט. שה״ש עד טא שיד תק״ח קי״ב טג שי שלב.

חלופי גרסאות: א נ״א ולא אתיהב רשו לממני. ב נ״א לממנא. ג נ״א אית. ד נ״א ולא. ה נ״א ל״ג ולא אתידע. ו נ״א שירותא למבני כל סתים ועמיקא (אה״ל). ז נ״א ל״ג הכא. ח נ״א ביה בקב״ה. ט נ״א חושבנין. ונ״א חושבנא. י נ״א בה. יא נ״א ל״ג ליה. ונ״א לה. יב נ״א בה׳ וגו׳. יג נ״א ל״ג שרץ נפש חיה.

מאמר **הסולם** **מארת חסר**

יש נקודה אחת ומשם התחלה למוחין דמנין וחשבון, והוא א״א, הנקרא משום זה ראשית (כנ״ל בראשית א׳ דף ו׳ אות ב׳, ובהסולם) שהרי מה שמלפנים של אותה הנקודה, דהיינו מה שלמעלה מא״א, לא נודע כלל, (כמ״ש שם) ואית נקודה לעילא סתים דלא אתגליא כלל ולא אתיידע, ומתמן שירותא לממני כל סתים ועומקא, ויש נקודה למעלה שהיא סתומה, שאינה נגלית כלל, והיינו בינה דא״א, מבחינת עצמותה המלובשת באו״א עלאין, שהי׳ לא נפיק מאויר שלהם. אבל משם הוא התחלה למנות ולגלות כל סתום ועמוק, והיינו ז״ת דבינה דא״א, המלובשים בישסו״ת, שהם עולים לראש א״א, ומשפיעים הארת החכמה הנקרא מוחין דמנין וחשבון. אמנם עדיין אינם מתגלים כאן בישסו״ת, להיותם בחינת בינה, שכל עקרה הוא אור החסדים בסו״ה כי חפץ חסד הוא. הכי נמי אית נקודה לתתא דאתגלייא, ומתמן הוא שירותא לכל חושבנא ולכל מנין, ויש גם כן נקודה למטה המתגלית, דהיינו הנוקבא דז״א, ומשם הוא התחלת הגלוי לכל מוחין דחשבון ולכל מנין. דהיינו כנ״ל בדברי ר״ש, שלמעלה מסיהרא אין שום גילוי למוחין דחשבון. ועל דא הכא הוא אתר לכל תקופות וגמטריאות ועבורין וזמנין וחגי ושבתי, וע״כ כאן הוא מקום הארת המוחין לכל תקופות וגימט׳ ועבורים וזמנים וחגים ושבתות, דהיינו כדברי ר״ש לעיל, וישראל דדבקי בקב״ה עבדי חושבן לסיהרא, ואינון דבקין ביה וסלקין ליה לעילא דכתיב וכו׳ וישראל הדבקים בהקב״ה עושים חשבון, דהיינו שממשיכין מוחין דחשבון להלבנה, דהיינו כמ״ש חז״ל ישראל מונים ללבנה ואומ״ה לחמה (סוכה כ״ט) והם מעלים אותה למעלה, להלביש את בינה עלאה, כמ״ש ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם וגו׳.

(דפו״י דף מ״ו ע״ב)

מאמר ישרצו המים

קסה) ישרצו המים וגו׳ אר״א הא אוקמוה, דאינון מיין רחישו ואולידו כגוונא דלעילא והא אתמר: ישרצו המים שרץ נפש חיה, אמר ר״א, הנה פרשוהו שאלו מים התחתונים שרצו והולידו כמו מים העליונים, כלומר מים התחתונים הולידו את מה

שקבלו

קסו) א"ר שמעון רזא הוא, ועוף דא מיכאל, דכתיב א ויעף אלי אחד מן השרפים. ב יעופף דא גבריאל, דכתיב ג והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מעף ג ביעף. על הארץ, ד) ד דא ג אליהו, דאשתכח תדיר בארעא, ה ולא מסטרא דאבא ואמא אשתכח, ו דאיהו בד' ז) ז טאסין, דכתיב ח ורוח ה' ישאך על אשר לא אדע, ורוח ה' חד, ישאך תרין, על אשר תלת, לא אדע ארבע.

קסז) ט על פני, דא מלאך המות, י דהוא יאחשיך יא פני עלמא, וכתיב ביה

דרך אמת

ד) ענין אליהו נעלם ולא נמצא לו אב ואם והסוד שהיה שם למעלה מלאך כשנאמר נעשה אדם כו' ועי' פ' וינס ר"ע ג' ולא קנ"ח ג'. ז) כד' רוחות שהם ד' יסודות העולם ויקהל קנ"ח כ'.

תק"ח ק"ד טא שכט. ח) ורוח ה' ישאך, (מלכים א' י"ח) ח"ב רא:

מסורת הזהר

א) ויעף אלי אחד מן השרפים, (ישעיה ו') ח"ג רכח. תק"ח ק"א טב שכ. ב) והאיש גבריאל, (דניאל ט') ח"א קכח. קפד. ח"ב יא. יט. צד. תק"ח ק"ז טא שט. ג) אליהו—בד' טאסין, ח"א יג. צג.

חלופי גרסאות: א נ"א יעופף יעוף מבעי ליה אלא דא. ב נ"א דכתיב ביה. ג נ"א ביעף ודא הוא יעופף. ד נ"א על הארץ דא מלאך המות ול"ג דא אליהו עד דא מלאך. ה נ"א ולאו. ו נ"א ואיהו סס בד', ונ"א ואיהו סס עלמא. ז נ"א סטרין. ח נ"א על הארץ ול"ג על פני. ט נ"א דאיהו, י נ"א ל"ג אחשיך עד רקיע השמים. ונ"א דהוא חשוך ארעא. יא נ"א בני.

הסולם

מאמר

שקבלו ממים עליונים, וכבר נתבאר. דהיינו לעיל דף ק' אות קנ"ח ועוף יעופף על הארץ, יעוף מבעי ליה, מהו יעופף: מקשה על הכתוב, ועוף יעופף, שהיה לו לומר ועוף יעוף, למה אומר יעופף.

קסו) אר"ש רזא הוא, ועוף דא מיכאל דכתיב ויעף ויעופף דא גבריאל, דכתיב והאיש גבריאל וגו'. אר"ש סוד הוא, כי הכתוב רומז על בריאת המלאכים, ועוף זה מיכאל, שכתוב בו לשון ויעף, שכתוב ויעף אלי אחד מן השרפים, שהוא מיכאל. יעופף, דא גבריאל, דכתיב והאיש גבריאל וגו' מעף ביעף, יעופף, זה גבריאל, שנאמר בו מעף ביעף לשון כפול, דכתיב והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מעף ביעף. על הארץ, דא אליהו דאשתכח תדיר בארעא, על הארץ, זה אליהו הנמצא תמיד בארץ, פירוש, הנוקבא דז"א מכונה ארץ כנ"ל, ואליהו נמשך מבחינת הנוקבא דז"א ונמצא עמה תמיד. ולא מסטרא דאבא ואמא אשתכח, דאיהו בד' טאסין, ואליהו אינו נמצא מצד או"א, שהרי הוא עף בארבע עפיפות. פירוש. כי המלאכים, שהם מסטרא דאו"א, אומר הזהר להלן (דפו"י דף ל"ד ע"ב) שהם טאסן ושאטן עלמא בשית,

(דפו"י דף מ"ו ע"ב)

ישרצו המים

דהיינו בשית עפיפות, כי או"א הם בחינת חב"ד חג"ת עד החזה דא"א, שהם ששה ספירות, וכנגדן שש עפיפות. אמנם אליהו אינו עף בשש עפיפות אלא בד', שזה יורה שהוא מבחינת הנוקבא דהיינו מחזה ולמטה, ששם רק ד' ספירות נהי"מ. שכנגדן רק ד' עפיפות. דכתיב ורוח ה' ישאך על אשר לא אדע: ורוח ה', חד. ישאך, תרין: על אשר, תלת. לא אדע, ארבע. שכתוב באליהו, ורוח ה' וגו': ורוח ה', יורה על עפיפה אחת, ישאך, הוא עפיפה השניה על אשר, הוא השלישית, לא אדע, הוא עפיפה הד'. הרי שהוא עף בד' עפיפות.

קסז) על פני, דא מלאך המות, דהוא אחשיך פני עלמא, וכתיב ביה וחשך על פני תהום: הכתוב על פני, יורה על בריאת מלאך המות, ומרומז בהמלות על פני, משום שהוא מחשיך פני העולם, וכן משום שכתוב בו וחשך על פני תהום. רקיע השמים כדאמרן, עולה ומסטין, הכתוב רקיע השמים הוא כמו שאמרו שעולה המלאך המות לשמים ומסטין, דהיינו כמ"ש (ב"ב ט"ז:) הוא השטן הוא היצה"ר הוא מלאך המות. ע"ש. שנק' שטן משום שעולה לשמים ומסטין, ונק' מלאך המות משום שאח"כ נוטל את

נשמתו

א וחשך על פני תהום, ב רקיע השמים, ג כדאמרן, ד עולה ומסטין ה וכו׳. אמר רבי אבא, והא מלאך המות בשני אתברי, אלא, על הארץ, דא ו רפאל, דאיהו ממנא לאסוותא דארעא, דבגיניה אתרפיאת ארעא, וקיים בר נש עלה, ורפי לכל חיליה, על פני רקיע השמים דא אוריאל. וכלא הוא ז בקרא.

קסח) ובגין כך, כתיב בתריה, ח ויברא אלקים את התנינים הגדולים, ט אמר רבי אלעזר י אלין אינון שבעין יא ממנן רברבן, יב על שבעין עמין, ובגין כך יג אתבריאו כלהו, למהוי יד שליטאן על ארעא.

מסורת הזהר

א) וחשך על פני תהום, לעיל דף כ׳ ציון ג׳ ושי״ב. ב) עולה ומסטין, ח״א קמח: קצ. ח״ב לג: (יורד ונוטל נשמתו) ח״ב רסח. ג) רפאל—ממנא לאסוותא, ח״א צט. ח״ג רד. ד) ויברא אלקים את התנינים, (בראשית א׳) ח״א יג. לה. קלח. ח״ב לד. ח״ג לט. תק״ח קי״ב טג לג. ה) ממנן רברבין על ע׳ עמין, ח״א יוד. מג. סט. צה. קיב. קעז. קצה. ח״ב ה. ו. יד. טז. מו. מט. נד. צו. קכו. קעה. רלב. ח״ג ח. סד. קג. קפה. רפו. שה. ת״ז תק. לב עו. ז״ח בלק נ״ה טא שיב. תק״ח קכ״א טא שמד.

חלופי גרסאות: א נ״א על פני רקיע. ב נ״א כדקאמרן. ג נ״א יורד וממית ול״ג וכו׳. ד נ״א ברזא עלאה ול״ג בקרא. ה נ״א ואת כל נפש החיה הרומשת. ו נ״א הא אוקימנא אלין אינון שבעין. וג״א הא אוקימנא אלין לויתן ובת זוגו ד״א [דא] אלין. ז נ״א מוסיף דממנן וג״א ומסנן. ח נ״א אתבריכו (את״ל). וג״א אתרברבו. ט נ״א שליטין.

נשמתו. וע״כ נאמר במה״מ על פני רקיע השמים. שדרכו להסתין בהשמים.

אמר רבי אבא, והא מלאך המות בשני אתברי, הקשה רבי אבא, הרי ביום שני נברא מלאך המות ואיך תאמר, אשר על פני רקיע השמים הנאמר ביום ה׳ יורה על בריאת מלאך המות **אלא על הארץ דא רפאל דאיהו ממנא לאסוותא דארעא, דבגיניה אתרפיאת ארעא,** אר״א, על הארץ, שבהכתוב, יורה על בריאת המלאך רפאל, שהוא ממונה לרפואת הארץ, שבשבילו נרפאה הארץ, **וקיים בר נש עלה, ורפי לכל חיליה,** והאדם יכול לעמוד עליה, ורופא לכל כחה של הארץ. וכיון שרפואת הארץ בא ממנו, ע״כ נרמז בריאתו בהמלות **על הארץ,** והכתוב **על פני רקיע השמים דא אוריאל,** והכ׳ על פני רקיע השמים הוא לבריאת המלאך אוריאל.

פירוש, המלאך רפאל ה״ס נושא המסך של הנוקבא, הנקראת ארץ, אשר על המסך הזה יוצא כל קומת האור הצריכה להארץ, כדי שהאדם יוכל לקבל ממנה המוחין, ונמצא שע״י רפאל, דהיינו המסך שלו, נרפאה הארץ ממה שהיתה תהו ובהו, כי חזרה והשיגה על ידו המוחין. והמלאך אוריאל הוא בחינת ת״ת, דהיינו

(דפדפי דף מ״ו ע״כ)

ז״א. כי מיכאל ה״ס חסד, וגבריאל גבורה ואוריאל ת״ת, כמ״ש בת״ז קכ״ז. וע״כ בריאת רפאל מרומזת בהכ׳ **על הארץ,** כי המסך הוא בחינת הנוקבא הנקראת ארץ, ואוריאל מרומז בהכתוב **על פני רקיע השמים,** כי הוא בחינת ז״א הנקרא רקיע השמים, כנ״ל באות קס״ב שאומר, **רקיע השמים דא שמשא,** דהיינו ז״א הנקרא שמש. וז״ש **וכלא הוא בקרא,** וכולם דהיינו כל ד׳ המלאכים נושאי המרכבה, מרומזים בהכתוב, כי מיכאל, נרמז בהמלה ועוף. גבריאל, בהמלה יעופף. רפאל, בהמלות ועל הארץ. אוריאל, בהמלות על פני רקיע השמים. מה שאין כן לדברי ר״ש הנ״ל, לא היו מרומזים בהכתוב, כי אם ב׳ מלאכים של המרכבה, שהם מיכאל וגבריאל בלבדם.

קסח) **ובג״כ כתיב בתריה, ויברא אלקים את התנינים הגדולים.** אר״א, **אלין אינון ע׳ ממנן רברבן על ע׳ עמין:** וע״כ כתוב אחרי המקרא הנ״ל, ויברא אלקים את התנינים הגדולים, ואמר ר״א שהם רומזים על שרי מעלה, שאלו הם שבעים ממונים, שרים של שבעים עמים. **ובגין כך אתבריאו כלהו, למהוי שליטאן על ארעא,** וע״כ נבראו כולם שיהיו שולטים על הארץ. כלומר דע״כ

קסט) א ואת כל נפש חיה הרומשת, אלין אינון ישראל, דאינון *) נפש ב ודאי דההוא חיה, ואקרון ב גוי אחד בארץ. אשר שרצו המים למיניהם, דאינון ב משתדלין באורייתא. ג ואת כל עוף כנף למינהו, אלין צדיקייא ג דבהון, ובגין כך אינון נפש חיה. ד"א ואת כל עוף כנף ד כדקא אתמר, אלין אינון שלוחי עלמא.

קע) אמר רבי אבא, נפש חיה ה אינון ישראל, בגין דאינון ו בני ז דקב"ה ונשמתהון קדישין מניה אתיין. נפשאן ח דשאר עמים עכו"ם ט מאן אתר י הוא, אמר רבי אלעזר, מאינון סטרי שמאלא, יא דמסאבי לון, אית לון נשמתין, ובגין כך כלהו יב מסאבין, ומסאבין למאן יג דקרב בהדייהו.

מסורת הזהר

א) ואת–נפש חיה הרומשת, (בראשית א') ח"א לד: קלח: ח"ג לט, ב) גוי אחד בארץ, (שמואל ב' ז') ח"ב טז: נז. קכו. קנה: קסב: קסט: ח"ג פא. צא. צו. קג. רנח. ג) ואת כל עוף כנף, (בראשית א') ח"א לד: ח"ג לט:

חלופי גרסאות: א נ"א נפש חיה ודאי. ב נ"א משתדלי. ג נ"א די בהון ד נ"א כדאתמר. ה נ"א דאינון. ו נ"א בנין. ז נ"א לקב"ה. ונ"א להקב"ה. ח נ"א דעמין ול"ג דשאר עמים. ט נ"א ממאן. ונ"א ומאן. י נ"א אתו. ונ"א אינון. יא נ"א חולין. ונ"א מסאבא דמסאבי. יב נ"א חולין ומיחלין. יג נ"א דיקרב.

הסולם

מאמר נאמר בהם הגדולים ולא נאמר בהם הרומשת ללמדך שנבראו להיות שולטים בארץ.

קסט) ואת כל נפש חיה הרומשת, אלין אינון ישראל, דאינון נפש ודאי דההוא חיה: ואת כל נפש חיה הרומשת, יורה על בריאת הנפש של ישראל, שהם ודאי נפש של אותה החיה, דהיינו הנוקבא דז"א, הנקראת חיה, כי כל עולם האצילות נבחן לאור החיה, וה' פרצופי אצילות נבחנים לנרנח"י של אור החיה, אשר א"א היא יחידה דחיה, ואו"א הוא חיה דחיה, וישסו"ת הוא נשמה דחיה, וז"א הוא רוח חיה, והנוקבא היא נפש חיה, וכיון שישראל נמשכים מן הנוקבא דז"א, נבחנת גם הנפש שלהם לנפש חיה, ואקרון גוי אחד בארץ, ונקראים משום זה גוי אחד בארץ. אשר שרצו המים למיניהם, דאינון משתדלין באורייתא, הכ' אשר שרצו המים וגו' יורה על אלו העוסקים בתורה, כי אין מים אלא תורה, וע"י עסק התורה זוכים בנפש חיה, כנ"ל, (בהקדמת הזהר קס"ו אות רט"ז) דכד בר נש לא אתעסק באורייתא לית ליה נפשא קדישא, וכו' וכד אשתדל באורייתא וכו' זכי להההיא נפש חיה, אם האדם אינו עוסק בתורה אין לו נפש קדוש, ואם הוא עוסק בתורה זוכה לאותה נפש חיה. ואת כל עוף כנף למינהו, אלין

(דפו"י דף מ"ו ע"ב *) מ"ז ע"א)

ישרצו המים

צדיקיא דבהון, הכ' ואת כל עוף כנף למינהו, רומז על הצדיקים שבין העוסקים בתורה, ובגין כך, אנון נפש חיה, ומשום זה, שהם צדיקים, זכו בנפש חיה, ד"א ואת כל כנף, כדקא אתמר, אלין אינון שלוחי עלמא, פירוש אחר בהכ' ואת כל כנף, הוא כמו שאמרו (לעיל דפו"י דף ל"ד ע"ב) שאלו הם מלאכים שליחי העולם. ע"ש.

קע) אר"א, נפש חיה, אינון ישראל, בגין דאינון בני דקב"ה, ונשמתהון קדישין מניה אתיין: אר"א, הכ' נפש חיה, הוא על ישראל, משום שהם בניו של הקב"ה, וממנו נשמותיהם הקדושות באות, נפשאן דשאר עמין עובדי כו"מ מאן אתר הוא, שואל, הנפשות של שאר העמים עובדי ע"ז, מאיזה מקום הן, אר"א, מאנון סטרי שמאלא דמסאבי לון, אית לון נשמתין, ובגין כך כלהו מסאבין, ומסאבין למאן דקרב בהדייהו, (כצ"ל, וכן הוא בכל הדפוסים הראשונים והגירסא, חולין לון וכו' חולין ומיחלין למאן דקרב בהדייהו, הוא תקון סופרים) אר"א, יש להם נשמות מאותם כחות השמאל המטמאים אותם, וע"כ כולם טמאים, ומטמאים את כל הסרב אליהם.

ויאמר

קעא) א ויאמר אלקים תוצא הארץ נפש חיה וגו׳ כלהון שאר חיון אחרנין כל חד וחד ג) כפום ד זיניה, וא״ר אלעזר, האי מסייע למה דאמרן, ה) נפש חיה אלין ישראל, דאינון נפש חיה קדישא עלאה. בהמה ורמש וחיתו ארץ, אלין ו שאר עמין עעכו״ם, ז דלאו אינון נפש חיה, אלא ח כדקאמרן. ט
קעב) י נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, דאתכליל בשית סטרין, כליל מכלא, כגוונא דלעילא, יא בשייפי יב מתקנן, ברזא יג דחכמתא, כדקא יאות, כלא תקונא עלאה. נעשה אדם, רזא דכר ונוקבא, כלא בחכמתא קדישא עלאה. בצלמנו כדמותנו, לאשתכללא דא בדא, למהוי יד הוא יחידאי בעלמא, שליט על כלא.

דרך אמת

ג) כפי מינו. ה) ויקרא י״ט ג׳ ותזריע מ״ג ומ״ו ב׳.

מסרת הזהר

א) ויאמר—תוצא הארץ נפש חיה, (בראשית א׳) ח״א יב.: מז. סז: רנז. ח״ב יב. נח. קכח. קעח. רעו: ח״ג יב. יט. כד. לט: מג. מו. ע. קכג. קעד: ריט: שא. ת״ז תק׳ ו׳ כג: תק׳ י״ד ל. תק׳ מ״ה סג. תק׳ ס״ז צח. ז״ח בראשית א׳ טד שטו. ט״ז טא שמט, סג שט. י״ז טג שכח. תק״ח קי״ב טג שלה. ב) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, (בראשית א׳) ח״א א.: יג: כב.: כג. כה. לד: מז. רנב. רנז.: ח״ב נה. קעג: קעח. ח״ג יב. לה. ריט: רלח: ת״ז תק׳ מ״ז סג: תק׳ נ״ו צ: תק׳ ס״ט קטז.: תק׳ ע׳ קכ. ז״ח בראשית ב׳ טב שמח, טג שד. ט״ז טב שמא, טג שיא שמה. שה״ש ע״ג טב שלט. ע״ד טא שכו, טב שז. תק״ח קי״ב טג שלו. קי״ד טד שכט שלו. קס״ו טב שיא שלג, סג שלה. ק״כ טב שמא, סג שכו, טד שיא שמג.

חלופי גרסאות: א נ״א זייניה. ונ״א זיני. ב נ״א ל״ג שאר. ג נ״א דלא. ד נ״א אלא ערלה. ה בדפו״י כתב מה שחסר כאן עי׳ בסוף הספר בסי׳ כ״ה וסי׳ ל״ח ורעיא מהימנא סי׳ ל״ח. ו נ״א דשייפי מתתקנן ברזא דחכמתא תיקונא כדקא יאות כלא בחכמתא עלאה (אה״ל). ז נ״א תיקונא כדקא יאות. ח נ״א בחכמתא עלאה. ט נ״א חד ול״ג הוא.

מאמר

קעא) ויאמר אלקים תוצא הארץ וגו׳ כלהון שאר חיון אחרנין כל חד וחד כפום זיניה: חכ׳ ויאמר אלקים תוצא וגו׳ בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה, כולם הם על שאר חיות האחרות, חוץ מישראל, שכל אחד ואחד מהם מקבל לפי מינו. וקאי על סיפיה דקרא, בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה, כמו שמסיים לפנינו. ואר״א, האי מסייע למה דאמרן, נפש חיה אלין ישראל, דאינון נפש חיה קדישא עלאה, ואר״א, מכאן ראיה למה שאמרנו, אשר נפש חיה שאומר הכתוב, הוא על ישראל, שיש להם נפש חיה קדושה ועליונה, בהמה ורמש וחיתו ארץ אלין שאר עמין עובדי כו״מ, דלאו אינון נפש חיה, אלא כדקאמרן, והכ׳ בהמה ורמש וחיתו ארץ הוא על שאר העמים עובדי ע״ז, שהם אינם נפש חיה, אלא כמו שאמרנו, שנמשכים מכחות השמאל המטמאים אותם.

(דפו״י דף מ״ז ע״א)

הפולם

נעשה אדם

קעב) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו דאתכליל משית סטרין כליל מכלא, כגוונא דלעילא: הכתוב נעשה וגו׳ יורה שהאדם נכלל משש קצוות הכלולים מכל, דהיינו הן מחכמה והן מחסדים, כעין של מעלה, דהיינו ז״א דאצילות, כי ע״כ נאמר בצלמנו כדמותנו, אשר צל״ם יורה על חכמה בינה דעת דמוחין דז״א, ודמות על מוחין דנוקבא. (כנ״ל בהקדמת הזהר דף קפ״א בהסולם ד״ה ושורש) בשייפי מתקנן ברזא דחכמתא כדקא יאות, כלא תקונא עלאה, באברים מתוקנים בסוד החכמה כראוי, הכל בתקון העליון, דהיינו כתקון הזו״ן דאצילות בהכלים דנה״י דאו״א, שבהם מקבל המוחין דחכמה מאו״א, כן נתקן האדם בכלים דנה״י דזו״ן דאצילות, שבהם מקבל המוחין דחכמה מזו״ן, ואלו הכלים דנה״י מכונים שייפי מתקנן ברזא דחכמתא, והם בחינת בינה ותו״מ דעליון, שנפלו בעת הקטנות לרשות

התחתון

קעג) * וירא אלקים את כל אשר [ו]עשה, והנה טוב מאד, הכא אתתקן, מה [ב] דלא אתמר כי טוב בשני, בגין דאתברי ביה מותא, והכא אתמר והנה טוב מאד. ואזלא [ג] כמה [ד] דאמרי חבריא, והנה [ה] טוב [ו] מאד [ז] זה [ח] מות.

קעד) וירא אלקים את כל אשר עשה, [ט]והנה טוב מאד וכי לא חמא ליה [י]קודם, אלא כלא חמא ליה קב"ה, [יא] ומאן דאמר, את כל, לאסגאה כל דרין, דייתון לבתר

מסורת הזהר

א) וירא אלקים–והנה טוב מאד, (בראשית א) ח"א מז. קמה. רכז. רסד. ח"ב טו. סח. קג. קמט. קסג. רמט. רסד. ח"ג סג. קו. רלט. ב) דלא אתמר כי טוב בשני, לעיל דף צ"ט ציון ה' ושי"ג ג) טוב מאד זה מות, (מלאך המות) ח"א יד. קמה. ח"ב סח. קג. קמט. קסג. רמט. רסד. ח"ג סג. ז"ח בראשית י"ג סא שסו שכב. תק"ח קי"ב סג שמג.

חלופי גרסאות: ו נ"א עשה כלל. ב נ"א למה. ג נ"א דאמרו. ד נ"א ל"ג מאד. ה נ"א דא. ו נ"א חמות. ז נ"א ל"ג והנה טוב מאד. ח נ"א קודם לכן. ט נ"א ומה.

מאמר — הסולם — וירא—כל אשר עשה

התחתון, ואינם נעדרים מהתחתון אפילו אחר שחזרו לעליון, כי אין העדר ברוחני, וע"כ נעשה כל תחתון מוכשר לקבל המוחין של העליון, כי יש לו הכלים דעליון, (וזה נתבאר, לעיל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר, עש"ה.) והם המכונים בספרים נה"י דעליון המתלבשים בתחתון. נעשה אדם רזא דכר ונוקבא, כלא בחכמתא קדישא עלאה, הכ' נעשה אדם ה"ס זכר ונקבה, כלומר, השם אדם יורה על זכר ונקבה, והכל בחכמה קדושה העליונה, דהיינו שהכל נעשה כדי שיהיה ראוי לקבל חכמה הקדושה העליונה. כי אין החכמה נמשכת רק בכח הנוקבא, (כנ"ל דף ק"ד ד"ה ר"ש אמר) וע"כ נברא האדם דכר ונוקבא. בצלמנו כדמותנו לאשתכלא דא בדא, למהוי הוא יחידאי בעלמא שליט על כלא, ואומר הכ' בצלמנו כדמותנו, אשר צל"ם הם מוחין דדכר, ודמות הם מוחין דנוקבא כנ"ל, שישתכללו הזכר והנקבה זה בזה, כי החסדים מיוחסים להזכר. והארת החכמה להנקבה (כנ"ל דף ק"ה ד"ה פירוש) והזכר משתכלל בהארת החכמה ע"י הנקבה, והנקבה משתכללת בחסדים ע"י הזכר. ואז נעשה האדם יחיד בעולם ומושל בכל, כמו הזו"ן העליונים. כי אין ממשלה בעולם, דהיינו להכניע כל הקליפות אלא על ידי מוחין שלימים מחכמה ומחסדים.

מאמר וירא—כל אשר עשה

קעג) וירא אלקים וגו' הכא אתתקן מה דלא אתמר כי טוב בשני,

(דמו"י דף מ"ז ע"א)

בגין דאתברי ביה מותא: וירא אלקים וגו', כאן נתתקן מה שלא נאמר כי טוב ביום שני מטעם שנברא בו המות, והכא אתמר והנה טוב מאד, ואזלא כמה דאמרי חבריא, והנה טוב מאד זה מות, וכאן נאמר כי טוב מאד, והולך כפי שפרשו החברים את הכ' והנה טוב מאד, שנאמר על המות. וא"כ ראוי גם יום שני שיאמר בו כי טוב אע"פ שנברא בו המות. כי כאן ביום הששי נתגלה שהמות טוב מאד. והטעם, שהמות טוב מאד, נתבאר בזהר תרומה דף קפ"ט ע"ב ודף ק"נ ע"א.

קעד) וירא אלקים את כל אשר עשה וגו' וכי לא חמא ליה קודם:

וירא וגו' מקשה וכי לא ראה קודם שעשה, כי כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה שמשמע שראה רק לאחר שעשה. אלא כלא חמא ליה קב"ה, ומתרץ, אלא הכל ראה הקב"ה, הן מה שכבר עשה והן קודם שנעשה, ומאן דאמר, את כל, לאסגאה כל דרין דייתון לבתר כן, וכן כל מה דיתחדש בעלמא בכל דרא ודרא עד לא ייתון לעלמא, ויש מי שפירש, שהכתוב, את כל, בא לרבות שראה כל הדורות העתידים לבא לאחר מכאן, וכן כל מה שיתחדש בעולם בכל דור ודור, עוד מטרם שיבואו לעולם. אשר עשה, דא כל עובדין דבראשית, דתמן אתברי יסודא ועקרא לכל מה דייתי ויתחדש בעלמא לבתר כן, הכתוב, אשר עשה, היינו כל מעשה בראשית, כי שם, במעשה בראשית, נברא היסוד

כן, וכן [ו] כל מה דיתחדש בעלמא, בכל דרא ודרא, עד [ג] לא [ג] ייתון לעלמא. אשר עשה דא כל [ד] עובדין דבראשית, דתמן אתברי יסודא ועקרא לכל מה דייתי ויתחדש [ה] בעלמא לבתר כן. ובגין כך חמא ליה קב"ה, עד לא הוה, ושוי כלא, בעובדא דבראשית.

קעה) יום הששי מאי שנא בכלהו יומי דלא אתמר בהו [ו] ה"א, אלא, [ז] הכא כד אשתכלל עלמא, אתחברת נוקבא בדכורא, בחבורא [ח] חד, [א] ה' [ט] בששי למהוי כלא חד. [י] ויכלו [יא] אשתכללו כלא [יב] חד, אשתכללו מכלא, ואשתלימו [יג] בכלא. [יד]

מסורת הזהר

א) ה' בששי, ח"א רנז. ח"ב סג: ת"ז בהקדמה טו. תק' כ"א מז. תק' כ"ב סז. תק' נ"ו צ.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א וכל ול"ג וכן. [ג] נ"א דלא. [ד] נ"א עובדא. [ה] נ"א לעלמא. [ו] נ"א ה'. [ז] נ"א דהכא. [ח] נ"א חדא. [ט] נ"א בששי דאיהו יסוד. [י] נ"א בששי דאיהו ו' כלומר לאכללא ה' בוא"ו (אה"ל). [יא] נ"א דהוא ו' דאיהו למהוי. [יב] נ"א ויכלו השמים. [יג] נ"א אשתכללו השמים. [יד] נ"א כחד. [טו] נ"א בחד. [טז] נ"א מכלא. [יז] נ"א מכללא. [יח] נ"א מוסיף לאכללא ה' בו'.

והשורש לכל מה שיבא ויתחדש בעולם, לאחר מכאן, **ובג"כ חמא ליה קב"ה עד לא הוה, ושוי כלא בעובדא דבראשית**, וע"כ ראה הקב"ה עוד מקודם שהיה, ושם את הכל במעשה בראשית. פירוש, מתוך שמעשה בראשית הם יסוד ושורש לכל העתיד לבא, ע"כ כלל הקב"ה בהם לראות את כל העתיד, לבא בעולם בכל הדורות. כמו שנרמז בהכתוב **את כל**, כנ"ל.

פנימיות הדברים. כי דרשו חז"ל בהכתוב ולאמר לציון עמי אתה, עמי אתם בשותפות, אני התחלתי העולמות ואתם גומרים אותם פירוש. כי השי"ת תקן כל המציאות באופן שיוכלו בני אדם לגמור התקון, וכיון שגמר התיקון נשאר לבני אדם א"כ הם נמצאים שותפים בהבריאה. ולפיכך יש ב' בחינות שמים וארץ, א) מה שכבר תיקן המאציל, והוא הנקרא מעשה בראשית ב) שמים וארץ החדשים שיתגלו אחר גמר התקון. בסו"ה כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'.

וזה שהקשה הזהר על הכתוב ויהי אלקים את כל אשר עשה, שהמשמעות הוא שראה הקב"ה רק את כל אשר עשה במעשה בראשית, ולא את השמים וארץ העתידים להתתקן ע"י מע"ט של בני אדם. העתידים לעשות בכל דור ודור. וח"ו לומר כן. וזהו אמרו **וכי לא חמא ליה קודם**. וכי אינו רואה קודם שעשה דהיינו גם העתיד להתתקן בכל דור ודור על ידי מע"ט עד גמר התקון שע"י מע"ט הללו נבראים שמים וארץ חדשים.

וזהו שמתרץ, אשר, את כל, פירושו כל המע"ט העתידים להתחדש בכל בכל דור ודור ע"י הצדיקים. **אשר עשה**, היינו מעשה בראשית אשר כבר עשה. **ובג"כ חמי ליה קב"ה עד לא הוה, ושוי כלא בעובדא דבראשית**, כי בהיות תקון המציאות שנתקן ע"י הקב"ה במעשה בראשית, יסוד ושורש להתיקונים של מעשה בני אדם, נמצא לפי זה, אשר מעשה בני אדם כלולים במעשה בראשית, וע"כ נסמך ראיית העתיד, אל ראיית מעשה בראשית שכבר עשה, דהיינו, **את כל**, זה ראיית העתיד, **אשר עשה**, זה מעשה בראשית.

קעה) **יום הששי, מאי שנא בכלהו יומי דלא אתמר בהו ה'**: מקשה, מהו השינוי אשר בכל ימי בראשית לא נאמר ה' כמו כאן שנאמר יום הששי, כי לא נאמר בהם יום האחד יום השני, **אלא הכא כד אשתכלל עלמא אתחברת נוקבא בדכורא חד ה' בששי למהוי כלא חד**, אלא כאן, שכבר נשתכלל העולם, שהם זו"ן כי כבר נסתיים מעשה בראשית שה"ס בנין הזו"ן, נתחברה הנוקבא בדכר בחיבור אחד, דהיינו **ה' בששי**, להיות אחד לגמרי. **ויכלו, אשתכללו כלא חד**, ויכלו השמים וארץ

קעו) א ויכלו השמים והארץ וכל צבאם, רבי אלעזר פתח, ב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ג פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, ת"ח סב"ה ד ברא לבר נש בעלמא, ואתקין ליה למהוי שלים בפולחניה, ה ולאתתקנא ארחוי, בגין ו דיזכי לנהורא עלאה, ז דגניז קב"ה לצדיקייא, כד"א ח עין לא ראתה אלקים זולתך ט יעשה למחכה לו, י

קעז) ובמה יא יזכי ליה יב לבר נש לההוא נהורא, באורייתא, יג דכל מאן דאשתדל באורייתא יד בכל יומא טו יזכי למהוי ליה טז חולקא בעלמא דאתי, ויתחשב ליה כאלו יז באני עלמין, דהא באורייתא אתבני עלמא ואשתכלל, ההי"ד יח ה' בחכמה יסד ארץ יט כונן שמים בתבונה וכתיב כ ואהיה אצלו אמון,

מסורת הזהר

א) ויכלו השמים, (בראשית ב') ח"א הו מז. ח"ב רז, רכב. ח"ג רמה, רעב, רעג. ת"ז תק' ו' כב, תק' כ"ב סו, סז. תק' כ"ד סט. תק' ל"ו עח. תק' מ"ז פד. ב) מה רב טובך, לעיל דף צ"ו ציון ב' וש"נ. ג) עין לא ראתה, (ישעיה ס"ד) ז"ח בראשית י"ג טג שלה. טד שא. י"ח טא שלו. פרשת נח כ"א טב שמ. לך לך כ"ו טא שמד. יתרו ל"ג טב שכ. אחרי מ"ט טג שלה, טד שמג. לעיל דף י"א ציון ג' וש"נ. ד) ה' בחכמה יסד ארץ, וגו' (משלי ג') ח"א רו. ח"ב רכא. ח"ג קמד. רמח. רנה. רנח. ת"ז בהקדמה ט: תק' י"ח לה. תק' כ"א סא. תק' ס"ד צה. תק' ס"ט קה: קו, קז: ז"ח בראשית ג' טד שא. ד' טא שט שלה. ח' טג שיט. ה) ואהיה אצלו אמון, (משלי ח') ח"א ה. כב. קלד. ח"ב קסא. ריז. ח"ג להו, סה: סז: קעה. רפה. ז"ח בראשית ה' טד שכו. תק"ח קט"ו טב שכב.

חלופי גרסאות: א ג"א ליראיך וגו'. ולי"ג סוף הפסוק. ב ג"א עבד. ג ג"א ולאתקנא ארחוי למהוי שלים בפולחנא בגין (אה"ל). ד ג"א דיזכה. ה ג"א דאגניז. ו ג"א זולתך וגו', ולי"ג סוף הפסוק. ז בדפו"י כתב מה שחסר כאן עיין בסוף הספר בסי' טל. ח ג"א זכי בר נש ולי"ג ליה. וג"א זכי ביה ב"נ (אה"ל). וג"א יזכה. ט ג"א בר נש. י ג"א באורייתא זכי. יא ג"א דישתדל. יב ג"א זכי בכל יומא. וג"א יזכה בכל יומא למהוי. יג ג"א יזכה. יד ג"א חולק. טו ג"א בגי. טז ג"א ל"ג כונן שמים בתבונה.

הסולם

מאמר ויכלו השמים

וארץ, שהם זו"ן נשתכללו כאחד, אשתכללו מכלא ואשתלימו בכלא, שהזו"ן נשתכללו מכל מעשה בראשית ונשלם בכל מלואם.

מאמר ויכלו השמים

קעו) ויכלו השמים וגו' ר"א פתח מה רב טובך וגו'. ת"ח קב"ה ברא לב"נ בעלמא, ואתקין ליה למהוי שלים בפולחניה ולאתתקנא אורחוי: בוא וראה, הקב"ה ברא את האדם בעולם, ותקן אותם שיהיה שלם בעבודתו. ושיחקן דרכיו, בגין דיזכי לנהורא עלאה דגניז קב"ה לצדיקיא, כד"א ונו' כדי שיזכה לאור העליון שגנז הקב"ה לצדיקים. כמ"ש עין לא ראתה וגו'. עין לא ראתה אלקים זולתך, היינו אור הגנוז. יעשה למחכה לו, היינו הצדיקים.

קעז) ובמה יזכי ליה לבר נש להההוא

(דפו"י דף מ"ז ע"א)

ויכלו השמים

נהורא, באורייתא. שואל, ובמה יזכה האדם באותו האור הגנוז. ומשיב, כי יזכה בו ע"י העסק בתורה. דכל מאן דאשתדל באורייתא בכל יומא יזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי ויתחשב ליה כאלו באני עלמין, כי כל מי שעוסק בתורה בכל יום, יזכה שיהיה לו חלק לעולם הבא, ויהיה נחשב לו כאלו בנה עולמות.

דהא באורייתא אתבני עלמא ואשתכלל

ההי"ד וכו', וכתיב ואהיה וגו' וכל דאשתדל בה שכליל עלמין וקיים ליה, כי עם התורה נבנה העולם ונשתכלל, וזה שכתוב, ה' בחכמה יסד ארץ, כונן שמים בתבונה, והיינו בחכמה ותבונה של התורה. וכן כתוב, ואהיה אצלו וגו', דהיינו שהתורה היתה אומנותו לברוא את העולם. כמ"ש (בזהר ח"ב קס"א:).

ואהיה שעשועים יום יום, [ו]וכל דאשתדל [ב] בה, שכליל [ג] עלמין, וקיים ליה ות"ח, ברוחא עביד קב"ה עלמא, וברוחא מתקיימא, רוחא דאינון [ד] דלעאן באורייתא וכל שכן [ה] רוחא דהבל דרביי דבי רב.

קעח) מה רב טובך, דא [ו] טובא דאתגניז. ליראיך, לאינון דחלי חטאה. פעלת לחוסים בך, מאי פעלת, דא עובדא דבראשית. רבי [ז]אבא אמר, דא [ח] ג"ע, דהא [ט] באומנותא עביד ליה קב"ה בארעא, כגוונא דלעילא. [י] לאתתקפא ביה צדיקייא, *) [יא] ההי"ד [יב] פעלת לחוסים נגד בני אדם, [יג] דהא הוא נגד [יד] אדם ואחרא [טו] נגד עלאין קדישין. אר"ש [טז] גן עדן לעילא [יז] ונגד בני אדם הוי, לאחכנשא ביה צדיקייא דעבדי רעותא דמאריהון.

דרך אמת

[ו]) לעיל ו' ע"ח.

מסורת הזהר

א) **נ"ע—בארעא**, לעיל דף ה' ציון ג' וש"נ. שה"ש ס"ח טד שנ. ס"ט טא שח. ב) **פעלת לחוסים בך**, לעיל דף צ"ו ציון ב' וש"נ. ג) **נ"ע לעילא**, ח"א סא: קו: קז. ח"ב רי: רלא: ח"ג ע: פד. ז"ח יתרו לג טב שמב. צו מ"ו טד שו. מ"ז טא שלג בלק נ"ג טג שכב. שה"ש ס"ח טד שמה. ס"ט טא שח.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א מאן דאשתדל. ב נ"א ביה. ונ"א באורייתא כאלו שכליל. ג נ"א עלמא. ד נ"א דלאען. ונ"א דלען. ה נ"א ברוחא דהבל דרבוי בך. ו נ"א טוב. ז נ"א אחא. ח נ"א דהא באומנא דאומנותא. ט נ"א לאתתקנא. י נ"א דהאי. ונ"א דהא דלתתא, ונ"א דהאי דלתתא ול"ב הוא. יא נ"א נגד בני אדם. יב נ"א אר"ש [ואפילו אחרא] נגד בני אדם הוי. יג נ"א נגד.

מאמר **המולם** ויכלו השמים

ות"ח, ברוחא עביד קב"ה עלמא, וברוחא מתקיימא, רוחא דאינון דלעאן באורייתא, ובוא וראה, ברוח עשה הקב"ה את העולם, וברוח העולם מתקיים, והיינו ברוח פיהם של אותם לומדי התורה, וכל שכן רוחא דהבל דרביי דבי רב, ומכל שכן, הרוח מהבל פיהם של תינוקות בית רבם, שעליו עומד ומתקיים העולם.

קעח) מה רב טובך, דא טובא דאתגניז, ליראיך, לאינון דחלי חטאה:

ועם כל האמור מבאר הכתוב, אשר מה רב טובך, יורה על הטוב שנגנז, דהיינו על האור הגנוז, ליראיך, היינו שנגנז בשביל יראי חטא, העוסקים בתורה כנ"ל. פעלת לחוסים בך, מאי פעלת, דא עובדא דבראשית, פעלת לחוסים בך, שואל, מה יורה המלה פעלת, ואומר, שיורה על פעולות מעשה בראשית, כלומר, שכל מעשה בראשית לא נעשה ואינה מתקיימת אלא בשביל לומדי התורה, הממשיכים בזכות תורתם את אור הגנוז, כנ"ל.

רבי אבא אמר, דא גן עדן, דהא באומנותא עביד ליה קב"ה בארעא כגוונא דלעילא לאתתקפא ביה צדיקייא.

ר"א, הכ' פעלת קאי על ג"ע כי באומנות עשה הקב"ה את ג"ע התחתון שבארץ, בשוה למעלת ג"ע העליון, שיתחזקו שם הצדיקים. ההי"ד פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, דהא הוא נגד בני אדם, ואחרא, נגד עלאין קדישין, וז"ש פעלת וגו' כי ג"ע התחתון הוא נגד בני אדם, והאחר שהוא ג"ע העליון, אינו אלא בשביל הקדושים העליונים, ולא בשביל בני אדם.

אר"ש ג"ע לעילא, ונגד בני אדם הוי לאתכנשא ביה צדיקיא דעבדי רעותא דמאריהון: ר"ש אומר, שהכתוב פעלת קאי על ג"ע העליון, ומ"מ נגד בני אדם נחשב, משום שמתאספים שם הצדיקים העושים רצונו של רבונם, כלומר אע"פ שהג"ע העליון אינם בשביל בני אדם, מ"מ הצדיקים שבג"ע התחתון עולים באוירא לג"ע העליון, כנ"ל (בהקדמת הזהר דף צ"א אות ק"ט) שאומר, ופרחי באוירא וכו' בההוא ג"ע דלעילא, ופרחי ואסתחיין בטלי נהרי אפרסמונא דכיא, ונחתי ושראן לתתא ע"ש. ומשום שהצדיקים עולים ומתאספים

(רסו"י דף מ"ז ע"א *) מ"ז ע"ב)

קעט) א ויכלו, ב דכלו עובדין דלעילא ועובדין דלתתא, השמים והארץ, לעילא ותתא. ג ר' שמעון אמר עובדא ואומנותא דאורייתא ד שבכתב, ועובדא ואומנותא ה דתורה שבעל פה. וכל צבאם, אלין ו פרטי ז דאורייתא, ח אפין דאורייתא, ט שבעים פנים לתורה. ויכלו דאתקיימו ואשתכללו דא בדא, שמים וארץ י פרט וכלל, וכל צבאם רזי דאורייתא, יא דכיאן דאורייתא מסאבן דאורייתא. יב

קפ) יג ויכל אלקים ביום השביעי, יד טו דא תורה שבעל פה, טז דאיהו יום שביעי, יז וביה אשתכלל עלמא, דאיהו קיומא דכלא. מלאכתו אשר עשה,

מסורת הזהר

א) ויכלו–השמים, לעיל דף קי"ג ציון א' וש"נ. ב) פרט וכלל, (כלל ופרט וכלל) ח"א טז: רמז: ח"ב ג. ח"ג רסא. ת"ז תקי מ"ז פד. תקי ו' בהשמטות קמה: ז"ח בראשית ו' טב שט. יתרו מ"א טג שלט. ג) ויכל אלקים ביום השביעי, (בראשית ב') ח"א ה: ח"ב פח. קיג: רז: רכב. ת"ז תקי כ"ב סז: תקי מ"ז פד. תקי ס"ט ק' ז"ח יתרו ל"ב טד שמו. ל"ג טא שיר. תק"ח קיב טג שלט. ד) תושב"פ–תושב"כ, ח"א מח: עא. עב. ח"ב קלא: קסא: ר. רנז: רנח. ח"ג כג. מ: צג. קיג. קצו: רסד. שב. ת"ז תקי כ"א נ. תקי מ"ד סב: תקי מ' בהשמטות קמו. ז"ח תולדות כ"ו טד שיב. שה"ש ע"א טד שמד. רות פ"ג טג שלט. פ"ה טג שנא. תק"ח קכ"ב טא שלח.

חלופי גרסאות: ו נ"א ראשלימו. כ נ"א ארי"ש. ג נ"א דבכתב. ד נ"א דאורייתא דבע"פ. ה נ"א פרושי. ו נ"א דאורייתא. ז נ"א אנפין. ח נ"א שבעין אנפין לאורייתא. ואה"ל כתב שבעים פנים לתורה אד"ג והוא הגהה מבחוץ. ט נ"א דכיין. י בדפו"י כתב מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר בסי' מ. יא נ"א אורייתא דבע"פ. יב נ"א דאיהי יג נ"א ובה.

מאמר הסולם ויכלו השמים

שמה, אע"פ שמוכרחין לחזור ולירד למקומם, מ"מ נחשב משום זה, נגד בני אדם,

קעט) ויכלו, דכלו עובדין לעילא ועובדין דלתתא, השמים וארץ לעילא ותתא, ויכלו, פירושו שכלו ונגמרו המלאכות של מעלה והמלאכות של מטה. כי השמים וארץ יורו למעלה ולמטה. השמים, פירושו למעלה בעולמות עליונים, וארץ, פירושו למטה בעולם התחתון.

ר"ש אמר, עובדא ואומנותא דאורייתא שבכתב, ועובדא ואומנותא דתורה שבעל פה: ר"ש אומר שהכ' השמים, יורה שנגמרו הפעולות והאומנות שבתורת שבכתב, דהיינו של בנין ז"א המכונה תורה שבכתב, והכ' וארץ, יורה, שנגמרו הפעולות והאומנות שבתורה שבעל פה, דהיינו של בנין הנוקבא, המכונה תורה שבע"פ. עובדא, פירושו בחינת ו"ק, ואומנותא, פירושו ג"ר. וכל צבאם, אלין פרטי דאורייתא, אפין דאורייתא, שבעים פנים לתורה, וכל צבאם, פירושו פרטי התורה, המנים שבתורה, דהיינו השבעים פנים שבתורה. שהם פרטי בנין

(דפו"י דף מ"ז ע"ב)

של ז"א המכונה תורה. ויכלו דאתקיימו ואשתכללו דא בדא, ויכלו השמים וארץ, יורה ששניהם, ז"א ונוקביה המכונים שמים וארץ, נתקיימו ונשתכללו זה מזה, שמים וארץ, פרט וכלל, זו"ן הנק' שמים וארץ, הם פרט וכלל, כי הז"א הוא בחינת פרט, כי המוחין יוצאים בו בפרטות בזה אחר זה, ומשפיע אותם להנוק' בדרך כלל, דהיינו בבת אחת. ונצרכים זה לזה, ונשתכללו זה מזה כנ"ל, בסוד פרט הצריך לכלל וכלל הצריך לפרט. וכל צבאם, רזי דאורייתא, דכיאן דאורייתא מסאבן דאורייתא, וכל צבאם, היינו סודות התורה, והטהרות שבתורת והטומאות שבתורה, כלומר דיני טהרה וטומאה הכתובים בהתורה. כי צבא נוטריקון צא בא אשר צא רומז על הטומאות ובא, על הטהרות. וביאור ענין פרט וכלל הוא להלן.

מאמר, ויכל אלקים ביום השביעי

קפ) ויכל אלקים ביום השביעי דא תורה שבעל פה, דאיהו יום שביעי,

וביה

ולא כל מלאכתו, דהא [א] [א] תורה שבכתב, אפיק כלא, בתוקפא דכתב דנפק [א] מחכמתא.

קפא) [ב] [ב] תלת זמנין הכא [ג] ביום השביעי, [ג] ויכל אלקים ביום השביעי, וישבות ביום השביעי ויברך אלקים את יום השביעי, הא תלת, ויכל אלקים, ביום השביעי, דא [ד] תורה שבעל פה, [ה] דעם יום [ו] השביעי דא, [ז] אשתכלל עלמא כדקא אמרן.

דרך אמת

א) תורה שבכתב כו' ויקהל ר' א' נראה שגם בינה נקרא כך ע"ש ויצא קנ"ו ב' ס"ג ב' ויתרו ע"ג ב' ומשפטים קכ"א ב' ב) עי' בפ' ויקהל ר"ז ב' על מה רמז ג' שבתות ושם מבואר כל הלכות שבת ע"פ הסוד ועי' תקוניס תקון מח.

מסורת הזהר

א) תורה–דנפיק מחכמתא, ח"ב פה. קכא. ח"ג פא. ת"ז תק' י"ח לב. ב) תלת–ביום השביעי, ח"ב פה. ת"ז תק' מ"ז פד. תק' מ"ח פה. ז"ח יתרו ל"ג טא שיד.

חלופי גרסאות: א נ"א מחכמה. וג"א מחכמתא יו"ד. ב נ"א יום. ד ג"א ל"ג הא תלת. ה נ"א אורייתא דבע"פ. ו נ"א דעד. ז נ"א שביעי. ח נ"א אשתכליל.

מאמר **הסולם** ויכל אלקים ביום השביעי

וביה אשתכלל עלמא, דאיהו קיומא דכלא: הכתוב, ויכל אלקים ביום השביעי, היינו תורה שבעל פה דהיינו המלכות שהיא יום השביעי. כי ז"א כולל ששת ימים, שהם חג"ת נה"י, והנוקבא, היא מלכות יום השביעי. ובו נשתכלל העולם, כי הוא הקיום של הכל. **מלאכתו אשר עשה, ולא כל מלאכתו, דהא תורה שבכתב אפיק כלא בתוקפא דכתב דנפק מחכמתא,** נאמר מלאכתו אשר עשה, ולא נאמר כאן ויכל אלקים ביום השביעי את כל מלאכתו אשר עשה, הוא משום שהתורה שבכתב, שהוא ז"א, הוציא וגמר הכל בתוקף הכתב, שהם המוחין, היוצאים ונמשכים מהחכמה, שהוא או"א עלאין. ונמצא שעוד לא נגמר כל מלאכתו ביום השביעי שהיא מלכות אלא ע"י הז"א. וע"כ נאמר בו רק מלאכתו אשר עשה, ולא כל מלאכתו. וביאור הדברים להלן בדיבור הסמוך.

קפא) **תלת זמנין הכא ביום השביעי, ויכל וגו', וישבות וגו', ויברך וגו' הא תלת:** שלש פעמים נאמר כאן ביום השביעי, ויכל אלקים ביום השביעי, וישבות וגו', ויברך וגו', הרי נאמר שלש פעמים. **ויכל אלקים ביום השביעי דא תורה שבעל פה, דעם יום השביעי דא אשתכלל עלמא כדקא אמרן,** ויכל אלקים ביום השביעי, היינו תורה שבעל פה, שהיא מלכות, נוקבא דז"א, ומדה השביעית לחג"ת נה"י דז"א, כי עם יום השביעי הזה, נשתכלל ונגמר העולם כמו שאמרנו.

ביאור הדברים. כי מעשה בראשית הוא **יסודא ועקרא לכל מה דייתי ויתחדש בעלמא לבתר כן,** (כנ"ל באות קע"ד) ונמצא סו"ה ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, הוא יסוד ושורש של גמר התקון העתיד לבא אחר השתא אלפי שני. ונודע שענין גמר התקון סובב רק על המלכות דמלכות שה"ס עצם המלכות, שאין לה תקון בשתא אלפי שני, (כנ"ל דף מ"ו ד"ה ביאור) ונמצא שמלכות דמלכות זו, ה"ס התכלית שבשביל גילויה נבראו כל מעשה בראשית שבששת ימים, וז"ס שז"א ונוקביה ה"ס פרט וכלל, כי הז"א שה"ס ששת ימי בראשית, וכן בחינת שתא אלפי שני הוא פרט, דהיינו שבו יוצאים כל פרטי המציאות בלי חסרון כל שהוא, והם מתגלים בשתא אלפי שני בזה אחר זה, והנוקבא, שה"ס יום השביעי, מלכות, היא מקבלת ממנו בחינת כלל, דהיינו שכל אלו הפרטים שבשתא אלפי שני, מגלים את שלימותה בגמר התקון, דהיינו באלף השביעי, ומבחינת יסודא ועקרא להעתיד לבא נמצא, יום השביעי, שהוא בחינת גמר התקון שנתקבל מכל פרטי הבריאה שבששת ימי בראשית. וז"ס **אתה קדשת את יום השביעי לשמך,** דהיינו בשביל המלכות הנק'

(דפו"י דף מ"ז ע"ב)

שם

קפב) א וישבות ביום השביעי, דא יסודא דעלמא, בספרא דרב ב ייבא סבא דא יובלא, ועל כך כתיב הכא מכל מלאכתו, ג דכלא נפיק מניה. ואנן, ד דא יסודא ה כדקאמרן דהא נייחא ביה ו הוה, יתיר מכלא.

מסורת הזהר

א) וישבות ביום השביעי, ח"א נט, ח"ב פח. ת"ז תק, מ"ז פד. ז"ח יחרו ל"ב סד שמח. ל"ג טא שיד.

חלופי גרסאות: ב נ"א ייסא. ונ"א המנונא. ג נ"א דכלא ביה וכלא. ד נ"א ואנן לא תנן התם אלא. ה נ"א דקאמרן. ונ"א כדקא אמרן. ונ"א דקא אמרן. ו נ"א הוי.

מאמר המולם ויכל אלקים ביום השביעי

שם, תכלית מעשה שמים וארץ, היא בחינת התכלית המקובל מכל פרטי הבריאה שבשמים וארץ שבששת ימי בראשית. כמו שמסיים, וברכת מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים, הרי ששת ימים הם פרט, ויום השביעי הוא כלל, דהיינו התכלית של ששת הימים. ומבחינה זו נאמר ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. כי יום השביעי היא קבלת התכלית שמים וארץ. וז"ש דעם יום השביעי דא אשתכלל עלמא, שקיבל התכלית ונשתכללו.

ומלבד האמור מבחינת התכלית המרומז בויכל, הרי נוהג גם בחינת מוחין ביום השביעי, ומוחין באים תמיד בסוד ג' קוין הנמצאים מג' נקודות חולם שורק חירק כנ"ל (בראשית א' דף ט"ז ד"ה וזה) ועליהם נאמר, וישבות ויברך ויקדש. וישבות ה"ס קו שמאל ויברך ה"ס קו ימין, ויקדש ה"ס קו אמצעי. כמו שהזהר מבאר לפנינו.

וזה אמרו תלת זמנין הכא ביום השביעי, ויכל וגו' וישבות וגו' ויברך וגו'. ויכל ה"ס אור התכלית, וישבות ה"ס הארת המוחין בבחינת קו שמאל, ויברך ה"ס קו ימין של המוחין. וכל אלו הג' נקראים שביעי, להיותם סוד הג"ר. אבל הארת קו אמצעי של המוחין, המרומז בויקדש וגו', אינו נקרא שביעי להיותו מכריע בסוד מסך דחירק, וע"כ לא נאמר ויקדש את יום השביעי, אלא ויקדש אותו, שה"ס אות ברית, כמו שמבאר הזהר לפנינו.

קפב) וישבות ביום השביעי דא יסודא דעלמא: וישבות ביום השביעי הוא יסוד העולם. בספרא דרב ייבא סבא דא יובלא, ועל כך כתיב הכא מכל מלאכתו,

(דפוי' דף מ"ז ע"ב)

דכלא נפיק מניה, בספרו של רבי ייבא הזקן כתוב, שוישבות וגו' הוא על יובל, דהיינו הארת השמאל שבבינה, שה"ס נקודת השורק, וע"כ כתוב כאן מכל מלאכתו, משום שהכל יוצא ממנו, פירוש. כי בהכי ויכל, אומר לעיל (באות ק"פ) מלאכתו אשר עשה ולא כל מלאכתו, דהא תורה שבכתב אפיק כלא בתוקפא דכתב דנפק מחכמתא, כי בויכל, שה"ס תכלית שמים וארץ, לא היה יכול לומר, כל מלאכתו, כי עדיין לא נגמר אלא בבחינת יסודא ועקרא בלבד, ורק תושב"כ, שה"ס ז"א, מוציא וגומר כל המלאכה בתוקף המוחין דכתב היוצאים מחכמה, דהיינו ע"י הארת החכמה, הנמשכת בתוקף ובגבורות מהשמאל שבבינה החוזרת להיות חכמה. אבל כאן בוישבות, שה"ס הארת השמאל הנמשך מהבינה הנקראת יובלא, הרי מכאן יוצאים כל המוחין המביאים את גמר התקון, ע"כ נאמר כאן מכל מלאכתו אשר עשה, כי מכאן נגמרת כל המלאכה. ואנן, דא יסודא כדקאמרן, דהא נייחא ביה, הוה יתיר מכלא, ואנו אומרים, שוישבות קאי על יסוד, ולא על יובלא, כי המנוחה שבו הוא יותר מכל, כלומר, השביתה שבהארת יסוד, הוא מגולה יותר מהשביתה שבהארת יובלא, ע"כ מוכיח ר"ש, אשר וישבות, זה יסוד, ולא יובלא. פירוש. ר"ש אינו חולק על רבי ייבא סבא, אלא מוסיף על דבריו, כי גם ר"ש מודה שסוד השביתה ה"ס הארת יובלא, דהיינו קו שמאל אשר בבינה, אלא שאומר, שהכתוב וישבות, קאי על היסוד המאיר הארת יובלא הזו אל המלכות, כי הארת שמאל אינו נשלם רק בהיסוד, שבו סוד השביתה והמנוחה הגמורה.

ויברך

קפג) א ויברך אלקים את יום השביעי, דא כהן גדול, דמברך לכלא, והוא נטיל ברישא, ב דתנן ג כהן נוטל בראש, וברכאן ביה שריין לברכא. ואקרי שביעי. רבי ג ייסא סבא אמר, ד הני תרי, ה חד ביסודא דעלמא איהו, וחד בעמודא דאמצעיתא. ו

קפד) ז וכן ח ויקדש אותו, למאן, להוא אתר, ט דאת קיימא, ביה שריא, כד"א י והראני אותו ואת נוהו, ובהאי אתר שריין כל קדושין י לעילא, ונפקי מניה לכנסת ישראל, למיהב יא לה יב תפנוקא, ג לחם פנג, ואזלא הא כמה דכתיב

מסורת הזהר

א) ויברך—יום השביעי, ח"ב סה. ח"ג קמח. ת"ז תק' כ"ד סט. ז"ח יתרו ל"ג טא שטו. תק"ח קי"ב טד שא.

ב) והראני אותו ואת נוהו, (שמואל ב', ט"ו) ח"א צד. ג) לחם פנג, ח"א רלה: רמה: רמו.

חלופי גרסאות: ב נ"א ל"ג דתנן כהן נוטל בראש. ג נ"א כהן גדול. ג נ"א ייבא. ד נ"א הני תרין ביסודא דעלמא איהו, וכן (אה"ל). וג"א הני תרי יום יום חד. ה נ"א ל"ג חד. ו נ"א מוסיף אבל הני תלת [שביעי] חד במעלי שבתא דלילא וחד דיומא וחד דעלמא דאתי דאיהו שבת הגדול. ז נ"א ל"ג וכן. ח נ"א ל"ג ויקדש. ט נ"א דאתקיימא (ד"ק) י נ"א דלעילא. יא נ"א ליה. יב נ"א תפנוקי.

מאמר המולם ויכל אלקים ביום השביעי

קפג) ויברך אלקים את יום השביעי דא כהן גדול דמברך לכלא והוא נטיל ברישא, הכ' ויברך וגו' קאי על כהן גדול שהוא מברך לכל, והוא לוקח בראש. דתנן כהן נוטל בראש דתנן, כהן לוקח חלקו בראש כל המסובים. וברכאן ביה שריין לברכא ואקרי שביעי, והברכות שורים בו, לברך לכל, והוא נקרא שביעי, פירוש ויברך ה'ס הארת קו ימין, הנמשך מאו"א עלאין, הנק' כהן גדול, והם בחינת חסדים בסוד זווג דלא פסיק, וז"ש וברכאן ביה שריין לברכא, והוא בחינת ראש, (כמ"ש לעיל דף ל"ו במראות הסולם ד"ה ולפיכך ע"ש) וע"כ בא עליהם הרמז כהן נוטל בראש, וכן אומר הזהר (להלן דפו"י דף קמ"ז ע"א.) דאבא עלאה ואמא עלאה ה"ס תפילין שבראש וה"ס כהן נוטל בראש ע"ש. והנה נתבארו ב' הקוין המאירים בסוד שביעי קו ימין בויברך וגו', קו שמאל בוישבות וגו'. רבי ייסא סבא אמר, הני תרי, חד ביסודא דעלמא איהו וחד בעמודא דאמצעיתא: ר"ייס אמר, אלו השנים, דהיינו ויכל וגו' ויברך וגו', אחד קאי על יסוד העולם ואחד על עמוד האמצעי שהוא ת"ת. פירוש. כי מובא לעיל שרבי ייסא סבא ביאר הכ' וישבות על יובלא, וכמ"ש בדיבור הסמוך, ועתה מבאר שני הכתובים הנשארים, אשר ויכל וגו' קאי על הארת היסוד, והוא מלשון כל, כי היסוד נק' כל והכתוב ויברך קאי על עמוד האמצעי, כלומר על הארת קו אמצעי המכריע בין הקוין ימין ושמאל. ונמצא שרבי ייסא סבא מבאר את ג' שביעי בג' הקוין, ויכל שהוא הארת יסוד לקו ימין וישבות לקו שמאל, ויברך לקו אמצעי.

קפד) וכן ויקדש אותו, למאן, להוא אתר דאת קיימא ביה שריא, כד"א והראני וגו': וכן, אר"ש, שהכ' ויקדש אותו קאי ג"כ על היסוד, כי נאמר ויקדש ואינו אומר למי, כמו שאומר בויכל ובוישבות ובויברך, והוא דקאי על אותו מקום שאות הברית שורת בו, דהיינו יסוד, כי המלה אותו הוא מלשון אות ברית, וכמ"ש והראני אותו ואת נוהו, שאותו קאי על יסוד, ונוהו על המלכות כנודע, כן אותו שבכאן קאי על היסוד. פירוש, כי ב' בחינות יש ביסוד א) היא הארת השביתה שמקבל מיובלא, וע"ז אומר לעיל אשר וישבות וגו' הוא יסוד. ב) שהוא הנושא אל המסך דחירק, שהת"ת מכריע על ידו בב' הקוין ימין ושמאל, ומבחינה זו אומר כאן אשר ויקדש אותו הוא ג"כ יסוד, כי הוא מכריע בין ב' הקוין הנרמזים בוישבות ובויברך.

ובהאי אתר שריין כל קדושין לעילא, ונפקי מניה לכנסת ישראל למיהב לה תפנוקא לחם פנג: ובמקום ההוא, דהיינו בהיסוד, שורות כל הקדושות למעלה, ומשם יוצאים לכנסת ישראל

(דפו"י דף מ"ז ע"ב)

א מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. מאשר, דא א) קיים שלים, שמנה לחמו, א דהוה ב ב לחם עוני, אתהדר למהוי לחם פנג. והוא יתן מעדני ג מלך, ב) מאן מלך דא כנסת ישראל, ד הוא יהיב ה כל ו תפנוקין ז דעלמין, וכל קדושין ח דנפקין מלעילא מהאי אתר ט נפקין. ועל דא ויקדש אותו, ההוא את קיימא.

קפה) כי בו שבת, ביה נייחא דכלא, י דעלאין ותתאין, ביה שבתא יא לנייחא, ג יב אשר ברא אלקים מכללא דזכור נפקא שמור, לאתקנא יג עבידתא דעלמא. יד לעשות, דא אומנא דעלמא, למעבד עבידתא דכלא.

דרך אמת

א) ברית שלום והוא יסוד בראשית ו' ע"א ויחי ריז ע"א. ב) כ"ט א' ורל"ה ב'. ורע"ו א' וקכ"ב א'.

מסורת הזהר

א) מאשר שמנה לחמו וגו', (בראשית מ"ט) ח"א רלד. רלה: רמה, רמו. ח"ב צז. ב) לחם עוני אתהדר-פנג, ח"א רלה: ג) אשר ברא אלקים-לעשות,

(בראשית ב') ח"א מח: ח"ב קנה. ז"ח בראשית י"ז טא שיב. יתרו ל"ג טא שא.

חלופי גרסאות: א נ"א מאן דהוה. ונ"א דהוא. ב נ"א דהוה ליה. ג נ"א מלך דא כ"י דהוה יהיב לשבת דליליא למהב ליה תפנוקי מלכין. ד נ"א הוה. ה נ"א יהיב ליה. ונ"א לה. ו נ"א תפנוקי עלמי. ז נ"א עלמין. ונ"א דעלמא. ח נ"א דנפקי. ט נ"א נפקי. י נ"א ביה נייחא דעלאין. יא נ"א ביה שבתא אתייא. ונ"א ביה שבתא ארעא. יב נ"א אשר ברא אומנא אצטריך לעלמא וכל עבידתא דכלא. יג נ"א עבדתא. יד נ"א לעשות אומנותא דאצטריך לעלמא וכל עבידתא דכלא. ונ"א לעשות, אשר ברא אומנא אצטריך לעלמא וכל עבידתא דכלא.

מאמר הסולם אשר ברא אלקים לעשות

ישראל, דהיינו להנוקבא, ליתן לה תענוגים ולחם ענג, ואזלא הא כמה דכתיב מאשר שמנה לחמו וגו', מאשר דא קיים שלים, וזהו הולך כמו שכתוב, מאשר שמנה לחמו וגו' מאשר היינו ברית השלם, שהוא יסוד, שמנה לחמו, מאן דהוה לחם עוני אתהדר למהוי לחם פנג, שמנה לחמו, יורה, שמה שהיה, מטרם תקון היסוד, בבחינת לחם עוני, חזר עתה ונעשה ללחם ענג. והוא יתן מעדני מלך, מאן מלך, דא כנסת ישראל, הוא יהיב לה כל תפנוקין דעלמא, שואל, מי הוא המלך שבהכ' והוא יתן מעדני מלך, ואומר שהוא כנסת ישראל דהיינו הנוקבא דז"א, אשר היסוד נותן לה כל מעדני עולם וכל קדושין דנפקין מלעילא מהאי אתר נפקין ועל דא ויקדש אותו, ההוא את קיימא, וכל הקדושות היוצאות מלמעלה, יוצאות ממקום הזה, דהיינו יסוד, וע"כ נאמר ויקדש אותו, שהוא אות ברית הזה, דהיינו יסוד, כנ"ל.

מאמר אשר ברא אלקים לעשות

קפה) כי בו שבת, ביה נייחא דכלא, דעלאין ותתאין, ביה שבתא

(דפו"י דף מ"ז ע"ב)

לנייחא: הכתוב כי בו שבת יורה, כי בו, דהיינו בהיסוד, נמצא המנוחה לכל, הן לעליונים, והן לתחתונים, בו השבת למנוחה. פירוש. כי ב' בחינות יש ביסוד, א' בחינת השביתה שמקבל מיובלא, וב' מה שהוא נושא אל המסך דחירק, שבו מכריע ועושה שלום ומנוחה, הן בב' קוין ימין ושמאל העליונים אשר בישסו"ת, והן בב' קוין ימין ושמאל התחתונים אשר בז"א. ולפיכך בחינת השביתה שמקבל מיובלא נמצא אצלו במנוחה, וז"ש ביה שבתא לנייחא, שהארת השביתה שמקבל נמצאת אצלו בסוד המנוחה.

אשר ברא אלקים, מכללא דזכור נפקא שמור לאתקנא עבידתא דעלמא:

אשר ברא אלקים, יורה, שמכלל זכור יצא שמור, כדי לתקן מלאכת העולם. פירוש. ברא יורה על קטנות, כנ"ל (בהקדמת הזהר דף מ"ח אות מ"ה) שאומר דמלה סתימאה איהו, ברא. וע"כ ה"ס שמור, והשם אלקים שבכאן יורה על גדלות הבינה, שאז נקראת אלקים, וה"ס זכור, ואומר אשר מכלל הגדלות יצא הקטנות, כדי לתקן מלאכת העולם, שהיא מלכות, כלומר שמתוך שקבלה הנוקבא, שהיא העולם, קטנות הזאת של הבינה, נעשית מוכשרת בזה שתוכל לקבל

גם

קפו) [ח] תו, [ט] פריש ר' שמעון, מלה ואמר, כתיב [א] שומר הברית והחסד, שומר, [ב] דא כנסת ישראל, הברית, דא יסודא דעלמא, והחסד דא אברהם, [ג] דכנסת ישראל [ד] היא שומר הברית והחסד, ואקרי שומר ישראל, דא הוא נטיר פתחא דכלא, ביה תליין כל עבידן דעלמא [ה] ודאי. [ו] אשר ברא אלקים לעשות, [ז] לשכללא ולאתקנא כלא, כל יומא ויומא, ולאפקא רוחין [ח] ונשמתין ואפילו רוחין ושדין.

קפז) ואי תימא דלאו אינון תקונא דעלמא, לאו הכי, דהא אינון [י] לתקונא

מסורת הזהר

א) שומר הברית והחסד, (דברים ו') ח"ב רנג.

חלופי גרסאות: ח] נ"א פתח ר' שמעון מלה. ט נ"א פתח. ב נ"א דא שומר ישראל (אה"ל). ג נ"א וכנסת. ד נ"א דא. ה נ"א וודאי. ו נ"א מאי אשר ברא. ז נ"א לאכללא. ונ"א לאשתכללא ולאתכללא כלא כל חד וחד כל יומא ויומא (אה"ל) ח נ"א ונשנתין קדישין לעלמא. י נ"א תקונא.

מאמר הסולם אשר ברא אלקים לעשות

גם את הגדלות דבינה, שה"ס שם הקדוש אלקים שבבינה, כי סוד אלקים שבמעשה בראשית הוא בינה. ונמצא קבלת הקסנות המרומזת בהמלה ברא, הוא לתקון העולם, לעשות, דא אומנא דעלמא, למעבד עבידתא דכלא, לעשות, זהו אומנות העולם, דהיינו המוחין דגדלות הנק' אומנות. כי לעשות יורה על מלאכה השלמה. לעשות עשיה המשלמת הכל.

קפו) תו פריש ר"ש מלה ואמר, כתיב שומר הברית והחסד, שומר, דא כנסת ישראל. הברית, דא יסודא דעלמא. והחסד, דא אברהם: עוד פירש ר"ש הדבר. דהיינו את הכ' אשר ברא אלקים לעשות. ואמר, כתוב שומר הברית והחסד. שומר, זה כנסת ישראל, דהיינו מלכות. הברית זה יסוד העולם, דהיינו היסוד דז"א, והחסד זה אברהם, דהיינו חסד דז"א. דכנסת ישראל היא שומר הברית והחסד ואקרי שומר ישראל, כי כנסת ישראל, שהיא המלכות, היא שומרת את הברית והחסד, שפירושו יסוד וחסד דז"א, וע"כ נקראת המלכות שומר ישראל, כי ז"א נק' ישראל והמלכות השומרת את הספירות שלו הרי היא שומר ישראל. דא הוא נטיר פתחא דכלא, זו שומרת הפתח דכל הספירות דז"א, כי יסוד היא ספירה שלו התחתונה, והחסד היא העליונה, וכיון ששומרת עליהם, היא נמצאת שומרת על כל הספירות שלו מיסוד עד החסד. ביה תליין כל עבידן דעלמא, בה,

(המשך בעמ' הבא)

בהמלכות, תלוים כל העשיות שבעולם. כלומר מלבד שהיא השומרת על כל ספירותיו של הז"א שלא יתאחזו החיצונים בהם, שה"ס מצות הלא תעשה, הרי גם כל התקונים והעשיות שבעולם תלויה בה, שה"ס מצות עשה. ודאי, אשר ברא אלקים לעשות, לשכללא ולאתקנא כלא, כל יומא ויומא, נמצא ודאי, אשר ברא אלקים לעשות, דהיינו לשכלל ולתקן הכל, כל יום ויום, דהיינו לכל יום ויום מששת ימי בראשית. שהם שש ספירות חג"ת נה"י דז"א, ולאפקא רוחין ונשמתין, ואפילו רוחין ושדין, ולהוליד רוחות ונשמות קדושות, ואפילו הרוחות והשדים הם בכלל אשר ברא אלקים לעשות, פירוש. ר"ש דורש לשון לעשות שהוא לשון שכלול וגמר, ומשמיענו הכ' שכל מה שברא אלקים בששת ימי בראשית צריך עוד שכלול ותקון, וע"כ אומר הכ' ברא אלקים לעשות, לשכלל ולתקן אותו.

קפז) ואי תימא דלאו אינון תקונא דעלמא, לאו הכי דהא אינון לתקונא דעלמא הוו, ואם תאמר, שהם, דהיינו הרוחות והשדים, אינם לתקון העולם, אינו כן, אלא גם הם נבראו לתקון העולם. ולאלקאה בהו לחייבי עלמא דאינון אזלין לקבלייהו לאוכחא להו, דהיינו להלקות על ידיהם את רשעי עולם להוכיח להם שילכו בדרך הישר, ומאי דאזיל לשמאלא אתאחיד בסטרא שמאלא לקבלייהו, ומי שהולך לשמאל, נמצא מתדבק בהשדים ורוחות שהם צד השמאל

ומתענש

דעלמא הוו, [ה] ולאלקאה בהו לחייבי עלמא, דאנון [ג] אזלין לקבלייהו לאוכחא להו, ומאי דאזיל לשמאלא, אתאחיד [ד] בסטרא שמאלא לקבלייהו, [ו] בגיני כך [ז] לתקונא הוו. תא חזי מה כתיב בשלמה [א] והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם מאן נגעי בני אדם אלין אינון מזיקין.

קפח) תא חזי, בשעתא [ט] דאתבריאו, [י] אתקדש יומא, ואשתארו רוחא בלא גופא, ואלין אינון ברייו דלא [כ]) אשתכללו, [ל] ומסטר שמאלא אינון [מ]) זוהמא דדהבא, ועל דא, בגין דלא אשתכללו ואינון פגימין, שמא קדישא לא שריא בהו, ולא [נ] אתדבקו ביה, ודחילו דלהון משמא קדישא [ס] איהו, וזעין ודחלין מניה, [ע] ושמא קדישא לא שריא באתר פגים.

קפט) ות"ח, האי ב"נ דאתפגים [פ] דלא שבק בר בהאי עלמא, כד נפק

דרך אמת

מ) זוהם מותר סיג הזהב והיא רמז על הקליפות חלושות מותרות הדין ואין להם תמיכה בקדושה כלל ולא לכל המתעסקים עמהם.

ת"ז תק' נ"ט צג. ז"ח בראשית י"ז טא שיר. יתרו לג טא שא. ג) **דלא שבק בר—לא עאלין ליה בפרנודא,** ח"א יג. צ. קפו: (עונש לשאין לו בנים) ח"א סו. רכח: קו. ח"ג ז. נז. רמז.

חלופי גרסאות: ה) נ"א בגין לאלקאה. ג נ"א אלין. ד נ"א בסטר. ו נ"א לקי בהו. ונ"א לגבייהו. ז נ"א לתקונא דעלמא. ונ"א בעלמא. ח נ"א דאתבריאו. ט נ"א ולא אתיסדו. י נ"א אתדבקן. כ נ"א ל"ג איהו נ"א דהא שמא קדישא.

מאמר הסולם אשר ברא אלקים לעשות

ומתענש על ידיהם. **בגיני כך לתקונא הוו,** משום זה גם השדים ורוחות הם לתקון העולם, דהיינו להחזיר את הרשעים למוטב. **תא חזי מה כתיב בשלמה והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם מאן נגעי בני אדם אלין אנון מזיקין,** בוא וראה מה כתיב בשלמה והוכחתיו וגו', ושואל, מהו נגעי בני אדם, ואומר שאלו הם המזיקים, דהיינו רוחות ושדים. הרי שהם נבראו לענוש את עוברי עבירה, ובני אדם מפחדים ושומרים עצמם מהחטא.

קפח) **תא חזי בשעתא דאתבריאו אתקדש יומא, ואשתארו רוחא בלא גופא,** בוא וראה, בשעה שנבראו הרוחות והשדים, קידש היום, ולא הספיק לעשות להם גופים, ונשארו רוחות בלי גוף. **ואלין אינון ברייו דלא אשתכללו ומסטר שמאלא אינון, זוהמא דדהבא,** ואלו הם בריות שלא נגמרו, ומצד שמאל הם, והם פסולת הזהב. פירוש כי בסוד שבירת הכלים של ז"ת חג"ת נהי"מ, נתערבה הקליפה בהקדושה, ובעולם התקון חזרה ונתבררה הקדושה מן הקליפה, ומהם באו כל הפרצופים דאבי"ע דקדושה, אמנם נשאר פסולת שאינו ראוי עוד

(דסו"י דף מ"ו ע"ב *) מ"ח ע"א)

מסורת הזהר

א) **והוכחתיו בשבט אנשים** וגו', (שמואל ב' ז') ח"א נד. ב) **אתקדש—ואשתארו רוחא בלא גופא,** ח"א יוד. מח. קעח. ח"ב קנח: ח"ג מח: קעח:

לברר משם שום קדושה מסרם גמר התקון, ומהפסולת ההיא נעשו הס"א והקליפות ויש בזה ימין ושמאל, והפסולת מבחינת ימין נקראת **התוכא דכספא,** דהיינו פסולת הנשאר אחר החוך הכסף, והפסולת מצד שמאל נקראת **התוכא דדהבא** או **זוהמא דדהבא,** דהיינו פסולת הנשאר אחר התוך הזהב. כי צד ימין מכונה כסף, וצד שמאל זהב, כנודע. וז"ש שלהיותם מצד שמאל הם פסולת הזהב ועניין שלא הספיק הקב"ה לעשות להם גופים עד דאתקדש יומא, כבר נתבאר לעיל (בהקדמת הזהר דף קצ"א ד"ה וכי לא ידע) ע"ש.

ועל דא בגין דלא אשתכללו ואינון פגימין שמא קדישא לא שריא בהו ולא אתדבקו ביה: ועל כן כיון שלא נשלמו והם פגומים, השם הקדוש אינו שורה בהם, והם אינם מתדבקים בהשם הקדוש. **ודחילו דלהון משמא קדישא איהו וזעין ודחלין מניה, ושמא קדישא לא שריא באתר פגים,** והיראה שלהם הוא מהשם הקדוש, וזעים ומפחדים מפגיו, וע"כ לא יוכלו להתדבק בו. וכן השם הקדוש אינו שורה במקום פגום, וע"כ אינו שורה בהם.

קפט) **ות"ח האי בר נש דאתפגים,**

מניה, לא אתדבק בשמא קדישא, ולא עאלין ליה בפרגודא, בגין דאיהו פגים ולא אשתלים, א ואילנא דאתעקר, בעיא נטיעא זמנא אחרא, בגין דשמא קדישא ב אשתלים בכל סטרין, ופגימו לא ג אתדבק ביה לעלמין.

קצ) ג ות"ח, הני בריין, פגימין אינון, מעילא ומתתא, ובגיני כך לא מתדבקן לעילא, ולא מתדבקן לתתא, ואלין ד דכתיב בהו ה אשר ברא אלקים לעשות, דלא אשתלימו ו עילא ותתא. ז ואי תימא הא רוחין אינון, אמאי לאו ח אשתלימו לעילא, אלא כיון דלא אשתלימו לתתא בארעא, לא אשתלימו לעילא, וכלהו מסטר שמאלא ט קא אתיין, ומתכסיין מעינא דבני נשא, וקיימי לקבלייהו י) לאבאשא לון. יא תלת לון כמלאכי השרת, ותלת לון כבני נשא, והא אוקמוה.

דרך אמת

י) להרע לבני אלם.

מסורת הזהר

א) אילנא דאתעקר בעיא נטיעא זמנא אחרא, ח"ג רטז. ב) אשר ברא אלקים לעשות, לעיל דף קי"ח ציון ג' וש"נ. ג) נ"כמלאכי השרת–כבני אדם, ח"ג עו, קי.

חלופי גרסאות: א נ"א ישתלים כ נ"א אשתכח. ג נ"א תי"ח. ד נ"א איגון דכתיב. ונ"א ל"ג דכתיב בהו אשר. ונ"א ואלין דכתיב לעשות. ה נ"א לעילא. ו נ"א ואיתימא. ז נ"א ל"ג אשתלימו. ח נ"א קאתיין.

מאמר **המולם** אשר ברא אלקים לעשות

דקא שבק בר בהאי עלמא: ובוא וראה, אדם הזה שנפגם, כי לא הניח אחריו בן בעוה"ז, כד נפק מניה לא אתדבק בשמא קדישא, ולא עאלין ליה בפרגודא, בגין דאיהו פגים ולא אשתלים, כשיוצא ממנו, דהיינו כשנפטר מעוה"ז, לא יוכל להתדבק בהשם הקדוש, ואין מכניסין אותו בפרגודו של הקב"ה משום שהוא פגום, ואינו נשלם, ואילנא דאתעקר בעיא נטיעא זמנא אחרא, בגין דשמא קדישא אשתלים בכל סטרין, והאילן שנעקר, דהיינו האדם שמת בלא בן, צריכים ליטע אותו פעם שנית, דהיינו שצריך לחזור ולהתגלגל בעולם, משום שהשם הקדוש הוא מושלם מכל הצדדים, וע"כ לא יוכל הפגום להתדבק בו. כי ענין הדבקות הרוחני הוא השואת הצורה, והפגום כלפי השלם הוא

רחוק כרחוק מזרח ממערב.

קצ) ות"ח הני בריין פגימין אינון מעילא ומתתא, ובג"כ, לא מתדבקן לעילא, ולא מתדבקן לתתא:

בוא וראה, אשר בריות האלו, דהיינו הרוחות והשדים, פגומים הם מלמעלה ומלמטה, וע"כ אינם מתדבקים למעלה ואינם מתדבקים למטה. **מלמעלה פירושו מצד הבינה**, ומלמטה, פירושו מצד המלכות. ואלין דכתיב בהו, אשר ברא אלקים לעשות, דלא

(דמו"י דף מ"ח ע"א)

אשתלימו עילא ותתא, ואלו הם שכתוב בהם אשר ברא אלקים לעשות, שפירושו שברא בריות שצריכים לעשותם ולהשלימם, כנ"ל, כי הם לא נשלמו למעלה ולמטה, לא מצד הבינה ולא מצד המלכות. ואי תימא, הא רוחין אינון, אמאי לאו לעילא, ואם תאמר הרי, רוחות הם בלי גופין א"כ למה לא נשלמו מצד הבינה. פירוש. כי כל אחיזת הס"א הוא רק בגופין שהם בחינת כלים, ולא ברוחות שהם בחינת אורות, וע"כ מקשה, למה אינם נשלמים מצד הבינה, כיון שאין להם מבחינת מלכות כלום. אלא כיון דלא אשתלימו לתתא בארעא לא אשתלימו לעילא, אלא כיון שלא נשלמו הרוחות למטה בארץ, דהיינו שיהיה להם גוף, אינם שלמים גם למעלה בבחינת האורות. כלומר, כי באמת הם נמשכים מהמלכות, והם צריכים משום זה לגופים להתלבש בהם, וכיון שאין להם גופים הרי זה פגם גם בהרוחות ולא

יוכלו לקבל תקונם מלמעלה בהבינה.

וכלהו מסטר שמאלא קא אתיין ומתכסיין מעינא בני נשא וקיימי לקבלייהו לאבאשא לון: וכולם באים מצד שמאל ונעלמים מעין האדם, ועומדים לנגדם להזיק אותם, תלת לון כמלאכי השרת, תלת לון כבני נשא, והא אוקמוה. ג' דברים להם כמלאכי

השרת

קצא) בתר דאתבריאו [א]רוחין, [ב]אשתארו אינון רוחין, [א] [ג]בתר רחייא [ד]דנוקבא דתהומא [ה]רבא, ליליא דשבתא ויומא דשבתא, כיון [א] דנפק [ו]קדושתא דיומא, ולא אשתלימו, נפקו לעלמא, ושטאן לכל סטרין, [ז]ובעיא עלמא [ח]לאתנטרא מנייהו. דהא כדין כל סטר שמאלא אתער, ואשא דגיהנם מלהטא, וכל אינון דבסטר שמאלא, אזלין ושטאן [ט]בעלמא, ובעאן לאתלבשא בגופא, ולא יכלין, כדין בעינא [י]לאסתמרא מנייהו [ב] ואתקינו שיר דפגעים, בכל שעתא דדחילו דלהון שריא בעלמא.

קצב) [יא]ת"ח [ג] כד אתקדש יומא במעלי שבתא, [יב]סוכת שלום [יג]שריא, ואתפריסת בעלמא, מאן [יד]סוכת שלום, דא [טו]שבתא, וכל רוחין ועלעולין ושדין,

דרך אמת

א) הוא מקום אחיזת הקליפות חיצונות בא ל"ו ב'.

מסורת הזהר

א) דנפק קדושתא דיומא, (דנפק שבתא) ח"א יד: קצז: ח"ב לא: רג: רז: רח.: ז"ח יתרו ל"ז טא שמח רות פ"ב טד שכט. ב) ואתקינו שיר של פגעים, ח"א יד, (ויהי נעם) קצז: ח"ב לא: ז"ח רות פ"ב טד שכט. ג) כד אתקדש יומא, ח"א יד, ח"ב צח. ח"ג רעג: ז"ח יתרו ל"ז טא שמב.

חלופי גרסאות: א נ"א אינון רוחין. ב נ"א אטמרו. ונ"א אשתככן. ונ"א אשתכבו. ונ"א אשתדרו. ג נ"א בעינא דרחייא בתר. ד נ"א דנוקבי. ה נ"א רבה. ו נ"א קדושה. ז נ"א ובעי. ונ"א ובעא. ח נ"א נטורא. ט נ"א לעלמא. י נ"א לאתסטמרא. יא נ"א ות"ח. יב נ"א סכת. יג נ"א עלינו שריא. יד נ"א סכת. טו נ"א שבת.

מאמר **הסולם** אשר ברא אלקים לעשות

השרת וג' כבני אדם, וכבר פרשוהו. כמ"ש (חגיגה ט"ז ע"א) כי יש להם כנפים, וטסים מסוף העולם עד סופו, ויודעים העתיד להיות כמו מלאכי השרת, וג' כבני אדם, שאוכלים ושותים, ופרים ורבים, ומתים. (ועי' לעיל בהקדמת הזהר דף קכ"ט ד"ה ובזה תבין ע"ש).

קצא) **בתר דאתבריאו רוחין אשתארו אינון רוחין בתר רחייא דנוקבא דתהומא רבא ליליא דשבתא ויומא דשבתא:** אחר שנבראו הרוחות נשארו הרוחות ההם אחר הרחים של הנוקבא דתהום הגדול. פירוש. הקליפה כנגד הבינה נקראת תהומא רבא. והקליפה שכנגד המלכות נקראת תהומא זוטא. ובכל אחת מהן זכר ונקבה, שהזכר נקרא רכב, והנקבה נק' רחים. ואחר שנבראו הרוחות והשדים, תכף קידש היום, שהרי לא הספיק לעשות להם גופים. ובשבת כל דינין מתעברין מינה, שאז עולה המלכות לבינה ונעשית כמוה, לכן נמשך כח שליטה מהבינה שהכניס אלו הרוחות הפגומים למקום הנוקבא דבינה דקליפה, דהיינו **בתר רחייא דנוקבא דתהומא רבא,** אשר קליפה זו נכנעת לגמרי תחת המלכות דקדושה, וע"כ נעלם כל הפגם שבהרוחות, כל זמן היותם תחתיהם. **כיון דנפק קדושתא דיומא ולא אשתלימו, נפקו לעלמא, ושטאן לכל סטרין, ובעיא עלמא לאתנטרא מנייהו,** כיון שיצא קדושת היום, דהיינו במוצאי שבת, והרוחות לא נשלמו, הם יוצאים לעולם ומשוטטים לכל רוח, ובני העולם צריכים להשמר מהם. **דהא כדין כל סטר שמאלא אתער, ואשא דגיהנם מלהטא,** שהרי אז נתעורר כל צד השמאל והגיהנם אש לוהט, **וכל אינון דבסטר שמאלא אזלין ושטאן בעלמא ובעאן לאתלבשא בגופא ולא יכלין, כדין בעינא לאסתמרא מנייהו,** וכל אלו שמצד שמאל הולכים ומשוטטים בעולם, ורוצים להתלבש בגוף ואינם יכולים, אז צריכים להשמר מהם. (והביאור עי' בהקדמת הזהר דף קצ"א ד"ה וכי לא) **ואתקינו שיר דפגעים, בכל שעתא דדחילו דלהון שריא בעלמא.** ותקנו חז"ל, לומר שיר של פגעים, דהיינו יושב בסתר, בכל שעה שיראה שלהם שורה בעולם.

מאמר סוכת שלום

קצב) **ת"ח, כד אתקדש יומא במעלי שבתא, סוכת שלום שריא ואתפריסת בעלמא:** בוא וראה, בשעה שקידש היום

(דפו"י דף מ"ח ע"א)

בליל

וכל ו סטרא דמסאבי כלהו טמירין, ועאלין בעינא דריחייא דנוקבא דתהומא ז רבא, דהא ח כיון דאתער קדושתא על עלמא, רוח מסאבא לא אתער בהדיה, ודא עריק מקמיה דדא.

קצג) וכדין עלמא בנטירו עלאה. י ולא בעינן לצלאה על נטירו, יא כגון יב שומר את עמו ישראל לעד יג אמן, דהא דא יד ביומא דחול אתתקן, דעלמא בעיא נטירו, אבל בשבת, טו סוכת שלום טז אתפריסא על עלמא, ואתנטיר בכל סטרין, ואפילו חייבי יז גיהנם נטירין אינון, וכלא בשלמא אשתכחא, עלאין ותתאין, יח ובג"כ בקדושא דיומא, מברכינן יט הפורס סכת שלום עלינו ועל כ כל עמו ישראל ועל ירושלם.

קצד) אמאי על ירושלם, אלא דא היא מדורא דההיא סכה, ובעינא לזמנא

מסורת הזהר

א) לא בעינן לצלאה על נטירו, ח"ב רה. ב) שומר את עמו ישראל ונו', ח"ב קל, ג) סוכת שלום, ח"ב רה. ת"ז תק' ו' כב: ד) הפורס סוכת שלום, ונו', ת"ז תק' ו' כב: תק' ו' כא נג:

חלופי גרסאות: ו נ"א סטרי. ז נ"א רבה. ח נ"א דהא אנון. ט נ"א בגין. י נ"א ל"ג אמן. יא נ"א ביומוי. יב נ"א בנטיר (אה"ל). יג נ"א סכת. יד נ"א אתפריסת. טו נ"א דגיהנם. יז נ"א בג"כ. יח נ"א ל"ג כל.

בליל שבת, שורה סוכת השלום בעולם, והיא נפרשת בהעולם,

מאן סוכת שלום דא שבתא, שואל מי הוא סוכת השלום, ואומר שהיא שבת. והוא משעם,

וכל רוחין ועלעולין ושדין וכל סטרא דמסאבי כלהו טמירין ועאלין בעינא דריחייא דנוקבא דתהומא רבא. וכל

הרוחות, ורוח סערות, ושדים וכל צד הטומאה, כולם מסתתרים ונכנסים בעין הרחים דנוקבא דתהומא רבה. (ופירושו עי' לעיל דף קכ"ג ד"ה בתר)

דהא כיון דאתער קדושתא על עלמא, רוח מסאבא לא אתער בהדיה ודא עריק מקמיה דדא, שהרי מאחר שהקדושה נתעוררה לשרות בעולם, רוח הטומאה לא יתעורר עמה, כי זה בורח מפני זה. שהקדושה בורחת מפני הטומאה, והטומאה בורחת מפני הקדושה.

קצג) וכדין עלמא בנטירו עלאה, ולא בעינן לצלאה על נטירו כגון

שומר את עמו וכו' ואז, בשבת, נמצא העולם בשמירה עליונה, ואין צריכים להתפלל על שמירה, כגון לומר שומר את עמו ישראל לעד אמן,

דהא דא ביומא דחול אתתקן, דעלמא בעיא נטירו, כי זה הברכה, שומר את עמו וכו', נתקנה רק ביומות החול, שהעולם צריך שמירה, אבל בשבת סוכת שלום אתפריסא

(דסו"י דף מ"ח ע"א)

על עלמא ואתנטיר בכל סטרין אבל בשבת הופרש סוכת השלום בעולם, ונשמרת מכל הצדדים. ואפילו חייבי גיהנם נטירין אינון וכלא בשלמא אשתכחא עלאין ותתאין ואפילו הרשעים שבגיהנם הם משומרים

והכל נמצא בשלום, העליונים והתחתונים.

ובג"כ, בקדושא דיומא מברכינן הפורס סוכת שלום וגו' אמאי על

ירושלם, וע"כ בקדושת היום מברכים, במקום שומר עמו ישראל, הפורס סוכת שלום וגו' ועל ירושלם. ושואל למה אומרים ועל ירושלם. אלא דא היא מדורא דהאי סוכה, אלא ירושלם הוא המדור של סוכה זו, ששם עומדת, סוכת השלום.

פירוש. סוכת שלום ה"ס הבינה. ונקראת כן משום שהוא סוככת על בניה הזו"ן ומגינה עליהם מפני החיצונים, וסוד השבת הוא, כי המלכות נעשה אחת עם הסוכת שלום, ונבחן אשר מדור סוכת שלום הוא בתוך ירושלם, שהיא המלכות, וע"כ אומרים ועל ירושלם.

ובעינא לזמנא להההיא סכה דאתפרסת עלנא ולמשרא עמנא ולמהוי עלנא כאמא דשריא על בנין: וצריכים להתפלל ולהזמין לסוכת שלום זו, שתתפרש עלינו, ותשרה עמנו, ושתהיה עלינו כמו אם החופפת על הבנים. ובג"ד

להיא סכה, ו דאתפרסת עלנא, ז ולמשרא עמנא, ח ולמהוי ט עלנא, כאמא, דשריא על בנין, ובג"ד לא דחלין מכל סטרין, וע"ד הפורס סוכת שלום י עלינו.

קצה) ת"ח, בשעתא דישראל מברכין, ומזמנין להאי סכת שלום, אושפיזא קדישא, ואמרי יא הפורס סכת שלום, כדין קדושתא עלאה נחתא, ופריסת גדפהא עלייהו דישראל, ומכסיא לון כאמא על בנין, וכל זינין בישין, אתכנישו מעלמא, ויתבי ישראל תחות קדושתא דמאריהון, וכדין דא סכת שלום, יהיב נשמתין חדתין לבנהא, מאי טעמא יב בגין דביה נשמתין שריין, יג ומניה יד נפקין וכיון דשריא, טו ופריסת טז גדפהא, על בנהא, יז) אריקת נשמתין חדתין לכל חד וחד;

קצו) תו, אמר רבי שמעון, על דא תנינן שבת, דוגמא דעלמא דאתי איהו, הכי הוא ודאי, יח ועל דא, יט שמיטה ויובל, דוגמא דא כ בדא, ושבת

מסרת הזהר	דרך אמת
א) שממה ויובל, ח"א כב. קנג: קנד:; ח"ב כב. קכא. ח"ג נח. קח.:	ז) שופכת.

חלופי גרסאות: ו נ"א דיתפרסא. ונ"א דיתפרסת. ונ"א דיתפריש. ז נ"א ולמשרי. ח נ"א ולשריא. ט נ"א ולמהוי [מגינה] מגינא. י נ"א עלינו וכו', ונ"א ועל עמו ישראל. יא נ"א הפורש. יב נ"א דבה. ונ"א דכדין [מסא] זמן זווגא [זוגאה] ונטלת [ונסלא] נשמתין ובה שריין ול"ג בגין. יג נ"א ומנה. יד נ"א נפקו. טו נ"א ופריסת. ונ"א ופריסה. יז נ"א דוגמא גדפהא. יח נ"א ועל דא תנינן. ונ"א תו תנינן דא שמיטה ויובל דוגמא דדא דא (אח"ל). יט נ"א דא כדא. ונ"א בדא איהו.

מאמר המולם סוכת שלום

לא דחלין מכל סטרין, ועל דא הפורס סוכת שלום עלינו, ומשום זה אין מפחדים בשבת משום צד שבעולם, ועל כן אומרים אז הפורס סוכת שלום וגו', ואין צריכים לומר השומר את עמו ישראל לעד אמן.

קצה) ת"ח בשעתא דישראל מברכין ומזמנין להאי סכת שלום אושפיזא קדישא: בוא וראה, בשעה שישראל מברכים ומזמינים לסוכת שלום זו, האורח הקדוש, כי בא רק בשבת, כמו ארח שאינו תמידי, ואמרי הפורס סכת שלום, ואומרים הפורס סוכת שלום, כדין קדושתא עלאה נחתא ופריסת גדפהא עלייהו דישראל ומכסיא לון כאמא על בנין, אז קדושה העליונה יורדת ופורשת כנפיה על ישראל ומכסה אותם כמו אם על הבנים, וכל זינין בישין אתכנישו מעלמא ויתבי ישראל תחות קדושתא דמאריהון, וכל מיני הרע מסתלקים מהעולם, וישראל יושבים תחת הקדושה של רבונם. וכדין דא סוכת שלום יהיב נשמתין חדתין לבנהא, ואז סוכת שלום זו נותנת נשמה חדשה לבניה, מאי טעמא, בגין דביה נשמתין שריין ומניה נפקין, וכיון דשריא ופריסת גדפהא על בנהא,

(דפו"י דף מ"ח ע"א)

אריקת נשמתין חדתין לכל חד וחד, שואל, מהו הטעם שסוכת שלום נותנת נשמות חדשות לישראל. ואומר, משום שבה שורות נשמות, כי היא בינה, כנ"ל, והנשמות הם בבינה וממנה הן יוצאות. וכיון שהסוכת שלום שורה ופורשת כנפיה על בניה, היא משפעת נשמות חדשות לכל אחד ואחד.

קצו) תו אמר ר"ש, על דא תנינן שבת דוגמא לעלמא דאתי איהו, הכי הוא ודאי, עוד אמר ר"ש, ע"כ למדנו, אשר שבת הוא כעין עולם הבא, כן הוא ודאי, ועל דא, שמיטה ויובל דוגמא דא בדא, ושבת ועלמא דאתי הכי הוא, וע"כ שמיטה ויובל שוים הם זה לזה, ושבת ועולם הבא כן הוא, כלומר. כי שבת הוא מלכות, כמו שמיטה, ועוה"ב הוא בינה, כמו יובל, וכיון שלמדנו ששבת ועוה"ב שוים זה לזה, נמצא שאז השמטה ויובל שוים זה לזה. וטעם הדבר, כי סוד השבת הוא, אשר המלכות עולה אל הבינה ונעשית עמה כאחת. וההפרש בין שבת ועוה"ב לבין שמיטה ויובל, הוא, כי הבינה נקראת יובל בסוד שליטת השמאל, וכשהמלכות נכללת בה מבחינה זו אז נקראת המלכות שמטה, אמנם בעת שהמלכות נכללת מכל ג' קוין של הבינה, נקראת המלכות

ועלמא דאתי הכי הוא, וההוא [א] תוספת דנשמתא, מרזא דזכור [ה] קא אתיא, על האי סכת שלום, דנטיל *) מעלמא דאתי, [ב] ודא תוספת [ג] יהבת [ד] לעמא קדישא, ובההוא תוספת, חדאן, [ה] ויתנשי מנייהו כל מלין דחול, [ו] וכל צערין, וכל [ז] עאקין, כד"א [ב] ביום הניח ה' לך מעצבך [ח] ומרגזך ומן העבודה הקשה וגו'.

קצז) [ג] [ט] ובליליא דשבתא, בעי ב"נ לאטעמא מכלא, בגין לאחזאה, [י] דהאי סכת שלום, מכלא אתכלילת, ובלבד דלא [א] [יא] יפגים, מיכלא חדא ליומא, [יב] ואית [יג] דאמרי תרין, לתרין סעודתי [יד] אחרנין דיומא, ושפיר, וכל שכן אי סליק יתיר [טו] ליומא, ויכיל למטעם ממיכלין אחרנין, [טז] ולזעירי בתרי תבשילין סגיא, ואוקמוה [יז] חבריא.

קצח) [ד] נר של שבת, לנשי עמא קדישא [יח] אתייהיבת לאדלקא, וחברייא

דרך אמת

א) שלא יפגום הסעודה שתקן לסעודת היום ועי' פ' יתרו פ"ט א' מענין סעודת שבת ובפ' ויקהל ר"ה א'.

מסורת הזהר

א) תוספת דנשמתא, ח"ב פח: רנו. ח"ג רמג. ת"ז תק' י"ח לח. (תוספת רוחא) ת"ז תק' י"ח לח. תק' כ"א מה: (נשמה יתירה) ח"ב רד. ח"ג כט. רמב: רמג. ת"ז תק' י"ח לד. תק' כ"א מה: מו. תק' ו' בהשמטות קמג: (רוח יתירה) ח"ג כט. ת"ז תק' י"ח לד. (נפש יתירה) ח"ב רד: רז. ח"ג כט.: רמב: ת"ז תק' ו' כב: תק' י"ח לד. תק' מ"ח פה: ב) ביום הניח ה' לך מעצבך וגו', (ישעיה י"ד) ח"ב פט. ח"ג רסב. ג) בליליא דשבתא—לתרין סעודתי אחרנין, ח"ב צב. (סעודות שבת) ח"ב פח.: רד, רנה. ח"ג צד: צה. ד) נר של שבת, ח"ב קסו.

חלופי גרסאות: א נ"א קאתייא. ב נ"א והאי. ג נ"א יהיבת. ד נ"א לעלמא. ה נ"א ואתנשי. ו נ"א כל דחילו וכל צערין. ז נ"א עאקן. ח נ"א מרגזך וגו'. ט נ"א בליליא. י נ"א דהא. יא נ"א יפגום. יב נ"א ל"ג ואית עד וכל שכן. יג נ"א ל"ג דאמרי. יד נ"א אחרינין. טו נ"א לאימא. טז נ"א ולזעיר. ונ"א ולסעוד. ונ"א ולסעיד. יז נ"א חבריא ושפיר. יח נ"א אתייהבת.

מאמר הסולם סוכת שלום

שבת או סוכת שלום, והבינה עוה"ב, וההוא תוספת דנשמתא מרזא דזכור קא אתייא על האי סוכת שלום דנטיל מעלמא דאתי, ותוספת נשמה ההיא שסוכת שלום משפיע לבניה, בא מסוד זכור שהוא ז"א, אל סוכת שלום הנמשך מעוה"ב, ודא תוספת יהבת לעמא קדישא, ובההוא תוספת חדאן ויתנשי מנייהו כל מלין דחול וכל צערין וכל עאקין כד"א וכו'. וזה התוספת נשמה, שסוכת שלום מקבלת מז"א, היא נותנת לעם הקדוש. והם שמחים בתוספת נשמה זו, ונשכח מהם כל דברי חול, וכל דברי צער, וכל רע, וכן הוא אומר, ביום הניח ה' לך וגו'. שהכונה הוא בעת השגת תוספת נשמה מסוכת שלום זו.

קצז) ובליליא דשבתא, בעי בר נש לאטעמא מכלא, בגין לאחזאה דהאי סוכת שלום מכלא אתכלילת:

ובליל שבת, צריך האדם לטעום מכל המאכלים שיש לו, כדי להראות בזה, שסוכת שלום זו האמורה, אז, היא ג"כ כלולה (דפו"י דף מ"ח ע"א *) מ"ח ע"ב)

מכל. דהיינו מכל ג' הקוין של הבינה. (כנ"ל בדיבור הסמוך). ובלבד דלא יפגים מיכלא חדא ליומא, ובלבד שלא יחסר סעודה אחת הצריך לו ליום השבת. כלומר שע"י טעימתו בליל שבת מכל המאכלים לא יחסר מעט מסעודת יום השבת כי כבוד היום עדיף מכבוד לילה. ואית דאמרי תרין, לתרין סעודתי אחרנין דיומא, ושפיר. ויש שאומרים ובלבד שלא יחסר משנים, דהיינו, משני סעודות האחרות של יום השבת. וטוב להזהר בזה, וכל שכן אי סליק יתיר ליומא ויכיל למטעם ממיכלין אחרנין, ולזעירי בתרין תבשילין סגיא, והא אוקמוה חבריא. ואין צריך לומר, אם יש לו יותר מב' סעודות ליום השבת, שיכול לטעום מכל מאכל, ולמצער מספיק, אם ישאר לו ב' תבשילים ליום השבת. וכבר פרשוהו החברים. (ועי' בזהר יתרו בדפו"י צב.)

קצח) נר של שבת לנשי עמא קדישא

אתייהיבת

הא אמרו, דאיהי [ס] כבתה בוצינא דעלמא, [כ] ואחשיכת ליה [ג] כו' [ד] ושפיר. אבל רזא דמלה, האי סכת שלום מטרוניתא דעלמא [ה] היא, ונשמתין דאינון בוצינא עלאה, בה שריין, ועל דא מטרוניתא [ו] בעיא [ז] לאדלקא, דהא [ח] בדוכתהא אתאחדת ועבדת עובדא.

קצט) ואתתא בעיא, [ט] בחדוה דלבא, ורעותא, לאדלקא בוצינא [י] דשבת, [יא] דהא יקרא עלאה [יב] היא לה, וזכו רב [יג] לגרמה, למזכי לבנין קדישין, דיהון בוצינא דעלמא, באורייתא, ויסגון שלמא [יד] בארעא, ויהיבת לבעלה אורכא דחיין, בגין כך בעיא, לאזדהרא [טו] בה.

ר) ת״ח, [טז] שבת, ליליא ויומא, [א] זכור ושמור, איהו כחדא, ועל דא כתיב [ב] זכור את יום השבת [יז] לקדשו, וכתיב [ג] שמור את יום השבת, זכור לדכורא

מסורת הזהר

א) זכור ושמור, ח״א ה. מו, מח, רנט, רסה. ח״ב צא. צב, קלח. רעו. ח״ג יב. כט, פד, צב, צה. קטו, רכד. רמה, רמט, רנו. רסד. ש, ת״ז תק׳ ו׳ כב, כג. תק׳ כא נז. נט. תק׳ כ״ד סט, תק׳ מ״ז סג, פד. תק׳ נ״ח פח, תק׳ ס״ט קז.

ב) זכור את יום השבת, לעיל בהקדמת הזהר דף ל״ט ציון א׳ ושם״נ. ג) שמור את יום השבת, (דברים ה׳) ח״ג ש, ז״ח וישב כ״ט סג שלד.

חלופי גרסאות: ס נ״א כבת. כ נ״א ואתחשיכת ג נ״א ל״ג כו׳ ונ״א וגומר. ד נ״א ושפיר ובה תליין. ה נ״א איהי, ו בעייא. ז נ״א לאדלקא נר. ח נ״א בדוכתה. ט נ״א בחדוא, ונ״א בחדוה ורעותא דליבא. י נ״א קדישא. יא נ״א למזכי ליקרא. יב נ״א הוא. יג נ״א לגרמיה. יד נ״א בעלמא. טו נ״א ל״ג בה. טז נ״א ל״ג שבת. יז נ״א ל״ג לקדשו.

מאמר הסולם סוכת שלום

אתייהיבת לאדלקא, וחברייא הא אמרו, דאיהי כבתה בוצינא דעלמא וכו' ושפיר: נר של שבת, ניתן לנשי עם קדוש להדליק והחברים אמרו הטעם, כי חוה כבתה נרו של העולם, שהביאה המיתה בעולם, ע״י עצה״ד שהאכילה לאדה״ר, והחשיכה העולם, לכן ניתן מצות הדלקת הנרות לנשים, כדי לתקן את מעשה חוה, האשה הראשונה, וטעם טוב הוא. אבל רזא דמלה האי סוכת שלום מטרוניתא דעלמא היא, ונשמתין דאינון בוצינא עלאה בה שריין, אבל סוד הדבר הוא, כי סוכת שלום זו, המאירה בשבת, היא אם העולם, והנשמות, שהם נרות העליונים, שורים בה, מטרוניתא היא אם, מלשון חז״ל עקר בית מטרין לא היה לה, ועל דא מטרוניתא בעיא לאדלקא, דהא בדוכתהא אתאחדת ועבדת עובדא, וע״כ אמא, כלומר אשה, צריכה להדליק הנרות, כי עומדת במקום אם הבנים העליונה, שהיא סוכת שלום, ועושה המעשה. ובמעשה זו גורמת שאם הבנים למעלה תשפיע נשמות קדושות לבניה, שה״ס נרות הרוחניים העליונים. כמ״ש לפנינו.

(דפו״י דף מ״ח ע״ב)

קצט) ואתתא בעיא בחדוה דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת: ומטעם הנזכר, צריכה האשה בלב שמח ובכוונה להדליק נר של שבת, דהא יקרא עלאה היא לה, וזכו רב לגרמה, למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא, שהרי כבוד העליון הוא לה, וזכות גדול לעצמה, לזכות, ע״י הדלקות הנרות, לבנים קדושים, שיהיו נרו של העולם בתורה וביראה ויסגון שלמא בארעא, וירבו שלום בעולם. ויהיבת לבעלה אורכא דחיין בגין כך בעיא לאזדהרא בה, ונותנת לבעלה חיים ארוכים ומשום זה צריכה להזהר בהדלקת הנרות, שתהיה בכונה גדולה.

ר) ת״ח, שבת ליליא ויומא, זכור ושמור איהו כחדא: בוא וראה, הלילה והיום של שבת, הוא זכור ושמור כאחד. וע״ד כתיב זכור את יום השבת לקדשו, וכתיב שמור את יום השבת, זכור לדכורא שמור לנוקבא, וע״כ כתוב בלוחות הראשונות זכור את יום וגו' ובלוחות אחרונות, שמור את יום כי זכור ושמור כאחד הם, כי זכור הוא לבחינת

שמור לנוקבא, וכלא חד. זכאין אינון ישראל, חולקיה דקב"ה, עדביה ואחסנתיה, עלייהו כתיב [א] אשרי העם שככה [ב] לו, אשרי העם שה' אלקיו. [ג]

רא) [ב] ויבן ה' אלקים את [ג] הצלע, אשר לקח מן האדם, וגו', א"ר שמעון כתיב [ג] אלקים הבין [ד] דרכה והוא ידע את מקומה. האי קרא גוונין סגיאין אית ביה, אלא [ה] מהו אלקים הבין דרכה כד"א ויבן ה' אלקים את הצלע, דא [ו] [ז] תורה שבע"פ, דאית [ז] בה דרך, כד"א [ה] הנותן בים דרך, בגיני כך אלקים הבין דרכה.

מסורת הזהר

א) אשרי העם שככה לו וגו', לעיל דף פ"ח ציון ג', וש"נ. ב) ויבן ה' אלקים את הצלע, (בראשית ב') ח"א כח. מט. ג. רנז. ח"ב נה. רנח. ח"ג יט, כה. ת"ז תק' י"ב כג. תק' י"ג כט. ג) אלקים הבין דרכה וגו', (איוב כ"ח) ח"ג קכט. קמ. רצ. ת"ז תק' כ"ב סג. ד) תורה שבעל פה—תושב"כ ח"א יז. עא. עב. ח"ב קלא, קנו. קסא. ר. רנז. רנח. ח"ג כג. מ, צג. קיג. קצו, רסד. שב. ת"ז תק' כ"א נ. תק' מ"ד סב, ז"ח תולדות כ"ו סד שיב. שה"ש ע"ג סד שמד. רות פ"ג סג שכא. פה סג שנא. תק"ח קכ"ב. ה) הנותן בים דרך, (ישעיה מ"ג) ח"א כט. קצו. רלו. רמג. ח"ב לא. קלו. רסו. ח"ג קסח, קעא. ת"ז תק' ע. קכג, קלג. ז"ח שה"ש ס"א סג שכב.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א לו וגו' בילא"ו. [ז] ברפו"י כתיב חסר כאן ועיין בסוף הספר בסי' מ"ב. ג נ"א הצלע וגו'. ד נ"א דרכה וגו'. ה נ"א ל"ג מהו. ו נ"א אורייתא דבע"פ. ז נ"א לה. ז"נ"א ליה.

מאמר המולם ויבן ה' אלקים את הצלע

הדכר, שהוא ז"א, ושמור הוא לבחינת הנוקבא דז"א. וכלא חד והכל אחד הוא. זכאין אינון ישראל חולקיה דקב"ה, עדביה ואחסנתיה, עלייהו כתיב אשרי וגו', אשרי הם ישראל שהם חלק הקב"ה, גורל שלו ונחלתו, עליהם כתוב, אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו.

מאמר ויבן ה' אלקים את הצלע

רא) ויבן וגו' את הצלע אשר לקח מן האדם. אר"ש, כתיב אלקים הבין דרכה וגו' האי קרא גוונין סגיאין ביה: ויבן וגו' אר"ש, הכתוב הזה אלקים הבין דרכה יש פנים מרובים להבין אותו. אלא מהו אלקים הבין דרכה, כד"א ויבן ה' אלקים את הצלע, אלא מהו פירושו העקרי של אלקים הבין דרכה, הוא כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע. דא תורה שבעל פה דאית בה דרך, כד"א הנותן בים דרך, בגיני כך אלקים הבין דרכה, צלע, פירושו תורה שבעל פה, דהיינו המלכות, שיש בה דרך כמ"ש הנותן בים דרך, ים זה המלכות, ובה נתן דרך, ע"כ אלקים הבין דרכה.

פירוש, כי יש ב' בחינות מסכים הא' נק' מנעולא הב' נק' מפתחא, ובבחינת ג"ר שמחזה ולמעלה נתקנה המנעולא, ובבחינת ו"ק שמחזה ולמטה נתקנה המפתחא, (כנ"ל בהקדמת הזהר דף מ"ד ד"ה וטעם) ולעיל (בראשית א' דף רנ"ב ד"ה ורוא) אומר בסו"ה בים דרכך ושבילך במים רבים, אשר מחזה ולמעלה דז"א הנק' זו"ן הגדולים, נתקן במנעולא הנקרא שביל, וע"כ ה"ס לא אתיידע, והחסדים אינם מתגלים בו. ומחזה ולמטה נתקן במפתחא הנק' דרך, וע"כ אתידע והחסדים מתגלים על ידי הארת החכמה. עש"ה.

וז"ש כאן שהפירוש של אלקים הבין דרכה הוא בסו"ה ויבן ה' אלקים את הצלע, שהיא תשבע"פ דאית בה דרך, דהיינו הנוקבא שמחזה ולמטה דז"א הנק' תורה שבע"פ שעליה נאמר ויבן ה' אלקים, דהיינו שבנאה במוחין דג"ר, משום שהיא נתקנה במפתחא בסוד בים דרכך, וע"כ אלקים הבין דרכה, אלקים היינו בינה שחזרה להיות חכמה, הבין, היינו השפעת של הבינה הזו, דרכה היינו המפתחא שהיא נעשית מוכשרת על ידה לקבלת הג"ר. אבל והוא ידע את מקומה מאן מקומה דא תורה שבכתב, דאית בה דעת, והוא ידע את מקומה, ושואל מי הוא מקומה, ואומר, שהוא תורה שבכתב, דהיינו ז"א, שה"ס זו"ן הגדולים שלמעלה מחזה שיש בו דעת. פירוש. כי ז"א לא נתקן בדרך אלא בשביל, שה"ס

רב) והוא ידע את מקומה, מאן מקומה, דא [ס] תורה שבכתב, דאית [ב] בה דעת. [ג] [א] ה' אלקים, שם מלא, לאתקנא לה בכלא, וע"ד [ד] אתקריאת חכמה, [ה] ואתקריאת בינה, בגין [ו] דהוה בשם מלא, [ז] ה' אלקים, [ח] בכלא בשלימו [ט] בתרי שמהן.

רג) את הצלע, דא [י] אספקלריאה דלא נהרא, כד"א [יג] ובצלעי שמחו ונאספו. [יד] אשר לקח מן האדם, בגין דהא מתורה שבכתב נפקת. [טו] לאשה, לאתקשרא בשלהובא דסטר שמאלא, דהא [טז] אורייתא, [יז]) מסטרא דגבורה [יח] אתיהיבת. לאשה, למהוי [יט] אש ה' קטיר כחדא.

רד) [כ] ויביאה אל האדם, בגין דלא בעיא לאשתכחא [כא] בלחודהא, אלא

דרך אמת

[יז]) פי' ותתכלית כימינו ועיין יתרו ע"ד [יח].

מסורת הזהר

[א]) הויה אלקים שם מלא, ח"א כ. ח"ב קסא. ריד. רנו. רנח. ח"ג עט. קלח. רסד. רסט. ת"ז תק. י"ח לז. ז"ח שה"ש סי' טב שיט. תק"ח ק"ה טב שכא. [ב]) אספקלריאה דנהרא—דלא נהרא, ח"א קסה. רלא. רלח. ח"ב כג. סב. סו. קכט. קלא. קלה. קמ. קנו. קצד. רכט. רמא. ח"ג רכב. [ג]) ובצלעי שמחו ונאספו, תהלים ל"ה ד) אשר לקח מן האדם, לעיל דף קכ"ח ציון ב' ושי"ג. [ה]) אורייתא מסטרא דגבורה, ח"א קצה. רמג. ח"ב פא. סד. [ו]) אש ה' קטיר כחדא, ח"א ע. [ז]) ויביאה אל האדם, (בראשית ב') ח"א כה ח"ג מד. ז"ח בלע נ"ה טד שי לעיל בראשית א' דף רל"ג ציון ז' ושי"ב.

חלופי גרסאות: [ס] נ"א אורייתא דבכתב. [ב] נ"א ביה. [ג] נ"א מוסיף, דעת ותבונה כחד אזלו [אזלי]. ונ"א ביה דעת ותבונה כחד. [ד] נ"א אתקרי. [ה] נ"א ואתקרי. [ו] נ"א דאיהו. [ז] נ"א ל"ג ה' אלקים בכלא (אה"ל) [ח] נ"א ככלא. [ט] נ"א דתרי. [י] נ"א ל"ג לאשה (אה"ל). [יא] נ"א אתייהבת. [יב] נ"א בלחודה.

המולם

מאמר

מנעולא, וע"כ ה"ס קו אמצעי, הנקרא דעת, המכריע בין חכמה ובינה ברוב שפע החסדים שלו.

רב) ה' אלקים. שם מלא, לאתקנא לה בכלא, וע"ד אתקריאת חכמה ואתקריאת בינה, בגין דהוה בשם מלא ה' אלקים, בכלא בשלימו בתרי שמהן.

הויה אלקים ה"ס שם מלא, בכדי לתקן את הנוקבא בכל. וע"כ נקראים המוחין של הנוקבא חכמה ובינה, משום שנבנה בשם מלא בכל, בהשלימות שבשני שמות, שהויה ה"ס החכמה ואלקים הוא הבינה. שעל ידיהם נתקנה בכל, בשלימות, דהיינו בין בהארת החכמה הנמשכת מהשם אלקים, ובין בהארת החסדים הנמשכת משם הויה. וז"ס שלימו בתרי שמהן. וכן ז"ס הכתוב אלקים הבין דרכה, ה"ס הארת חכמה הנמשכת מהבינה הנק' אלקים. והוא ידע את מקומה, ה"ס הארת החסדים הנמשך מאבא ע"י הז"א הנק' דעת, שה"ס הויה.

רג) את הצלע, דא אספקלריאה דלא נהרא, כד"א ובצלעי שמחו ונאספו: את הצלע, זהו מנורה שאינה מאירה, שהיא

(דפו"י נ"ח ע"ב)

ויבן ה' אלקים את הצלע

מלכות, כמ"ש ובצלעי שמחו וגו' שצלע הוא לשון שבר ואסון, כן הצלע שבכאן, רומז על אספקלריאה שאינה מאירה, הצריכה תיקון. אשר לקח מן האדם, בגין דהא מתורה שבכתב נפקת, הכתוב אשר לקח מן האדם היינו שלקח המלכות מתורה שבכתב. שהוא ז"א, כי היא יוצאת מהמלכות שבתושב"כ, לאשה, לאתקשרא בשלהובא דסטר שמאלא, הכ' לאשה, יורת לקשו אותה בשלהבת של צד השמאל, דהא אורייתא מסטרא דגבורה אתיהיבת, לאשה, למהוי אש ה' קטיר כחדא, כי התורה, שהוא ז"א, ניתנה מצד הגבורה, וגבורה זו קשורה בהנוקבא. וז"ש לאשה, שהיא נוטריקון א"ש ה', יורה שאש הגבורה יהיה קשור בה' שהיא הנוקבא.

רד) ויביאה אל האדם. בגין דלא בעיא לאשתכחא בלחודהא, אלא לאתכללא ולאתחברא בתושב"כ: ויביאה אל האדם. הוא משום שאין לה להנוקבא להיות בלבדה, אלא היא צריכה להכלל ולהתחבר עם תושב"כ. שהוא

לאתכללא ולאתחברא בתורה שבכתב, כיון דאתחברת בהדיה, הוא יזון לה, ויתקן לה, ויתן לה מה פ דאצטריך, היינו דכתיב, ואת הארץ, והא אוקימנא.

רה) מכאן אוליפנא, מאן פ דאנסיב ברתיה, עד לא תיעול לבעלה, א אבוה ואמה, מתקנין לה, ויהבין לה ב כל מה ג דאצטריך, כיון דאתחברת ד בבעלה, הוא יזון לה, והוא ה יתן לה מה דבעיא. ת"ח, בקדמיתא כתיב, ויבן ה' אלקים את הצלע, דאבא ואמא אתקינו לה, ו ולבתר, ז ויביאה אל האדם, לאתקשרא כלא ח כחדא, ולאתחברא חד בחד, והוא יהיב ט לה י מה יא דאצטריך.

רו) ד"א, אלקים הבין דרכה, יב כד ברתא בבי יג אמא, היא אסתכלא, בכל יומא, בכל מה דבעיא ברתה, דכתיב אלקים הבין דרכה, כיון יד דחברת לה בבעלה הוא יהיב לה כל מה דבעיא, ויתקן עובדהא, הדא הוא דכתיב, והוא ידע את מקומה. טו

מסורת הזהר	דרך אמת
א) אבוה ואמה מתקנין לה, ח"א מט.	פ) ממציא כתו.

חלופי גרסאות: פ נ"א דתצטריך. ב נ"א ליג כל. ג נ"א דתצטריך. ונ"א דאצריך. ד נ"א בבעלתא. ה נ"א יהיב. ו נ"א לה בכ"ד קשיטין, ויבאה בגימ' כ"ד. וני"א וקשיטו לה בכ"ד קשוטין וכו', ונ"א אתקינו לה ולבתר ויביאה אל האדם לאתקשרא כלא בכ"ד קשוטין ויבאה בגי' כ"ד ולבתר ויביאה אל האדם לאתקשרא כלא כחדא (אח"ל) ז נ"א ויביאה אל האדם ואצאלא [ואצאלא] ליה בחמש קלין (ירמיה כ"ה) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצהלות [חופה] חתנים. ח נ"א בחד. ט נ"א ליה. י נ"א כל מה. יא נ"א דתצטריך. יב נ"א ל"ג כד. יג נ"א אמה. יד נ"א דאתחברת בבעלה ול"ג לה. טו נ"א מוסיף [והאי] קרא ברזין עלאין אתקשר. וני"א מוסיף, ד"א האי קרא על חכמתא עלאה אתמר, ואתקשר ברזין עלאין, דהא נקודה קדמאה ליית מאן דידע לה כלל, אבל אלהים הבין דרכה דא עלמא דאתי, והו"א, דא שמירא דכל שמירין, סתימא דכל סתימין דאקרי הוא ולא ידיע בשמא. ואה"ל כתב קרא ברזין עלאין עד בשמא כתיב אדל"ג ליה.

המולם

מאמר	ויבן ה' אלקים את הצלע

זי"א. כיון דאתחברת בהדיה הוא יזון לה ויתקן לה ויתן לה מה דאצטריך היינו דכתיב ואת הארץ וכו'. כיון שהנוקבא נתחברה עם ז"א, הוא יזון ויתקן אותה ויתן לה מה שהיא צריכה. וז"ש ואת הארץ. אשר הו' של ואת, יורה על ז"א המשפיע לה שפע תנק' מזונות והרי בארנוהו. (כנ"ל בבראשית א' דף רנ"ד אות שי"א)

רה) מכאן אוליפנא, מאן דאנסיב ברתיה עד לא תיעול לבעלה או"א מתקנין לה ויהבין לה כל מה דאצטריך: מכאן למדנו, שהמשיא את בתו, כל עוד שלא נכנסה לבעלה, אביה ואמה מתקנים אותה ונותנים לה כל מה שהיא צריכה, כיון דאתחברת בבעלה, הוא יזון לה והוא יתן לה מה דבעיא ואחר שנתחברה עם בעלה, הבעל מזין אותה ונותן לה מה שצריכה. ת"ח בקדמיתא כתיב, ויבן ה' אלקים את הצלע, דאו"א אתקינו לה ולבתר ויביאה אל האדם. בוא וראה,

(דפו"י דף מ"ח ע"ב)

תחלה כתוב ויבן ה' וגו' אשר או"א תקנו אותה, ואח"כ כתוב ויביאה אל האדם לאתקשרא כלא כחדא, ולאתחברא חד בחד והוא יהיב לה מה דאצטריך, היינו שיתקשרו זה בזה ויתחברו אחד באחד, והבעל יתן לה מה שצריכה.

רו) ד"א, אלקים הבין דרכה, כד ברתא בבי אמא, היא אסתכלא בכל יומא, בכל מה דבעיא ברתה, דכתיב וכו': פירוש אחר בהפ', אלהים הבין דרכה, הוא, כשהבת בבית אמה, האם מסתכלת בכל יום בכל מה שבתה צריכה. וז"ש אלקים, שהיא אמא, הבין דרכה, של הנוקבא. כיון דחברת לה בבעלה, הוא יהיב לה כל מה דבעיא, ויתקן עובדהא הה"ד וכו': אחר שבעלה נשא אותה, הוא נותן לה כל מה שהיא רוצה, ומתקן צרכיה. וז"ש והוא, דהיינו הבעל, ידע את מקומה. כלומר שמשגיח עליה אחר שנשאת לו.

רז) כתיב א **וייצר** ה' אלקים את האדם. הכא ב) אשתכלל ג בכלא, בימינא ובשמאלא, והא אוקימנא ד דאתכליל ביצר הטוב, אבל וייצר ה' אלקים, ה ביצר טוב וביצר ו רע, ז אמאי, אלא יצר טוב ליה לגרמיה, יצר הרע, לאתערא לגבי ח נוקבי. ט רזא דמלה, מכאן אוליפנא דצפון אתער תדיר לגבי נוקבא, ואתקשר בהדה, ובג"כ י אתקריאת יא אשה.

רח) ות"ח יב) יצר טוב ויצר הרע, יג בגין יד דאתייהבת נוקבא בינייהו טו ואתקשרא בהדייהו, ולא מתקשרא עד דיצר הרע אתער טז לגבה. ומתקשרן דא בדא, יז וכיון דמתקשרן דא בדא, כדין אתער יצר טוב, יח דאיהו חדוה, ואייתי לה לגביה. יט

מסורת הזהר

א) וייצר—את האדם, (בראשית ב') ח"א כו. כז. מט. קלה. ח"ב מא: ח"ג מו. מה. קיא. קלט. קמא. רי. שה. ת"ז תק' י"ט לט: תק' נ"ג פז: תק' ס"ד צה. תק' ס"ו צו. תק' ס"ט קמז: תק' ע' קכט: תק' ו' בהשמטות קמה. ז"ח יתרו ל"ד טב שמז. סד שלג. רות ע"ח טג שכט. שלד תק"ח ק"ו טג שמג.

דרך אמת

ב) כלן נתייסד. ג) מנחת יהודה דף נ"ל.

חלופי גרסאות: א נ"א כלא. ב נ"א ל"ג דאתכליל ביצר הטוב. ג נ"א דאתכלל ביצר טוב. ד נ"א הרע. ה בדפו"י כתב מה שחסר כאן עיין בסוף הספר סי' מ"ג. ו נ"א נוקביה. וא"א נוקבא. ז נ"א מוסיף ומסטר שמאלא אתער תדיר [לגבי נוקבא] [ונ"א נוקבית] ח נ"א אקרי. ט נ"א אשה א"ש ה'. י נ"א בגין דנוקבא אתכלילת בהו ואתקשרת בהדייהו. (אה"ל). יא נ"א דאתכלילת. יב נ"א לגבייהו. יג נ"א כיון. יד נ"א מוסיף ויצר רע. טו נ"א מוסיף וכדין אתייהבת [אתייהבת] ביניהו לאתקנא [לאתקנו ונ"א לאתזנה] וע"ד וייצר ה' אלקים שם מלא לגביה [לגבי] יצר טוב ויצר רע [הרע], ונ"א ולעילא סטרא דצפון ממש דאיהו חדוה בלא זוהמא דיצר הרע אחיד בה [ביה] בקדמיתא דכתיב שמאלו תחת לראשי ולבתר וימינו תחבקני ואתייהבת בין ימינא ושמאלא [לשמאלא] [וכדין אתייהבת ביניהו] (לאתזנא) וע"ד וייצר [וכו'] ה' אלקים שם מלא לגבי תרין סטרין אלין [יצר טוב ויצר הרע].

הסולם

מאמר וייצר ה' אלקים את האדם

רז) **וייצר ה' אלקים וגו' הכא אשתכלל בכלא בימינא ובשמאלא:** וייצר וגו' שכתוב עם ב' יודין יורה, שכאן נשתכלל האדם בכל, בימין ובשמאל **והא אוקימנא, דאתכליל ביצה"ט, אבל וייצר וגו' ביצר טוב וביצר רע,** ובארנו, כי נכלל ביצה"ט מעת בריאותו ולא מיצה"ר, אבל אח"כ בהכ' וייצר וגו' הוא נכלל גם ביצה"ר. שז"ס ב' יודין דוייצר, האחת רומזת על יצה"ט, והשניה על יצה"ר. **אמאי, אלא יצר טוב ליה לגרמיה, יצה"ר, לאתערא לגבי נוקבי,** שואל, למה ניתן לו כאן ב' יצרים, ואומר, היצר טוב ניתן לו לעצמו, ויצה"ר, לעורר אותו אל נוקביה. **רזא דמלה, מכאן אוליפנא דצפון אתער תדיר לגבי נוקבא ואתקשר בהדה ובג"כ אתקריאת אשה.** סוד הדבר הוא, מכאן למדנו, שהצפון דהיינו צד השמאל, מעורר תמיד להנקבה, ומתקשר עמה, וע"כ נקראת אשה, שהוא נוטריקון אש ה', כי השמאל שהוא אש קשור בה' שהיא הנקבה. כי הנוקבא נבנית ויוצאת מצד השמאל (כנ"ל בבראשית א' דף נ"ב אות ל"ט).

רח) **ות"ח, יצר טוב ויצר הרע, בגין דאתייהבת נוקבא בינייהו, ואתקשרא בהדייהו:** ובוא וראה, היצר טוב ויצר הרע שניתנו לאדם, הוא משום שהנוקבא ניתנה ביניהם, ונקשרה עמהם. **ולא מתקשרא עד דיצה"ר אתער לגבה, ומתקשרן דא בדא,** ואינה נקשרת ביניהם, מטרם שהיצה"ר נתעורר אצלה ונקשרים זה בזה. **וכיון דמתקשרן דא בדא, כדין אתער יצ"ט דאיהו חדוה ואייתי לה לגביה.** ואחר שנקשרו זב"ז, אז נתעורר יצה"ט, שהיא חדוה, ומביא את הנוקבא אצלו,

פירוש. היצה"ט הס קו ימין ויצה"ר קו שמאל, ונודע שהנוקבא צריכה להתקשר בקו האמצעי המכריע ביניהם, אבל תחילה מתעורר הקו שמאל אליה, ונקשרת בו, כי היא בחינת שמאל

רט) ח את האדם, הא אוקימנא. ט אבל דכר ונוקבא כחדא, י מתפרשן למהוי אפין באפין, מה כתיב עפר מן האדמה. יא השתא קיימא יב לאתקנא. תי"ח, יג אתתא כד אתחברת בבעלה, יד אתקריאת על טו שם ח) בעלה, טז איש אשה יז צדיק צדק, איהו יח עופר, ואיהי יט עפר, כ איהו צבי ואיהי כא צביה, כב צבי היא לכל הארצות.

ריי) כתיב כג לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך, אשר תעשה לך, אצל מזבח, וכי לעילא מניה, או באתר אחרא מאן כד שרייה, אלא הא

דרך אמת

ח) קס"כ כ' ויקרא ט' כ' ופ' ויצא קס"ג ע' ומספטים קלד כ' תרומה קמ"ו ע'

מסורת הזהר

א) אתקריאת על שם בעלה, ח"א קפב: ב) צדיק —צדק, ח"א קלב: קפב: ח"ב קמז: ג) צבי הוא לכל הארצות, יחזקאל כ', ד) לא תטע לך אשרה, דברים ט'.

חלופי גרסאות: ח) נ"א ואת האדם. ט) נ"א ל"ג אבל. י) נ"א ולא. יא) נ"א לא. יב) נ"א ולא הוו. יד) נ"א דהשתא. טו) נ"א לאתתקנא. יו) נ"א כד אתתא. יז) נ"א אתקרי. יח) נ"א אתקריא. יט) נ"א שום. כ) נ"א מוסיף כמה דקריגן איש. כא) נ"א עפר. כב) נ"א אשר. כג) נ"א מוסיף וכדין איהו. כד) נ"א צבי. כה) נ"א מוסיף כד"א. כו) נ"א דכתיב. כז) נ"א שרי.

המולם

מאמר

שמאל (כנ"ל בראשית א' נ"ב אות לט) ואח"כ מקבלת חסדים מז"א, שהוא בחינת ימין, ואז אחר שכבר כלולה מימין ושמאל, היא מתקשרת באמצעי שבין ימין ושמאל.

מאמר בעל ואשרה

רט) את האדם, הא אוקימנא, אבל דכר ונוקבא כחדא, ולא הוו מתפרשן למהוי אפין באפין. את האדם, הרי פרשנות, אבל את האדם כולל דכר ונוקבא יחד, דהיינו דו פרצופין, ולא היו נפרדים זה מזה להיות פנים בפנים. מה כתיב עפר מן האדמה, השתא קיימא לאתקנא, מה כתוב בהם, עפר מן האדמה, עתה הוא עומד להתתקן, דהיינו שיפרדו זה מזה, ויהיו סב"ם. ובכדי לבאר ענין התקון המרומז בהכ' עפר מן האדמה, מביא הזהר לפנינו את המאמר הסמוך.

ת"ח אתתא כד אתחברת בבעלה אתקריאת על שם בעלה, איש אשה, צדיק צדק: בוא וראה, אשה כאשר נשאת לבעלה, היא נקראת על שם בעלה, כמו איש אשה, צדיק צדק, איהו עופר ואיהי עפר, איהו צבי ואיהי צביה כד"א צבי היא וגו', הוא נקרא עופר והיא נקראת עפר. הוא נקרא צבי, והיא נק' צביה כמ"ש צבי תיא לכל הארצות. פירוש, כמו שהקב"ה נק' צבי או עופר, כי מטרם שז"א נמתק בבינה, הוא נקרא עופר. ואחר שנמתק בהבינה, נקרא צבי. כמ"ש

(דסו"י דף מ"ט ע"א)

בעל ואשרה

דומה דודי לצבי או לעופר וגו' כן הנוקבא נקראת בשמות אלו, ומביא ראיה מהכתוב צבי היא לכל הארצות, שהארץ שהיא הנוקבא נקראת ג"כ בשם צבי כמו בעלה, ועד"ז מטרם שהנוקבא נמתקת בבינה, היא נקראת עפר, כמו בעלה שנקרא או עופר, ובזה ביארו לנו

השם עפר, שבהכתוב עפר מן האדמה.

ריי) כתיב לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח וגו'. אצל מזבח, וכי לעילא או באתר אחרא מאן שרייה כתיב לא תטע וגו'. שכתוב אצל מזבח, דמשמע שרק אצל המזבח אסור ליטע אשרה, ומקשה וכי למעלה מהמזבח או במקום אחר, מי התיר ליטע אשרה. אלא הא אוקימנא, אשר, דא בעלה, דאתתא אתקריאת על שום בעלה, אשרה, אלא ביארנו, אשר, הוא שם בעלה, שהאשה נקראת על שמו, אשרה. כלומר אשר הוא ז"א, כי השמות אהיה אשר אהיה, הנה ב' אהיה ה"ס חו"ב, ואש"ר, הוא ז"א בסוד הדעת, המכריע בין חו"ב. אשרה היא נוקבא דז"א ועל דא כתיב לבעל ולאשרה, וע"כ כתוב לבעל ולאשרה, שהם הלעומת של זו"ן דקדושה, בעל כנגד ז"א, ואשרה, כנגד הנוקבא. בגין כך כתיב לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח וגו' לקבל אתר דההוא מזבח ה', דהא מזבח ה' איהו קיימא על דא, וע"כ כתוב לא תטע וגו' אצל מזבח וגו', כלומר, בזה מיושב קושיא הנ"ל, למה כתוב

אצל

אוקימנא, [ח]אשר, דא בעלה דאתתא, [ט]אתקריאת על [י]שום בעלה אשרה, [ד]ועל דא כתיב [א] לבעל ולאשרה, בגין כך כתיב לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלקיך, [ה]לקבל [ו]אתר דההוא מזבח ה' דהא מזבח ה' איהו קיימא על דא, ועל דא [ח]לקבלה, לא תטע לך אשרה [ז]אחרא.

ריא) ת"ח, בכל אתר, כל אינון פלחי שמשא, אקרון [ח]עובדין לבעל, ואינון דפלחין לסיהרא [ט]איקרון עובדי אשרה, ועל דא, לבעל ולאשרה, ואשרה אתקרי על שום בעלה [ב] אשר. אי הכי אמאי [י]אתעבר שמא דא, אלא אשרה על שום דכתיב [ג] באשרי כי אשרוני בנות, [יא]והוא דלא אשרוה שאר עמין, [יב]וקיימא

דרך אמת

ח) ולכן זוה כנגדה הש"י לא תטע לך וגו'.

מסורת הזהר

א) **לבעל ולאשרה**, מלכים ב', כ"ג. ב) **אשר**, ח"ג ס"ח. ג) **באשרי כי אשרוני בנות**, (בראשית ל') ח"א קנח. רמה, ח"ג סה, צז.

חלופי גרסאות: א נ"א אשרה. ב נ"א מוסיף ה"א אתקריאת. ונ"א היא אתקריאת ונ"א דא אתקריא ונ"א דאתקר ג נ"א שם. ד נ"א מוסיף הרי הם אשר ה"א. ה נ"א לקביל. ונ"א לקבל אשרה. ו נ"א ההיא אתר. ז נ"א אוחרא. ונ"א אחראי. ח נ"א עובדים. ט נ"א אקרון. י נ"א אתעבד. יא נ"א הא. יב נ"א וקיימי.

מאמר — **הסולם** — בעל ואשרה

אצל מזבח. כי אצל הוא כמו במקום, ואומר הכתוב לא תטע לך אשרה של ע"ז, במקום מזבח ה' אלקיך, שהרי מזבח ה' עומד על זה, כלומר שעומד לבטל קליפה זו דאשרה, כמ"ש לפנינו. **וע"ד לקבלה לא תטע אשרה אחרא**, וע"כ, כנגד המזבח, לא תטע אשרה אחרת דע"ז.

ריא) **ת"ח, בכל אתר, כל אינון פלחי שמשא, אקרון עובדין לבעל, ואינון דפלחין לסיהרא אקרון עובדי אשרה:** בוא וראה, כל אלו העובדים לחמה, נקראים בכל מקום עובדי הבעל, וכל אלו העובדים ללבנה נקראים עובדי אשרה. **ועל דא לבעל ולאשרה, ואשרה אתקרי על שום בעלה, אשר**, וע"כ כתוב לבעל ולאשרה, אשר בעל הוא חמה שהוא הזכר, ואשרה היא לבנה, שהיא הנוקבא, ונקראת **אשרה**, על שם בעלה שנקרא **אשר**.

אי הכי אמאי אתעבר שמא דא, אלא אשרה על שום דכתיב באשרי כי אשרוני בנות: שואל א"כ שהיא נקראת על שם בעלה, **אשר**, למה ניטל מהנוקבא שם זה, כי לא מצאנו שהנוקבא דקדושה תהיה נקראת אשרה. ואומר, אלא שהיא נקראת אשרה על שם הכתוב באשרי כי אשרוני בנות, דהיינו על שם, שאחרים מאשרים ומשבחים אותה. כי עליה נאמר יפה נוף משוש כל הארץ וגו', **דלא אשרוה שאר עמין, וקיימא אחרא תחותה.** ולא אשרו אותה שאר האומות והעמידו אשרה אחרת של ע"ז תחתיה. **ולא עוד אלא דכתיב כל מכבדיה הזילוה**, ולא עוד אלא שזלזלו בה, שכתוב כל מכבדיה הזילוה. **ובג"כ אתעבר שמא דא**, ובשביל זה, ניטל ממנה שם הזה, כי אינם עוד מאשרים אותה. **ובגין דלא יתתקפון אינון שאר עמין דעבדי עבודת כוכבים ומזלות קרינן לה מזבח, דאיהו מאדמה.** (כצ"ל) וכדי שלא יתחזקו שאר האומות, העובדים עכו"ם, קוראים אותה מזבח, שהוא נעשה מאדמה. פירוש, **מזבח**, הוא השם הניתן לה תחת השם, **אשרה**, שהוא נעשה מאדמה, שה"ס הבינה הנקראת אדמה, מלשון ארץ אדום הרומז על בינה, כנודע. ועל ידי המיתוק הזה דבינה מקבלת מוחין דפב"פ, המבטל את הכחות של האומות עובדי ע"ז. **דכתיב מזבח אדמה** וגו', כמ"ש מזבח אדמה תעשה לי **בגיני כך עפר מן האדמה**, בשביל זה נאמר ג"כ באדם הראשון וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה. אשר עפר הוא שם המלכות, האדמה ה"ס בינה כנ"ל, ועל ידי המיתוק של עפר באדמה, זכה לקבל המוחי דנשמת חיים, כמ"ש לפנינו.

ויפח

(דפו"י דף מ"ט ע"א)

אחרא תחותה, ולא עוד, אלא דכתיב [א] [א] כל מכבדיה הזילוה [ב] [ב]ובג"כ [ג]אתעבר שמא דא, ובגין דלא [ג]יתתקפון אינון דעבדי שאר עמין [ד]עעכו"ם, [ה]וקרינן מזבח, [ו]דאיהו מאדמה, דכתיב [ב] [ז]מזבח אדמה וגו', בגיני כך עפר מן האדמה.

ריב) [ג]ויפח באפיו נשמת חיים [ח]אתכליל [ט]נשמת חיים בההוא עפר כנוקבא דמתעברא מן דכורא דהא מתחברן, ואתמליא האי עפר מכלא, ומאי איהו רוחין ונשמתין, [ד]ויהי האדם לנפש חיה, השתא אתתקן [י]וקיים אדם [יא]לאתקנא ולמיזן לנפש חיה. [יב]

ריג) [ה] **ויבן** ה' אלקים, אוף הכי נמי בשם מלא, דהא אבא ואמא אתקינו לה, עד לא אתת לבעלה. את הצלע, כד"א [ו]שחורה אני [יג]ונאוה בנות

דרך אמת

א) מכבדיה ביחידי ברשות וכח בפני עצמה ב) שגורס לה זלזול ע"י פירודן.

מסורת הזהר

א) **כל מכבדיה הזילוה** (איכה א') ח"א רב. ח"ב קיח: ב) **מזבח האדמה תעשה**, (שמות כ') ח"א צה. ח"ב קלח. ת"ז בהקדמה יא. ג) **ויפח באפיו נשמת חיים**, לעיל ב"א דף ר"ז ציון א' וש"נ. ד) **ויהי האדם לנפש חיה**, לעיל בראשית א' דף שי"ג ציון ב' וש"נ. ה) **ויבן ה' — את הצלע**, לעיל דף קכ"ח ציון ב' וש"נ. ב' ו) **שחורה אני ונאוה**, (שה"ש א') ח"א רנב: ח"ב יד. ח"ג נט. קצא. קצז: רפ: ת"ז תק' כ"ב סו: תק' נ"ו צ: תק' ע' קכב. קכד. קכה. ז"ח יתרו ל"א טד שא שה. ל"ב טב שט. ל"ג טד שלא. ל"ד טב שיג. חוקת נ"ב טא שלו. שה"ש ס"ח טד שכח שלה. ס"ט טב של. סט טג שמא. ס"ט טד של. ע' טב שכ. תק"ח צ"ז טא שטז קטז טא שלד.

חלופי גרסאות: א נ"א בג"כ. ב נ"א אתעבד. ונ"א ל"ג אתעבר שמא דא. ג נ"א יתקפון. ונ"א אתתקפון. ד נ"א ל"ג עעכו"ם. ה נ"א וקרינן לה. ו נ"א דאיהי. ז נ"א ואם מזבח. ח נ"א מלה אתכליל. ונ"א מלה דאתכלילת. ונ"א מלה אתכלילת. ט נ"א מוסיף אבל ויפח באפו. י נ"א וקאים. יא נ"א לאתתקנא. יב נ"א בדפו"י כתב מה שחסר כאן עיין בסוף הספר סי' מ"ד. יג נ"א ונאוה. וגו'.

מאמר **הסולם** בעל ואשרה

ריב) **ויפח באפיו נשמת חיים, אתכליל נשמת חיים בההוא עפר כנוקבא דמתעברא מן דכורא:** ואחר שהעפר נמתק באדמה, כתוב, ויפח באפיו נשמת חיים, שנכללה נשמת חיים בעפר הזה שנמתק, שהוא הגוף של אדה"ר, כמו נקבה המקבל הריון מן דכר. כלומר אחר שהגוף נכלל באדמה, שהיא בינה, עלה הגוף דאדה"ר להנוקבא דאצילות המלבשת את הבינה, ועלה שם בסוד העיבור, ושם קבל את נשמת חיים בסדר עבור יניקה מוחין, כנודע. **דהא מתחברן ואתמליא האי עפר מכלא**, שהרי עתה מתחברים הנשמה והגוף. כי אור הבינה נקרא נשמה, וכיון שהגוף נמתק ונעשה לכלי דבינה, נעשה ראוי לקבל אור הבינה ומתחברים אור וכלי. ונתמלא עפר הזה, שהוא הגוף, מכל האורות, **ומאי איהו רוחין ונשמתין**, ושואל מה הם האורות הללו, ואומר, שהם רוחות ונשמות. **ויהי**

(דפו"י דף מ"ט ע"א)

האדם לנפש חיה, השתא אתתקן וקיים אדם לאתקנא ולמיזן לנפש חיה ואז נאמר ויהי האדם לנפש חיה, שפירושו, כי עתה נתקן האדם בגוף ונשמה, והוא עומד לתקן וליזון את הנפש חיה, שהיא הנוקבא שלו.

מאמר פיוסא ונטילת רשות

ריג) **ויבן ה' אלקים אוף הכי נמי בשם מלא, דהא או"א אתקינו לה עד דלא אתת לבעלה:** ויבן ה' אלקים. הנה גם כאן בבנין הצלע כתוב שם מלא כמו בהכ' וייצר ה' אלקים את האדם. דהיינו הויה אלקים הנבחן לשם מלא. כי או"א תקנו אותה בסוד בנין הצלע מטרם שהנוקבא באה לבית בעלה, ז"א, וע"כ כתוב כאן שם מלא, כי הוי"ה ה"ס אבא, אלקים ה"ס אמא.

את הצלע. כד"א שחורה אני ונאוה וגו' אספקלריאה דלא נהרא: את הצלע, הוא כמ"ש שחורה אני ונאוה וגו', כי בנו

אותה

ירושלם, אספקלריאה דלא נהרא, אבל אבא ואמא אתקינו לה, ו לאתפייסא בעלה בהדה.

ריד) א ויביאה אל האדם, מהכא אוליפנא ב דבעאן אבא ג ואמא דכלה, ד לאעלה ברשותיה דחתן, כד"א ב את בתי נתתי לאיש הזה וגו', מכאן ואילך בעלה ייתי לגבה, דהא ביתא ה דילה הוא, דכתיב ג ויבא אליה, ד ויבא גם אל

מסורת הזהר

א) ויביאה אל האדם, (בראשית ב') ח"ג מד: ב) את בתי נתתי לאיש הזה, (דברים כ"ב) ח"ב רלה.
ג) ויבא אליה, בראשית כ"ט. ד) ויבא גם אל רחל, בראשית כ"ט.

חלופי גרסאות: ו נ"א לאתפייס. ב נ"א דבעין ג נ"א דכלה ואמא. ד נ"א למיעלה. ונ"א לאעלא. ה נ"א דילה.

מאמר המולם פיוסא ונטילת רשות

אותה, בסוד מנורה שאינה מאירה אבל או"א אתקינו לה לאתפייסא בעלה בהדה, ויביאה אל לאדם אבל אח"כ תקנו אותה או"א באופן שיתפייס עמה בעלה, וז"ש ויביאה אל האדם.

ביאור הדברים כי ב' פעולות מובאים כאן בהכתוב, א) בנין הצלע, שכ' ויבן ה' אלקים את הצלע. ב) הוא ההבאה אל האדם. שנאמר, ויביאה אל האדם. והוא כי מתחילה בונים או"א את הנוקבא מבחינת קו שמאל בלבד, ונבחן לבנין הצלע, ואז היא שחורה, כי בקו שמאל נמצאת החכמה בלבדה בלי חסדים, ואין הנוקבא יכולה לקבל אפילו את אור החכמה, מבלי לבוש של אור חסדים, והיא חשכה. וע"כ נקראת אז בשם אספקלריאה דלא נהרא. ועכ"ז אומר הכתוב עליה על עת ההיא, שאומרת אז, שחורה אני ונאוה. כי אע"פ שהיא שחורה בלי אור מ"מ היא נאוה, להיותה נמצאת בהיכל או"א, וקומתה שוה אל ז"א, כי אז נבחן שז"א מלביש קו ימין של המוחין דאו"א שהם חכמה וחסד. והנוקבא מלבשת הקו שמאל של המוחין דאו"א, שהם בינה וגבורה. ואינה צריכה משום זה לו"א שיתקן אותה, כי היא שלימה כמוהו. שאז נאמר עליהם שהם ב' מאורות הגדולים (כנ"ל בבראשית א' דף ק"ד ד"ה את ע"ש) וע"כ אומרת אז, שחורה אני ונאוה. אע"פ שהיא אספקלריאה שאינה מאירה. וכשהנוקבא נמצאת במצב הזה דהיינו בבנין הצלע שהיא מקו שמאל, היא במחלוקת עם ז"א, כמו הקו שמאל שהיא במחלוקת עם קו הימין. ולפיכך צריכים או"א לתקן אותה לאתפייסא בעלה בהדה, ועל

(רפו"י דף מ"ט ע"א)

זה צריכים פעולה ב), שהיא ויביאה אל האדם דהיינו שתקנו אותה או"א במסך כזה שתהיה ראויה לקבל חסדים מז"א, שתקון המסך הזה נבחן, שהביא אותה אל הו"א בעלה. כי עתה יכול ז"א להשפיע לה חסדים, ואתפייסא בעלה בהדה. אמנם מחמת תקון המסך הזה, נעשית הנוקבא בבחינת דלית לה מגרמה ולא מידי, כי עתה צריכה לקבל הכל מו"א בעלה. (כנ"ל בבראשית א' דף ק"ח ד"ה וכבר ע"ש) והנה נתבאר היטב ב' הפעולות של או"א המובאות כאן בהכ', א) הוא בנין הצלע, שהנוקבא נעשית אז בבחינת אספקלריאה שאינה מאירה ב) ויביאה אל האדם שהנוקבא נעשית אז בבחינת דלית לה מגרמה ולא מידי. וזכור זה לכל ההמשך של המאמר הזה.

ריד) מהכא אוליפנא דבעאן או"א דכלה לאעלה ברשותיה דחתן כד"א

את בתי וגו': מכאן למדנו שאו"א של הכלה צריכים להכניס את הכלה ברשות החתן, כמ"ש את בתי נתתי לאיש הזה. מכאן ואילך, בעלה ייתי לגבה, דהא ביתא דילה הוא דכתיב ויבא אליה, ויבא גם אל רחל. מכאן ואילך בעלה יבוא אליה כי הבית שלה הוא, ולא שלו, וע"כ צריך הוא לבוא אליה, כמ"ש ויבא אליה, ויבא גם אל רחל. פירוש, הארת החכמה מכונה בשם בית, בסו"ה בחכמה יבנה בית (כנ"ל בראשית א' דף י"ב ד"ה פירוש) ואין הארת החכמה נמשכת בשום פרצוף שמא"א עד הנוקבא רק בהנוקבא בלבדה, (כנ"ל בראשית א' דף רע"ו ד"ה ועוד) בסוד ב' ראשית. וע"כ ביתא דילה הוא שאין ז"א יכול להאיר בהארת חכמה, זולת בעת הזווג עם הנוקבא, וע"כ הוא מוכרח

מבחינה

רחל, בקדמיתא ויביאה אל האדם, דעד הכא אית לאבא ולאמא למעבד, לבתר איהו ייתי לגבה, וכל ביתא דילה הוא, ויטול רשות מינה.

רטו) וע"ד אתערנא, דכתיב א ויפגע במקום וילן שם, דנטיל רשו בקדמיתא, מכאן אוליפנא, דמאן ב דמתחבר *) ג באנתתיה, ד) בעי למפגע לה, ולבסמא לה במלין, ואי לאו לא ג) יבית לגבה בגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו.

דרך אמת

ב) צריך לפייסה תחלה ולפתותה בדברים. ג) לא ילין אצלה.

חלופי גרסאות: ב נ"א דאתחבר. ג נ"א באתתיה.

מסורת הזהר

א) **ויפגע במקום וילן שם**, (בראשית כ"ח) לעיל בראשית א' דף קס"ו ציון ב' וש"נ.

מאמר **הסולם** פיוסא ונטילת רשות

מבחינה זו לבא אליה. וז"ס ויבא אליה, ויבא גם אל רחל.

בקדמיתא ויביאה אל האדם, דעד הכא אית לאו"א למעבד, לבתר איהו ייתי לגבה, בתחילה כתיב ויביאה אל האדם כי עד כאן צריכים או"א לתקן אותה, דהיינו שתקנו אותה במסך כזה, שתהיה ראויה לקבל חסדים בזווגה עם ז"א (כנ"ל בדבור הסמוך), ואח"כ, ז"א יבא **אליה, וכל ביתא דילה הוא.** וכל הבית הוא של הנוקבא. כמ"ש לעיל בדבור הסמוך.

רטו) ויטול רשות מינה, וע"ד אתערנא דכתיב ויפגע במקום וילן שם, דנטיל רשו בקדמיתא: ויטול רשות מנוה קורם הזווג, ועל זה הערנו, שכתוב ויפגע במקום וגו', שפירושו שיטול רשות בתחילה. **מכאן אוליפנא, דמאן דמתחבר באנתתיה, בעי למפגע לה ולבסמא לה במלין:** מכאן למדנו מי שמתחבר עם אשתו צריך לפייס אותה ולהמתיקה בדיבורים. **ואי לאו לא יבית לגבה בגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו,** ואם אינו מפייסה, לא ילין אצלה, משום שהרצון שלהם צריך להיות כאחד באין אונס.

פנימיות הדברים. כי כל הנוהג בסדר בנין המדרגה, נוהג ג"כ בהכרח בסדרי קיומה של המדרגה, ולפיכך, אותם ב' פעולות הנ"ל המבוארות באו"א לבנין הנוקבא, נוהגות ג"כ בסדר חזווג של הנוקבא עם ז"א. שמתחילה צריך להמשיך לה הארת השמאל, שהיא דוגמת פעולת א' דאו"א, שה"ס בנין הצלע. ואח"כ

(דשו"י דף מ"ט ע"א *) מ"ט ע"ב)

מזדווג עמה ונותן לה אור החסדים מקו האמצעי שלו, שהיא דוגמת פעולה ב' דאו"א, שה"ס ויביאה אל האדם, שפירושו תקון המסך שתהיה ראויה לקבלת אור חסדים כנ"ל.

ופעולה הא' נקרא כאן נטילת רשות או פיוסא, מטעם שמטרם זה היא במחלוקת עם ז"א, כי להיותה בעיקר מקו שמאל, וז"א מקו ימין בעיקר, ע"כ נוהג ביניהם אותו המחלוקת שהיה בין קו שמאל לימין (כנ"ל בראשית א' דף נ"ו אות מ"ד) ולפיכך צריך ז"א לפייסה קודם הזווג, והיא אינה מתפייסת אלא בהמשכת הארת השמאל, שהיא עיקר בחינתה.

ועם זה חבין היטב מ"ש לעיל (באות ר"ח) **ולא מתקשרא עד דיצה"ר אתער לגבה** וכו' כי היצה"ר רומז לקו שמאל כמ"ש שם בהסולם, וכיון שהיא במחלוקת עמו, ע"כ אינה מתקשרת עמו מטרם שממשיך לה מהארת השמאל, שה"ס התעוררות היצה"ר. כמ"ש שם. וז"ש כאן, **ואי לאו לא יבית לגבה בגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסן,** כי מטרם שממשיך לה הארת השמאל אינה מתפייסת, והיה צריך לאנוס אותה.

והאדם המעלה מ"ן ליחוד ז"א ונוקביה, צריך ג"כ לעורר אלו ב' הפעולות דאו"א. וזסו"ה אצל יעקב אבינו, שפעולה הא', דהיינו הארת השמאל מרומז בהכתוב **ויפגע במקום,** כי אין פגיעה אלא פיוסא, מלשון ואל תפגע בי. ופיוסא משמעותו המשכת הארת השמאל. ופעולה ב' דאו"א דהיינו תקון המסך להכשירה לקבלת החסדים, מרומז בהכ' ויקח מאבני המקום וישם

רטז) וילן שם כי בא השמש, לאחזאה, דאסיר ליה לבר נש, לשמשא ערסיה ביממא. א ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, הכא אוליפנא, ב דאפילו יהון למלכא ג ערסי דדהבא, ולבושי יקר למיבת בהו, ד ומטרוניתא תתקין ליה ה ערסא, מתתקן באבנין, ישבוק דיליה, ויבית ו במה ז דאיהי ח תתקין, דכתיב וישכב במקום ההוא.

ריז) ת״ח, מה כתיב הכא, ט ויאמר האדם זאת י הפעם וגו׳, הא כ) בסימו דמלין, לאמשכא עמה חביבותא, ל ולאמשכא מ לה נ לרעותיה, לאתערא ס עמה

דרך אמת	מסורת הזהר
כ) דכריס נעימים.	א) ויקח מאבני המקום, (בראשית כ״ח) ח״א קכ. קמז, קמה, רלא, ח״ב רכט, ח״ג רכד. רמב. רעז, ת״ז תק׳ ס״ט ב) ערסא—באבנין ישבוק דיליה וכו׳ ח״א קמה, ח״ג רמב. ג) ויאמר—זאת הפעם—עצם מעצמי, לעיל (בראשית א׳) דף ר״ח ציון ב׳ וש״נ.

חלופי גרסאות: א נ״א דאילו. ב נ״א ערשי. ג נ״א ערשי. ונ״א ארשי. ד נ״א ומטרוניתא דידיה תתקן. ה נ״א כמה. ו נ״א דהיא. ז נ״א תתקן. ח נ״א הפעם עצם וגו׳. ט נ״א ל״ג ולאמשכא לה. י נ״א עמה. כ נ״א רעותיה. ל נ״א עמיה.

המולם

מאמר

וישם מראשותיו, כי המסך מכונה בשם אבן, כנודע. וע״י ב׳ פעולות הללו נעשה היחוד העליון, וז״ש, והנה ה׳ נצב עליו וגו׳. ולפיכך מביא הזוהר כאן ראיה מהכ׳ ויפגע במקום, וכן שאר הכתובים כמ״ש לפנינו.

רטז) וילן שם כי בא השמש. לאחזאה דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה ביממא: וילן שם כי בא השמש הוא להורות שאסור לו לאדם לשמש מטתו ביום. פירוש. כי ויפגע במקום פירושו שהמשיך הארת השמאל, הנק׳ פיוסא (כנ״ל בדיבור הסמוך) ונודע שבעת הארת השמאל נחשכת הנוקבא ונעשית בסוד אספקלריא שאינה מאירה, שמטעם חוסר חסדים אינה יכולה לקבל אפילו אור החכמה, וע״כ וילן שם כי בא השמש, כי עם המשכת הארת השמאל נסתלק תכף אור היום ונחשך הלילה. וז״ש לאחזאה דאסיר וכו׳, כי קודם הזווג צריכים לסוד פיוסא, שהוא המשכת הארת השמאל, ואין הארת השמאל נוהג ביום. כי עם הופעת הארת השמאל מסתלק תכף אור היום ונעשה חשכת לילה. וזסו״ה ותקם בעוד לילה וגו׳. באופן שהמשמש ביום אי אפשר לו להמשיך את הפיוסא. ובלי פיוסא אסור הזווג. ויקח מאבני המקום הכא אוליפנא דאפילו יהון למלכא ערסי דדהבא ולבושי יקר למיבת בהו: ויקח מאבני המקום (דפו״י דף מ״ט ע״ב)

פיוסא ונסילת רשות

וגו׳ מכאן למדנו, שאפילו יהיה למלך מטות זהב ולבושי כבוד ללון בהם, ומטרוניתא תתקין ליה ערסא מתתקן באבנין, ישבוק דיליה ויבית במה דאיהי תתקין, דכתיב וישכב במקום ההוא, והמטרוניתא הכינה לו מטה העשויה מאבנים. יעזב את שלו וילן במה שהיא הכינה לו, דכתיב וישכב במקום ההוא, היינו בהאבנים. פירוש אע״פ שיש לז״א מוחין שלמים בעטרה שעטרה לו אמו, כלולים מימין ושמאל, בפני עצמו, מ״מ כדי להזדווג עם הנוקבא עזב בחינת עצמו ומזדווג עמה בבחינתה. והטעם הוא, משום דביתא דידה הוא, כנ״ל דף קל״ה אות ריי״ד ע״ש בהסולם.

ריז) ת״ח מה כתיב הכא, ויאמר האדם זאת הפעם וגו׳ הא בסימו דמלין לאמשכא עמה חביבותא: בוא וראה, מה כתוב כאן, ויאמר האדם וגו׳, הנה זה דברי מתיקות להמשיך אהבת עמה, ולאמשכא לה לרעותיה לאתערא עמה רחימותא. ולהמשיכה לרצונו לעורר אצלה אהבה. חמי כמה בסימין אינון מלין, כמה מלי דרחימותא אינון, עצם מעצמי ובשר מבשרי ראה כמה ערבים הם דברים אלו, כמה מעוררי אהבה הם, אלו המלות, עצם מעצמי בשר מבשרי, בגין לאחזאה דה דאינון חד ולא

[א]רחימותא, חמי כמה בסימין [ב]אינון [ג]מלין, כמה מלי דרחימותא אינון, עצם מעצמי ובשר מבשרי, [ד]בגין לאחזאה לה דאינון חד, ולא אית פרודא בינייהו בכלא.

ריח) השתא שרי לשבחא לה, לזאת יקרא אשה, דא היא, דלא [ה] ישתכח כוותה, דא היא יקרא דביתא, [ו]כלהון [ז]נשין [ח]גבה [ח]) כקופא [ט]בפני בני נשא, אבל לזאת יקרא אשה, שלימו דכלא, לזאת ולא לאחרא, כלא הוא מלי רחימותא, כד"א [א]רבות בנות עשו [י]חיל ואת עלית על כלנה.

ריט) [ב] על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו [יא]והיו לבשר אחד [יב] [יג]כלא לאמשכא לה ברחימו, [יד]ולאתדבקא בהדה, כיון דאתער

דרך אמת

[א]) כקוף בפני אדם.

מסורת הזהר

א) רבות בנות עשו חיל, (משלי ל"א) ח"א רמו: רמז. ח"ב יד: קטז: ח"ג כח. רטו. ת"ז בהקדמה יד: תק' יוד כה. תק' ו' בהשמטות קמד. תק"ח צ"ח טא שמד. צ"ט טג שכב. ב) ע"כ יעזוב—לבשר אחד, (בראשית ב') ח"א קמח. קנד: ח"ב רנט. ת"ז בהקדמה יוד. תק' כ"א תק' כ"ד סט. תק' מ' פ. תק' נ"ח צב. תק' ס"ו צז: תק' ס"ט תק"ח ק"ט טד שיט.

חלופי גרסאות: א נ"א רחימו. ב נ"א אינון מלי דרחימותא עצם. וג"א מלי [דרחימותא] רחימותא אינון. ג נ"א ל"ג מלין. ד נ"א כגון. ס נ"א אשתכח. ו נ"א כלהו. ז נ"א נשיה. ח נ"א קמה. ט נ"א קמי. י נ"א חיל וגו'. יא נ"א ל"ג והיו לבשר אחד. יב נ"א מוסיף כל הני מלי דרחימותא. וג"א כל הני מילין רזי דרחימותא. יג ל"ג כלא. יד נ"א ולאדבקא.

מאמר הסולם פיוסא ונטילת רשות

אית פרודא בינייהו בכלא, כדי להראות לה שהם אחד ואין ביניהם שום פירוד.

פירוש ד' בחינות הן בהמוחין, הנקראות עצמות גידין בשר ועור, שהם חו"ב תו"מ, ומתחלקים לימין ושמאל, אשר חכמה ות"ת הוא לימין, ובינה ומלכות הוא לשמאל. ומטרם הזווג היה לה להנוקבא רק צד שמאל של המוחין שהם בינה ומלכות, הנבחנים לגידין ועור של המוחין. וע"י הזווג קנתה מז"א הצד ימין שהם חכמה ות"ת. וז"ש זאת הפעם דהיינו ע"י זווג של עתה, נעשית הנוקבא עצם מעצמי ובשר מבשרי, כי השיגה ממנו גם צד הימין הנק' עצם ובשר, שהם חכמה ות"ת, ואז כשהיא כלולה בחו"ב תו"מ כמו הז"א נעשית עמו אחד בלי פירוד.

ריח) השתא שרי לשבחא לה לזאת יקרא אשה דא היא דלא ישתכח כוותה דא היא יקרא דביתא, עתה התחיל לשבח אותה, לזאת יקרא אשה שהמשמעות היא, זו היא שאין עוד כמותה, זו היא הכבוד של הבית. כלהון נשין גבה כקופא בפני בני נשא אבל לזאת יקרא אשה, שלימו דכלא, לזאת ולא לאחרא כל הנשים בפניה הן כקוף בפני אדם, אבל לזאת יקרא אשה, לזאת ולא לאחרת. פירוש

(דפו"י דף מ"ט ע"ב)

כי השם אשה יורה אש ה', דהיינו שלימות הארת שמאל שנקרא א"ש, הקשורה באות ה', שהיא הנוקבא. וזהו ששיבח אותה לזאת יקרא אשה, כי מסבת הארת החכמה המאירה בה אחר שנכללה בהחסדים של בעלה, ניתן לה השם אשה, שה"ס הארת החכמה המכונה, אש, בסו"ה והיה אור ה' לאש. וז"ש לעיל בסוד השם אש"ה כי אש קטיר בה'. וז"ש דא היא דלא ישתכח כוותה, כי הארת החכמה אינה מגולה בשום מדרגה זולתה, (כנ"ל באות רי"ד) וז"ש אשה, שלימו דכלא, לזאת ולא לאחרא, כי אחרת אינו נקראת אש"ה כי הארת החכמה אינה באחרת. וז"ש כלא הוא מלי רחימותא כד"א רבות בנות עשו חיל וגו', הכל הוא דבי אהבה, כמ"ש רבות בנות וגו'. פירוש כי הנוקבא דז"א היא דרגא אחרונה שבאצילות ומ"מ אין גילוי החכמה בשום מדרגה זולתה, אע"פ שהם עליונות ממנה כמ"ש לעיל (בראשית א' דף רע"ח אות שמ"ד) עזקא דא בתרייתא אתעבידת ראשית, וזשה"כ רבות בנות עשו חיל, ואע"פ שהן עליונות ממנה, מ"מ ואת עלית על כלנה, כי בה מתגלה הארת החכמה ונעשית ראשית, כמ"ש שם.

ריט) ע"כ יעזוב איש את אביו וגו', כלא לאמשכא לה ברחימו

ולאתדבקא

לגבה כל מלין אלין, מה כתיב, והנחש היה ערום [א]וגו', [א]) [ב]הא אתער יצר הרע, לאחדא בה, [ג]בגין לקשרא [ד]לה בתיאובתא דגופא, ולאתערא לגבה מלין אחרנין דיצר הרע אתענג בהו.

רכ) עד לבתר מה כתיב, [א]ותרא האשה כי טוב העץ למאכל, וכי תאוה הוא לעינים, [ה]ותקח מפריו ותאכל. [ו]קבילת ליה ברעותא, ותתן גם לאישה [ז]עמה הא כדין היא [ח]אתערא לגביה [ט]בתיאובתא [י]לאתערא [יא]ליה רעותא [יב]ורחימו, דא מלה לאחזאה עובדא לבני נשא כגוונא דלעילא.

רכא) אמר רבי אלעזר, אי הכי, במאי נוקים ליה לעילא, [יג]יצר הרע דאחיד בה בנוקבא. אמר ליה, הא [יד]אתערא, אלין לעילא ואלין לתתא, [ב]יצר טוב ויצר רע, יצר טוב מימינא, ויצר רע משמאלא, ושמאלא לעילא, אחיד

דרך אמת

א) אף שהאדם מכוון לשם שמים בתשמישו אעפ"כ יצה"ר מחטיאו שיכין שהוא להנאת גופו.

מסורת הזהר

א) ותרא האשה כי טוב העץ, ח"א יב: לו. רכא. ח"ב רנח: ח"ג קז. רלז. ת"ז תק' ס' צג. תק' ס"ט ז"ח בראשית י"ח טד שא, טג שלד, טד שד. איכה צ"א טב שמה תק"ח קיד טג שיט. ב) יצר טוב ויצר הרע, לעיל בראשית א' דף קס"א ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות: א נ"א מכל חית השדה ול"ג וגו'. ב נ"א והא אתמר דהא אתער (אה"ל) ג נ"א ולקשרא ול"ג בגין. ד נ"א מוסיף לה בגופא ולאתערא לגבה. ה נ"א ונחמד העץ להשכיל. ו נ"א קבלת לה. ז נ"א עמה ויאכל. ח נ"א אתערת. ט נ"א בתאובתא. י נ"א ולאתערא. יא נ"א מוסיף למיהב ליה. יב נ"א ורחימא. יג נ"א שמאלא ול"ג יצר הרע. יד נ"א יצר טוב ויצר רע יצר טוב מימינא ויצר רע משמאלא ושמאלא אחיד בנוקבא לאתקשר ביה בגופא. ונ"א אתערנא ברזא דשמאלא וימינא דא כגוונא דא יצר טוב ויצר רע יצר טוב מימינא ויצר רע משמאלא אלין לעילא ואלין לתתא ושמאלא לעילא אחיד בנוקבא לקשרא לה בגופא (אה"ל). ונ"א אתערנא ברזא דשמאלא דא יצר טוב ויצר הרע יצר טוב מימינא ויצר רע משמאלא אלין לעילא ואלין לתתא ושמאלא לעילא אחיד בה בנוקבא לאתקשרא לה בגופא. ונ"א אחיד ביה בגופא לאתקשרא ביה כחדא.

מאמר הסולם פיוסא ונטילת רשות

ולאתדבקא בהדה: על כן יעזוב וגו' כל זה הוא כדי להמשיכה באהבה ולהדבק בה. כיון דאתער לגבה כל מלין אלין, מה כתיב, והנחש היה ערום וגו' כיון שנתעורר אליה בכל הדברים האלה, מה כתוב, והנחש היה ערום, הא אתער יצה"ר לאחדא בה, בגין לקשרא לה בתיאובתא דגופא ולאתערא לגבה מלין אחרנין דיצה"ר אתענג בהו, כי היצה"ר נתעורר להאחז בה, כדי לקשרה בתאות הגוף, ולעוררה לדברים אחרים שהיצה"ר מתענג בהם.

רכ) עד לבתר מה כתיב, ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וגו', קבילת ליה ברעותא: עד שבאה למה שכתוב אח"כ, ותרא האשה וגו' שקבלה את היצה"ר ברצון ובתאוה, ותתן גם לאישה עמה, הא כדין היא אתערא לגביה בתיאובתא, לאתערא ליה רעותא ורחימו, ותתן גם לאשה עמה, כי נתעוררה

(דפו"י דף מ"ט ע"ב)

אז לבעלה בתאוה, להתעורר אליו ברצון ובאהבה, דא מלה לאחזאה עובדא לבני נשא כגוונא דלעילא, דבר זה דהיינו הכתובים הללו, הוא להורות המעשה לבני אדם, כפי שהוא למעלה, דהיינו בזו"ן העליונים. כלומר אע"פ שהכתובים מדברים למטה באדם וחוה, מ"מ רומזים בעיקר על זו"ן העליונים, אשר בני אדם צריכים לכוון מעשיהם אליהם.

רכא) אר"א, אי הכי במאי נוקים ליה לעילא יצה"ר דאחיד בה בנוקבא, אר"א אם כן, שהכתובים מדברים בזו"ן העליונים, במה נבאר למעלה, אשר היצה"ר נתאחז בהנוקבא, כי ענין יצה"ר ודאי אינו נוהג ח"ו בהנוקבא של מעלה א"ל הא אתערא, אלין לעילא ואלין לתתא, א"ל הרי הערתי, שאלו למעלה ואלו למטה, כלומר, שהדברים שלמעלה מכוונים להדברים שלמטה, שהם ענפיהם, כי אין לך דבר למטה שאין לו שורש

למעלה

בנוקבא, [א] לקשרא לה [ב] כחדא בגופא כד"א [א] שמאלו תחת לראשי וגו', ועל דא, מלין אתפרשן לעילא ותתא, עד הכא, מכאן ולהלאה מלין [ג] בזוטרא [ה] דזיפתא [ד] לזעיריה [ה] דטינקין לפרשא מלה. והא אתערו ביה חברייא.

רכב) ר"ש הוה אזיל לטבריה, והוו עמיה ר' יוסי ורבי יהודה ור' חייא, אדהכי חמו ליה לרבי פנחס דהוה אתי, כיון דאתחברו כחדא, נחתו [ו] ויתבו תחות [ז] אילנא חד, מאילני טורא, אמר רבי פנחס, הא יתיבנא, [ח] מאלין מלי מעלייתא דאת אמר בכל יומא בעינא למשמע.

רכג) פתח רבי שמעון ואמר, [ב] וילך למסעיו מנגב ועד [ט] בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי. וילך למסעיו

דרך אמת

א) (פי' לתינוקות של ערסין) ובא"ב זוטו הוא מלשון זוטא של יס וזיפתא פי' פסולת מעכין זפת או זיוף ולפי שמזייפין הדבר בפחות ממנו נקרא זיפתא. והגירסא נכונה היא מכאן ולהלאה מלין דזוטא דזיפתא לזעירין דינקין ור"ל ע"כ הגיע סודות האצילות בפי' זו ומכאן ואילך ידבר מעולם התחתון שהוא עולם המורגש שבו נראין הפסולת בדמיון השמרים ופסולת שהם למטה במשקים, ונמסר הביאור והדיבור בו אפילו לתינוקות היונקים כלומר שהדברים מבוארים מעצמם ואין הדבור סכנה בו.

מסורת הזהר

א) **שמאלו תחת לראשי**, (שה"ש ב') **ח"א** כח. קיב. קלג. קלו. קנא. קסג: רמד. רמה. רנ. רנח. רנט: רסב: **ח"ב** ל. קיד. קלח: קנד: קסט, רלח: **ח"ג** כו. נד, נה. עד. קיח: קיט, קכ: קמח: קעח: ריד: שב, **ת"ז** בהקדמה יד: **תק"ח** ק"ח טג שכח. ק"י טג שכח. ב) **וילך למסעיו**, (בראשית י"ג) **ח"א** פ. פג: פד. פה.

חלופי גרסאות: א נ"א לאתקשרא. ונ"א לאתקשרא ביה. ב נ"א ל"ג כחדא. ג נ"א בזוטא. ד נ"א לזעירין. ה נ"א דקניטין ונ"א דתקנין. ונ"א דתינקין. ו נ"א ותיבו. ז נ"א אילני טורא. ול"ג אילני חד מאילני. ח נ"א מוסיף אימא לן מאלין (אה"ל). ט נ"א בית אל וגו'.

מאמר

למעלה, שמשם נמשך ומתגדל, יצר טוב ויצר רע, יצר טוב מימינא ויצר הרע משמאלא, ושמאלא לעילא אחיד ביה בגופא לאתקשרא ביה כחדא, כד"א וכו', (כצ"ל עי' בחלופי גרסאות). יצר טוב ויצה"ר, נמשכים ג"כ משרשיהם מלעלה, שיצה"ט נמשך מימין של מעלה, ויצה"ר נמשך משמאל של מעלה. והשמאל של מעלה נאחז בו בהגוף, שהיא הנוקבא, להתקשר עמו כאחד, כמ"ש שמאלו תחת לראשי וגו' ולפיכך כל המדובר כאן בביאור הכתובים בענין יצה"ר, הכונה הוא לבחינת קו שמאל של מעלה שממנו נמשך היצה"ר. ועל דא מלין אתפרשן לעילא ותתא עד הכא, ולפיכך מבוארים עד כאן הכתובים הן למעלה בזו"ן, והן למטה באדם וחוה. מכאן ולהלאה מלין בזוטרא דזיפתא לזעיריה דטינקין לפרשא מלה. מכאן ואילך מכוסים הדברים במעט זפת, כלומר שלא קשה לפענח אותם איך הם נוהגים למעלה, ואפילו קטן שבתנוקות יוכל לבאר הדבר.

(דפו"י דף מ"ט ע"ב)

הסולם

מאן דנפיק לארחא

רכב) ר"ש הוה אזיל לטבריה והוו עמיה רבי יוסי ור' יהודה ור' חייא, אדהכי חמו ליה לר' פנחס דהוה אתי: רבי שמעון הלך לטבריה, והיה עמו ר' יוסי ור' יהודה ור' חייא, בינתים ראו את רבי פנחס בא אליהם. כיון דאתחברו כחדא, נחתו ויתבו תחות אלנא חד מאלנא טורא, כיון שנתחברו יחד, ירדו מחמוריהם, וישבו תחת אילן אחד מאילני ההר. אר"פ, הא יתיבנא, מאלין מלי מעלייתא דאת אמר בכל יומא בעינא למשמע, אר"פ: הנה ישבנו, כלומר שמוכנים אנחנו לשמוע דברי תורה, מאלו דברים טובים שאתה אומר בכל יום אני רוצה לשמוע.

רכג) פתח ר"ש ואמר, וילך למסעיו מנגב וגו' וילך למסעיו למסעו מבעי ליה מאי למסעיו פתח ר"ש ואמר, כתיב וילך למסעיו שהוא לשון רבים היה צריך לומר למסעו, לשון יחיד, למה אומר למסעיו

לשון

למסעו מבעי ליה, מאי למסעיו, אלא תרין [א]מטלנין אינון, חד דידיה, וחד דשכינתא, דהא כל בר נש בעי לאשתכחא דכר ונוקבא, בגין [ל]לאתקפא מהימנותא, וכדין שכינתא לא אתפרשא מניה לעלמין.

רכד) [ב]ואי תימא, מאן דנפיק לאורחא, [ג]דלא אשתכח דכר ונוקבא, שכינתא אתפרשא מניה, [ד]תא חזי, האי מאן [א]דנפיק לארחא, יסדר [ה]צלותא קמי קב"ה, בגין לאמשכא עליה שכינתא דמריה [ב]עד לא יפוק [ו]לארחא, בזמנא דאשתכח דכר ונוקבא. כיון דסדר צלותיה [ז]ושבחיה, ושכינתא שרייא עליה, יפוק, דהא שכינתא אזדווגת בהדיה, בגין [ח]דישתכח דכר ונוקבא, [ט]דכר ונוקבא במתא, דכר ונוקבא בחקלא, הה"ד [ב]צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

רכה) ת"ח, כל *) זמנא דבר נש אתעכב [י]באורחא, בעי לנטרא עובדוי, בגין דזווגא עלאה לא [יא]יתפרש מניה, וישתכח פגים בלא דכר ונוקבא, במתא

דרך אמת — מסורת הזהר

א) שני מסעות. ב) קודם שיצא. ג) נח ב' ע"ו א'. א) דנפיק לאורחא יסדר צלותא, ח"א קבא. רל. רמ: ח"ב קל: ח"ג רסא. ב) צדק לפניו יהלך,

(תהלים פה) ח"א נח: עו. רמ: ח"ב קנה: ח"ג ל: רל. ת"ז תק' י"ח לד. תק' ע'.

חלופי גרסאות: א נ"א לאתתקפא. ב נ"א ואיתימא. ג נ"א דהא לא. ד נ"א מוסיף לא. ונ"א לא דת"ח. ה נ"א צלותיה. ו נ"א ל"ג לארחא. ז נ"א ל"ג ושבחיה. ח נ"א דאשתכח. ט נ"א ל"ג דכר ונוקבא. י נ"א באורחיה בכל חיליה בעי לנטרא (אה"ל). ונ"א בארחא בכל חילה בעי. יא נ"א יתפרשא.

מאמר — הסולם — מאן דנפיק לארחא

לשון רבים. אלא תרין מטלנין אינון חד דידיה וחד דשכינתא, אלא שני מסעות הם, א' מסעו עצמו, ב' מסע השכינה. דהא כל בר נש בעי לאשתכחא דכר ונוקבא בגין לאתקפא מהימנותא, וכדין שכינתא לא אתפרשא מניה לעלמין, שהרי כל אדם צריך להמצא תמיד זכר ונקבה, כדי לחזק האמונה, ואז אין השכינה מסתלקת ממנו לעולם.

רכד) ואי תימא, מאן דנפיק לאורחא דלא אשתכח דכר ונוקבא, שכינתא אתפרשא מניה: ואם תאמר, מי שיצא לדרך, שאינו נמצא אז בזכר ונקבה, השכינה מסתלקת הימנו. ת"ח האי מאן דנפיק לארחא, יסדר צלותא קמי קב"ה בגין לאמשכא עליה שכינתא דמאריה עד לא יפוק לארחא, בזמנא דאשתכח דכר ונוקבא, בוא וראה, כל מי שיוצא לדרך יסדר תפלתו לפני הקב"ה טרם שיוצא לדרך, כדי להמשיך על עצמו שכינת רבונו בעודו בבית, כל עוד שנמצא בזכר ונקבה. כיון דסדר צלותיה ושבחיה, ושכינתא שרייא עליה, יפוק, כיון שסידר תפלתו ותשבחותיו, והשכינה שורה עליו, יצא לדרך, דהא שכינתא אזדווגת בהדיה, בגין דישתכח דכר ונוקבא, דכר ונוקבא במתא דכר ונוקבא בחקלא הה"ד וכו', שהרי השכינה נתחברה עמו, כדי שימצא זכר ונקבה בעיר, דהיינו בביתו, וזכר ונקבה בשדה, ביציאתו לדרך. כי השכינה נתחברה עמו. וז"ש צדק לפניו יהלך, דהיינו השכינה הנקראת צדק, ואז, וישם לדרך פעמיו.

ת"ח כל זמנא דבר נש אתעכב באורחא, בעי לנטרא עובדוי, בגין דזווגא עלאה לא יתפרש מניה, וישתכח פגים בלא דכר ונוקבא: בוא וראה, כל זמן שהאדם שוהא בדרך, צריך לשמור מעשיו שלא יחטא, כדי שהזווג העליון לא יסתלק ממנו, דהיינו השכינה, וישאר פגום, כי לא יהיה זכר ונקבה. במתא אצטריך כד נוקביה עמיה כל שכן הכא דזווגא עלאה אתקשרת ביה, גם בעיר צריך לשמור מעשיו כשהנוקבא שלו עמו, ומכל שכן כאן כשהוא בדרך, אשר זווג עליון, דהיינו השכינה, נתחברה בו. ולא עוד, אלא דהא זווגא עלאה נטיר ליה באורחא, ולא

(דפו"י דף מ"ט ע"ב *) דף נ' ע"א)

מתפרשא

אצטריך, כד נוקביה עמיה, כ"ש הכא [ס]דזווגא עלאה אתקשרת ביה, ולא עוד, אלא דהא זווגא [כ]עלאה, נטיר ליה [כ]בארחא, ולא [ל]מתפרשא מניה, עד דיתוב לביתיה.

רכו) בשעתא דעאל לביתיה, [מ]בעא [נ]לחדתא [נ]דביתהו, [ס]בגין [ס]דדביתהו [י]גרמא ליה, ההוא זווגא עלאה, כיון דאתא לגבה, בעי [יא]לחדתא לה, בגין תרין [יב]גווני, [יג]חד בגין [יד]חדותא [טו]דההיא זווגא, [טז]חדותא דמצוה [יז]היא, וחדוותא דמצוה, חדוותא דשכינתא איהו.

רכז) ולא עוד אלא דאסגי [יח]שלום סתם [יט]ה"ד [א] וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא. וכי אי לא [כ]פקיד [כא]לאתתיה, חטא איהו, הכי הוא ודאי, בגין דגרע יקר זווגא עלאה, דאזדווגת ביה [ו]כב[כב]ודביתהו [כג]גרמא ליה.

רכח) וחד דאי מתעברא אתתיה, זווגא עלאה [כד]אריקת [כה]בה, נשמתא קדישא, דהאי ברית, אקרי ברית דקב"ה, ועל דא בעי לכוונא, בחדוותא דא

דרך אמת

[ו] ומצתו גורמת לבעלה שתשרה השכינה עליו מחר שלקח לו אשה להיות נקרא כשם אדם שלם.

מסורת הזהר

[א] **וידעת כי שלום אהלך**, (איוב ה') ח"ג נ.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א דזווגא עלאה אשחכחת עמיה ואתקשרת ביה (אה"ל). [כ] נ"א ל"ג עלאה. [נ] נ"א בארחיה. ונ"א באורחי. [ד] נ"א אתפרשא. [ס] נ"א בעי ליה. [ו] נ"א לחדאה. [ז] נ"א ביתיה. ונ"א ביתהו. [ח] נ"א ל"ג בגין דדביתהו. [ט] נ"א דביתהו. [י] נ"א גרמה. ונ"א גרמת. [יא] נ"א לאחדאה. ונ"א לאחדתא. [יב] נ"א ל"ג חד בגין. [יג] נ"א דחדוותא. [טו] נ"א דהאי. ונ"א דהחוא. נ"א דהא. [טז] נ"א דחדוותא. [יז] נ"א דמצוה חדוותא דשכינתא ול"ג תיא. וחדוותא דמצוה. [יח] נ"א שלם. ונ"א שלם לתתא ול"ג סתם. [יט] נ"א לתתא. ונ"א לאתתא. [כ] נ"א אפקיד. [כא] נ"א מוסיף ליה לאתתיה. [כב] נ"א וביתהו. [כג] נ"א גרמת. [כד] נ"א אריקית. [כה] נ"א ביה

הסולם

מאמר מאן דנפיק לארחא

מתפרשא מניה עד דיתוב לביתיה, ולא עוד, אלא שהזווג העליון, דהיינו השכינה, שומרת עליו בדרך ואינה עוזבת אותו עד שיחזור לביתו. ולפיכך ודאי צריך לשמור מעשיו שלא יגרום הסתלקות השכינה ממנו.

רכו) בשעתא דעאל לביתיה בעא לחדתא דביתהו, בגין דדביתהו גרמא ליה ההוא זווגא עלאה: בשעה שבא לביתו, צריך לשמח את אשתו, משום שאשתו גרמה לו זווג העליון ההוא. כי ע"י תפילת הדרך שהתפלל בעודו בביתו, שהיה בשלמות משום שהיה שרוי בדכר ונוקבא, זכה לזווג העליון בדרך, (כנ"ל באות רכ"ד) הרי שאשתו גרמה לו זווג העליון שבדרך, דהיינו השראת השכינה כנ"ל.

כיון דאתא לגבה, בעא לחדתא לה בגין תרין גווני, חד בגין חדוותא, דההיא זווגא חדוותא דמצוה הוא: כיון שבא אצלה, צריך לשמח אותה בשביל ב' טעמים, א' משום שמחת הזווג, כי זווג ההוא הוא שמחה של מצוה (דשו"י דף נ' ע"א)

וחדוותא דמצוה חדוותא דשכינתא איהו, ושמחת המצוה הוא שמחת השכינה.

רכז) ולא עוד, אלא דאסגי שלום סתם ה"ד וידעת וגו' וכי אי לא פקיד לאתתיה חטא איהו, הכי הוא ודאי וכו' ודביתהו גרמא ליה. ולא עוד, אלא שמרבה שלום בבית סתם, ה"ד וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא, ושואל, ואם אינו פוקד לאשתו, הכי הוא חטא, שהכתוב אומר, ופקדת נוך ולא תחטא. ומשיב, כן הוא ודאי, שהוא חטא, משום שגורע כבוד זווג העליון דהיינו השכינה שנזדווגה בו בדרך, שאשתו גרמה לו, ואם אינו מכיר טובה לה, הרי הוא מגלה דעתו, שזווג העליון אינו חשוב לו כל כך, ונמצא גורע כבודו.

וחד, דאי מתעברא אתתיה, זווגא עלאה אריקת בה נשמתא קדישא וא' (היינו טעם ב"למה שצריך לשמח את אשתו) שאם אשתו מתעברת מאותו הזווג, הרי זווג העליון

כמה דבעי [6]בחדוותא דשבת, [3]דאיהו זווגא דחכימין, ועל דא, וידעת כי שלום אהלך דהא שכינתא אתיא עמך, ושריא בביתך, וע"ד ופקדת נוך ולא תחטא, מאי ולא תחטא, לשמשא קמי [9]שכינתא, חדוותא דמצוה.

רכט) כגוונא דא, תלמידי חכמים, דמתפרשן מנשייהו, כל אינון יומין דשבתא, בגין לאתעסקא באורייתא, זווגא עלאה אזדווג בהו, ולא מתפרשא מנייהו, בגין [7]דישתכח דכר ונוקבא, כיון דעאל [8]שבת, בעיין תלמידי חכמים, [1]לחדתא [2]לדביתהו, בגין יקר [5]זווגא עלאה, ולכוונא לבייהו, ברעותא [9]דמאריהון כמה דאתמר.

רל) כגוונא דא, האי מאן דאתתיה, ביומי מסאבו דילה, ונטיר לה כדקא יאות, כל אינון יומין, זווגא עלאה אזדווג בהדיה, [4]דישתכח דכר ונוקבא,

חלופי גרסאות: [6] נ"א בחדוה. [3] נ"א דאנון חכיפין. [5] נ"א קב"ה. [7] נ"א דאשתכחו. [8] נ"א שבתא. [1] נ"א לחדאה. [2] נ"א לביתהו. [5] נ"א דזווגא. [9] נ"א למריהון. [4] נ"א וישתכח.

מאמר	הסולם	מאן דנפיק לארחא
העליון משפיע בה נשמה קדושה.	דהאי ברית אקרי ברית דקב"ה כי ברית הזה, של זווג העליון המשפיע את הנשמה, הוא ברית של הקב"ה, ונמצא שבפקידה זו שפוקד את אשתו גורם זווג קב"ה ושכינתיה,	זווג העליון מזדווג בהם, והשכינה אינה מסתלקת מהם, כדי שיהיו זכר ונקבה. כיון דעאל
	ועל דא בעי לכוונא בחדוותא דא, כמה דבעי בחדוותא דשבת, דאיהו זווגא דחכימין,	שבת בעיין תלמידי חכמים לחדתא לדביתהו בגין יקר זווגא עלאה ולכוונא
	ועל כן צריך לכוון בשמחה זו כמו שצריכים לכוון בהזווג של שבת, שהוא זווג של חכמים.	לבייהו ברעותא דמאריהון כמה דאתמר,
	כלומר, דקדושת הזווג הזה בביאתו מן הדרך,	כיון שנכנס השבת, צריכים תלמידי חכמים
	שוה לקדושת הזווג של ליל שבת.	לשמח לנשותיהם בשביל כבוד זווג העליון, כי
	ועל דא וידעת כי שלום אהלך, דהא שכינתא אתיא עמך ושריא בביתך, וע"ד ופקדת נוך וגו' מאי ולא תחטא, לשמשא קמי שכינתא חדוותא דמצוה,	גורמים זווג עליון להשפעת נשמות כנ"ל, וצריכים לכוון לבם ברצון רבונם, כמו שאמרו.
	וע"כ אומר הכ' וידעת כי שלום אהלך, שהרי השכינה באה עמך ושורה בביתך. וע"כ ופקדת נוך ולא תחטא ומה הפירוש, ולא תחטא, תיינו שלא תחטא מלשמש לפני השכינה שמחה של מצוה. כלומר, שלא ימנע הזווג דקב"ה ושכינתיה	פירוש, כמו שנתבאר לעיל ב' דרכים בסתם בני אדם, שבהיותם בדרך הם או בבחי' זווג העליון, ובביתם הם בבחינת זווג התחתון, כן נבחן אצל תלמידי חכמים אותם ב' הדרכים, אלא בהפרש מימות החול לשבת. שבימות החול שהם נפרשים מנשותיהם מסבת עסק התורה, הם אז כמו היוצא לדרך, דהיינו בזווג עליון. ובליל שבת דומים להחוזרים לבית, שפוקדים את אשתם וממשיכים נשמה עליונה מזווג קב"ה
	לארקא בו נשמתא, שהוא חטא גדול.	ושכינתיה.
רכט) כגוונא דא תלמידי חכמים דמתפרשן מנשייהו כל אינון יומין דשבתא בגין לאתעסקא באורייתא:		רל) כגוונא דא, האי מאן דאתתיה ביומי מסאבו דילה, ונטיר
על דרך זה הם התלמידי חכמים שנפרשים מנשותיהם כל ימות השבוע, כדי שלא יתבטלו מעסק התורה,		לה כדקא יאות: על דרך זה הוא, מי שאשתו בימי טומאה שלה, ושומר מצות נדה כראוי,
זווגא עלאה אזדווג בהו ולא מתפרשא מנייהו בגין דישתכח דכר ונוקבא.		כל אינון יומין, זווגא עלאה אזדווג בהדיה דישתכח דכר ונוקבא, כל אותם הימים,
(דפרי' דף נ' ע"א)		זווג עליון מתחבר בו, כדי שיהיה זכר ונקבה. כיון דאתדכיאת אתתיה בעי לחדתא לה חדוה דמצוה עלאה, כיון

כיון [א]דאתדכיאת אתתיה, בעי לחדתא [ב]לה, חדוה דמצוה, חדוה עלאה, וכלהו טעמי [ג]דקא אמרן בחד דרגא סלקין. [א]) סתמא דמלה כל אינון בני מהימנותא, בעיין לכוונא, [ד]לבא ורעותא בהאי.

רלא) [ה]ואי תימא, אי הכי, שבחא הוא דבר נש, כד נפיק לארחא, יתיר מן ביתיה, בגין זווגא עלאה דאזדווגת בהדיה. תא חזי, בזמנא דבר נש הוא בביתיה, עקרא דביתא [ו]דביתהו, בגין דשכינתא לא אתעדי מן ביתא, בגין [ז]דביתהו, כמה דתנינן, [ח]דכתיב [א]ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, דשרגא אתדלקת, מ"ט, בגין דשכינתא [ט]אתת לביתא.

רלב) רזא [י]דמלה, אמא עלאה לא [יא]אשתכחת, [יב]גבי דכורא, אלא בזמנא דאתתקנת ביתא, ואתחברו דכר ונוקבא, כדין אמא עלאה, אריקת ברכאן, [יג]לברוכי לון. [יד]כגוונא דא אמא תתאה, לא אשתכחת לגבי דכורא, אלא בזמנא דאתתקנת ביתא, ואתי דכר [טו]לגבה [טז]דנוקביה, ואתחברו כחדא, כדין אמא [יז]תתאה, אריקת ברכאן [יח]לברכא לון.

דרך אמת

א) סוד הדכר.

מסורת הזהר

א) ויביאה יצחק האהלה, (בראשית כ"ד) ח"א קכט. קלג.

חלופי גרסאות: א נ"א דאתדכייה. ב נ"א ליה. ג נ"א כדקאמרן. ד נ"א ל"ג לבא. ה נ"א ואיתימא. ו נ"א ביתהו. ז נ"א ביתה ח נ"א ל"ג דכתיב. ט נ"א אתא. י נ"א דמלה איהו. יא נ"א אשתכחו. יב נ"א לגבי. יג נ"א לברכא. יד נ"א וכגוונא. טו נ"א לגבי. טז נ"א נוקביה. יז נ"א תתאי. יח נ"א ל"ג לברכא.

מאמר הסולם מאן דנפיק לארחא

שנטהרה אשתו, צריך לשמחה בשמחת מצוה בשמחה עליונה. וכלהו טעמי דקאמרן בחד דרגא סלקין, וכל אלו הטעמים שאמרנו עולים בקנה אחד. סתמא דמלה, כל אינון בני מהימנותא, בעיין לכוונא לבא ורעותא בהאי. עיקר הדבר, הוא, כל אלו בני האמונה צריכים לכוון לבם ורצונם בזה.

ואי תימא, אי הכי שבחא הוא דבר נש כד נפיק לארחא, יתיר מן ביתיה, בגין זווגא עלאה דאזדווגת בהדיה: ואם תאמר, ששבחו של האדם היוצא לדרך, חשוב יותר מכשהוא בביתו, משום זווג העליון המזדוג עמו, בהיותו בדרך. ת"ח, בזמנא דבר נש הוא בביתיה, עקרא דביתא דביתהו, בגין דשכינתא לא אתעדי מן ביתא בגין דביתהו, בוא וראה, בעת שאדם הוא בביתו, עיקר הבית הוא אשתו, משום שהשכינה אינה מסתלקת מביתו בזכות אשתו. כמה דתנינן, דכתיב ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, דשרגא אתדלקת, מ"ט בגין דשכינתא אתת לביתא, כמו שלמדנו, שכתוב ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, שחזר ונדלק הנר, כמו שהיה בזמן שרה אמו, משום שהשכינה באה לבית, בזכות רבקה. הרי שהשכינה שורה בבית בזכות אשתו.

רלב) רזא דמלה, אמא עלאה, לא אשתכחת גבי דכורא אלא בזמנא דאתתקנת ביתא ואתחברו דכר ונוקבא. סוד הדבר הוא, כי אמא עלאה, בינה, אינה נמצאת אצל הדכר, דהיינו ז"א, אלא בעת שהבית נתתקן, ונתחברו דכר ונוקבא, דהיינו זו"ן. כדין אמא עלאה אריקת ברכאן לברוכי לון, אז אמא עלאה משפעת ברכות לברך את זו"ן. כגוונא דא אמא תתאה לא אשתכחת לגבי דכורא אלא בזמנא דאתתקנת ביתא, כעין זה, אמא תתאה, דהיינו השכינה אינה נמצאת אצל הדכר, דהיינו באדם למטה, אלא בשעה שנתקן הבית, ואתי דכר לגבה דנוקביה ואתחברו כחדא, והדכר בא אצלה להנוקבא ונתחברו יחד. כדין אמא תתאה אריקת ברכאן לברכא לון, אז אמא תתאה, דהיינו השכינה, משפעת ברכות לברך אותם,

(דפו"י דף ג' ע"א)

כגוונא

רלג) וע״ד בתרי נוקבין, אתעטר דכורא בביתיה, כגוונא דלעילא. והיינו רזא דכתיב, א עד תאות גבעות א עולם, א) האי ע״ד, תיאובתא דגבעות עולם ביה, ב נוקבא עלאה, ג לאתקנא ד ליה, ה ולאעטרא ליה, ולברכא ליה. נוקבא תתאה, לאתחברא ביה, ו ולאתזנא מניה.

רלד) ז וכגוונא דא לתתא, ב) כד דכורא ח אנסיב, תאות גבעות עולם לגביה, ואתעטר בתרי נוקבי, ג) חד עלאה, וחד תתאה, עלאה לארקא עליה ברכאן, תתאה לאתזנא מניה, ולאתחברא בהדיה, וב״נ בביתיה, תאות גבעות עולם לגביה, ואתעטר בהו.

רלה) כד נפיק בארחא, לאו הכי, אימא עלאה אתחברת בהדיה, ותתאה אשתארת. כד תב לביתיה, ט בעי לאתעטרא בתרי נוקבי י כדקאמרן. אמר ר׳ פנחס אפילו ד) יא בקליפי יב סנפורי קטרא לא פתחי *) יג עטרא קמך.

דרך אמת

א) ויחי רע״ז ע״ב ושמות כ״ב ע״א ב) כשהזכר נושא אשה ג) דשכינה ית׳ ובאשתו שלקח. ד) אפילו בדברים הפשוטים שהם כקליפה לסודות התורה הבהירים בקשר של ספירים אין פתחון פה לדבר בהם לפניך ומלת סנפירי לשון ספיר כאז״ל הלוחות של סנפרינון היו.

מסורת הזהר

א) **עד תאות גבעות** (בראשית מ״ט) ח״א רכט. רמז: ח״ב כב.

חלופי גרסאות: א נ״א ל״ג עולם. ב נ״א ל״ג נוקבא עלאה. ג נ״א ולאתקנא. ונ״א לתקנא. ד נ״א לה. ה נ״א ולאעטר. ו נ״א לאתזנא. ז נ״א כגוונא. ח נ״א אינסיב. ט נ״א בעיא. י נ״א כדקאמרינן. יא נ״א בקילפי יב נ״א סנפירי. יג נ״א פטרא.

מאמר **הסולם** **פיוסא ונטילת רשות**

רלג) **ועל דא, בתרי נוקבין אתעטר דכורא בביתיה כגוונא דלעילא, והיינו רזא דכתיב וכו׳,** וע״כ בב׳ נוקבין מתעטר הדכר בביתו, כעין ז״א של מעלה, והוא סוד שכתוב, עד תאות גבעות עולם, **האי ע״ד תיאובתא דגבעות עולם ביה, נוקבא עלאה לאתקנא ליה ולאעטרא ליה ולברכא ליה,** ע״ד הזה, שבכתוב ע״ד תאות גבעות עולם שה״ס מוחין דעד״ן העליון, תאותם של גבעות עולם בו, שהם ב׳ הנוקבין, הנקראות גבעות עולם, נוקבא העליונה, שהוא בינה, חושקת לתקן את הדכר, ולעטר אותו במוחין דג״ר, ולברכו בחסדים. **נוקבא תתאה לאתחברא ביה ולאתזנא מניה,** ונוקבא תתאה חושקת להתחבר בהדכר וליזון ממנו, מהמוחין דע״ד. כלומר, בשביל שנוקבא תתאה חושקת להדכר לקבל המוחין דע״ד, ע״כ נוקבא עלאה, דהיינו אמא, חושקת להשפיע להדכר המוחין הללו. וע״כ הדכר מתעטר ע״י ב׳ נוקבין, כי לולא נוקבא תתאה הצריכה למוחין דע״ד, שה״ס מוחין דחכמה, לא היתה אמא עלאה משפעת המוחין הללו להדכר, כי הדכר אינו צריך להם אלא לחסדים מכוסים, כנודע.

רלד) **וכגוונא דא לתתא, כד דכורא אנסיב תאות גבעות עולם לגביה,** וכעין זה שנתבאר בדכר של מעלה, הוא ג״כ בדכר של מטה, באדם בעוה״ז, כשהדכר נושא אשה, נמצאים אצלו תאות גבעות עולם, **ואתעטר בתרי נוקבי חד עלאה וחד תתאה,** ואתעטר בב׳ נוקבין, הנקראות גבעות עולם (כנ״ל בדיבור הסמוך) אחת עליונה, דהיינו השכינה, ואחת תחתונה, דהיינו אשתו. **עלאה, לארקא עליה ברכאן. תתאה, לאתזנא מניה ולאתחברא בהדיה,** העליונה, שהיא השכינה, היא להשפיע לו ברכות. התחתונה, שהיא אשתו, היא ליזון ממנו ולהתחבר בו.

רלה) **כד נפיק בארחא, לאו הכי, אמא עלאה אתחברת בהדיה, ותתאה אשתארת:** כשהוא יוצא לדרך אינו כן, שאינו מתעטר בב׳ נוקבין, אלא אמא עליונה, כלומר השכינה, מתחברת עמו בהיותו בדרך, והתחתונה, שהיא אשתו, נשארת בבית. **כד תב לביתיה בעי לאתעטרא**

(דפו״י דף נ׳ ע״א *) נ׳ ע״ב)

רלו) א"ר שמעון, כגוונא דא ורייתא, קאים בין [ו]תרי בתים, כמה דכתיב [א] לשני בתי ישראל וגו'. חד סתימא עלאה, וחד [ב]אתגליא יתיר, [ג] עלאה, [ד] קול גדול, דכתיב [ב] קול גדול ולא יסף.

רלז) והאי קול פנימאה איהו, דלא אשתמע, ולא אתגליא, ודא הוא, כד נביע [ה] בי גרון, אפיק [ו] ה', בחשאי, ונביע תדיר ולא פסק, [ז] ואיהו דקה פנימאה, דלא אשתמע לעלמין.

רלח) ומהכא נפקא ורייתא, דאיהו קול [ח] יעקב, והאי [ט] אשתמע, [י] דנפקא

מסורת הזהר

א) לשני בתי ישראל, ישעיה ח'. ב) קול גדול ולא יסף (דברים ה') ח"ב פא. רכו. ח"ג ו.

חלופי גרסאות: ו נ"א תרין. ב נ"א דאתגליא. ג נ"א מוסיף סתימא עלאה. ד נ"א מוסיף דא קול. ה נ"א ביה.

ו נ"א מוסיף אפיק ביה. ז נ"א ואיהי. ח נ"א דיעקב. ט נ"א דאשתמע. י נ"א נפקא. ונ"א דנפקי.

לאתעטרא בב' נוקבי, כדקאמרן. כשהוא חוזר לביתו צריך שוב להתעטר בב' נוקבין כמו שאמרנו. הרי שהיושב בביתו חשוב הרבה יותר מהיוצא לדרך. כי היושב בביתו מתעטר בב' נוקבין, בסו"ה עד תאות גבעות עולם. משא"כ היוצא לדרך, אין לו אלא נוקבא העליונה בלבדה. א"ר פנחס, אפילו בקליפי סנפורי קטרא, לא פתחי עטרא קמך. א"ר פנחס לר"ש, אפילו בסבך של קשקשת וסנפיר לא יפתחו פה להתעשר לפניך. כלומר אפילו בדברים פשוטים וקלים כשאלות בקשקשת וסנפיר שהם סימני טהרה דדגים, לא יעיז אדם לדבר לפניך. כי נתפלא על מאמרו העמוק שפירש, בענין היוצא לדרך, שהיה נראה לכאורה כדבר פשוט ומובן לכל אדם. קליפי, פירושו קשקשת. כי על קשקשת מתרגמינן קליפין (ויקרא י"א). סנפורי, הוא סנפיר. קטרא, פירושו קשר וסבך כלומר, שאלות וספק שצריכים להתירו.

מאמר קול ודבור

רלו) אר"ש כגוונא דא ורייתא קאים בין תרי בתים כמ"ד לשני בתי ישראל: אר"ש כעין זה עומדת התורה, שהוא ז"א, בין שני בתים, דהיינו בין ב' נוקבין, כי נוקבא נקראת בית, כמ"ש לשני בתי ישראל, חד סתימא עלאה, וחד אתגליא יתיר, בית אחד הוא סתום העליון, אמא עלאה, בינה. ובית אחד מגולה יותר. סתימא עלאה דא קול גדול, דכתיב קול וגו', סתום העליון, בינה, זהו קול גדול, שכתוב עליו, קול גדול ולא יסף. וכאן חוזר ר"ש על דבריו לעיל, בהרחבת דברים.

(דפו"י דף נ' ע"ב)

רלז) והאי קול, פנימאה איהו, דלא אשתמע ולא אתגליא, ודא הוא כד נביע בי גרון אפיק ה' בחשאי, וקול הזה, הוא פנימי, שאינו נשמע ואינו מתגלה. אינו נשמע, היינו בקול. אינו מתגלה, היינו בדבור. וזה הוא כשהחיבור, של חיך וגרון מוציא ה' בלחש שאין בה שום קול, ונביע תדיר ולא פסק, ווווג הזה נובע תמיד ואינו נפסק. ואיהו דקה פנימאה דלא אשתמע לעלמין. והוא קול דק פנימי שאינו נשמע לעולם. פירוש, כשיש הארת חכמה בהמוחין היוצאים ונולדים מהזווג, הם נבחנים שהם נשמעים לחוץ, והם מתגלים על ידי זווג קול ודבור. אבל בשעה שהמוחין הם חסדים מכוסים ונעלמים מהארת חכמה, הם נבחנים, שהם אינם נשמעים לחוץ ואינם מתגלים. וזווג או"א עלאין הוא על ידי חיך וגרון דא"א, שאבא ה"ס חיך ואמא ה"ס גרון. ולפי שאו"א הם תמיד בחסדים מכוסים בסוד כי חפץ חסד הוא, נבחן זווגם בסוד ה' בחשאי, כמו הביטוי של אות ה' היוצאת מזווג חיך וגרון, שאינה נשמעת לחוץ. וקול זה של אות ה' הוא אמא המקבלת מאבא, והוא נוקבא עלאה דז"א, ועליה אומר הכתוב קול גדול ולא יסף, כי זווג זה דאו"א הוא זווג תמידי שאינו נפסק לעולם, וע"כ הוא גדול.

רלח) ומהכא נפקא ורייתא, דאיהו קול דיעקב, והאי אשתמע דנפקא מההיא דלא אשתמע: ומכאן, מאו"א שה"ס קול גדול, יוצאת התורה, שהוא קול יעקב, דהיינו ז"א, וקול זה הנשמע, יוצא מקול ההיא שאינו נשמע. דהיינו מאו"א, ולבתר אתאחיד דיבור בהדיה,

ונפק

מההיא דלא אשתמע, ולבתר [א]אתאחיד דבור בהדיה, [ב]ונפק לבר, מחיליה [ג]ומתקפיה, וקול דיעקב דאיהו אורייתא, אחיד בין [ד]תרי [ה]נקבי, אחיד [ו]בהאי פנימאה דלא אשתמע, ואחיד בהאי דלבר דאשתמע.

רלט) תרין אינון דלא אשתמעו, ותרין אינון דאשתמעו: תרין דלא אשתמעו, דא הוא חכמה עלאה סתימאה, דקיימא במחשבה, דלא אתגליא ולא אשתמע. לבתר נפקא ואתגליא זעיר בחשאי, דלא אשתמע, ההוא דאקרי קול גדול, [ז]דהוא דק ונפיק בחשאי.

רמ) תרין אינון [א]דאשתמעו, אינון דנפקי מהכא, [א]קול דיעקב, ודבור [ק]דאתאחיד בהדיה. האי קולגדול, דאיהו בחשאי [ט]ולא אשתמע, איהי בית לחכמה עלאה, וכל נוקבא בית אקרי, והאי דבור בתראה, איהו בית לקול דיעקב, דאיהו אורייתא. וע"ד אורייתא [י]שריא בבי"ת, בי"ת [יא]ראשית.

דרך אמת

א) פ' כא מ"ג ב' ופקודי רכ"ו ב' ורס"ב ב'.

מסורת הזהר

א) קול—ודיבור, ח"א לב. קמה. קנא. ח"ב ג. כה: רל: ח"ג קכא. רכח: רנז. ת"ז תק' כ"ב סג: סד. תק' מ"ה פג. תק' ס"א צג: צד. תק' ו' בהשמטות קמה: (קול) ח"א יג: רי. ח"ב פא: רלא. רנ: ח"ג לח: קלז. רנה. ת"ז תק' ס"ט קד: קה. (דיבור) ח"א פו: ת"ז תק' ע' קכב.

חלופי גרסאות: א נ"א אחיד. ב נ"א ונפיק. ג נ"א ומתוקפיה. ד נ"א תרין. ה נ"א נוקבי. ו נ"א בההיא. ז נ"א והוא. ונ"א דאיהו. ח נ"א דאתחיד. ט נ"א דלא. י נ"א שריית. ונ"א שרייא. יא נ"א דבראשית (אה"ל).

מאמר הסולם קול ודבור

ונפק לבר מחיליה ומתקפיה, ואח"כ מזדווג עמו הדבור, דהיינו הנוקבא שלו, ויוצא הדיבור ומתגלה לחוץ מכחו ועוזו של קול יעקב. וקול דיעקב דאיהו אורייתא אחיד בין תרי נקבי, אחיד בהאי פנימאה דלא אשתמע ואחיד בהאי דלבר דאשתמע, וקול יעקב, שהוא התורה, דהיינו ז"א, נאחז בין שתי נקבות, אחוז בפנימית הזו שאינו נשמעת, דהיינו באמא, ואחוז בזו שבחוץ, שהיא נשמעת, דהיינו בהנוקבא. כמו שנתבאר לעיל אשר נוקבא הפנימית שהיא אמא, משפעת לו המוחין והברכות, והנוקבא החיצונית, שהיא נוקבא שלו, היא מקבלת ממנו המוחין והברכות.

רלט) תרין אינון דלא אשתמעו ותרין אינון דאשתמעו: שנים הם שאינם נשמעים לחוץ, שהם חסדים מכוסים, ושנים הם נשמעים לחוץ, שהם בחסדים מגולים בהארת חכמה. ומפרש תרין דלא אשתמעו, דא הוא חכמה עלאה סתימאה דקיימא במחשבה דלא אתגליא ולא אשתמע, שנים שאינם נשמעים, זהו חכמה עליונה הסתומה, דהיינו א"א, העומד ומלובש במחשבה, דהיינו אבא עלאה, שאינו מתגלה בדבור, ואפילו בבחינת קול אינו נשמע. לבתר, נפקא ואתגליא זעיר בחשאי דלא אשתמע, ההוא דאקרי קול גדול, דהוא דק ונפיק בחשאי. אח"כ יוצא ומתגלה מעט בלחש שאינו נשמע, דהיינו בסוד הברת אות ה' כנ"ל, אותו שנקרא קול גדול, שהוא קול דק ויוצא בחשאי. דהיינו אמא עלאה. ושנים אלו שהם אבא ואמא אינם נשמעים. כמ"ש לעיל.

רמ) תרין אינון דאשתמעו, אינון דנפקי מהכא, קול דיעקב ודבור דאתאחיד בהדיה: שנים הם שנשמעים, הם יוצאים מכאן, היינו שיוצאים מהשנים שאינם נשמעים, והם קול של יעקב, דהיינו ז"א, והדבור המתיחד עמו, שהיא הנוקבא דז"א. האי קול גדול דאיהו בחשאי ולא אשתמע, איהי בית לחכמה עלאה, וכל נוקבא בית אקרי. קול גדול זה שהוא בלחש ואינו נשמע, דהיינו בינה כנ"ל, הוא בית לחכמה עלאה, שהוא אבא, כי כל נקבה נקראת בשם בית. וע"כ נקראת הבינה שהיא נקבה בשם בית. והאי דבור בתראה איהו בית לקול דיעקב, דאיהו אורייתא, ודבור זה האחרון, שהיא הנוקבא דז"א, הוא בית לקול יעקב, שהוא התורה, דהיינו ז"א. וע"ד אורייתא שריא בב', בי"ת

(דפו"י דף נ' ע"ב)

ראשית

רמא) פתח ואמר, א בראשית ברא אלקים, היינו דכתיב, ב)ויבן ה' אלקים את הצלע. את השמים, היינו דכתיב, ג ויביאה אל האדם. ואת הארץ, כד"א ד ועצם מעצמי, ה)ודאי ו)האי איהי ארץ החיים.

רמב) ז)תו, פתח ר' שמעון ואמר ח)נאם ה' לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך. נאם ה' לאדוני, דרגא עלאה, לדרגא תתאה קאמר, שב לימיני, לאתקשרא מערבית בדרומית, שמאלא בימינא, בגין לתברא חיליהון,

דרך אמת

ה) לעיל כ"ח ה', ומ"ש ה', ו) פ"ו ה'.

מסורת הזהר

א) **בראשית ברא אלקים**, לעיל בראשית א' דף רס"ח ציון א' ושי"ב. ב) **ויבן ה' אלקים**, לעיל בראשית ב דף קכ"ח ציון ב' ושי"ב. ג) **ויביאה אל האדם**, לעיל דף קכ"ט ציון ז' ושי"ב. ד) **ועצם מעצמי**, לעיל ב"א דף ר"ח ציון ב' ושי"ב. ה) **נאם ה' לאדוני**, (תהלים ק"י) ח"א סג. פו. רמנ. ח"ב קסבו ח"ג קמב. רמב. ז"ח חקת נ"ב טג שמא.

חלופי גרסאות: ה נ"א ל"ג ודאי האי איהי ארץ החיים תו. ו נ"א איהי, איהי ארץ (אה"ל). ז נ"א ותו. וג"א ל"ג תו.

מאמר **המולם** קול ודבור

ראשי"ת, וע"כ התורה מתחלת עם ב דהיינו בראשית.

רמא) **פתח ואמר בראשית ברא אלקים היינו דכתיב, ויבן וגו'. את השמים, היינו דכתיב ויביאה וגו'.**

פתח ר"ש ואמר, בראשית ברא אלקים היינו שכתוב ויבן ה' אלקים את הצלע. כלומר שכאן מרומז בנין הנוקבא ע"י או"א. את השמים, שה"ס זו"ן הגדולים, היינו שכתוב ויביאה אל האדם. **ואת הארץ, כד"א ועצם מעצמי** ואת הארץ, שה"ס זו"ן הקטנים, הוא כמ"ש עצם מעצמי.

פירוש. כי נתבאר לעיל (בראשית א' דף י' ד"ה בהאי) כי **ברא** לשון סתימא היא, וה"ס אשר דנפיק מראשית, דהיינו סוד הורדת אתוון אל"ה דבינה לתוך הזו"ן, שנשארה בבינה בו"ק, בסוד ב' אתוון מ"י. ואח"כ חזרו והעלו אתוון אל"ה אליהם וחזרה והשיגה הג"ר, ונשתלם השם **אלקים**, שז"ס **בראשית ברא אלקים**. ונודע שעם אתוון אל"ה שבבינה מעלה, עולים עמהם גם זו"ן, להיותם דבוקים עליהם (כנ"ל ב"א דף י' ד"ה אי) והם משיגים שם המוחין דבינה. הרי שסוד בנין הנוקבא, שהוא ע"י עליתה לאו"א, שה"ס בינה, הוא בסוד **בראשית ברא אלקים**, שבמלות הללו מרומז עליות זו"ן לאו"א והשגת הבנין מהם, דהיינו המוחין. וז"ש **בראשית ברא אלקים** היינו **דכתיב ויבן ה' אלקים את הצלע.**

ונתבאר לעיל (דף קכ"ח ד"ה וז"ש) בביאור הכתוב **ויביאה אל האדם**, שה"ס תקון

(דסו"י דף נ' ע"ב)

המסך בהנוקבא להכשירה לקבל חסדים מז"א, נמצא מזה, שהכתוב **ויביאה**, קאי על הנוקבא הגדולה שמחזה ולמעלה דז"א, המרומזת בהמלה **את**, של **את השמים**, כנ"ל (בראשית א' דף רנ"ה ד"ה ואת) וז"ש **את השמים, היינו דכתיב ויביאה אל האדם.** כלומר שהמלת **את**, שה"ס נוקבא הגדולה של השמים, שהוא ז"א, עליה נאמר, ויביאה אל האדם, שפירושו שהכשיר אותה לקבלת חסדים.

ונודע שהע"ס כח"ב תו"מ נקראים, מוחא עצמות גידין בשר עור. ונמצא שעצמות הוא חכמה, וז"ש **ואת הארץ**, אשר רומז על הנוקבא הקטנה שלמטה מחזה, (כמ"ש שם), שהיא לבדה נתקנת לקבלת חכמה (כנ"ל דף ט"ז ד"ה אמר) **היינו ועצם מעצמי**, עליה נאמר עצם מעצמי, שפירושו שמקבלת חכמה. וז"ש **ודאי האי איהי ארץ החיים**, שהנוקבא הקטנה המרומזת בואת הארץ, היא נקראת ארץ החיים, כי אור החכמה נקראת אור חיה, וע"כ הנוקבא בעת שיש לה אור החכמה נקראת ארץ החיים. שז"ס

החכמה תחית בעלית

מאמר נאם ה' לאדוני

רמב) **תו פתח ר"ש ואמר נאם וגו', נאם ה' לאדוני, דרגא עלאה לדרגא תתאה קאמר, שב לימיני.** עוד פתח ר"ש ואמר וכו' הכי, נאם ה' לאדוני, פירושו, שמדרגה העליונה, שהוא ז"א אומרת למדרגה התחתונה, **שהיא הנוקבא, שב לימיני, לאתקשרא מערבית בדרומית שמאלא בימינא בגין לתברא חיליהון דשאר**

דשאר [ו]עמין עעכו"ם. נאם ה' לאדוני, נאם ה' דא יעקב, לאדוני, דא [א]ארון הברית אדון כל הארץ.

רמג) ד"א נאם ה', דא יובלא. לאדוני, דא שמיטה. דכתיב בה [ב] אהבתי את אדוני. שב לימיני, [ג]דהא ימינא ביובלא שריא, ושמיטה בעי לאתקשרא בימינא.

רמד) ת"ח, שמיטה דא, לא אתקשר בקיומא שלים, בימינא [ג]ובשמאלא, מיומא דאשתכחת, כד בעיא לאתקשרא, אושיט דרועא שמאלא [ד]לקבלה, וברא [ה]עלמא דין, ובגין [ו]דהוא מסטרא [ז]דשמאלא, לית ביה קיומא, עד זמנא דאלף שביעאה, [ח]דבההוא יומא [ט]לחוד, [י]אתקשר כדין בימינא, וכדין תהוי בין ימינא ושמאלא, בקיומא שלים, וישתכחון שמים חדשים, וארץ חדשה, וכדין לא תעדי מתמן לעלמין.

רמה) אי הכי במאי נוקים שב לימיני, אלא עד זמנא ידיעא, דכתיב עד

מסורת הזהר

א) ארון הברית אדון, (יהושע ג') ח"א ב. ג. קנב. רכח. רנא. ח"ב יג. ריד: רלה: ב) אהבתי את אדוני, (שמות כ"א) ח"ב קח: קט.: ח"ג קח:

חלופי גרסאות: ג נ"א דעמין ול"ג דשאר. ד נ"א יובלא בימינא שריא. ה נ"א ושמאלא. ו נ"א לקיבלה. ז נ"א האי עלמא. ח נ"א דההיא יומא אקרי חד. ט נ"א חד. י נ"א ואתקשר.

מאמר הסולם

נאם ה' לאדוני

עמין עעכו"ם. ליחד מערב, שהיא הנוקבא, בדרומית, שהוא חסד דז"א, השמאל שהיא הנוקבא, בימינא דז"א, כדי לשבר כחם של האומות עובדי ע"ז. דהיינו כמו שהכתוב ממשיך, עד אשית אויביך הדום לרגליך. כי, נאם ה' דא יעקב, דהיינו ז"א, לאדוני דא ארון הברית אדון כל הארץ שהיא הנוקבא, (כנ"ל בראשית א' דף ש"ז ד"ה כתיב)

פירוש. הנוקבא, היא חכמה בעיקרה, כמ"ש לעיל (אות רמ"א) שעליה אומר הכתוב, ועצם מעצמי. וכל עוד שאין לה חסדים להתלבש בהם, יכולים החצונים לאחוז בה, ע"כ אומר אליה ז"א, שב לימיני דהיינו לקבל חסדים מספירת החסד שהוא ימין ז"א, ואז תוכל להכניע כל כוחות הדין.

רמג) ד"א, נאם ה' דא יובלא, לאדוני, דא שמיטה, דכתיב בה אהבתי את אדוני: פירוש אחר, נאם ה' היינו יובל, שהוא בינה. לאדוני, היינו שמיטה, שהיא הנוקבא, שכתוב בה אהבתי את אדוני. שב לימיני, דהא ימינא ביובלא שריא, ושמיטה בעי לאתקשרא בימינא, היובל אומר לשמיטה שב לימיני, כי ימין, דהיינו חסדים, שורה ביובל, דהיינו בבינה, ושמיטה שהיא הנוקבא, צריכה להתקשר בימין. כמו שמבאר לפנינו.

רמד) ת"ח שמיטה דא, לא אתקשר בקיומא שלים, בימינא ובשמאלא,

(רפו"י דף נ' ע"ב)

מיומא דאשתכחת: בוא וראה, שמיטה זו, דהיינו הנוקבא, לא נקשרה בקיום שלם בימין ובשמאל, מיום מציאותה. כד בעיא לאתקשרא אושיט דרועא שמאלא לקבלה וברא עלמא דין. כאשר הנוקבא רוצה להתקשר בימין ושמאל, פושט, ז"א, את זרוע השמאל שלו, לנגדה, דהיינו שמשפיע לה תחילה המוחין שבנקודת השורק, שהם שמאל בלי ימין, ואז ברא עולם הזה. דהיינו הנוקבא מבחינת השמאל שבה, הנקראת עולם הזה. ובגין דהוא מסטרא דשמאלא לית ביה קיומא עד זמנא דאלף שביעאה, ומשום שהוא עתה מבחינת השמאל לבד, אין לה קיום, דהיינו מוחין שלמים, עתה בשתא אלפי שני, עד הזמן של אלף השביעי, דבההוא יומא לחוד אתקשר כדין בימינא, כי ביום ההוא בלבדו, הנוקבא נקשרת בימין, דהיינו בחסדים, וכדין תהוי בין ימינא ושמאלא בקיומא שלים, וישתכחון שמים חדשים וארץ חדשה, וכדין לא תעדי מתמן לעלמין, ואז תהיה הנוקבא ממוזגת בין ימין ושמאל בקיום שלם, דהיינו במוחין שלמים, ויהיו אז שמים חדשה וארץ חדשה, ואז לא תסור עוד משם לעולם,

כי תהיה ממוזגת בימין ושמאל לנצחיות.

רמה) אי הכי במאי נוקים שב לימיני, אלא עד זמנא ידיעא, דכתיב עד אשית וגו': מקשה אם כן, שאתה אומר שרק באלף

אשית אויביך הדום לרגליך, ולא תדיר. אבל בההוא זמנא, לא תעדי מתמן לעלמין, דכתיב א כי ימין ושמאל תפרוצי למהוי כלא חד.

רמו) תא חזי, את השמים, דא שכינתא עלאה. ואת הארץ, דא שכינתא דלתתא, באתחברותא ב דדכר ונוקבא כחדא. והא אתמר כמה דאתערו ביה חברייא ג עד כען.

רמז) דבעו למיזל, הקמו, אמר ר״ש, ו) מלה הכא גבו, פתח רבי שמעון, ואמר, תרי קראי כתיבי, ז כי ה׳ אלקיך אש אוכלה הוא. וכתיב התם ח ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם, ט חיים כלכם היום. הני קראי י) אוקימנא להו, בכמה אתר, ואתערו בהו חברייא. ת״ח, כי ה׳ אלקיך אש אוכלה הוא, הא אתמר, מלה יא דא, בגו חברייא, דאית יב אשא אכלא אשא, יג ואכיל לה ושצי יד לה, בגין דאית אשא תקיפא מאשא, ואוקמוה.

דרך אמת

ו) יש לגו עוד מה לדבר ז) כיתרגום פקודי רכ״ז כ׳.
ה׳ אלהיך אש אוכלה, (דברים ד׳) ח״א נא. סט. ח״ב כה: ס: עט: פו. קפב: רכו: רעא. ח״ג כה: לג: לד. רמ: ת״ז תק: י״ח לו: תק״ח קי״ט טב שלה. ג) ואתם הדבקים בה׳, (דברים ד׳) לעיל דף ק״ו ציון א׳ וש״נ.
ד) אשא אכלא אשא, ח״א יח: לג. נא. סט. ח״ב רכו: ח״ג כח: לד. קנד: רמ:

חלופי גרסאות: ו) נ״א דכר. ז נ״א ל״ג עד. ונ״א עד כאן. ג נ״א כען בעי למיזל. ונ״א בעא. ד נ״א ל״ג קמו.
ה נ״א כתיב ול״ג כתיבי. ונ״א מוסיף כתיבי כתיב. ו נ״א ל״ג כי. ז נ״א מוסיף הוא אל קנא.
ת נ״א חיים וגו׳. ט נ״א ל״ג דא. י נ״א מוסיף אשא ואית אשא. יא נ״א אכיל ליה. יב נ״א ליה.

מסורת הזהר

א) כי ימין ושמאל תפרוצי, ישעיה נ״ד. ב) כי ה׳ אלהיך אש אוכלה, (דברים ד׳) ח״א נא. סט. ח״ב כה: ס: עט: פו. קפב: רכו: רעא. ח״ג כה: לג: לד. רמ: ת״ז תק: י״ח לו: תק״ח קי״ט טב שלה. ג) ואתם הדבקים בה׳, (דברים ד׳) לעיל דף ק״ו ציון א׳ וש״נ.
ד) אשא אכלא אשא, ח״א יח: לג. נא. סט. ח״ב רכו: ח״ג כח: לד. קנד: רמ:

חלופי גרסאות: ו) נ״א דכר. ז נ״א ל״ג עד. ונ״א עד כאן. ג נ״א כען בעי למיזל. ונ״א בעא. ד נ״א ל״ג קמו.
ה נ״א כתיב ול״ג כתיבי. ונ״א מוסיף כתיבי כתיב. ו נ״א ל״ג כי. ז נ״א מוסיף הוא אל קנא.
ת נ״א חיים וגו׳. ט נ״א ל״ג דא. י נ״א מוסיף אשא ואית אשא. יא נ״א אכיל ליה. יב נ״א ליה.

המולם

מאמר

באלף הז׳ תתקשר הנוקבא בימין, במה נפרש הכתוב, שב לימיני, שהמשמעות הוא בשתא אלפי שני, ולאו דוקא באלף הז׳. ומתרץ שכוונת הכתוב, שב לימיני, הוא רק לזמן מסוים, כי כתוב, עד אשית אויביך הדום לרגליך, אבל לא תמיד. אבל בההוא זמנא לא תעדי מתמן לעלמין, דכתיב כי ימין ושמאל תפרוצי, למהוי כלא חד, אבל בזמן ההוא, דהיינו באלף הז׳, לא תסור עוד משם לעולם, שכתוב עליה אז, כי ימין ושמאל תפרוצי וגו׳, דהיינו שתכלול אז את עצמה בקו ימין ובקו שמאל, ויהיו בה הכל אחד.

רמו) תא חזי, את השמים דא שכינתא עלאה, ואת הארץ דא שכינתא דלתתא באתחברותא דדו״נ כחדא: בוא וראה, הכתוב את השמים, יורה על שכינה עלאה, דהיינו הנוקבא שמחזה ולמעלה. ואת הארץ, דא שכינתא תתאה, דהיינו הנוקבא שמחזה ולמטה דז״א, בתתחברות דכר ונוקבא כאחד, כלומר, שנוקבא עלאה מחוברת בדכר, שהוא ז״א הגדול, וגם נוקבא תתאה מחוברת בדכר, שהוא ז״א הקטן. והא אתמר כמה דאתערו ביה חבריא עד כען, וכבר נתבאר זה כמו שהעירו בו החברים עד עתה.

(דפו״י דף ג׳ ע״ב)

שלהובא דסלקא

רמז) בעו למיזל קמו, אר״ש מלה הכא גבן. רצו ללכת וקמו ממקומם, אמר להם ר״ש דבר אצלנו כאן, כלומר, שיש לו כאן דבר שרוצה לומר להם, פתח ר״ש ואמר, תרי קראי כתיבי, כי ה׳ אלקיך אש וגו׳ ואתם הדבקים וגו׳, הני קראי אוקימנא להו בכמה אתר ואתערו בהו חברייא, פתח ר״ש ואמר, ב׳ כתובים נאמרו: אחד, כי ה׳ אלקיך אש אוכלה הוא, שהמשמעות שאי אפשר להדבק בו, כמו שאי אפשר להדבק באש. והכתוב השני, ואתם הדבקים וגו׳ הרי שאפשר להדבק בו. כתובים הללו ביארנו אותם בכמה מקומות, וגם נתעוררו החברים בהם. אבל ת״ח כי ה׳ אלקיך אש אוכלה הוא, הא אתמר מלה דא בגו חברייא, דאית אשא אכלא אשא ואכיל לה ושצי לה, אבל בוא וראה, כתיב כי ה׳ אלקיך אש אוכלה אש הוא, כבר נאמר דבר זה בין החברים, שיש אש אוכלת אש, דהיינו שאוכלת אותה ומשמידה אותה. בגין דאית אשא תקיפא מאשא ואוקמוה, משום שיש אש שהיא חזקה יותר מאש רגילה, וכבר בארוה.

אבל

רמח) אבל ת״ח, מאן דבעי למנדע חכמתא [ו]דיחודא קדישא, יסתכל בשלהובא דסלקא מגו גחלתא, או מגו [ז]בוצינא דדליק, דהא שלהובא לא סלקא אלא *) כד אתאחיד במלה [ח]גסה.

רמט) ת״ח, בשלהובא דסלקא, אית תרין נהורין, חד, נהורא [ט] חוורא, דנהיר, וחד נהורא דאתאחיד [י]בה, אוכמא, או תכלא. [יא]ההוא [יב]נהורא חוורא, איהו לעילא, וסלקא באורח [יג]מישור. ותחותיה, ההוא נהורא תכלא או אוכמא, דאיהו כרסיא להההוא [יד]חוורא.

רנ) וההוא [טו]נהורא חוורא, שארי עלויה, [טז]ואתאחידו דא בדא, למהוי [יז]כלא חד, [יח]וההוא נהורא אוכמא, [יט]או גוון תכלא, דאיהו לתתא, [כ]הוא כרסיא דיקר, להההוא [כא]חוורא. וע״ד [כב]רזא דתכלתא.

רנא) והאי [כג]כרסיא [כד]תכלא אוכמא, [כה]אתאחד במלה אחרא לאתדלקא, [כו]דהוא מתתא, וההוא אתער ליה, לאתאחדא [כז]בנהורא [כח]חוורא.

דרך אמת

ו) מתוך נר הדולק ז) בהקדמה י״ב כ״ח וע״ז כ׳ ופ״ג כ׳ ויקהל רי״ג כ׳ ופקודי רכ״ו כ׳ ובר״מ כפ׳ נו ל״ג ח׳ ויצא קכ״ח ח׳ תרומה קמ״ח. ג) פקודי רכ״ו כ׳.

מסורת הזהר

א) נהורא חוורא—אוכמא—תכלא, (ג׳ אשין בשרגא) ח״ב ריג: ח״ג לג. ת״ן תק׳ כ״א נב: תק׳ ע׳ קכז. ב) רזא דתכלתא, ח״ג רכו:

חלופי גרסאות: ו) נ״א ביחודא. ז) נ״א אחרא ג נ״א ל״ג בה. ד נ״א מישר. ה נ״א מוסיף נהורא חוורא. ו נ״א ל״ג נהורא. ז נ״א ואתאחדו. ח נ״א ל״ג כלא. ט נ״א דא. י נ״א ל״ג או. יא נ״א דהוא. יב נ״א חוור. יג נ״א מוסיף כרסיא דיקר. יד נ״א תכלא או אוכמא. טו נ״א אתאחיד. טז נ״א דאיהו. יז נ״א בההוא נהורא. יח נ״א מוסיף עלאה.

המולם

מאמר שלהובא דסלקא

רמח) אבל ת״ח מאן דבעי למנדע חכמתא דיחודא קדישא יסתכל בשלהובא דסלקא מגו גחלתא או מגו בוצינא דדליק: אבל בוא וראה, כל הרוצה לדעת חכמת היחוד הקדוש, יסתכל בשלהבת העולה מתוך הגחלת או העולה מן הנר הדלוק, דהא שלהובא לא סלקא, אלא כד אתאחיד במלה גסה כי השלהבת אינו עולה, אלא כשנאחז בדבר עב.

רמט) ת״ח, בשלהובא דסלקא אית תרין נהורין, חד, נהורא חוורא דנהיר, וחד, נהורא דאתאחיד בה אוכמא או תכלא: בוא וראה, בשלהבת העולה, יש ב׳ אורות. אחד, הוא אור הלבן המאיר. ואחד, הוא האור, שאור הלבן נאחז בו, והוא אור שחור או תכלת. ההוא נהורא חוורא איהו לעילא וסלקא באורח מישר, ותחותיה ההוא נהורא תכלא או אוכמא דאיהו כרסיא להההוא חוורא, אור הלבן ההוא, שמאיר, הוא למעלה, והאור עולה בדרך יושר, ומתחתיו אור התכלת או השחור, שהוא כסא לאור הלבן.

רנ) וההוא נהורא חוורא שארי עלויה ואתאחידו דא בדא למהוי כלא חד: ואותו אור הלבן המאיר שורה על אור התכלת, ונאחזים ומתיחדים זה בזה, להיות אחד לגמרי. וההוא נהורא אוכמא או גוון תכלא דאיהו לתתא הוא כרסיא דיקר להההוא חוורא, ואותו אור השחור או מראה התכלת שהוא למטה ממנו הוא כסא הכבוד לאור הלבן, ועל דא רזא דתכלתא, וע״כ מראהו בסוד התכלת. כלומר להיותו בחינת כסא הכבוד, וכסא הכבוד דומה לתכלת, כנודע.

רנא) והאי כרסיא תכלא אוכמא, אתאחד במלה אחרא לאתדלקא, דהוא מתתא: וכסא זו של אור תכלת או שחור, נאחז בדבר אחר להדלק, שהוא מתחתיו, וההוא אתער ליה לאתאחדא בנהורא חוורא, ודבר ההוא מעורר אותו להאחז באור הלבן.

(דפו״י דף נ׳ ע״ב *) נ״א ע״א)

רנב) ודא תכלא אוכמא, לזמנין אתהדר סומקא, וההוא [ס]נהורא חוורא דעליה, לא אשתני לעלמין, דהא חוורא הוא תדיר. אבל האי תכלא, אשתני [כ]לגוונין אלין, לזמנין תכלא או אוכמא, ולזמנין סומקא.

רנג) [ל]והאי [ר]אתאחיד לתרין סטרין, אתאחיד לעילא, בההוא נהורא [ש]חוורא. [ת]אתאחיד לתתא, בההוא [מ]מלה דתחותוי, דמתקנא ביה [ל]לאנהרא [ו]ולאתאחדא ביה.

רנד) ודא אכלא תדיר, [ש]ושצי להההוא מלה [ק]דשויין ליה, דהא בכל מה

חלופי גרסאות: ס נ"א מוסיף נהורא עלאה. כ נ"א לגווני. נ נ"א מוסיף והכי אוקמוה דחאי. ד נ"א אתחיד. ה נ"א. מוסיף עלאה חוורא. ו נ"א ואתאחד. ז נ"א ל"ג מלה. ח נ"א מוסיף לאנהרא מלין דשויין ליה לאדלקא [ביה]. ט נ"א ל"ג ולאתאחדא ביה. וני"א ולאתחדשא. (אה"ל). י נ"א ושיצי. יא נ"א מוסיף כמה דשויין.

מאמר הסולם שלחובא דסלקא

רנב) ודא תכלא אוכמא, לזמנין אתהדר סומקא, וההוא נהורא חוורא דעליה לא אשתני לעלמין דהא חוורא הוא תדיר: ואור התכלת ואוכם, חוזר לפעמים להיות אדום, ואור הלבן שעליו, אינו משתנה לעולם ותמיד הוא לבן,

אבל האי תכלא אשתני לגוונין אלין, לזמנין תכלא או אוכמא ולזמנין סומקא, אבל התכלת משתנה לצבעים אלו, שלפעמים

היא תכלת או שחור, ולפעמים הוא אדום.

רנג) והאי אתאחיד לתרין סטרין, אתאחיד לעילא בההוא נהורא חוורא, אתאחיד לתתא בההוא מלה דתחותוי דמתקנא ביה לאנהרא ולאתחדא ביה: ואור זה התכלת, נאחז בשני צדדים, נאחז למעלה באותו אור הלבן, ונאחז למטה בדבר הגס שמתחתיו, דהיינו בהפתילה, שמתוקן בעדו, להאיר ולהאחז בו, כי הפתילה נותנת לו אחיזה. שעי"ז מתדבק באור הלבן המאיר.

ביאור הדברים. אור הלבן פירושו אור החסדים, דהיינו אור ז"א, שה"ס יה"ו דשם הוי"ה, ואור התכלת או השחור, הוא אור הנוקבא, שה"ס ה' אחרונה של שם הוי"ה. כמ"ש ר"ש (להלן באות רנ"ט) ויש להבין הדברים משורשם. כי נהורא חוורא דנהיר, ה"ס אור נקודת החולם, שה"ס אור החסדים, וקו ימין, ואור או"א עלאין. ונהורא תכלא או אוכמא, ה"ס אור נקודת השורק, שה"ס אור החכמה וקו שמאל, ואור ישסו"ת. ונודע שב' הקוין ימין ושמאל הנמשכים מב' הנקודות חולם ושורק, הם במחלוקת, ואינם יכולים להאיר עד שיוצאת קומת חסדים על המסך דנקודת החירק, שה"ס מסך דז"א, שהוא בחי"א, ונעשה לקו אמצעי

(דסו"י דף נ"א ע"א)

המכריע על ב' הקוין ימין ושמאל, ונכללים זה מזה והשמאל מקבל הארת חסדים מימין והימין מקבל הארת החכמה משמאל. כנודע. וכח המסך הזה שבנקודת החירק, נבחן לדבר גס המדליק לאור התכלת, שה"ס קו שמאל, ומחברו עם נהורא חוורא דנהיר, שה"ס קו ימין. ולולא דבר גס הזה, היו ב' הקוין ימין ושמאל נשארים במחלוקת ולא היו מאירים, (כמ"ש לעיל ב"א דף מ"ח ד"ה ונפק ע"ש) ואלו ג' תנקודות הם יוצאים כן בתחלה בהבינה, בסוד תלת נפקי מחד, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת) ואח"כ הם יוצאים ג"כ בזו"ן, בסוד חד בתלת קיימא ויש לדעת שבעת שוו"ן מקבלים מוחין הללו בשלמות הם מלבישים על או"א וישסו"ת, ואז נעשה ז"א לבחינת אור נקודת החולם, כאו"א, והנוקבא לבחינת אור נקודת השורק כמו ישסו"ת, ואינם יכולים להזדווג זה בזה, עד שיוצאת קומת חסדים על מסך דבחי"א המכריע על ב' הנקודות, כמ"ש בבינה, אמנם כאן נמצא המסך דבחינת החירק בנשמות ישראל, כי כמו שאתוון אל"ה דבינה מעלים אליהם את הזו"ן, והמסך שלהם משמש לקו המכריע שבבינה, כך אתוון אל"ה דזו"ן, מעלים אליהם את נשמות ישראל, והמסך שלהם משמש לקו המכריע בזו"ן. הרי שדבר הגס הגורם, שהנוקבא, שה"ס נקודת השורק ושמאל, תתחבר עם הז"א שה"ס החולם, הוא כח המסך שבנשמות ישראל. (וז"ש להלן באות רנ"ו) ליה ליה אתערותא לאתדלקא וכו' אלא על ידי ישראל. דהיינו מטעם שהם הנושא לסוד המסך דחירק, שזולתו, אין יחוד בין ז"א ונוקביה כמבואר.

רנד) ודא אכלא תדיר ושצי להההוא מלה דשויין ליה: ואור התכלת

שבנר

דאתדבק ביה לתתא, ושריא עלוי ההוא נהורא תכלא, [א]שצי ליה, [ב]ואכיל ליה, בגין דאורחוי הוא לשיצאה, ולמהוי אכיל, דהא ביה תליא [ג]שצו דכלא, מותא דכלא, ובגיני כך [ד]איהי אכיל, כל מה דאתדבק ביה לתתא.

רנה) וההוא נהורא חוורא דשריא עלוי, לא אכיל, ולא שצי לעלמין, ולא אשתני נהוריה. וע"ד אמר משה, [א]כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, [ה]אוכלה ודאי, אכיל ושצי כל מה דשריא תחותוי. ועל דא אמר ה' אלהיך, ולא אלקינו, [ו]בגין דמשה, בההוא נהורא חוורא דלעילא הוה, דלא שצי ולא אכיל.

רנו) ת"ח, לית ליה [א]אתערותא, לאתדלקא האי נהורא תכלא, לאתאחדא בנהורא חוורא, אלא [ז]על ידי [ח]ישראל, דאינון מתדבקן ביה תחותוי.

רנז) ות"ח, אע"ג [ט]דאורחיה דהאי נהורא תכלא אוכמא, לשיצאה כל מה דאתדבק [י]ביה תחותוי, ישראל מתדבקן ביה תחותוי, וקיימן בקיומא, הה"ד [ב]ואתם הדבקים בה' [יא]אלקיכם חיים. [ב]יב[יב]בה' אלקיכם, ולא אלקינו, [יג]בההוא

דרך אמת

א) לקמן ע"ז ב'. ב) וכן בפ' אחרי אלקיך דא שכינתא ע"ה א' ושלח לך קפ"ו א'. וילך רפ"ד א'.

מסורת הזהר

א) כי ה' אלקיך אש אוכלה, לעיל דף ק"ג ציון ב' וש"נ. ב) ואתם הדבקים, לעיל דף ק"ו ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות: א נ"א אכיל ליה ושצי ליה. ב נ"א ל"ג ואכיל ליה. ג נ"א שיצו. ד נ"א איהו. ה נ"א אכלה הוא ודאי. ו נ"א בגין דבההוא נהורא חוורא דלעילא הוה משה. ז נ"א ל"ג על ידי ח נ"א דישראל. ט נ"א דארחיה. י נ"א ל"ג ביה. יא נ"א אלקיכם וגו'. יב נ"א ל"ג בה', ונ"א בה' אלקיכם כתיב ולא כתיב אלקינו. יג נ"א מוסיף אלא בה' אלקיכם.

מאמר הסולם שלחובא דסלקא

שבנר, אוכל תמיד ומכלה לאותו הדבר גם שתקנו לו, דהיינו הפתילה. דהא בכל מה דאתדבק ביה לתתא ושריא עלוי ההוא נהורא תכלא שצי ליה ואכיל ליה, כי בכל מה שאור התכלת נתדבק בו מלמטה, ושורה עליו, הוא מכלה אותו ושורף אותו. בגין דאורחוי הוא לשיצאה ולמהוי אכיל, דהא ביה תליא שצו דכלא מותא דכלא, משום שדרכו הוא לכלות ולאכול, כי בו תלוים, הכליון של הכל והמות של הכל. כי אור התכלת ה"ס הנוקבא, ועץ הדעת, שהמות והשמדה נמשכים ממנה.

רנה) וההוא נהורא חוורא דשריא עלוי, לא אכיל ולא שצי לעלמין, ולא אשתני נהוריה: ואותו אור הלבן השורה עליו, על אור התכלת, אינו אוכל ואינו משחית לעולם, ואורו אינו משתנה לשום צבע. כי אור הלבן הוא אור החסדים כנ"ל, ואור החסדים אינו משתנה ואינו מתעבה לעולם. גם אין בו שום אחיזה לדינים, וע"כ אינו שורף ואינו מכלה לעולם.

וע"ד אמר משה כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא. אוכלה ודאי, אכיל ושצי כל מה דשריא תחותוי, וע"כ אמר משה כי ה' אלקיך הוא אש אוכלה, כי ודאי הוא אש אוכלה, ששורף ומכלה כל מה ששורה תחתיו. וע"ד אמר ה' אלקיך ולא אלקינו, בגין דמשה, בההוא נהורא, חוורא דלעילא הוה, דלא שצי ולא אכיל, וע"כ אמר משה ה' אלקיך אש אוכלה הוא, ולא אמר ה' אלקינו, משום שמשה היה מרכבה לאור הלבן ההוא שלמעלה, שהוא אינו שורף ואינו מכלה, שהוא מטעם הנ"ל שאין בו אחיזה לדינים.

רנו) ת"ח לית ליה אתערותא, לאתדלקא האי נהורא תכלא לאתאחדא בנהורא חוורא, אלא ע"י ישראל, בוא וראה, אין לו התעוררות לאור התכלת הזה, להדלק ולהתחבר באור הלבן, כי אם על ידי ישראל, דאינון מתדבקן ביה תחותוי, שהם מתדבקים בו מתחתיו. דהיינו כמו הפתילה המתדבקת באור התכלת מתחתיו.

רנז) ות"ח אע"ג דאורחיה דהאי נהורא תכלא אוכמא לשיצאה כל מה דאתדבק ביה תחותוי: ובוא וראה, אע"פ שדרכו

(דפו"י דף נ"א ע"א)

נהורא תכלא אוכמא, דאכיל ושצי, [א]כל [ב]מה דאתדבק [ג]ביה [ד]תחותיה, ואתון מתדבקן ביה וקיימי, דכתיב חיים כלכם היום.

רנח) [ה]ועל נהורא חוורא, שרייא לעילא נהורא [ו]סתימא [ז]דאקיף ליה; [ח]ורזא עלאה הכא; וכלא [ט]תשכח בשלהובא דסליק, [י]וחכמתין דעליונין ביה. אתא רבי פנחס ונשקיה, אמר בריך רחמנא [א]) [יא]דאיערענא הכא, אזלו עמיה דר' פנחס תלת מילין.

רנט) אהדרו רבי שמעון וחברייא. אמר רבי שמעון, הא דאמרן, רזא דחכמתא [יב]איהו, ביחודא קדישא, [יג]דבג"כ ה"א בתראה דשמא קדישא, [יד]איהו נהורא תכלא אוכמא, [טו]דאתאחיד ביה"ו, [טז]דהוא נהורא חוורא דנהיר.

רס) ת"ח, לזמנין האי נהורא תכלא ד', [ב]) ולזמנין ה', אלא בזמנא דלא מתדבקן ביה ישראל לתתא, [יז]לאדלקא [יח]ליה, לאתאחדא בנהורא חוורא, איהו

דרך אמת

א) שפגעתי ואנה לידי לבא פה ולשמוע הדושים אלו. ב) ס"ג א' ל"ז ב'.

חלופי גרסאות: א נ"א ל"ג כל. ב נ"א מאן ג נ"א ל"ג ביה. ד נ"א תחותוי. ה נ"א ל"ג מן ועל עד וכלא. ו נ"א סתימו. ז נ"א דתקיף. ח נ"א ורזי. ט נ"א אשתכח. י נ"א וחכמתא. יא נ"א דאערענא יב נ"א מוסיף בהוי"ה. יג נ"א בג"כ. יד נ"א איהי. טו נ"א דאתייחיד. טז נ"א דאיהו. יז נ"א לאדלק. יח נ"א ביה.

מאמר הסולם שלהובא דסלקא

שדרכו של אור תכלת שחור הזה, לכלות כל שנתדבק בו מתחתיו, עכ"ז, ישראל מתדבקן ביה תחותוי וקיימן בקיומא, הה"ד ואתם הדבקים וגו', ישראל נדבקים בו מתחתיו ונמצאים בחיים, וז"ש ואתם הדבקים בה' אלקיכם, בה' אלקיכם ולא אלקינו, בההוא נהורא תכלא אוכמא דאכיל ושצי כל מה דאתדבק ביה תחותיה, ואתון מתדבקן ביה וקיימי, בה' אלקיכם כתיב, דהיינו בהנוקבא, ולא כתוב בה' אלקינו, שאז היה המשמעות בז"א, שמשה מרכבה אליו כנ"ל, והיינו שאמר להם, ואתם הדבקים באותו אור התכלת והשחור, השורף ומכלה כל מה שנדבק בו מתחתיו. ועכ"ז, אתם דבקים בו ואתם חיים, דכתיב, חיים כלכם היום. כי אור התכלת לא שרף ולא כלה אתכם.

רנח) ועל נהורא חוורא שרייא לעילא נהורא סתימא דאקיף ליה, ורזא עלאה הכא, ועל אור הלבן שורה למעלה אור סתום המקיף אותו, ויש כאן סוד עליון. שזה רומז על אור עליון המקיף על ז"א שהוא אור הלבן, שבו אין השגה תפיסא כלל. וכלא תשכח בשלהובא דסליק, וחכמתין דעליונין ביה, ותמצא הכל, דהיינו

(דפו"י דף נ"א ע"א)

אור התכלת, והלבן, ואור הסתים המקיף בשלהבת העולה מהנר, וחכמות העליונים מרומזות בו. אתא רבי פנחס ונשקיה, אמר בריך רחמנא דאיערענא הכא, אזלו עמיה דר' פנחס תלת מלין. בא רבי פנחס ונשק אותו לר' שמעון, אמר ברוך השם הרחמן שפגשנוכם כאן. הלכו עם ר' פנחס שלשה מילין.

רנט) אהדרו ר"ש וחברייא, אר"ש, הא דאמרן רזא דחכמתא איהו ביחודא קדישא: חזרו ר"ש והחברים אחר שלוו לר' פנחס. אר"ש, זה שאמרנו הוא סוד החכמה ביחוד הקדוש, דבג"כ ה"א בתראה דשמא קדישא, איהו נהורא תכלא אוכמא, דאתאחיד ביה"ו, דהוא נהורא חוורא דנהיר. כי כמו כן, ה' אחרונה של השם הקדוש, שהיא הנוקבא, היא אור התכלת והשחור, המתחברת ביה"ו דהיינו ז"א, שהוא אור הלבן המאיר.

רס) ת"ח, לזמנין האי נהורא תכלא ד', ולזמנין ה': בוא וראה, לפעמים אור התכלת הוא ד', ולפעמים הוא ה'. אלא בזמנא דלא מתדבקן ביה ישראל לתתא לאדלקא ליה, לאתאחדא בנהורא חוורא

איהו

ד׳. ולזמנא [א]דמתערי [ב]ליה, לאתחברא עם נהורא חוורא, כדין אקרי ה׳.

רסא) [ג]מנלן דכתיב [א] כי יהיה נערה בתולה, נער [א]) [ד]כתיב, בלא ה׳, מ״ט [ב]בגין דלא אתחברת בדכורא, ובכל אתר דלא אשתכחו דכר ונוקבא, [ה]ה״א לא אשתכח, וסלקא מתמן, ואשתאר ד׳.

רסב) דהא איהי כל זמנא [ו]דאתחבר בנהורא [ז]חוורא דנהיר, אקרי ה׳. דהא כדין [ח]כלא [ט]אתחבר כחדא, [י]איהי [יא]אתדבקת בנהורא חוורא, וישראל מתדבקן [יב]בה, [יג]וקיימא [יד]תחותה, לאדלקא [טו]לה, וכדין כלא חד:

רסג) ודא הוא רזא דקרבנא, [ג] דתננא [טז]דסליק, [יז]אתער ליה, להאי נהורא תכלא [יח]לאדלקא, [יט]וכד אתדלק, אתחבר *) בנהורא חוורא, ושרגא דליק ביחודא חד.

רסד) ובגין דארחיה, דהאי נהורא תכלא לשיצאה, ולמהוי אכיל כל מה

דרך אמת

א) שמות ל״ח ב׳.

מסורת הזהר

א) כי יהיה נערה בתולה, (דברים כ״ב) ח״ב לח. ח״ג קנו: ב) בגין דלא אתחברת בדכורא, ח״ב לח: ג) דתננא דסליק אתער—לאדלקא, ח״א ע: ח״ג לה:

חלופי גרסאות: א נ״א ודמתערי. ב נ״א ל״ג ליה. ג נ״א ורזא דמלה ול״ג מנלן. ד נ״א מוסיף כתיב ביה. ה נ״א ה׳ ו נ״א דאתחברת. ז נ״א חוור. ח נ״א לא (ד״א). ט נ״א ל״ג אתחבר. ונ״א כחדא אתחבר. י נ״א איהו. יא נ״א אתדבקא. ונ״א אתדבק. יב נ״א ביה. ונ״א ליה. ונ״א מוסיף בה לתתא. יג נ״א וקיימי. יד נ״א תחותיה. טו נ״א ליה. טז נ״א סליק. יז נ״א ואתער. יח נ״א מוסיף לאדלקא ליה. יט נ״א כד.

מאמר

הסולם

שלהובא דסלקא

איהו ד׳: בעת שישראל אינם דבקים בה למטה, להדליק אותה ולחבר אותה באור הלבן, היא נבחנת לאות ד׳, ולזמנא דמתערי ליה לאתחברא עם נהורא חוורא כדין אקרי ה׳, ובעת שישראל מעוררים אותה דהיינו שמעלים מ״ן להתחבר עם אור הלבן, אז נקראת ה׳.

רסא) מנלן, דכתיב כי יהיה נערה בתולה, נער כתיב בלא ה׳, מאי טעמא, בגין דלא אתחברת בדכורא: מאין לנו זה, משכתוב כי יהיה נערה וגו׳ וכתוב נער במסורה, בלי ה׳, מהו הטעם, הוא משום שלא נתחברה בזכר, ובכל אתר דלא אשתכחו דכר ונוקבא, ה׳, לא אשתכח, וסלקא מתמן ואשתאר ד׳, ובכל מקום שאין שם זכר ונקבה, אין שם ה׳, וע״כ כתוב נער בלי ה׳, והה׳ עלתה משם ונשארת הנוקבא אז באות ד׳, המורה דלות ועניות.

רסב) דהא איהי כל זמנא דאתחבר בנהורא חוורא דנהיר אקרי ה׳ דהא כדין כלא אתחבר כחדא: שהרי כל זמן שמתחברת באור הלבן המאיר, היא נקראת ה׳, כי אז הכל מחובר כאחד, איהי אתדבקת בנהורא חוורא, וישראל מתדבקן בה וקיימא תחותה לאדלקא לה וכדין, כלא חד, הנוקבא מתדבקת באור הלבן, וישראל מתדבקים בה ועומדים מתחתיה להדליק אותה, דהיינו ע״י המ״ן שמעלים אל״ה, ואז הכל אחד, כי ז״א והנוקבא נתחברו, וישראל המעלים מ״ן אל הנוקבא להדליק אותה, (כנ״ל דף קנ״ב ד״ה והאי אתאחיד). ולחברה עם הז״א, שלולא המ״ן שלהם לא היתה מתחברת, נמצאים מתחברים גם הם בהם, כי כל השיעור שהתחתון גורם בעליון זוכה בו גם הוא, ואז נעשו קב״ה ושכינתיה וישראל אחד.

רסג) ודא הוא רזא דקרבנא, דתננא דסליק אתער ליה להאי נהורא תכלא לאדלקא: וזה הוא סוד הקרבן. העשן העולה מהמערכה, מעורר את אור התכלת להדלק, וכד אתדלק אתחבר בנהורא חוורא, ושרגא דליק ביחודא חד, וכשנדלק, נתחבר באור הלבן, והנר דהיינו השכינה, דולק ביחוד אחד. שהיא מתדבקת באור הלבן ובהעשן ונעשו שלשתם אחד.

רסד) ובגין דארחיה דהאי נהורא תכלא לשיצאה ולמהוי אכיל כל

(דפו״י דף נ״א ע״א *) ע״ב)

מה

דאתדבק ביה תחותיה, כד רעוא אשתכח, ושרגא דליק בחבורא חד, כדין כתיב, [א] ותפול אש ה' ותאכל את העולה וגו'. וכדין אתיידע, [ב] דההיא שרגא דליק, בחבורא חד, וקשורא חד. נהורא תכלא אתדבק בנהורא חוורא, [ג] ואיהו חד. [ד] אכיל תחותיה [ה]) תרבין ועלוון, [ו] דמשמע דהא לא אכיל תחותיה, אלא בזמנא דאיהו [ז] סליק, [ח] וכלא אתקשר ואתחבר בנהורא חוורא, וכדין [ט] שלמא דעלמין כלהו, [י] וכלא [יא] אתקשר ביחודא חד:

רסה) [יב] ולבתר דסיים לשיצאה תחותיה, האי נהורא תכלא. מתדבקן ביה תחותיה, כהני [יג] וליואי וישראל. אלין בחדוה דשיר, ואלין ברעותא דלבא, ואלין בצלותא. ושרגא דליק עלייהו, ואתדבקו נהורין [יד] כחד, ונהירין עלמין, [טו] ומתברכין עלאין ותתאין.

רסו) וכדין [ב] ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום. ואתם, אתם מבעי ליה, [טז] אלא [יו] לאוספא, [יח] על תרבין ועלוון, דאינון [יט] מתדבקין ביה,

מסורת הזהר

א) ותפול אש ה' ותאכל וגו' מלכים א' י"ח.
ב) ואתם הדבקים, לעיל דף ק"ו ציון א' וש"נ.

דרך אמת

ה) מלכים ועולות.

חלופי גרסאות: [א] ל"ג ביה כ נ"א ותרד. ונ"א ותרד אש מן השמים ותאכל. ג נ"א דהא. ד נ"א דאיהו. ה נ"א ואכיל. ו נ"א ל"ג דמשמע. ונ"א ואיהו ועלוון דהא לא אכיל. ז נ"א דליק. ונ"א סליק ודליק. ח נ"א ל"ג וכלא אתקשר. ט נ"א מוסיף איתי שלמא. י נ"א כלא. ונ"א וכלהו. יא נ"א אתקשרו. ונ"א ולאתקשרא. יב נ"א לבתר. יג נ"א וליואי. ונ"א ליואי. יד נ"א בחד. טו נ"א ומתברכן. טז נ"א ל"ג אלא. יז נ"א וא"ו. ונ"א לאוספא תרבין ועלוון. יח נ"א ל"ג על (ד"מ). יט נ"א מתדבקן.

מאמר	הסולם	שלחובא דסלקא
מה דאתדבק ביה תחותיה כד רעוא אשתכח ושרגא דליק בחבורא חד:	כלהו, וכלא אתקשר ביחודא חד, ונמצא שהכל, דהיינו העשן ואור התכלת, נקשר ונתחבר באור הלבן, ואז נמשך השלום בכל העולמות, והכל נקשר ביחוד אחד.	
רסה) ולבתר דסיים לשיצאה תחותיה, האי נהורא תכלא, מתדבקן ביה תחותיה כהני וליואי וישראל:	ואחר שאור התכלת גמר לשרוף ולכלות הכל מתחתיו, באים ומתדבקים בו אז, כהנים ולוים וישראלים,	
אלין בחדוה דשיר, ואלין ברעותא דלבא, ואלין בצלותא,	אלו בחדוה של שירים, שהם הלוים המשוררים. ואלו בכוונת הלב, הם הכהנים. ואלו בתפלה, הם ישראל,	
ושרגא דליק עלייהו, ואתדבקו נהורין כחד, ונהירין עלמין ומתברכין עלאין ותתאין,	והיינו השכינה דולק עליהם ומאירה. ומתדבקים האורות כאחד, כנ"ל, והעולמות מאירים, והעליונים ותחתונים מתברכים.	
רסו) וכדין, ואתם הדבקים וגו' ואתם אתם מבעי ליה, אלא ד' לאוספא על תרבין ועלוון:	ואז נאמר על ישראל	
(רסו"י דף נ"א ע"ב)		

ואכלין ושצאן. ואתון מתדבקן ביה, בההוא נהורא תכלא אוכמא דאכלא, ואתון קיימין, ה״ד חיים כלכם היום.

רסז) כל גוונין טבין לחלמא, בר מתכלא, דאיהו אכיל ושצי תדיר, ואיהו אילנא דביה מותא, ושריא על עלמא תתאה, ובגין דכלא שריא תחותיה, איהו אכיל ושצי.

רסח) ואי תימא, הכי נמי שריא, בשמיא לעילא, וכמה חיילין אינון לעילא, וכלהו קיימי. ת״ח, כל אינון דלעילא בההוא נהורא תכלא אתכללן. אבל תתאי לאו הכי, דאינון מלה גסה, עלמא דקיימא ושריא עליה, ובג״כ אכיל ושצי לון, ולית לה מלה אחרא לתתא בעלמא, דלא אשתצי, בגין דנהורא תכלא שצי, לכל מה דקיימא עליה.

דרך אמת

ע) שלח לך קע״ה ע׳ כר״מ.

חלופי גרסאות: ע נ״א מוסיף ותכלת וארגמן [תנן]. ונ״א תנא. כ נ״א תכלא. ג נ״א דהא איהו. ד נ״א ישצי. ס נ״א ואיהי. ו נ״א די ביה. ז נ״א דמותא ול״ג דביה. ח נ״א קיימי. ט נ״א שצי ואכיל. י נ״א חיילין. יא נ״א יכלהו (אה״ל). יב נ״א שצי ואכיל. יג נ״א ל״ג תכלא. יד נ״א אתכללן. טו נ״א אחרא לתתא. ול״ג גסה. ונ״א אחורא לתתא (אה״ל). טז נ״א על מה. ונ״א עליה. יז נ״א עלייהו. יח נ״א ליה. ונ״א לך. יט נ״א ל״ג אחרא לתתא.

מאמר הסולם שלהובא דסלקא

ישראל, ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם חיים כלכם היום, ושואל, כתוב ואתם, עם ו׳ בתחלת המלה, הלא אתם, צריך לומר, דהיינו בלי ו׳. ומשיב, אלא ו׳ הוא להוסיף על מעלת החלבים והעולות, דאינון מתדבקין ביה ואכלין ושצאן, ואתון מתדבקן ביה בההוא נהורא תכלא אוכמא דאכלא, ואתון קיימין ה״ד חיים כלכם היום, כי החלבים ועולות המתדבקים באור התכלת ונאכלים ונשרפים, ואתם מתדבקים באור התכלת שחור, השורף ואוכל, ואתם חיים. וז״ש חיים כלכם היום.

והוספה זו מרומזת בה׳ של ואתם.

רסז) כל גוונין טבין לחלמא בר מתכלא, דאיהו אכיל ושצי תדיר, ואיהו אילנא דביה מותא: כל הצבעים הנראים בחלום סימן טוב הם, לבד מצבע התכלת, שהוא אוכל ומכלה תמיד, והוא האילן שבו המות, דהיינו הנוקבא, שהיא עץ הדעת טו״ר, כנ״ל. ושריא על עלמא תתאה, ובגין דכלא שריא תחותיה, איהו אכיל ושצי, והוא שורת על עולם התחתון, דהיינו עוה״ז, ומשום שהכל שורת מתחתיו, הוא אוכל ומכלה אותם.

רסח) ואי תימא, הכי נמי שריא בשמיא לעילא, וכמה חיילין אינון לעילא וכלהו קיימי. ואם תאמר, היא דהיינו הנוקבא דז״א, שורה ג״כ בשמים ממעל, דהיינו בעולם האצילות, וכמה צבאות הם בבי״ע המתפשטים מהנוקבא. ועכ״ז הם חיים וקיימים, ואיך אתה אומר, שאור התכלת, שהיא הנוקבא דז״א, אוכל ומכלה כל מה שמתחתיה. ת״ח כל אינון דלעילא בההוא נהורא תכלא אתכללן, אבל תתאי לאו הכי דאינון מלה גסה, עלמא דקיימא ושריא עליה: ומתרץ. בוא וראה, כל אלו הצבאות של מעלה, דהיינו בג׳ עולמות בי״ע שלמעלה מעוה״ז, הם נכללים באור התכלת עצמו, ואינם מתחתיו, אבל התחתונים מעוה״ז, אינם כן, אינם נכללים באור התכלת עצמו, כי הם דבר הגס, שהעולם עומד ושורה עליו, כלומר שנאחז בו ומתקיים על ידו כהאור בהתחלה כנ״ל, וזולתו לא היה העולם מתקיים. ובג״כ אכיל ושצי לון, ולית לה מלה אחרא לתתא בעלמא דלא אשתצי, בגין דנהורא תכלא שצי לכל מה דקיימא עליה. וע״כ, אוכל ומכלה אותם, ואין לך דבר למטה בעולם התחתון, שלא יכלהו משום שאור התכלת מכלה כל מה שמתחתיו.

מאמר

(רפו״י דף נ״א ע״ב)

רסט) א ג בארבעין וחמש ג) גווני ב) זיני נהורין, אתפליג עלמא,

דרך אמת

ג) מכאן עד ברזא עלאה שבדף נ"ב ע"א הוספס שנית בפקודי רכ"ח ג'. הוספס שנית בפקודי רכ"ח ב'. ב) מיני מרחות נחלק העולם פקודי רכ"ח ב'.

מסרת הזהר

א) **במ"ה גווני זיני נהורין**, תמצא כל המאמר הזה בלשונו, עד וסלקין ומליין לשבע ימין, **בח"ב** רכחי

חלופי גרסאות: ג אה"ל כתב מכאן ועד ברזא עלאה שבדף נ"ב ע"א הוספס שנית בפקודי רכ"ח א', ב נ"א זיני גווני.

מאמר **הסולם** במ"ה גווני זיני נהורין

מאמר במ"ה גווני זיני נהורין אתפליג עלמא

רסט) **בארבעין וחמש גווני זיני נהורין אתפליג עלמא: במ"ה צבעים** ומיני אורות נחלק העולם, שהיא הנוקבא דז"א. פירוש. הבינה נקראת מ"י, והנוקבא נקראת מ"ה. כנ"ל (בהקדמת הזהר דף י"ב אות יוד) שאומר מ"י קצה השמים לעילא ומ"ה קצה השמים לתתא. והטעם שהנוקבא נקראת מ"ה. הוא להורות שחסרים לה ה' שערים האחרונים מנ' שערי בינה, ואין לה אלא מ"ה שערים. כי סוד נ' שערי בינה, הם ה' ספירות כח"ב תו"מ, שכל אחת מהן כלולה מעשר, שה"ס ה' פרצופין שלימים, המלבישים זה על זה. אבל הנוקבא, אין לה רק חציה של פרצוף המלכות שלה, דהיינו מחזה ולמעלה, וחצי פרצוף התחתון של המלכות, דהיינו מחזה ולמטה, אין לה, ונבחן, שיש לה ארבעים שערים מפרצופ' הפרצופין, כח"ב ות"ת, וחמשה שערים מפרצוף המלכות, שהם מחזה ולמעלה, והם ביחד רק מ"ה בלבד, כי חסר לה חצי פרצוף התחתון של המלכות. גם נודע שד' הספירות חו"ב תו"מ ה"ס ד' צבעים לבן אדום ירוק שחור, וז"ש **במ"ה גווני זיני נהורין אתפליג עלמא**, דהיינו הנוקבא, כי חסרים לה ה' גווני תתאין. ומ"ש **זיני**, ואינו מסתפק לומר **במ"ה גווני**, הוא משום שגם עשרה כתרים נכללים במ"ה נהורין הללו, והכתר הוא למעלה מכל צבע, ועל בחינת הכתרים שבהם, אומר **זיני נהורין**, כי אינם בכלל גווני.

ולא יקשה לך מ"ש לעיל (בהקדמת הזהר דף מ"ו ד"ה אגליפו) שהם מ"ט שערים בהנוקבא, ורק שער א', מלכות דמלכות, חסר לה, וכאן אומר שאין לה רק **מ"ה גווני זיני נהורין** וה' בחינות חסרות לה. והענין הוא, כי ב' בחינות עקריות הם בהמלכות, שהן ט"ס ראשונות שבה והמלכות שבה. הט"ס ראשונות שבה נבחנות למדת הרחמים, להיותן באות מהתכללות העליונים ממנה, ואינן שלה. אבל המלכות שבה נבחנת למדת הדין להיותה בחינתה עצמה, שמדת הדין שורה עליה מצמצום הראשון. ונודע שסוד הפרסא שבמקום החזה דכל פרצוף, ה"ס עלית המלכות מסיום הפרצוף למקום החזה שבו. (כמ"ש בפתיחה לחכמת הקבלה אות ס"ז ובפרטיות כן הוא בכל פרצוף עש"ה) ולפיכך כל חציו התחתון של הפרצוף נבחן לבחינת מלכות שלו, כי המלכות שבהפרסא שולטת עליו. ולפי"ז נמצא שמחזה ולמטה דפרצוף מלכות שבה, אפשר לחשבו לה' ספירות תחתוניות שבה דהיינו ב"ש ת"ת ונהי"מ. וע"כ אומר כאן שחסרים לה ה' גווני נהורין. ואפשר לחשבם לספירה אחת, כי המלכות דמלכות כבר שולטת במקום הפרסא שבחזה, וכל ה"ס הללו כאחת הן, וע"כ אומר שם שחסר לה רק שער אחד. והנה נתבאר שבפרצוף המלכות אין שם אלא מ"ה נהורין, מה"פ כח"ב תו"מ שבה המלבישים זה על זה. מטעם שבפרצוף החמישי שלה חסר מדת הדין, שהם ה"ס תנהי"מ שמחזה ולמטה, ואין שם אלא מבחינת מדת הרחמים שלו, שה"ס מחזה ולמעלה. אבל הבינה יש לה נ' שערים. כי גם מחזה ולמטה דפרצוף החמישי שלה נבחן ג"כ למדת הרחמים, כי הבינה כולה הוא רחמים וכן ז"א, כי מדת הדין דצמצום א' לא היה אלא בהמלכות.

ודע שמטרת המאמר שלפנינו הוא לבאר בדיוק, מקום חטאו של אדה"ר בעץ הדעת, וענין פיתוי הנחש מה הוא. ולפיכך מציין בתחילת המאמר בדרך כלל מקום חסרונה של המלכות, דהיינו החסרון של חצי פרצוף התחתון של מלכות שלה, שאין לה רק **מ"ה גווני זיני נהורין**, ואח"ז מבאר שו"א יש לו נ' בחינות אורות בשלמות. כי יש לו ה' פרצופים כח"ב תו"מ בשלמות. שאפילו פרצוף המלכות שלו יש לה ע"ס, דהיינו שיש לו מלכות דב' סטרין, הן סטרא דרחמים שמחזה ולמעלה והן

שבעה מתפלגין, לשבעה תהומין. כל חד בטש בתהומא דיליה, ואבנין [ו]מתגלגלין [ב]בגו תהומא. ועייל [ג]ההוא נהורא, באינון אבנין, [ד]ונקב לון, ומיא [ה]נפקו בהו, [ו]ושקעין כל חד וחד, על תהומא, [ז]וחפייא לתרין סטרין.

ער) [ח]נפקו מיא באינון נוקבין, ועאל נהורא ובטש לארבע סטרי תהומא, מתגלגלא נהורא [ט]בחברתה, ואערעו בחד, ופלגין [י]מיין,

חלופי גרסאות: ו ג"א מתגלגלן. ב ג"א ל"ג בגו תהומא. ג ג"א ההיא. ד ג"א ונקיב. וג"א ונקבי. ה ג"א נפקי. וג"א נפקין. ו ג"א ושקעי. ז ג"א מוסיף וחפייא ליה. ח ג"א נפקי. ט ג"א בחבירתה. וג"א בחבירתיה. י ג"א מיא.

מאמר **המולם** במ"ה גווני זיני נהורין

סטרא דדין שמחזה ולמטה. כמ"ש בדיבור הסמוך. ואח"ז הולך ומבאר פרטי בנין הנוקבא, וסדרי זווגה עם ז"א, ומציין בכל פרט את התוצאות המגיעות מכח חסרון מדת הדין של פרצוף המלכות שלה. שמזה בא לבאר מקום החטא של עצה"ד, וטעמו, כמ"ש באות רפ"ה ואילך.

שבעה מתפלגין לשבעה תהומין, כל חד בטש בתהומא דיליה: ז' ספירות מתחלקים לז' תהומות, כל אחד הכה בתהום שלו. פירוש. ז"א מכונה בשם שבעה, או ז' תחתונות, דהיינו חג"ת נהי"מ, כי אפילו בעת גדלות שמשיג חב"ד, אינם ג"ר אמיתיים, אלא החג"ת שלו נעשו לחב"ד כנודע. ונמצא בגדלות שיש לו עשר ספירות, עוד אין בו יותר מז' ספירות חג"ת נהי"מ, אלא החג"ת נעשו לחב"ד, ונה"י לחג"ת, ובאו לו נה"י הדשים, והם ע"ס. גם נודע שדרך יציאת כל מדרגה הוא, שאור העליון הכולל ט"ס, מכה על המסך שבהמלכות ומעלה או"ח המלביש את אור העליון ממטה למעלה, ואלו נבחנים לע"ס דראש המדרגה, ואח"כ מתהפך המסך שבמלכות והע"ס דאו"י ואו"ח שבראש מתפשטים ממעלה למטה אל הגוף.

וז"ש **שבעה**, דהיינו חג"ת נהי"מ דז"א, **מתפלגין לז' תהומין**, כי נכללים זה מזה, ויוצאים ז' פרצופין חג"ת נהי"מ, שיש בכל אחד מהם ז' ספירות חג"ת נהי"מ, ונמצא שיש בכל פרצוף בחינת מלכות הנקראת תהום, ומהם ז' מלכיות, המכונות ז' תהומות. **כל חד בטש בתהומא דיליה**, כל אחד מכה בתהום שלו, דהיינו בהמלכות, ומעלים ע"ס דאו"ח ומלבישים הע"ס דיושר, והם הנקראים ע"ס דראש. ואח"ז, **ואבנין מתגלגלין בגו תהומא, ועייל ההוא נהורא באינון אבנין ונקב לון**

(דפו"י דף נ"א ע"ב)

ומיא נפקו בהו, והאבנים דהיינו המסכים שבז' המלכיות מתהפכים תוך המלכות, דהיינו שמתהפכים להאיר ממעלה למטה כנ"ל, ונכנס האור באלו האבנים, שהן המסכים, ונוקב אותן, והמים יוצאים דרך הנקבים. וענין התהפכות האור להאיר ממעלה למטה, נבחן, כמו שהאור נוקב את המסך המעכב עליו שלא יתפשט למטה **ושקעין כל חד וחד על תהומא**, והמים יורדים ושוקעים כל אחד על תהום שלו. פירוש. שהתהום של כל אחד ואחד שהיא המלכות, מתפשט מניה וביה לעשר ספירות ממעלה למטה, והמים, שהם האור, יורדים ושוקעים בהם עד שבאים להמלכות שלהם, ומסתיים האור שם. (כמ"ש בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"ז בא"ק, וכן הוא בכל המדרגות) **וחפייא לתרין סטרין**, והמסך מכסה לב' צדדים של התהום, שהוא המלכות, דהיינו לסטרא דחסד של המלכות שהוא מחזה ולמעלה שלה, ולסטרא דמדת הדין של המלכות שהוא מחזה ולמטה שלה כנ"ל בדבור הסמוך, וע"כ יש לו לז"א ג' זיני נהורין, אבל הנוקבא, חסרה מסטרא דמדת הדין שלה ואין לה אלא חד סטרא, שהוא סטרא דחסד, שמחזה ולמעלה, כמ"ש לעיל בדבור הסמוך, וע"כ אין לה אלא מ"ה זיני נהורין. ונתבאר סדר אצילות של ז"א, שהוא בב' סטרין של המלכות.

רע) נפקו מיא באינון נוקבין ועאל נהורא ובטש לארבע סטרי תהומא: עתה מביא סדר אצילות הנוקבא, שהוא על חד סטרא. ואומר, המים יוצאים דרך אותם הנקבים שבאבנים דז"א הנ"ל, שהאורות מאירים דרך שם ממעלה למטה (כנ"ל בדיבור הסמוך) ואור העליון מא"ס נכנס בהם ומכה לד' הבחינות שבתהום. שהוא תהום הכולל,

דהיינו

רעא) [א]ואחידן כל אינון שבעה בשבעה תהומי, [ב]וכראן בחשוכי [ג]תהומא. וחשוכי אינון [ד]אתערבי [ה]בהון, [ו]וסלקין מיא ונחתין, [ז]ומתגלגלין באינון

חלופי גרסאות: א נ"א ואחידין. ב נ"א ושראן. ונ"א שראן. ג נ"א תהומיא. ונ"א תהומי. ד נ"א מתערבי. ה נ"א בהו. ו נ"א סלקן מיין. ז נ"א מתגלגלן.

מאמר הסולם בס"ח גווני זיני נחורין

דהיינו שמכה לד' הבחינות חו"ב תו"מ שבהמלכות הכוללת, שהיא הנוקבא דז"א. ועל ידי הכאה זו נאצלות הע"ס חו"ב תו"מ, של הנוקבא. מתגלגלא נהורא בחברתה, ואערעו בחד, ופלגין מיין, כל אור מד' הבחינות, נכלל בחבירו, בשעת ההכאה ונעשו בה ד' פרצופים שבכל אחד חו"ב תו"מ, המלבישים זה על זה (כמ"ש לעיל בדיבור הסמוך בזווג דהכאה לצורך בנין ז"א ע"ש) ונפגשים בצד אחד של המלכות, דהיינו רק בהמלכות דמדת הרחמים. המספקת לחצי פרצוף שמחזה ולמעלה, (כנ"ל דף קנ"ח ד"ה בארבעין) ולפיכך, ופלגין מיין, המים, שהם האורות המושפעות לה מן ז"א, מתחלקים בה, ואינה מקבלת אלא החלק מחזה ולמעלה של כל פרצוף. כי מטעם שחסר בה צד המלכות דמדת הדין, אינה יכולה לקבל את החלק שמחזה ולמטה מן ז"א, כי אינו מאיר אלא על המלכות דמדת הדין. כנ"ל ע"ש.

והטעם שבאצילות ז"א אומר שבעה, שהם חג"ת נהי"מ, וכאן בהנוקבא אומר רק ארבע סטרי, הענין הוא, כי ב' ירידות יש בד' הבחינות חו"ב תו"מ. כי חו"ב תו"מ ממש, אינם אלא בג"ר, אבל בז"א ירדו חו"ב ונעשו בו לחסד וגבורה, דהיינו לבחינת חסדים, ונבחנים ד' הבחינות שבו לחו"ג תו"מ. ובהנוקבא, יורדים ירידה שניה, כי חו"ג דז"א נעשו בה לנצח והוד, והת"ת דז"א ליסוד, וע"כ ד' בחינות שבה נבחנים לנצח הוד יסוד ומלכות. באופן שבג"ר הם חו"ב תו"מ. ובז"א הם חו"ג תו"מ. ובהנוקבא הם נהי"מ. וההפרש ביניהם רב מאד. כי חו"ב הם חכמה ממש ובינה ממש, אבל בז"א שנעשו לחו"ג, ירדה החכמה ובינה ונעשו לחסדים וגבורות, כי הכלים שלו אינם מקבלים עוד חכמה. אבל חסדים יש בהם בשפע גדול, שז"ס שמכנים את החג"ת לכלים רחבים. כי מדת הרוחב רומזת על החסדים, ומדת האורך על חכמה. וכשירדו להנוקבא ונעשו לנצח והוד, כבר נתקצרו הכלים, כלומר שנצטמצמו משפע החסדים, אבל נבחנים לכלים ארוכים, כלומר שראוים לקבל הארת החכמה, המכונה ארוכה. באופן, שבג"ר שבהם חו"ב תו"מ, יש אור החכמה ממש, דהיינו חכמה דאור ישר. אבל בחו"ג תו"מ דז"א, אין שם אלא חסדים ובהנוקבא, יש רק הארת חכמה, הנמשכת מבינה שחזרה להיות חכמה ע"י עלייתה לא"א, ואינה חכמה ממש כמו בג"ר.

ונודע שהעליון כולל בתוכו את כל התחתונים ממנו, להיותם עוברים על ידו ומושפעים להתחתונים, וכיון שעברו דרכו, נשארים בו, כי אין העדר ברוחני, וע"כ נמצאים שורשי כל תחתון בהעליון ממנו. (כמ"ש בתלמוד ע"ס שיעור ב' בהסתכלות פנימי דף ע"ז ד"ה וטעם ע"ש) ולפיכך נבחנות כל אחד מהג"ר, שיש בו עשר ספירות שלימות, כח"ב חג"ת נהי"מ, כח"ב יש להם מעצמם, כי ד' בחינות שלהם הם חו"ב תו"מ, וחג"ת יש בהם מד' בחינות חו"ג תו"מ דז"א, ונהי"מ מד' בחינות חו"ב תו"מ של הנוקבא. אבל ז"א כבר חסר כח"ב, כי ד' בחינותיו הם חו"ג תו"מ הנקראות חג"ת, אלא להיותו כולל את הנוקבא, הרי יש לו ג"כ נהי"מ דנוקבא, וע"כ נבחן לשבעה ספירות חג"ת נהי"מ. אבל הנוקבא, כבר חסרה החסדים המרובים שבחג"ת, כי חו"ג דז"א נתמעטו אצלה לנו"ה, וע"כ אין בה אלא נהי"מ בלבד, והוא נקרא משום זה ד', להורות שאין בה אלא ד' ספירות נהי"מ, וחסרה מו"ס ראשונות כח"ב חג"ת. ולפיכך מכנה הזהר כאן את ז"א במספר שבעה, ואת הנוקבא במספר ארבע.

רעא) ואחידן כל אינון שבעה בשבעה תהומי וכראן בחשוכי תהומא:

ואוחזים כל שבעה הספירות דז"א בשבע מלכיות שלהם, כי כל אחת כלולה מז' וע"כ יש בכל אחת מהם ספירת המלכות, וז' מלכיות הללו נבחנות לקו שמאל דז"א, והן כורים בחשך את התהום שהיא הנוקבא דז"א. כלומר שממשיכים אליה הארת השמאל מנקודת השורק שבאמא, שה"ס חשך

נהורין, [ו]ואתערבו [כ]כחדא. נהורין, וחשוכין, ומיין. ואתעבידו מנייהו נהורין דלא [נ]אתחזאן, [ס]חשוכאן.

רעב) בטש כל [ס]חד בחבריה, ומתפלגין לשבעין וחמש צנורי [ע]תהומא, ובהו [פ]נגדן [צ]מיא. כל צנורא וצנורא סליק בקליה, [ק]ואזדעזען תהומין, וכד

חלופי גרסאות: ו] נ"א ואתערבן. כ נ"א בחדא. נ נ"א אתחזיין. ס נ"א חשוכן. ונ"א וחשוכאן. ס נ"א מוסיף חד וחד. ע נ"א תהומי. ונ"א תהומין. פ נ"א נגדין. ונ"א נגדי. צ נ"א מיין. ק נ"א ואתזעזען. ונ"א אזדעזען.

מאמר **המולם** בפ"ח גווני זיגי נהורין

(כנ"ל ב"א דף ק"ח ד"ה חשך), ובזה נחקקה הנוקבא בסוד החשך דאמא. שהסו"ה ב'אר ח'פרוה ש'רים כ'רוה, וגו' שהר"ת של מלות הללו הוא אותיות בחש"ך. כי באר היא הנוקבא חפרוה שרים, היינו חג"ת דז"א המכונים שרים, ונבחנים לז"ס כנ"ל. והמשכת החשך דאמא ה"ס החפירה והחקיקה של ז"א. וחשוכי איגון אתערבי בהון וחשכות הללו נתערבו בכל ספירות הנוקבא. וסלקין מיא והמים עולים ממטה למעלה, כלומר אור החסדים הנקרא מים, שה"ס קו ימין, מאיר תחילה ממטה למעלה בסוד נקודת החולם. ונחתין ומתגלגלין באיגון נהורין, ואח"כ יורדים החסדים לקו שמאל, ומתחברים שם בהאורות דשמאל, דהיינו באור החכמה שבסוד נקודת השורק. ואע"פ שאור זה הוא חשך שם, אבל הוא מטעם, שאין החכמה יכולה להאיר בלי לבוש החסדים, ונמצא עתה בעת שהחסדים יורדים לקו שמאל, חוזר ונתעורר שם הארת החכמה ומתגלגלים זה בזה. ואתערבו כחדא נהורין וחשוכין ומיין, ואתעבידו מנייהו נהורין דלא אתחזאן, חשוכאן. ומתערבים ביחד, אורות וחשכות ומים, ונעשה מהם האורות שאינם נראים, שהם חשכים. כלומר, שמהתכללות הזו של האורות והחשכות והמים זה בזה, נבנה פרצוף הנוקבא דגדלות, הנבחנת משום זה, לאורות שאינם נראים וחשכים, ונקראת בשם אספקלריא שאינה מאירה.

רעב) בטש כל חד בחבריה, ומתפלגין לשבעין וחמש צנורי תהומא ובהו נגדן מיא: הכה כל אחד מז' תהומות דז"א, בהבחינה שכנגדו בהתהום דנוקבא, ומתחלקים לע"ה צנורות התהום, ובהם נמשכים מים, שהם האורות. פירוש. הקומה היוצאת מזווג הזה, מתחלקת על החזה, שמחזה ולמעלה הוא

(רפו"י דף נ"א ע"ב)

מבחינת ז"א בעיקר, וע"כ נבחן שהם ע"ה צנורות. ומחזה ולמטה הוא בחינת הנוקבא בעיקר, וע"כ הם שס"ה גידין. וטעם המספרים הוא, כי כל זווג נוסף מכפיל בעשרה (כמ"ש להלן באות רמ"א ד"ה שבעה) וע"כ הם מתחלקים לע"ה צנורות התהום, כי הז' תהומות, שהם ז' מלכיות דז"א נעשים ע', וכן נכפלה כל ספירה שלו, והם שבע מאות. והתהום דנוקבא לא נעשה עשרה, אלא חמשה. והוא מטעם שחסר לה חצי המלכות דמדת הדין, וחסרה משום זה, חמשה צנורי תהומא, השייכים לחצי המלכות הזו דמדת הדין. ובהם נמשכים המים, דהיינו האורות. כי מע' צנורות התהום דז"א מושפע לחמשה צנורות התהום של הנוקבא, ומחמשה צנורות התהום של הנוקבא מושפע לכל המציאות. והטעם שנקראים צנורות, הוא כי כל מדרגה אינה משפעת רק בהתהום שלה, דהיינו בהמלכות, וע"כ נקראים התהומות בשם צנורות, דהיינו מושכי השפע מעליון לתחתון.

וטעם מספר שס"ה יתבאר להלן.

כל צנורא וצנורא סליק בקליה ואזדעזען תהומין. כל צנור וצנור עולה בקולו ומזדעזעים התהומות, דהיינו התהומות של המקבל. פירוש כי נותן טעם למה אין בהנוקבא רק חמשה תהומות, ואומר, שכל צנור וצנור של ע' צנורות דז"א עולה להשפיע בקול שלו המיוחד. פי' המשפיע, שהוא ז"א, נקרא קול, והנוקבא המקבלת, נקראת דיבור. וב' מיני השפעות יש בז"א, שהם מכונים ב' קולות, א) קול דמדת הרחמים, דהיינו ביגה. המשפיע בחצי המלכות דמדה"ר, הנקראת דיבור. ב) קול דמדת הדין, דהיינו מלכות דמה"ד הנגללת בו, המשפיע בחצי המלכות דמה"ד. כי בז"א יש ב' בחינות המלכיות (כנ"ל דף קנ"ט ד"ה וז"ש ע"ש) ולפיכך יש בז"א צנורות אשר הקול שלהם

ההוא קלא אשתמע, כל תהומא [א]קרי לחבריה ואמר, פליג מימך [ב]ואעול בך. הה"ד [א]תהום אל תהום קורא לקול צנוריך.

רעג) תחות אלין, תלת מאה [ג]ושתין [ד]וחמשה [א]גידין, מנהון חוורין, מנהון אוכמין, מנהון סומקין, [ה]אתכלילו דא בדא, ואתעבידו גוון חד. [ו]אינון גידין אתרקימו בשבע עשרה רשתות. וכל חד, רשת גידין [ז]אקרי, [ח]אתרקימו דא בדא, ונחתין בשפולי [ט]תהומי. תחות אלין, תרין רשתין קיימין, [י]כחיזו דפרזלא, ותרין רשתין אחרנין [יא]כחיזו [יב]דנחשא.

דרך אמת

א) צנורות קטנים מתפשטים לכל צד זולת צנורות הגדולים שבאצילות ומבשרי אחזה אלוה שכמו שיש באדם גידים קטנים וגדולים.

מסורת הזהר

א) תהום אל תהום קורא, תהלים מ"ב.

חלופי גרסאות: א נ"א קארי. ב נ"א ואיעול. ג נ"א ותמנין ד נ"א ל"ג וחמשה. ונ"א וחמש. ה נ"א אתכלילן. ונ"א אתכללן. ו נ"א ואינון. ז נ"א אתקרי. ח נ"א אתקיימו. ונ"א אתרקומו. ט נ"א תהומא. י נ"א בחיזו. יא נ"א בחיזו. יב נ"א נחשא.

מאמר הסולם בס"ח גווני זיני נחורין

הוא ממדה"ר, ויש בו צנורות שהקול שלהם הוא ממדה"ד. וז"ש כל צנורא וצנורא סליק בקליה, מהם בקול דמדת הרחמים, ומהם בקול דמדת הדין, ולפיכך, ואזדעזען תהומין, היינו התהומין של הנוקבא, שחסרים מחצי המלכות דמדת הדין, הם מזדעזעים, כי אין להם מקום לקבל אותם הקולות דמדה"ד. וכד ההוא קלא אשתמע כל תהומא קרי לחבריה ואמר, פליג מימך ואעול בך, הה"ד וכו', וכשנשמע קול ההוא דמדה"ד, כל תהום קורא לחברו ואומר, חלוק את מימיך ואכנס בך. פירוש. כי ע' תהומות דז"א כלולים זה מזה, ויש בכל אחד ב' מיני קולות, וכן העשרה תהומות של הנוקבא כלולים זה מזה, ולפיכך כל תהום מע' צנורות התהום דז"א, קורא לתהום שכנגדו בהנוקבא, שיחלוק את השפע שהוא יתן לו דהיינו שיקבל רק לחצי התהום שמחזה ולמעלה, ששם שולטת חצי המלכות דמדת הרחמים, ולא יקבל השפע השייך לחצי התהום שמחזה ולמטה. ששם אין המלכות מתוקנת, כי חסר לה תקון חצי המלכות דמה"ד, השייכת להמקום שמחזה ולמטה, וע"כ חלק הזה הוא בחסרון אצלה, כנ"ל, וז"ש תהום אל תהום קורא, דהיינו תהום של הז"א קורא להתהום שכנגדו בהנוקבא, לקול צנוריך, בעת שנשמע קול הצנורות דמדת הדין, והוא קורא לו ואומר פליג מימך ואעול בך, כנ"ל. ונמצא שעשרה תהומות של הנוקבא נתחלקו, שהחמשה שמחזה ולמעלה של הנוקבא קבלו את שפעם, משום שיש לה שם כלי קבלה מתוקנים, והחמשה שמחזה ולמטה לא יוכלו לקבל שפעם, שאין שם כלי קבלה מתוקנים. וע"כ נמצא שמספר הצנורות הם ע"ה, ע' לז"א ורק ה' להנוקבא, דהיינו רק החמשה שמחזה שלה ולמעלה. כמבואר.

רעג) תחות אלין, תלת מאה ושתין וחמשה גידין, מנהון חוורין מנהון אוכמין מנהון סומקין: תחת אלו ע"ה צנורות, יוצאים שס"ה גידים, מהם שהם לבנים, מהם שחורים, ומהם אדומים. אתכלילו דא בדא ואתעבידו גוון חד. נכללו זה בזה ונעשו לצבע אחד. פירוש. כי כבר נתבאר לעיל ד"ה בטש, שבחינת מחזה ולמטה דקומת הזווג הנ"ל, הוא כולו מבחינת הנוקבא בעיקר, אלא רק שבו התכללות מז"א. ומטרם הזווג היה בה ד' פרצופין מסוד ד' סטרי תהומי, שכל אחד היה בו עשרה ספירות, אלא פרצוף הד' לא היה בו אלא ה' ספירות שמחזה ולמעלה בלבד. כנ"ל ע"ש. וע"כ עתה שכל ספירה נכפלה לעשרה בסוד הזווג, הרי נעשו ש"נ, והתכללות שבו מז"א, דהיינו מחזה ולמעלה, ששם מאיר י"ה של הקומה, שהיא בגי' ט"ו, היא נוספת על מספר ש"נ והם שס"ה. ומה שחושב רק ג' גוונין שהם לבן אדום שחור, הוא להורות שחסר כאן, גוון ירוק שהוא גוון של ז"א. והוא מטעם. כי אין מסומו כאן אלא מחזה ולמעלה כנ"ל.

אנון גידין אתרקימו בשבע עשרה

(דפו"י דף נ"א ע"ב)

רשתות

רעד) [א] תרין כרסוון, [א] קיימי עלייהו, חד מימינא, וחד משמאלא, כל אינון רשתין [ב] מתחברן [ג] כחדא, [ד] ומיין נחתין מאינון צנורין, ועאלין באלין רשתין. אינון תרין כרסוון, חד [ה] כרסייא דרקיעא אוכמא, וחד [ו] כרסייא דרקיעא [א] [ז] ססגונא.

דרך אמת

א) רקיע שיש לו גוון תחש אשר תרגומו ססגונא ששש ומתפאר בגוונין הרבה שלו.

מסורת הזהר

א) **תרין כרסוון,** לעיל בראשית א׳ דף קי״א ציון א׳ וש״נ.

חלופי גרסאות: א נ״א קיימין. ב נ״א מתחבראן. ג נ״א כחד. ד נ״א ל״ג ומיין. ונ״א ומחתי ול״ג ומיין. ס נ״א כרסיא. ו נ״א כרסיא. ז נ״א ססגוונא.

מאמר **הסולם** במ״ה גווני זיני נחורין

רשתות, וכל חד רשת גידין אקרי: אלו שס״ה גידין נרקמו בי״ז רשתות, שכל אחד מהם נקרא רשת גידין. **אתרקימו דא בדא ונחתין בשפולי תהומי,** נרקמו זה בזה ויורדים בסוף התהום, כלומר שנעשו לבחינת יסוד שהוא המסיים את הקומה. **תחות אלין, תרין רשתין קיימין כחיזו דפרזלא, ותרין רשתין אחרנין כחיזו דנחשא,** תחת אלו, י״ז רשתות, עומדים עוד ד׳ רשתות, שנים כמראה ברזל ושנים כמראה נחשת. פירוש. ב׳ יסודות הן בהנוקבא, א) מהתכללות יסוד הדכר ביסודה, והוא מכונה יוסף. ב) בחינתה עצמה, והוא מכונה בנימין. ולפיכך נחלקו הארת שס״ה גידין לב׳ בחינות יסודות הללו, י״ז רשתות לבחינות יוסף שבו, בסו״ה יוסף בן שבע עשרה שנה. והוא בגימט׳ טו״ב, להורות, כי **טוביה גניז בגווה.** וד׳ רשתות לבחינת בנימין, שהוא הנוקביות שבהיסוד, ונחלק לד׳ כנגד הנקבה, שאין בה אלא ד׳ ספירות תנה״י מהזכר. ויש בו פנימיות וחיצוניות, ושנים הפנימים הם כמראה הנחשת, שהוא גוון ממותק. ושנים החיצונים הם כמראה ברזל, שהוא בלתי ממותק ברחמים.

רעד) **תרין כרסוון, קיימי עלייהו, חד מימינא וחד משמאלא:** ב׳ כסאות עומדים עליהם, על כל אלו הבחינות הנ״ל, כסא אחד מימין וכסא אחד משמאל. **כל אינון רשתין מתחברן כחדא, ומיין נחתין מאינון צנורין ועאלין באינון רשתין,** כל אלו הרשתות מתחברים כאחד, והמים, שהם האורות, יורדים מהצנורות ונכנסים בהרשתות. **אינון תרין כרסוון, חד כרסייא דרקיעא אוכמא, וחד כרסייא דרקיעא ססגונא,** הם הצנורות והרשתות ואורותיהם. נכללים בתוך שני הכסאות, כסא אחד הוא של רקיע השחור, וכסא אחד של רקיע כעין תחש.

פירוש. כי סוד היחוד הוא לד׳ רוחות השמים, מעלה ומטה. שד׳ רוחות פירושו חו״ב תו״מ, ומעלה מטה ה״ס נצח והוד, שפירושו, שהארת הנצח מאיר את ד׳ הרוחות חו״ב תו״מ ממטה למעלה, וע״כ נבחן הנצח לבחינת מעלה. והארת ההוד מאיר את ד׳ הרוחות חו״ב תו״מ ממעלה למטה, וע״כ נבחן ההוד לבחינת מטה. (כמ״ש לעיל דף ח׳ ד״ה ואומרו) וב׳ מיני הארות הללו נוהגות בכל מדרגה. ולפיכך גם בעניננו, יש בקומת הזווג ב׳ מיני הארות הללו, וה״ס ב׳ כסאות שאומר כאן, שהארת הנצח ה״ס כסא הימין, שמגלה ההארת הקומה רק ממטה למעלה. והארת ההוד, הוא כסא השמאל המגלה הארת הקומה ממעלה למטה. וכסאות אלו עומדים במקום החזה דזו״ן, כי למטה מחזה אין זווג נוהג שם, כנודע. ויש שם במקום החזה ב׳ פרסאות המכונים רקיעים. רקיע אחד מיוחס לג״ר, ששם יש פני אדם שה״ס מנעולא, וגוון שחור. ורקיע אחד מיוחס לו״ק וה״ס מפתחא וגוון תחש, שחסר כאן פני אדם. וכסא הימין עומד על רקיע השחור שהוא בחינת ג״ר. וכסא השמאל על רקיע כעין תחש, שהיא בחינת ו״ק. וביאור ב׳ כסאות הללו בסוד מרכבה עלאה ותתאה הרשומים בהם, כבר נתבארו באורך לעיל (בראשית א׳ דף צ׳ אות צ׳ ובהסולם שם) ואין להאריך.

(דפו״י דף נ״א ע״ב)

אלין

רעה) [ח]אלין תרין [ט]כרסוון, [י]כד אינון סלקין, סלקין [יא]בההוא [יב]כרסייא דרקיעא אוכמא, וכד נחתין, נחתין בההוא [יג]כרסייא [יד]דרקיעא ססגונא.

רעו) אלין תרין כרסוון, חד מימינא, וחד משמאלא. [טו]וההוא כרסייא דרקיעא אוכמא, מימינא. וההוא כרסייא דרקיעא ססגונא, משמאלא. (*) כד סלקין [טז]בכרסייא דרקיעא אוכמא, מאיך [יז]כרסייא דרקיעא שמאלא, ונחתין ביה.

רעז) [יח]מתגלגלין [יט]כרסוון, חד בחד. [כ]נקטין כל אינון רשתין בגווייהו, ועאלין לון, בשפולא דתהומא תתאה. קאים חד כרסייא, וסליק לעילא, מכל אינון תהומי, וקאים כרסייא אחרא, לתתא דכל תהומי. בין תרין כרסוון

חלופי גרסאות: ח נ"א ל"ג אלין תרין כרסוון. ט נ"א כורסוון. י נ"א ל"ג כד אינון סלקין. יא נ"א בההיא. וי"א בחד. יב נ"א כרסיא. יג נ"א כרסיא. יד נ"א ברקיעא. טו נ"א ההוא. טז נ"א בכורסיא. יז נ"א כורסיא יח נ"א מתגלגלן יט נ"א כורסוון. כ נ"א נחתין. וי"א נחתי ונקטין.

מאמר הסולם כמ"ה גווני זיני נחורין

רעה) אלין תרין כרסוון כד אינון סלקין, סלקין בההוא כרסיא דרקיעא אוכמא: אלו ב' כסאות, כשהאורות של קומת הזווג עולים, דהיינו שמאירים ממטה למעלה, עולים בהכסא של רקיע השחור, דהיינו בהכסא דנצח, המאיר ממטה למעלה. וכד נחתין, נחתין בההוא כרסייא דרקיעא ססגונא, וכשהם יורדים, הם יורדים בהכסא של הרקיע כעין ססגונא. דהיינו בהכסא דהוד המאיר ממעלה למטה.

רעו) אלין תרין כרסוון חד מימינא וחד משמאלא וההוא כרסייא דרקיעא אוכמא מימינא, וההוא כרסייא דרקיעא ססגונא משמאלא: אלו ב' הכסאות שהם אחד מימין, ואחד משמאל, הכסא העומד על רקיע השחור, הוא מימין, והכסא העומד על הרקיע שהוא כעין ססגונא הוא משמאל, כמו שנתבאר לעיל.

כד סלקין בכרסייא דרקיעא אוכמא מאיך כרסייא דרקיעא שמאלא ונחתין ביה: כשהאורות עולים בהכסא דרקיע השחור, יורד כנגדו הכסא של רקיע השמאלי והאורות יורדים בו. כלומר, שאלו ב' מיני האורות של הכסאות, אינם בזה אחר זה, אלא בבת אחת, והכסא הימני משפיע על כסא השמאלי, ולפיכך באותו העת שכסא הימין מעלה האורות ממטה למעלה, והאורות עולים בו, יורד כנגדו באותו העת כסא

(דפו"י דף נ"א ע"ב *) דף נ"ב ע"א

השמאל, וממשיך האורות ממעלה למטה, והאורות יורדים בתוכו.

רעז) מתגלגלין כרסוון חד בחד, נקטין כל אינון רשתין בגווייהו ועאלין לון בשפולי דתהומא תתאה: הכסאות נכללים זה בזה, ואוחזים בתוכם כל אלו הרשתות, ומכניסים אותם בסיומו של תהום התחתון. פירוש. כי הרשתות, ה"ס הלק המחזה ולמטה של קומת הזווג, וע"כ בעת שהכסאות נכללים זה מזה, מקבלות הרשתות הארת שניהם, עד שמורידים אותם למטה ומאירים ומשלימים עד סוף התהום התחתון.

קאים חד כרסיא וסליק לעילא מכל אינון תהומי, וקאים כרסייא אחרא לתתא דכל תהומי: ואז, כסא אחד עומד ועולה למעלה מכל אלו התהומות, וכסא השני עומד למטה מכל התהומות. היינו אחר שהורידו הארת הרשתות עד סוף תהום התחתון כנ"ל, שאומר לעיל, שאין האורות יורדים אלא בתוך הכסא השמאל, ונמצא בחפרה, שהכסא עצמו נשאר עומד מתחת התהום התחתון. אבל כסא הימני נשאר למעלה ולא ירד, כנ"ל, וע"כ נמצא, שכסא הימני למעלה מכל התהומות, והשמאלי למטה מכל התהומות.

בין תרין כרסוון אלין מתגלגלין כל אינון תהומי, וכל אינון צנורין אתנעצו בין תרין כרסוון אלין: בין שני כסאות

אלין, [א]מתגלגלין כל אינון תהומי, וכל אינון צנורין [ב]אתנעצו בין תרין [ג]כרסוון אלין.

רעח) שבעין וחמש [ד]צנורין אינון, שבעה, אינון עלאי דכלא, וכל אינון אחרנין [ה]אחידן בהו. וכלהו [ו]נעיצי [א]בגלגלוי דהאי כרסייא, בסטרא דא [ז]ונעיצין [ח]בגלגלוי [ט]דהאי כרסייא, בסטרא דא.

רעט) [י]בהון [יא]מיין סלקין ונחתין, אינון דנחתין [א]) כראן בתהומי, ובקעי

דרך אמת

א) חופריס בתהומות.

מסורת הזהר

א) בגלגלוי, ח"א מא: מב:

חלופי גרסאות: א נ"א מתגלגלן. ב נ"א אתנעיצו. ג נ"א כרסיון. ד נ"א מוסיף נהורין, צנורין. ה נ"א אחידון. ו נ"א נעיצין. ז נ"א ונעצין. ונ"א ל"ג מן ונעיצין עד בהון. ח נ"א בגלגלין. ט נ"א בהאי. י נ"א בהו. יא נ"א מוסיף מיין בתהומיא [בתהומייא].

מאמר

כסאות הללו מתגלגלים ונשלמים כל אלו התהומות, וכל אלו הצנורות נגעצו בין אלו ב' הכסאות. פירוש. כי הארת ההוד הוא על ידי גלגול (כמ"ש לעיל דף מ"ט ד"ה דא לאו ע"ש.) ולפיכך על השלמת התהומין הבאה ממעלה למטה, דהיינו מכסא ההוד, אומר מתגלגלין. ועל הצנורות, שהם בחינת מחזה ולמעלה (כנ"ל דף קס"א ד"ה בטש) אומר אתנעצו. דהיינו שיונקים הארתם מב' הכסאות יחד.

רעח) שבעין וחמש צנורין אינון, שבעה אינון עלאי דכלא, וכל אינון אחרנין אחידן בהו: שבעים וחמשה צנורות הם, אבל שבעה, שהם שבעה תהומין דז"א, הם עליונים מכולם וכל אלו האחרים נאחזים בהם. כי בסוד הזווג נכפלו אלו ז' תהומין דז"א ונעשו ע', (כנ"ל דף קס"א ד"ה בטש) הרי ששבעה דז"א הם עליונים ושרשים לכל ע"ה צנורות ע"ש. וכלהו נעיצי בגלגלוי דהאי כרסייא בסטרא דא, ונעיצין בגלגלוי דהאי כרסייא בסטרא דא, וכל ע"ה צנורות נעוצים בהגלגלים של כסא הזה שבצד הימין ובהגלגלים של כסא הזה שבצד שמאל. פירוש. מחזה ולמעלה של כל כסא נקראים גלגלים, ומחזה ולמטה נקראים סמכין (כנ"ל דף מ"ו ד"ה ביאור). ומשמיענו, אשר הצנורות נעוצים בבחינת מחזה ולמעלה של הכסאות המכונים גלגלים. והיינו (כמ"ש לעיל דף קס"א ד"ה בטש כל חד) אשר הצנורות הם מבחינת מחזה ולמעלה של קומת הזווג, ושס"ה גידין, הם מחזה ולמטה של הקומה. ע"ש.

(דפו"י דף נ"ב ע"א)

הסולם

במ"ח גווני זיגי נהורין

רעט) בהון, מיין סלקין ונחתין: באלו ז' תהומין דז"א, שהם עלאי דכלא, המים, שהם האורות, עולים ויורדים, פירוש. כי אחר שכבר ביאר כל ההתפשטות של קומת הזווג בהמקום שמחזה ולמעלה, בא עתה למצות כל הדברים כדי להתקרב למטרת המאמר, דהיינו לבאר ענין פיתוי הנחש וחטאו של עצה"ד מה היא. וז"ש שבעה אינון עלאי דכלא, שהם כוללים כל ההתפשטות כולו, והולך ומבאר ענין הזווג, הנעשה בשבעה תהומין הללו שה"ס שבע המלכיות דז"ס חג"ת נהי"מ דז"א. ואומר בהון מיין סלקין ונחתין, שבמלכיות הללו, עולה אור חוזר ויורד אור ישר. כי אין לך מציאות מדרגה שלא תצא מזווג דהכאה של אור ישר בהמסך שבמלכות המעלה אור חוזר, כנודע. ואומר, אינון דנחתין כראן בתהומי ובקעי לון, אלו היורדים דהיינו אור העליון היורד מלמעלה אל המסכים שבהמלכיות, הם חופרים בהתהומות שהם המלכיות, דהיינו שמכה ורוצה להתלבש בהם, והם בוקעים אותם, כלומר שהמסכים המעכבים על הופעת האור, נבחנים עתה, כמו נבקעים ומעלים אור חוזר, העולה ומלביש לאור העליון, כמו שממשיך, אלין דסלקין עאלין באלין נוקבי אבנין וסלקין ומליין לשבע ימין, אלו האורות העולים דהיינו האו"ח, נכנסים באלו הנקבים שנבקעו בהאבנים שהם המסכים, ועולים ומלבישים את אור העליון ממטה למעלה ועל ידי כך הם ממלאים לשבע הספירות חג"ת נהי"מ, המכונים כאן, שבע ימים. כי אור העליון הנמשך אל ז' התהומות

לון: אינון דסלקין [ו] עאלין, באינון [כ] נוקבי אבנין, וסלקין ומליין [א]לשבע ימין, עד כאן שבעה גווני נהורין ברזא [ז] עלאה.

רפ) שבעה נהורין אחרנין, מתפלגין לשבעה [ג] ימים. וימא חד כליל לון, ההוא ימא חד, [ד] איהו ימא עלאה, דכלהו [ה] שבע ימין [ו] כלילן ביה.

רפא) שבעה נהורין אלין, עאלין לגו ההוא [ב] ימא, [ז] ומחאן ליה [ח] לימא, [ט] לשבעה סטרין. וכל סטרא וסטרא, אתפלג לשבעה [י] נחלין. כדכתיב [ג] והכהו לשבעה נחלים וגו' [יו] וכל נחלא ונחלא, אתפלג לשבעה [יב] נהרין. וכל נהרא

דרך אמת

ו) ע"כ.

מסורת הזהר

א) שבע ימין, ח"ג ט: ז"ח עו: ב) ים—לו' נחלין, ח"ב מב: ז"ח בראשית ח' סב של. תק"ח ק"ב טד שמב. ג) והכהו לשבעה נחלים, (ישעיה יא) ח"ב מב:

חלופי גרסאות: ו נ"א עלאין. כ נ"א נוקבין. ג נ"א ימין. ד נ"א איהי. ה נ"א לי"ג שבע. ו נ"א מוסיף ימין וכל אינון ימין [שבעה ימי] כלילן. ז נ"א ומחון. ח נ"א ליממא (ד"א). ט נ"א לשבעין. י נ"א נהרין וכל נהר אתפליג לשבעה נחלין. יו נ"א כל. יב נ"א לי"ג מן נחרין עד ארחין.

מאמר **המולם** במ"ה גווני זיני נחורין

התהומות ומכה בהם, נבחן לו"ס חג"ת נהי"מ, שע"ז יוצאים על ידי זווג דהכאה הזה, ז' קומות שבכל אחת מהן יש בה חג"ת נהי"מ. **עד כאן שבעה גווני נהורין ברזא עלאה**, עד כאן נתבארו, שבעה מיני אורות. **דהיינו שבעה הימים** חג"ת נהי"מ, **שיצאו** בסוד העליון, **דהיינו בהמקום שמחזה ולמעלה.**

רפ) שבעה נהורין אחרנין מתפלגין לשבעה ימים, וימא חד כליל לון: שבעה אורות אחרים מתחלקים לשבעה ימים, וים אחד כולל אותם. **ההוא ימא חד, איהו ימא עלאה, דכלהו שבע ימין כלילן ביה**, ים האחד ההוא, הוא ים העליון שכל שבעה הימים כלולים בו. פירוש. אחר שנעשה הזווג מחזה ולמעלה, ויצאו שם שבעה ימים עליונים מחזה ולמעלה, נתפשטה המלכות שבהם, דהיינו ים התחתון שבהם, לז' ימים אחרים מלמעלה למטה, דהיינו למטה מחזה. וע"כ נמצא שים התחתון שלמעלה מחזה, נעשה לים העליון אל למטה מחזה, כי ממנה נתפשטו כולם, והיא כוללת אותם משום זה. ולהלן מבאר שרק ששה ימים נתפשטו מחזה ולמטה, דהיינו רק לפי ששה הספירות חג"ת נה"י, כי המלכות חסרה שם. ומה שאומר כאן שבעה, הוא בצירוף עם ים העליון, השייך להשבע ימים שלמעלה מחזה. כי הוא ים התחתון שלהם, כמבואר.

רפא) שבעה נהורין אלין עאלין לגו ההוא ימא ומחאן ליה לימא

(דפו"י דף נ"ב ע"א)

לשבעה סטרין: ז' אורות הללו, **דהיינו אור** העליון הכולל בתוכו חג"ת נהי"מ, נכנסים לתוך ים ההוא, שהיא המלכות שלמעלה מחזה כנ"ל, ומכים להים, **דהיינו** בסוד זווג דהכאה של אור העליון עם הים שהיא המלכות, **ונעשה הים** לשבע צדדים, **דהיינו שנתפשט** מחזה ולמטה, לשבע ספירות חג"ת נהי"מ. כי הזווג דהכאה העלה או"ח מהמלכות שהלביש את אור העליון, כמ"ש לעיל בשבע ימים שלמעלה מחזה. **וכל סטרא וסטרא אתפליג לשבע נחלין, כדכתיב, והכהו לשבע נחלים וכל נחלא ונחלא אתפליג לשבעה נהרין וכו'** וכל צד וצד מז' הצדדים נחלק לז' נחלים. ככתוב, והכהו לשבעה נחלים וכל נחל ונחל נחלק לז' נהרות, וכל נהר ונהר נחלק לז' אורחות, וכל אורח ואורח לז' שבילים. **וכל מימוי דימא, כלהון עאלין לגווייהו,** וכל מי הים, כולם נכנסים לתוכם.

ביאור הדברים. כי כל מדרגה שלימה יוצאת בה' קומות כח"ב תו"מ זה למטה מזה, המכונים כאן: **סטרין, נחלין, נהרין, אורחין, שבילין.** והן יוצאות על דרך שיצאו ה' קומות גלגלתא ע"ב ס"ג מ"ה וב"ן באדם קדמון, (ע"ד שנתבאר בפתיחה לחכמת הקבלה מאות ל' עד אות מ"ב עש"ה) כי כל הכחות הנמצאים בהעליון, מוכרחים הם בהתחתון. והן יוצאות בד' זווגים, אשר בכל זווג נכפלות הספירות דעליון בעשר פעמים. והטעם, כי כל תחתון יוצא רק ממלכות דעליון, כמ"ש בפתיחה

לחכמת

ונהרא, אתפלג לשבעה [ב] ארחין. וכל [ג] אורחא ואורחא, אתפלג לשבעה שבילין. וכל מימוי דימא [ד] כלהון עאלין [ה] לגווייהו.

חלופי גרסאות: [ב] נ"א אורחין. [ג] נ"א ארחא וארחא. [ד] נ"א כלהו עיילין. [ה] נ"א בגווייהו.

מאמר הסולם בס"ה גווני זיני נהורין

לחכמת הקבלה מאות ל"ה עד אות מ"ב עש"ה. באופן שהע"ס דתחתון הן רק עשר מלכיות של ע"ס דעליון, אשר כתר דתחתון הוא רק של כתר דעליון, וכן חכמה דתחתון הוא רק המלכות של חכמה דעליון וכו' על דרך זה. ונמצא בעת שהעליון מאציל את התחתון, מוכרח העליון להכפיל כל ספירה יחידה שלו לעשר ספירות, כדי ליתן להתחתון את המלכות שלה. כי אחר שהוא מכפיל הכתר שלו לע"ס כח"ב תו"מ, יכול להשפיע המלכות דכתר להתחתון. וכן אחר שמכפיל הספירה דחכמה שלו לע"ס כח"ב תו"מ, יכול ליתן המלכות דחכמה להתחתון וכולם על דרך זה. הרי שבכל זווג להוציא מדרגה תחתונה מוכרח העליון להכפיל העשר ספירות שלו לעשר פעמים. וכאן הזהר מדבר מזווג זו"ן, שהע"ס נעשו בהם לז' ספירות חג"ת נהי"מ, (מטעם שנתבאר לעיל דף ק"ס ד"ה ונודע ע"ש) נמצא שבכל זווג מכפיל העליון ז' פעמים את הז' ספירות שלו.

וזהו אמרו **שבעה נהורין אלין עאלין לגו האי ימא** וכו' **לשבעה סטרין**, והוא זווג הא' לאותו התפשטות שמחזה ולמעלה, והיינו קומת כתר המיוחס להתפשטות הזה. **וכשהשבעה סטרין** מזדווגין להוציא **קומת חכמה** שהיא ז' **נחלין**, נמצא בהכרח אשר קומה העליונה מתכפלת לז"פ ז' ספירות כדי להאציל הקומה התחתונה מהמלכות שבכל אחת, ומתחלק החסד דז' סטרין לז"ס חג"ת נהי"מ והמלכות דחסד היא נותנת לקומה תחתונה שנעשית לחסד של התחתונה כנ"ל. וכן מתחלקת ספירת הגבורה של ז' סטרין, לז"ס חג"ת נהי"מ, שנותנת לקומה תחתונה את המלכות דז"ס ההן, שנעשתה בת לגבורה, וכו' עד"ז. וז"ש **וכל סטרא וסטרא אתפלג לז' נחלין**, דהיינו כדי ליתן נחל האחרון שבאותו סטרא אל הקומה דז' נחלים כמבואר. ועד"ז קומת החכמה שהיא נקראת ז' נחלים כשבאה להוציא קומה התחתונה ממנה. שהיא קומת בינה הנקראת ז' **נהרין**, מתכפלת גם היא לזפ"ז, כנ"ל. וז"ש **וכל נחלא ונחלא אתפלג לשבעה נהרין**, כי החסד דנחלין נתחלק לז' נהרות חג"ת נהי"מ כדי ליתן נהר האחרון אל קומת בינה הנקראת ז' נהרין, שהיא תהיה לחסד דקומה זו. וכן הגבורה דנחלין נחלקה לז' נהרין, כדי ליתן נהר האחרון לקומת בינה. וכן הת"ת דנחלין וכו' עד"ז. וכן **וכל נהרא ונהרא אתפליג לשבעה ארחין** כדי ליתן אורח האחרון דכל ספירה אל קומת ז"א המכונה ז' **ארחין**. וכן **וכל אורחא ואורחא אתפלג לשבעה שבילין**, כדי ליתן את שביל האחרון דכל ספירה, אל קומת המלכות, הנקראת ז' שבילין.

ומכאן תבין את הכלל המובא בכ"מ, שע"ס של המלכות הם יחידות, ודז"א עשרות, ודבינה מאות, ודחכמה אלפים, ודכתר רבבות. והוא, כי אין להתחתון משהו מה שאינו מקבל מהעליון ממנו, והעליון מעלי עליון וכו' עד א"ס ב"ה. ולפי"ז נמצא, מה שתוכחנו, שבעת שהעליון מאציל את התחתון, מוכרח העליון להתכפל למאה, דהיינו עשר פעמים ממה שהוא, כדי להשפיע עשר מלכיות מהם להתחתון ממנו, הנה יחד עם זה נבחן בהכרח, אשר העלי עליון מתכפל בעת ההוא ג"כ לעשר פעמים ממה שהוא, דהיינו לאלף ספירות, כדי שיוכל להשפיע מאה מלכיות מהם להתחתון שלו, כדי שהתחתון שלו יוכל להשפיע עשרה מהם לתחת התחתון. באופן בעת שקומת ז"א מתכפלת למאה כדי להאציל את קומת המלכות בעשרה מהם, נמצא קומת בינה מתכפלת בעת ההוא לאלפים ספירות, כי כדי שתוכל להשפיע מאה מלכיות מהם לז"א. וקומת חכמה מתכפלת לעשרת אלפים ספירות כדי שתוכל להשפיע אלף מלכיות מהם לבינה. וקומת כתר מתכפלת למאה אלף, כדי שתוכל להשפיע עשרת אלפים מלכיות מהם לחכמה. הרי שהעשר ספירות שבקומת כתר הן כאו"א בת עשרת אלפים, דהיינו מאה אלף ספירות. והע"ס שבקומת חכמה הן כאו"א בת אלף. והע"ס שבקומת בינה, הן כאו"א בת מאה, והע"ס שבקומת ז"א הן כאו"א בת עשרה. והע"ס שבקומת מלכות הן כאו"א רק

יחידות

רפב) שבעה נהורין, סלקין ונחתין, לשבעה סטרין. שבעה נהורין עלאין, עאלין לגו ימא. ו שתא אינון, ומחד עלאה נפקי. כמה דנטיל ימא, הכי פליג מימוי, לכל אינון ימין, לכל אינון נהרין.

רפג) ו חד תנינא לתתא, בסטר שמאלא, שאט בכל אינון נהרין. אתי בסטר, קשקשוי כלהון תקיפין כ כפרזלא. ומטי לשאבא, ג ושאיב ד אתרה. וכל ה אינון נהורין אתחשכן קמיה, פומיה ולישניה מלהטא אשא ב ו חדוד לישניה, כחרבא תקיפא.

דרך אמת

ו) הוא המקטרג הגדול שעליו נאמר והרג את התנין אשר בים ותרג כו כ', ב) חדוד לשונו כחרב חדה וחזק. חלופי גרסאות: ו נ"א שיתא. כ נ"א בפרזלא (אה"ל). ג נ"א וסאיב (אה"ל). ד נ"א אתריה. ונ"א בתרה. ה נ"א ל"ג אינון. ו נ"א חדוד דלישניה. ונ"א חדו דלישניה ונ"א חדוד לישניה.

מאמר **הסולם** בס"ה גווני זיני נהורין

יחידות. (ועי' בפמ"ס דף ר"ז ד"ה והטעם. ובתע"ס שעור י"ג דף אלף פ"ז ד"ה וטעם המספרים.)

רפב) שבעה נהורין סלקין ונחתין לשבעה סטרין, שבעה נהורין עלאין עאלין לגו ימא, שתא אינון ומחד עלאה נפקי: ז' אורות עולים ויורדים לז' סטרין, דהיינו להתפשטות שמחזה ולמטה, שקומת כתר שלהם נקראת ז' סטרין. כי ז' אורות עליונים נכנסים לזווג דהכאה, תוך ים תחתתון של ז' ימים העליונים, שהיא מלכות שמחזה ולמעלה, כנ"ל. ועם כל זה, ששה הם ולא שבעה, ומאחר העליון יצאו, דהיינו מים התחתון שלמעלה מחזה, הנבחן לים העליון להששה המתפשטים למטה מחזה, ועמו הם נחשבים לשבעה. כלומר, שלא נתפשטו למטה מחזה אותם שבעה נהורין, שהכו בים העליון, שהם חג"ת נהי"מ, אלא רק ששה מהם נתפשטו, שהם חג"ת נה"י, אבל המלכות חסרה בהתפשטות הזה שמחזה ולמטה, אלא שנחשבים לשבעה משום שים העליון, שהיא המלכות שמחזה ולמעלה, שממנה יצאו, היא מצטרפת אל חג"ת נה"י הללו והם עמה שבעה. ומסקנא זו של חסרון המלכות למטה מחזה, היא תמצית כל המאמר שלפנינו, הנרצה לענין הבנת החטא דעצה"ד, המובא לפנינו.

כמה דנטיל ימא הכי פליג מימוי לכל אינון ימין לכל אינון נהרין, כמו שהים מקבל כן הוא מחלק מימיו לכל אלו הימים ולכל אלו הבחינות. כלומר כל אלו ד' הזווגים הנ"ל של ההתפשטות שלמטה מחזה, מקבל ים העליון (דסו"י דף נ"ב ע"א) למעלה מחזה וכמו שהוא מקבל שם, כן הוא מחלק אותם להמקום שלמטה מחזה. לאפוקי, שלא נעשה שום זווג מהם למטה מחזה.

רפג) חד תנינא לתתא בסטר שמאלא, שאט בכל אינון נהרין, אתי בסטר: נחש אחד למטה, בצד שמאל, שוחה בכל אלו הנהרות הנמשכים מחזה ולמטה, (כנ"ל באות רפ"ב) ובא אל הצד, דהיינו לצד שמאל. כלומר, שלא יוכל לינק מכל בחינות הנהרות רק מצד שמאל שבהם. **קשקשוי כולהון תקיפין כפרזלא** קשקשותיו, כולן חזקות כמו ברזל. כלומר, שהדינים שבו קשים מאד.

פירוש. כי כל אחיזת הקליפות היא במקום חסרון של הקדושה, ואומר לעיל (באות רפ"ב) שמחזה ולמטה רק שתא אינון, דהיינו חג"ת נה"י, והמלכות חסרה. שז"ס מ"ש בתחילת המאמר, במ"ה גווני זיני נהורין אתפליג עלמא ע"ש בהסולם. וע"כ נאחז הנחש במקום הזה בהמלכות. וז"ש חד תנינא לתתא, שנחש אחד נאחז למטה, דהיינו במקום שחסרה המלכות, בסטר שמאלא, בצד שמאל אשר שם, כי אין קליפות נאחזות רק בצד שמאל. **שאט בכל אינון נהרין,** דהיינו בשבעה נהרין הנ"ל באות רפ"ב הנמשכים מחזה ולמטה **אתי בסטר,** ובא לצד שמאל שבנהרות. וז"ש **ומטי לשאבא ושאיב אתרה,** והוא מגיע, ע"י חטאי התחתונים, לשאוב שפע ושואב מקומה דהיינו מקומה של המלכות החסרה שמה. ואז, **וכל אינון נהורין אתחשכן קמיה,** וכל אלו האורות שבנהרות נחשכים לפניו, כי הזווג

רפד) עד דמטי ק למיעל למקדשא, גו ימא. וכדין סאיב מקדשא, ואתחשכן נהורין. ונהורין עלאין סלקין מן ימא כדין ימא, מתפלגין מימוי, בסטר שמאלא, א)וימא ק) קאפי, ולא נגדין מימוי.

דרך אמת

ק) והיס נקרס ונקפק מלמטן קפקו תהומות לעיל כ"ט כ.

מסורת הזהר

א) ויימא קאפי, ח"א כט, ח"ב ל. ח"ג קעב:

חלופי גרסאות: ק נ"א למיעאל.

מאמר

נפסק תכף ומיד עם נגיעתו של הנחש במקום המלכות הנ"ל, כי, פומיה ולישניה מלהטא אשא, חדוד לישניה כחרבא תקיפא, פיו ולשונו אש לוהט, לשונו חדה כחרב קשה. כלומר, שהדינים קשים בו מאד ואין הצלה ממנו.

רפד) עד דמטי למיעל למקדשא, גו ימא, וכדין סאיב מקדשא, ואתחשכן נהורין, ונהורין עלאין סלקין מן ימא:

עד שהנחש מגיע לכנוס אל המקדש, בתוך הים, ואז נטמא המקדש, שהיא המלכות, והאורות נחשכים, ואורות העליונים מסתלקים מן הים. דהיינו האורות דג"ר.

פירוש. המלכות המזדווגת עם ז"א מבחינתה שלמעלה מחזה, המשותפת שם עם הבינה, היא מכונה מקדש, וכן ים. כנ"ל אות ר"פ ונודע, שמבחינתה של המלכות עצמה אינה ראויה לזווג ולקבל מוחין, כי עליה היה צמצום א' שלא תקבל לתוכה אור ישר, (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר עש"ה) וכל הכשרתה לזווג ולמוחין הוא מחמת שיתופה עם מדת הרחמים, שהיא בינה. ולפיכך, אחר שהנחש נאחז במקום המלכות החסרה בבחינת מחזה ולמטה, כנ"ל (באות רפ"ג) ושאיב אתרה, שהיא מקום של בחינת המלכות בעצמותה, בלי שיתופה עם הבינה, כי היא חסרה שם, ורק מקומה נמצא, תרי נגלה בזה מדת הדין שבמלכות, שאינה ראויה לזווג ולמוחין, ונמצא שמכח אחיזת הנחש במקום מלכות דמדת הדין למטה, נתפרק שיתוף המלכות בבינה, שבמלכות העליונה הנקראת ים, ונבחן זה, שהמלכות העליונה נטמאה, דהיינו, שאינה ראויה עוד לזווג, כמו אשה טמאה האסורה לבעלה. כי לאחר שנגלה בחינתה עצמה נאסרת לז"א בעלה, ואינה ראויה לזווג ומוחין. וז"ש, וכדין סאיב

(דפו"י דף נ"ב ע"א)

הסולם

בס"ח גווני זיני נהורין

מקדשא, גו ימא, וכו' דהיינו שנפסק הזווג מהמלכות הנקראת מקדש וים וכו'. ונהורין עלאין סלקין מן ימא. ואורות העליונים, אורות דג"ר, שהם אור ישר, מסתלקים מהים, שהיא המלכות העליונה. מכח שנגלה מדת הדין שבה מצמצום א' שנצטמצמה שלא לקבל לתוכה אור ישר. כנ"ל. וז"ש לעיל בהקדמת הזהר, (דף צ"ט אות קכ"ב) שב' נקודין הם בהמלכות, שהם ב' המלכיות שבכאן, שהמלכות שלמעלה מחזה היא ממותקת בהבינה, והמלכות שלמטה מחזה היא בלתי ממותקת, והיא חסרה, כלומר שנגנזת ואינה נודעת, וע"כ ראויה המלכות שלמעלה מחזה לקבל מוחין מכח הבינה שבה, כי כח הדין והצמצום שבה נגנז ואינו. אלא בשעה שהנחש מטי לשאבא ושאיב אתרה, ומגלה מדת הדין שבה, אז נגלה כח הדין גם בהמלכות שמחזה ולמעלה. כמבואר. וז"ס שאומר שם, זכי הא טוב לא זכי הא רע, כי בעת שהתחתונים זוכים, אין הנחש יכול להאחז במקום המלכות למטה ולגלות מדת הדין שבה, וע"כ הא טוב, שהיא בזווג עם ז"א ומשפעת כל טוב להתחתונים. אלא אם התחתונים מקלקלים מעשיהם, אז קונה הנחש כח להאחז במקום המלכות למטה, ומגלה מדת הדין שבה, והיא נטמאה, ואורות עליונים מסתלקים מהים. וזהו לא זכי הא רע, עש"ה. וזה היה סוד החטא של עצה"ד, כמו שמבואר לפנינו.

כדין, ימא מתפלגין מימוי בסטר שמאלא, וימא קאפי ולא נגדין מימוי:

ואז מימי הים מתחלקים ובאים מצד השמאל, והים נקפא, ומימיו אינם נוזלים. פירוש. שמימי הים, שהם האורות שבהמלכות, נחלקו, כי הג"ר נסתלקו משם, והו"ק שנשארו באו לצד שמאל ונקפאו. כלומר, שאפילו האורות שנשארו

אינם

רפה) ועל דא רזא דמלה, כמה דכתיב, א והנחש היה ערום מכל חית
ב השדה אשר עשה ה' אלקים. רזא דחויא בישא, נחית ג מעילא לתתא, והוא
שאט על ג אפי מיין מרירן, ונחית לאפתי ד לתתא, עד ה דיפלון גו רשתוי.
רפו) ו האי חויא ז היא מותא דעלמא. והוא עאל במעוי ח) ט דסתים
דבר נש, הוא לסטר שמאלא, י ואית יא חויא אתרא דחיי, בסטר ימינא, יב תרוייהו
אזלי עמיה דברנש. כמה דאוקמוה.
רפז) מכל חית השדה דהא כל שאר חיון דחקלא, לית יג בהו חכים

מסורת הזהר

דרך אמת

א) והנחש היה ערום, (בראשית ג') ח"א לה: קלח. קעט: רסג. ח"ב רסב: רסח: ת"ז תק: ג"ט צג. ז"ח בראשית י"ח ט"ג שמא.

ח) שהילה"ר נכנס ומתעלם כמעי הסתום של נכ"ח להסיתו כדי שיפול כרשתו אשר טמן לו.

חלופי גרסאות: ב ג"א השדה וגו'. ג ג"א מתתא לעילא. ד ג"א אנפי. ה ג"א לאתתא, ו ג"א דינפלון, ז ג"א חא. ח ג"א הוא. וג"א הא. ט ג"א סתים. וג"א בסתימו. וג"א בסתירו. י ג"א לי"ג ואית חויא. יא ג"א חיויא. יב ג"א תרוויהו. יג ג"א בהון.

מאמר הסולם בס"ה גווני זיני נחורין

אינם נמשכים ממנה להתחתונים, וכמו שנקשאו בה דומים.

רפה) ועל דא רזא דמלה, כמה דכתיב, והנחש היה ערום וגו' רזא דחויא בישא נחית מעילא לתתא והוא שאט על אפי מיין מרירן: ועל כן, סוד הדבר הוא כמו שכתוב, והנחש היה ערום וגו' הסוד הוא, שנחש הרע יורד ממעלה למטה. כלומר, שדרכו להמשיך הארת השמאל ממעלה למטה, והוא שוחה על פני מים המרים, שהם סוד מדת הדין שבה. וע"כ הוא בא לצד שמאל, ורוצה להמשיך הארת השמאל מהים העליון שלמעלה מחזה, אל מקום המלכות שלמטה מחזה, שבזה הוא מגלה מדת הדין שבה. (כנ"ל בדיבור הסמוך) לא זכי הא רע. וזהו כל הסוד של עץ הדעת, וע"כ, ונחית לאפתי לתתא עד דיפלון גו רשתוי, וירד למטה לפתות את חוה, שתאכל מעץ הדעת, דהיינו שתמשיך בעדו הארת השמאל ממעלה למטה, שבזה נופלים תוך הרשת שלו. שקונה כח לעלות למעלה ולגלות מדת הדין שבה, כנ"ל.

רפו) האי חויא היא מותא דעלמא, והוא עאל במעוי דסתים דבר נש, הוא לסטר שמאלא: נחש זה הוא המות שבעולם, כלומר, שהסית את חוה בעצה"ד, והביא המות לעולם. והוא נכנס במעי הסתום של האדם, הנקרא מעי העור, והוא לצד שמאל. (דפו"י דף נ"ב ע"א)

כלומר שיניקתו רק מהארת קו השמאל. וענין מעי העור הסתום, הוא מאברים היתרים שנכנסו בגוף האדם אחר אכילת עצה"ד, שמצדם מוכרח הגוף למות. כמו שנתבאר בהקדמתי לספר פנים מאירות ופנים מסבירות על עץ חיים להאריז"ל, דף ז' אות כ' ע"ש ואין להאריך כאן. וז"ש היא מותא דעלמא והוא עאל במעוי דסתים, דהיינו שנכנס ונתלבש שם, וכן בשאר האברים היתרים. כלומר, שמשם מביא המות על גוף האדם. כמ"ש שם בהקדמה. ואית חויא אחרא דחיי בסטר ימינא, תרוייהו אזלי עמיה דברנש כמה דאוקמוה. ויש נחש אחר של חיים, בצד ימין, דהיינו יצר הטוב, המביא חיים להאדם. ושניהם הולכים עם האדם, שהם יצה"ר ויצה"ט, כמו שבארוהו:

רפו) מכל חית השדה. דהא כל שאר חיון דחקלא לית בהו חכים לאבאשא כהאי, בגין דאיהו זוהמא דדהבא: ואומר עליו הכתוב, ערום מכל חית השדה. כי בכל שאר חיות השדה, שהם כל הקליפות, אין בהם חכם להרע כמוהו, משום שהוא פסולת הזהב. הארת השמאל הנקרא צפון, הוא מכונה בשם זהב. בסו"ה מצפון זהב יאתה (איוב ל"ז כ"ב) ונחש הזה הוא הפסולת מהארת השמאל, ע"כ נבחן לזוהמא דדהבא. והשמאל הוא שורש הארת החכמה שמשם כל הדינין, וע"כ הוא חכם להרע מכל חית השדה. כלומר, שכחו להזיק הוא גדול מכל חית השדה, שהם שאר הקליפות.

לאבאשא כהאי, בגין דאיהו זוהמא דדהבא. ווי למאן דאתמשיך אבתריה. דאיהו גרים ליה מותא. ולכל דאתיין [ו]אבתריה, והא אוקמוה.

רפז) אדם, אתמשיך אבתריה לתתא, ונחית למנדע, בכל מה דלתתא, כמה דנחית הכי אתמשיך רעותיה, וארחוי [ב]אבתרייהו, עד דמטין, להאי חויא, וחמו [ג]תיאובתיה [ד]דעלמא, [ה]ושטו [ו]אורחוי [ז]באתר דא. כדין קם ואתמשיך איהו אבתרייהו דאדם ואתתיה, ואתדבק בהו, וגרים להו מותא, [ט]ובכל [י]דרי דאתו אבתריה. עד דמטו ישראל, לטורא דסיני, לא פסק זוהמא דיליה מעלמא, והא אתמר.

רפח) כיון דחטו, ואתדבקו באילנא [יא]דשריא ביה מותא לתתא. מה כתיב,

חלופי גרסאות: [ו] נ"א בתריה. [ב] נ"א אבתריה. [ג] נ"א תיאובתי. [ד] נ"א עלמא. [ה] נ"א ושטי. [ו] נ"א ארחוי. [ז] נ"א בתר. [ט] נ"א ולכל. [י] נ"א דרוי. [יא] נ"א דשרייא.

מאמר **המולם** במ"ה גווני זיני נחורין

ווי למאן דאתמשיך אבתריה, דאיהו גרים ליה מותא ולכל דאתיין אבתריה, והא אוקמוה. ווי למי שנמשך אחריו, דהיינו לאדם הראשון, שהוא גרם המות, לו ולכל הבאים אחריו. וכבר בארוהו.

רפז) אדם אתמשיך אבתריה לתתא, ונחית למנדע בכל מה דלתתא: אדם הראשון, נמשך אחר הנחש למטה, וירד לדעת בכל מה שלמטה. כלומר שירד להמשיך הארת השמאל ממעלה לכל מה שלמטה, דהיינו עד מקום המלכות החסרה, כמו הנחש. כנ"ל (באות רפ"ה ד"ה ועל דא ע"ש) ובזה נמצא שנמשך אחר הנחש. כמה דנחית הכי אתמשיך רעותיה ואורחוי אבתרייהו, כמו שירד, דהיינו, שירד להמשיך ממעלה למטה, כן נמשכו רצונו ודרכיו אחריהם. דהיינו אחרי הקליפות, כי המשכת הארת הזווג ממעלה למטה, ה"ס איסור עצה"ד, כנ"ל (באות רפ"ד ד"ה עד) וע"כ כיון שבא להמשיך ממעלה למטה, תכף נתדבק בהקליפות, אע"פ שעוד לא המשיך בפועל. עד דמטין להאי חויא וחמו תיאובתיה דעלמא, עד שבאו לאותו הנחש, וראו תשוקתו של העולם, פירוש. המלכות נקראת עולם, ונתבאר לעיל (באות רפ"ד ד"ה עד) שבחינתה עצמה חסרה בהתפשטות שלמטה מחזה, אשר חסרון הזה לא יוכל להמנות מטרם גמר התקון, ולפיכך כל תשוקת המלכות היא להשלמה הזאת. וז"ש וחמו תיאובתיה דעלמא, דהיינו שראו מקום החסרון של המלכות הנקראת עולם שתשוקתה

(דפו"י דף נ"ב ע"א)

גדולה להשלמה. ושטו אורחוי באתר דא, ונטו ונלוזו דרכיו במקום הזה, דהיינו מקום המלכות הנ"ל, שה"ס אכילת עץ הדעת, (כנ"ל באות רפ"ד ד"ה עד) כדין קם ואתמשיך איהו אבתרייהו דאדם ואתתיה, ואתדבק בהו וגרים להו מותא, אז קם ונמשך הנחש אחרי אדם ואשתו ונתדבק בהם בזוהמתו, וגרם להם המות. ובכל דרי דאתו אבתריה עד דמטו ישראל לטורא דסיני, לא פסק זוהמא דיליה מעלמא, והא אתמר. ובכל הדורות הבאים אחריו, עד שעמדו ישראל בהר סיני, לא נפסק זוהמא שלו מהעולם. וכבר נאמר זה.

מאמר וישמעו — מתהלך בגן

רפח) כיון דחטו ואתדבקו באילנא דשריא ביה מותא לתתא, מה כתיב, וישמעו את קול ה' אלקים וגו', מהלך אין כתיב כאן אלא מתהלך:

כיון שחטאו ונתדבקו בהאילן שהמות שורה בו למטה, מה כתוב, וישמעו וגו' מתהלך בגן, מהלך לא כתוב כאן, שהוא לשון זכר, אלא שכתוב מתהלך, שהוא לשון נקבה כי ת' הנוספת הוא לשון נקבה. ת"ח עד לא חטא אדם, הוה סליק וקאי בחכמה דנהירו עלאה, ולא הוה מתפרש מאילנא דחיי, בוא וראה, מטרם שחטא האדם, היה עולה במדרגותיו, והיה עומד בחכמה העליונה, ולא היה נפרד מעץ החיים. כיון דאסגי תיאובתא למנדע ולנחתא לתתא, אתמשך אבתרייהו, עד דאתפרש

מאילנא

[א] וישמעו את קול ה׳ אלקים מתהלך בגן. מהלך אין כתיב כאן, אלא [א] מתהלך [ב] ת״ח, עד לא חטא אדם, הוה סליק וקאים בחכמה דנהירו עלאה. ולא הוה מתפרש מאילנא דחיי. כיון דאסגי תיאובתא למנדע, ולנחתא לתתא, [א] אתמשך אבתרייהו, עד דאתפרש מאילנא דחיי, וידע רע ושבק טוב, ועל דא כתיב [ג] כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך *) רע. מאן דאתמשך [ב] בתר [ג] רע, לית ליה [ד] דירה, עם אילנא דחיי.

רפט) ועד לא חטאו, הוו שמעין קלא מלעילא, [ה] והוו ידעי חכמתא עלאה, [ו] וקיימי בקיומא דזיהרא עלאה, [ז] ולא דחלי. כיון דחטאו, [ח] אפילו קלא [ט] דלתתא, [י] לא [יא] הוי יכלין למיקם ביה.

רצ) כגוונא דא, עד לא [יב] חבו ישראל, [ג] בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני, אתעבר מנייהו זוהמא, דהאי [יג] חיויא, דהא כדין [ד] בטול יצר הרע הוה מעלמא, ודחו ליה מנייהו. וכדין אתאחידו באילנא דחיי, [יד] וסלקו לעילא, ולא נחתו לתתא.

דרך אמת

א) מתהלך שאחזו בקליפה שבה שורה המיתה. ב) מכאן עד מההוא גוונא ממש שבסוף דף נ״ג תמצאהו כפול בכי תשא קנ״ג ב׳ ועי׳ לקמן ע״א א׳. ג) כי תשא קנ״ב. קצג: וקצד.: ג) כי לא אל חפץ רשע אתה, וגו׳, לעיל בראשית א׳ רי״ח ציון ב׳ וש״נ. ד) בטול יצר הרע, ח״א קט. קכח: קלז. קלח. ח״ג צז:

מסורת הזהר

א) וישמעו את קול, (בראשית ג׳) ח״א כח: עו. ת״ז תק׳ ס״א צג: ז״ח בראשית י״ח טד שי. ב) ת״ח עד לא חטא אדם, מכאן עד אות ש״י נמצא כלשונו בח״ב

חלופי גרסאות: א נ״א אתמשיך. ב נ״א אבתריה דרע. ג נ״א ברע ול״ג בתר. ד נ״א דיורא. ונ״א נייחא. ה נ״א וידעין. ו נ״א ל״ג מן וקיימי עד ולא. ז נ״א ולא הוו דחלין. ח נ״א אפיקו. ונ״א אפיק. ונ״א נפיק. ט נ״א מתתא. י נ״א ולא. יא נ״א הוו. יב נ״א חאבו. יג נ״א חויא. יד נ״א וסליקו.

מאמר הסולם וישמעו—מתהלך בגן

מאילנא דחיי, כיון שהרבה תשוקה לדעת ולירד למטה, דהיינו להמשיך ממעלה למטה, כנ״ל (באות רפ״ד ד״ה עד) נמשך בזה אחריהם, עד שנפרד מעץ החיים וידע רע ושבק טוב, וידע את הרע ועזב את הטוב, דהיינו כנ״ל (באות רפ״ד ד״ה עד) לא זכי הא רע עש״ה. ועל דא כתיב כי לא אל וגו׳ מאן דאתמשך בתר רע לית ליה דירה עם אילנא דחיי. וע״כ כתוב, כי לא אל וגו׳ לא יגורך רע, כי מי שנמשך אחר הרע, אין לו דירה ביחד עם עץ החיים.

רפט) ועד לא חטאו הוו שמעין קלא מלעילא והוו ידעי חכמתא עלאה, וקיימי בקיומא דזיהרא עלאה ולא דחלי: ועד שלא חטאו היו שומעים הקול של מעלה, והיו יודעים חכמה העליונה, והיו נמצאים בהמוחין של זהר העליון, ולא יראו, כיון דחטאו אפילו קלא דלתתא לא הוי יכלין למיקם ביה, כיון שחטאו, אפילו קול של מטה, לא היו יכולים לעמוד בו, פירוש, קול ז״א הוא קול של מעלה, ושל הנוקבא הוא קול של מטה. והכתוב קול ה׳ אלקים מתהלך בגן, הוא קול הנוקבא, כי הת׳ של מתהלך יורה על לשון נקבה, כנ״ל. ומ״מ לא יכול לעמוד בו, כי נאמר ויתחבא וגו׳.

רצ) כגוונא דא, עד לא חבו ישראל בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני אתעבר מנייהו זוהמא דהאי חיויא: כעין זה, כל עוד שלא חטאו ישראל, מעת שעמדו ישראל על הר סיני, הוסרה מהם הזוהמא של נחש הזה. דהא כדין בטול יצר הרע הוה מעלמא, ודחו ליה מנייהו, כי אז היה ביטול יצר הרע מהעולם, שדחו אותו מהם, וכדין אתאחידו באילנא דחיי, וסלקו לעילא ולא נחתו לתתא, ואז נאחזו בעץ החיים, ועלו למעלה ולא ירדו למטה, כלומר שהעלו האור דשמאל ממטה למעלה, ולא המשיכו אותם ממעלה

(דפו״י דף נ״ב ע״א *) נ״ב ע״ב)

רצא) כדין הוו ידעין [ו]וחמאן אספקלריאן עלאין, [ב]ואתנהרין [ג]עינייהו, וחדאן למנדע ולמשמע, וכדין חגר לון קב"ה [ד] [ה]חגורין דאתוון [ו]דשמיה קדישא, [ז]דלא [ח]ייכול לשלטאה עלייהו, האי חויא, ולא [ט]יסאב לון [י]כקדמיתא.

רצב) כיון [יא]דחטאו [יב]בעגל, [יג]אתעבר מנייהו כל אינון דרגין, ונהורין עלאין, [יד]ואתעברו מנייהו [טו]אינון [טז]חגירו [יז]מזיינין, [יח]דאתעטרו [יט]משמא [כ]עלאה [כא]קדישא, ואמשיכו עלייהו [כב]חויא בישא, כמלקדמין, [כג]ונגרמו מותא, לכל עלמא.

רצג) ולבתר מה כתיב [כד]וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו. ת"ח, מה כתיב בקדמיתא, [כה]וירא ישראל את היד הגדולה. וכלהו חמאן זהרין עלאין, [כו]ומתנהרין [כז]באספקליא דנהרא, דכתיב

דרך אמת

ד) חגורה של מותיות הקדושים.

מסרת הזהר

א) מזיינין—משמא עלאה, ח"א נג. ב) וירא אהרן —וייראו מגשת אליו, שמות ל"ד ח"א לא: ח"ב קצג: קצד: ז"ח יתרו ל"ג טב שם. ג) וירא ישראל את היד הגדולה, (שמות י"ד) ח"א רמט. רסא. ח"ב נב. נג. פר. קצד. ח"ג רמו. ת"ז בהקדמה ט. תק' נ"ה פט. ז"ח שה"ש ע"א טג שמה. תק"ח ק"ז טג שא. ד) אספקלריא. דנהרא, ח"א רלא. רלח ח"ב כג. פו. קכט. קמ. קנו. קצד. רכט. רמא. ח"ג רכב.

חלופי גרסאות: ג נ"א מוסיף והוו חמאן. כ נ"א ואתנהרו. ונ"א ואתנהרא. ג נ"א מנייהו (אה"ל). ד נ"א חגירין. ס נ"א דשמא. ו נ"א לא. ז נ"א יכיל. ח נ"א יסאיב (אה"ל). ט נ"א כדבקדמיתא. וכ"א כדקמיתא וכ"א כדקדמיתא. י נ"א דחטי. יא נ"א בעגלא. יב נ"א אתעברו. יג נ"א ואתעבר. יד נ"א ל"ג אינון. טו נ"א חגורין טז נ"א דעטרי. וכ"א דמעטרי. וכ"א דמתעטרי. יח נ"א משמו. יט נ"א עלמין. וכ"א קדישא עלאה. יט נ"א ל"ג קדישא. כ נ"א חוייא. כא נ"א וגרימו. כב נ"א אתנהרין. וכ"א ואתנהרין כג נ"א באספקלריאה. וכ"א באספקלרייאין.

מאמר המולם וישמעו—מתחלך בגן

ממעלה למטה, שזהו בחינת עץ החיים, (כנ"ל ב"א דף ר"כ ד"ה ויפח ע"ש).

רצא) כדין הוו ידעין וחמאן אספקלריאן עלאין, ואתנהרו עינייהו וחדאן למנדע ולמשמע: אז היו יודעים ורואים את אספקלריות העליונות, והאירו עיניהם והיו שמחים לדעת ולשמוע. אספקלריאן, פירושו מנורות של זכוכית, וסובב על השגת ז"א ונוקביה, כי ז"א מכונה אספקלריאה המאירה, והנוקבא מכונה אספקלריאה שאינה מאירה. וכדין חגר לון קוב"ה חגורין דאתוון דשמיה קדישא, דלא ייכול לשלטאה עלייהו האי חויא ולא יסאב לון כקדמיתא, ואז חגר אותם הקב"ה חגורות מהאותיות של שמו הקדוש, שלא יוכל לשלוט עליהם נחש הזה, ולא יטמא אותם כבתחילה. שה"ס עדיים שקבלו בהר חורב,

רצב) כיון דחטאו בעגל אתעבר מנייהו כל אינון דרגין ונהורין עלאין: כיון שחטאו בעגל נעברו מהם כל אלו המדרגות ואורות העליונים. ואתעברו מנייהו אינון חגירו מזיינין דאתעטרו משמא עלאה, ונעברו מהם אלו חגורות המזוינות, שנעטרו מהשם העליון, ואמשיכו עלייהו חויא בישא כמלקדמין, וגרמו מותא לכל עלמא, והמשיכו עליהם את הנחש הרע כבתחילה, וגרמו המות לכל העולם.

(רפו"י דף נ"ב ע"ב)

רצג) ולבתר מה כתיב, וירא אהרן וגו' ת"ח מה כתיב בקדמיתא וירא ישראל וגו' וכלהו חמאן זהרין עלאין: ואחר זה מה כתוב, וירא אהרן וגו' וייראו מגשת אליו, בזה וראה בתחילה מה כתוב, וירא ישראל את היד הגדולה, וכולם ראו האורות העליונים. ומתנהרין באספקלריא דנהרא, דכתיב וכל העם רואים וגו', ועל ימא הוו חמאן ולא דחלין דכתיב זה אלי ואנוהו, ונאורו באספקלריא המאירה, שהוא ז"א, שכתוב וכל העם רואים וגו', וכן על הים ראו ולא יראו, שכתוב שם, זה אלי ואנוהו. לבתר דחטו, פני הסרסור לא הוו יכלין למחמי דכתיב וייראו מגשת אליו, אחר שחטאו, אפילו את פני הסרסור, שהוא משה, לא היו יכולים לראות שכתוב, וייראו מגשת אליו.

א וכל העם רואים את הקולות, ועל ימא הוו חמאן ולא דחלין, דכתיב ב זה אלי ואנוהו, לבתר דחטו ג פני הסרסור לא הוו כ יכלין למחמי, ד דכתיב ויראו מגשת אליו:

רצד) ד ת"ח, מה כתיב ה בהו, ו ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. ז דאתעבר מנייה אינון, ח מזיינן, ט דאתחגרו י בהון יבטורא דסיני. בגין דלא ישלוט בהו ההוא חויא בישא, כיון דאתעבר מנייהו, מה כתיב ד ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ יא למחנה הרחק מן המחנה.

רצה) אמר רבי אלעזר מאי יב האי קרא, לגבי האי, אלא, כיון דידע משה, דאתעברו מנייהו דישראל, אינון זיינין יג עלאין, אמר, הא ודאי מכאן ולהלאה, חויא בישא, ייתי לדיירא ביניהו, ואי יקום מקדשא הכא ביניהו, יסתאב. מיד ג) ד ומשה יקח את יב האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה: בגין דחמא משה, דהא כדין, ישלוט חויא בישא, מה דלא הוה מקדמת דנא.

רצו) וקרא לו אהל מועד, וכי לא הוה בקדמיתא אהל מועד. אלא,

דרך אמת

ג) רל"ו כ.

מסורת הזהר

א) וכל העם רואים, (שמות כ') ח"ב פא. פב. פג, קמו קצד. רע ח"ג רכט. ת"ז תק' כ"ב סד. תק' לי עד. תק' לא עה. תק' ס"ט קד. ב) זה אלי ואנוהו, (שמות טו) ח"א רטו. רטז. רכח. ח"ב לח. נה. קצד. רלו. ת"ז תק' כא ס. תק' כ"ו עב. תק' נ"ה פט. ג) ויתנצלו בני ישראל, (שמות ל"ג) ח"א סג. רסב. ח"ב קצד. רכז. ח"ג קסב. קסט. קצג. ז"ח תצא נ"ח סד שמא. שה"ש ס"ו סד שטז. ד) ומשה יקח את האהל, ח"א רלט. ח"ב קצד. רלו. ח"ג קיד. ש.

חלופי גרסאות: ה נ"א ל"ג מן פני עד דכתיב. כ נ"א יכלי. ג נ"א מה כתיב. ד נ"א ות"ח. ונ"א תו. ונ"א תו חזו. ה נ"א ל"ג בהו. ו נ"א דאתעברו. ונ"א דאתעברון. ז נ"א מזיינין. ח נ"א דאתחברו. ונ"א דאתחגרי. ט נ"א בה. ונ"א בהו. י נ"א בטירא. יא נ"א למחנה. וגו'. יב נ"א ל"ג האי. יג נ"א מוסיף עלאין דאתחברו בהו בטורא דסיני (את"ל). יד נ"א האהל וגו' ול"ג מן ונטה עד הרחק.

הסולם

מאמר ויתנצלו—עדים מהר חורב

רצד) ת"ח מה כתיב בהו, ויתנצלו וגו' דאתעבר מנייהו אינון מזיינן דאתחגרו בהון בטורא דסיני, בגין דלא וכו': בוא וראה מה כתיב בהם, בישראל, ויתנצלו בני ישראל את עדיים וגו' שנעבר מהם הזיון שנתחגרו בהם בהר סיני, כדי שלא ישלוט בהם נחש הרע. כנ"ל באות רצ"א, כיון דאתעבר מנייהו מה כתיב, ומשה יקח וגו' אמר רבי אלעזר, מה האי קרא לגבי האי: כיון שנעבר מהם עדיים, מה כתוב, ומשה יקח את האהל וגו', אר"א, מהו הסמיכות של מקרא הזה לענין הזה, של הסרת עדיים. ומשיב, אלא כיון דידע משה דאתעברו מנייהו דישראל אינון זיינין עלאין, אלא מאחר שידע משה שנעברו מהם זיונים אלו העליונים, דהיינו שנתנצלו את עדים, אמר, הא ודאי מכאן ולהלאה, חויא בישא ייתי לדיירא ביניהו ואי יקום מקדשא הכא ביניהו יסתאב, אמר, הרי ברור שמכאן ולהלאה, יבא נחש הרע לדור ביניהם, וע"כ אם יקום כאן בית המקדש הוא יטמא. מיד ומשה יקח את האהל וגו' בגין דחמא משה דהא כדין ישלוט חויא בישא, מה דלא הוה מקדמת דנא. מיד, ומשה יקח את האהל וגו', משום שמשה ראה, כי עתה ימשול עליהם נחש הרע, מה שלא היה זה מקודם לכן.

רצו) וקרא לו אהל מועד. וכי לא הוה בקדמיתא אהל מועד. אלא בקדמיתא אהל סתם השתא אהל מועד. כתוב, וקרא לו אהל מועד. ומקשה וכי בתחילה לא היה נקרא אהל מועד. ומשיב אלא מתחילה היה נקרא סתם אהל, ועתה קרא לו אהל מועד. מאי מועד. רבי אלעזר

(דפו"י דף נ"ב ע"ב)

אמר

בקדמיתא, אהל סתם, השתא אהל מועד. מאי מועד. ר' אלעזר אמר לטב [ו]ורבי אבא אמר לביש. ר' אלעזר אמר לטב: מה מועד [ב] דאיהו יום [ג] חדוה, דסיהרא [ד] דאתוספא ביה [ה] קדושה, [ו] לא שלטא [ז] ביה פגימותא. אוף [ח] הכא, קרא [ט] לה, בשמא דא, לאחזאה, דהא אתרחיק [י] אהל מבינייהו, ולא אתפגים. וע"ד וקרא לו אהל מועד כתיב.

רצז) ורבי אבא אמר לביש: דהא בקדמיתא הוה אהל סתם, כד"א [א] אהל בל יצען בל [יא] יסע יתדותיו לנצח. והשתא אהל מועד. בקדמיתא, למיהב חיין ארוכין לעלמין, דלא ישלוט בהו מותא. מכאן ולהלאה אהל מועד. כד"א [ב] ובית מועד לכל חי, השתא אתייהיב ביה זמנא [יב] וחיין קצובין לעלמא, בקדמיתא לא אתפגים, והשתא אתפגים. בקדמיתא, חברותא וזווגא [יג] דסיהרא בשמשא דלא יעדון, השתא, אהל מועד, זווגא דלהון, מזמן לזמן, ובגיני כך, וקרא לו אהל מועד. מה דלא הוה קודם.

דרך אמת

[יב] חיים שים לו קבה כמ"ש ימי שנותינו בהם שבעים שנה.

מסורת הזהר

א) אהל בל יצען, (ישעיה ל"ג) ח"א קא, רלט. ח"ב סה, קצד. ח"ג קלו. ש. ב) ובית מועד לכל חי, (איוב ל') ח"ב קצד.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א רבי. [ב] נ"א איהו, [ג] נ"א חדוא. [ד] נ"א לאתוספא. [ה] נ"א קדישא. [ו] נ"א מוסיף מה מועד לא. [ז] נ"א בה. [ח] נ"א השתא. [ט] נ"א ליה. [י] נ"א חויא. ונ"א ל"ג אהל. [יא] נ"א יסע. וגו'. [יב] נ"א סיהרא. וג"א לסיהרא.

מאמר **המולם** ויתנצלו—עדים מחר חורב

אמר לטב, רבי אבא אמר לביש. שואל מה פירושו של מועד. ואומר, שר' אלעזר מפרשו לשבח לטוב, ור' אבא מפרשו לרע לגנאי. ומפרש ר' אלעזר אמר לטב מה מועד דאיהו יום חדוה דסיהרא, דאתוספא ביה קדושה, לא שלטא ביה פגימותא, רבי אלעזר מבאר המלה מועד לטוב, כי, מה מועד דהיינו יום טוב, שהוא שמחת הלבנה, דהיינו השכינה, כי נתוסף קדושה בהשכינה, ואין שום פגם שולט בה ביום הזה. אוף הכא קרא לה בשמא דא לאחזאה דהא אתרחיק אהל מבינייהו ולא אתפגים, וע"ד וקרא לו אהל מועד כתיב, אף כאן קרא לה להשכינה בשם הזה, מועד, להראות כי האהל, שהיא השכינה, נתרחק מהם בשעת חטא העגל, ולא נפגם, וע"כ וקרא לו אהל מועד כתיב.

רצז) ורבי אבא אמר לביש. דהא בקדמיתא הוה אהל סתם, כד"א אהל בל יצען וגו', והשתא אהל מועד: ורבי אבא מפרש המלה מועד לרע. כי מקודם (דפו"י דף נ"ב ע"ב)

לכן לאחר מתן תורה, היתה השכינה סתם אהל. כמו שאתה אומר, אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח, דהיינו בהארה תמידית. ועתה, אחר החטא של העגל, נעשה אהל מועד, דהיינו שמאיר מזמן לזמן ואינו תמידי. בקדמיתא, למיהב חיין ארוכין לעלמין, דלא ישלוט בהו מותא, מכאן ולהלאה אהל מועד, כד"א ובית מועד לכל חי, מקודם לכן, היה האהל נותן חיים ארוכים להעולם, שלא ישלוט בהם המות, כי לאחר מתן תורה נעשה חרות ממלאך המות, ומחטא העגל והלאה נעשה השכינה אהל מועד, כמו שאתה אומר ובית מועד לכל חי, השתא אתייהיב ביה זמנא וחיין קצובין לעלמא, עתה ניתן בו זמן, והחיים קצובים להעולם.

בקדמיתא לא אתפגים והשתא אתפגים: בתחילה, מטרם חטא העגל, לא נפגם האהל, ועתה נפגם בחטא העגל. בקדמיתא חברותא וזווגא דסיהרא בשמשא דלא יעדון, השתא אהל מועד זווגא דלהון מזמן לזמן, בתחילה החיבור והזווג של לבנה עם השמש, שהם זו"ן, היה בלתי נפסק, ועתה נקרא

רצח) [ג] רבי שמעון הוה יתיב ליליא [ד] חד, ולעי באורייתא, והוו יתבי קמיה רבי יהודה, ורבי יצחק, ורבי יוסי. אמר רבי [ה] יהודה, [ו] הא כתיב *ויתנצלו בני ישראל [ז] את עדים מהר חורב, וקאמרינן, דגרמו מותא עלייהו, מההוא זמנא ולעילא. ושליט בהו ההוא חויא בישא, [ח] דאעדו ליה, מנייהו בקדמיתא. ישראל [ט] תינח יהושע דלא חטא [ג] [י] אעדי מניה ההוא זיינא עלאה דקבל עמהון בטורא דסיני, או לא. *)

רצט) אי תימא דלא [יא] אעדי מניה, אי הכי אמאי מית, [יב] כשאר בני נשא. [יג] אי תימא דאתעדי מניה, אמאי. והא לא חטא, דהא איהו עם משה הוה, בשעתא דחבו ישראל. ואי [יד] תימא [טו] דלא קביל ההוא עטרא בטורא דסיני, כמה דקבילו ישראל, אמאי.

ש) פתח ואמר, [ב] כי [ג] צדיק ה' צדקות [יו] אהב ישר יחזו פניו. האי קרא

דרך אמת

ג) הוסר ממנו כ) ויקרא ט"ו ג'.

ב) כי צדיק ה' צדקות אהב, (תהלים יא) ח"א ב, רמא: ח"ב קע. קצד. ח"ג טו. טז. עב.

חלופי גרסאות: ג בדפו"י כתב כאן שייך אמר לו ר' אילעי זכאי קשוט שבשלח לך קס"ב ב'. ד נ"א חדא. ה נ"א יצחק ר'. ו נ"א והא. ז נ"א את וגו'. ח נ"א דאעדי. ט נ"א מוסיף תינח דחטון. י נ"א אתעדי. יא נ"א מוסיף כשאר כל. יב נ"א ואי. יג נ"א מוסיף תימא דהא. וב"א דהוא (אה"ל). יד נ"א לא. טו נ"א אהב וגו'

מסורת הזהר

א) ויתנצלו בני ישראל, לעיל דף קע"ד ציון ג'ושי"נ.

מאמר המולם ויתנצלו—עדים מהר חורב

נקרא אהל מועד, כי הזווג שלהם הוא מזמן לזמן, מחמת שנפסק הזווג מכח קרבת הנחש לינק, כמ"ש לפנינו. ובגיני כך וקרא לו אהל מועד, מה דלא הוה קודם, ומשום זה נאמר עתה וקרא לו אהל מועד, שפירושו שהזווג נעשה מזמן לזמן, מה שלא היה כן מקודם לכן, כי אז, לאחר מתן תורה, כבר היו זו"ן בזווג דלא פסיק לעלמין, וע"כ היתה נקראת אהל סתם כנ"ל.

רצח) רבי שמעון הוה יתיב ליליא חד ולעי באורייתא, והוו יתבי קמיה ר' יהודה ור' יצחק ור' יוסי:

רבי שמעון היה יושב לילה אחד ועוסק בתורה, והיו יושבים לפניו ר' יהודה ור' יצחק ור' יוסי. אמר ר"י הא כתיב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, וקאמרינן דגרמו מותא עלייהו מההוא זמנא ולעילא, אר"י הרי כתוב ויתנצלו וגו' ואמרינן, שע"י חטא העגל, גרמו המות לעצמם מזמן ההוא ולמעלה, ושליט בהו ההוא חויא בישא דאעדו ליה מנייהו בקדמיתא, ומשל בהם אותו נחש הרע שכבר הסירו אותו מקודם. כמ"ש חרות על הלוחות שהיה להם חירות ממלאך המות. ישראל

(דפו"י דף נ"ב ע"ב *) נ"ג ע"א)

תינח, יהושע דלא חטא אעדי מניה ההוא זיינא עלאה דקביל עמהון בטורא דסיני, או לא. ושואל, ישראל נכון, כי חטאו, אבל יהושע שלא חטא, ישאל, אם הוסר ממנו אותו עדי העליון שקבל עם ישראל בהר סיני או לא.

רצט) אי תימא דלא אעדי מניה אי הכי אמאי מית כשאר בני נשא: אם תאמר שלא הוסר ממנו, אם כן למה מת ככל אדם, אי תימא דאתעדי מניה, אמאי והא לא חטא דהא איהו עם משה הוה בשעתא דחבו ישראל ואם תאמר, שהוסר ממנו, קשה, למה הוסר ממנו, הרי לא חטא, כי הוא היה עם משה בשעה שחטאו ישראל. ואי תימא דלא קביל ההוא עטרא בטורא דסיני כמה דקבילו ישראל, אמאי. ואם תאמר, שיהושע לא קיבל אותו העטרה בהר סיני כמו שקבלו ישראל. יש לשאול, למה.

נשתנה יהושע מכל ישראל.

ש) פתח ואמר, כי צדיק ה' וגו'. האי קרא אמרו ביה חברייא מאי דקאמרו:

פתח ואמר כתוב כי צדיק וגו' במקרא הזה אמרו בו החברים מה שאמרו. אבל כי צדיק ה', צדיק

אמרו ביה חברייא, [א] מאי דקאמרו. אבל כי צדיק ה', צדיק הוא, ושמיה צדיק ובגיני כך, צדקות אהב.

שא) ישר: [ב] איהו ישר, כד"א צדיק [ג] וישר. ועל דא, יחזו פנימו, כל בני עלמא, [ד] ויתקנו ארחייהו, למיהך בארח מישר, כדקא יאות. [ה] ת"ח, כד דאין קב"ה עלמא, לא דן ליה, אלא לפום רובן דבני נשא.

שב) ות"ח, כד חב אדם, באילנא דאכל מניה, [ו] גרם להוא אילנא, דשרי ביה מותא לכל עלמא. וגרים פגימו, לאפרשא אתתא מבעלה. וקאים חובה דפגימו דא בסיהרא, עד [ז] דקיימו ישראל בטורא דסיני. [ח] כיון דקיימו ישראל בטורא דסיני, אתעבר ההוא פגימו דסיהרא, וקיימא לאנהרא תדיר.

שג) כיון דחבו ישראל בעגלא, תבת כמלקדמין סיהרא לאתפגמא, ושלטא חויא בישא, ואחיד בה, ומשיך לה [ט] לגביה. וכד ידע משה, דחבו

חלופי גרסאות: [א] נ"א מה דקאמר. [ב] נ"א ואיהו. [ג] נ"א מוסיף וישר הוא [ד] נ"א ויתקנון. [ה] נ"א ות"ח ו נ"א גרים. [ז] נ"א דקאימו. [ח] נ"א ל"ג מן כיון עד אתעבר. [ט] נ"א בגויה ונ"א מוסיף לגביה ואתפגימת.

מאמר **המולם** ויתנצלו—עדים מהר חורב

הוא ושמיה צדיק, ובגיני כך צדקות אהב, אבל כי צדיק הוא ה' פירושו שהוא צדיק, היינו ז"א, ושמו צדיק, היינו הנוקבא דז"א, הנקראת שמו והנקראת צדיק, ומשום זה צדקות אתב, כלומר אוהב היחוד דצדיק וצדקי להשפיע בצדקה.

שא) ישר: איהו ישר, כד"א צדיק וישר, ועל דא, יחזו פנימו, כל בני עלמא, ויתקנו ארחייהו למיהך בארח מישר כדקא יאות. ישר הוא, כמו שאתה אומר, צדיק וישר הוא, וע"כ כל בני העולם יראו אור פניו ית', ויתקנו דרכיהם ללכת בדרך הישר כראוי. ומתוך שסופם של כל בני העולם הוא להגיע לידי כך, ת"ח כד דאין קב"ה עלמא לא דן ליה אלא לפום רובן דבני נשא, בוא וראה, לפי זה, כאשר הקב"ה דן את העולם אינו דן אותו אלא לפי רובו של בני האדם. פירוש, כי ענין הדין שהקב"ה דן את העולם חייבו להעניש או להשכיר עד להבטיח שכל בני העולם יזכו לאור פניו ית', וללכת בדרך הישר, כנ"ל, ולפי זה, הכרח הוא לדון את העולם לפי רובו של כל בני אדם, ולהכשירם לסופם, ואפילו יש ביניהם יחידים שראויים להתנהג אחרת אינו משנה את דין הצבור בשבילם.

(דפו"י דף נ"ג ע"א)

שב) ות"ח כד חב אדם באילנא דאכיל מניה, גרם להאי אילנא דשרי ביה מותא לכל עלמא: ובוא וראה, כאשר חטא האדם בהעץ שאכל ממנו, גרם לאותו העץ, שהיא הנוקבא שהמות ישרה בתוכו לכל העולם כולו, וגרים פגימו לאפרשא אתתא מבעלה, וגרם פגם להסריד אשה מבעלה, דהיינו להסריד הנוקבא מז"א, וקאים חובא דפגימו דא בסיהרא, עד דקיימו ישראל בטורא דסיני, ועמד החטא והפגם הזה בהלבנה, שהיא הנוקבא, עד שעמדו ישראל בהר סיני. כיון דקיימו ישראל בטורא דסיני אתעבר ההוא פגימו דסיהרא, וקיימא לאנהרא תדיר. כיון שעמדו ישראל בהר סיני, נעבר אותו הפגם של הלבנה, ועומדת להאיר תמיד. כלומר, שאחר שעבר הפגם של חטא דעצה"ד חזרה להזדווג עם ז"א, ובזווג דלא פסיק לעלמין, ונמצא שהיתה אז מאירה תמיד, בלי שום מיעוט, שז"ס חירות ממלאך המות, שזכו אז.

שג) כיון דחבו ישראל בעגלא, תבת כמלקדמין סיהרא לאתפגמא: כיון שישראל חטאו בעגל, חזרה הלבנה להפגם כמקודם מתן תורה. ושלטא חויא בישא ואחיד בה

ומשיך

ישראל, [פ] ואתעבר מנייהו איגון זיינין קדישין עלאין, ידע ודאי, דהא חויא אחיד בה בסיהרא, לאמשכא לה [כ] לגביה, [ג] ואתפגימת, כדין אפיק [ד] לה לבר.

שד) וכיון דקיימא לאתפגמא, אע"ג דיהושע קאים בעטרא דזיינין [ה] דיליה כיון דפגימו שריא בה, ואתהדרת כמה דאתפגימת בחובא דאדם, לא יכיל ב"נ לאתקיימא, בר משה, דהוה שליט בה, ומותיה הוה, בסטרא אחרא [ו] עלאה; ועל דא, [ז] לא הוה [ח] רשו [ט] בה, לקיימא ליהושע תדיר, ולא לאחרא, ועל כך, אהל מועד קרי ליה, [י] אהל דהא שריא ביה, זמן קציב [יא] לכל [יב] עלמא.

שה) ועל דא רזא דמלה, אית ימינא לעילא, ואית ימינא לתתא. אית שמאלא לעילא, ואית שמאלא לתתא. [יג] אית ימינא לעילא, [יד] בקדושה עלאה. ואית ימינא לתתא, דאיהו בסטרא אחרא.

שו) [טו] אית שמאלא לעילא, בקדושה עלאה, [טז] לאתערא רחימותא, לאתקשרא סיהרא, באתר קדישא [יז] לעילא [יח] לאתנהרא. ואית שמאלא לתתא, דאפריש

חלופי גרסאות: [פ] נ"א ואתעברו [כ] נ"א לגויה. [ג] נ"א ויתפגימת. [ד] נ"א ליה [ה] נ"א דילה. [ו] נ"א ל"ג עלאה [ז] נ"א הוה רשו ליהושע לקיימא תדיר. ול"ג לא ול"ג בה. [ח] נ"א בה רשו. [ט] נ"א לה. [י] נ"א ל"ג אהל. [יא] נ"א ל"ג לכל. [יב] נ"א לעלמא ול"ג לכל [יג] נ"א ואית. [יד] נ"א בקדושא. [טו] נ"א ואית. [טז] נ"א דאחער. [יז] נ"א ל"ג לעילא. [יח] נ"א לאנהרא.

ומשיך לה לגביה, ושלט בה נחש הרע ונאחז בה, ומשך אותה אליו. וכד ידע משה דחבו ישראל, ואתעבר מנייהו איגון זיינין קדישין עלאין, וכאשר ידע משה שחטאו ישראל, ונעבר מהם אותם עדיים הקדושים העליונים, ידע ודאי דהא חויא אחיד בה בסיהרא לאמשכא לה לגביה ואתפגימת, ידע בבירור, אשר הנחש נאחז בה בהלבנה, שהיא הנוקבא, להמשיכה אליו, ונמצמה, כדין אפיק לה לבר, אז הוציא אותה לחוץ. דהיינו כמ"ש ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וגו'. ואהל היא השכינה כנ"ל.

שד) וכיון דקיימא לאתפגמא, אע"ג דיהושע קאים בעטרא דזיינין דיליה: וכיון שעומדת להפגם, אע"פ שיהושע עודנו עומד בעטרת עדיים שלו, מ"מ כיון דפגימו שריא בה, ואתהדרת כמה דאתפגימת בחובא דאדם, לא יכול בר נש לאתקיימא בר משה דהוה שליט בה וכו', כיון ששורה בה פגם, וחזרה לפגמה כמו שנפגמה בחטאו של אדם הראשון, ע"כ לא יכול עוד בן אדם להתקיים בנצחיות, זולת משה, שמותו היה בצד אחר עליון, דהיינו מיתת נשיקה מז"א, (דפו"י דף נ"ג ע"א)

כמ"ש וימת משה על פי הויה. והוא מטעם, שהוא היה משפיע אל הנוקבא, ולא מקבל, כשאר בני העולם, וע"כ אין פגם הנוקבא נוגע לו. ועל דא, לא הוה רשו בה לקיימא ליהושע תדיר, ולא לאחרא, וע"כ לא היה להנוקבא רשות לקיים את יהושע תמיד לנצחיות. וכן לא לאחר ממנו. ועל כך אהל מועד קרי ליה, אהל, דהא שריא ביה זמן קציב לכל עלמא. וע"פ קראו לו אהל מועד, שפירושו, אהל, ששורה בו זמן קצוב לכל העולם, דהיינו שכל אחד מוכרח למות.

שה) ועל דא רזא דמלה, אית ימינא לעילא ואית ימינא לתתא, אית שמאלא לעילא ואית שמאלא לתתא: וע"כ סוד הדבר, שיש ימין למעלה ויש ימין למטה, יש שמאל למעלה ויש שמאל למטה. ומפרש אית ימינא לעילא בקדושה עלאה, ואית ימינא לתתא דאיהו בסטרא אחרא, יש ימין למעלה דהיינו בקדושה העליונה, דהיינו זו"ן. ויש ימין למטה, שהיא בסטרא אחרא, דהיינו בקליפות.

שו) אית שמאלא לעילא בקדושה עלאה, לאתערא רחימותא, לאתקשרא סיהרא באתר קדישא לעילא לאתנהרא וכו',

רחימותא דלעילא, ואפריש לה מלאנהרא בשמשא, ולאתקרבא בהדיה. ודא הוא סטרא דחויא בישא.

שז) דכד שמאלא דא דלתתא אתערת, כדין משיך לה לסיהרא, ואפריש לה מלעילא, ואתחשכת [ב] נהוראה, [ג] ואתדבקת בחויא [ד] בישא. וכדין שאיבת מותא לתתא לכלא, [ה] ואתדבקת בחויא ואתרחקת מאילנא [ו] דחייא.

חלופי גרסאות: [ב] נ"א נהורה. ונ"א נהורא. ונ"א נהורהא. [ג] נ"א מוסיף ואתדבקת נהורא. [ד] נ"א לי"ג בישא. [ה] נ"א דאתדבקת. [ו] נ"א דחיי

מאמר **הסולם** ויתנצלו—עדים מהר חורב

יש שמאל למעלה בקדושה העליונה, לעורר אהבה שתתקשר הלבנה במקום קדוש למעלה, להאיר משם. דהיינו כנ"ל (דף קל"ו ד"ה פנימיות) שע"ז שז"א משפיע להנוקבא הארת קו שמאל, היא מתפייסת עמו להזדווג ולקבל ממנו אור. ע"ש. **ואית שמאלא לתתא דאפריש רחימותא דלעילא ואפריש לה מלאנהרא בשמשא ולאתקרבא בהדיה, ודא הוא סטרא דחויא בישא**, ויש שמאל למטה בס"א, המפריד האהבה שלמעלה, ומפריד את הלבנה, שהיא הנוקבא, מלהאיר בהשמש, שהוא ז"א, ומלקרב אליו, לזווג. וזה הוא בחינת נחש הרע. **דכד שמאלא דא דלתתא אתערת כדין משיך לה לסיהרא, ואפריש לה מלעילא:** כי כאשר שמאל זה שלמטה, שהיא הנחש, מחעורר, הוא מושך אז אליו את הלבנה, שהיא הנוקבא דז"א, ומפריד אותה מלמעלה, **מן ז"א, ואתחשכת נהוראה, ואתדבקת בחויא בישא, וכדין שאיבת מותא לתתא לכלא**, ונחשכה הארתה, ומתדבקת בנחש הרע, ואז שואבת מות למטה לכל העולם. כי **ואתדבקת בחויא ואתרחקת מאילנא דחיי**. שנתדבקה בהנחש, ונתרחקה מעץ החיים שהוא ז"א, דהיינו שאין זווגה עם עץ החיים בתמידות אלא בזווגא דפסיק. וע"כ גם החיים שמקבלת ממנו, ג"כ פסיק.

ביאור הדברים. כי נתבאר לעיל (בראשית א' דף פ"ה ד"ה ביאור) כי רק מחזה ולמעלה של המלכות יש פני אדם וראויה לזווג עם ז"א, אבל מחזה שלה ולמטה היא חסרה פני אדם, ואין שם מקום זווג, אלא ע"י עליה והתכללות בבחינת מחזה שלה ולמעלה ע"ש. וכן נתבאר לעיל (בהקדמת הזהר דף קס"ב ד"ה ודא) שענין חטא דעצה"ד היה חבר (דפוי"י דף נ"ג ע"א)

לתתא ואתפרש לעילא שהנחש פיתה להמשיך הזווג לבחינת מחזה ולמטה, שמשם מגיע השפע להנחש ולכל הקליפות, וע"כ תכף נפרש גם זווג העליון שלמעלה מחזה, ונחשכה הנוקבא. ע"ש. וכן לעיל (בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה אמאי) **זכי הא טוב** דהיינו אם ממשיך הזווג שמחזה ולמעלה דוז"ן, ונזהר מלהמשיך הזווג שמחזה ולמטה, אז נבחנת הנוקבא לעץ הדעת טוב ולא רע, כי אז נקודה דמדה"ד מצמצום א' היא בגניזא, ונקודה דמדת הרחמים באתגליא, שמנקודה זו היא מוכשרת לקבל מוחין העליונים. **ואם לא זכי הא רע**, דהיינו אם ממשיך מזווג שמחזה ולמטה דוז"ן, מתגלה תכף הנקודה דמדת הדין מצמצום א', שמבחינתה אין המלכות ראויה לקבל שום אור ישר מלמעלה, וע"כ נפסק תכף זווג שלה עם ז"א, והיא נחשכה מכל אור, ע"ש. באופן שענין גילוי של נקודה דמדת הדין דומה לאשה שראתה דם טמא, שנטמאת ואסורה לבעלה.

וזה אמרו **אית ימינא לעילא בקדושה עלאה ואית ימינא לתתא** וכו' **אית שמאלא לעילא** וכו' **ואית שמאלא לתתא**. כי הימין ושמאל הנמשכים מבחינת הזווג שמחזה ולמעלה הם בקדושה עליונה, כמבואר. אבל הימין ושמאל הנמשכים מבחינת הזווג שמחזה ולמטה, הם בסטרא אחרא. וז"ש **אית שמאלא לתתא דאפריש רחימותא דלעילא ואפריש לה מלאנהרא בשמשא**, כי בעת שממשיך השמאל מבחינת הזווג שמחזה ולמטה, שהוא נמשך אל הקליפות, נפסק תכף גם זווג העליון שלמעלה מחזה, והנוקבא נפרדת מז"א ונחשכת. כנ"ל, וז"ש **דכד שמאלא דא דלתתא אתערת, כדין משיך לה לסיהרא, ואפריש לה מלעילא**, דהיינו

שח) ועי״ד גרים מותא לכל עלמא, ודא הוא, [א] דכדין [ב] אסתאבת מקדשא, עד [ג] זמן קציב, [ד] דאתקנת סיהרא ותבת לאנהרא, ודא הוא אהל מועד. ועל דא, יהושע לא מית, אלא [א]) בעיטא של [ה] נחש דא דקריב ופגים משכנא, [ו] כדקדמיתא.

שט) ודא הוא רזא, דכתיב, [א] ויהושע בן נון נער [ז] לא ימיש מתוך האהל. [ח] דאע״ג דאיהו נער לתתא, לקבלא נהורא, לא ימיש מתוך האהל. כמה דאתפגים דא, הכי נמי אתפגים דא. אע״ג [ט] דזיינא קדישא הוה ליה, כיון דאתפגים [י] סיהרא, הכי הוא ודאי, לא אשתזיב בלחודוי מניה, מההוא גוונא ממש. [ב])

דרך אמת

[א]) בקולמסו שנכתב בו המות כמו עט סופר. וי״מ בעצה שנתן הנחש הקדמוני לחוה ליגע ולאכול מעץ הדעת טוב ורע ונתפתה אדם על ידה ועל ידו נגזר מיתה לכל בני העולם ומאותו קנס המיתה מת יהושע ולא בחטאו כי לא היה לו חטא כלל ועיין נ״ז ב׳ ועיטא דנחש דא דקתני הכי דייקא. ב) ע״כ.

מסרת הזהר

א) ויהושע — לא ימיש מתוך האהל. (שמות ל״ג) ח״ב סה: קסד. קצד: רעח: ח״ג קיד: קנח: רסח:

חלופי גרסאות: א נ״א כדין. ב נ״א אסתאב. ג נ״א זמנא. ד נ״א דאתתקנת ה נ״א דנחש ול״ג של. ו נ״א כבקדמיתא. ז נ״א ל״ג לא ימיש מתוך האהל. ח נ״א אע״ג. ט נ״א דזינא. י נ״א ל״ג סיהרא.

מאמר **הסולם** **ויתנצלו—עדים מחר חורב**

מזווג העליון שלמעלה מחזה, ואתחשכת נהוראה, דהיינו כמבואר. וז״ש וכדין שאיבת מותא לתתא לכלא, ואתדבקת בחויא וכו׳, כי אז מתגלה בהנוקבא, הנקודה דמדת הדין מצמצום א׳, שמצדה אין הנוקבא ראויה לקבל שום אור מעץ החיים, ונמשך המות להעולם. וז״ש ודא הוא סטרא דחויא בישא, דהיינו כמ״ש לעיל, (בהקדמת הזהר דף קס״ב אות ר״י) שהנחש חבר לתתא ואתפרש לעילא, ע״ש.

שח) ועל דא גרים מותא לכל עלמא, ודא הוא, דכדין אסתאבת מקדשא עד זמן קציב: ועל כן גרם מות לכל העולם וזהו הטעם, כי אז נטמא המקדש, שהיא הנוקבא, עד זמן קצוב, דאתקנת סיהרא, ותבת לאנהרא עד שנתקנה הלבנה, שהיא הנוקבא, וחוזרת להאיר. פירוש. כי על ידי המשכת השמאל מהזווג שמחזה ולמטה, נתגלה הנקודה דצמצום א׳ בהנוקבא, שעם גילויה מסתלקים ממנה כל האורות, והיא דומה לאשה שנטמאה ונפרדה מבעלה עד זמן קצוב, דהיינו אחר שתטהר, וכן כאן היא נפרדת מז״א עד שהתחתונים יעשו תשובה, ויתקנו בזה את הנוקבא. ודא הוא אהל מועד, וזה היא שנקראת עתה, אהל מועד. כי מועד פירושו זמן קצוב, כי זווגה נפסק ע״י קרבת הנחש. כנ״ל. ועל דא יהושע לא מית אלא בעיטא של נחש דא, דקריב ופגים משכנא כדקדמיתא, וע״כ יהושע לא מת אלא בהעצה של נחש הזה שקרב ופגם את המשכן, שהיא הנוקבא, כבתחילה, כמקודם מתן תורה. פירוש. כי על ידי חטא העגל, חזרה השליטה להנחש לפתות התחתונים, שימשיכו לו מבחינת הזווג שמחזה ולמטה, שאז נקרב הנחש לינק מאורות הנוקבא, שמסבת קרבתו לינק, נפסק תכף זווג העליון, והיא נפרדת מז״א. וכן היא נפגמת ע״י גילוי הנקודה דצמצום א׳ כנ״ל, ומיושב קושיא הנ״ל, שהקשה כיון שיהושע לא חטא למה לא נשאר בחירות ממלאך המות. כי הטעם הוא, משום שהנוקבא נפרדה מז״א בסבת חטא העגל, ולא נתקנה אח״כ אלא בזווג דפסיק, מחמת שליטת הנחש לקרב ולהפסיק הזווג, וע״כ גם יהושע לא יכול לקבל עוד מהנוקבא חיים נצחיים כמקודם העגל, וע״כ מת כמו האחרים.

שט) ודא הוא רזא דכתיב ויהושע בן נון נער וגו׳, דאע״ג דאיהו נער לתתא לקבלא נהורא: וזה הוא סוד שכתוב, ויהושע בן נון נער וגו׳, שאע״פ שהוא נער למטה, לקבל

(דפו״י דף נ״ג ע״א)

שי) ת״ח, כגוונא דא כיון דחב אדם, נטל קב״ה מניה, אינון זייני אתוון, נהירין קדישין, דאעטר ליה קב״ה. וכדין דחלו, וידעו דהא אתפשטו מנייהו, ההי״ד [א]וידעו כי ערומים הם. בקדמיתא הוו מתלבשן, באינון כתרי יקר מזיינין, דאינון חירו מכלא. כיון דחבו, אתפשטו מנייהו. וכדין [ו] ידע, דהא מותא קרי לון, וידעו דאתפשיטו [ב] מחירו דכלא, וגרמו מותא לון, ולכל עלמא.

שיא) *) [ב]ויתפרו עלה תאנה. [ו] הא אוקימנא, [ג] דאוליפו כל זייני חרשין וקוסמין, ואחידו בהאי דלתתא: כמה דאתמר. [ד] וההיא שעתא, [ב] אתגרע

דרך אמת

[ו]) הרי כתרנו. [ב]) נתמעט קומתו של אדם.

מסורת הזהר

[א]) וידעו כי ערומים הם, (בראשית ג׳) ח״א כח: רכו. [ב]) ויתפרו עלי תאנה, (בראשית ג׳) ח״א כח, לו, ח״ב לט. ז״ח בראשית י״ח טד שט.

חלופי גרסאות: [ו] נ״א ידעו [ב] נ״א מנהירו (אה״ל) [ג] נ״א ואוליפנא. [ד] נ״א בההיא.

לקבל אור מהנוקבא, דהיינו, שגדלה מעלתו להיות בבחינת מלאך מטטרון, שנקרא נער למטה מאצילות, מ״מ לא ימיש מתוך האהל, כמה דאתפגים דא ה״נ אתפגים דא, מ״מ לא ימיש מתוך האהל, כלומר שאינו טוב יותר מבחינת האהל עצמו, שהיא הנוקבא, ופמו שנפגם האהל, כן נפגם יהושע. אע״ג דזיינא קדישא הוה ליה, כיון דאתפגים סיהרא הכי הוא ודאי לא אשתזיב בלחודוי מניה, מההוא גוונא ממש. אע״פ שהיה לו עדי הקדוש, מ״מ כיון שנפגמה הלבנה ודאי כן הוא, שלא ניצל יהושע בלבדו מהפגם, מאותו הפגם ממש. כלומר, אותו הפגם עצמו שחשיגה הלבנה מחמת חטא ישראל, השיגו ג״כ יהושע.

שי) ת״ח כגוונא דא, כיון דחב אדם, נטל קב״ה מניה אינון זייני אתוון נהירין קדישין, דאעטר ליה קב״ה: בוא וראה, כעין זה, כיון שחטא אדם בעצה״ד, לקח ממנו הקב״ה אלו עדיים, שהם אותיות מאירות קדושות, שהעטיר אותו הקב״ה. דהיינו האותיות של השם הקדוש, (כנ״ל דף קע״ג אות רצ״א) וכדין דחלו וידעו דהא אתפשטו מנייהו, ההי״ד וידעו וגו׳, אז יראו וידעו כי נתפשטו מעדים. כמ״ש וידעו כי ערומים הם. בקדמיתא הוו מתלבשן באינון כתרי יקר מזיינין דאינון חירו מכלא, בתחילה היו מתלבשים בכתרי יקר מזוינים הללו שהם חרות מכל. כיון

(דפו״י דף נ״ג ע״א *) נ״ג ע״ב)

שחטאו, נתפשטו מהם אלו כתרי יקר, ואז ידעו כי המות קורא להם, וידעו שנתפשטו מאותה החירות מכל, וגרמו המות להם ולכל העולם.

מאמר ויתפרו עלי תאנה

שיא) ויתפרו עלי תאנה. הא אוקימנא, דאוליפו כל זייני חרשין וקוסמין, ואחידו בהאי דלתתא כמה דאתמר: הנה בארנו, שלמדו כל מיני כשפים וקסמים, ונאחזו בזה שלמטה, דהיינו הס״א, כמו שנתבאר. והוא לעיל (בראשית א׳ דף ש״ו אות תנ״ב) שביאר שם הזהר, וז״ל. ויתפרו עלה תאנה, אתדבקו לאתחפאה באינון צולמין דההוא אילנא דאכלו מניה, דאקרון טרפי דאילנא. ע״ש. ושם בהסולם ביארתי בקיצור, אבל הדברים צריכים ביאור. וצריך שתדע, אשר צללים פירושו, העלמות על אור פניו ית׳. כדמיון צל הנעשה מכח המכסה על אור השמש. כי אור העליון נמשל לאור חשמש, שהוא השורש לכל האורות שבעולם הזה, כן אור העליון הוא שורש לכל האורות שבהמציאות, וזה סוד הכתוב, עד שיפוח היום ונסו הצללים סוב דמה לך דודי וגו׳.

אמנם יש צל דקדושה, דהיינו הבא מחמת השגת רוממות השי״ת. אכן צל הזה, יש לו פעולה הפוכה, כי הוא הממשיך את אור העליון, על דרך שאמרו חז״ל במשה רבינו, (ברכות ז.) בשכר ויסתר משה פניו, זכה ודבר ה׳ אל משה פא״פ. הרי שהצל הזה שהמשיך משה על עצמו, דהיינו

שהסתיר

זקיפו א ב וקומה דאדם, ג מאה אמין, וכדין אתעביד פרודא, ואתלטיא ארעא, ג והא אוקימנא.

מסורת הזהר

א) קומה דאדם מאה אמין, ח"א קמב.

חלופי גרסאות: ב נ"א דקומה (אה"ל) ונ"א וקיימא. ג נ"א מוסיף עד מאה. ונ"א וקיימא על מאה (אה"ל) ג נ"א ל"ג והא אוקימנא.

שהסתיר פניו, כי ירא מהביט אל האלקים, זכה על ידי העלמה הזו, לפב"ם ולתמונת ה' יביט. הרי שצל הזה נעשה הכנה ולבוש על כל אור הגדול שהשיג משה. אבל זה דוקא בצל דקדושה, דהיינו הבא מחמת מצוה כמו במשה, אבל בצל הבא מחמת עבירה אינו כן, אלא שהוא שורש החשך המחשיך פניהם של בני אדם, והוא הנקרא צל מות.

ולפני החטא דעצה"ד, לא היה בחינת צל הזה דס"א בהעולם, אלא בחינת צל דקדושה בלבד. וזה היה הטעות של אדם הראשון. כי אחר החטא של עצה"ד, שבסבתו פרחו ממנו כל האורות העליונים שהשיג בסוד זיהרא עלאה, וידעו כי עירומים הם מכל האורות, ונפל עליהם הצל דס"א, דהיינו ההעלמה והצל הבא מחמת עבירה, אז ויתפרו עלי תאנה ויעשו להם חגורות, עלים פירושו צל, כי עלי האילן עושים צל. תאנה היינו החטא דעצה"ד, כמו שאמרו חז"ל שעצה"ד תאנה היתה. והם טעו וחשבו שצל הזה דעלי תאנה, דהיינו הצל שנפל עליהם מחמת העבירה דעצה"ד, דומה כמו הצל דקדושה, שסגולתו להמשיך האורות כולם כנ"ל אצל משה רבינו, וע"כ עשו להם מהצל הזה חגורות, דהיינו בסו"ה כאשר ידבק האזור אל מתני איש כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל וגו' (ירמיה י"ג) שפירושו דבקות מתוך העלמה. אמנם שם מדבר הכתוב באזור הנעשה מסבת הצל דקדושה, משא"כ אזור הנעשה מעלי תאנה, שהוא צל מחמת עבירה, הוא סו"ה (ירמיה י"ג) כאזור הזה אשר לא יצלח לכל עש"ה. ועל מי הטעות הזה, נתחבא אדה"ר בתוך עצי הגן, והתנצל לפני השי"ת, וטען, את קולך שמעתי ואירא וגו', דהיינו שהתפאר לפניו ית' במעשהו, ודימה את עצמו למשה שהסתיר פניו מהביט אל האלקים וחשב שעל ידי הצל הזה יחזור ויזכה תכף לכל

האורות שפרחו ממנו. אבל הקב"ה השיב לו, מי הגיד לך כי עירום אתה, בסבת מה הפסדת האורות שלך ונפלת בצל, המן העץ אשר צויתיך וגו', הכי הגיע לך מחמת מצוה, הלא צל זה הגיע לך מחמת עבירה והוא צל מות, צל דס"א. וע"כ, לא לבד שלא ברכו מחמת זה, אלא עוד קללו. וז"ש שם בזהר, אתדבקו לאתחפאה באינון צולמין דההוא אילנא דאכלו מניה, שנתדבקו להתכסות בהצללים של האילן שאכלו ממנו. שהוא צל הבא מחמת עבירה. ונתדבקו בזה בצל מות.

וזה אמרו כאן, דאוליפו כל זיינין חרשין וקוסמין, כי ענין הכשפים ביארו חז"ל (בסנהדרין ס"ז ע"ב) למה נקרא שמן כשפים מפני שמכחישים פמליא של מעלה. פירוש, כי לולא הכשפים היו הצדיקים יכולים להמשיך אותות ומופתים מעולמות העליונים לקרב העולם להשי"ת, ע"ד שהיה ביציאת מצרים ובימי יהושע והנביאים, אבל ע"י החטא דעצה"ד, נעשה בנין ד' עולמות אבי"ע דס"א, לעומת ד' עולמות אבי"ע דקדושה, בסו"ה זה לעומת זה עשה אלקים. שפירושו, שכל הכחות שישנם באבי"ע דקדושה לקרב העולם להשי"ת, ניתנו כנגדם באבי"ע דטומאה, לרחק העולם מהשי"ת. והענין הוא, כי כמו שהעבירה דעץ הדעת היתה לשורש שממנה נמשכים כל העבירות שבעולם עד גמר התקון. כן הצל, דהיינו כח ההעלמה על קדושתו ית' כנ"ל, הנמשך מעבירה דעצה"ד, הנקרא עלי תאנה, נעשה לשורש שממנו נמשכים כל מיני כחות ההעלמה על קדושתו ית', שבכללם הם נקראים ד' עולמות אבי"ע דטומאה. שנבנו בסו"ה, זה לעומת זה עשה אלקים, שה"ס ד' עולמות אבי"ע דטומאה לעומת ד' עולמות אבי"ע דקדושה. כנ"ל. והקרובים ביותר לשורש הזה הם הכשפים, שניתן להם כח שקול נגד הקדושה להכחיש את

שיב) א ויגרש את האדם. א״ר אלעזר לא ידענא, מאן עביד ב) תרוכין למאן, אי קב״ה עבד תרוכין לאדם, אי לא. ב אבל מלה ג אתהפיך, ויגרש את, ג את דייקא. ומאן גרש את, האדם. האדם ודאי גרש את.

שיג) ובגין דא כתיב, ד וישלחהו ה׳ ז אלהים מג״ע, אמאי וישלחהו, בגין

מסורת הזהר

א) וינרש את האדם (בראשית ג) ח״א כה: ח״ג רסז. רמה. ת״ז תק׳ ס״א צד. ז״ח יתרו ל״ג טד שג. איכה צ״א טב שו. ב) וישלחהו—מג״ע ח״א רסג. ח״ב נה. ת״ז תק׳ ס״ו צו. ז״ח בראשית ט׳ טב שט. תק״ח ק״י טד שיג.

חלופי גרסאות: ב נ״א או. (אה״ל). ג נ״א אתהפך. ד נ״א אלקים וגו׳

דרך אמת

ב) גרושין.

המולם

מאמר ויתפרו עלי תאנה

הפמליא של מעלה, ע״ד שעשו המכשפים כנגד האותות והמופתים של משה רבינו, כמ״ש ויעשו גם הם חרטומי מצרים בלהטיהם כן (שמות ז׳ י״א) וכן אליהו שהתפלל שלא יאמרו מעשה כשפים הם (ברכות ט:) וע״כ מלבד בהמקרים היוצאים מן הכלל, דהיינו ביציאת מצרים ובימי הנביאים, לא יוכלו הצדיקים להמשיך אותות ומופתים לקרב העולם להשי״ת מחמת שיודעים בעליל, שאבי״ע דטומאה יתנו כח להמכשפים שיוכלו לעשות גם הם בלהטיהם כן, וז״ס שנאמר בגמר התקון, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהפירוש הוא, כי אז, יתבטל רוח הטומאה מהארץ, ולא יהיה עוד פחד מאבי״ע דטומאה, וימשיכו הצדיקים אותות ונפלאות כמו שהיה ביציאת מצרים.

וזה אמרו דאוליפו כל זייני חרשין וקוסמין, כי מכח עלי תאנה שה״ס הצל שנעשה ע״י העבירה דעצה״ד, נמשכו כל הכשפים, כנ״ל, וע״כ עם הסתכלותם בעלי תאנה הללו, היו לומדים כל מיני כשפים וקסמים שיהיו נמשכים מהם בהעולם.

וההיא שעתא אתגרע זקיפו וקומה דאדם מאה אמין: ובאותה שעה נתמעט הרום והקומה של אדם למאה אמות. וכדין אתעביד פרודא, וקאים אדם בדינא, ואתלטיא ארעא. ואז נעשה פירוד, בין ז״א ונוקביה, ואדם קם בדין והארץ נתקללה, פירוש, כמו שאמרו חז״ל אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע היה וכו׳ (חגיגה י״ב.) דהיינו עד הרקיע שמתחת האצילות, והיה כולל ג׳ העולמות בי״ע, שבכל עולם ד׳ פרצופין או״א וזו״ן, ובכל פרצוף עשרה ספירות. אבל לאחר

(דפו״י דף נ״ג ע״ב)

שחטא, פרחו ממנו ט״ס דאורות שבכל פרצוף ונסתלקו לשורשם. וט״ס תחתונות דכלים שבכל פרצוף נפלו לקליפות, ונשארו לו רק הכלים דכתר מכל פרצוף באור הנפש. חוץ מב׳ פרצופי הראשונים דבריאה, שנסתלקו ממנו לגמרי באופן שנשארו לו עשר כתרים מעשר פרצופי דבי״ע, שכל אחד כלול מכולם, והם מאה כתרים וה״ס מאה אמה. וז״ש וההיא שעתא אתגרע זקיפו וקומה דאדם מאה אמין דהיינו מאה כתרים, כמבואר. (ועי׳ בספרי תלמוד עשר הספירות דף אלף תפ״ה בד״ה וזה אמרו עד דף אלף תפ״ח אות קכ״ח שנתבאר שם ענין זה במלואו).

מאמר ויגרש את האדם

שיב) ויגרש את האדם וגו׳, אר״א, מאן עביד תרוכין למאן, אי קב״ה עביד תרוכין לאדם אי לא: אמר רבי אלעזר מי עשה גירוש למי, אם הקב״ה עשה גירוש אל האדם, או לא. שהרי לא כתוב ויגרש ה׳ את האדם, אלא, ויגרש את האדם, סתם. אבל מלה אתהפיך, ויגרש את, את דייקא, ומאן גרש את, האדם, האדם ודאי גרש את, אבל המלה את, שבהכתוב, נתהפך שהיה צריך לומר, ויגרש האדם את ומה שכתוב, ויגרש את, המלה את הוא בדיוק, לרמז על השכינה שנקראת את, ומי גרש את, שהיא השכינה, האדם ודאי גרש את, אלא שהמלות נתהפכו, שהיה צריך לכתוב ויגרש האדם את.

שיג) ובגין דא כתיב, וישלחהו ה׳ מג״ע. אמאי וישלחהו, בגין דגרש אדם את. ומשום זה כתוב וישלחהו ה׳ מג״ע, למה

דגרש אדם את, [א] כדקאמרן. וישכן: איהו אשרי לון באתר דא, דאיהו [ב] גרים, [ג] וסתים [ד] אורחין ושבילין, ואשרי דינין על עלמא, ואמשיך לווטין, מההוא יומא ולעילא.

שיד) [א] ואת להט החרב המתהפכת. כל אינון דשריין [א]) בקוזפי דינין על [ה] עלמא, דמתהפכין לגוונין סגיאין, בגין [ו] לאתפרעא מעלמא. [ב] לזמנין גוברין, לזמנין נשין, לזמנין אשא מלהטא, [ז] ולזמנין רוחין, [ח] [ב]) דלית מאן [ט] דקאים בהו. וכל דא, לשמור את דרך עץ החיים, דלא [י] יוסיפון [ג]) לאבאשא כקדמיתא.

דרך אמת

א) בתוקף הדין שניתן להם רשות לתבוע דין ולזרוק על העולם והוא מל' קוזפיתא דשמשא שפי' זריקת ניצון השמש ולכן נקרא הקלע שזורקין בו באבן קוספיתא. ב) אין מי שישיגם לידע מה הם (לעיל מ"ד א'). ג) להרע.

מסורת הזהר

א) ואת להט החרב המתהפכת, לעיל דף ע"ו ציון א' וש"נ ב) לזמנין גוברין לזמנין נשין, לעיל דף ע"ח ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות: א נ"א כדקאמר, ב נ"א מוסיף גרים דא. (אה"ל). ג נ"א סתים. וג"א אסתים. ד נ"א ארחין ה נ"א מוסיף כל עלמא. ו נ"א לאתפרע מרשיעי עלמא. (אה"ל) ז נ"א לזמנין. ח נ"א דלא אית. ט נ"א דקאי. י נ"א יוספון.

מאמר **הסולם** **ויגרש את האדם**

למה כתוב וישלחהו, אלא משום שגרש האדם את, שהיא השכינה, ע"כ וישלחהו ה' מג"ע פירוש שהוקשה לו למה הלשון כפול, שכתוב וישלחהו ה' מג"ע ותכף אחר זה כתוב ויגרש את האדם וגו'. ומוכיח מכאן שא"ת היא השכינה. והכתוב ויגרש את האדם הוא פירוש על הכתוב וישלחהו ה' מג"ע. שעל כן שלחו מג"ע, משום שבחטאו גרש את השכינה ממקומה.

וישכן, איהו אשרי לון באתר דא, דאיהו גרים וסתים אורחין ושבילין, ואשרי דינין על עלמא: כתוב וישכן, סתם, ולא כתוב וישכן ה', הוא משום דקאי על אדה"ר, שהוא השכין אותם, את הכרובים, במקום הזה, שהוא גרם וסתם הדרכים והשבילים העליונים, ונפסק השפע, והשרה דינים על העולם. **ואמשיך לווטין מההוא יומא ולעילא,** והמשיך קללות להעולם מיום ההוא ואילך.

שיד) **ואת להט החרב המתהפכת, כל אינון דשריין בקוזפי דינין על עלמא:** ואת להט החרב המתהפכת, פירושו כל אלו הנמצאים בדינים דולגים בהעולם, דהיינו שדולגים מצורה לצורה, שפושטים צורה ולובשים צורה. קופזי הוא כמו קופצי שפירושו דולגים. **דמתהפכין** (דפו"י דף נ"ג ע"ב)

לגוונין סגיאין בגין לאתפרעא מעלמא שמתהפכים לצורות רבות, כדי להפרע מהעולם.

לזמנין גוברין לזמנא נשין, לזמנין אשא מלהטא ולזמנין רוחין.

דלית מאן דקאים בהו: לפעמים הם בצורות אנשים ולפעמים בצורות נשים. ולפעמים הם אש לוהט, ולפעמים הם רוחות. ואין מי שיעמוד עליהם. **וכל דא לשמור את דרך עץ החיים דלא יוסיפון לאבאשא כקדמיתא.** וכל זה הוא לשמור את דרך עץ החיים שלא יוסיפו להרע כבתחילה. פירוש, כי ב' הנקודות בינה ומלכות שהיא מחזה ולמטה של המלכות, (כנ"ל בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב' תרין) נכללות זו בזו, ויש בינה ומלכות בנקודת הבינה, ויש בינה ומלכות בנקודת המלכות, ונמשך מהם ד' שליטות. ונבחנת בינה ומלכות שבבינה לזכרים דהיינו אנשים, כי הבינה בדכורא אסתיימת. ובינה ומלכות שבמלכות לנקבות דהיינו נשים. והארת הימין שבכל אחד נבחנת לרוחין. והארת השמאל שבכל אחד נבחנת לאשא מלהטא. וכבר נתבאר ענין זה באורך (לעיל דף ע"ח מאות קי"ט עד אות קכ"ב ובהסולם שם) ואין להכפיל דברים.

להט

שטו) להטהחרב. [א] אינון [ב] דמלהטאן [א]) אשא [ג] וקוסטירי על [ד] ראשיהון [ה] דרשיעיא [ו] וחייביא, ומתהפכין גוונין, לכמה זיינין, לפום ארחייהו דבני נשא. ועל דא להט, כד"א [א] ולהט אותם היום הבא וגו'. והא אתמר.

שטז) החרב: דא חרב לה'. כד"א [ב] חרב לה' מלאה דם וגו'. א"ר יהודה, להט החרב, [ז] כל אינון [ב]) [ח] קסטרין דלתתא, דמתהפכין מדיוקנא לדיוקנא, כלהון ממנן על עלמא לאבאשא, ולאסטאה לון לחייבי עלמא, דעברין על פקודי דמאריהון.

שיז) ת"ח, כיון דחב אדם, אמשיך עליה, כמה זיינין בישין, וכמה גרדיני נמוסין, ודחיל מכלהו, ולא יכיל לקיימא עלייהו. שלמה ידע חכמתא עלאה, ושוי ליה קב"ה, עטרא דמלכותא, והוו דחלי מניה כל [ט] עלמא. כיון דחב

דרך אמת

א) ומושלים בתוקף שלהבת שלהם על ראש רשעים בגיהנם והוא מענין קוסטיגר שפי' תליין. ב) אותם ממונים ומושלים שלמטה מעולם העליון המתהפכים מציור אל ציור כמ"ש כולם ממונים על העולם להרע ולהסית לרשעים שיעברו על המצות ואח"כ מענישים הם אותו.

מסורת הזהר

א) ולהט אותם היום הבא, מלאכי ג'. ב) חרב לה' מלאה דם, (ישעיה ל"ד) ח"א רלח: ח"ב יט, כח, נד. ח"ג יט, נב, נד. ק"פ, רי, ז"ח חוקת נ"ב טא שכה.

חלופי גרסאות: א נ"א אלין. ב נ"א דמלהטן. ונ"א דמלהטין. ונ"א דמלהטא. ונ"א דמתלהטן. ג נ"ב וקוסטיר ד נ"א רישיהון. ה נ"א דחייביא ול"ג דרשיעיא. ו נ"א ל"ג וחייביא, ז נ"א מוסיף אפילו כל. ח נ"א קסטירין. ט נ"א מוסיף עלמא. והוה דיליה כל עלמא.

מאמר **הסולם** **ויגרש את האדם**

שטו) להט החרב, אלין דמלהטאן אשא וקוסטירי על ראשיהון דרשיעיא וחייביא: להט החרב. היינו, אלו הלוהטים אש ועונשים קשים על ראשיהם של הרשעים והפושעים. ומתהפכין גוונין לכמה זיינין לפום ארחייהו דבני נשא. והצורות מתהפכים לכמה מינים של דינים, לפי דרכיהם של בני אדם. ועל דא להט כד"א ולהט וגו'. החרב, דא חרב לה' כד"א חרב לה' וגו'. ועל כן נקראים, להט, כמו שאתה אומר ולהט אותם יום הבא. וע"כ נקראים החרב, כי הוא חרב לה', כמו שאתה אומר, חרב לה' מלאה דם.

שטז) א"ר יהודה להט החרב אפילו כל אינון קסטרין דלתתא דמתהפכין מדיוקנא לדיוקנא: אר"י, להט החרב הוא אפילו כל אלו המענישים של מטה, שבעוה"ז, המתהפכים מצורה לצורה, כלהון ממנן על עלמא לאבאשא ולאסטאה לון לחייבי עלמא דעברין על פקודי דמאריהון. כולם הם ממונים על העולם להרע ולהשטין לרשעי עולם העוברים על מצות רבונם. פירוש. (דפו"י דף נ"ג ע"ב)

ר"י פליג על מה שרומז הזהר על סו"ה ולהט אותם יום הבא, מפני שהכתוב הזה מדבר מעונשים עליונים, וממונים עליונים. והוא אומר אפילו כל אינון קסטרין דלתתא, הוא בכלל להט החרב המתהפכת.

שיז) ת"ח כיון דחב אדם אמשיך עליה כמה זיינין בישין וכמה גרדיני נמוסין: בוא וראה כיון שחטא אדם, המשיך על עצמו כמה מיני מזיקים רעים וכמה מדייני דינים, ודחיל מכלהו ולא יכיל לקיימא עלייהו, והיה ירא מכולם, ולא יכול להתגבר עליהם.

שלמה ידע חכמתא עלאה, ושוי ליה קב"ה עטרא דמלכותא, והוו דחלי מניה כל עלמא: שלמה ידע חכמה העליונה, והקב"ה שם עליו כתר מלכות, והוו יראים מפניו כל בני העולם. כיון דחב אמשיך עליה כמה זיינין בישין, וכמה גרדיני נמוסין, ודחיל מכלהו, כיון שחטא, המשיך על עצמו, כמה מיני מזיקים רעים, וכמה אורגי דינים כלומר נוכלי דינים, והיה ירא מכולם. גרדיני פירושו אורגים. כמנור אורגים

תרגומו

אמשיך עליה, כמה זיינין בישין, וכמה גרדיני [ח] נמוסין [כ] ודחיל מכלהו, וכדין יכילו לאבאשא ליה, ומה דהוה בידיה, נטלו מניה.

שיח) ועל דא [ג] במה דאזיל ב״נ, ובההוא ארחא, דאתדבק ביה, הכי משיך עליה, חילא ממנא, דאזיל לקבליה. כך אדם, [ד] הוה משיך [ה] עליה, חילא אחרא מסאב, דסאיב ליה, ולכל בני עלמא.

שיט) [ו] ת״ח כד חב אדם, משיך עליה חילא [ז] מסאבא, וסאיב ליה ולכל בני עלמא, והאי הוא חויא בישא, דאיהו מסאב וסאיב [ט] עלמא. דתנינן כד אפיק [י] נשמתין מבני נשא, אשתאר מניה גופא מסאב, וסאיב ביתא, וסאיב לכל אינון דמקרבין ביה. ה״ד [א] הנוגע [ו] במת וגו׳.

שכ) וע״ד, כיון דאיהו נטיל נשמתא, וסאיב גופא, כדין אתייהיב רשו, לכל אינון סטרי [יא] מסאבן, לשריא עלוי. דהא ההוא גופא אסתאב, מסטרא דההוא חויא [יב] בישא, דשריא עלוי. וע״ד, בכל אתר, דההוא חויא בישא שארי [יג] מסאב ליה, ואסתאב.

מסורת הזהר

א) הנוגע במת, במדבר י״ט.

חלופי גרסאות: ח נ״א מוסיף נמוסין. אתו ואתערו עליה. כ נ״א והוה דחיל. ג נ״א כמה (אה״ל). ד נ״א דהוה. ונ״א הוא. ה נ״א ל״ג עליה. ו נ״א ות״ח. ז נ״א מסאב. ח נ״א מוסיף כל עלמא. ט נ״א נשמתא. (אה״ל)

י נ״א מוסיף במת יטמא וגו׳ יא נ״א מסאבו. ונ״א מסאבין (אה״ל) יב נ״א ל״ג בישא יג נ״א מסאיב. (אה״ל)

מאמר הסולם ויגרש את האדם

תרגומו כאכסן דגרדאין. (שמואל א׳ י״ז), נמוסין פירושו חוקים דינים. ומשפט הכהנים תרגומו ונימוסא דכהניא. (שמואל א׳ ב). וכדין יכילו לאבאשא ליה, ומה דהוה בידיה נטלו מניה, ואז יכלו להרע לו, וכל מה שהיה בידו לקחו ממנו.

שיח) ועל דא, במה דאזיל בר נש, ובההוא ארחא דאתדבק ביה, הכי משיך עליה חילא ממנא דאזיל לקבליה: ועל כן, במה שהאדם הולך, ובאותו הדרך שנתדבק בו, כן הוא ממשיך על עצמו כח ממונה ההולך לעומתו. פירוש, אם הולך בדרך טוב הוא ממשיך עליו כח ממונה מסטרא דקדושה המסייע אותו. ואם הולך בדרך רע, ממשיך עליו כח רע מצד הטומאה המזיק אותו. כך אדם, הוה משיך עליה חילא אחרא מסאב, דסאיב ליה ולכל בני עלמא. כן אדם הראשון, בחטאו, היה מושך על עצמו כח אחר טמא, שטימא אותו ולכל בני העולם.

שיט) ת״ח כד חב אדם משיך עליה חילא מסאבא, וסאיב ליה ולכל בני עלמא, והאי הוא חויא בישא

(דפו״י דף נ״ג ע״ב)

דאיהו מסאב וסאיב עלמא: בוא וראה, כאשר חטא אדם הראשון, המשיך על עצמו כח הטומאה, וטימא אותו ולכל בני העולם. וזה הוא נחש הרע, שהוא טמא וטימא העולם. דתנינן כד אפיק נשמתין מבני נשא אשתאר מניה גופא מסאב, שלמדנו כאשר המלאך המות מוציא נשמות מבני אדם, נשאר ממנו גוף טמא, וסאיב ביתא וסאיב לכל אינון דמקרבין ביה, ה״ד, הנוגע במת יטמא. ומטמא הבית ומטמא לכל הקרבים אליו, וז״ש הנוגע במת וגו׳, והוא משום שהמיתה מסובב מנחש הרע הטמא.

שכ) וע״ד כיון דאיהו נטיל נשמתא, וסאיב גופא, כדין אתייהיב רשו לכל אינון סטרי מסאבן לשריא עלוי, וכו׳. ועל כן כיון שמלאך המות לקח הנשמה וטימא את הגוף, ניתן רשות אז לכל מיני טומאה לשרות על הגוף, כי גוף ההוא נטמא מצד אותו נחש הרע השורה עליו. כי המות מסובבת ממנו. ועל דא, בכל אתר דההוא חויא בישא שארי, מסאב ליה ואסתאב,

ועל

שכא ות״ח, כל בני עלמא, א בשעתא דניימי על ערסייהו בליליא, וליליא פריש גדפהא, ב על כל בני עלמא, ג טעמי טעמא דמותא, ומגו דטעמי טעמא דמותא, האי ד רוחא מסאבא שטיא על עלמא, ה וסאיב ו עלמא ז) ושריא על ח) ידוי ט דב״נ י ואסתאב.

שכב) וכד יא אתער, ואתהדר ליה נשמתיה, בכל מה דיקרב בידוי, כלהו יב מסאבי, בגין דשריא עלייהו רוח מסאבא וע״ד, יג) לא יסב ב״נ מנוי, לאלבשא, ממאן דלא נטיל ידוי, דהא אמשיך עליה, ההוא רוח מסאבא, יד ואסתאב, ואית ליה רשו, להאי רוח טו מסאבא, לשריא בכל אתר, טז דאשתכח רשימו מסטריה.

שכג) ועל דא, יז לא יטול ידוי, ב״נ, ממאן דלא נטיל ידוי. בגין דאמשיך עליה, ההוא רוח יח מסאבא, וקביל ליה האי, דנטל מיא מניה. ואית ליה רשו לשריא יט עלוי *) דבר נש. בגין כך בעי בר נש לאסתמרא כ בכל סטרוי, מסטרא

דרך אמת

ח) [עיין כחלופי גרסאות] כתכל של תדס כעוד שהוא שוכב על מטתו. ט) לעיל י״ב לקמן קס״ט כ׳. י) לת יקח תדס מלבושיו ממי שלת נטל ידיו שחרית.

מסורת הזהר

א) בשעתא דניימי—טעמא דמותא, ח״א יוד: קל. רמב: ח״ב ל. קצ״ח: ח״ג כג. נב: סז. קז: קיג: קיט. קכא. קנו: רס. ב) רוחא מסאבא, ח״א יוד: קכה: קכז. קל. קנז. קסט: קמד: ח״ב סה. רלו: ח״ג מו: נ. נא.

קיט. קמג: רמ: ג) לא ימול ידוי, ב״נ ממאן דלא נמיל, ח״א קפד: קצח:

חלופי גרסאות: א נ״א ל״ג על. ב נ״א טעמין. ג נ״א ושאיב (אח״ל) ד נ״א מוסיף וסאיב על. ה נ״א מוסיף עלמא בגו ח) קפטירא. [קפטירא] [ונ״א קפטירא אח״ל] דיליה. ו נ״א ידייהו. ז נ״א ל״ג דב״נ. ח נ״א ואסתאבן. ט נ״א מוסיף אתער ואתעבר. י נ״א מסאיב. יא נ״א ואסתאבא. יב נ״א מסאב. יג נ״א דאשכח. יד נ״א מסאב. טו נ״א עליה. טז נ״א מכל

מאמר **הסולם** **ויגרש את האדם**

ועל כן בכל מקום שאותו נחש הרע שוכן, מטמא אותו, והוא נטמא.

שכא) ות״ח כל בני עלמא בשעתא דניימי על ערסייהו בליליא, וליליא פריש גדפהא על כל בני עלמא: ובוא וראה, כל בני העולם, בשעה שישנים במטותם בלילה, והלילה פורש כנפיו על כל בני העולם, טעמי טעמא דמותא, ומגו דטעמי טעמי דמותא, האי רוחא מסאבא שטיא על עלמא וסאיב עלמא. טועמים אז טעם המות, ומשום שטועמים טעם המות, רוח הטומאה הזה משוטט אז בעולם ומטמא את העולם, ושריא על ידוי דבר נש ואסתאב, ושורה על ידיו של האדם, והוא נטמא.

שכב) וכד אתער ואתהדר ליה נשמתיה, בכל מה דיקרב בידוי כלהו מסאבי: וכשמקיץ משנתו, ונשמתו חוזרת אליו. בכל מה שיגע בידיו, יטמא הכל. בגין דשריא עלייהו רוח מסאבא. משום שרוח הטומאה שורה עליהם. ועל דא לא יסב בר נש מנוי לאלבשא ממאן דלא נטיל ידוי, ועל כן לא יקח איש את מלבושיו להתלבש ממי שלא נטל ידיו. דהא אמשיך עליה ההוא רוח מסאבא ואסתאב. כי המשיך על עצמו רוח הטומאה ונטמא. ואית ליה רשו להאי רוח מסאבא לשריא בכל אתר דאשכח רשימו מסטריה, ויש לו רשות לרוח הטומאה הזה לשכון בכל מקום שמוצא רשימה מצדו.

(דפ״י דף נ״ג ע״ב *) נ״ד ע״א)

שכג) ועל דא לא יטול ידוי בר נש ממאן דלא נטיל ידוי: ועל כן לא יטול אדם ידיו ממי שלא נטל ידיו, בגין דאמשיך עליה ההוא רוח מסאבא, וקביל ליה האי דנטיל מיא מניה, ואית ליה רשו לשריא עלוי דבר נש. משום שהמשיך עליו רוח הטומאה, ומקבל אותו מי שנוטל מים ממנו, ויש רשות לרוח הטומאה לשרות עליו.

בגין כך בעי בר נש לאסתמרא בכל סטרוי, מסטרא דהאי חויא בישא

דהאי חויא בישא, דלא ישלוט עלוי. וזמין קב"ה לעלמא דאתי [א] לאעברא ליה מעלמא הה"ד [א] ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. [ב] [ב] וכתיב בלע המות לנצח [ג] וגו'.

שכד) [ג] והאדם ידע את חוה [ד] אשתו וגו'. רבי אבא [ה] פתח [ד] מי יודע רוח בני האדם העולה היא [ו] למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. האי קרא, [א] כמה [ז] גוונין אית ביה, והכי הוא כל מלוי דאורייתא, כמה גוונין בכל חד וחד, וכלהו יאות.

שכה) והכי אינון, וכל אורייתא [ח] מתפרשא [ט] [ח] בשבעין אנפין, [י] לקביל שבעין סטרין, ושבעין [יא] אנפין, והכי הוא [יב] בכל מלה ומלה דאורייתא, וכל [יג] מאי דנפיק מכל מלה ומלה, כמה גוונין אתפרשן מניה [יד] לכל סטרין.

שכו) ת"ח כד ב"נ אזיל בארח קשוט, הוא אזיל לימינא, ואמשיך עליה,

דרך אמת

א) בכמה פנים יש לפרש זה הפסוק ואעפ"כ כולם נכונים.

מסורת הזהר

א) ואת רוח הטומאה אעביר, (זכריה י"ג) ח"א נה. ע. עג. קיד. קכד. קכז. קלא. קסג. ח"ב רלז. רסט. ח"ג נד. קכד. רעז. ת"ז תק' ס"ט קז. ב) בלע המות לנצח, לעיל בראשית א' דף רמא ציון ב' וש"נ. ג) והאדם ידע, (בראשית ד') ח"א נד. נה. ח"ב קסז. ח"ג מג. ת"ז תק' ס"ט, קצט: קיז. ז"ח בראשית י"ט טב שנ. שח"ש ס"ג טג שח שטז. רות פ"ג טא שכח לו. ד) מי יודע רוח בני האדם, (קהלת ג') ח"א עט. פ. פט. ח"ג קנז. ת"ז תק' מ"ו פג. תק' ס"ט קיז. ז"ח בראשית ח' טג שכט. י"ז טג שמג. רות ע"ה טא שלו. ע"ח טב שט תק"ח צ"ז טב שלד. ה) בשבעין אנפין, ח"א כו. מז. ח"ג כ. קס. רטז. רכג. רכט.

חלופי גרסאות: א נ"א לבערא. ב נ"א וכדין. ג נ"א לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'. ד נ"א מוסיף אשתו ותהר ותלד את קין וכו' ה נ"א פתח ואמר. ו נ"א למעלה וגו'. ז נ"א גווני. ח נ"א ל"ג מתפרשא. ט נ"א בשבעה סטרין לשבעין אנפין והכי הוא. וג"א בסטרין שבעין ובשבעין אנפין. י נ"א לקבל. יא נ"א ענפין יב נ"א כל. יג נ"א מה. יד נ"א לכמה.

מאמר הסולם והאדם ידע

דלא ישלוט עלוי. ומשום כך צריך האדם להשמר בכל אשר יפנה, מצד נחש הרע הזה שלא ישלוט עליו. וזמין קב"ה לעלמא דאתי לאעברא ליה מעלמא הה"ד ואת רוח הטומאה וגו', וכתיב בלע המות לנצח. ועתיד הקב"ה להעביר את רוח הטומאה מהעולם בעולם הבא. וזהו מה שכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וכתיב בלע המות לנצח וגו'.

מאמר והאדם ידע

שכד) והאדם ידע את חוה וגו', רבי אבא פתח, מי יודע רוח בני האדם וגו' האי קרא כמה גוונין אית ביה: והאדם ידע וגו'. ר"א פתח. בהכתוב מי יודע רוח בני האדם וגו'. בכתוב הזה כמה פנים יש בו, והכי הוא כל מלוי דאורייתא, כמה גוונין בכל חד וחד וכלהו יאות. וכן הוא כל דבריה של התורה, שיש כמה פנים בכל אחד ואחד, וכולם אמיתים.

שכה) והכי אינון וכל אורייתא מתפרשא בשבעין אנפין לקביל שבעין סטרין ושבעין אנפין, וכך הם, שכל התורה מתבאר בע' פנים, כנגד ע' קצוות וע' פנים, שיש בז"א: ע' קצוות, הן בז"ת שלו, שכל סצה כולל ע"ס, וז' פעמים עשר הן ע'. וע' פנים, הם בג"ר שלו, שהם ג"כ ז"פ ע"ס שבראש שלו, אלא שבחינת ג"ר מכונים פנים, בסו"ה חכמת אדם תאיר פניו. והכי הוא בכל מלה ומלה דאורייתא, וכל מאי דנפיק מכל מלה ומלה, כמה גוונין אתפרשן מניה לכל סטרין. וכן הוא בכל דבר ודבר שבתורה, ובכל מה שיוצא מכל דבר ודבר, אשר כמה פנים מתבארים ממנו לכל הצדדים.

שכו) ת"ח, כד בר נש אזיל בארח קשוט, הוא אזיל לימינא, ואמשיך

(דפו"י דף נ"ד ע"א)

רוחא קדישא עלאה [ו] מעילא. והאי [ג] רוח סליק, ברעותא קדישא, לאתאחדא לעילא, ולאתדבקא בקדושה עלאה, דלא [ג] אתעדי מניה.

שכז) וכד בר נש אזיל [ד] באורח ביש, וסטי [ה] אורחוי, הוא אמשיך עליה רוח [ו] מסאבא דלסטר שמאלא, וסאיב ליה, ואסתאב ביה, כד"א [א] ולא תטמאו בהם ונטמתם בם. אתא לאסתאבא, מסאבין ליה.

שכח) ות"ח, בשעתא דבר נש אזיל בארח קשוט, ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה [ז] ואתדביק ביה, ברא דיוליד ויפוק מניה לעלמא, הוא משיך עליה קדושה עלאה, ויהא קדיש בקדושה [ח] דמאריה, כמה דכתיב [ב] [ט] והתקדשתם והייתם קדושים וגו'.

שכט) וכד איהו אזיל בסטר שמאלא, ואמשיך עליה רוח מסאבא, ואתדבק ביה, [ו] ברא [יא] דיפוק מניה לעלמא, הוא אמשיך עליה, רוח מסאבו, [יב] ויסתאב במסאבו דההוא סטרא.

של) ועד"ד כתיב, מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה. כד איהו

מסורת הזהר

א) ולא תטמאו בהם, (ויקרא י"א) ח"ב קכה. ח"ג מא. מב. ס. ז"ח רות ס"ו טד שטו. ב) והתקדשתם והייתם קדושים, (ויקרא כ') ח"א קיב. קנה. ח"ג כה. לא. מט. עו. צ. רח.

חלופי גרסאות: ו נ"א מלעילא, ג נ"א רוחא. ג נ"א יתעדו. ד נ"א בארח. ה נ"א ארחוי. ו נ"א מסאב. ז נ"א ואתדבק. ח נ"א דמריה. ט נ"א ל"ג והתקדשתם. י נ"א מוסיף כדין ברא. יא נ"א דיוליד (אה"ל) יב נ"א ואסתאב.

מאמר המולם	ותאדם ידע
עליה רוחא קדישא עלאה מעילא: בוא וראה, כאשר האדם הולך בדרך האמת, הוא הנלך לימין, וממשיך על עצמו רוח קודש העליון מלמעלה. והאי רוח סליק ברעותא קדישא לאתאחדא לעילא ולאתדבקא בקדושה עלאה דלא אתעדי מניה. ורוח זה נעשה לו רצון קדוש להתיחד למעלה ולהתדבק בקדושה העליונה שלא תפסק ממנו לעולם.	וראה, בשעה שאדם הולך בדרך האמת, וממשיך עליו רוח קדוש עליון ומתדבק בו, ברא דיוליד ויפוק מניה לעלמא הוא משיך עליה קדושה עלאה, ויהא קדיש בקדושה דמאריה כד"א והתקדשתם וגו', הבן שיוליד ויצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו קדושה עליונה, ויהיה קדוש בקדושת רבונו, כמו שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים וגו'.
שכז) וכד בר נש אזיל באורח ביש וסטי אורחוי, הוא אמשיך עליה רוח מסאבא דלסטר שמאלא, וכאשר אדם הולך בדרך הרע, ודרכיו נטו מדרך הישר, הוא ממשיך על עצמו רוח הטומאה שבצד שמאל. וסאיב ליה ואסתאב ביה, כד"א ולא תטמאו וגו', אתא לאסתאבא מסאבין ליה. ומטמא אותו ונטמא בו, כמו שאתה אומר, ולא תטמאו בהם ונטמתם בם. הבא לטמא מטמאים אותו.	שכט) וכד איהו אזיל בסטר שמאלא, ואמשיך עליה רוח מסאבא ואתדבק ביה: וכשהוא הולך בצד השמאל וממשיך על עצמו רוח הטומאה ונתדבק בו, ברא דיפוק מניה לעלמא, הוא אמשיך עליה רוח מסאבו, ויסתאב במסאבו דההוא סטרא, הבן שיוצא ממנו לעולם, הוא ממשיך עליו רוח הטומאה, ויטמא בהטומאה של אותו הצד.
שכח) ותא חזי בשעתא דבר נש אזיל בארח קשוט, ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה ואתדבק ביה: ובוא (דפו"י דף נ"ד ע"א)	של) ועל דא כתיב מי יודע רוח בני האדם העולה וגו', כד איהו באתדבקות ימינא סלקא היא לעילא

באתדבקות ימינא, [ב] סלקא היא לעילא. וכד איהו באתדבקות שמאלא, [ג] ההוא סטר שמאלא, דאיהו רוח [ד] מסאבו, נחית מעילא לתתא, ושוי דיוריה בבר נש, ולא [ה] אעדי [ו] מניה. [ז] ובגין דאוליד בההוא [ח] מסאבו [ט] איהו הוי בריה, מההוא [י] רוח [יא] מסאב, [יב] איהו ההוא ברא.

שלא) אדם אתדבק בההוא רוח [יג] מסאב, ואתתיה [יד] אתדבקא ביה בקדמיתא, ונטלת וקבילת ההוא זוהמא מניה. אוליד בר, האי ברא, ברא דרוח מסאבא איהו. ועל דא, תרין בנין הוו, חד מההוא רוח מסאב, וחד כד תב אדם בתיובתא, ובגיני כך, [טו] האי מסטרא [טז] מסאבא. [יז] והאי מסטרא [יח] דכייא.

שלב) רבי אלעזר אמר, בשעתא דאטיל [יט] נחש, ההוא זוהמא בה בחוה, קבילת [כ] ליה, וכד אשתמש [כא] עמה אדם, אולידת תרין בנין, חד מההוא

חלופי גרסאות: [ב] נ"א דסלקא. [ג] נ"א הוא. [ד] נ"א מסאבא. [ה] נ"א אתעדי. (אה"ל) [ו] נ"א מוסיף מניה. [ז] איהו רוח מסאבא. [ח] נ"א ומה. [ט] נ"א מוסיף רוח מסאבו. [י] נ"א מסאבא. [יא] נ"א מסאבא (הרמ"ק) [יב] נ"א ל"ג איהו הוי בריה. [יג] נ"א מסאבא. [יד] נ"א אתדבקת. [טו] נ"א דא. [טז] נ"א דמסאבא. [יז] נ"א ודא. [יח] נ"א דכיא. [יט] נ"א ההוא נחש. [כ] נ"א לה. [כא] נ"א עמיה דאדם.

מאמר המולם והאדם ידע

לעילא: וע"כ כתוב, מי יודע רוח בני האדם וגו' כי כאשר האדם הוא בדבקות הימין, עולה, האור שממשיך, ממטה למעלה, וכד איהו באתדבקות שמאלא, ההוא סטר שמאלא, דאיהו רוח מסאבו נחית מעילא לתתא, וכאשר האדם הוא בדביקות בהשמאל, אותו צד השמאל, שהוא רוח הטומאה יורד ממעלה למטה, דהיינו שממשיך הארת השמאל ממעלה למטה, ושוי דיוריה בבר נש ולא אעדי מניה, ומשים דירתו בהאדם, ואינו עוזב אותו, פירוש. כי מבאר ההפרש מצד הקדושה לצד הטומאה עם הכתוב, מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה. וז"ש כד איהו באתדבקות ימינא סלקא היא לעילא, דהיינו רוח בני האדם העולה היא למעלה. דהיינו ממטה למעלה. וז"ש רוח מסאבו נחית מעילא לתתא, דהיינו ורוח הבהמה היורדת היא למטה, וטעם הדבר וההפרש בין המשכת השפע ממטה למעלה אל המשכתו ממעלה למטה, כבר נתבאר לעיל (דף קע"א ד"ה אדם) ובראדאוליד בההוא מסאבו איהו הוה בריה מההוא רוח מסאב, והבן שהוליד בטומאה ההיא, הוא נחשב לבנו של רוח הטומאה ההוא.

(דפו"י דף נ"ד ע"א)

שלא) אדם אתדבק בההוא רוח מסאב
ואתתיה אתדבקא ביה בקדמיתא
ונטלת וקבילת ההוא זוהמא מניה:
אדם הראשון נתדבק באותו רוח הטומאה, הוא הנחש, ואשתו חוה, נתדבקה בו בתחילה, ולקחה וקבלה אותה הזוהמא ממנו. אוליד בר, האי ברא ברא דרוח מסאבא איהו, והוליד בן, הרי בן הזה הוא של רוח הטמא. וע"ד תרין בנין הוו, חד מההוא רוח מסאב, וחד כד תב אדם בתיובתא. ב' בנים היו, אחד מאותו רוח הטמא. והוא קין. ואחד כשהאדם חזר בתשובה, והוא הבל. ובגיני כך, האי מסטרא מסאבא, והאי מסטרא דכייא, ומשום זה, זה היה מצד הטומאה, דהיינו קין. וזה היה מצד הטהור. דהיינו הבל.

שלב) רבי אלעזר אמר, בשעתא דאטיל
נחש ההוא זוהמא בחוה,
קבילת ליה, וכד אשתמש עמה אדם
אולידת תרין בנין: ראי"א, בשעה שהטיל הנחש את הזוהמא בחוה, קבלתה אותו, דהיינו שנתעברה הימנו. וכשאדם שימש עמה הולידה ב' בנים, חד מההוא סטרא מסאבא, וחד מסטרא דאדם, והוי דמי הבל בדיוקנא דלעילא וקין בדיוקנא דלתתא, אחד היה

מאותו

סטרא [ו] מסאבא, וחד מסטרא דאדם. [כ] והוי דמי הבל, בדיוקנא דלעילא, וקין בדיוקנא דלתתא. ובגין כך [נ] אתפרשו ארחייהו דא מן דא.

שלג) [ס] ודאי קין, ברא [ס] דרוח מסאבא הוה, דאיהו [ו] חויא בישא [ז] הוה. ובגין [ח] דקין [ט] אתא מסטרא דמלאך המות, קטיל ליה לאחוי. [י] והוא [יא] בסטרא דיליה, [יב] ומניה כל מדורין בישין, ומזיקין ושדין ורוחין אתיין לעלמא.

שלד) אמר רבי יוסי, [יג] קין קינא דמדורין בישין, דאתו [יד] מסטרא [טו] דמסאבא לעלמא. [טז] ולבתר אייתיאו קרבנא. דא אקריב מסטרא דיליה, ודא אקריב מסטרא דיליה. ההי"ד [יז] ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה וגו'. ר' שמעון אמר, ויהי מקץ [יח] ימים [יט] מאי מקץ ימים, [ו] דא הוא קץ כל בשר. ומאן איהו דא מלאך המות.

שלה) וקין מההוא קץ ימים אייתי קרבנא, דייקא דקאמר מקץ ימים, ולא

דרך אמת

[ו] ריש מקץ ולף ר"י כ'.

מסורת הזהר

א) ויהי מקץ (בראשית ד') ח"ב לד. קסא, ת"ז תקי, ס"ט קיב. קיד. ז"ח שה"ש ס"ג טג של. רות מ"ג טא שמט.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א מסאב. כ נ"א והוי דמי קין בדיוקנא דלעילא. ובדיוקנא דלתתא. נ נ"א אתפרש. ס נ"א וודאי. ס נ"א דרוחא. ו נ"א חיויא. ז נ"א מוסיף והבל ברא דאדם הוה. ונ"א ל"ג הוה. ח נ"א ל"ג דקין. ט נ"א דאתא. ול"ג דקין. י נ"א והוה. יא נ"א מסטרא. יב נ"א ל"ג ומניה (אה"ל). יג נ"א ל"ג קין. יד נ"א מסטרהא לעלמא. ול"ג דמסאבא (אה"ל). טו נ"א דשמאלא. טז נ"א לבתר. יז נ"א ל"ג ימים. יח נ"א מאן קץ (אה"ל).

הסולם

מאמר והאדם ידע

מאותו צד הטמא, דהיינו קין, ואחד מצד אדם דהיינו הבל. והיה הבל דומה לצורה של מעלה וקין לצורה של מטה. ובגין כך אתפרשו ארחייהו דא מן דא, ומשום זה נפרדו דרכיהם זה מזה.

שלג) ודאי קין ברא דרוח מסאבא הוה דאיהו חויא בישא הוה: ודאי שקין בן רוח הטמא היה, שהוא נחש הרע. ובגין דקין אתא מסטרא דמלאך המות קטיל ליה לאחוי, ומשום שקין בא מצד מלאך המות הרג את אחיו. כלומר, שהריגת הבל הוא ענין אחד עם החטא של עצה"ד שהסית הנחש. וכמו שבעצה"ד קבל מלאך המות שליטה על כל העולם, כן קיבל כאן שליטה להוציא נשמת הבל. והוא בסטרא דיליה, ומניה כל מדורין ומזיקין ושדין ורוחין אתיין לעלמא. וקין הוא מהצד שלו. וכל מדורים הרעים ומזיקים ושדים ורוחות, באים ממנו להעולם.

שלד) אמר רבי יוסי קין קינא דמדורין בישין, דאתו מסטרא דמסאבא לעלמא, אר"י השם קין יורה, קן לכל מדורים הרעים הבאים מהצד הטמא להעולם. ולבתר אייתיאו קרבנא דא אקריב מסטרא דיליה וכו'. ואח"כ הביאו קרבן, זה הקריב מהצד שלו וזה הקריב מהצד שלו. ההי"ד ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה וגו'. ר"ש אמר ויהי מקץ ימים מאי מקץ ימים, דא הוא קץ כל בשר ומאן איהו דא מלאך המות, וז"ש ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה וגו' ר"ש אמר, כתוב ויהי מקץ ימים, מהו מקץ ימים, זהו קץ כל בשר, ומי הוא קץ כל בשר, זהו מלאך המות. הרי שקרבנו של קין מהצד הטמא היה.

שלה) וקין מההוא קץ ימים אייתי קרבנא, דייקא דקאמר מקץ ימים, ולא אמר מקץ ימין: וקין מאותו קץ הימים הביא הקרבן, בדיוק אמר הכתוב מקץ ימים, ואינו אומר מקץ ימין, ובגין כך כתוב בדניאל, ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך, אמר לו דניאל להקב"ה,

אמר [ט] מקץ ימין. ובג"כ, [ט]) כתוב בדניאל [א] ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד [כ] לגורלך. א"ל [ב] לקץ הימים או לקץ הימין. א"ל לקץ הימין. [*]וקין מקץ הימים אייתי.

שלו) [ג] ויבא קין מפרי האדמה. כד"א [ד] ומפרי העץ. אמר ר' אלעזר, מפרי האדמה, כד"א [ה] אוי לרשע רע כי גמול ידיו וגו'. [ו] גמול ידיו. דא מלאך המות. יעשה לו, [ז] דאתמשך עלייהו, [ח] ויתדבק בהו לקטלא לון ולסאבא לון. ועל דא קין אקריב מסטרא דיליה.

שלז) [ו]והבל הביא גם הוא [ו]מבכורות: [כ]) לאסגאה סטרא עלאה, דאתיא [ו]מסטר קדושתא. ובגיני כך, [ז]וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו

דרך אמת

ט) נח סג ט' קנ"ב קנ"ג ט' רי"ב כ'; כ) לרכות. א) ואתה לך לקץ ותנוח, (דניאל י"ב) ח"א סב, סג. רי, ח"ב לג, לד. קלד. קפא, ח"ג קמב, רצו, תק"ח צ"ה טב שג. צ"ח טד שמד. ב) לקץ הימים או לקץ הימין, ח"א סג. עה. קצג,, רי, רלה, ח"ב לד. קלד. קפא, ח"ג קמב: ז"ח שה־ש סג סג של. רות סג טא שמט. ג) ויבא קין מפרי האדמה, לעיל דף קצ"א ציון א' וש"נ ד) ומפרי העץ, (בראשית ג) ח"א רסג. ח"ג מג, שא, ז"ח תבא ס' טב שלד. ה) אוי לרשע רע, (ישעיה ג) ח"א ריט. ח"ב יא. רנו. ו) והבל הביא גם הוא, (בראשית ד') ח"ב לה. קמא, ת"ז תק' סט קיד. קיח. ז) וישע—אל הבל וגו' ואל קין וגו', (בראשית ד') ת"ז תק' סט קיג: קיד:

חלופי גרסאות: ט) נ"א קץ. כ) נ"א מוסיף לגורלך לקץ הימין. ג) נ"א כי פרי מעלליהם יאכלו. פרי מעלליהם [יאכלו] דא מלאך המות יאכלו דאתמשיך עלייהו. ונ"א אוי לרשע רע דא מלאך המות כי גמול ידיו וגו' דאתמשך עלייהו. ונ"א וגו' דא מלאך המות דאתמשך ול"ג גמול ידיו ול"ג יעשה לו. ד) נ"א מוסיף דא דאתמשך. ה) נ"א ואתדבק. ו) נ"א ל"ג מבכורות. ז) נ"א מסטרא קדישא (ד"א).

מאמר **הסולם** ותאורם ידע

לקץ הימים או לקץ הימין וכו', כי קץ הימים הוא קליפה רעה (כמ"ש להלן פרשת נח דף כ"ח אות ע"ה ע"ו ובהסולם) וקין מקץ הימים אייתי, וקין, מקץ הימים הביא קרבנו שהוא מסטרא דמלאך המות, הרי שהקריב קרבנו מהצד שלו.

שלו) ויבא קין מפרי האדמה כד"א ומפרי העץ: לומד גזירה שוה, מה שם הוא בעץ הדעת, שהיא מבחינת הנחש הרע, אף כאן הביא קרבנו מבחינת הנחש הרע. אר"א מפרי האדמה, כד"א או לרשע רע וגו' כי פרי מעלליהם יאכלו, פרי מעלליהם יאכלו דא מלאך המות. (ח"ג)ר"א לומד גזירה שוה מהכתוב פרי מעלליהם יאכלו, מה שם המדובר הוא במלאך המות, כי המלאך המות הוא פרי מעלליהם של הרשעים. כי לולא החטא לא היה בא לעולם. יאכלו, דאתמשך עלייהו ויתדבק בהו לקטלא לון ולסאבא לון, יאכלו פירושו, שהוא נמשך עליהם ומתדבק בהם להמית אותם ולטמא אותם, ועל דא, קין אקריב מסטרא דיליה וע"כ גם מפרי האדמה, הנאמר כאן, יורה שקין הקריב מהצד

שלו, מבחינת הנחש ומלאך המות.

שלז) והבל הביא גם הוא מבכורות, לאסגאה סטרא עלאה דאתיא מסטר קדושתא: והבל הביא גם וגו', המלה גם, הוא לרבות את הצד העליון דהיינו בחינת מחזה ולמעלה, הבא מצד הקדוש. ובגיני כך וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין וגו' לא קביל ליה קב"ה, ומשום זה וישע ה' אל הבל וגו' משום שהיה מצד הקדושה, אבל ואל קין ומנחתו לא שעה, לא קבל הקב"ה את קרבנו, משום שהיה מהצד הטמא. ועל דא ויחר לקין מאד ויפלו פניו, דהא לא אתקבילו אנפוי, אינון אנפוי דסטרוי, וקביל ליה להבל, וע"כ ויחר לקין מאד מאד ויפלו פניו, כי לא נתקבל פניו שהם הפנים של הצד שלו אלא שקיבל את הבל.

ובגיני

(דפו"י דף נ"ד ע"א *) נ"ד ע"ב)

לא שעה. לא קביל [ח]ליה קב״ה. ועל דא, [א] ויחר לקין מאד ויפלו פניו. [ב] דהא לא [ג] אתקבילו אנפוי, אינון אנפין דסטרוי. וקביל ליה להבל.

שלח) [ד] ובגיני כך כתוב, [ב] ויהי בהיותם בשדה. [ה] בשדה, דא [ו] אתתא, [ז] כד״א [ג] כי בשדה מצאה ובקין קני על נוקבא יתירה, [ח] דאתילידת עם הבל. דכתיב, [ד] ותוסף ללדת והא אתמר.

מסורת הזהר

א) ויחר לקין מאד, בראשית ד׳, ב) ויהי בהיותם בשדה, לעיל ב״א דף של״ח ציון ד׳ וש״נ. ג) כי בשדה מצאה, (דברים כב) ח״א קכב: ת״ז חק׳ ס״ט קיג. תק״ח צט טג שב. ד) ותוסף ללדת, להלן דף קצ״ט ציון ב׳ וש״נ.

חלופי גרסאות: ח) נ״א לון. כ נ״א דהא אתקבלו אנפוי אינון אנפין דסטרוי וקנא ליה להבל (אה״ל). ג נ״א אתקבלו. ד נ״א ובגין. ה נ״א מוסיף מאי בשדה. ונ״א ל״ג בשדה. ו נ״א מוסיף אתתא. ועל דא קם וקטליה ליה דהא מסטרא דא ירית לקטלא כד״א כי (אה״ל). ז נ״א ל״ג מן כד״א עד והא. ונ״א ל״ג מן כד״א עד הלא. ח נ״א דאתיילידת.

מאמר **הסולם** והאדם ידע

שלח) ובגיני כך כתיב ויהי בהיותם בשדה, בשדה דא אתתא, כד״א כי בשדה מצאה: ומשום זה כתוב ויהי בהיותם בשדה, בשדה יורה אשה, כמו שאתה אומר, בשדה מצאה, שהמדובר הוא שם באשה, אף בשדה שבכאן המדובר הוא באשה. ובקין קני על נוקבא יתירה דאתילידת עם הבל, דכתיב ותוסף ללדת, והא אתמר. וקין קנה את הבל על נוקבא יתרה שנולדה עם הבל שכתוב ותוסף ללדת את אחיו את הבל, ב׳ פעמים את באים לרבות, ב׳ נוקבות שנולדו עם הבל.

ולהבין הדברים, צריכים לידע ענין ההפרש של נשמת קין והבל על בורים. ודע, שנשמות קין והבל, היו צריכים להיות נשמה אחת כמו שת, אלא מתוך שאדם נזדווג עם חוה מטרם שעשה תשובה על חטא דעצה״ד, והיה הזוהמא של הנחש דבוקה בהם, ע״כ הוליד רק חציה השמאלי של הנשמה, בפירוד מצד הימין, ששם המקום של זוהמא דחויא, וע״כ נקרא שמו קין, כמ״ש ר״י (לעיל באות של״ד) קין קינא דמדורין בישין דאתו מסטרא דמסאבא לעלמא, דהיינו כמבואר, שצד השמאל של הנשמה הוא המקום והמדור של זוהמא דחויא. אבל בצד הימין של הנשמה אין לו שום מקום להאחז בו. וע״כ אח״כ שעשה תשובה על חטאו, הוליד אז נשמת הבל (כנ״ל באות של״א), שהוא הצד הימין של אותה הנשמה, שאין שם מקום לזוהמא דחויא.

(דפו״י דף נ״ד ע״ב)

וכבר ידעת שכל נשמה נמשכת ברוא דתלת נקודין חולם שורק חירק, בסוד השם אלקים. אשר נקודת החולם ה״ס אתוון מ״י דאלקים והוא צד ימין. ונקודת השורק ה״ס אתוון אל״ה דאלקים וה״ס צד שמאל. וקו אמצעי יוצא על מסך דנקודת החירק המיחד אותיות מ״י אל״ה זה בזה ואשתלם שמא דאלקים. ומתחילה יוצא סדר הזה בבינה, ואח״כ בזו״ן, ואח״כ בנשמות, (כנ״ל בפ׳ לך דף ד׳ ד״ה פירוש ע״ש) גם נודע שמשורשם נבחנים אתוון מ״י לבחינת ג״ר ואתוון אל״ה לבחינת ו״ק. אשר מבחינת פרצוף, נבחן החלק שמחזה ולמעלה לבחינת מ״י, ששם בחינת ג״ר דגוף הפרצוף. והחלק שמחזה ולמטה נבחן לבחינת אל״ה להיותו בחינת ו״ק דגוף הפרצוף. ולפי״ז נמצא אשר הבל להיותו בחינת מ״י הוא בחינת מחזה ולמעלה. וקין בהיותו בחינת אל״ה, הוא מחזה ולמטה.

גם ידעת, שמכח מיתוקה של המלכות בהבינה והכללתן זו בזו, יצאו ד׳ מלכיות, ב׳ מלכיות הן מבחינות בינה ומלכות שבנקודת הבינה, וב׳ מלכיות הן מבחינת בינה ומלכות שבנקודת המלכות. וכבר דברנו מזה לעיל (דף קפ״ד ד״ה לזמנין גוברין ולעיל דף ע״ח ד״ה וזה אמרו ע״ש) ובגלוי אין יותר מג׳ מלכיות, שב׳ מלכיות משמשות מחזה ולמעלה של פרצוף המלכות, שהם בינה ומלכות דבינה, ואחת מחזה ולמטה שלה, דהיינו בחינת בינה דמלכות לבדה, אבל מלכות דמלכות להיותה מדת הדין מבחינת

המלכות

שלט)א הלא אם תיטיב שאת. כמה דאתמר. אבל שאת, כדאמר רבי אבא, שאת: תסתלק לעילא, ולא תיחות לתתא. אמר רבי יוסי האי מלה השתא אתמר, ויאות הוא: אבל הכי שמענא, שאת: יסלק מינך, וישבוק לך, אתדבקותא דא, ב דרוח מסאבא.

שמ) ואי ג לא, לפתח חטאת רובץ. מאי לפתח, דא דינא עלאה, דאיהו

מסורת הזהר

א) הלא אם תשיב שאת, לעיל ב"א דף של"ט ציון א', וש"נ.

חלופי גרסאות: ב נ"א דרוחא. ג נ"א לאו.

המלכות דצמצום א', שאינה ראויה לקבל לתוכה אור ישר רק או"ח לבד, ע"כ נגנזה. שז"ס מ"ש לעיל (ב"א דף פ"ו ד"ה וזה) שאין פני אדם מחזה ולמטה דזו"ן. ומטעם מלכות הרביעית הזאת שנגנזה, נעשתה הנוקבא לבחינת עץ הדעת טוב ורע כנ"ל (בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה אמאי) לא זכי האי רע, שפירושו, שאם ממשיך מקום הזווג למחזה ולמטה, הוא מגלה בזה את המלכות הרביעית שנגנזה, אשר בהתגלותה תיכף מסתלקים האורות, כנ"ל (בפ' נח דף ק"ח ד"ה פירוש).

ולפי זה נמצא, שהבל, אשר הוא בחינת מ"י ובחינת מחזה ולמעלה, כנ"ל, יש לו ב' מלכיות, שה"ס בינה ומלכות דבינה, דהיינו שיצאו עם נשמתו ב' נוקבין, המרומזות בב"פ את, שבהכתוב ותוסף ללדת את אחיו את הבל. אבל קין להיותו בחינת אל"ה, ובחינת מחזה ולמטה, אין לו אלא מלכות אחת, שהיא בחינת בינה דמלכות, אבל מלכות הד' שהיא מלכות דמלכות, חסרה לו, וז"ס שעם נשמת קין יצאה רק נוקבא אחת, דהיינו רק מלכות הג' בלבדה.

וזה אמרו בשדה, דא אתתא וכו', וקין קני על נוקבא יתירה דאתילידת עם הבל, דהיינו שרצה לגלות ולעשות זווג על מלכות הד' החסרה לו, ויהיו לו ב' נוקבין כמו שיש להבל. והוא ממש כמו החטא של עץ הדעת, שהנחש פיתה אותם לעשות הזווג מחזה ולמטה כדי שיוכל להמשיך האורות ממעלה למטה (כנ"ל בהקדמת הזהר דף קס"ב אות ר"י), שמחמת זה נגלתה מלכות הד' שנסתלקה מחמתה כל האורות, ונקנסה עליו המיתה. כי הסתלקות אור החיים הוא מיתה. כמ"ש לעיל (דף ק"פ ד"ה ועל) וז"ש לעיל (דף קצ"א ד"ה ודאי קין בראי) שהריגת הבל היא ענין אחד עם החטא דעצה"ד, כי אף הוא רצה לגלות הזווג מחזה

(דפוסי דף נ"ד ע"ב)

ולמטה, על מלכות הד' וכיון שנגלתה מלכות הזאת תכף נסתלקו האורות מכללות נשמות קין והבל, שהם בחינת הג"ר, והכלים שהם בחינת ו"ק נפלו לקליפות. אבל אורות אינם נופלים לקליפות אלא שמסתלקים לשורשם העליון. ונמצא אשר הבל, שהוא בחינת ג"ר נסתלק לשורשו ומת. וקין שהיה רק בחינת ו"ק נפל לקליפות, באופן שכל ההפרש מהריגת הבל לחטא דעצה"ד, הוא, כי אדם היה כלל כל הנשמות ע"כ נגע חטאו לכל העולם. וקין והבל נגע החטא לבחינת נשמתם בלבד.

מאמר הלא אם תיטיב שאת

שלט) הלא אם תיטיב שאת, כמה דאתמר, אבל שאת כדאמר רבי אבא שאת תסתלק לעילא ולא תיחות לתתא:

הכ' הלא אם תיטיב שאת, הוא כמו שנתבאר, אבל המלה שאת, הוא כמו שאמר רבי אבא שאת פירושו, שתתנשא לעילא ולא תרד למטה, כלומר שתמשיך האורות בבחינת ממטה למעלה, ואל תמשיך עוד האורות ממעלה למטה, שבזה הרג להבל כנ"ל בדיבור הסמוך.

א"ר יוסי האי מלה השתא אתמר, ויאות הוא: אר"י דבר זה עתה נאמר, כלומר שהוא חידוש, ויפה הוא. אבל הכי שמענא, שאת, יסלק מינך וישבוק לך אתדבקותא דא דרוח מסאבא. אבל כך שמעתי, שאת פירושו, הסרה וסליחה, שאמר לו הקב"ה, אם תיטיב, יסור ממך ויסלח לך דבקות הזה של רוח הטומאה.

שמ) ואם לא, לפתח חטאת רובץ. מאי לפתח, דא דינא עלאה, דאיהו פתחא דכלא, כד"א פתחי לי שערי צדק, ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ. ושואל, לפתח, מה פירושו. ואומר, זהו דין העליון הדין של המלכות, שהוא הפתח לכל, כמו שאתה אומר, פתחו לי שערי צדק. פירוש,

צדק

פתחא דכלא. כד״א א פתחו לי שערי צדק. חטאת רובץ. ההוא סטרא, דאתדבקת ביה, ואתמשכת עלך, יהא נטיר לך, לאתפרעא ב מנך. כתרגומא.

שמא) א״ר יצחק, ת״ח, בשעתא ג דקטיל קין להבל, לא הוה ידע, היך ד יפיק נשמתיה מניה. ה והוה נשיך ליה ו בשיניה ז כחויא. והא אוקמוה חבריא. ביה שעתא לייט ליה קב״ה, והוה אזיל לכל סטרי ח עלמא, ולא ט הוה אתר י דמקבל ליה, עד יא) דאטפח על רישיה ותב יב קמי מאריה. וקבילת ליה ארעא, יג) במדורא לתתא.

דרך אמת

יא) עד שהכה על ראשו וחרט על מעשיו. יב) כמדור התחתון שם כארץ ולמעלה מזו.

מסורת הזהר

א) **פתחו לי שערי צדק** לעיל ב״א דף של״ט ציון ג׳ וש״נ. ב) **בשיניה כחויא**, ח״א רלא.

חלופי גרסאות: ב נ״א מינך. ג נ״א דקטל. ד נ״א ל״נ מן והוה עד והא. ה נ״א כחויא. ו נ״א דעלמא. ז נ״א מוסיף הוה אשכח. ח נ״א דמקביל. ט נ״א לקמי.

הסולם

מאמר דקטיל קין להבל

צדק הוא שם המלכות, **ושערי צדק** הם הדינים, שאין אדם יוכל לבא אל המלכות, אם אינו מהפך את הדינים הללו שבה לשערים, שזוכה צדיקים יבואו בו. כלומר אותם הדינים, שהרשעים מתרחקים על ידיהם, נעשים בשביל הצדיקים לשערים, שמתדבקים על ידיהם. וכבר נתבאר ענין זה לעיל (דף צ״ח ד״ה בכמה מנעולין) ע״ש. וזה שמשמיענו הכתוב בהמלה **לפתח**, אשר מה שחטאת רובץ על המלכות, אע״פ שהיא מקור כל העונשין, מ״מ סיף טיף, אם תעשה תשובה, יתהפך החטאת ויהיה לפתח. כמ״ש שם. **חטאת רובץ, ההוא סטרא דאתדבקת ביה ואתמשכת עלך, יהא נטיר לך, לאתפרעא מנך כתרגומא, חטאת רובץ**, פירושו, שאמר לו הקב״ה, איתו הצד שהתדבקת בו ונמשך עליך, יהיה נטר אותך להפרע ממך. כתרגומו. ושיעור הכתוב, אם תיטיב שאת, דהיינו שיסור ממנו דבקות הזה של רוח הטומאה שנתדבק בו מחמת חטאו. ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ, דהיינו אותו רוח הטומאה שנתדבק בו מחמת חטאו הוא עצמו יפרע ממך.

מאמר דקטיל קין להבל

שמא) אמר רבי יצחק, ת״ח בשעתא דקטיל קין להבל לא הוה ידע איך נפק נשמתיה מניה, והוה נשיך ליה בשיניה כחויא: ארי״, בוא וראה, בשעה שקין הרג להבל, לא היה יודע איך תצא הנשמה ממנו, כלומר, שלא היה יודע, שעל ידי מעשיו שעושה יוציא מן הבל את נשמתו, וימות. **והיה נושך אותו בשיניו**, כנחש. (דפו״י דף נ״ד ע״א)

דקטיל קין להבל

פירוש. כי נתבאר שקנא אותו על נוקבא יתירה, שפירושו שרצה להמשיך האורות מלמעלה למטה, ולגלות את מלכות הרביעית החסרה בבחינת מחזה ולמטה כמ״ש לעיל. אבל לא ידע שע״ז תתגבר מדת הדין ויפסק הזווג גם מחזה ולמעלה ויסתלק החיות מהבל וימות, כנ״ל, אלא אדרבא חשב שגם הבל יהנה ממעשיו. וז״ש **והוה נשיך ליה בשיניה כחויא**, שהיה נושך איתו בשיניו כמו נחש הקדמוני והרגו. פירוש. כי כל הנמשך נמשך דרך הפה. אבל הנמשך בקדושה נמשך מכח השפתים, שהם המסך שבפה, שה״ס זווג דנשיקין הממשיך השפע ממדרגה למדרגה. והנמשך שלא בקדושה, כמעשה נחש הקדמוני. נמשך מכח השנים, כלומר, שחסר שם תקון המסך בכלי מלכות, הנקרא שפתים, והשפע נמשך ממעלה למטה שזה נבחן לנשיכה. שבדרך זה הביא הנחש המיתה לעולם. ונודע שמעשה קין היה כחטא העץ הדעת, (כנ״ל דף קצ״ד ד״ה וזה) שגם הוא החליף הנשיקה לנשיכה, כי משך השפע בלי מסך ממעלה למטה, שע״ז נסתלק נשמת הבל כמ״ש שם, הרי שקין נשך אותו בשיניו כמעשה נחש הקדמוני, ומכח זה הרגו.

ביה שעתא לייט וכו׳: בו בשעה קללו הקב״ה, והיה הולך לכל רוחות העולם, ולא מצא מקום שיקבל אותו, עד שהכה עצמו על ראשו, ושב לפני רבונו, ואז קבלה הארץ אותו במדור התחתון. כלומר שתשובתו לא היתה שלמה. וע״כ לא קבלו הארץ שלנו.

שמב) ח ר' יוסי אמר, ארעא קבילת ליה, כ למיהך בה. דכתיב, א וישם ה' לקין אות. ר' יצחק אמר, לאו הכי. אלא, לתתא קבילת ליה ארעא, במדורא חדא דתחותה. דכתיב, ב הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה. מעל פני האדמה גורש, אבל לתתא לא גורש.

שמג) ובאן אתר ג קבילת ליה ארעא, ד בארקא. וכל אינון דדיירי תמן. עליהון כתיב, ח) ה יאבדו מארעא ומתחות שמיא אלה. ותמן שוי מדוריה, והיינו דכתיב, ו וישב בארץ נוד קדמת עדן.

שמד) **תוספתא** כיון דאמר קין, ז גדול עוני מנשא. מחל ליה קב"ה, פלגו מעונשיה. בגין דגזר עליה בקדמיתא, ואמר ליה, ח נע ונד תהיה בארץ. והשתא, אשתאר בנוד בלחודוי. ההי"ד ויצא קין מלפני ה' ג וגו'. כלומר, ד דכד נפק מן קדם ה' הוה, בגין למהוי נד בארעא, ולא נע.

דרך אמת

ח) לעיל מ' ח'.

מסורת הזהר

א) וישם ה' לקין אות, לעיל בראשית א' דף של"ח ציון ג' וש"נ. ב) הן גרשת אותי היום, לעיל בראשית א' דף של"ח ציון א' וש"נ. ג) קבילת ליה-בארקא, ז"ח רות ע"ט טד שיא. ד) ארקא, לעיל ב"א דף כ' ציון א' וש"נ. ה) יאבדו מארעא, (ירמיה יוד) ח"א ט. ו) וישב בארץ נוד, (בראשית ד') ח"א קעח. תק"ח קסו טב שכ. ז) גדול עוני מנשוא, (בראשית ד') תס"ם קיד: קיז. ח) נע ונד תהיה בארץ, (בראשית ד') שמה.

חלופי גרסאות: ח נ"א אמר ר' יוסי (אה"ל). כ נ"א למהך. ג נ"א וישב בארץ נוד קדמת עדן ול"ג וגו' ד נ"א דנפק ול"ג דכד.

מאמר **הסולם** דקשיל קין לחבל

שמב) **ר"י אמר ארעא** וכו': ר' יוסי אמר, הארץ עצמה קבלה אותו שילך עליה, שכתוב, וישם ה' לקין אות. שמשמע שהקב"ה קבל את תשובתו. וע"כ חזרה וקבלה אותו הארץ. וחולק על ר' יצחק, שאמר שרק מדור התחתון קבלו, מפני שתשובתו לא היתה שלמה. **ר' יצחק אמר לאו הכי** וכו': והשיב לו רבי יצחק, שאינו כן, אלא הארץ קבלה אותו למטה במדור אחד שמתחתיה, כי כתוב, הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה, שמשמע, מעל פני האדמה גורש, אבל למטה מאדמה לא גורש. הרי שמדור תחתון שמתחת האדמה קבל אותו.

שמג) **ובאן אתר קבילת** וכו': ושואל באיזה מקום קבלו אותו הארץ, ומשיב, שהוא בארקא. היא אחת מז' ארצות (עי' דף כ' אות ל"ו) וכל אלו הדרים שם, כתוב עליהם, יאבדו מארעא ומתחות שמיא אלה. (כנ"ל בהקדמת הזהר דף קכ"א אות קנ"א) ושמה שם מקום מדורו, וזה שכתוב שם וישב בארץ ניד קדמת עדן. שהכונה היא על מדור התחתון הנקרא ארקא. ונקרא בשם נוד,

(דפו"י דף נ"ד ע"ב)

מפני שיש להיושבים שם שני ראשים, שפירושו, שהם מתנדנדים לכאן ולכאן פעם לחשך ופעם לאור. (כנ"ל בהקדמת הזהר דף קכ"ד ד"ה ועל דא) עש"ה.

כיון דאמר קין וכו': אחר שאמר קין גדול עוני מנשוא, דהיינו שהתודה ועשה תשובה, מחל לו הקב"ה החצי מן העונש. מאחר שבתחילה גזר עליו, ואמר לו, נע ונד תהיה בארץ, הוא נשאר עתה בנוד בלבדו. וזהו שכתוב, ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד. כלומר, כאשר יצא מלפני ה', היה כדי לתיות נד בארץ ולא נע. כי נמחל לו החצי מהעונש.

פירוש. כי הגם שחטאו של קין היתה במלכות דמדת הדין שגילה כנ"ל, מ"מ כיון שכבר נמתקו המלכות והבינה זב"ז, נמצמה גם הבינה על ידו. ולפיכך נענש בנע ונד תהיה בארץ: נענוע מצד המלכות, ונדנוד מצד הפגם שבבינה. ואחר שעשה תשובה, נמחל לו הפגם מהמלכות דהיינו הנענוע. ונשאר לו

שמה) ועוד אמרו, כד נפק קין, מן קדם ה', אמר לו אדם, ברי, מה אתעביד על דינך. אמר לו קין, [ו] אבא, כבר [ב] אתבשרית, דמחל לי קב"ה, בנוד בלחודוי. אמר לו, היאך הוא. אמר לו, בגין דתבית, [ג] ואודית קמיה. אמר אדם, וכי דין הוא [ד] רב, ותקיף חילא דתשובה, ואנא לא [ה] ידיעת. שרא לשבחא למריה, ולאודאה ליה, פתח ואמר, [א] מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'. כלומר, טוב לשבחא [ו] ולאתבא ולאודאה קמיה קב"ה. (ע"כ תוספתא)

שמו) ואמר רבי יצחק, [ז] מההיא שעתא, [ח] דקטיל קין להבל, [ט] אתפרש אדם מאתתיה. [י] תרין רוחין [יא] נוקבין, הוו אתיין, [יב] ומזדווגן עמיה. ואוליד רוחין ושדין דשאטן בעלמא.

שמז) ולא [יג] תקשי לך האי, דהא בר נש, כד איהו בחלמיה, [יד] אתיין רוחין נוקבין, [טו] וחייכן עמיה, [טז] ומתחממן מניה, [יז] ואולידין [יח] לבתר. ואלין אקרון נגעי בני אדם. ולא מתהפכן, אלא לדיוקני בני נשא [ג] ולית לון שערין ברישא. ועל דא, כתיב [יט] בשלמה, [ד] והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. ואפילו [כ] כהאי גוונא, רוחין דכורין, אתיין לנשי עלמא, ומתעברן [כ] מנייהו, ואולידן רוחין, [כא] וכלהון נגעי בני אדם אקרון.

דרך אמת	מסורת הזהר
[ו] לעיל י"ט כ'.	[א] מזמור שיר ליום השבת, (תהלים צב) ח"א רלה.

ח"ב קלה. ח"ג נו, עט, רפה. ז"ח בראשית יז טב שכב. תק"ח ק"ה טג שלו. [ב] תרין רוחין נוקבין וכו', ח"ב רלא: ח"ג עו: [ג] ולית לון שערין ברישא, ח"א קסט. [ד] והוכחתיו בשבט אנשים, (שמואל ב' ז') ח"א מז: חלופי גרסאות: [ו] נ"א ל"ג אבא. [ב] נ"א אתבשרת לי. [ג] נ"א ואודיתי. [ד] נ"א ל"ג רב ותקיף. [ה] נ"א ידעית. [ו] נ"א ל"ג ולאתבא. [ז] נ"א מההיא שעתא דאתפרש אדם מאתתיה אוליד רוחין ושדין דשאטן בעלמא. ונ"א מההיא שעתא דתב קין בארעא דנוד אתפרש אדם מאתתיה ואוליד רוחין ושדין דשאטן בעלמא. [ח] נ"א דקטל. [ט] נ"א דאתפרש. [י] נ"א תקין (ד"א). [יא] נ"א ביישין (אה"ל). [יב] נ"א ואזדווגן (אה"ל). [יג] נ"א תקשה. [יד] נ"א דאתיין. [טו] נ"א וחייכין ביה (אה"ל). [טז] נ"א ואתחממן (אח"ל). [יז] נ"א ואולידן. [יח] נ"א מוסיף לבתר. [יט] הכי כל קרי דחמי בר נש הוא מגו רוחין נוקבין דאתיין ומזדווגן עמיה ומתחממן מניה ואולידן דוכרין ונוקבן מאלין. [יט] נ"א בהאי. [כ] נ"א מוסיף מנייהו נשי עלמא (אה"ל). [כא] נ"א וכלהו.

הסולם

מאפר הפגם שבבינה, שהוא הנדנוד. כי תשובתו לא היתה שלמה בכל צרכה.

שמה) ועוד אמרו וכו': כאשר יצא קין מלפני ה', אמר לו אדם, בני מה נעשה בדינך. אמר לו קין: אבא, כבר נתבשרתי שמחל לי הקב"ה להיות בנוד בלבד. שאל אותו איך זכית לזה. אמר לו משום שעשיתי תשובה והתודיתי לפניו. אמר אדם, וכי כל כך גדול וחזק כח התשובה ואני לא ידעתי. התחיל לשבח אל רבונו ולהתודות לפניו פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת וגו', כלומר טוב לשבח ולשוב ולהתודות לפני הקב"ה.

שמו) ואמר רבי יצחק וכו': ואר"י, מאותה השעה שהרג קין את הבל, נפרד (דפוי"י דף נ"ד ע"ב)

דקטיל קין להבל

אדם מאשתו, וב' רוחות נקבות היו באות ומזדווגות עמו, והוליד רוחות ושדים המשוטטים בעולם. ולהיותם שתים, הוא מטעם, כי הזנות הוא מקליפות הימין, שע"כ הן מצחקות, אבל בסוף הן מיסרות ומענישות האדם, שהוא בחינת שמאל. וע"כ היו שתים, אחת מקליפת הימין והשניה מקליפת השמאל.

שמז) ולא תקשי לך האי וכו': ולא יקשה לך להבין זה, כי גם בן אדם כשהוא בחלומו, באות רוחות נקבות ומצחקות עמו ומתחממות ממנו, ואחר כך מולידות, ואלו התולדות נקראים נגעי בני אדם, ואינם מתהפכים לשום צורה, אלא לצורות בני אדם. ואין להם שער בראשם כי אותם התולדות הן בחינת קליפת הימין, ושערות

שמח) בתר [א] מאה ותלתין שנין, אתלבש [א] אדם [*]) [ב] בקינויא, [א]) ואתחבר באתתיה, ואוליד בר, וקרא [ג] שמו [ב] שת. רזא, דסופא דאתוון [ב]) [ד] בקיטרי גליפן. רבי יהודה אמר, רזא דרוחא דאתאביד, דאתלבש בגופא [ה] אחרא בעלמא. הה"ד [ג] כי שת לי אלקים זרע אחר תחת הבל.

שמט) וא"ר יהודה, כתיב, [ד] ויולד [ו] בדמותו כצלמו. משמע דבנין אחרנין [ז] לא הוו בדיוקנא דיליה, [ח] ודא בדמותו [ט] כצלמו, בתיקונא דגופא, ובתיקונא דנפשא, [י] בארח מישר. [יא] כמה דאמר ר"ש, משמיה דרב ייבא סבא. בנין אחרנין, באתדבקותא דזוהמא דנחש, וההוא דרכיב [יב] ביה דאיהו סמאל הוו, ובגיני כך, לא הוה בדיוקנא דאדם. ואי תימא, הא אמרת, דהבל מסטרא אחרא הוה. [יג] הכי הוא. אבל תרווייהו, לא הוו [יד] בדיוקנא דלתתא.

דרך אמת

א) בקנאה ואזדווג באשתו בחוה. ב) בקשרי אותיות החקוקים בסוד א"ב ג"ד כו' אזי אותיות ש"ת הם סוף האותיות.

מסורת הזהר

א) מאה ותלתין שנין, ח"א נה. קסט: ח"ב רלא: ח"ג מח: עו: ז"ח ט' טב שיא. ב) שת רזא דסופא דאתוון, ח"א רנג: ח"ב קסח. ת"ז תק' ס"ט קיז: קיט. תק' ע' קיט: ז"ח בראשית ח' טג שמה. ג) כי שת לי אלקים זרע אחר, (בראשית ד) ח"א רנג: ח"ב רלא. ד) ויולד בדמותו כצלמו, (בראשית ה') ח"א קכא: קכב. רנג. ח"ב קיא: קסז: קסח. רלא. ז"ח ח' טג שכב. י"ט טד שמג.

חלופי גרסאות: א נ"א ל"ג אדם. ב נ"א בקנויא. ונ"א בדיוקנא. (אה"ל). ג נ"א שמיה. ד נ"א בקטרי. ה נ"א ל"ג אחרא. ונ"א דארעא. ו בדפו"י כתב עי' בסימן ט'. ז נ"א לא הוו בדמותו כצלמו ומלה דא הוא. ונ"א לא הוו בדמותו כצלמו ומלה דא הוא כמה ול"ג מן בדיוקנא עד כמה. ח נ"א והיינו. ט נ"א בצלמו. י נ"א באורח מישור. יא נ"א ומלה דא הוא כמה דאתמר ואמר ר' אבא משמיה דר' ייסא. יב נ"א ביה דאיהו סמאל הוו. ונ"א ל"ג דאיהו סמאל. יג נ"א מוסיף א"ל הכי הוא. יד נ"א בדיוקניה.

מאמר **הסולם** **דקטיל קין להבל**

ושערות, מבחינת שמאל הם באים. ועל אלו כתוב בשלמה, והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. ואפילו כהאי גוונא וכו': ויש אפילו כאופן הזה, שרוחות זכרים באים להנשים שבעולם, בחלומן, והנשים מתעברות מהם ומולידות רוחות, וכולם נגעי בני אדם נקראים.

שמח) בתר מאה ותלתין וכו': אחר מאה ושלשים שנה, נתלבש האדם בקנאה, ונזדווג באשתו, והוליד בן וקרא שמו שת. בסוד סופי האותיות שבקשרי כ"ב אותיות החקוקות, דהיינו הא"ב בצירוף היושר כמו שהן חקוקות לפנינו שהוא א"ב ג"ד ה"ו וכו', שסופם ש"ת, ובא לאפוקי מצירופי אלפא ביתות אחרים. שאותיות שת אינן בהם בסופם. וטעם הדבר מבאר הזהר להלן במאמר ויקרא את שמו שת. רבי יהודה אמר וכו': רי"א, השם שת, הוא סוד הרוח שנאבד, דהיינו רוחו של הבל, (דפו"י דף נ"ד ע"ב *) דף נ"ה ע"א) שנתלבש בגוף אחר בעולם. דהיינו שנתלבש בשת, וע"כ נקרא שת. וזהו שכתוב, כי שת לי אלקים זרע אחר תחת הבל.

שמט) וא"ר יהודה כתיב וכו': ואר"י כתיב ויולד בדמותו כצלמו. מכאן נשמע שבנים האחרים קין והבל לא היו בדמותו, ורק זה שת היה בדמותו כצלמו, בתקון הגוף ובתקון הנפש, בארח מישר. כמו שאמר רבי שמעון משמו דרבי ייסא סבא. שהבנים האחרים היו בדבקות הזוהמא של הנחש, ושל אותו הרוכב עליו, שהוא סמאל. ומשום זה לא היו בדמותו של אדם. ואם תאמר, הרי אמרת שהבל מצד אחר היה, דהיינו מצד הקדושה ולא מהנחש, כמו קין. ואומר שכן הוא, אבל שניהם לא היו בצורת האדם שלמטה. כלומר שלא היה בהם בחינת קו אמצעי שה"ס צורת אדם, אלא הבל היה מצד ימין וקין מצד שמאל. וע"כ לא היו כדמות אדם.

אמר

שנ) [ט] אמר ר' יוסי, והא כתיב, [א] והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין. [ב] ולא כתיב ויולד את קין. ואפילו בהבל לא כתיב ויולד, אלא [ב] ותוסף ללדת את אחיו את הבל. ודא הוא רזא דמלה. אבל [ג] בהאי מה כתיב ויולד בדמותו כצלמו.

שנא) רבי שמעון אמר, מאה [ד] ותלתין שנין, אתפרש אדם [ה] מאתתיה. וכל אינון מאה [ו] ותלתין שנין, הוה אוליד, רוחין ושדין בעלמא. [ז] בגין ההוא חילא דזוהמא, [ח] דהוה שאיב ביה. כיון [ט] דחסיל מניה ההוא זוהמא, [י] תב וקני [יא] לאנתתיה, ואוליד בר. כדין כתיב, ויולד בדמותו כצלמו.

שנב) ת"ח, כל ב"נ דאזיל לסטר שמאלא, וסאיב ארחוי, כל רוחי [יב] מסאבי, משיך על גרמיה. [יג] ורוח [יג] מסאב אתדבק ביה, ולא אעדי מניה. [יד] ואתדבקותא [טו] דההוא [טו] רוחא [יו] מסאב, [יח] הוי בהאי ב"נ, ולא באחרא, ובגיני כך, אתדבקותא דלהון לאו איהו, אלא באינון דמתדבקין בהו. זכאין אינון צדיקיא, דאזלי בארח מישר, ואינון זכאי קשוט. ובניהון זכאין [יט] בעלמא. [כ] ועלייהו כתיב [ג] כי ישרים ישכנו [כא] ארץ.

שנג) אמר ר' חייא, מאי דכתיב, [ד] ואחות תובל קין נעמה. מאי איריא הכא,

דרך אמת	מסורת הזהר
ט) חזר וקנא לאשתו.	א) והאדם ידע, לעיל דף קפ"ח ציון ג' וש"נ.
ב) ותוסף ללדת, (בראשית ד') ח"ב קסז, ת"ז חק' ס"ט קח. ז"ח י"ט טג שג. שה"ש ס"ג טג שלג. ג) כי ישרים ישכנו ארץ, (משלי ב') ד) ואחות תובל קין נעמה, (בראשית ד') ת"ז חק' ס"ט קיט. ז"ח יט טד של.	

חלופי גרסאות: ט נ"א א"ל. כ נ"א א"ל הכי היא אבל תרווייהו לא הוו בדיוקניה דלא כתיב. ונ"א הכי הוא ודאי דלא כתיב. ונ"א א"ל הכי הוא אבל תרווייהו לא הוו בדיוקניה ואפילו בהבל (אה"ל). ג נ"א בשת (אה"ל). ד נ"א ועשר. ה נ"א מחוה ו נ"א ועשר. ז נ"א ובגין. ח נ"א ל"ג מן דהוה עד חב. ט נ"א דאעדי (אה"ל). י נ"א לאתתיה. ונ"א מוסיף דאעדי לאנתתיה. יא נ"א מסאבא. יב נ"א ורוחא. יג נ"א מסאבא. יד נ"א מוסיף ואתדבקותא דיליה. טו נ"א מההוא (אה"ל). טז נ"א רוח. יז נ"א מסאבא. יח נ"א ל"ג הוי. יט נ"א לעלמא. כ נ"א ל"ג מן ועלייהו עד אמר. כא נ"א ארץ וגו'.

מאמר	הסולם	דקפיל קין להבל
שנ) **אמר ר' יוסי והא כתיב** וכו': ר"י מביא ראיה שגם הבל לא היה שלם ואומר, והרי כתוב **והאדם ידע** וגו' **ותלד את קין**, ואפילו **בהבל לא כתיב ויולד**, שהיה סובב על אדם, אלא אומר **ותוסף ללדת את אחיו את הבל**. וזהו סוד הדבר דהיינו, שאפילו הבל לא היה בדמותו בצלמו של אדם, וע"כ לא כתוב בו ויולד. **אבל בזה**, בשת, **מה כתוב. ויולד בדמותו כצלמו**. שהוא מיוחס לאדם.		ממנו, חזר וקנא את אשתו והוליד בן. אז כתוב ויולד בדמותו כצלמו.
שנא) **רבי שמעון אמר** וכו': רש"א, **מאה ושלשים שנה** נפרד אדם מאשתו, **וכל אלו מאה ושלשים שנה היה מוליד רוחות ושדים בעולם**, משום **אותו כח הזוהמא שהיה הולך ונשאב הימנו**, כיון שנכלה כל הזוהמא (דפו"י דף נ"ה ע"א)		שנב) **ת"ח כל בר נש** וכו': בוא וראה כל אדם ההולך לצד שמאל ומטמא דרכיו, כל רוחות הטומאה הוא מושך על עצמו. ורוח הטומאה מתדבק בו ואינו עוזב אותו. ודבקות רוח הטומאה ההוא, הוא רק באותו האדם שמשך אותו. ולא באחר. משום שדבקות שלהם אינה אלא באלו האנשים שנתדבקו בהם. אשריהם הצדיקים ההולכים בדרך הישר והם צדיקי אמת, ובניהם צדיקים בעולם. ועליהם כתוב, כי ישרים ישכנו ארץ.
		שנג). **אמר ר' חייא** וכו': ארי"ז, מה שכתוב **ואחות תובל קין נעמה**. שואל, מה משמיענו הכתוב

דקאמר קרא, דשמה א נעמה. אלא, בגין ו) ו דטעיין בני נשא אבתרה, ואפילו רוחין ושדין. ר' יצחק אמר, אינון בני האלהים ב עזא ועזאל, טָעו ג בתרה.

שנד) רבי שמעון אמר, ד אמן של ד ה שדים הות, ה דמסטרא דקין נפקת, והיא אתמנת ו עם לילית ז באסכרה דרביי. אמר ליה רבי אבא, והא אמר מר, דהיא אתמנת ז לחייכא ח בבני נשא. א"ל, הכי הוא ודאי, ט דהא איהי י אתיית יו וחייכאת בהו בבני נשא. יא ולזמנין דאולידת רוחין בעלמא מנייהו. יב) ועד כאן איהי יג קיימת לחייכא בהו בבני נשא.

שנה) א"ל רבי אבא, והא יד אינון מתין כבני נשא, מאי טעמא, איהי קיימת עד השתא. א"ל, הכי הוא. אבל ה לילית ונעמה, ו ואגרת בת מחלת זו דנפקא מסטרא דלהון זו כלהו ח קיימות עד דיבער קב"ה, יח רוח מסאבא מעלמא. דכתיב י ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

דרך אמת

ו) לעיל ט' כ' ולקמ כ"ה. ב) לקמי מות ע"ו כ' ותזריע מ"ח כ'.

מסורת הזהר

א) נעמה, ח"א ט' נה. ח"ב קיד, ח"ג סה, עו, עז. ז"ח בראשית יט סד שלט. ב) עזא ועזאל, לעיל ב"א דף קנ"ח ציון ב' וש"נ. ג) שדין, לעיל ב"א דף צ"ט ציון ג' וש"נ. ד) אסכרה, לעיל ב"א דף צ"ה ציון ה' וש"נ. ה) ולילית, ח"א יד, כז, לד, ח"ב קיד, רסז, ח"ג יט, עו, עז. רכו, רסא. ת"ז תקי י"ג כו, תכ"א נג, תכ"ב סה. תס"ט ק. קיב, קיז. בהשמטות תקי ג, קמ. תקי ה, קמג. ו) אגרת בת מחלת, ח"ב קיד, ח"ג קיד. ז"ח נח כ"א סג שמט. ז) ואת רוח הטומאה אעביר, (זכריה יג) ח"א ע, עג, קיד, קכד. קכו. קלא. קסג, ח"ב רלז. רסט. ח"ג נד. קכד, רעו. ת"ז תקי ס"ט קו.

חלופי גרסאות: ו נ"א דטעאן. כ נ"א אבתרה. ג נ"א אימן. וב"א מוסיף נעמה אמן (אה"ל). ד נ"א שדין. ה נ"א ומסטרא. ו נ"א על ליליא. ז נ"א לחייבא (ד"א). ח נ"א בני. ט נ"א דאיהי (אה"ל). י נ"א אתייאת ונ"א אתיא. יא נ"א וחייכת. ונ"א וחייכא. יב נ"א לזמנין. יג נ"א קיימא. יד נ"א תנינן דאינון. טו נ"א דנפקן. טז נ"א כלהון. יז נ"א קיימן. יח נ"א רוחא.

המולם

מאמר

הכתוב כאן במה שאמר ששמה נעמה. ומשיב, אלא, משום שזנו אחריה בני אדם מרוב יופי ונעימות שבה, ואפילו רוחות ושדים זנו אחריה, וע"ז יורה השם נעמה, מלשון נעימות. ר' יצחק אמר אלו בני האלהים עזא ועזאל זנו אחריה, ומשום הפלגה הזו נקראה נעמה.

שנד) רבי שמעון וכו': רש"א, אמם של שדים היתה, כי היא באה מצד קין, שממנו יצאו שדים ורוחות (כנ"ל בראשית א' דף ש"ז אות תנ"ו) והיא נתמנית עם לילית על מיתת אסכרה של התנוקות. א"ל רבי אבא, והרי אמר מר, שנעמה נתמנית לצחק עם בני אדם בחלומות, (כנ"ל בראשית א' דף צ"ט אות ק"ב) שהיא בחינת ימין דקליפות ולהמית התנוקות בחינת שמאל הוא אמר לו כן הוא ודאי, כי הוא באה ומצחקת עם אנשים, ופעמים היא מולידה מהם רוחות

(דמו"י דף נ"ת ע"א)

דקשיל קין להבל

בעולם, ועד עתה עוד היא עומדת בתפקידה לצחק עם אנשים. אבל ר"ש אמר שהיא משתתפת עם לילית, והמיתה באה מצד לילית ולא מצד נעמה ומה שצריכים לחיבור זה עם זה (עי' לעיל ב"א דף ק' ד"ה ותו פגעין). וענין המלאכים עוזא ועזאל ונעמה עי' בהקדמת הזהר דף קכ"ט ד"ה ויש להבין.

שנה) אמר ליה ר' אבא וכו' א"ל ר"א, והרי אלו השדים מתים כבני אדם ולמה אמרת שנעמה עודנה חיה עתה. אמר לו כן הוא. שהשדים מתים כבני אדם. אבל לילית ונעמה, ואגרת בת מחלת הבאה מצדם, כולן חיות, עד שיבער הקב"ה את רוח הטומאה מן הארץ. שכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

אמר

שנו) אמר ר״ש, ווי לון לבני נשא, אינון דלא ידעין, ולא משגיחין, ולא מסתכלין, [ח] ונכלהו אטימין, דלא ידעין כמה מלייא עלמא מבריין משניין, דלא אתחזון, וממלין סתימין, דאלמלא [כ] אתייהב רשו לעינא למחזי, יתמהון בני נשא, היך יכלין לאתקיימא בעלמא.

שנז) ת״ח, [ל] האי נעמה, [מ] אימא דשדין הות, [נ] ומסטרה אתיין, כל אינון שדין, דמתחממן מבני נשא, ונטלי רוח תיאובתא מנייהו, [ס] וחייכת [ע] בהון, דעבדי לון בעלי קריין, [פ] ובגין דבעל קרי, [צ] אתי מסטרא דרוח מסאבא, בעי לאסחאה גרמיה, לאתדכאה מניה, והא אוקמוה חבריא.

שנח) [ק] זה ספר תולדות אדם: [ר] לדיוקני. א״ר יצחק, [ש] אחמי קב״ה לאדם, דיוקני [ת] דכל [כא] אינון דרין דייתון לעלמא. וכל [כב] חכימי עלמא, ומלכי עלמא, דזמינין לקיימא עלייהו [כג] דישראל. [כד] מטא למחמי, [כה] דוד מלכא דישראל. [כו] דאתייליד [כז] ומית. [כח] א״ל, משנין [כט] דילי, [ל] אוזיף ליה [לא] ע׳ שנין. וגרעו מאדם [לב] ע׳ שנין, וסליק לון קב״ה לדוד.

שנט) ועל דא, שבח דוד ואמר, [מ] כי שמחתני *) ה׳ בפעלך במעשי ידיך

דרך אמת

[ח] נמצא בזוהר כי׳ לתיקון עיקרא דאדם ותתיא כי הא דתיתא בספר הפליאה שאדם מתגלגל ממלך למלך עד מלך המשיח.

מסורת הזהר

א) זה ספר תולדות אדם, (בראשית ה׳) ח״א לו: נה: צ: רכז. ח״ב ע:. עה. עז. רעה. ח״ג רסז. ת״ז תק׳ ע׳ קכא. קלו. קלז. קלח. ז״ח ט״ז סד שלה. יתרו ל״ז טב שלא. ב) אחמי קב״ה לאדם דיוקני וכו׳, ח״א צ: רכז. ז״ח ט״ז סד שלו. תק״ח קכ״א טב שיז. טג שיח. ג) דוד—אוזיף ליה ע׳ שנין, ח״א צא: קסה. רל. רמה. ח״ב רלה. ז״ח שה״ש ס״ז סד שא. ד) כי שמחתני ה׳ בפעלך, תהלים צ״ב.

חלופי גרסאות: [ח] נ״א וכלהון. [כ] נ״א יהיב ונ״א אתיהב. ונ״א אתיהיב. [ל] נ״א אי. [מ] נ״א אימן. [נ] נ״א ומסטרהא. [ס] נ״א וחייכאן. [ע] נ״א בהו. [פ] נ״א ובגין דא בעל קרי. [צ] נ״א דאתי. [ק] נ״א לדיוקני. [ר] נ״א כל. [ש] נ״א ל״ג אינון. [ת] נ״א חכמי. [כא] נ״א מוסיף דישראל דאינון עיקרא דאדם (אה״ל). [כב] מוסיף כד מטא. [כג] נ״א אתיילד. [כד] נ״א מוסיף ומית בערסותו. ונ״א בערסיה (אה״ל). [כה] מוסיף א״ל וכו׳ אמר. ונ״א אמר משנין. [כו] נ״א דיליה. (ד״א). [כז] נ״א אוסיף. [כח] נ״א ל״ג ע׳ שנין. [כט] נ״א ל״ג ע׳ שנין.

המולם

מאמר

שנו) אמר ר׳ שמעון ווי לון וכו׳: אר״ש ווי להם לבני אדם, שאינם יודעים ואינם משגיחים ואינם מסתכלים, וכולם אטומים, ואינם יודעים כמה מלא העולם מבריות משונות שאינם נראים, ומדברים נעלמים, ואלמלא ניתן רשות לעין לראות, היו בני האדם מתפלאים, איך אפשר להתקיים בעולם.

שנז) ת״ח האי נעמה וכו׳: בוא וראה, נעמה זו, אמם של השדים היא, ומצדה באים כל אלו השדים שמתחממים מבני אדם, ומקבלים רוח תשוקה מהם מצחקים עמהם ומשימים אותם בעלי קרי. ומשום שבעל קרי בא מרוח הטומאה הנז׳, הוא צריך לרחוץ את עצמו להטהר ממנו. וכבר בארוהו החברים.

(דפו״י דף נ״ה ע״א *) דף נ״ה ע״ב)

זה ספר תולדות אדם

שנח) זה ספר תולדות אדם לדיוקני וכו׳: זה ספר תולדות אדם, היינו לצורות בלבד, כלומר לנשמות, שכל הנשמות שתולדות אדם היו כתובים בו. אמר ר׳ יוסי, הקב״ה הראה לאדם הראשון הצורות, של הנשמות, של כל הדורו העתידים לבוא לעולם. ושל כל חכמי העולם ומלכי העולם העתידים לקום בישראל, כשהגיע לראות את דוד מלך ישראל, שנולד ומת, שלא היה לו שנות חיים, אמר לו, להקב״ה, אוסיף לו שבעים שנה משנותי, וגרעו שבעים שנה מאדם הראשון, ונתן אותם הקב״ה אל דוד.

שנט) ועל דא שבח וכו׳: ועל זה שבח דוד ואמר, כי שמחתני ה׳ בפעלך, במעשה

ארנן. מאן גרם לי חדוה [ט] בעלמא, פעלך. דא הוא אדם [כ] קדמאה, דאיהו פעלו דקב"ה, ולא פעלו, דבשר ודם. מעשה ידיו דקב"ה ולא מבני נשא. ועל דא, גרעו אינון שבעין שנין מאדם, מאלף שנין, דהוה [ג] ליה לאתקיימא בהו.

שס) ואחמי ליה קב"ה, [ד] כל חכימי דרא ודרא, עד דמטא לדריה דרבי עקיבא, וחמי [ה] אורייתא [ו] דידיה וחדי. חמי מיתתיה ועציב, פתח ואמר [א] ולי מה יקרו רעיך אל מה עצמו ראשיהם.

שסא) זה ספר. ספר ודאי. והא אוקימנא, [ז] דכד הוה [ח] אדם [ט] בגנתא דעדן, נחית ליה קב"ה [ג] ספרא, על ידא [ד] דרזיאל, מלאכא קדישא, ממנא על רזי עלאין קדישין. וביה גליפין, גלופי עלאין, [י] וחכמה קדישא, ושבעין ותרין [יא] זיני דחכמתא, הוו מתפרשן מניה, לשית מאה ושבעין גליפין דרזי עלאה.

שסב) [יא] באמצעיתא דספרא, גליפא [יב] דחכמתא, למנדע [יג] אלף וחמש מאה

דרך אמת

[ט] מיני חכמות מסוד שס כן ע"כ גותיות.

א, וש"נ. ג) **ספרא—רזיאל**, ת"ז תק, נ"ז צא, תק"ח צ"ו טד שכח. ד) **רזיאל**, ח"א קח. קמט, ח"ג ב, ת"ז תנ"ה פט. תק, ע, קכו, ז"ח שה"ש סד. ה) **אלף וחמש מאה**, ח"א ל: ח"ב ח:

חלופי גרסאות: [ט] נ"א בהאי עלמא. כ נ"א ל"ג קדמאה. ג נ"א ל"ג הוה. ד נ"א חכימי כל. ה נ"א אורייתא וחדי. ו נ"א אורייתיה. ז נ"א ל"ג דידיה. ח נ"א בג"ע. ט נ"א וחכמתא. י נ"א זיינין. [יא] נ"א באמצעותא. יב נ"א דחכמה.

מסורת הזהר

א) ולי מה יקרו רעיך, תהלים קל"ט. ב) **אדם—נחית ליה קב"ה ספרא**, לעיל ב"א דף שמ"ו ציון

מאמר

ידיך ארנן. שפירושו, מי גרם לי שמחה בעולם דהיינו לחיות ולשמוח, אדם הראשון גרם לי זאת, שהוא פעליך ולא פעלו של בשר ודם, מעשה ידיו של הקב"ה ולא מבני אדם. כלומר, שלא נולד מאנשים, אלא שהוא יציר כפיו של הקב"ה. ועל כן חסרים אלו שבעים שנה לאדם הראשון, מן האלף שנה שהיה לו לחיות בהם. פירוש, כי נאמר לו, ביום אכלך ממנו מות תמות. ויומו של הקב"ה הוא אלף שנים, ע"כ היה לו לחיות אלף שנה, (כמ"ש בז"ח בראשית דף י"ח ס"ג ש, כ). והוא חי תשע מאות ושלשים שנה, וחסר לו ע' שנה. שהוא מטעם שנתנם לדוד, שלא היה לו חיים, כמבואר.

שס) ואחמי ליה קב"ה וכו': והראה לו הקב"ה כל חכמי דור ודור, עד שהגיע לדורו של ר' עקיבא, וראה תורתו ושמח, ראה מיתתו, שנהרג על ידי מלכות הרשעה, (ע"ז ה') ונעצב. פתח ואמר עליו אדם הראשון, ולי מה יקרו רעיך אל מה עצמו ראשיהם.

(דפו"י דף נ"ה ע"ב)

המולם

זה ספר תולדות אדם

שסא) זה ספר וכו': כתוב זה ספר תולדות, אדם, היינו ספר ממש. וכבר בארנוהו כאשר אדם היה בגן עדן הוריד לו הקב"ה ספר על ידי רזיאל המלאך, הממונה על סודות עליונים הקדושים. וחקיקות עליונות היו חקוקות בהספר, היינו סוד החקיקות מעלית המלכות לבינה, וחכמה הקדושה וע"ב מיני חכמה היו מתבארים ממנו כלומר, חכמה הקדושה המתבארת בעת גדלות, ה"ס ע"ב מיני חכמה הרומזים רק על בינה שחוזרה להיות חכמה ולא חכמה ממש. והוא מושפעת לשש מאות ושבעים חקיקות של סודות העליונים. דהיינו לז"א ונוקביה, ז"א, שה"ס חג"ת נהי"מ, מקבל שש מאות מחג"ת נה"י דבינה שספירותיה בסוד מאות. והנוקבא מקבלת לז"ס חג"ת נהי"מ שלה, רק שבעים, דהיינו שכל ספירה היא רק בת עשר, להיותה מקבלת מז"א שספירותיו בסוד עשיריות בלבד.

שסב) באמצעיתא דספרא גליפא וכו': באמצעית הספר יש חקיקה

מחכמה

מפתחן, דלא [ו] אתמסרן לעלאי קדישי. וכלהו [כ] אסתימו ביה בספרא, עד [ג] דמטא [ד] לגבי דאדם, [ה] הוו [ו] מתכנשי מלאכי עלאי, למנדע ולמשמע, והוו אמרי, [ז] רומה על השמים אלקים על כל הארץ כבודך.

שסג) בה [ח] שעתא, [ט] אתרמיז לגביה הדרניאל מלאכא קדישא, ואמר ליה: אדם אדם, הוי גניז יקרא [י] דמארך, דלא אתייהיב רשותא לעלאי, למנדע ביקרא דמרך, בר אנת. והוה [יא] עמיה טמיר [יב] וגניז, ההוא ספרא, עד דנפק אדם [יג] מגנתא דעדן.

שסד) [יד] דהא [טו] בקדמיתא, הוה מעיין ביה, ומשתמש כל יומא [טז] בגינזיא דמריה, ואתגליין ליה, רזין עלאין, מה דלא ידעו שמשי עלאין. כיון דחטא, ועבר על פקודא [יז] דמאריה, פרח ההוא ספרא מניה. והוה אדם טפח על [יח] רישוי, ובכי, ועאל במי גיחון עד [יט]) קדליה, ומיא עבדין גופיה [כ] חלדין [כא] חלדין, ואשתני [כב] זיויה.

דרך אמת	מסורת הזהר
[ו]) עד ערפו ונומרו.	א) רומה על השמים אלקים, (תהלים נז) ח"א סא. סה. קג. ח"ב פג. ח"ג פה.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א אתמסר. [כ] נ"א סתימין. [ג] נ"א דמטי. [ד] נ"א ליה לאדם כיון דמטא לגבי דאדם (ד"א). ונ"א לגבי דאדם כיון דמטא לגבי אדם (אה"ל). ונ"א לגביה דאדם כיון דמטי לגביה דאדם. [ה] נ"א והוו. ונ"א מניה הוו. [ו] נ"א מוסיף מתכנשי לגביה כל מלאכי עלאה (אה"ל). [ז] נ"א שעתה. [ח] נ"א אתרמי. [ט] נ"א דמרך. [י] נ"א ל"ג עמיה. [יא] נ"א מוסיף וגניז עמיה. [יב] נ"א מג"ע. [יג] נ"א ל"ג מן דהא עד ומשתמש. [יד] נ"א מקדמיתא (ד"א). [טו] נ"א בגנזיא. ונ"א בגינזא. וכ"א בגנזי. (אה"ל). [טז] נ"א דמריה. [יז] נ"א רישא (אה"ל). [יח] נ"א חלידין. [יט] נ"א ל"ג חלדין. ונ"א וחלדין (אה"ל). [כ] נ"א מוסיף גופיה וזיויה.

המולם

מאמר	זה ספר תולדות אדם
מחכמה, ה"ס נקודה אמצעית שהחקיקה שלה אינה מתמלאת קודם גמר התקון. **המוכנת לדעת** על ידה בגמר התקון, **אלף וחמש מאות מפתחות שלא נמסרו** בשתא אלפי שני, **לעליונים הקדושים**, כי לא נגלו עתה בפרצופין העליונים שהם זו"ן, רק ו"ק דג"ר, שה"ס אלף ת"ק מפתחות, כי ג"ר דחכמה כל ספירה בת אלף, והן ג' אלפים, וחצי המדרגה שהיא ו"ק, היא אלף וחמש מאה. ואלף ות"ק החסרים, יתגלו בגמר התקון על הזווג דנקודה אמצעית שנגנזה בעתיק. וז"ש **למנדע אלף וחמש מאה** וכו' דהיינו בגמר התקון. אבל עתה, **לא אתמסרו לעלאי קדישי**. ולעיל בראשית א, דף רס"ג ד"ה בקולפי, נתבאר זה בארוכה, ושם מכנה אותם אלף ת"ק אמות וכאן אלף ת"ק מפתחות והיינו הך.	**מלאכים העליונים לדעת ולשמוע אותם, והיו אומרים, רומה על השמים אלקים על כל הארץ כבודך.** שסג) **בה שעתא אתרמיז** וכו': **בה בשעה** רמז אליו **הדרניאל המלאך הקדוש, ואמר לו אדם אדם, גנוז כבוד רבונך**, ואל תגלה למלאכים, כי לא ניתן רשות לבד ממך, לדעת בכבוד רבונך. ואפילו למלאכים העליונים. והיה הספר ההוא צרור וגנוז עמו, עד שיצא אדם מגן עדן. שסד) **דהא בקדמיתא** וכו': כי בתחילה **היה מעיין** ומשתמש בו בכל יום בסודות רבונו, ונגלה לו סודות העליונים, מה שלא ידעו מלאכים העליונים. כיון שחטא ועבר על מצות רבונו, שאכל מעץ הדעת, **פרח הספר ממנו, והיה אדם טפח על ראשו ובוכה, ונכנס במי גיחון עד צוארו**, היינו שעשה תשובה וסיגף את עצמו, **עד שגופו נעשה חלודות חלודות**, דהיינו נקבים ובקיעות **ונשתנה זיוו.** **בשעתא**
וכלהו אסתימו וכו' וכל הסודות היו סתומים בהספר מטרם שהגיע לאדם הראשון, כיון שהגיע לאדם הראשון היו מתקבצים אליו (דפו"י דף נ"ה ע"ב)	

שסה) בשעתא ההיא, רמז קב"ה לרפאל, ואתיב ליה ההוא ספרא. וביה הוה [ו] משתדל אדם, ואנח ליה לשת בריה. וכן [כ] לכל אינון [ג] תולדות. עד דמטא לאברהם, וביה הוה ידע, לאסתכלא ביקרא [ד] דמאריה. והא אתמר. וכן לחנוך, [ה] אתייהב ליה ספרא, ואסתכל [ו] מניה, ביקרא עלאה. [ז]

שסו) [א] זכר ונקבה בראם. רבי שמעון אמר, רזין עלאין, אתגליין בהני תרי קראי. זכר ונקבה בראם, למנדע יקרא עלאה, רזא דהימנותא, דמגו רזא דנא אתברי אדם.

שסז) ת"ח, ברזא [ט] דאתבריאו שמים וארץ, אתברי אדם. [י] בהו כתיב, אלה תולדות השמים [יא] והארץ. באדם כתיב, [יב] זה ספר תולדות אדם. [יג] בהו כתיב בהבראם, באדם כתיב, ביום הבראם.

שסח) זכר ונקבה בראם. [יד] מהכא, כל דיוקנא, דלא אשתכח ביה, דכר ונוקבא, לאו איהו דיוקנא עלאה כדקא חזי. [טו] וברזא דמתניתין אוקימנא.

שסט) [טז] ת"ח, בכל אתר דלא אשתכח, דכר ונוקבא כחדא, קב"ה לא שוי מדוריה, בההוא אתר. וברכאן לא אשתכחו, אלא באתר [יז] דאשתכח דכר

מסורת הזהר

א) זכר ונקבה בראם—הבראם, בראשית ה' ח"א קסה. קסב. רסה, ח"ב קעה. רלא, ח"ג מד, סג. קמה. ת"ז תמ"ב סב. תס"ה צו, תס"ו צו, ז"ח ט"ז טג של. בלק נ"ה טב שג. רות ע"ח טג שכח. ב) אלה תולדות השמים, לעיל דף ק"א ציון א' וש"נ. ג) זה ספר תולדות אדם, לעיל דף ר"א ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות: [ו] נ"א אשתדל. [כ] נ"א כל. [ג] נ"א תולדן. [ד] נ"א דמריה. [ה] נ"א אתייהיב. [ו] נ"א ל"ג מניה. [ז] בדפו"י כתב מת שחסר כאן עי' בסוף הספר. [ח] נ"א דאחברי. [ט] נ"א בשמים. [י] נ"א מוסיף והארץ בהבראם. [יא] נ"א בשמים. [יב] נ"א מוסיף מהכא אוליפנא. [יג] נ"א אולפנא. [יד] נ"א וברזי. [טו] נ"א ות"ח. [טז] נ"א דאשתכחו.

הסולם

מאמר זכר ונקבה בראם

שסה) **בשעתא ההיא** וכו': באותה שעה, רמז הקב"ה לרפאל, והשיב לו אותו הספר. ובו היה אדם עוסק, והניח אותו לבנו שת. וכל תולדותיו אחריו, עד שהגיע לאברהם, והיה יודע עלידו להסתכל בכבוד רבונו. וכבר נתבאר זה. וכן ניתן ספר לחנוך והסתכל בו בכבוד העליון.

מאמר זכר ונקבה בראם

שסו) **זכר ונקבה בראם** וכו': ר' שמעון אמר, סודות עליונים נגלו בשני כתובים הללו. היינו בהכתוב, זה ספר. ובהכתוב זכר ונקבה. הכתוב אומר, זכר ונקבה בראם, ללמדנו לדעת כבוד העליון סוד האמונה, אשר מסוד הזה נברא האדם. דהיינו מוו"ן העליונים, הנקראים שמים וארץ.

שסז) **ת"ח ברזא** וכו': בוא וראה, באותו הסוד שנבראו שמים וארץ, הם זו"ן העליונים, נברא האדם. בשמים וארץ, כתוב אלה תולדות השמים וארץ, ובאדם כתוב, זה ספר

(דפו"י דף נ"ה ע"ב)

זכר ונקבה בראם

תולדות אדם. בשמים וארץ כתוב בהבראם. ובאדם כתוב ביום הבראם. הרי ששניהם שקולים, כי נבראו בסוד אחד. פירוש כמו שאצילות זו"ן הוא על ידי אתוון אל"ה דבינה, ואח"כ על ידי עלייתם שם למ"ן להכריע בין ב' הקוין שבבינה, ממש על אותו הדרך, נברא אדם על ידי אתוון אל"ה דוו"ן, ואח"כ על ידי עליתם למ"ן להם להכריע בין ב' הקוין שלהם. (כנ"ל דף קמ"ח ד"ה פירוש) ע"ש. הרי שבאותו הסוד שנבראו זו"ן נבראו ג"כ אדם.

שסח) **זכר ונקבה בראם** וכו': מכאן נשמע, כל צורה שלא נמצאו בה זכר ונקבה, אינה צורה עליונה, כראוי. ובסוד המשנה בארנוהו.

שסט) **ת"ח בכל אתר** וכו': בוא וראה, בכל מקום שלא נמצאו זכר ונקבה יחד, אין הקב"ה משים דירתו באותו המקום. וברכות אינן נמצאות אלא במקום שנמצא זכר ונקבה.

שכתוב

דכר ונוקבא. דכתיב, ויברך אותם ויקרא את שמם אדם, [א] ביום הבראם, ולא כתיב ויברך אותו, ויקרא את שמו אדם, [ב] דאפילו אדם, לא אקרי, אלא דכר ונוקבא כחדא.

שע) רבי יהודה [ג] אמר, מיומא דאתחרב בי מקדשא, ברכאן לא אשתכחו בעלמא, ואתאבידו בכל יומא. דכתיב [א] הצדיק אבד. מאי אבד, אבד [ד] ברכאן דהוו שריין ביה, כמה דכתיב [ב] ברכות לראש צדיק. וכתיב [ג] אבדה האמונה. כגוונא דא כתיב, [ד ה] ויברך [ו] אותם, וכתיב, [ה] ויברך אותם אלקים.

שעא) [ו] משת אתייחסו כל דרי עלמא וכל אינון [ז] צדיקי קשוט, דהוו בעלמא. אמר רבי יוסי, אלין אתוון בתראין דהוו באורייתא, [ח] אשתכחו [ט] בתר דעבר אדם על אתוון דאורייתא [י] כלהו. *) [יא] ובתיובתיה, [יב] לקמי מאריה, אחיד באלין [יג] תרין. [א] ומכדין, אתהדרו אתוון [יד] למפרע, בסדר תשר"ק.

דרך אמת

א) בשתי אותיות שת כמבואר.

א) הצדיק אבד, (ישעיה נ"ז) ח"א סז. קפ. קפב. קצו: ח"ב ט: יא. נז: ח"ג טז: סט. קנ: ריג. רסו: ת"ז תק' י"א כו: תכ"ב סז. תנ"ו צא. ז"ח רות פ' טד שיד. ב) ברכות לראש צדיק, (משלי יוד) ח"א קלב. קסב. רמד: רנג: ח"ב רב: ח"ג רנז. רעא. רעב. ת"ז בהקדמה ב: ד: ו: ח. יא. ת"ח כ: תמ"ז פד. ג) אבדה האמונה, (ירמיה ז') ח"ג טז: ד) ויברך אותם, (בראשית ה) ח"א נה. קסה. קפב. רסד: ח"ב קעח. רלא: ח"ג מד: פג: קמח. ת"ז תמ"ב ס"ה ס"ו ה) ויברך אותם אלקים, (בראשית א') ח"א ע"א: רס"ג: רס"ד: רס"ו: ח"ב כז: מא: צד: קעד: ח"ג לג: קפט. קצב: ת"ז תכ"א מז. ו) משת אתייחסו, ח"ג עז. ז"ח שה"ש ס"ג שנא.

חלופי גרסאות: א נ"א ל"ג ביום הבראם. ב נ"א ואפילו. ג נ"א אומר. ד נ"א מוסיף מאינון ברכאן. ה נ"א ויברך אותם אלקים. וכתיב ויברך אותם. ו נ"א מוסיף אותם ויקרא את שמם אדם. וכתיב ויברך אותם אלקים לאמור ויאמר להם אלקים פרו ורבו (אה"ל). ז נ"א זכאי. ח נ"א לאשתכחא. וכ"א ואשתכחו. וכ"א אשתכח. ט נ"א ל"ג בתר. י נ"א מוסיף כלהו בסדר תשר"ק ובגין כך קרא לההוא ברא [דאוליד ליה] דאיהו כדמותו בצלמו [כצלמו] שת דאינון קיומא [נ"א סיומא] דאתוון [ולא אתתקנו וכו'] יא נ"א ובתיאובתיה. יב נ"א לגביה (אה"ל) יג נ"א מוסיף תרין אתוון. יד נ"א ל"ג מן למפרע עד ולא. וכ"א ל"ג מן בסדר עד ולא. וכ"א ל"ג מן ובג"ד עד ולא.

מאמר

הסולם

זכר ונקבה בראם

שכתוב ויברך אותם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם, ולא כתוב ויברך אותו ויקרא את שמו אדם. ללמדך. שאפילו בשם אדם אינו נקרא, אלא זכר ונקבה יחד.

שע) ר' יהודה אמר וכו': רי"א, מיום שנחרב בית המקדש, ברכות אינן נמצאות בעולם, ונאבדות בכל יום, שכתוב, הצדיק אבד. מהו אבד, אבד הברכות, שהיו שורות בו בהצדיק. כמ"ש ברכות לראש צדיק. וכתוב, אבדה האמונה, דהיינו הנוקבא, המקבלת הברכות מהצדיק, שה"ס יסוד דז"א, שה"ס זכר. כעין זה, בעת השלמות, כתוב, ויברך אותם. וכתוב ויברך אותם אלקים. פירוש. בעת החורבן שאין אז זווג זכר ונקבה, נבחנים שניהם לנאבדים, כי בשניהם אינן נמצאות ברכות. ובעת השלימות מתברכים שניהם יחד, כמ"ש ויברך אותם ויקרא את שמם אדם. דהיינו שניהם יחד.

(דפו"י דף נ"ה ע"ב) *) נ"ו ע"א)

שעא) משת אתייחסו וכו': משת נתיחסו כל דורות העולם, וכל צדיקי אמת שבעולם. אמר ר' יוסי אלו אותיות אחרונות שבתורה ש' ת', נמצאו שלמות, גם אחר שעבר אדם על כל אותיות התורה, דהיינו בחטא עצה"ד הכולל לכל התורה, ובתשובה שעשה לפני רבונו, נאחז באלו שתי אותיות, ש' ת', שנמצאו שלמות. ומאז חזרו הראשונות לאחור בסדר תשר"ק צפע"ס וכו'.

פירוש, כי הכולל של אותיות התורה הם כ"ב אותיות. והם הכלים להתלבשות האורות נפש רוח נשמה. (כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר דף כ"ו ד"ה גם יש) שג' מדרגות בהם: יחידות עד י' הן לאור הבינה שהוא נשמה, עשרות עד ק' הם לאור ז"א שהוא רוח, ומאות שהן קרש"ת הן לאור הנוקבא שהוא נפש. ומקודם החטא

שעב) ובג"ד, קרא להוא ברא, דאתיליד ליה, דאיהו בדמותו [ו] כצלמו, [א]שת. [ב] דאינון סיומא דאתוון. ולא אתתקנו [ג] אתוון, עד דקיימו ישראל על טורא דסיני, וכדין [ד] אהדרו אתוון על תקונייהו, כיומא דאתבריאו שמים וארץ. ואתבסם עלמא, וקיימא על קיומיה.

שעג) ר' אבא אמר, יומא דעבר אדם על פקודא דמאריה, [ה] בעיין שמים וארץ, [ו] לאתעקרא מאתרייהו. מ"ט, בגין דאינון לא [ז] קיימו, אלא על ברית דכתיב [ח] אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ואדם עבר [ט] ברית, שנאמר [י] והמה כאדם עברו ברית.

מסורת הזהר

א) שת דאינון סיומא, לעיל דף קצ"ח ציון ב' וש"נ. ב) אם לא בריתי יומם ולילה, לקמן נח דף א' ציון ג' וש"נ. ג) והמה כאדם עברו ברית, (הושע ו') ח"א לח. ח"ב רסב, ח"ג קכב.

חלופי גרסאות: ו נ"א בצלמו. כ נ"א דאיהו (ד"א). ג נ"א ל"ג אתוון. ד נ"א אתהדרו. ס נ"א בעון. ונ"א בעו. ו נ"א לאתגסא. ונ"א לאתגייפא. ונ"א לאתנפלא (אה"ל). ז נ"א קיימי. ונ"א אתקיימן. ח נ"א מוסיף על ברית.

מאמר **הסולם** זכר ונקבה כראם

היה לאדם נר"ן מאצילות. ובעת שחטא בעץ הדעת פרחו ממנו ט"ר שהם הנשמה והרוח וג"ר דנפש, כי גם נפש דאצילות פרחו ממנו, ונשאר בו ו"ק ממנה דהיינו נפש מיוד פרצופי בי"ע. שערך בי"ע כלפי אצילות הוא כמו ו"ק כלפי ג"ר. (כנ"ל דף קפ"ד ד"ה ההוא) ונמצאו נופלים ממנו גם האותיות שהלבישו את נר"ן הללו שפרחו ממנו, שהם האותיות מא' עד י' שהן כלי הנשמה, והאותיות מ' עד ק' שהן כלי הרוח, וחציים של האותיות קרש"ת שהן כלי ג"ר הנפש, ולא נשארו בו אלא ב' האותיות אחרונות ש' ת', שהם הכלים לו"ק דנפש שנשארה בו.

וז"ש אלין אתוון בתראין דהוו באורייתא שהם ש' ת', כנ"ל, אשתכחו בתר דעבר אדם על אתוון דאורייתא כלהו, נשאר גם אחר שעבר אדם על כל אותיות התורה, דהיינו אפילו אחר החטא, שפרחו ממנו נר"ן דאצילות עם כל אותיות התורה, שהיו מלובשים בהן, מ"מ נשארו בו ב' אותיות ש' ת', כי האורות שלהם שהם ו"ק דנפש לא פרחו מהם כמבואר, וז"ש ובתיובתיה לקמיה מאריה אחיד באלין תרין, כשעשה תשובה לפני רבונו נאחז באלו ב' האותיות ש' ת' שנשארו בו מכל הכ"ב אותיות ומהן שאב כל חיותו. וז"ש ומכדין אתהדרו אתוון למפרע בסדר תשר"ק. כי סדר א"ב (דפו"י דף נ"ו ע"א)

ביושר, אבג"ד וכו' יורה על אור ישר, שה"ס ט"ר. וסדר א"ב למפרע יורה על אור חוזר הנבחן לאור נקבה, דהיינו אור הנפש. וכיון שלא נשאר לו אלא אור הנפש, לא היה יכול לקבל עוד מסדר אותיות ביושר, אלא אור חוזר, שהוא: תשר"ק צפע"ס נמל"ך יטח"ז והד"ג ב"א.

שעב) ובג"ד קרא וכו': ומשום זה קרא לאותו הבן שנולד לו, שהוא בדמותו בצלמו בשם שת, שהם סיום האותיות דא"ב, שנשארו לו. (כנ"ל בדבור הכמוך). ולא נתקנו האותיות מקלקולם, עד שעמדו ישראל על הר סיני, ואז חזרו האותיות ובאו על תקונם, כמו שהיו ביום שנבראו בו שמים וארץ, דהיינו מקודם החטא דאדם הראשון, כי חזר הסדר דא"ב ביושר. והעולם נמתק ועמד על קיומו.

שעג) ר' אבא אמר וכו': רא"א, ביום שאדם עבר על מצות רבונו, בקשו שמים וארץ להתעקר ממקומם. מה הטעם, הוא, משום שהם אינם עומדים אלא על ברית, שכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי. ואדם עבר ברית, שנאמר, והמה כאדם עברו ברית, וע"כ אבדו יסודם ובקשו להתעקר ממקומם.

פירוש. ברית ה"ס תקון היסוד, במילה, שה"ס הרחקת קליפת הערלה. ופריעה, שה"ס המשכת המוחין דג"ר. ואז יש זווג זו"ן, המכונים יומם ולילה, שהמוחין מושפעים לשמים וארץ, ומתקיים

שעד) ואלמלא, דגלי קמי [ס] קב"ה, [כ] דזמינין ישראל, לקיימא על טורא דסיני, לקיימא האי ברית, לא אתקיים [ג] עלמא. ר' חזקיה אמר, כל מאן דאודי על חטאיה, קב"ה שביק ליה, ומחיל על [ד] חוביה.

שעה) ת"ח, כד ברא קב"ה עלמא, עבד האי ברית, וקיימא עליה עלמא. מנלן, דכתיב [ה] ברא שית, דא ברית דעלמא [ו] קיימא עליה. שית, דמניה, [ז] נגידין [ח] ונפקי ברכאן לעלמא, ועליה אתברי עלמא. ואדם עבר על האי ברית, [ט] ואעבר ליה [י] מאתריה.

שעו) האי ברית, [יא] אתרמיזת באת יו"ד, את זעירא, עקרא ויסודא דעלמא. כד אוליד בר, אודי על [יב] חטאו, וקרא שמיה [א] ש"ת, ולא אדכר ביה יו"ד, למהוי שית, בגין דעבר עליה. ובג"כ, קב"ה [יג] מניה אשתיל עלמא, ואתייחסו כל [יד] דרא [טו] זכאה [טז] דעלמא.

מסורת הזהר

א) שת ולא אדכר ביה [י] ת"ז חס"ט קכ. קי. קיא. קיב. קיג. תק' ע' קיט.

חלופי גרסאות: [ס] נ"א דקב"ה. [כ] נ"א דזמינן. [ג] נ"א מוסיף האי עלמא. ונ"א עלמא דין. [ד] נ"א חובוי. [ה] נ"א מוסיף בראשית ברא שית. ונ"א בראשית ול"ג ברא שית. [ו] נ"א קיימא. ונ"א קיומא. [ז] נ"א נגדין. [ח] נ"א ונפקא. [ט] נ"א ואעביר. [י] נ"א מעמיה. [יא] נ"א אתרמיז. [יב] נ"א חטאוי. [יג] נ"א מיניה. ונ"א מהכא. [יד] דרין. [טו] נ"א זכאי. ונ"א זכאין. [טז] נ"א מוסיף דעלמא משת.

מאמר **הסולם** זכר ונקבה בראם

ומתקיים העולם. וזשה"כ, **אם לא בריתי יומם ולילה**, אם לא נתתקן הברית, שה"ס תקון היסוד במילה ופריעה כנ"ל, **חוקות שמים וארץ לא שמתי**, כי לא היה להם שפע ולא יכלו להתקיים. כנ"ל. ואדם הראשון בחטאו היה מושך בערלתו, שמשך קליפת הערלה על יסוד הקדוש, ונפרדו זו"ן העליונים, ולא היה שפע וקיום לשמים וארץ. וז"ש **בעיין שמים וארץ לאתעקרא מאתרייהו. כי לא נמשך להם השפע די קיומם.**

שעד) **ואלמלא דגלי** וכו': **ואלמלא היה נגלה לפני הקב"ה שעתידים ישראל לעמוד על הר סיני לקיים אותו הברית, לא היה מתקיים העולם אחר חטאו של אדה"ר.** ר' חזקיה אומר. כל מי שמתודה על חטאיו, הקב"ה סולח לו ומוחל עונו. כלומר כיון שאדם הראשון התודה ועשה תשובה על כן נתקיים העולם. ואינו רוצה לומר, משום שהיה גלוי, **לפני הקב"ה מעמד הר סיני.** כמ"ש ר' אבא.

שעה) **ת"ח כד ברא** וכו' **בוא וראה כשברא הקב"ה את העולם**, שה"ס הנוקבא, **עשה ברית הזה**, שהוא יסוד דז"א, שתקנו בהסרת הקליפות בהמשכת המוחין כנ"ל בסמוך, **והעמיד עליו העולם** (דפו"י דף נ"ו ע"א)

שה"ס הנוקבא המקבלת ממנו. **מאין לנו זה, כי כתוב בראשית שהוא נוטריקון ברא–שית, ושית** היא הברית שהעולם עומד עליו. ונקרא **שית** שהוא לשון יסוד, שממנו נמשכות ויוצאות הברכות לעולם, ועליו נברא העולם. **ואדם בחטאו בעץ הדעת עבר על ברית הזה** (כנ"ל בסמוך) **והעביר** אותו ממקומו, וע"כ בקשו אז שמים וארץ להתעקר ממקומם כנ"ל.

שעו) **האי ברית אתרמיזת** וכו': ברית הזה נרמז באות י' את הקטנה, והיא עיקר ויסוד העולם. כי עליו נברא העולם, (כנ"ל בסמוך). פירוש. כי האותיות ש' ת' ראוים רק לאור חוזר לבד דהיינו ממטה למעלה כנ"ל. ואחרי שנמשך ביניהם ה' שה"ס יסוד דז"א, הם מקבלים אור ישר, שה"ס כל המוחין. ואז נקרא **שית**, שה' כוללת כל המוחין. וכאשר אדם הוליד בן, התודה על חטאו, וקרא שמו **שת**, ולא הזכיר בו י', שה"ס אור ישר, שיהיה שמו **שית**, שזה יורה שלא ימשיך בהם רק או"ח ממטה למעלה לבד, משום שעבר עליו, כמ"ש והמה כאדם עברו ברית כנ"ל, וע"כ בזה שקרא שמו **שת**, בלי י' התודה על חטאו. **ומשום זה** שהתודה, **הקב"ה השתיל ממנו העולם, והתייחסו אחריו כל דורות וצדיקי העולם**

שעז) ות״ח, כד [א] [א] קיימו ישראל על טורא דסיני, עאל בין תרין אתוון אלין, [א] רזא דברית. ומאן איהו, בי״ת. ועאל בין תרין אתוון דאשתארו, ויהיב [ב] ליה לישראל. וכד עאל בי״ת, רזא דברית, [ב] בין תרין אתוון אלין, דאינון שי״ן תי״ו, [ג] ואתעבידו שבת, כד״א [ג] ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם, [ד] כמה דהוה שירותא דעלמא, לאתייחסו בהו כל דרי עלמא, מאלין תרין אתוון ש״ת. הוו תליין, עד דאשתכלל עלמא, כדקא יאות, ועאל בינייהו ברית קדישא, [ה] ואשתכלל בשלימו, [ו] ואתעבידו שבת.

שעח) א״ר יוסי, אלין תרין אתוון, אשתכללו באת בי״ת. וכד [ז] אתהדר אתוון למפרע, מן יומא דאתייליד שת, אהדרו אתוון בכל דרא ודרא, עד [ח] דמטי ישראל לטורא [ט] דסיני, ואתתקנו.

שעט) [י] אמר רבי יהודה, לתתא אתהדרו, וכל דרא ודרא [יא] הוה [ב] גפיף

דרך אמת

א) פי׳ ב׳ לורות ד״ו ב והיסוד מחברם. ב) העולם היה מחובק ע״י לירופי אותיות ולא היה העולם בקיומו עד מתן תורה.

מסורת הזהר

א) קיימו ישראל על טורא דסיני, (מתן תורה) ח״א ה. סג, צא. קכו, ח״ב ב. מה, נח. פא. פב., פג.: פד.: צג. צד. קיג. קיד. קנו. קצג. רכו. רכז. ח״ג יט. פד. צא. קלג. קסב, קצב., קצג. רסא. רעג. ב) בין—שין תיו, ת״ז תס״ט קב. ג) ושמרו בני ישראל, (שמות ל״א) ח״ב צ. קלח. רד. ח״ג קטו. רלח. רמג. רנז. ש. שא. ת״ז בהקדמת יב. תק׳ ו׳ כב. ז״ח וישב כ״ט טא שיג. רות פ״ד טד שיח. תק״ח קי״ז טב שמז.

חלופי גרסאות: א נ״א קאימו. ב נ״א ל״ג ליה. ג נ״א מוסיף עאלו ואתעבידו. ונ״א עאל ואתעביד. (אה״ל). ונ״א ואתעבידא (ד״א). ונ״א ואתעביד. ד נ״א כמה דברית יו״ד הוא שירותא (אה״ל). ה נ״א דאשתכלל. ו נ״א ואתעביד. ונ״א דאתעביד. ז נ״א אהדרו. ונ״א אתהדרו. ח נ״א דמטו. ט נ״א ל״ג דסיני. י נ״א ר״י אמר. יא נ״א הוא

מאמר **חסולם** **זכר ונקבה בראם**

העולם. הרי שמשום שהתודה על חטאו מחל לו הקב״ה, והעולם נתקיים.

שעז) ות״ח כד קיימו וכו׳: ובוא וראה, כאשר עמדו ישראל על הר סיני נכנסה בין ב׳ אותיות האלו ש׳ ת׳, סוד הברית, ומי היא ב׳, שה״ס המוחין המתגלים עם תקון הברית, וע״כ נקראת הב׳ רזא דברית, וה״ס ב׳ דבראשית (כנ״ל ב״א דף רמ״ו ד״ה והמלך ע״ש). והיא נכנסה בין ב׳ האותיות שנשארו, אהר החטא דעצה״ד, שהם ש״ת כנ״ל. ונתן אותו את השבת, לישראל. וכאשר נכנסה הב׳, שהיא סוד הברית, בין ב׳ אותיות הללו ש׳ ת׳, ונעשו שבת, הוא כמו שאתה אומר ושמרו בני ישראל את השבת לדורותם ברית עולם, דחיינו שזכו לקבל את השבת לכל הדורות בלי הפסק, כי כמו שנעשה התחלה לעולם להתייחס אחריהם כל דורות העולם מאלו ב׳ האותיות ש׳ ת׳, כן עתה שנמשך לתיבו הב׳ ונעשו שבת, הן מאירות לדורותם, ברית עולם בלי הפסק. כי ש׳ ת׳ הללו, היו תלוים (דפו״י דף נ״ו ע״א) עד שנשתכלל העולם כראוי, דהיינו בעת קבלת התורה, ואז נכנס ביניהם ברית הקדוש, ונשתכלל העולם בשלמות, ונעשו שבת.

שעח) אמר ר׳ יוסי וכו׳: אלו ב׳ האותיות ש׳ ת׳ נשתכללו באות ב׳, שיהיו ראוים לקבל אור ישר, דהיינו במתן תורה. וכמו שחזרו האותיות למפרע מיום שנולד בו שת, דהיינו שלא לקבל ממעלה למטה, רק ממטה למעלה לבד, כן חזרו בכל דור ודור להאיר רק ממטה למעלה, שה״ס אור הנפש, עד שהגיעו ישראל להר סיני, ונתתקנו, דהיינו שהאיר בהם הב׳, שה״ס המוחין דאור ישר המאירים ממעלה למטה, ונעשו שבת.

שעט) א״ר יהודה וכו׳: אר״י ממעלה למטה חזרו האותיות להאיר, דהיינו אור הרוח. כלומר, שחולק על ר׳ יוסי, שאמר שמטרם מתן תורה האירו רק ממטה למעלה, שהוא אור הנפש. ובכל דור ודור, מטרם מתן תורה, היה העולם ממשמש בהאותיות ולא היו מתישבות במקומן. פירוש, שהיו

עלמא, באתוון, ולא מתיישבין בדוכתייהו. כד אתייהבת אורייתא לישראל, [א] אתתקן כלא. [ב] ר׳ אלעזר [ג] אומר, ביומי אנוש, הוו חכימין בני נשא, [ד] בחכמה דחרשין וקוסמין, ובחכמתא למעצר [ה] לחילי דשמיא. ולא הוה [ו] ב״נ מיומא דנפק אדם [ז] מגנתא דעדן, ואפיק עמיה חכמתא [ח]) דטרפי אילנא, דאשתדל בה, דהא אדם ואתתיה, ואינון דנפקו מניה, עד דאתא אנוש, שביקו [ח] לה.

שפ) כד אתא אנוש, חמא לון, וחמא [ט] חכמתהון [י] משניין עלאין, ואשתדלו בהון, [יא] ועבדין עבידתין, וחרשין וקוסמין, [יב] ואוליפו מנהון, עד דאתפשטת ההיא חכמתא, בדרא דמבול. וכלהו הוו עבדי עבידתייהו [יג] לאבאשא.

שפא) והוו מתתקפי [יד] לגבי [טו] נח, באינון [טז] חכמתן, [יז] ואמרי דלא יכיל דינא [יח] דעלמא, לאשראה עלייהו, דהא אינון [יט] עבדי חכמתא, [כ] לדחייא לכל אינון מארי דדינא. ומאנוש, שריאו כלהו לאשתדלו באלין [כא] חכמתן. הה״ד [א] אז הוחל לקרא בשם ה׳.

שפב) ר׳ יצחק אמר, כל אינון זכאין, דהוו [כב] בהו לבתר, בההוא דרא,

דרך אמת

א) עלי האילן והם כחות חיצוניות.

מסורת הזהר

א) אז הוחל לקרא בשם ה׳: (בראשית ה׳) ת״ז תס״ט קיט. : תק׳ ע׳ קיט :

חלופי גרסאות א נ״א אתוון כלהו אתתקנו. ונ״א אתוון כלא אתתקנא. ב בדפו״י כתב כאן שייך מאמר בסתרי אותיות בז״ח דף י׳ ובדפוס וניציאה די״ג ב׳ ויחי אדם כו׳ ע״ש. ג נ״א אמר. ד נ״א בחכמתא. ה נ״א כל חילי שמיא. ו נ״א לב״נ. ז נ״א מג״ע. ח נ״א ליה. ט נ״א חכמתן. י נ״א משטין. ונ״א משריין (אה״ל). יא נ״א מוסיף ועבדין בה. ונ״א ביה. יב נ״א ל״ג ואוליפו מנהון. יג נ״א מוסיף לאבאשא בהו (אה״ל). יד נ״א לגביה. טו נ״א דנח. טז נ״א חכמה. ונ״א חכמתאן. יז נ״א ואמרו. יח נ״א בעלמא (אה״ל). יט נ״א ידעי (אה״ל). כ נ״א לדחיא. כא נ״א חכמתאן. כב נ״א ל״ג בהו.

מאמר **הסולם** **זכר ונקבה בראם**

שהיו מטולטלות מרחמים לדין ומדין לרחמים, כטבע אור הרוח, ולא היו מתישבות. וכאשר ניתנה התורה לישראל נתתקן הכל. שחזרו להאיר בשלמות כמטרם החטא.

ר׳ אלעזר אומר: בימי אנוש היו בני האדם חכמים בכשפים וקסמים, ובהחכמה איך לעצור כחות השמימים, שלא יפעלו על העולם, ומיום שיצא אדם מגן עדן, והוציא עמו החכמה של עלי תאנה, שהיא כשפים (כנ״ל דף קפ״א ד״ה שי״א) לא היה עוד איש שיעסוק בה, כי אדם ואשתו, ואלו שנולדו ממנו מטרם שבא אנוש, עזבו את חכמה הזאת, ולא התעסקו בה.

שפ) כד אתא אנוש וכו׳: כאשר בא אנוש, ראה אותם עלי תאנה, וראה שחכמתם (דפו״י דף נ״ו ע״א) מכחשת העליונים, דהיינו שמכחשת הקדושה (כנ״ל דף קפ״ב ד״ה וזה ע״ש) ועסקו בהם ועשו פעולות וכשפים וקסמים ולמדו מהם לאחרים, עד שנתפשטה חכמה ההיא בדור המבול, וכולם עשו בכחה את מעשיהם להרע.

שפא) והוו מתתקפי וכו׳: והיו מתחזקים כלפי נח בחכמתם זו, במה שהזהירם בהמבול, ואמרו, ששום דין שבעולם לא יוכל לשרות עליהם, כי יעשו בחכמה לדחות מעליהם את כל בעלי הדין. ומאנוש ואילך התחילו כולם לעסוק בחכמה הזו, וזהו שכתוב, אז הוחל לקרוא בשם ה׳. והוחל, פירושו, שעשו חולין את קריאת שם ה׳, ע״י חכמת הכשפים שעסקו בה.

שפב) ר׳ יצחק אמר וכו׳: רי״א, כל אלו הצדיקים שהיו בהם אחר אותו הדור

כלהו הוו [ו] משתדלי למחאה [ב] בהו, [ג] כמו ירד [ד] מתושלח וחנוך, ולא יכילו, עד דאתפשטו חיבין, מרדי [ה] במאריהון, ואמרי [ו] מה שדי כי נעבדנו.

שפג) וכי האי טפשותא, הוו [ז] קא אמרי. אלא, בגין דהוו ידעי כל אינון [ח] חכמתן, [ט] וכלהו ממנן דעלמא, [י] דאתפקדן עלייהו, והוו [יא] מרחצן בהו. עד דאתיב קב"ה עלמא, כדקא הוה, דהא *) בקדמיתא הוה מים במים. ולבתר, אתיב ליה לעלמא, כדקדמיתא, ולא אתחריב מכלא, דהא ברחמין אשגח עלייהו דכתיב [יב] ה' למבול ישב. ולא כתיב אלקים.

שפד) ביומוי דאנוש, אפילו ינוקי דההוא [יג] דרא, כלהו הוו משגחן [יד] בחכמתאן עלאין, [טו] והוי מסתכלן בהו. א"ר ייסא, אי הכי, טפשין הוו, דלא הוו ידעין, דזמין קב"ה, [טז] לאיתאה עלייהו מי טופנא, וימותון בהו.

שפה) [יז] א"ר יצחק, מנדע [יח] ידעי, אבל אחידו טפשותא בלבייהו, דאינון הוו ידעי ההוא מלאכא [יט] דממנא על אשא, וההוא [כ] דממנא על מיא, והוו ידעין למעצר לון, דלא יכלין למעבד דינא עלייהו. ואינון לא הוו [כא] ידעין דקב"ה שליט על ארעא, ומניה ייתי דינא על עלמא.

שפו) אלא הוו חמאן, דעלמא אתפקד בידא דאינון ממנן, ובהו [כב] כל

דרך אמת

ו) כופחים.

מסורת הזהר

א) מה שדי כי נעבדנו: איוב כא. ב) ה' למבול ישב: (תהלים כ"ט) ח"א סד: ח"ב קפו: רכו. ז"ח נח כ"א טד שכא. תצא נ"ס טא שמ.

חלופי גרסאות ו נ"א אשתדלו ול"ג הוו. ב נ"א מוסיף בהו בגין דלא יתענשו [נ"א אתענשו] עלייהו. ג נ"א כגון ונ"א מוסיף ולא יכילו כמו. ד נ"א ומתושלח. ה נ"א במריהון. ו נ"א קאמרי. ז נ"א חפימין. ח נ"א כלהו. ט נ"א אתפקדן. י נ"א יומא. יא נ"א בחכמתא. וכ"א בחכמתן. יב נ"א והוו יג נ"א לאייתאה. יד נ"א מוסיף אלא אמר. טו נ"א מוסיף הוו ידעי (אה"נ). טז נ"א די ממנא. יז נ"א די ממנא. יח נ"א ידעי. יט נ"א כליה עלמא.

המבול

מאמר זכר ונקבה בראם

של אנוש, היו כולם משתדלים למחות בהם, כמו ירד מתושלח וחנוך, ולא יכלו. עד שנתפשטו בעולם רשעים המורדים ברבונם, ואמרו, מה שדי כי נעבדנו.

שפג) וכי האי טפשותא וכו': ושואל, וכי שטות זו אשר שיאמרו, דהיינו מה שדי כי נעבדנו. ומשיב. אלא משום שהיו יודעים כל אלו החכמות שלהם, וכל ממוני העולם שנפקדו על הנהגת העולם, והיו בוטחים בהם. כלומר שהיו בוטחים בחכמתם, שעל ידי השבעות שישביעו ממונים הללו לא יארע להם כל רע. עד שהשיב הקב"ה את העולם כמו שהיה, שהביא עליהם מבול מים, כי מתחילה היה העולם מים במים, דהיינו כמו ביום ב' לבריאת העולם מטרם שנראה היבשה. ואחר המבול, החזיר העולם לתקונו כבתחילה, ולא נחרב כולו בעת המבול, כי השגיח עליהם אז ברחמים, שכתוב, ה' למבול ישב. שהוא מדת הרחמים, ולא כתוב, אלקים למבול ישב, שהוא מדת הדין. הרי שדן אותם ברחמים, ומשום זה לא נחרב כולו על ידי המבול.

שפד) ביומוי דאנוש וכו': בימי אנוש, אפילו התינוקות שבאותו הדור, היו משגיחים כולם בחכמות העליונות והיו מסתכלים בהם. כלומר, שהיו מתבוננים בהם. א"ר ייסא, אם כן, טפשים היו, שלא היו יודעים שעתיד הקב"ה להביא עליהם מי המבול וימותו בהם.

שפה) אמר ר' יצחק: והשיב לו ר' יצחק, יודעים היו, אבל אחזו טפשות בלבם, שהם היו יודעים את המלאך הממונה על האש, ואת המלאך הממונה על המים, והיו יודעים לעצור אותם, שלא יוכלו לעשות בהם דין, וע"כ לא פחדו מעונש. והם לא היו יודעים, שהקב"ה הוא השולט על הארץ, וממנו יבא הדין על העולם.

שפו) אלא הוו חמאן: אלא היו רואים, שהעולם נפקד ביד ממונים האלו

(דפו"י דף ניו ע"א *) נ"ו ע"ב)

מלי עלמא. ובגיני כך, לא הוו [פ] מסתכלין ביה בקב"ה, ולא משגיחין בעבידתיה, עד דאריעא אתחבלת. ורוח [ג] קודשא אכריז בכל יומא, ואמר [א] יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם.

שפז) [פ] ואוריך [ג] קב"ה לון, כל ההוא זמנא, דאינון זכאין: ירד ומתושלח וחנוך [ד] קיימין בעלמא. כיון דאסתלקו מעלמא, [ס] וכדין [ו] אנחית קב"ה, דינא עלייהו [ז] ואתאבידו. כד"א [ב] וימחו מן הארץ [ח].

שפח) [ג] ויתהלך חנוך את האלקים [פ] ואיננו כי לקח אותו אלקים. ר' יוסי פתח [ד] עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. האי קרא אתמר. אבל ת"ח, כך ארחוי דקב"ה, בשעתא דב"נ אתדבק ביה, והוא אשרי דיוריה עליה, וידע דלבתר יומין יסרח, אקדים, ולקיט ריחיה טב מניה, וסליק ליה מעלמא.

שפט) ההי"ד עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך: דא קב"ה. במסבו: דא ההוא ב"נ, דאתדבק ביה, ואזיל [ו] בארחוי. נרדי נתן ריחו: אינון עובדין טבין [ט] דביה. [יב] דבגינהון יסתלק מעלמא, עד דלא מטא זמניה.

שצ) ועל דא, [יג] הוה שלמה מלכא [יד] אמר, [ה] יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו'. יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים,

דרך אמת	מסורת הזהר
פ) והמתין.	א) יתמו חטאים מן הארץ: (שם ק"ד) ח"ב סז. ח"ג כה: עב: עד. קנז: רצז: תק"ח קי"ג טג שטז.

ב) וימחו מן הארץ: (בראשית ז') ח"א כה. סז: סט. ג) ויתהלך חנוך: (בראשית ה') ח"ב רעז. ז"ח שה"ש סה. טב שכא. סט טב שי. תק"ח קטז טב שלה. ד) עד שהמלך במסבו: (שה"ש א') ח"א ל. קמ. ח"ב טז: רכו: רכז: ח"ג סא: ז"ח חוקת נ"ג טא שמב. ה) יש הבל אשר נעשה: (קהלת ח') ח"א רנג: ח"ב יוד: יא. רנד: ח"ג רסז: ת"ז תס"ט קא: קב. קג. קד. קיא: קיב: קיז.

חלופי גרסאות פ נ"א מסתכלין. ג נ"א קדשא. ג נ"א לון קב"ה. ד נ"א מוסיף הוו קיימין. ס נ"א כדין ו נ"א נחית. ז נ"א ואתעכדו. ח בדפוסי כתב כאן שייך מאמר בז"ח דף סיו ובדפוס ויניציאה מ"ב א' ע"ש. ט נ"א ואיננו וגו'. י נ"א בארח קשוט, ונ"א בארחי קשוט. יב נ"א ל"ג דביה. יג נ"א דבגיניהון יג נ"א תוה. (אה"ל). יד נ"א ואמר (אה"ל).

הסולם

מאמר	ויתהלך חנוך את האלהים
האלו. ובהם תלוים כל דברי העולם, ומשום זה לא היו מסתכלים בהקב"ה, ולא היו משגיחים במעשיו, עד שנשחתה הארץ. ורוח הקדש הכריז עליהם בכל יום, יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם.	כך דרכיו של הקב"ה. בשעה שהאדם מתדבק בו, והוא משרה שכינתו עליו, ויודע שלאחר כך יהטא הוא מקדים ולוקט ריחו הטוב ממנו ולוקח אותו מהעולם.
שפז) ואוריך קב"ה לון וכו': והמתין להם הקב"ה כל אותו הזמן שהצדיקים, ירד מתושלח וחנוך, היו חיים בהעולם, כיון שנפטרו מהעולם, אז הוריד הקב"ה עליהם את הדין, ונתאבדו. כמו שאתה אומר, וימחו מן הארץ.	שפז) ההי"ד עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו: עד שהמלך זהו הקב"ה. במסבו, זהו אותו האדם שנתדבק בו, והולך בדרכיו, נרדי נתן ריחו, הם המעשים טובים שבו, שבשבילם נפטר מהעולם קודם זמנו כדי שלא יקלקל אותם.
מאמר ויתהלך חנוך את האלקים.	
שפח) ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו וגו': ר' יוסי פתח. עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. מקרא זה כבר נתבאר. אבל בוא וראה, (דפוסי דף ג"ו ע"ב)	שצ) ועל דא הוה שלמה מלכא וכו': ועל זה אמר שלמה המלך. יש הבל אשר נעשה על הארץ. אשר יש צדיקים וגו'. יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים

כמה דאוקימנא, דבגין ס דעובדיהון טבין, קב״ה סליק לון ס מעלמא, עד לא מטא זמנייהו, ועביד ס בהון ס דינין. ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים. דקב״ה אוריך לון יומין, ואוריך רוגזיה בהו. וכל דא, כמה דאתמר, ס) אלין בגין דלא יסרחון, ואלין בגין ס דלהדרו לגביה, או ו בגין ז דיפוק מנייהו בנין ח דמעלי.

שצא) ת״ח, חנוך זכאה הוה, וקב״ה חמא ט ליה, י דיסרח לבתר, ולקיט ליה, עד לא יסרח. ה״ד א וללקוט שושנים. בגין יא דיהבי ריחא טב, לקיט יב לון קב״ה עד לא יג יסרחו. ואיננו כי לקח אותו אלקים. ואיננו: יד לארכא יומין כשאר בני נשא, דהוו אורכי יומין. מ״ט, בגין טו דלקח ליה קב״ה, עד לא מטי זמניה.

שצב) ר״א אמר, ב חנוך נטיל ליה טז קב״ה מארעא, ואסקיה לשמי מרומים ואמסר בידיה, כל גנזי עלאין. יז ומ״ה מפתחן ג) סתרי גליפין, יח דבהו משתמשי מלאכי עלאי. וכלהו אתמסרו בידיה. יט והא אוקימנא.

שצג) ג כ וירא ה׳ כי רבה רעת האדם כא בארץ וכל יצר מחשבות לבו,

דרך אמת

ס) הצדיקים שמתים קודם זמנם כדי שימותו כשם טוב כפוד שמעשיהם טובים ולפ שמתין להם עד שיכולו לחיב ליהי חשל ולפי הרשעים מניח לזמם כמיים כדי שיחזרו בתשובה לו בשביל שיעלו מהם בנים הגונים לו ליהו הללה ניתברכל. ב) סודות תקוקים על צפוני לומיות הסם שכשם משתמשים מלאכי השרת.

מסורת הזהר

א) וללקוט שושנים: (שה״ש ו׳) ח״ב יא. רעד. ח״ג סח. רסג. יתרו ל׳ו טב שבג. אחרי מ׳ז סד שכא שלה מ״ט טא שג. ב) חנוך: ח״א יג. לז: נח: עב: ח״ב נה. ק. קפ: קצ: ריז. רעז. ח״ג יוד: רלו: רמ: רנז. ת״ז תק׳ יוד כו. תק׳ ס״ז צ״ח. תק׳ ע׳ קיט: קלו. קלו. ז״ח שה״ש ס״ט טב שכ. ג) וירא ה׳ כי

רבה: (בראשית ו׳) ח״ב לה: ז״ח פ׳ נח ר״א טג שיט. אחרי מ״ט טב שט.

חלופי גרסאות ס נ״א עובדין, ונ״א עובדין, ונ״א דעובדוי אה״נ. ב נ״א מוסיף מעלמא בגין דלא יסרחו [נ״א יחיו] ובגו רחימותא [נ״א מוסיף דיליה] בהו מסלק [נ״א מסתלק] לון. נ נ״א בחו. ד נ״א דינא. ס נ״א דיהדרון (אה״נ) ונ״א דליהדרו. ו נ״א ובגין ול״ג או. ז נ״א דיפקון. ח נ״א דמעלו. ט נ״א מוסיף ליה דזמין. י נ״א למסרח. יא נ״א דיהב. יב נ״א ליה. יג נ״א יסרח. יד נ״א לאורכא. טו נ״א דלקיט (אה״נ). טז נ״א ל״ג קב״ה. יז נ״א ומ״ב. יח נ״א די בהו. יט נ״א ואוקימנא ול״ג והא. וג״א מוסיף ואוקימנא מתניתין. כ נ״א מתתי׳ מתניתין וירא. כא נ״א בארץ וגו׳.

מאמר הסולם ויתהלך חנוך את האלהים

הוא כמו שבארנו, שבשביל מעשים הטובים שעשו, הקב״ה לוקח אותם מהעולם עד שלא הגיע זמנם, ועושה בהם דינים, כדי שלא יקלקלו מעשיהם. ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים, הוא שהקב״ה מאריך להם הזמן, ומאריך אפו, כנ״ל בדור המבול. וכל זה הוא כמו שבארנו, אלו, כדי שלא יהטאו ויקלקלו מעשיהם הטובים. ע״כ מגיע אליהם דינים כמעשה הרשעים, ואלו, כדי שיחזרו אליו בתשובה, או בשביל שצריך לצאת מהם בנים טובים. ע״כ ממתין להם ומאריך אפו ומגיע אליהם כמעשה הצדיקים.

שצא) ת״ח חנוך זכאה וכו׳: בוא וראה. חנוך צדיק היה. והקב״ה ראה אותו שיחטא אחר כך, ולקט אותו מטרם (רפו״י דף נ״ו ע״ב) שיחטא, וז״ש וללקוט שושנים. שפירושו, שבשביל שנותנים ריח טוב לוקח אותם הקב״ה מטרם שיחטאו. כנ״ל. ואיננו כי לקח אותו אלקים. ואיננו, פירושו, שאיננו להאריך ימים כשאר בני דורו שהיו מאריכים ימים. מה הטעם, משום שלקחו הקב״ה מטרם שהגיע זמנו כנ״ל.

שצב) ר״א אמר חנוך וכו׳: ר״א חנוך, לקחו הקב״ה מן הארץ והעלהו לשמי מרומים, ומסר בידו כל אוצרות העליונים, ומ״ה מפתחות סתרי חקיקות, שבהם משתמשים מלאכים העליונים. וכולם נמסרו בידו. וכבר נתבאר.

מאמר וירא — כי רבה רעת האדם.

שצג) וירא ה׳ כי רבה רעת האדם וגו׳:

ר' יהודה פתח, א כי לא אל חפץ רשע אתה אל יגורך רע. האי קרא, אתמר ואוקמוה. אבל ת"ח, מאן דאתדבק ביצר הרע, ואתמשיך אבתריה, ב ויסתאב הוא, ג ויסאבון ליה, כמה דאתמר.

שצד) כי רבה רעת ד האדם. כל בישין הוו ה עבדי, ולא אשתלים חובייהו, עד דהוו ו) אושדין דמין למגנא על ארעא. ומאן אינון. דהוו ז מחבלין ארחייהו על ארעא. ה"ד רק רע כל היום. כתיב הכא, רק רע, *) וכתיב התם ח ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'.

שצה) אמר ר' יוסי, וכי רע, לאו איהו רשע. א"ל לא. רשע: אפילו ט ארים ידיה, י לגבי יא חבריה. אע"ג דלא עביד ליה יב מידי, אקרי רשע. יג כמה דכתיב יד ויאמר לרשע למה תכה רעך. הכית לא כתיב, אלא תכה.

שצו) אבל רע, לא אקרי, אלא מאן דמחבל ארחיה, וסאיב גרמיה, וסאיב ארעא, ויהיב חילא ותוקפא לרוח מסאבא דאקרי רע. דכתיב, רק רע כל היום. טו) ולא עאל בפלטרין, ולא חמי אפי שכינתא. בגין דבהאי, אסתלק שכינתא מעלמא.

שצז) מנלן, מיעקב. דכד יט אסתלק שכינתא מניה, חשיב יו דבנוהי הוה יז פיסול, דבגינייהו אתתקף בעלמא יח רוחא מסאבא, וגרע נהורא מן סיהרא,

דרך אמת

ו) שופכין דמים נחנס והיינו בהשחתה זרעם.
ז) לשון זוכה לגם בהילוכו של המלך ימ' כי עשי ההשחתה הזרע מסתלקת השכינה מהעולם וכשנעל זה לשון זוכה לרחוק פני השכינה בעוה"ב אלא מפל בידי הקליפות שנקראו רע כנודע.

מסורת הזוהר

א) כי לא אל חפץ רשע: לעיל ב"א ר"ח ציון ב' ושי"נ. ב) ויהי ער בכור יהודה רע: (בראשית ל"ח) ח"א נח: סב. קסו: ריט: ח"ב קנ: ריד: ח"ג רפ: ת"ז תנ"ו צ. ג) ויאמר לרשע: שמות ב'.

חלופי גרסאות א נ"א אסתאב ונ"א יסתאב. ב נ"א ויסאבין. ג נ"א מוסיף האדם בארץ. ד נ"א עבדין, ה נ"א מחבלו. ו נ"א מוסיף לא יגורך רע וכתיב [התם]. ז נ"א ירים. ח נ"א לנביה ט נ"א דחבריה. י נ"א מדי, יא נ"א ל"ג כמה. ונ"א ל"ג מן כמה עד אבל רע. יב נ"א אסתלקת. יג נ"א דבנוי. יד נ"א פסול, טו נ"א רוח.

הסולם

מאמר

ר"י פתח. כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. מקרא זה נאמר ובארוהו אבל בוא וראה. כל המתדבק ביצר הרע ונמשך אחריו, הוא יטמא ויטמאו אותו כמו שלמדנו.

שצד) כי רבה רעת האדם: פירושו, כל העבירות היו עושים ולא נשלם עוונם, עד ששפכו דם לבטלה על הארץ. ומי המה. הם, המשחיתים דרכם על הארץ. דהיינו שמוציאים זרע לבטלה, וזהו שכתוב, רק רע כל היום. כתוב כאן רק רע, וכתוב שמה, ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'. ויליף גזירה שוה. מה רע אשר שם, פירושו, שהיה מוציא זרעו לבטלה אף רע שבכאן פירושו מוציאים זרעם לבטלה.

שצה) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, וכי רע אינו רשע. עד שאתה אומר, שהשם רע מיוחד למוציא זרעו לבטלה. אמר לו, לא. רשע הוא,

(דפו"י דף ניז ע"ב ס) ניז ע"א

ויקרא — כי רבה רעת האדם

אפילו אם מרים את ידו על חבירו, ואף על פי שלא עשה לו כלום נקרא רשע. כמו שכתוב, ויאמר לרשע למה תכה רעך. הבית לא כתיב שיהיה משמע שכבר הכה אותו, אלא כתוב תכה. שמשמע שעוד לא הכה אותו. ואע"פ כן קראו רשע.

שצו) אבל רע לא אקרי וכו': אבל רע אינו נקרא אלא המשחית דרכו, ומטמא את עצמו, ומטמא את הארץ, ונותן כח ועצמה לרוח הטומאה הנקרא רע. שכתוב רק רע כל היום. ואינו נכנס בהיכל ה', ואינו רואה פני השכינה. משום שבחטא זה, מסתלקת השכינה מן העולם.

שצז) מנלן מיעקב וכו': מאין לנו, שהשכינה מסתלקת בעון זה, מן יעקב למדנו. כי בשעה שנסתלקה השכינה ממנו חשב שיש

פסול

ופגים לה. ואי תימא, אמאי. בגין דדא סאיב מקדשא, [ה] ואסתלקא [ג] שכינתא מעלוי דיעקב. כל שכן ההוא דמסאב ארחיה, וסאיב גרמיה, דהוא אתקיף [ג] ליה לרוחא מסאבא, ובגין כך, כד [ד] אסתאב, אקרי רע.

שצח) ת"ח, כד ב"נ [ס] אסתאב, לא יתפקד, מעם קב"ה לטב. ובכל זמנא [ו] אתפקיד מההוא דאתקרי רע, לביש. ההי"ד [א] ושבע ילין בל יפקד רע. כד אזיל בארח מישר, כדין בל יפקד רע. ועל דא, כתיב, רק [ז] רע כל היום. וכתיב לא יגורך רע. ודא אקרי רע, ולא אקרי רשע. וכתיב [ב] גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא [ט] רע כי אתה עמדי.

שצט) [ג] וינחם ה' כי עשה את האדם [ס] בארץ ויתעצב אל לבו. ר' יוסי פתח, [ד] הוי מושכי העון בחבלי [י] השוא וכעבות העגלה חטאה. הוי מושכי העון: [יא] אלין בני נשא דחטאן, קמי [יב] מאריהון, בכל יומא, ואתדמן בענייהו אינון חובין, דאינון כחבלי השוא. [יג] וחשבין דההוא [יד] עובדא דעבדין, וההוא חובא דעבדין, דלאו איהו כלום, ולא אשגח [טו] בהו קב"ה, עד דעבדין להההוא חובא תקיף [טז] ורבי, כעבות העגלה, דאיהו תקיף, דלא יכיל לאשתצאה.

ת) ותא חזי, [יז] כד [יח] עביד קב"ה דינא, [יט] בחייבי עלמא, אע"ג דאינון

מסורת הזהר

א) ושבע ילין בל יפקד רע: (משלי יט) ח"ג קה: ב) גם כי אלך בגיא: (תהלים כ"ג) ח"א קפט.
ג) וינחם — כי עשה את האדם: (בראשית ו') ח"א קסג. ח"ג טו: קמד. ז"ח כ"א טג שי. תק"ח קי"ז טד שכב. ד) הוי מושכי עון: (ישעיה ה') ח"א ה. קצט. ת"ז תס"ט קיו: ז"ח בראשית י"ט טב שיח.

חלופי גרסאות ה נ"א ואסתלקת. ג נ"א ל"ג שכינתא. ג נ"א עליה. ד נ"א יסתאב. ס נ"א יסתאב. ו נ"א אתפקד. ונ"א דאתפקד (אה"נ). ז נ"א ל"ג רע. ח נ"א רע וגו'. ט נ"א בארץ וגו'. י נ"א השוא וגו'. יא נ"א מוסיף אלין אינון. יב נ"א מריהון. יג נ"א ל"ג מן וחשבין עד וההוא. יד נ"א עובדה. טו נ"א ביה, טז נ"א ותב. יז נ"א קב"ה כד עביד. יח נ"א עבד. יט נ"א בחייבייא ול"ג עלמא.

המולם

מאמר

פסול בבניו. דהיינו העון הנזכר, שבשבילו נתחזק רוח הטומאה בעולם, וגרע אור הלבנה, שהיא הנוקבא דז"א, ופגם אותה. שמשום זה נסתלקה ממנו השכינה, ואם תאמר, למה חשב כך. ואומר, משום שעון זה מטמא המקדש, שע"כ נסתלקה השכינה מיעקב, אע"פ שהוא עצמו לא חטא. כל שכן מי שמטמא דרכיו ומטמא את עצמו, שהוא מחזק את רוח הטומאה. ומשום זה. כשהוא נטמא, הוא נקרא רע.

שצח) ת"ח כד בר נש וכו': בוא וראה. כשהאדם נטמא, בעון הנזכר, לא יהיה נפקד מעם הקב"ה לטוב. ובכל עת הוא נפקד לרע, מאותו רוח הטומאה הנקרא רע, וע"כ הוא גורם הסתלקות השכינה. כי בעת שרוח הטומאה פוקד אותו, תכף מסתלקת השכינה. וז"ש ושבע ילין בל יפקד רע. שפירושו, כאשר הולך בדרך הישר, ואינו נכשל בעון הנז', אז בל יפקד רע. וע"כ כתוב רק רע כל היום. וכתוב לא יגורך רע. כי זה

(דפוסי דף נ"ז ע"א)

וירא — כי רעה רבת האדם

נקרא רע, ולא רשע. וכתוב, גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי. הרי, שכן הוא גם להיפך, אם השכינה עמו, אינו מפחד מרוח הטומאה הנקרא רע. כמ"ש לא אירא רע, כי אתה עמדי. כי כמו שהשכינה בורחת מפני הטומאה הנק' רע, כן הטומאה בורחת מפני השכינה.

מאמר ויתעצב אל לבו

שצט) וינחם ה' וגו': ר' יוסי פתח. הוי מושכי העון בחבלי השוא וגו', הוי מושכי העון אלו הם האנשים החוטאים לפני הקב"ה בכל יום והחטאים נדמו בעיניהם, שהם כחבלי השוא, כי חושבים את המעשה שעושים ואותו העון שעושים, שלא כלום הוא, ואין הקב"ה מסתכל בהם, עד שעושים את העון הזה, לעון חזק וגדול, כעבות העגלה. שהוא חזק ואי אפשר להשחיתו.

ת) ותא חזי כד וכו': ובוא וראה: כשהקב"ה עושה דין ברשעי עולם אע"פ שהם

חוטאים

חטאן [ו] קמי קב״ה, [ב] וארגזין ליה כל יומא, לא בעי לאובדא להו מעלמא. וכד אשגח בעובדיהון, אתנחם עלייהו, על דאינון עובדי ידוי ואוריך לון בעלמא.

תא) ובגין דאינון עובדי ידוי, נטיל נחמה, ואתנחם עלייהו, וחייס עלייהו. וכד בעי למעבד בהו דינא, כביכול [ג] עציב. דכיון דעובדי ידוי אינון, עציב [ד] עלייהו. [ה] כמד״א [א] ודחוון לא הנעל קדמוהי.

תב) ו [ב] כתיב הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. אמר רבי יוסי, [ז] תא חזי, [ג] ויתעצב אל לבו [ח] כתיב. אל לבו עציב, ולא לאתר אחרא. לבו: כד״א [ד] כאשר בלבבי ובנפשי יעשה. רבי יצחק אמר, [ט] וינחם ה׳, כד״א וינחם ה׳ על הרעה אשר דבר לעשות לעמו.

תג) ר׳ ייסא אמר, לטב. [י] רבי חזקיה אמר, לביש. ר׳ ייסא אמר, לטב: כמה דאתמר, דקב״ה נחים על דאינון עובדי [יו] ידוי, וחייס עלייהו. ויתעצב: בגין דאינון חטאן קמיה.

מסורת הזהר

א) ודחוון לא הנעל קדמוהי: דניאל ו׳. ב) הוד והדר לפניו: (תהלים צו). ח״ב לט: קפו: ג) ויתעצב אל לבו: לעיל דף רי״ד ציון ג׳ ושי״נ. ד) כאשר בלבבי ובנפשי: (שמואל א׳ ב׳) ח״ג מה:

חלופי גרסאות [ו] נ״א קמיה. ול״ג קב״ה. [ב] נ״א ורגזין. [ג] נ״א חדוון לא תיעול קדמוהי. ול״ג עציב. ונ״א כד״א ודחוון לא הנעל קדמוהי ול״ג עציב ונ״א עציב ומוסיף כד״א ודחוון וכו׳. [ד] נ״א מוסיף עלייהו וחייס עלייהו. [ה] נ״א ל״ג מן כמד״א עד כתיב. [ו] נ״א והא כתיב. ונ״א וכתיב. ונ״א והא כתיב ויתעצב אל לבו וכתיב (אה״ל). [ז] נ״א כתיב ול״ג תיתח. ונ״א תיתח כתיב. ונ״א תיתח דכתיב (אה״ל). [ח] נ״א ל״ג כתיב. [ט] נ״א ל״ג וינחם ה׳ כד״א. [י] נ״א ורבי. [יו] נ״א ידיו.

מאמר הסולם ויתעצב אל לבו

חוטאים לפני הקב״ה, ומכעיסים אותו כל היום, אינו רוצה להאבידם מן העולם, וכשמסתכל במעשיהם, מתנחם עליהם על שהם מעשה ידיו ומאריך אפו להם בעולם.

תא) ובגין דאינון וכו׳: ומשום שהם מעשה ידיו מקבל נחמה ומתנחם עליהם, ומרחם עליהם. וכשמבקש לעשות בהם דין, נעצב כביכול, כי משום שהם מעשה ידיו נעצב עליהם כמו שאתה אומר, ודחוון לא הנעל קדמוהי.

תב) כתיב הוד והדר לפניו וגו׳: וכאן אומר ויתעצב וגו׳. אר״י בוא וראה. ויתעצב אל לבו כתוב, להורות, אל לבו נעצב, ולא למקום אחר. לבו הוא כמ״ש כאשר בלבבי ובנפשי יעשה. שה״ס הנוקבא. פירוש. הצמצום לא היה אלא באור החכמה ולא באור החסדים. וכיון שהמדרגות שלפני הנוקבא הם כולן באור החסדים (כנ״ל דף ס״ז ד״ה אמר) אין שום אחיזה בהן לקליפות וז״ס הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. כי אין אחיזה לדינים וקליפות. אלא הנוקבא בלבדה שמאירת בהארת חכמה, נאחזים בה כל הדינים והקליפות ויש בה עצבות. וז״ש אל לבו עצוב, שהוא הנוקבא, ולא לאחר אחרא, ולא לשום מקום שלמעלה מהנוקבא, כי הם מאירים בחסדים מכוסים שאין אחיזה בהם לדינים.

רבי יצחק אמר וכו׳: ר״א וינחם ה׳ פירושו, כמו שאתה אומר וינחם ה׳ על הרעה אשר דבר לעשות לעמו. ושיעור הכתוב הוא וינחם ה׳, כי עשה את האדם, היינו שלא היה רוצה להענישם, ומשום זה כשהגיע הזמן לעשות בהם דין. ויתעצב אל לבו.

תג) ר׳ ייסא אמר לטב וכו׳: ר״י אמר, בפירוש הכתוב וינחם וגו׳, שהוא לטוב. ר׳ חזקיה אמר שהוא לרע. ומפרש: ר׳ ייסא אמר לטוב, כמו שאמרנו, שהקב״ה נחם על שהם מעשה ידיו, ומרחם עליהם ושיעור הכתוב וינחם ה׳, שרחם הקב״ה, כשביל, כי עשה את האדם. והוא מעשה ידיו.

(דפו״י דף נ״ז ע״א)

ורבי

תד) ורבי חזקיה אמר, לביש: דכד קב"ה בעי לאובדא [ס] לחייבי עלמא, נטיל נחומין עלייהו, וקביל ניחומין כביכול, כמאן דמקבל [ב] ניחומין על מה דאביד. כיון דקבל [ג] ניחומין, ודאי דינא [ד] אתעבד, [ה] ולא תליא מלתא בתשובה.

תה) [ו] אימתי [ז] תליא בתשובה, עד לא קביל תנחומין עלייהו, הא קביל תנחומין עלייהו, לא תלייא מלתא בתשובה כלל. ודינא [ח] אתעביד. [ט] וכדין אוסיף דינא על דינא, ואתקיף לההוא אתר דדינא, [י] למעבד דינא, [יא] ואוביד לון, לחייביא מן עלמא. וכלא בקרא, דכתיב וינחם ה', קבל תנחומין. ולבתר ויתעצב אל לבו. יהב תוקפא לדינא, למעבד דינא.

תו) ר' חייא אמר, וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ. נטל תנחומין וחדוה, כד עבד קב"ה לאדם בארעא, דאיהו [יב] כגוונא עלאה, וכל מלאכי עלאי, [יג] משבחן ליה לקב"ה, כד חמי ליה, בדיוקנא עלאה. ואמרו *) [א] ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו.

תז) לבתר, כד חטא אדם, אתעצב [יד] קב"ה, על דחטא, דיהב פתחון פה, למלאכי [טו] השרת, דאמרו קמיה [טז] בקדמיתא, כד בעא למברי ליה. [יז] מה אנוש כי [יח] תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו.

תח) אמר רבי [יט] יהודה, ויתעצב אל לבו. בגין דבעי למעבד בהו דינא,

מסורת הזהר

א) ותחסרהו מעט מאלקים: (תהלים ח') ח"א לו: ח"ב כ. ת"ז ז: ב) מה אנוש כי תזכרנו: לעיל ב"א דף קצ"ט ציון ה' וש"נ.

חלופי גרסאות ס) נ"א לחייביא מעלמא. ב) נ"א נחומין. ג) נ"א אתעביד. ד) נ"א לי"ג ולא. ונ"א לי"ג מן ולא עד תליא בתשובה. ו) נ"א לי"ג אימתי תליא לתשובה. ז) נ"א דתליא ולי"ג אימתי. ח) נ"א אתעבדו. ט) נ"א כדין. י) נ"א לי"ג למעבד דינא. יא) נ"א מוסיף לאובדא לון ואוביד לון. ונ"א לאובדא לון ולי"ג ואוביד לון. יב) נ"א בגוונא. יג) נ"א מחשבן וג"א מחשכן. יד) ב"א לי"ג קב"ה. טו) נ"א עלאה. ונ"א עלאי. טז) נ"א בקדמיתא. ונ"א לי"ג מן בקדמיתא עד מה. יז) נ"א תזכרנו וגו'. יח) נ"א יצחק.

מאמר הסולם	ויתעצב אל לבו
תד) ורבי חזקיה וכו': ור"ח אמר לרע. כי כשהקב"ה מבקש להאניד את רשעי עולם, מקבל מקודם תנחומים עליהם. וכביכול, מקבל תנחומים, כמי שמקבל תנחומים על מה שאבד. כיון שקבל תנחומים, ודאי שהדין נעשה, ואין הדבר תלוי עוד בתשובה.	מקום הדין, ויתעצב, פירושו שנתן תוקף וחיזוק.
תה) אימתי תליא וכו': מתי תלוי בתשובה. הוא, מטרם שקבל תנחומים עליהם, כיון שקבל תנחומים עליהם, אין הדבר תלוי כלום בתשובה והדין נעשה. ואז מוסיף הקב"ה דין על דין, ומחזק את מקום הדין שהוא הנוקבא לעשות הדין, ומאביד את הרשעים מן העולם. והכל הוא בהכתוב, שכתוב, וינחם ה' הייני שקבל תנחומים, ואח"כ ויתעצב אל לבו, הייני שנתן חיזוק למקום הדין, לעשות הדין. כי לבו ה"ס הנוקבא המכונה לב. שהיא	תו) ר' חייא וכו': רח"א וינחם ה' וגו', הייני שקבל תנחומים וחדוה. כי בשעה שעשה הקב"ה את האדם בארץ, שהיה כמו העליונים. כל מלאכי מרום היו משבחים להקב"ה. כשראו אותו בצורה עליונה, ואמרו ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו.
(דפו"י דף נ"ז ע"א ●) דף נ"ז ע"ב	

שנאמר [א] בצאת לפני [א] החלוץ ואומרים הודו לה׳ כי לעולם חסדו. [ב] ואמר רבי יצחק, אמאי לא כתיב הכא, כי טוב. אלא, בגין דאוביד [ג] עובדי [ד] ידוי, קמייהו דישראל.

תט) כגוונא דא, כד הוו ישראל עברין [ה] ימא. אתו מלאכי עלאי למימר שירה, קמיה [ו] קב״ה, [ז] בההוא ליליא. א״ל קב״ה, ומה עובדי ימי טבעין בימא, ואתון [ח] אמרין שירה. כדין [ב] ולא קרב זה אל זה כל הלילה. אוף הכא, בכל זמנין, [ט] דאיבוד רשיעיא איהו מעלמא, כדין עציבו אשתכח עלייהו.

תי) רבי אבא אמר, בשעתא דחב [י] קמי קב״ה אדם, ועבר על פקודוי, כדין אשתכח עציבו קמיה. אמר ליה קב״ה, אדם, ווי דחלשת חילא עלאה. [יא] בהאי שעתא אתחשכת, נהורא חד. מיד תריך [יב] ליה [יג] מגנתא דעדן.

תיא) אמר ליה, אנא [יד] אעלית לך, [טו] לגנתא דעדן, לקרבא קרבנא, [טז] ואת פגימת מדבחא, דלא [יז] אתקרב קרבנא. מכאן ולהלאה, לעבוד את האדמה. וגזר עליה מיתה. וחס עליה קב״ה, וגניז ליה בשעתא דמית סמיך [ח] לגנתא.

תיב) מה עבד אדם, עבד מערתא חדא, [יט] ואתטמר בה, הוא ואתתיה. [א] מנא ידע. אלא, חמא חד נהורא דקיק, עייל בההוא אתר, [כ] דנפיק מגנתא

דרך אמת

א) מהיכן ידע אדם שמערה שהוא שוכב בה היא סמוכה לג״ע ותיכן אלא חמא וכו׳ ראה אור א׳ בהכליה הדקות נכנס להאיר במערה זו וזו היתה מערת המכפלה ממש.

מסורת הזהר

א) **בצאת לפני החלוץ**: ד״ה ב׳ כ׳. ב) **ולא קרב זה אל זה**: (שמות י״ד) ח״א קנב: רסב: ח״ב קע: ח״ג קנ: ז״ח יתרו ל״ב טד שכג. תק״ח צ״ה טג שט. קט״ז טב שיב.

חלופי גרסאות א נ״א החלוץ וגו׳ ול״ג ואומרים. ב נ״א אמר. ג נ״א עובדוי. ד נ״א ל״ג ידוי. ה נ״א מוסיף על ימא. ו נ״א ל״ג קב״ה. ז נ״א בההוא. ח נ״א אמרי. ט נ״א דאבוד. י נ״א קמיה. וג״א אדם קמי קב״ה. יא נ״א בה. יב נ״א מוסיף ליה קב״ה. יג נ״א מג״ע. יד נ״א אעילת. טו נ״א בגנתא. וג״א לג״ע. טז נ״א ואנת. וג״א ואתפגימת. יז נ״א אתקרבת וג״א אתקריב. יח נ״א מוסיף לגנתא דעדן. יט נ״א ואסתמר. כ נ״א דנפק.

מאמר **הסולם** **ויתעצב אל לבו**

דין. שנאמר, בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה׳ כי לעולם חסדו. ואמר ר׳ יצחק למה לא כתוב כאן הודו לה׳ כי טוב, הוא משום שהאביד מעשה ידיו בשביל ישראל.

תט) כגוונא דא וכו׳: כעין זה, כשעברו ישראל את הים. באו מלאכי השרת לומר באותה הלילה שירה לפני הקב״ה אמר להם הקב״ה. והרי מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה. אז ולא קרב זה אל זה כל הלילה. אף כאן, כל פעם שיש איבוד רשעים בעולם, נמצא לפניו עצבות. פי׳ כי זה אל זה, רומז על המלאכים שכתוב בהם וקרא זה אל זה ואמר וגו׳. ולא קרב זה אל זה כל הלילה, היינו שלא אמרו כלום כל הלילה.

תי) ר׳ אבא וכו׳: ר״א אמר, בשעה שאדם חטא לפני הקב״ה, ועבר על מצותו אז נמצא עצבות לפניו. אמר לו הקב״ה: אדם, ווי שהחלשת כח העליון. באותה שעה נחשך אור אחד. דהיינו הנוקבא. (כנ״ל באות ת״ב) מיד גרש אותו מגן עדן.

תיא) א״ל אנא אעלית וכו׳: אמר לו אני הכנסתיך לגן עדן להקריב קרבן, לעשות יחוד קב״ה ושכינתיה, ואתה פגמת את המזבח, שהיא הנוקבא, עד שאי אפשר עוד להקריב קרבן. מכאן ולהלאה, לך מכאן, לעבוד את האדמה. וגזר עליו מיתה. והקב״ה חס עליו, וכשמת קבר אותו סמוך לגן, דהיינו במערת המכפלה ששם פתח גן עדן. כמ״ש להלן בפרשת לך דף ל״ז אות צ״ה.

תיב) מה עבד וכו׳: מה עשה אדם. עשה מערה אחת, היינו מערת המכפלה, והתחבאו

(דפו״י דף נ״ז ע״ב)

בה

דעדן, [ס] ותאב [ב] תיאובתיה לקבריה. ותמן הוא אתר, סמוך [ג] לתרע [ד] דגנתא דעדן.

תיג) תא חזי, לא [ה] אסתלק, בר נש [ו] מעלמא, עד [ז] דחמי ליה, לאדם [ח] הראשון. שאיל [ט] ליה, על מה אזיל מעלמא, והיך נפיק. הוא אמר ליה, ווי, דבגינך נפקנא מעלמא. [י] והוא אתיב ליה, ברי, אנא עברית על פקודא חדא, ואתענשית [יא] בגינה. חמי את, כמה [יב] חובין, וכמה פקודין דמארך, עברת.

תיד) אמר רבי חייא, עד [יג] כדו יומא, קאים אדם הראשון, [יד] וחזי באבהן, תרין זמנין ביומא. ואודי על חובוי, ואחמי לון, ההוא אתר, דהוה ביה, ביקרא עלאה, ואזיל וחמי, כל אינון [טו] צדיקייא, וחסידי דנפקו מניה. וירתו להוא יקרא עלאה דבגנתא דעדן. ואבהן כלהון, אודן ואמרין, [טז] מה יקר חסדך אלקים [יז] ובני אדם בצל כנפיך יחסיון.

תטו) רבי ייסא אמר, כלהו בני עלמא, חמאן ליה, [יח] לאדם הראשון, בשעתא דמסתלקי מן [יט] עלמא, לאחזאה סהדותא, דבגין חובוי דבר נש, איהו אסתלק מעלמא. ולא [כ] בגיניה דאדם. [כא] כמה דתנינן אין מיתה בלא חטא.

תטז) [כב] בר אינון תלתא, דאסתלקו, בגין ההוא עיטא דנחש [כג] הקדמוני.

דרך אמת

ס) מז ס"ם כי מיי פרק ק"ז מ"ה. ב) לעיל ל"ב: מ"ו מכאן סימנים מה נ"ב בעפיו של נחש ושם תמצא פי' מלח עפיו וכפ' בלק כ"ה כ' מכאן שלפחד מה נ"ב בעפיו של נחש.

מסורת הזהר

א) דחמי ליה לאדה"ר: ח"א סה: עט. פא. קכז. ב) מה יקר חסדך. (תהלים ל"ו) ח"ג קנ. ז"ח רות פ"ה סג שלט. פ"ם טב שג.

חלופי גרסאות ס נ"א ותאיב. ונ"א ותאב ההוא אתר. ב נ"א תיאובתא ונ"א לתיאובתיה. ג נ"א לתרעא ד נ"א דג"ע. ה נ"א אסתליק. ו נ"א מוסיף מעלמא בשעתא דמית. ז נ"א קדמאה. ח נ"א מוסיף ליה אדם ט נ"א הוא. י נ"א בגיניה. יא נ"א מוסיף חובין חבת (אה"ל). יב נ"א הדין. ונ"א ההוא, יג נ"א וחוי. יד נ"א צדיקי. טו נ"א ל"ג ובני אדם. טז נ"א מעלמא ול"ג מן. יז נ"א בגיני (ד"א). יח נ"א ל"ג מן כמה עד בר. יט נ"א קדמאה.

המולם

מאמר ויתעצב אל לבו

בה אדם ואשתו, מאין ידע, לבחור במקום ההוא. אלא ראה שם אור אחד דק, שיצא מגן עדן, ונכנס באותו המקום. ונתעורר חשקו להקבר שם. ושם הוא מקום סמוך לפתח גן עדן.

תיג) תא חזי לא אסתלק וכו': בוא וראה, אין בן אדם נפטר מן העולם עד שרואה לאדם הראשון. ושואל אותו אדם הראשון, על מה הלך מן העולם, ואיך יצא נשמתו. והוא אומר לו: ווי כי בשבילך יצאתי מן העולם. דהיינו בשביל שחטא בעץ הדעת ונגזר מיתה לבני אדם. ואדם הראשון משיב לו: בני, אני עברתי על מצוה אחת, ונענשתי בשבילה, אתה, ראה, כמה עבירות וכמה מצות רבונך, עברת ולא קיימת.

תיד) אמר ר' חייא וכו': ארי"ח, עד היום הזה, עומד אדם הראשון, ורואה את האבות ב' פעמים ביום, ומתודה על חטאיו. ומראה להם אותו מקום שבגן עדן, שהיה בו בכבוד העליון מטרם שחטא. והולך ורואה, כל אלו הצדיקים והחסידים שיצאו ממנו, וירשו אותו כבוד העליון שבגן עדן, שהיה בו קודם חטאו. והאבות, כולם מודים ואומרים, מה יקר חסדך אלקים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון.

תטו) ר' ייסא אמר וכו': ר"א, הטעם, אשר כל בני העולם רואים את אדם הראשון, בשעה שנפטרים מן העולם, הוא, להעיד עדות, שבשביל חטאיו עצמו של כל איש, הוא נפטר מן העולם, ולא בשביל חטאו של אדם הראשון. כמו שלמדנו, אין מיתה בלא חטא.

תטז) בר אינון וכו': לבד מאלו השלשה, שנפטרו בשביל העצה של נחש הקדמוני, שיעץ לחוה לאכול מעץ הדעת, ולא מתו בחטאיהם

(דפו"ר דף נ"ז ע"ב)

ואלין אינון: עמרם לוי ובנימין. ואית דאמרי, אוף נמי ישי. דלא [ו] חבו, ולא אשתכח עלייהו חובא, דימותון ביה, בר [ב] דאדכר עלייהו, ההוא עיטא דנחש. [ג] כדאמרן.

תיז) תא חזי, כלהון דרין, דהוו ביומוי דנח, כלהו [ד] אפשיטו חובין, על עלמא באתגליא, לעיניהון דכלא. רבי שמעון, הוה אזיל יומא חד, [ה] בפילי [ה] דטבריה. חמא בני נשא [ו] דהוי [ז] מקטרי [ז] בקיטרא [ח] דקשתא [ג] [ט] בקולפא [י] דקנסיר. אמר, ומה [יא] חובא [יב] דא באתגליא, לארגזא למריהון. יהיב עינוי בהו, ואתרמיו לגו ימא, ומיתו.

תיח) ת"ח, כל חובא, דאתעביד באתגליא, דחי לה לשכינתא מארעא, וסליקת [יג] דיורה מעלמא. אלין הוו [יד] אזלין ברישא זקיף, [טו] ועבדי חובייהו באתגלייא, ודחו לה לשכינתא מעלמא, עד דקב"ה [טז] דחא לון, ואעביר לון מניה. וע"ד כתיב [א] הגו רשע לפני מלך וגו'. [ב] הגו סגים מכסף וגו'.

תיט) [ג] ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם [יז] לעולם בשגם הוא בשר וגו'. אמר ר' אלעזר, ת"ח, כד ברא קב"ה עלמא, עבד להאי עלמא, לאשתמשא *) כגוונא דלעילא. וכד בני עלמא, [יח] אינון זכאין, [יט] דאזלי בארח מישר, קב"ה אתער רוחא דחיי [כ] דלעילא עד דמטו, אינון חיין, לאתר דיעקב [כא] שריא ביה.

דרך אמת

ו) נשערו. ב) שהיו מקטרים נקטר הקטת לויות מצים.
ג) נכדים על חכם והוא רמז בהשחיתו זרעם בגלוי ולכן נתן עיניו בהם לעשם.

מסורת הזהר

א) הגו רשע לפני מלך: (משלי כ"ה) ח"ג מ:
ב) הגו סגים מכסף: (שם) ח"א קסז. ח"ג מ: קא:
ג) ויאמר — בשגם הוא בשר: לעיל ב"א דף רל"ב ציון ג' ב' וש"נ.

חלופי גרסאות ו) נ"א חאבו. ב) נ"א דאי דכר. ג) נ"א כדקאמרן. ד) נ"א איפשיטו. ה) נ"א טבריה. ו) נ"א דחוו. ז) נ"א בקטרי דקטרי. ח) נ"א דאשתא (הרמ"ק). ט) נ"א בגולפא. י) נ"א דקנסור. יא) נ"א חוב. יב) נ"א ל"ג דא. יג) נ"א דיורהא. יד) נ"א אולי. טו) נ"א והוו עבדי. טז) נ"א לעולם וגו'. יח) נ"א ל"ג אינון. ונ"א זכאין אינון. יט) נ"א ואזלין. כ) נ"א מלעילא (אה"ק). כא) נ"א שרייא.

המולם

מאמר בחטאיהם עצמם, ואלו הם עמרם לוי ובנימין. ויש אומרים גם ישי שהם לא חטאו ולא נמצא בהם שום חטא שימותו בשבילו, לבד ממה שנזכר עליהם העצה של הנחש, כמו שאמרנו.

תיז) תא חזי כלהון וכו': בוא וראה כל הדורות שהיו בימי נח, כולם הפשיטו, היינו שגילו את עונותיהם בעולם, בגלוי לעיני כל. ר"ש היה מהלך יום אחד בשערי טבריה. ראה בני אדם, שהיו מקשרים חצים בקשרי הקשת ויורים לתוך כדי חרס. כלומר, שהיו מוציאים זרע לבטלה בפרהסיא. אמר למה הם עושים עון זה בגלוי, הוא רק להכעיס את רבונם. נתן עיניו בהם, ותושלכו תוך הים ומתו.

תיח) ת"ח כל חובא וכו': בוא וראה. כל חטא הנעשה בגלוי, דוחה את השכינה מן הארץ, ונעלה משכנה מן העולם. אלו

(דמו"י דף נ"ז ע"ב *) נ"ח ע"א)

ויתעצב אל לבו

שכדור המבול, היו מהלכים בראש זקוף, בלי בושה, ועשו עונם בגלוי ודחו את השכינה מן העולם, עד שהקב"ה דחה אותם, והעבירם מעל פניו. כמ"ש הגו רשע לפני מלך וגו'. הגו סגים מכסף וגו'.

מאמר לא ידון רוחי

תיט) ויאמר ה' לא ידון רוחי וגו': אמר ר' אלעזר בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, עשה את עולם הזה שהוא מלכות, להשתמש בה, כמו עולם העליון שהיא בינה. כלומר שכל האורות המאירים בבינה, עשה שיאירו גם במלכות, שה"ס עולם הזה. וכשבני העולם הם צדיקים, שהולכים בדרך הישר, הקב"ה מעורר את רוח החיים שהם המוחין, של מעלה שבבינה, עד שהחיים הללו מגיעים להמקום שיעקב שורה בו, שהוא ז"א כי מבינה הם נמשכים לז"א, כנודע.

ומתמן

תכ) ומתמן, [א] נגדי אינון חיין, עד [ב] דאתמשיך, ההוא רוחא, להאי עולם, דדוד מלכא שריא ביה. ומתמן, נגדי ברכאן, [ג] לכלהו [ד] אינון תתאי. וההוא רוחא עלאה, אתנגיד [ה] ואתמשיך לתתא. ויכלין לאתקיימא בעלמא.

תכא) ובגיגי כך, לעולם חסדו. [ו] דא הוא עולם, דדוד מלכא. ובג"כ [ז] כתיב [ח] לעלם בלא וא"ו. דהא [ט] כד [י] ההוא רוחא, אתנגיד [יא] לההוא עולם. מתמן נפקי ברכאן, [יב] וחיין, לכלא לאתקיימא. השתא דחבו בני נשא, אסתלק כלא. בגין, דלא ימטי ההוא רוחא דחיי, להאי עולם, [יג] לאתהנאה מניה תתאי, ולאתקיימא ביה.

תכב) בשגם הוא בשר. בגין דלא יתרק האי רוחא להאי עולם. מ"ט, [יד] דלא לאסגאה נחש, תתאה דדרגין, [טו] דיתתקף [טז] ביה, [יז] רוחא [יח] דקדושא דלא יתערב ברוח [יט] מסאב. בשגם הוא בשר. דא נחש קדמאה דיתברך. בג"כ הוא בשר: כד"א קץ כל בשר בא לפני, ואמר ר"ש, דא מלאך המות. והיו ימיו מאה ועשרים שנה. [א] אוריכו [א כ] דקוסטירא דקיטרא.

דרך אמת

א) המתנת רשות דמות וגלם כן בילמדנו קטירים של פעור לשון דמות וגלם ורמז בכאן שהרשות והמתנה ניתן אל הדמות והגלם שיש לאדם להיות ביחד מאה ועשרים שנה ולאח"כ יתפרדו זה מזה אך בגלם יתהלך וגו' ובהסתלקות הדמות והגלם זה מזה אזי האדם שוכב כאבן דומם ואל עפר ישוב.

מסורת הזהר

א) דקוסטירא דקיטרא: ח"א פה. קנז. ח"ב קעח: ח"ג סה:

חלופי גרסאות א נ"א נגדין. ב נ"א דאתמשך. ג נ"א לכל. ד נ"א ל"ג אינון. ה נ"א ואתמשך. ו נ"א ובג"כ לעלם חסר בלא וא"ו דא הוא עולם דדוד מלכא (אה"ל). ז נ"א ל"ג כתיב. ח נ"א לעלם כתיב. ט נ"א כך. י נ"א איהו. יא נ"א להאי. יב נ"א וחיים. יג נ"א להתהנא. יד נ"א ל"ג דלא. טו נ"א דאתתקף. טז נ"א מוסיף ביה דקודשא. יז נ"א רוח קדשא דקב"ה. ונ"א מוסיף ובעינן רוחא. יח נ"א דקודשא ונ"א דקב"ה. יט נ"א מסאבא. כ נ"א דקוזפירא (הרמ"ק).

מאמר **הסולם** **לא ידון רוחי**

תכ) ומתמן נגדי וכו': ומשם נמשכים החיים עד שנמשך אותו רוח החיים לעולם הזה, דהיינו להנוקבא, להמקום שדוד המלך שורה בו. ומשם נמשכים הברכות לכל התחתונים שבבי"ע, ואותו רוח העליון הנזכר. מתפשט ונמשך למטה, והתחתונים יכולים להתקיים בעולם.

תכא) ובגיגי כך וכו': ומשום זה כתוב לעולם חסדו, עם ו', זה הוא עולם של דוד המלך, דהיינו עולם הזה שהיא הנוקבא. שהו' ה"ס רוח החיים הנמשך לעולם. ומשום זה, כתוב כאן, בהכ' לא ידון רוחי באדם לעלם, בלי ו', כי כאשר רוח ההוא נמשך לאותו עולם, יוצאים משם ברכות וחיים לכל שיתקיימו. ועתה, בדור המבול, שבני האדם חטאו להמשיך ממעלה למטה. ופגמו בקו אמצעי, ונתאחזו בקו שמאל, נסתלק הכל מהעולם, כדי שלא יבא אותו רוח החיים לעולם הזה להנות בו התחתונים ויתקיימו בו. וע"כ כתוב כאן לעלם בלי ו'. דהיינו משום שפגמו בקו אמצעי שה"ס ו' וה"ס רוח החיים, ונאחזו בקו שמאל.

תכב) בשגם הוא בשר: משום זה לא יהיה מושפע רוח החיים הזה לעולם הזה. ושואל מהו הטעם של הכתוב. ואומר, שהוא, כדי שלא להגדיל את הנחש, התחתון של המדרגות, הנקרא בשר, שיתחזק על ידי רוח החיים הזה. ורוח הקדוש לא יתערב ברוח הטומאה של הנחש. ושיעור הכתוב בשגם הוא בשר. הוא, בשגם נחש הקדמוני הנקרא בשר, יתברך באותו רוח החיים. ומשום זה נקרא הנחש בשר, כמו שאתה אומר קץ כל בשר בא לפני. ואמר ר"ש שוה מלאך המות. שהוא נחש הקדמוני. הרי שהנחש נקרא בשר. והיה ימיו מאה ועשרים שנה. היינו המתנה דמגדל המקושר. קוסטרא פירושו מגדל. קיטרא פירושו קשר. פירוש. הנוקבא נקראת מגדל בסוד הכתוב כמגדל דוד צוארך. ונקראת בשם זה. רק בעת שהיא עולית אל החג"ת ונקשרת

(דפו"י דף נ"ח ע"א)

בהם

תכג) א הנפילים היו א בארץ. תני ר' יוסי, אלין ב עזא ועזאל. כמה דאתמר, ג דאפיק לון קב"ה, מקדושתא דלעילא. ג ואי תימא, ד והיך יכלו לאתקיימא בהאי עלמא. אמר רבי חייא, אלין הוו מאינון, ה דכתיב, ג ועוף יעופף על הארץ. והא אתמר, דאלין אתחזו לבני נשא, ו כחזו דלהון. ואי תימא. היך יכלין לאתהפכא. הא אתמר, ז דאתהפכן לכמה גוונין. ובשעתא דנחתי א) ח אגלימו באוירא דעלמא, ואתחזון כבני נשא.

תכד) ט והני, עזא ועזאל. דמרדו לעילא, ואפיל לון קב"ה, ואגלימו בארעא, ואתקיימו י ביה, ולא יכילו לאתפשטא יא מניה. ולבתר טעו, בתר נשי עלמא. ועד יב כען יומא יג דא, אינון קיימי, ואולפי חרשין, לבני נשא. ואולידו בנין, יד וקרו להו ענקים, גברין. ואינון נפילים, אקרון בני אלהים. והא אתמר. טו

דרך אמת

א) נעשו יותר עבים וגולם בציור רוחני שלהם עד שנתלבשו בציור גופניי מזה העולם ונשארו למטה בעוה"ז. כשאר בני אדם וזה שאמר ועד כען יומא וכו' פי' עוד היום הזה הם בהרי חשך ומלמדים כשפים לבני אדם, משפטים קי"א ופנחס רל"ג א'.

מסורת הזהר

א) הנפילים היו בארץ: לעיל ב"א דף שמ"א יציו ב' וש"נ. ב) עוזא ועזאל: לעיל ב"א דף קנ"ח ציון ב' וש"נ. ג) ועוף יעופף על הארץ: לעיל בהקדמת הזהר דף קס"ו ציון ו' וש"נ.

חלופי גרסאות א נ"א מוסיף בארץ בימים ההם. ב נ"א דאפיל. ג נ"א ל"ג ואי תימא. ד נ"א היך. ה נ"א מוסיף דכתיב בהו (אה"ל). ו נ"א בחזו. ונ"א כחיזו. ז נ"א דמתהפכת. ונ"א אתהפכן. ח נ"א אי גלימו. ט נ"א והכי. י נ"א בה (אה"ל). יא נ"א מנה (אה"ל). יב נ"א ל"ג כען (אה"ל). יג נ"א ל"ג דא. יד נ"א וקרינן (אה"ל). טו בדפו"י כתב חסר, (ויש שכתב, תמצאהו בז"ח דף י"ב עד שורה ל"א ונמשך אחריו סי' מ"ו כבוד ול"ב) ועי' בז"ח רות פא ט"א של"ח בכל ההמשך.

הסולם

מאמר

בהם בסוד רביעי לאבות. (כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה ואלו) ולפיכך היא מכונה בזהר בכ"מ, בשם קוסטירא דקיטרא, דהיינו מגדל המקושר. והנה אז יש בה ג' קשרים, כלומר, שהחג"ת והנוקבא נקשרים זה בזה, וד' מדרגות, שבכל אחד עשר ספירות, ה"ס מ'. ויש קשר של מ' מקו ימין, וכן מ' מקו שמאל, וכן מ' מקו אמצעי וג' פעמים מ' ה"ס מאה ועשרים. שנה, פירושו ספירות. וז"ס שאמרו חז"ל (ר"ה לא:) כל שנותיו של ריב"ז מאה ועשרים שנה. מ' שנה עסק בפרקמטיא, מ' שנה למד, מ' שנה לימד. כי ה"ס ג' הקשרים שבמלכות הנ"ל. מ' בפרקמטיא ה"ס מקו ימין. מ' דלמד ה"ס מקו שמאל. מ' דלימד ה"ס מקו אמצעי. וזה שיעור הכתוב. לא ידון רוחי באדם לעלם, משום שחסר ו' שפגמו בקו אמצעי ונאחזו בקו שמאל להמשיך ממנו מלמעלה למטה, ע"כ לא יאיר רוח החיים אליהם, כי בשגם הוא בשר, כי הנחש שנקרא בשר יתגדל ממנו. כנ"ל. אלא, והיו ימיו מאה ועשרים שנה שצריכים לתקן המלכות שתקבל מכל ג' הקוין בסוד ג' ממין, כנ"ל שהם ק"כ שנה. וז"ש הזהר, שמספר ק"כ שנה הוא

(דפו"י דף נ"ח ע"א)

לא ידון רוחי

אוריכו דקוסטירא דקיטרא. שהיא המתנה וזמן לתקן את המגדל המקושר. דהיינו בכל ג' הקשרים שהם מספר מאה ועשרים. ואז שוב ידון רוחי באדם שרוח החיים יחזור ויאיר לתחתונים.

מאמר הנפילים היו בארץ.

תכג) הנפילים היו בארץ: תני ר' יוסי, אלו הם עוזא ועזאל, שנקראים נפילים. כמו שלמדנו. שהוא משום שהפיל אותם הקב"ה מקדושה שלמעלה, ואם תאמר איך יכלו להתקיים בעולם הזה. אמר ר' חייא, אלו הם, מאלו שכתוב בהם, ועוף יעופף על הארץ. ולמדנו, שהם נראים לבני אדם בצורתם של בני אדם. ואם תאמר איך יכולים להתהפך מצורת מלאך לצורת אדם. הנה למדנו שהם מתהפכים לכמה צורות, ובשעה שהם יורדים לעולם הזה, מתלבשים בלבוש אויר העולם, ונראים כבני אדם.

תכד) והני עוזא וכו': ואלו עוזא ועזאל שמרדו למעלה והפיל אותם הקב"ה משמים ונתלבשו בארץ, ונתקיימו באותו הלבוש

תכה) א ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה. רבי יוסי פתח, ב כי לא מחשבותי מחשבותיכם. ת"ח, כד ב"נ בעי לנקמא מאחרא, שתיק. ולא אמר מדי, דאילו אודעיה, יסתמר, ולא יכיל ליה.

תכו) אבל קב"ה, לאו הכי ג עביד. ד לא עביד דינא בעלמא, עד דאכריז ואודע להו, זמנא, ה תרין ותלתא. בגין, ו) ז דלא ח איתאי, דימחי בידיה, ט דיימא ליה מה עבדת, ולא יסתמר מניה, ולא יכיל לקיימא קמיה.

תכז) ת"ח ויאמר ה' אמחה את י האדם אשר בראתי מעל פני האדמה. אודע לון, על ידא דנח, ואתרי בהון כמה זמנין, ולא כ שמעי. ל בתר דלא שמעו, אייתי עליהון דינא, ואוביד לון מעל מ אפי ארעא.

תכח) ת"ח, מה כתיב ביה בנח, נ ויקרא את שמו נח לאמר זה יחנחמנו ממעשנו. ס מנא הוה ידע. אלא, בשעתא דלייט קב"ה עלמא, ע דכתיב, פ ארורה

דרך אמת

ו) סמין בסמ"ק מי שיעמוד לנגדו לומר לו מה תעשה כי מי יאמר לו מה תעשה כי הוא המומר ועושה מה שיחפוץ. ז) (בח"ג) הסדיקים הפומים בפומות מוחס מטעת המלך יח' ית' בכוד מוח בניח קודש והוא קוטל לפס שמות בתרן כמכומר.

מסורת הזהר

א) ויאמר — אמחה את האדם: ח"ג קמד. ז"ח בראשית ד' סר שכז ח' טג שיג. ב) כי לא מחשבותי מחשבותיכם: ח"ג ה: ז"ח בראשית ח' טג שיג. ג) ויקרא את שמו נח: (בראשית ה') ח"א ס. ח"ב קסח. קעו: ת"ז תק' ע' קלח: ז"ח י"ט טב שלה. כ"ב טב שמ. תק"ח קי"ג טג שד. ד) ארורה האדמה בעבורך: לעיל דף ק"ג ציון ב' וש"נ.

חלופי גרסאות ו נ"א ז"ג עביד. ב נ"א מוסיף אלא לא (אה"ל). ג נ"א ותרין. ד נ"א דלאו. ה נ"א איתא. ונ"א אית (אה"ל). ו נ"א וייתא. ז נ"א האדם וגו'. ח נ"א שמעי. ט נ"א לבתר (אה"ל). י נ"א אנפי. יא נ"א ינחמנו וגו'. יב נ"א מוסיף [זה] אמאי הכא לאמר ואמאי [נ"א אמאי] זה (אלא) [לצמר דא אחתא זה דא צד"ק] רמז דקב"ה [נ"א קב"ה] קרא [ליה ונ"א זה] לנח [נ"א נח] נייחי דארעא לאמר מאי לאמר אלא אתר דא קרי ליה נח ומאן איהו ארעא קדישא לאמר [נ"א ואמר] זה ינחמנו עבד ליה קב"ה לתתא כגוונא עלאה כתיב הכא זה [ינחמנו] וכתוב התם זה ה' קוינו לו נזכאין אינון ג) צדיקייא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא [עלאה] למהוי בשמיה רשימין ואיהו שוי שמהן בארעא כדקא יאות כתיב [ויקרא את שמו נח וכתיב] ויקרא שמו יעקב אמאי לא כתיב את אלא התם דרגא [חדא ונ"א חד] והכא דרגא אחרא כדי"א וארא אל ה' ולא כתיב אלא את ה' אוף הכא ויקרא שמו יעקב דרגא דיליה קב"ה ממש קרי ליה יעקב אבל הכא את לאכללא [נ"א לאתכללא אה"ל] שכינתא [ונ"א מוסיף נח (נ"א ת"ח) כתיב זה ינחמנו ממעשנו מנא. יג נ"א ליג מן דכתיב עד אמר.

המולם

מאמר

הלבוש ולא יכלו להתפשט ממנו ולחזור למקומם כמו שאר מלאכים, אלא שנשארו בארץ. ואח"כ זנו אחר נשי העולם. ועד עתה, עד היום הזה, הם חיים וקימים, ומלמדים כשוף לבני אדם. והולידו בנים וקראו אותם, ענקים גבורים. ואלו תנפילים נקראים גם כן בני האלהים. וכבר נתבאר. ועי' לעיל בהקדמת הזהר דף קכ"ו ד"ה כד מטא שבארנו שם ענין עוזא ועזאל באורך.

מאמר אמחה את האדם.

תכה) ויאמר ה' אמחה את האדם וגו': ר' יוסי פתח. כי לא מחשבותי מחשבותיכם. בוא וראה כשבן אדם רוצה לנקום מאחר, הוא שותק ואינו אומר לו כלום, שאלו מודיעו, ישמור עצמו ולא יוכל לו.

(דשו"י דף נ"ח ע"א)

אמחה את האדם

תכו) אבל קב"ה וכו': אבל הקב"ה אינו עושה כך, כי אינו עושה דין בעולם עד שמכריז ומודיע להם. פעם ושתים ושלש. משום שאין מי שימחה בידו, שיאמר לו מה תעשה. ואין להשמר ממנו, ואין להתיצב כנגדו.

תכז) ת"ח ויאמר וכו': בוא וראה, ויאמר ה' אמחה את האדם וגו'. הודיע אותם זה על ידי נח, והתרה בהם כמה פעמים ולא שמעו. ואחר שלא שמעו, הביא עליהם את הדין והאביד אותם מעל פני האדמה.

תכח) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב בו בנח. ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו. ושואל מאין היה יודע שזה ינחמנו ממעשנו תכף בעת לידתו. ואומר, אלא בשעה שהקב"ה קלל את העולם, שכתוב ארורה

[א] האדמה בעבורך. אמר אדם קמי *) קב"ה, רבונו של עולם: [ב] עד מתי, יהא עלמא בלטיותא. א"ל, עד [ג] דיתיליד לך בן מהול, [ד] כגוונא דילך.

תכט) והוו מחכאן, עד שעתא [ה] דאתיליד נח. וכיון דאתייליד, [א] חמא ליה גזיר, רשים באת [ו] קדישא. וחמא שכינתא, מתדבקא בהדיה. כדין קרא שמיה. על מה דעביד לבתר.

תל) בקדמיתא, לא הוו ידעי [א] למזרע, ולמחצד, ולמחרש. [ז] והוו עבדי פולחנא דארעא [ח] בידייהו. כיון דאתא נח, אתקין [ט] אומנותא להו, וכל מאנין דצריכין, לתקנא ארעא, למעבד פירין. הדא הוא דכתיב, [י] זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה. [יא] דאיהו, [יב] אפיק ארעא, ממה [יג] דאתלטייא. [יד] דהוו זרעין [טו] חטין, וקצרין גובין ודרדרין. ובגיני כך, כתיב, איש האדמה.

תלא) רבי יהודה אמר, איש האדמה, כד"א [ב] איש נעמי. בגין, דאקרי צדיק, ואפיק לה [טז] לארעא, בקרבנא דעבד, ממה [יז] דאתלטייא. דכתיב, [ג] לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. ובג"ד, אקרי [ב] איש האדמה. ועל דא [יח] קרא ליה שמא, [ג] על מה דייתי.

תלב) רבי יהודה פתח, [ד] לכו [ד] חזו מפעלות [יט] אלקים אשר שם שמות בארץ. האי קרא, אוקמוה ואתמר. [כ] אבל, לכו חזו [כא] וגו'. [ה] [כב] דאלו הוו

דרך אמת

א) ראוהו שנולד מהול. ב) כט ויקרא ט"ו א' שמות ה' א' ס' א' ג) שקראו לו בשם נח על שם העתיד שיתקן מנוחה בכלי אומנות המחרישה. ד) נח ס' ב' זוהר חדש י"ט א'. ה) תמיהני הרי לא נמצא בפסוק הזה שם אלקים כלל כ"א שם בן ד' אותיות ודו"ק.

מסורת הזהר

א) למזרע ולמחצד לעיל ב"א דף ש"נ ציון א' וש"נ. ב) איש נעמי: (רות א') ח"ג רסח. ג) לא אוסיף לקלל: (בראשית ח') ח"א ע: עא. ח"ג קטו. רטו. ד) לכו חזו מפעלות (תהלים מ"ו) ח"א ס. קנז: ח"ב ה. רכג. ז"ח בראשית י"ב טא שד שכ. שה"ש ע"ג טא שכו.

חלופי גרסאות א נ"א האדמה וגו'. ב נ"א ל"ג עד ג נ"א דיתייליד. ד נ"א בגוונא (אה"ל) ונ"א ל"ג כגוונא דילך ה נ"א דאתייליד. ו נ"א שכינתא. ז נ"א והיו. ונ"א ל"ג מן והוו עד כיון. ח נ"א בידיהון. ט נ"א להו אומנותא. י נ"א ל"ג זה ינחמנו. יא נ"א דהא איהו. יב נ"א אסיק. יג נ"א דאתלטיא. יד נ"א ל"ג מן דהוו עד ובגיני. טו נ"א חטים. טז נ"א ל"ג לארעא. יז נ"א דאתלטיא. יח נ"א קראן. יט נ"א אלקים וכו' כ אה"ל כתב אבל לכו חזו וגו' דאלו הוו מפעלות יוד הא וגו' וכל השאר ל"ג ליה. כא נ"א ל"ג וגו'. כב נ"א מוסיף מאי חזו כד"א חזות קשה הוגד לי בעובדוי דקב"ה אתגלי נבואה עלאה לבני נשא אשר שם שמות בארץ שמות ודאי דהא שמא גרים לכלא והוא [נ"א דהוא] לשון שממון דאלו.

הסולם

מאמר

האדמה בעבורך. אמר אדם לפני הקב"ה, רבונו של עולם, עד מתי יהיה העולם בקללה. אמר לו הקב"ה, עד שיולד לך בן מהול כמותך.

תכט) והוו מחכאן וכו': והיו חוכים עד השעה שנולד נח. וכיון שנולד נח, ראה אותו מהול ורשום באות הקדוש. וראה שהשכינה דבוקה בו. אז הבין שבימיו תתבטל הקללה מן האדמה, וקרא שמו על שם הנעשה לאחר כך.

תל) בקדמיתא לא הוו ידעי וכו': מתחילה לא היו יודעים לזרוע ולקצור ולחרוש, והיו עושים עבודת האדמה בידיהם. כיון שבא נח. תקן להם כלי אומנות, וכל הכלים הצריכים לתקון האדמה, שתעשה פירות. וז"ש זה ינחמנו

(דפו"י דף נ"ח ע"א *) נ"ח ע"ב)

אמחה את האדם

ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה'. כי הוא הוציא את האדמה ממה שנתקללה, שהיו זורעים חטים וקוצרים קוצים ודרדרים, וע"כ כתוב בו איש האדמה.

תלא) ר' יהודה אמר וכו': רי"א איש האדמה, פירושו כמו שאתה אומר איש נעמי, דהיינו בעלה של האדמה, משום שהוציא את האדמה ממה שנתקללה, על ידי הקרבן שהקריב. שכתוב אז, לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, ומשום זה נקרא איש האדמה. ועל כן קרא לו השם נח על מה שעתיד לבא.

מאמר לכו — אשר שם שמות בארץ

תלב) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח לכו חזו מפעלות

מפעלות [א] יוד הא ואו הא, שם קיום בארץ, אבל, בגין דהוו מפעלות שמא דאלקים, שם שמות בארץ.

תלג) א״ל רבי חייא, השתא [ב] אתערת להאי, לאו אנא הכי אמינא ליה, [ג]בגין, דבין שמא דא, ובין שמא דא, כלא הוא שבחא. אבל, אנא אמינא ליה, כמה דאתערו חבריא. דשוי שמהן שמות בארץ, [א]) שמות [ד] ממש.

תלד) ר׳ יצחק אמר, כלא, הוא ואפילו מה דא״ר יהודה, שפיר קאמר. דאלו יהא עלמא בשמא [ה] דרחמי, יתקיים עלמא, אבל, בגין דאתברי עלמא [ו] על דינא, וקיימא על דינא, שם שמות בארץ. ושפיר הוא, דאלמלא כך, לא [ז] יכיל עלמא, לאתקיימא, מקמי חוביהון דבני נשא.

תלה) ת״ח, נח כד אתייליד, [ח] קרון ליה [ט] על שמא [י] דנחמה. [יא] ולהוי שמא גרים. [ב]) [יב] אבל, קב״ה לאו הכי. נח [יג] בהפוך אתוון, חן. כד״א, [א] ונח מצא חן. א״ר יוסי, חן, היינו נח. [יד] בצדיקייא, שמיהון גרים לטב. בחייביא, שמיהון גרים לביש. בנח, כתיב ונח מצא חן בעיני ה׳. בער בכור יהודה, אתהפכו אתווי לביש, ער רע. [ב] רע בעיני ה׳.

דרך אמת

א) ליכופי אותיות הקדושים לשמש בהם לפעול איזו פעולה לעת הצורך תלילה לפקות נפש כמ״ש בעל שערי אורה בהקדמתו ע״ש. ב) אע״פ שנת הוה נייחא לכלא אבל לא כנגד הקב״ה כמ״ש ונח מצא חן אבל הקב״ה לא מצא.

מסורת הזהר

א) ונח מצא חן: (בראשית ו) ח״א נט: ח״ג קמד. ז״ח בראשית ח׳ טג שכ. ב) רע בעיני ה׳: להלן בפרשת נח דף כ׳ ציון ח׳ וש״נ.

חלופי גרסאות א נ״א הויה. ב נ״א ל״ג אתערת. ג נ״א ל״ג בגין. ד נ״א מוסיף ממש שם בארץ ואמאי בגין לאשתמשא בה. עלמא ולמהוי קיומא בעלמא. ה נ״א דרחמים. ו נ״א ל״ג על דינא. ז נ״א ייכול. ח נ״א מוסיף עלמא קרון. ט נ״א שמא על נחמה. ונ״א שמא של נחמה. ונ״א על שמא של נחמה. י נ״א מוסיף דנחמה נח נייחא ליה (נח) נייחא [ניחא] לעלמא נייחא [ניהא] לאבהן נייחא [ניחא] לבנין נייחא [ניחא] לעלאין [בעלאין] נייחא [ניחא] לתתאין [בתתאין] נייחא [ניחא] בעלמא [לעלמא] דין נייחא [ניחא] לעלמא [בעלמא] דאתי. יא נ״א ולמהוי. ונ״א וליהוי. יב נ״א מוסיף אבל לגבי. יג נ״א אתהפך. יד נ״א לצדיקייא.

הסולם

מאמר

מפעלות אלקים וגו׳. מקרא זה נתבאר ונאמר. אבל לכו חזו וגו׳, כי אלו היה העולם נברא במפעלות השם הוי״ה שהוא רחמים, היה משים קיום בארץ, אבל משום שמפעלות השם אלקים הם, שהוא דין, שם שמות בארץ דהיינו שממה. ונראה שהזהר היה לו נוסח זה, כי בספרים שלנו כתוב מפעלות הויה.

תלג) א״ל ר׳ חייא וכו׳: א״ל ר״ח, עתה נתעוררת לזה לפרש שמות בארץ מלשון שממה. אני איני מפרש כן, כי בין שם זה, הוי״ה, ובין שם זה, אלקים, הכל הוא לשבח. אבל אני מפרש את הכתוב כמו שהעירו החברים, ששם שמות הקדושים, שמות בארץ פירושו שמות ממש, שם בארץ.

תלד) ר׳ יצחק אמר כלא וכו׳: רי״א הכל אמת הוא בפירוש הכתוב, ואפילו מה דאמר ר׳ יהודה יפה אמר, כי אלו היה העולם בשם הרחמים היה מתקים העולם. אבל משום שהעולם נברא על הדין, ועומד על הדין, ע״כ שם שמות בארץ. דהיינו ששם שמות הקדושים שיגינו על הארץ, ויפה הוא, כי אלמלא כך, לא היה העולם יכול להתקיים מחמת עונותיהם של בני האדם.

לכו — אשר שם שמות בארץ.

תלה) ת״ח נח כד אתייליד: בוא וראה, נח כאשר נולד, קראו שמו על שם הנחמה, כדי שהשם יגרום להם נחמה. אבל הקב״ה אינו כך, שלא הסכים עמהם, אלא שהביא עליהם את המבול. כי רצה שיטיבו דרכם ויעשו תשובה, נח בהיפוך האותיות הוא חן. כמו שאתה אומר ונח מצא חן. אמר ר׳ יוסי, חן היינו נח, שאותיותיהם שוות. בצדיקים, שמותיהם גורמים להם טוב. וברשעים. שמותיהם גורמים להם רע, כי בנח כתוב ונח מצא חן בעיני ה׳, שנתהפכו האותיות לטוב. בער בכור יהודה

(דפו״י דף נ״ח ע״ב)

תלו) ת״ח, [א] כיון דאתייליד נח, חמא עובדיהון דבני [ב] נשא, דאינון חטאן קמי קב״ה, והוה [א]) גניז [ג] גרמיה, ואשתדל [ד] בפולחנא [ה] דמאריה. בגין דלא למהך [ו] באורחייהו. וכ״ת, במה אשתדל. בההוא [א] ספרא דאדם. וספרא דחנוך. והוה אשתדל בהו למפלח [ז] למריה.

תלז) ת״ח, דהכי הוא, דהא נח, מנא הוה ידע, [ח] לקרב קרבנא [ט] למריה. אלא, בגין דאשכח חכמתא, על מה מתקיים עלמא, וידע דעל קרבנא מתקיים. ואלמלא קרבנא, לא הוו קיימי עלאי ותתאי.

תלח) ר׳ שמעון, הוה אזיל בארחא, והוו עמיה, רבי אלעזר בריה, ורבי יוסי, ורבי חייא. עד דהוה אזלי, א״ר אלעזר, [י] לאבוהי, ארחא [יא] מתקנא קמן, בעינן למשמע, מלי דאורייתא.

תלט) פתח ר״ש ואמר, [ב] גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר [יב] וגו׳. כד ב״נ בעי לאתקנא ארחיה קמי קב״ה. עד לא יפוק לארחא, [יג] בעי לאמלכא ביה, ולצלי קמיה, על ארחיה. כמה דתנינן, דכתיב [ג] צדק [ב]) לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. דהא שכינתא, לא אתפרשא מניה.

תמ) ומאן דאיהו לא מהימנא [יד] במריה, מה כתיב *) ביה, וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר, מאן לבו. דא קב״ה, דלא יהך עמיה בארחא, וגרע

דרך אמת

א) הסמין את עצמו כדי לעסוק בתורתו יתי׳. ב) לעיל מ״ח ב׳ ויתי ר״מ ב׳ מ״ב ב׳.

מסורת הזהר

א) ספרא דאדם וספרא דחנוך: לעיל ב״א דף שמ״ו ציון א׳ וג׳ וש״נ. ב) גם בדרך כשהסכל הולך: קהלת יוד. ג) צדק לפניו יהלך לעיל דף קמ״א ציון ב׳ וש״נ.

חלופי גרסאות א נ״א נח כיון דאתייליד. ב נ״א נש. ג נ״א גרמי. ד נ״א בפלחנא. ה נ״א דמריה. ו נ״א בארחייהו. ז נ״א מוסיף ולאשגחא למאריה. ח נ״א לקרבא. ט נ״א למאריה. י נ״א לאבוי. יא נ״א מתתקנא. וג״א מתקנן. יב נ״א ואמר לכל סכל הוא ול״ג וגו׳. יג נ״א מוסיף בעי ליה (אה״ל). יד נ״א על מריה.

מאמר **הסולם** **לכו — אשר שם שמות בארץ**

יהודה נתהפכו האותיות לרע, ע״ר נתהפך לר״ע, כמ״ש ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה׳.

תלו) ת״ח כיון דאתיליד נח וכו׳: בוא וראה כיון שנולד נח, ראה מעשיהם של בני אדם, שהם חוטאים לפני הקב״ה. והיה מסתיר אה עצמו שלא ללכת בדרכיהם, ועסק בעבודת רבונו. ואם תאמר במה עסק. הוא עסק בספרו של אדם הראשון, ובספרו של חנוך. והיה עוסק בהם לדעת איך לעבוד לרבונו:

תלז) ת״ח דהכי הוא וכו׳: בוא וראה שכן הוא. שעסק בספריהם של אדם וחנוך. כי מאין היה יודע נח להקריב קרבן לרבונו. אלא משום שמצא חכמה, בספריהם של אדם וחנוך, לדעת על מה מתקיים העולם. וידע מהם, שעל הקרבן מתקיים העולם, שאלמלא הקרבן לא היו מתקיימים העליונים והתחתונים. וע״כ הקריב קרבן.

(רפו״י דף נ״ח ע״ב ; *) נ״ט ע״א)

תלח) ר׳ שמעון וכו׳: ר״ש היה הולך בדרך, והיה עמו ר׳ אלעזר בנו ורבי יוסי ורבי חייא. בעוד שהיו מהלכים. אמר ר׳ אלעזר לאביו, הדרך, הרי מתוקן לפנינו, ואנו רוצים לשמוע דברי תורה.

תלט) פתח ר״ש ואמר: גם בהדרך כשהסכל הולך לבו חסר. כאשר האדם רוצה לתקן דרכיו לפני הקב״ה. צריך להתיעץ בו, ולהתפלל לפניו שיצליח בדרכו. כמו שלמדנו שכתוב, צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. כי יתפלל שהשכינה, הנקראת צדק, שלא תפרוש ממנו, ואחר זה, וישם לדרך פעמיו.

תמ) ומאן דאיהו וכו׳: ומי שאינו מאמין ברבונו, מה כתוב בו. וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר. ושואל מי הוא לבו. ואומר, זהו הקב״ה, המשרה שכינתו בלב הצדיקים. שאינו הולך עמו בדרך וע״כ לבו חסר מהשראת

השכינה

מן [ס] סייעתיה, [ב] בארחיה. בגין דההוא בר נש, [ג] דלא מהימן ביה [ד] במאריה, עד לא יפוק [ה] בארחא לא [ו] בעי סיעתא [ז] דמאריה.

תמא) ואפילו בארחא, כד איהו אזיל, לא אשתדל במלי דאורייתא. ובגיני כך, לבו חסר, דלא אזיל בהדיה דמריה, ולא אשתכח בארחיה. [ח] ואמר לכל סכל הוא. אפילו כד שמע מלה דמהימנותא [ט] דמאריה, הוא אמר, דטפשותא הוא, לאשתדלא ביה.

תמב) כהאי, דשאילו [י] לבר נש, על את קיימא, [יא] דרשימו בבשריה דבר נש. ואמר [יב] לאו [יג]) איהו מהימנותא. שמע [יד] רב [טו] ייבא סבא, ואסתכל ביה, ואתעביד [טז] תלא דגרמי. ואנן, [יז] בהאי [יח] אורחא, בסייעתא דקב"ה, בעינן למימר מלי דאורייתא.

תמג) פתח ואמר, [א] הורני ה' דרכך אהלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך. האי קרא קשיא. דהא תנינן, כלא [יט] היא בידא דקב"ה, בר למהוי זכאה, או חייבא. ודוד [כ] היך תבע דא, מעם קב"ה.

תמד) [ב] אלא, דוד הכי קאמר, הורני ה' דרכך. ההוא ארח [כא] מישור, ומתקנא, לגלאה עיני, ולמנדע ליה, ולבתר, אהלך באמתך. איהך בארח קשוט, ולא אסטי, לימינא ולשמאלא. יחד לבבי. מאן לבבי. כד"א [ג] צור לבבי וחלקי. וכל דא, אנא תבע, ליראה את שמך, [כב] לאתדבקא [כג] בדחלתך, [כד] לאסתמרא אורחי כדקא יאות. ליראה [כה] שמך. אתר חולקי, דביה שריא [כו] דחלתא למדחל,

דרך אמת

ס) מדם מחד היה מהכסה על מעוח מילה וחמר שמין זו מעוח כלל וחיכה בכלל מעוח החמוח וכשביל זה נחן ר' ייבא שכל עיניו בו ועכשו שנעשה גל עצמות כמבואר.

מסורת הזהר

א) הורני ה' דרכך (תהלים פ"ו) ח"ג פה:
ב) צור לבבי וחלקי: (תהלים ע"ג) ח"ב קכח: ריח.

חלופי גרסאות ס נ"א סיעתיה. ונ"א סיעתי. ונ"א סיעתא. ונ"א סיעתא. ג נ"א ארחיה. ונ"א ארחי (אה"ל). ד נ"א לא. ה בסריה. ה נ"א לארחא. ו נ"א בעא. ז נ"א דמריה. ח נ"א ואומר (אה"ל). ט נ"א דמריה. י נ"א מוסיף לבע"נ חד. יא נ"א דרשימא. יב נ"א דלאו. יג נ"א רבי. יד נ"א ייסא. טו נ"א תלייא (אה"ל). טז נ"א הא. ונ"א בהא (אה"ל). יז נ"א ארחא. יח נ"א ל"ג היא. יט נ"א היאך. כ נ"א אע"ג. כא נ"א מישר. כב נ"א לאתדבק. ונ"א ואתדבק ונ"א ולאתדבקא (אה"ל). כג נ"א דחלא. כד נ"א ולאסתמרא (אה"ל). כה נ"א מוסיף את שמך. כו נ"א דחלותא.

הסולם

מאמר השכינה, וחסר, מעזרתו בדרך. משום שאדם ההוא, שאינו מאמין ברבונו, הנקרא כסיל, שאין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות לא בקש עזרה מרבונו מטרם שיצא לדרך.

תמא) ואפילו בארחא וכו': ואפילו כשהוא הולך בדרך אינו עוסק בדברי תורה, ומשום זה לבו חסר. שאינו הולך עם רבונו, ורבונו אינו נמצא בדרכו. ואמר לכך שסכל הוא, אפילו כשהוא שומע דבר של אמונה ברבונו, אומר שטפשות הוא לעסוק בו.

תמב) כהאי דשאילו וכו': כמו זה, ששאלו לאדם על אות ברית קודש הרשום בבשר האדם. ואמר, שאין הוא אמונה. שמע רבי ייסא סבא, והסתכל בו, ועשאו גל של עצמות. ואנו, נמצאים בדרך הזה בעזרת הקב"ה.

ע"כ, אנו צריכים לומר בו דברי תורה.

תמג) פתח ואמר הורני ה' דרכך וגו': מקרא זה קשה. הרי למדנו הכל הוא בידי הקב"ה חוץ מלהיות צדיק או רשע. דהיינו כמ"ש הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ולפי"ז קשה, דיד, איך בקש זה מעם הקב"ה.

תמד) אלא דוד וכו': ומשיב, אלא דוד, כך אמר, הורני ה' דרכך, בקש מהקב"ה לגלות עיניו ולהודיעו את דרך הישר והמתוקן, ואחר כך אהלך באמתך. אהלך בדרך האמת, ולא אסטה לימין ושמאל. יחד לבבי

תמה) ת״ח, כל בר נש, דדחיל ליה לקב״ה, שריא עמיה מהימנותא כדקא יאות. [א] דהא ההוא ב״נ שלים בפולחנא דמריה. ומאן דלא שריא ביה, דחלא דמריה, לא [ב] שרייא עמיה מהימנותא. ולאו איהו כדאי, למהוי ליה חולקא, בעלמא דאתי.

תמו) תו, פתח ואמר, [ג] וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור, עד נכון היום. זכאין אינון צדיקיא, בעלמא דין ובעלמא דאתי, דקב״ה בעי [ד] ביקריהון. ת״ח, מה כתיב, וארח צדיקים כאור נוגה, מאי כאור נוגה כההוא נהורא דנהיר, דברא קב״ה, בעובדא דבראשית, דא הוא דגניז לון לצדיקיא, לעלמא דאתי. הולך ואור. דאיהו סליק בנהוריה תדיר, ולא גרע מניה.

תמז) אבל, בחייביא, מה כתיב, [ה] דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו. לא ידעו, וכי לא ידעין. אלא, חייביא, אזלי בעקימו דארחא, בהאי עלמא, ולא בעאן לאסתכלא, [ד] דזמין קב״ה, למידן [ה] להו בההוא עלמא [ו] ולאעלאה לון, בדינא דגיהנם, ואינון צווחין ואמרין ווי לן: דלא [א] [ז] אוריכנא אודנין, ולא אציתנא, בההוא עלמא. ובכל יומא, אמרי ווי [ח] דא.

תמח) [ט] ת״ח, זמין קב״ה, לאנהרא לון לצדיקיא, לעלמא דאתי, ולמיהב

דרך אמת

א) שלא הטינו אזנינו ולא אצינו נשמוע דברי מוסר בעוה״ז והוא דבר אשר מעוות לא יוכל לתקון לכן יפרח האדם בע״ש שהוא עה״ז כדי שיהיה לו מה לאכול בשבת שהוא עה״ב כארז״ל מי שטרח בע״ש וכו׳.

מסורת הזהר

א) וארח צדיקים כאור נוגה: לעיל ב״א דף רנ״ב ציון א׳ וש״נ. ב) דרך רשעים כאפלה: (משלי ד׳) ח״א רכא: רלח. ח״ב רטו, רסד: ח״ג רצג.

חלופי גרסאות א נ״א ודא הוא. ב נ״א שריא ג נ״א ביקריהן. ד נ״א מוסיף דזמין לון. ה נ״א לון ו נ״א ולאעלא. ונ״א ולאעלה. ז נ״א אריכנא (אה״ל). ח נ״א זה. ונ״א ווי (אה״ל). ט נ״א ות״ח.

מאמר **הסולם** לכו — אשר שם שמות בארץ

לבבי, מהו לבבי. הוא כמו שאתה אומר, צור לבבי וחלקי, דהיינו השכינה הקדושה המתלבשת בלב, הנקראת צור לבבי, ועליה בקש, יחד לבבי. וכל זה אני מבקש, כדי ליראה את שמך. להתדבק ביראתך, ולשמור דרכי כראוי, ליראה שמך, הוא מקום חלקי. דהיינו המלכות, שהיא חלקו של דוד, שבו שורה היראה לירא ממנו. כי המלכות ה״ס היראה, ונקראת יראה, כנודע.

תמה) ת״ח כל בר נש וכו׳: בוא וראה כל אדם המתירא מפני הקב״ה, שורה עמו האמונה כראוי. כי אדם הזה שלם בעבודת רבונו. ומי שאין יראת רבונו שורה בו, אין האמונה שורה בו, ואינו כדאי שיהיה לו חלק לעולם הבא.

תמו) תו פתח ואמר וארח צדיקים כאור נוגה וגו׳: אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, כי הקב״ה חפץ ביקרם, בוא וראה מה כתוב. וארח צדיקים כאור נוגה, מהו כאור נוגה, הוא, כאותו אור המאיר, שברא הקב״ה במעשה בראשית, זה הוא האור שגנז הקב״ה לצדיקים לעולם הבא. הולך ואור, כי הוא הולך ועולה באורו תמיד, ואינו חסר לעולם.

תמז) אבל בחייביא וכו׳: אבל ברשעים מה כתוב, דרך רשעים כאפלה, לא ידעו במה יכשלו. ושואל ולא ידעו, וכי אינם יודעים במה יכשלו. ומשיב, אלא, הרשעים הולכים בדרך עקום בעולם הזה, ואינם רוצים להסתכל שעתיד הקב״ה לדון אותם בעולם האמת ויביאם בדינו של גיהנם. והם צועקים בגיהנם ואומרים, ווי לנו שלא הטינו אזנינו ולא האזנו למצותיו בעולם הזה. ובכל יום ויום אומרים ווי הזה.

תמח) ת״ח זמין קב״ה וכו׳: עתיד הקב״ה להאיר לצדיקים בעולם הבא, ולתת להם

שכר

לון, אגר [ו] חולקהון, [ג] אתר דעינא לא שלטא, למיקם עליה. כד"א [א] עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו. וכתיב [ב] ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי. וכתיב [ג] ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם. זכאין אינון צדיקיא, בעלמא דין, ובעלמא דאתי. עלייהו כתיב [ד] צדיקים לעולם יירשו ארץ. וכתיב [ה] אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. [ז]

מסורת הזהר

א) עין לא ראתה: לעיל קי"ג ציון ג'. ב) ויצאו וראו בפגרי: (ישעיה ס"ו) ח"א קו: קז. ח"ב פה: קו: קז. ח"ב פה: קו. קנא. ריב. ריד: ח"ג מא: עח: ז"ח בראשית י"ח טב שלט. רות פ"ט טא שכב. ג) ועסותם רשעים: (מלאכי ג') ח"ב רלו: ח"ג עו. ז"ח כ"ה טב שמג. ד) צדיקים לעולם ירשו ארץ: לעיל ב"א דף ר"ח ציון ד' וש"נ. ה) אך צדיקים יודו: (תהלים ק"מ) ח"א קצ: רכו: ח"ב קכג: קכד. רכס: ח"ג נפ. סה: ס. צא: קכא. קעה. קצה. רע: שס: ז"ח בראשית י"ח טא שיח. י"ט טא שלב.

חלופי גרסאות ו) ג"א פלח:הון. ז) נ"א ל"ג אתר. ג) נ"א וצדיקים. ונ"א מוסיף ועמך כלם צדיקים. ד) בדפו"י כתב חסר.

מאמר	הסולם	לכו — אשר שם שמות בארץ
שכר מנת חלקם. מקום שהעין אינה שולטת לעמוד עליו, כמו שאתה אומר עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו. וכתוב ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות	רגליכם. אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. עליהם כתוב, צדיקים לעולם וגו'. וכתוב אך צדיקים וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.	

(דפו"י דף נ"ט ע"א)